

శ్రీరస్తు.

శ్రీ మద్భక్తమతే

శ్యామిష్టాస్రసారాంశ్చూతః.

కాలామృతాభ్యోయంగ్రంథః.

శ్రీమచ్చింతలపాటపేంకటయజ్ఞకృత

సంస్కృతవ్యాఖ్యాయా

తాత్పర్యకరతలామలకీకరణదక్షయ్యా

ఆధ్యాప్యాఖ్యాయాచసాకం

వాఘాల - వీరరాఘవాచార్యేణ

సమ్యక్పరిశోధితః

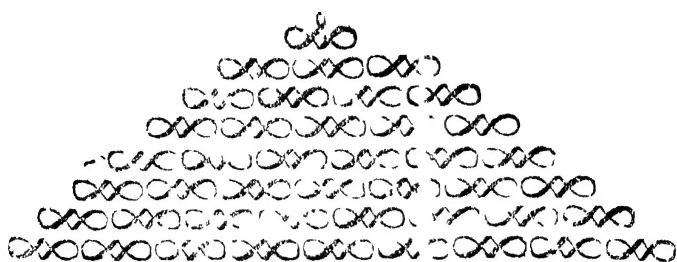
తాతా - బంగారుశేట్టి

అండునక్షగారిచే

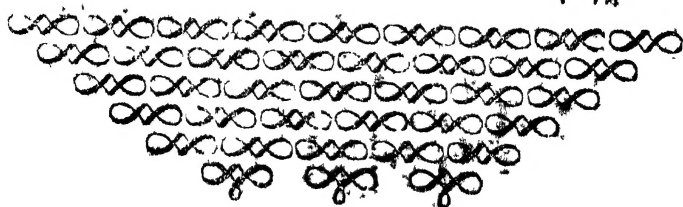
శ్రీకృతమగరి శ్రీవాసమద్రాణంలే

ముద్రితః.

౧౮౯౯

కాలామృతపురుషుడు.

62548 శ్రీ రస్తు. S.16544
కాలావృతము.

సవ్యాఖ్యానము- ప్రసమనిదు ప్రారంభము.

మూ॥ శ్రీమద్వేంకటాచార్యకంఠలగురుం నత్వాససాక్షిప్తదం
శ్లో॥ శ్వాస్త్రపయోధివిదగతాన్తంసమతలప్రవేశం॥
విద్యుద్వేగమనోహరం వృద్ధుడదంసంక్షేపతస్స స్పృశం
ర్థానముఖం పానసులభం కాలావృతలంబహమ్॥

శ్వాస్త్రపయోధివిదగతాన్తంసమతలప్రవేశం.

శ్లో॥ శ్రీమచ్చింతలపాద వంశజలధన్వితాశురాధీశతాధ్యక్షావి
ఘ్ననివారామయ్యాయే నమః శాన్త్యంబుమ్ । లీకావ్యోతకశాస్త్రత
త్వమఖిలసంగృహ్యకాభ్యతశ్రీమద్వేంకటమిష్టం బధవ దేకాలావృ
తసోజ్జ్వలా॥ శ్రీమచ్చింతలపాదవంశజాత శ్వాస్త్రపయోధివిదగతాన్తం
తస్య కరంబంధస్థమసి హేమమలచయమ్ । అన్యోదగ్రతీవధిం
శ్చక్రవిధిస్థం యల్లమబ్బాదమశ్చత్వంస్తు సహౌదరావృత్తిధిమన్వ
రుద్రసుజామకా॥ వేదంబూజామయంగసంగతీ వశాయోవగః స్త్రీయో మ
న్వాంష్టమనగ్నశాస్త్రంవయస్వేకాదశశ్చ గతః । వ్యోశ్వాస్త్ర సధార
సంబళమస్థాంకాదకే జాగరణ్యమం పంకాయాజకంబయత శ్రుం
డి సేవ్యతే॥ కాలావృతస్యైతత్త్వం రతేభలూపవం । అభ్యర్థనంబం
త్వస్యసాగంశోత్తమమచయమ్॥ అధిత్రాభవాన్స్వక్షి సత్యగ్రధన్వ
త్యాహారభూరణాయ సంపదాయావచ్ఛేద లక్షం ఫలం ధనత్వాదాంర్ష
మసగ్నియా వస్తుసర్వేకోపవి స్తుఖ మిత్యశీరాద్యవ్యతివస్య పృథుభముఖ
లహరిత్వవహిషేష్టదేవతా సమసాచలమణం బుగళ నాదావాచక స్త్రి
క్షిణింప్రేక్షానితే॥ వ్యాఖ్యాన ప్రారంభః ॥ శ్రీమదతి ॥ ఆహారీశక్తిపయోగా
ద్వగణాదికుర్ధరస్యధ్యయం తదుక్తమ్॥ శ్లో॥ దేవతావాచకాశ్చబ్దాయేవ
భవోదేవాచకాః । తేనగ్నేనైవసిద్ధ్యాన్మగ్నిపితౌగణతోపవేతి॥ కులగురుం
గృహద్రావణిష్టమంబిశ్చరం॥ అసకులశ్రావణమగ్ని ॥ అతేషి శ్రీమ
ద్రామాయణే అయోధ్యాకాండేచద్యుష్మ॥ శ్లో॥ గన్ధతాప త కుభ
రతేనతదాసఘఘతపయోగాంబుర్త ఈష్టతర్థవిదాత్యస్త ॥ తేషాంద్వం
కటరాయకం శ్రీరస్యాక్షి ॥ శ్రీమత్ తేషాంద్వంకటరాయకం వేదమంత

9

కటతిదహతివి వేంకటః వేమితపాపార్థేంపాశోయం - సచాసౌనాయకశ్చేతి.
అథవాభిమోభీమసేనభివృత్తీ - నామైకదేశేనామప్రహరణాద్వైంకటశబ్దః - మే
కటాభలాత్కః - తస్యశాయకఇతితవివోక్తంబ్రహ్మాండపురాణోక్తిః ॥ సర్వ
పాపానివేంప్రాహుఃకటస్తద్దహతివ్యతే సర్వపాపాదహనాయస్యోద్వేగ
టాదలభ్యత్యుహతి ॥ దాదృశంవేంకటనాయకం సదాసర్వదాగ్రంథస్యాప్తో
మధ్యేఅంతేచేర్చ్యః । మంగళాదీని మంగళమధ్యానిమంగళాంతానిశాస్త్రా
ణిప్రధంతభిభాష్యకారవచనప్రామాణ్యాత్ । సత్త్వానమసాహరంకృత్య
జ్యోతిశ్శాస్త్రప్రయోనిధిప్రమథనాత్ । జ్యోతిషాంనక్షత్రాణాంగ్రహణాంచ
శాస్త్రంతప్రధానత్యాత్తద్వ్యవచేశః । తదేవవయోధిఃసీరాకబధి ॥ ౩॥
పయోధీరంపయోంబుచేశ్యమః ॥ తస్యప్రమథనాద్విలోచనాత్ సవ్యవర్గా
లోచనాదిత్యర్థః - సానిరాశోయస్సమస్తైర్భూతైశ్చ ॥ ౩॥ సర్వేభ్యో
రాంశేచేన్యమః ॥ తెంసారింసమత్యుప్య సంగహ్యవిద్యవ్యక్త వనోహరిం
సహ్యదయ హృదయాహ్లాదకమిత్యర్థం - ఇంద్రియావేషమంత్యుతి విశేష
ణమితవాబోధ్యం । మృదుపదంష్ట్రదూరితేలవానిపదానియస్య తత్తత్తోక్తం
నచాచురవగాహ మిత్యర్థః గర్భాధానశబ్దేన తద్యోగ్య నక్షత్రాది ప్రతిపా
దకగ్రంథోలత్వతే । తదేవముఖ-అభ్యంగ్యోత్తతోక్తం ॥ ౪॥ పిపాసు సు
లభం పాతుమిచ్ఛుఃపిపాసుః పిబతేస్సంపతాదు ప్రత్యయః తస్యసులభంకా
లామృతమితి విశేష్యానురూపేణ పిపాసుసులభ మిత్యుక్తం అన్యధాత్రవ
ణార్హస్యగ్రంథస్య పానాయూగ్యత్వాత్ । కాలామృతం కాలామృతాఖ్యం
గ్రంథంసంక్షేపతః అల్పార్థతఃఅనవిస్తరాభ్యర్థం । సంస్ఫుటంఇతరగ్రంథా
నపేక్షంయథాతథా - అంశంవచ్చి । కథయామివచనవిధాషణా ఇతిధాశోర్య
ర్తమానసామీప్యేవ ర్తమానవచ్ఛేధవివక్షదశ్చైతత్ । నతువర్తమానే - మంగ
ళానుభవ ప్రజ్ఞాబంధస్యాద్యక్షోకస్య । కాలామృతపదవాచ్యజ్ఞానవ్యా
భ్యాసేనాం వర్ణనాత్ ప్రతిజ్ఞాతస్యచాద్య స్యారబ్ధిస్థితత్వాదీతి ॥ సర్వ
త్రాత్రగంధేశ్వరూలివిక్రీడితంవృత్తం ॥ శ్లో ॥ సూర్యాశ్చైవ్రహ్మసజాస్తతాస్స
గురవశ్శార్దూలివిక్రీడితమ్ ॥ అవతరణిక ॥ గ్రంథకర్తతాంబప్పేదు గ్రంథ
మునిర్విష్ణుముగా సమూప్తినాందుటకు నిష్టదేవతాప్రార్థనా పూర్వకముగ
గ్రంథవివరమును దలియజేయుచున్నాడు ॥ తా ॥ ఇష్టదైవంబును । ఇష్టములని
చ్ఛువాడును । సంపదధిస్తానదేవతయగు సలమేలువంశానమేతుండును పా
పనాశకరుండునగు వేంకటేశ్వరస్వామికి నెల్లప్పుడునువందనంబుఁజేసి జ్యో
తిశ్శాస్త్రమునెడి పాలసముద్రము పరిశోధించుటవలన బుట్టినసారాంశమును
సంగ్రహించి విద్యత్సమూహ రహస్యంబగుగట్లు పృథుపదముల గలదియును ।

సర్పాధానాదిమోడశకర్మ యోగ్యులుగుతిధివార సక్షత్రాదుల దెలియజేయుదియును త్రోవ్రముచేపానము చేయదలంచినవారల కతిసులభముగా చేయునదియునునగు కాలామృతమును గ్రంథమును సూక్ష్మముగానితరిగ్రంథాపేక్షలేనట్లు నేదెలియజెప్పెదనని తాత్పర్యము. *

(౨) మూ॥ వహ్నిగ్రష్టహీమాద్విజాగణపతిస్సర్వః కుమారోరవిగోత్రీశోవసునాగధగృహరయః కామః కలిందూపితా । ఏతే సర్వదినాధిపాస్సృరధతే వారేశ్వరా భాసురాశ్చంద్రోభూమిజఇందు జోగురుభృగుమందోభవేయః క్రమాత్ ॥ వ్యా॥ అథగర్భాధానాద్యపయోగేననతిధివారాధిపతీవాహ॥ వహ్నితి॥ ఏతవహ్నిదయః మోడశకసర్వదినాధిపాః । ప్రతిపత్ప్రభృత్యమోడశకాదివాహి॥ కమాత్స్యితధాహి॥ వహ్నిరగ్నిః ప్రతిపదగ్రస్తాబ్రహ్మద్వితీయాయాతి॥ వి॥ గ్రస్తాబ్రహ్మపతీశ్వరా ఇత్యమరః ॥ హీమాద్విజాపార్వతీశృతియాయాతి॥ గణపతిర్విశ్వేశ్వ చ ధాతి॥ సర్వశ్చేషః కుమారః కుమారస్వామీపద్యాతి॥ రవిస్సూర్యస్సప్తమ్యాగే రీశశ్శివోష్టమ్యాగే వనవో అష్టవనవో నవమ్యాగే వాగాగ్నిజాః దశమ్యాగే ధర్మోయమపికాదశ్యాగే హరిర్విష్ణుః వాదశ్యాగే కామోమన్మథః త్రయోదశ్యాగే ॥ కామః పంచశరస్సుర ఇత్యమరః । కలికలిపురుషః చతుర్దశ్యాగే । ఇందుశ్చంద్రపౌర్ణమాస్యాపతాలగ్నిస్వాత్తారిపితరః అమావాస్యాయాగ్నిక్రమాదధిపాః । అథతిధిధిపసీమాపాపతానంతరం । లేప్రసిద్ధాః భాసురాదయః వారేశ్వరాః క్రమాద్భవేయః । అనంతచ్చబగ్య ప్రసద్ధార్థకత్వాన్నయ చ్చబ్రాహ్మణాభాసురః సూర్యభానువారస్య । చంద్రస్సోమవారస్య । భూమిజః అంగారకః కుజవారస్య । ఇందుడిమధస్సోమవారస్య । గురుబృహస్పేర్గురువారస్య । భృగుశ్శుక్రశ్శుక్రవారస్య । మందశ్శుక్లవారస్య ॥ ని॥ శనిమదోపంగుకాలావిశ్యమక॥ అ॥ దినవారాధిపతుల జెప్పెదనాడు॥ తా॥ పాడ్యమితిల్పిడియకు బ్రహ్మరదీరుకు పార్వతి చవితికి విశ్వేశ్వరుండు । పంచమితి ఆదిశేషుండు । వష్టికి కుంభారస్వామి । సప్తమితి సూర్యుడు । అష్టమితి శివుడు । నవమితి అష్టవనపులు । దశమితి దిగ్గజములు । ఏకాదశితి యముడు । ద్వాదశితి కేశిన్దువు । త్రయోదశితి మన్మథుడు । చతుర్దశితి కలిపురుషుడు । పూర్ణిమకు చంద్రుడు । అమావాస్యకు పితృదేవతలు । వీరలేకమంబునచినాధిపతులనంబుదురు । వతీయునాదివారమునకు సూర్యుడు । సోమవారమునకు జంద్రుడు । కజవారమునకంగారకుడు । బుధవారమునకు బుధుడు । గురువారమునకు బృహస్పతి । శుక్రవారమునకు శుక్రుడు । మందవారమునకు శనైశ్చరుడు । ఏరలువారాధిపతులనంబుదురు॥ *

(3) మూ॥ ఋక్షేశాలగదప్రకాలపాతభుగ్భ్రహ్మాంధురుద్రాది

అజోమందస్తుః శ్రేష్ఠరః॥ వ్యా॥ అ॥ గ్రహాంత్రాగ్రసౌమ్యపురుషస్త్రీసపుంస
కసంజ్ఞాజాతీర్షయంచ దర్శయతి॥ క్రూరాశ్చ॥ భానుతమశ్వనిధ్వజకుజా
మన్యురాహుశనికేతవంగారకాః పంచయితేక్రూరాః పాపగ్రహాశ్వార్థః॥ గు
క్రాగ్రసౌమ్యందవశ్శుక్రగురుబుధచగ్రాశ్చత్వారస్సౌమ్యగ్రహా శ్వభగ్రహా
శ్వార్థః॥ అత్రాయంవిశేషః । బుధః పాపగ్రహాయుక్తశ్చేత్వాపౌభవతి॥ చం
ద్రః క్షీణదశాయాంపాపః పూరదశాయాంశుభఇతిక్షం చబాలబోధిన్యా॥
క్షో॥ బుధః పాపాయుతః పాపః క్షీణచంద్రస్తథైవచేతి । కుజాగ్రగురవః పు
షాః పురుషగ్రహాః । రాహిష్విందుశుక్రాంస్త్రీయః స్త్రీగ్రహాః । తచ్ఛేషాస్తుడ
క్తగ్రహానివిష్టాః బుధశశ్చైశ్వరకేతవః సపుంసకాః పండగ్రహాః । గురుభృగూవి
ప్రౌచాహ్నాగ్రసామాకురౌగ్రహౌషాక్షద్రుగ్రహా । చంద్రబుధౌవైశ్య
వైశ్యగ్రహా । మందస్తుశశ్చైశ్వరస్తుతదవ్యకులజః । తేభ్యః బ్రహ్మక్షత్రియవై
శ్యకులేభ్యః । అశ్వశ్శిశుశూద్రకులేభానభితేతోక్తః । సప్తమ్యాజగేర్దగతిడ
ప్రశ్నాయాంబుధేశ్వరఇశ్వర్థః । ననుబుధేశ్వరఇశ్వర్థః । ననుబుధేశ్వరఇశ్వరేనైవా
హ్నాపబుధేశ్వరఇశ్వరేవలభ్యతేమతశ్శూద్రకులాధిపతిత్యేనైవచపశచాతస్యఅ
రకవంశాధిపతీత్వాయోగాల్॥ అ॥ సవగ్రహమునకుశుభాశుభసంజ్ఞలనుపురు
షస్త్రీసపుంసకసకసంజ్ఞలను । బ్రాహ్మణాదీజాతీర్షయమును కెలియుజేయుచు
న్నాడు॥ తా॥ సూర్యుడుగురుడుశనిరాహువుకేతువుపాపగ్రహములుచం
ద్రుడుబుధుడు బృహస్పతి శుక్రుడును శుభగ్రహములవీరిలోబుధుడుపాప
గ్రహముతోగూడినట్లయి లేపాపియునెయు । చంద్రుండుక్షీణదశయందుపాపి
యియుపుార్థదశయందుశుభకరుడనియతాశ్వ్యము । సూర్యుడు । అంగర
కుడుబృహస్పతియునుపురుషగ్రహములుచంద్రుడు । శుక్రుడు । రాహువును ।
స్త్రీగ్రహములు । బుధుడుశని । కేతువునుసపుంసకగ్రహములు । బృహస్పతి । శు
క్రుడునుబ్రాహ్మణగ్రహములు । సూర్యుడు । అంగరకుడునుక్షత్రియద్రహము
లు । చంద్రుడు । బుధుడునువయిశ్యగ్రహలు । శశ్చైశ్వరుడు । శూద్రవ్యవహారిక
పంపదశవర్ణములకధిపతియైనశూద్రుడు । ఈక్రమమునగ్రహములవర్ణనిర్ణయ
మును కెలియునది.

✽

(౬) మూ॥ అష్టమ్యోగుభయోశ్చనధమగతశ్శుక్లాగ్రసయోర్వ్య
శ్యమేపూర్ణాంబుధిక్రమాశ్చశధరః పూర్ణశ్శుభేయగశే । కృష్ణాదౌదిసపం
చకంశుభకరం తస్యశ్యమమశ్యమంతస్యాంశ్యంత్యధమాభిసం శశివశాచ్ఛుక్లే
తుతద్యవ్యత్యయదే॥ వ్యా॥ అ॥ అనచంద్రస్యపూర్ణత్యం క్షీణత్యంచదగ్గముకత
త్తస్మాద్యోగముః॥ అష్టమ్యోగిని॥ ఉభయోఃశుక్లకృష్ణయోరష్టమ్యోమధ్యగ
తేశశధరఃచంద్రఃపూర్ణః । శుక్లాశ్యయో శుక్లాదలశ్యాచశుక్లాశ్యయోర్వ్య

విసవ్యాసేనతః యోగ్యద్యగతిఃచంద్రః తీర్థాభవతి । క్రిమాత్పూజః
 శిశుభక్త్యాః । శుభశుభకరభక్త్యర్థః । తీర్థస్థుభకరభక్త్యర్థంభక్త్యర్థ
 నైశుదుక్తభవతి । శుక్లాష్టమ్యత్రార్థమారభ్యష్టమీపూర్వారప
 తుల్యమృతత్రసితతఃశిశుపూజః । క్షిప్తమ్యత్రార్థమారభ్యష్ట
 మీపూర్వార్థపర్యంతం యోయమృతకాలిత్రగతీర్థాభవతి । ఆత్మ
 తుల్యశేషః । క్షిప్తదౌష్ట్యపక్షప్రథమభాగేయగ్నిసంపదకలతచ్ఛుభకరం పూ
 జచంద్రత్వదితభావత్యగ్నిమంతస్సృష్టపక్షస్యమృత్యుమం । వక్ష్యాదితశశ
 ర్యంతంద్వితీయంపంచకంమృత్యుమం । అష్టఫలదమత్యర్థఅనోపూజచంద్ర
 వ్యదితమావః । తస్యష్టమక్షపార్శ్వంతంఏకాదశీమారభ్యష్టమంద్వితీయం
 పంచకంఅథమాభిలంభమనుష్ఠకం । అశభకరమోగ్యత్రత్రాతీర్థాభవద్ర
 క్షానితభావః । శశింపిశిలతూజత్వమధ్యోపూజాత్వవశాత్ శశింపిశ్చతే
 యత్వోగ్యమృత్యునైవతీర్థతదాశుష్టజితపదార్థగ్నితస్సంపదమృత్యుతల
 సమాభిదక్షిణచంద్రావృత్తిక్షిప్తమస్తీమారభ్యత్ర । త్రావృత్తిమృత్యుమృ
 తనశిక్షిణచంద్రత్వచ్చైకాదశీమారభ్యత్రావృత్తితం । శుభకరంపూ
 జచంద్రత్వదితి ॥ అ ॥ చంద్రశేషపూజాత్వక్షిణత్వతీర్థలములవివరింపున్నా
 ము ॥ తా ॥ చంద్రమనుకుక్షాప్రమిమృతకృష్ణప్రమిమృతకలతమపూజ్యమను । కృ
 ష్ణశుక్లాష్టములకుమధ్యమమునక్షిణంబును పూజాచంద్రమను శుభకరుండుండ
 చంద్రుడను శుభకరుడనితాత్పర్యము । వాటియొక్కక్షిప్తకాదశీమృతలం కృష్ణ
 పక్షపంచమీవరకుపూజాచంద్రుడౌటవలన శుభకరమృత్యుమృత్యువక్షిమృ
 దలూదితమీవరకునుకృష్ణపక్షపక్షిమృతలం కృష్ణదితమృత్యుతమృత్యుమృత్యుచంద్ర
 డౌటవలన నల్పఫలప్రదమనియు, కృష్ణైకాదశం శుద్ధపంచమీవరకు మిగిల
 టీణచంద్రుడౌటవలనశుభకరమనియునుతాత్పర్యము ॥

(2) మూ॥ కన్యాయాపేధమాత్రావేషశురణ్యోద్ధృతం మూలా
 త్తరబ్రాహ్మణ్యేందుదినేన పంచకహరిత్రీణ్యేవనాన్యాను ॥ వాచాశ్చేదు
 జజీవశుకృశనిం తేమాంచవర్గాశ్శుభాః కేంద్రోపాంత్యధనత్రాకోణసహ
 తాశ్చాస్యేరిలాభప్రగాః ॥ వ్యా॥ అ॥ అథగర్భధానమేతభూతస్యప్రథమా
 తవస్యశుభాశుభపక్షత్రవారాల్లగ్నగ్రహసంపత్తిచంద్రాయ ॥ కన్యా
 యాశ్చత॥ ఆద్యంతమూలాత్తరావదితిగ్నినీ । అత్యోగేవేమూలావనిధాం
 ఉత్తరాఉత్తరాత్రీయం । బ్రాహ్మణ్యేంగుదినేనపంచకహరిత్రీణిబ్రాహ్మణ్యో
 హిణి । ఇజ్యోతుష్యేందుత్పూగోర్నం । దినేనపంచకంహస్తచిత్రాస్వాత్రవశా
 ఖానూరాధాః । హరిత్రీణిశ్రవణధన్వంతరభవజః । ఏతానిసప్తదశపక్షత్రా
 ణ్యేవ । కన్యాయాపేధమాత్రావేషశురణ్యమగజసిశుభకరాణి అన్యాతమభా

రాత్రివర్తనూజ్యేష్ఠాకృత్తికాపూర్వభల్లుని పూర్వాషాఢా పూర్వాభాద్రా
భరణ్యోశ్రేణాదశతాని నక్షత్రాణిసంభకరాణి ఇందుజడీవశుక్రశశినాం
సంబంధినోవాసంశక్తుభకరాః । తేషాంఇందుజడీవశుక్రశశినాంవగాశశ్చ
శుభాశ్చుభకరాః । ఆత్రవగశశబ్దేనలగ్నపూర్వాద్రావణినివాంశద్యోత
శాంశత్రంశాంశాభ్యుచ్చంతేకేంద్రోపాంత్యధనత్రికోణసహితాః । కేంద్రా
ణిలగ్నవతుర్ధనప్రమదకమాని । ఉపాంత్యమేకాదశస్థానంధనం ద్వితీయంత్ర
కోణోపాంతమనవమూ ఆతవ లగ్నస్యఉత్తరానేషస్త్రిశశ్చభాశుభగ్రహం
శ్చభకరాఃఅన్యేపాపగ్రహాః । అరిలాభాత్రిగాః షష్ఠేకాదశత్రియస్థానగతి
స్సంతఃశుభకరాభవంతి॥ అ॥ తాతినమవిశయమైశుభాశుభనక్షత్రములని
ప్పునున్నాడు॥ అ॥ అశ్వినోహిణి మృగంషకము పుష్యుని ఉత్తరాహ
స్త్రాచిత్త్రాస్వాతివిశాఖానిరూరాధామూలాఉత్తరాషాఢ । శ్రవణముధనిష్ఠ
శభిషక్ ఉత్తరాభాద్రాశ్రవణతరిగి నక్షత్రములయందున్నవత్తాడినశంభ
కరమనియుభరణిక్రత్తికాఅర్ద్రా పునర్వసుఅశ్లేషావఖాఫల్గూశ్రేష్ఠాపూర్వా
షాఢా పూర్వాభాద్రాశ్రాని నక్షత్రములయందున్నవత్తాడినశంభ
యని సోమబుధ గురు శుక్రవారములయందుత్తాడిన శంభకరమనియును
వీరిలగ్నములగు । వృషభమిగుర కర్కాటక కన్యాశుభా ధనుర్లగ్నముల
చంద్రపూరయు । సింహములద్రేకాగణములను । నవాంశి ద్వాదశాంశ
త్రిశాంశములనుశుభకరమై వసంతాత్పర్యము ఒకలగ్నమునకుపూరలు
రెండు అంశ ప్రామాణిజేసిలగ్నములయెందు మొదటభాగము సూర్యపూ
రి రెండవభాగముచంద్రపూరి ద్వితీయాదిగలగ్నములయెందు లగ్నప్ర
థమభాగముచంద్రపూరి రెండవభాగముసూర్యపూరి ద్రేకాగణమనగా
లగ్నస్వతీయభాగమయినదాత్ప్యాము । వతీయుశుభగ్రహములు ౯ జన్మల
యైనలగ్నమందును లగ్నమునకు రెండు నాలుగు ఐదు యెడు తొమ్మిదిపది
పదియొండు । ఈముండ్లలోనుండేనేశుభకరములనియును॥ పాపగ్రహము
లు ౩, ౬, ౧౧ ఈస్థానములయెందున్నునశుభకరములనియుతాత్పర్యమ ॥

(౮) మూ॥ దుష్టాభ్యుత్పత్తిరొద్దయై రదితభేనాబంధకీశక్రిభ్య
గ్నానిస్సృతరూపి భౌమీవక్య ర్వరేణురోగాతికత్ । వైభవాగ్నిసంకర్షం
శుభభలంయూవ్యతిప్రాణోగ్గోగేష్వేకద్వి త్రిచతుష్పచానియవతేవన్యోక
మాదాతవే॥ వ్యా॥ అ॥ పూర్వోక్షమఖాద్యగ్నివితక్రాంతకారవాసం
తాంబళలమాహ ॥ దుఃఖం ॥ యోదాయోమభాద్రాచ్యోమియస్థానకన్యా
యోప్రభమరజోద్యశ్శశి స్సార్వభృత్ । శక్రీభృపునర్వసుచేతనాబంధక
వ్యభిచారిస్త్యతీ శక్రీభృశ్శక్రయలగ్నకృత్తికాయామిజేత్ । నిష్కృత

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - ప్రథమభరదుః .

చరిత్రతమా । అసీకామదినకృద్వా లేమ శన్యకారరవివాసలేమచేత్ ।
 గాత్రికృత్రోగప్రయుక్తపిడాకృత్ । యామ్యశిఖారోవీరగేమ భరణీపూ
 వ్యఫల్లసిపూర్వాసాధాపూర్వాభాదా శ్రేషాసుపకద్విత్రితతుష్ప దాన్ప్రతి
 తుత్యతీకమద్వియచతుర్థపాదః యవలేకన్యాయాః క్రమాత్ వైధవ్యానుతని
 నత్యంతసుభఫలంచదద్యుః । భరణ్యాశిఖాక్తనక్షత్రేమప్రథమపాదావైధ
 వ్యం । ద్వితీయపాదాంతపుత్రత్వం । తృతీయపాదాః దారిద్యక్రితునియవా
 దాః అసుభఫలంచక్రమార్తద్యురీత్యన్వయః ॥ ఈరజోవిషయ మైముందుజెప్పబ
 డినదత్తచక్షువారఫలములజెప్పుచున్నాడు ॥ తా॥ ముఖాంత్ర-ఈశనక్షత్రము
 లయందు బ్రథమరజస్వలయైవవనితదుఃఖియగును - తనస్వసునందున్యభిచా
 రిణియగును- శ్యేష్ కృత్తిక ఈశయంద మిళి నిదరిదురాలగును- భరణి-పుబ్బ-
 పూసా, పూభా, ఆశ్రేష ఈనక్షత్రములముదల్ పాదములందు విధవయగును ।
 రెండవపాదమునందు గొడ్డాలగును । మూడవపాదమునందుచరిదురాలగు
 ను । చాలవపాదమునందుసుభఫలములబొందును । వత్సమిదిశ్యమంగళ । శని
 వారములందురుజస్వలయైవరోగములచే పిడిపబడిన తాత్పర్యము ॥

(౯) మూ॥ సంధ్యోన్యస్తప పర్యపాతః రిహూస్తాప్తమి ద్వాదశశివక్షీరి
 స్త్రివిపావమాదివసాద వృక్షాసంస్థితవి । రంధ్రంధర్మనోహభర్తురమిధా
 యోగానిశావైశ్యః పాపాక్రాంతభమస్త పాపవసంకన్యాః కేదోషకృ
 త్ । వ్యాఖ్య ॥ రజోదష్టకాలమాహాసంధ్యః ॥ సంధ్యాసూర్యోదయాన్యమి
 కాలః ఉన్యస్తః ఉదయవకాలః । గ్రహణకాలోవాపర్వాణిఅమావాస్యాపూ
 ర్ణిమాకృష్ణాష్టమిక్షవతుడకో సంకరాంతయః పాతఃస్వతీపాలోవస పాత
 శ్చపరిపూయోగవిశేషః । రిక్తార్చనాద్ధివమీచతుర్థశ్శక్తిష్టమిద్వాదశవ్యక్తి
 పక్షద్వయగతాః విష్టిగృధ్రకరణంపమాః విషనాడ్యో లామ చిత్రయంతరిశ
 భ్యేరత్రిమ్యస్త్రియాది చుల్లీ ॥ దినత్రయంస్పృశశ్శేకోవారస్యాదవమంపాత
 త్ । త్రివారస్పృక్షధిర్యత్రైద్యస్పృగినిం దిత్యత్త్వం గృహస్థాదష్టన
 ష్టతాణిపూర్వోక్తకృత్తికాదీనితెమన్మితోరవిభర్తుఃపక్ష్యః । రంధ్రంధర్మనోహ
 మాచంద్రః నిధనోహ వైధనతారాచ అసుభాయోగః । వజ్రవిమలభగదవ్యా
 ఘాతశూలాదిగండాదయః । నిశారాత్రైవైధృతిప్రసిద్ధా పాపాక్రాంతభం
 పాపగ్రహాక్రాంతనక్షత్రంరార్యా అస్తపాపవసంకరోలగ్నాత్ప్రప్రమేపా
 పగ్రహాభ్యుత్పన్నాన్యాయాంతికవేప్రథమాంతికవేవోషకృత్ ॥ అ॥ సమతఃకరు
 వ్యకాలమునుజెప్పుచున్నాడు ॥ సూర్యోదయసూర్యాస్తమయకాలములు । గ్ర
 హణకాలములు అమావాస్యభస్మము । కృష్ణాష్టమి । కృష్ణచతుర్దశివేషాదిసంక
 ముఖములు । వ్యక్తి పాతనామయోగము । మహాపాతం నగాకృతి వైధ్రలు । వజ్రా

నామయోగమును దవిత్రావప్తి అష్టమి నవమి ద్వాదశి చతుదశాభిద్రకరణము త్యాజ్యఘడియలును అవమయన గామూడుతిధులుగలసినవారమును త్రిద్యస్పృక్ అన గామూడువారములతో గూడినతిథియును క్రిందజెప్పబడినకృత్తికాదిదిష్టనక్షత్రములయందు సూర్యుడుండగాను పెనిమిటిరాశికి ఎనిమిదవయింటవం దృడుండగాను నైధన తారయనగా జన్మనక్షత్రమునకు 2వ నక్షత్రమును 1వ జ్రము విష్కంభముగండము వ్యాఘాతము శూల అతిగండము ఇవిమొదలై నఅశుభయోగములును । రాత్రివైశ్ఠతినామయోగమును పాక్షికహంబులగు సూర్యాంగారకశనిరాశులకేతువులచేనాక్రమింపబడిన నక్షత్రములును రజస్వలయై వెలగ్నమునకు నేడవలగ్నమునందు సూర్యాదిపాక్షికహంబులుండగాని చెప్పబడినకాలములు ప్రధమాతవమునకు దోషకరంబులునుట॥

✽

(౧౦) మా॥ సప్తకాష్టచతుష్టదక్షిణవదిక్ పుత్రాదిసంఖ్యాక్రమా ద్రామాద్యభిక్రద్ధిరామశశభృచ్చంద్రారజోబిందువః జీణంశ్యామలరక్త శుభ్రమినిం కాషాయచిత్రంచలిద్వస్త్రం ధాతుమయంచపృచ్ఛకవశాత్పి బ్యాదికాస్థాఫలమ్ ॥ వ్యా॥ అ ॥ పృచ్ఛకదిగ్విశాత్పుత్రబిందువస్త్ర నిణ యమాహ॥ సప్తేతి తృచ్ఛకః దైవజ్ఞస్యప్రాగాదిదిక్షుస్థిత్యాదిపుచ్చతి । తదాదైవజ్ఞః పుత్రసంఖ్యాం బిందుసంఖ్యాం వస్త్రలక్షణంచక్రమాద్వదేత్ । యథాప్రాగాగ్ధాగేస్థిత్యాదిపుచ్చతి తదాదైవజ్ఞః సప్త సప్తపుత్రాః । ఆగ్నేయ భాగేస్థిత్యాదిపుచ్చతి । తదా ఏకపుత్రః దక్షిణదిగ్భాగే అగ్రపుత్రాః నైరృతి దిగ్భాగే దత్తావరః పుత్రాః పశ్చిమేషట్ వాయువ్యభాగే అక్షణీద్వాఉదగ్భాగే నవపుత్రాః ఈశాన్యేదిగిదశపుత్రా ఇతి । అథ బిందునిణయః ॥ పృచ్ఛకః ప్రాచ్యాం స్థిత్యాదిపుచ్చతి తదారామాః త్రయోరజో బిందువః ఆగ్నేయే అద్రయస్సప్త రజోబిందువః దక్షిణే అబ్ధయశ్చ త్వావరః నైరృత్యాంకరౌద్వా బిందూః ప్రతిచ్యాం అబ్ధి అశ్చ త్వావరః వాయువ్యే రామాస్త్రయోరజోబిందువః । ఉదీచ్యాంశశభృదే కః ఈశాన్యే చంద్రః ఏకరజోబిందురితి । అథ వస్త్రనిణయః ప్రాచ్యాం స్థిత్యాం యదిపుచ్చతి తదా తద్వస్త్రం రజోదూషితం జీణం ఆగ్నేయ్యాంశ్యామలం శ్యామలవణం దక్షిణాయాం రక్తం రక్తవర్ణం నైరృత్యాంశుభ్రం శ్వేతం పశ్చిమేమ లినం మాలిన్యయుక్తం వాయువ్యే కాషాయం ఉదీచ్యాచిత్రం ఈశాన్యే ధాతు మయంచస్త్రమితి ప్రాచ్యాదికాస్థాఫలం ప్రాగాదిదిక్షులం వక్తవ్యం ॥ ని ॥ దిశస్తు కకుభః కాస్థా ఇత్యమరశ్శి ॥ అ ॥ ప్రశ్నచేసినదికునుబట్టి పుత్రబిందువస్త్రముల నిర్ణయించెడిక్రమము జెప్పుచున్నాడు ॥ తా॥ అడుగవచ్చినవాడు జోస్యడైవత వకుతూర్పుదికుననుండియడిగిననేడు గురుపుత్రులనియు 3 రజోబిందువులని యుజీర్ణవస్త్రమనియుం జెప్పవలయు ఆగ్నేయదికుననుండియడిగిన వాకర

కుకనియుఁ బిందువులనియుకప్పువలుచునియు | దక్షిణదిశనుండియడిగిన నె
మండ్రుకొమరులనియుర బిందువులనియు | ఎఱ్ఱనివలువయనియు | నిర్వృతిదిక్కు
నుండియడిగిన నలుగురుకొమరులని ౨ బిందువులనియు | తెల్లవలువయనియు
శ్చిమ దెసనుండియడిగిన నార్గురుకొమరులనియుర బిందువులనియు మలినవ
స్త్రిమనియు || వాయువ్యదిశనుండియడిగిననురువురుకొమరులనియు ౩ బిందువుల
యు చెంగువెచ్చి రెయినియు || కుబేరదిక్కుననుండియడిగిన తొమ్మండ్రుపుత్రుల
యు ౧ బిందువనియు | పెక్కులవ నైలుగలవ స్త్రమనియు || ఈశాన్యదిశనుండి
యడిగిన పదుగురుకొమరులనియు ౧ బిందువనియు | గైరిక ధాతుమయమైనవ
స్త్రమనియు | క్రిమంబున జ్యోతిషుర డపుత్ర బిందువ స్త్రనిణయములం జెప్ప
లయును ||

✽

(౧౧) మూ॥ శౌమంమృత్యుకరందృఢం శుభకరంచిత్రం చ దారిద్య్ర
స్పృత క్తం వ్యాధికరం స్థిరం సుతకరం వస్త్రం రజో దూషితమ్ | స్త్రీణాం బిందుస
మత్వయామయరం కన్యాప్రదం చాతకాదే బిందునాం విషమత్వమవసుతకృద్భా
గ్యప్రదం సర్వకాన్యా॥ ౧॥ పూర్వోక్తవస్త్రనిణయస్య బిందుసంఖ్యాయాశ్చ
ఫలమాపా॥ శ్యామమితి || రజో దూషితం వస్త్రం శ్యామంచేత్ మృత్యుకరం | దృ
ఢం అచ్చిద్రంచేచ్ఛుభకరం | చిత్రంచిత్రవర్ణంచేద్దారిద్య్ర | కృద్ధరద్రప్రదం రక్తం
చేద్భాగ్యధికరం రోగప్రదం | సితం శ్వేతంచేత్ శుభకరం | పుత్రప్రదమితి వక్తవ్యం
ఆతకాచే ప్రథమరజసి బిందుసమత్వం బిందునాం రజో బిందునాం సమత్వం యు
గ్గత్యస్త్రీణామామయకరం రోగప్రదం కించకన్యాప్రదం స్త్రీసంతానకరంచ |
విషమత్వమేవ | యుగ్గత్యతు సుతకృత్ | పురుషసంతనకరం కించనిర్వధా
భాగ్యప్రదమైశ్వర్యప్రదంచ ॥ ౧॥ ఈచెప్పబడినవస్త్రమునకును బిందుసంఖ్యకు
ఫలము జెప్పచున్నాడు | తా॥ కప్పుచీరగట్టుకొనిరజప్పలయైననాశకరము | గట్టి
చీరయైనవంశకరము పెక్కులవ నైలుగలచీరయైనదరిద్రము | ఎఱ్ఱచీరయై
యినరోగప్రదము | తెల్లచీరయైనకొమరులుగలుగుదురుమఱియు స్త్రీలకు
మొదటిసమతకాయం దు ౨-౩- ఇట్టిసమబిందువులుగల్గినరోగకరము | స్త్రీసంతా
నకరమనియు- ౩- ఇట్టిచేసిబిందువులుగల్గినపురుషసంతానమనయు | ఎల్లప్పుడు
సౌభాగ్యప్రదమనియు || తా॥

✽

(౧౨) మూ॥ గర్భాధానమర్జితవర్జమవిధౌ పాపగ్రహాక్రాంతభేద
ప్రాహీద్యయకాలమూలనిధనశ్యేష్టాంత్యజన్మోడుషు | వష్టివష్టి విషావమా
సుపరిఘాశ్యద్ధేవానైదృతౌ సంధ్యాపర్వవత్సర్వత్రపితౌ పితౌ శాద్ధేషు పాతేభు
వేత్ ॥ వ్యా॥ ౧॥ అథకారణధూతస్యాగ్ధవస్సోద్ధే శౌనంతరం కార్యధూతస్యగ
ర్భాధానస్యవర్జకాలమాపా॥ గర్భాధానమితి | అష్టమవిధౌదంపత్యోరష్టమ

చ. ౧౧ | పాపగ్రహణకాలభేషాపగ్రహణితనక్షత్రేదప్రాహేద్వయకాలమూ
 లనిసంశ్లేషాంశ్యజక్మోమహుషదా సః | అప్వనీ | అహేద్వయలత్రామామఘేకా
 ల | భరణీమూలాస్సంధా | సిధనలదంపత్యోరైర్నధనతారా | శ్లేష్టాప్రసీద్ధా
 అత్త్యా రేవరజన్మేమహదంపత్యోః జన్మనక్షత్రంతేషునవనక్షత్రేషుచ పక్షిప
 శ్చద్వయగతాః | ప్రిహద్రకరణంవిహాః | పిషవాడికాః | అవమాదినత్రయవితా
 సుచపరిపూర్యర్థేషాఘాయాః | పూర్వాశ్శేడివాఅహిం | వైభృతోవైభృతినా
 మయోగే | సంస్యమోడభయసంగ్యయోః || ఐర్వసుపంపర్వసుచతుర్వశ్యం
 శ్చక్షుచతుర్వశ్యం చతుర్వశ్యంపర్వాంతఃపాతీత్వేనగతార్థత్వాత్ | వ్రతే
 ఆచారవ్రతదిసేవత్ప్రశాద్ధేషు శ్రాద్ధవిషేషుపాతేచవృత్తిపాతేమహాపాతేచ
 ఉక్తేష్యేతేషుగర్భాధానంస్యాద్వ్యుత్పన్న అశభలభవేత్విద్యశ్శాంతిః || అ || గ
 ర్భాధానమునకు గొఱగానికాలములజెప్పచున్నాము || తా || భార్యభతకలర
 శిశునిపవయిండు జన్మలడుడగాను ముందుజన్మబడిన సూర్యాదిపాపగ
 హముబండినక్షత్రములయందును అన్వే భరణీ-ఆశ్రేష-మఖ శ్లేష్ట-మూల-
 రేవత-ఈశుక్షత్రములయందు - భార్యభతకలజన్మనక్షత్రములకేదవనక్షత్ర
 మునందుపక్షద్వయగతపక్షులయందు ఐదిసూరామయోగ పూర్వభాగమునం
 నుపగతియందువైభృతామయోగమునందు సూర్యోగయాగ్తమయకాలముల
 యందు | పంపపర్వములనగాకృష్ణాష్టమిక్రష్ణచతుర్దశిపూర్ణిమఅమావాస్య
 సంకరాంతలుఈదినములయందును | శుక్లచతుర్దశియందును | ఏకాదశిమొదలు
 గాగలవ్రతేదియములయందును | శ్రాద్ధదినములయందును | వ్యతిపాతనామయో
 గమునందు సీచేప్పబడినకాలములయందు గర్భాధానము చేయగూడదని తా
 త్పర్యము ||

✱

(౧౩) మూ || స్త్రీణామారోహదర్శనాదినితెస్సాన్వోడశర్తుక్షపాః |
 పుత్రాన్మరయేత్సమాను సుముఖీంతాస్యే శుద్ధాంకృశామ్ | పుంలగ్నేపురు
 షైరవేషతయతే పుంసర్గస్థైర్గ్రహైర్వలగ్న సుతాంకగేహదిసుతస్త
 ద్యుత్తయేపురికా || వ్యా || అ || అధముతుకాలసర్గయమాహ || స్త్రీణామతి || ఆ
 తః పద్యరాదినితః ఋతౌభవం | తతభవఇత్యర్థః గుణః | తస్యరజనఃదర్శనం
 తస్యోపదేశం ప్రథమదివసః తస్మాన్వోడశఋతుక్షపాః ఋతురాత్రయఃస్యః
 రజోదర్శనాదినిమారభ్యపోడశదినమభివ్యాన్యఋతుక్షపాఇత్యర్థః | పుత్రా
 గ్నిపుత్రసంతానాభిలాషీ | సమాన్వేవతాసుఋతుక్షపాసు సుముఖీమనుకూ
 లవత్తి | శుద్ధాంస్నానాదినాపిశుద్ధాంశ్యశారజస్వలానియమేనక్షీణాంగీం |
 భార్యమితశేషః | పరయేద్గచ్ఛేత్ | అత్రాయంవిశేషః పోడశసుత్యాశ్చత
 ప్రానిద్యాః | తస్మాత్తాపరిత్యజ్యశేషాసుపరయేదితితదుక్తం || స్తో || ఋతు

స్వాభావికాః స్త్రీశ్చ రాత్రయన్మూలస్థితాః చతుర్భుజా నీవతరే స్సానా
 మహాభిస్సంస్మృతైః ॥ తానామూద్యచ్ఛత్రస్తుచిద్యవీకాదశచయో ।
 త్రయోదశివ శేషానుల శస్త్రావక ర్త్రయన్మూల । న కేవలమేతవత్పుంసం
 ధనైవగణేశదేవస్వగణాద్యతే । పురుషగజ్జకరాశిర్గః । యద్వాప్తరు
 షగ్రహాధిపతరాశిగణః । పుంసగణః త్రాస్త్రితై పురుషైశ్చుగ్రహైః అవక్షతే
 దృష్టేయై తేవా । వివేకగణానా గోపులగ్నై పురుషగజ్జకలగ్నైపులగ్నాని
 తుమష మిసునిహతులాధనిః కుంభాః । తేమాస్య శ్చేషేవగరాలగ్న
 సుతాంక గేగర్భాధానల స్త్రీశ్చగ్న పంచమేనవమవాస్త్రి తేయదశతః పుత్రాః
 యతభిత్రాః । తద్వగ్నైర్మండ క్తలక్షిగ్యైర్మగ్నైః సంధైః స్త్రీగ్ర
 హైః చంద్రశుక్రరాశిగణాః । అవక్షతే మిహవాస్త్రిల గ్నైర్మగ్నభకరం టకన్యా
 వృశ్చిక మకరమీశానామ్యసేవేవా । గురగ్నైర్మగ్నమనవమాతిరిక్తస్తా
 సేష స్త్రీతేవాచ్యుదిప్రతికగ్నైః ॥ అ॥ ౧ ॥ గానాని ౨ ॥ యమును గర్భాధా
 నకాలగ్నైర్మగ్నమును సప్తమన ౨ ॥ తే । స్త్రీలం ౩ ॥ చంద్రనదినము మొదలు
 పదునాఱురాశిగణములు రాత్రయంబును ఫలైః తానమును గోరినవా
 రీపదు గణురాశిలలో నవి దివసంబంధముత న ౨ ॥ చంద్రనదినము
 ఋతునిరుమాదులదేవ గృహించు దేహముగలచియింతివైశ్వంతరి । పయి
 గాలుచగుణిల్లాచిగలయెలయు । వతీయు । పురుషరాశులగుమేషవిధుననిం
 హతులాధనిః కుంభ వడ్డగ్నలయన్దానను । పురుషగ్రహరాశులయనవేషసం
 హవ్యశ్చికధనుమిహముల మగ్నైర్మగ్నల గ్నైర్మగ్నరాశులబుగ్రహగణముల గూడి
 యుండినను మండబడినను బృహస్పతిలగ్నపంచవనవస్తానములయందండ
 గానుగర్భాధానముచేసిన బుత్రుండిగల గునియు స్త్రీర సువైనవ్యవభక
 రాటకకర్కాశ్చికమకర మీశరాశులయందైనను స్త్రీగ్రహరాశులయన
 వ్యవభకరాటకమిశరాశుల వడ్డగులయందైనను స్త్రీగ్రహముల
 చేబాడబడియైనను స్త్రీగ్రహములతోగూడయైననుండగానుగ్నపంచమనవ
 మస్తాచంబులయందు బృహస్పతిలేక యుండగాను గర్భాధానముచేయగా
 బుత్రకలగుననితాత్పర్యము । ఇదియునుం గాకయింపనునాఱు దినములలో
 నాదిచాలుగు గాత్రమును పదనొకండవ పదముండివరాత్రియనయూరూరా
 త్రులినింద్యములనియును ఇతరములగుపది గాత్రములైననుంబులనియుగోండని
 యభిప్రాయము । ఇవఁజ్ఞోకంబుచ స్త్రీగ్రహగ్రహగణయెలబు నటువనియ
 అవఁజ్ఞోకముచ దక్షిణగ్లోకములయందు వడ్డగుల లక్షణమును శిష్యయున్న॥
 (౧౩) ము॥ కుర్వాత్పుంసంసంకత్రయవధిగ్రహైర్మగ్నైర్మగ్నై
 రామిత్రాంత్యాదిత్రయాలవసృశ శభృద్భేషాద్వగ్నగ్నైస్సభే । నగ్నైపుగ్ర

హవాసరేరవిగృహంత్యక్వాశి సద్భాష్యమాక్షాభిద్రవవర్జితేహ్ని యవతౌ
 మాసేశ్యేయేపతిః॥ వ్యా॥ అధపుంస వనకాలమాహ॥ కుర్యాదితి॥ అద్యగ
 శ్చేదధిసగ శ్చేద్యక్తేనతి । కరత్రయంహస్తచిత్రాస్వాతియః॥ విధిరోహిణీ
 శ్చ) శ్రయంక్రవణసోస్తాశతభిషం ఆర్యంపవ్యఉత్తరాత్రయం॥ మిత్రం॥ అ
 మాగూధాఅంత్యరేపతి । అదితీపునర్వసూమూహ్రాసిద్ధాదన్రః అశ్వినీశశ
 భృశ్చ్యగశీషం । ఏతేషునక్షత్రేషు॥ ని॥ నక్షత్రస్మత్కుభంతారేత్యమరిః॥
 అస్త్రపుంసగేపుంక్రహవాసరేరవికుజ గురుణామన్యతమేవాసరే రవిగృహం
 సుంహం॥ అసద్భాష్యపృచ్ఛిక వపిత్యక్వా । యద్యపసింహాపుంలగ్నస్తధాపి
 కంఠోక్త్యా నిపిద్ధత్వాత్త్యజః అమారిక్తాభిద్రవవజః తేఅమాదర్శ చిద్రాణి
 వద్యమాణపక్షిచ్చి వాణవత్సైవవర్జితేదివసేశ్యేయేమాసే । పద్దనోమాన్
 హ్యుచైకైకైక తస్మామాసాదేశః॥ సఅగ్భర్తాయువతౌభార్యాయం॥ పుంస
 వనంపుంసాఖ్యంకర్మకుర్యాత్ । త్యేయేమాసగతి గర్భవ్యక్తోపలక్షణార్థం
 నతునియమాధం । పుంసవనంవ్యక్తగర్భ ఇతిమాసనియమస్యాపస్తంబేనా
 నుక్తత్వాత్॥ అ॥ పుంసవనకాలనిర్ణయము జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ తొలతగ
 ర్భముగలగినవసితకుమూడవమాసమును॥ అశ్వినీరోహిణి మృగశీషకపునర్వ
 సు పుష్యమిఉత్తర హస్త-చిత్త స్వాతి అనూరాధ మూల ఉత్తరాషాఢ శ్రవ
 ణము- ధనిష్ఠ శతభిషకు- ఉత్తరాభాద్ర-నేపతి- ఈనక్షత్రములయందునువృ
 శ్చికసింహారాసులయందును- చవితి నవమి చతుదశ- అమావాస్యల- బరిత్య
 జించితకే-శుకదినములయందునుగర్భమునకళుభము గలుగుటకై పెనిమిటి
 ధైర్యనరాడుపుంసవనమనెడికమ=మ చేరువలయుననుట మణియునాపస్తంబ
 మూత్రమునందు స్త్రీలకుగర్భమునక్షమముగానగ పక్షిప్తుట పుంసవనముచే
 యవలయుననిచెప్పియున్నదిగాని మాసనియమము చెప్పలేదు గావుననిచ్చట
 మూడవమాసమనిచెప్పట గర్భవ్యక్తోపలక్షణార్థం చేయనితెలియవలయును॥

(౧౫) మూ॥ పూర్వంపుంసవనేయగైచకధితంమాసవ్యవస్థాంవి
 సీసుంతేపిత్యగైరమాసవిషయేషష్టేచతుర్థేష్టమే । లగ్నాదంత్యసుతాష్టమేషు
 రహితేత్యరూదిపాపగ్రహైశ్చ దైలగ్న వివజితేచ నవమేశుద్దేసంపుం
 సచే॥ వ్యా॥ అధసీసుంతకాలమాహ॥ పూర్వమితి॥ పూర్వస్మిన్లోకేయగైచక
 ధితంయన్నక్షత్రవాసరాదికయుక్తం । మాసవ్యవస్థాంమాసనియమంవిచా
 ముతేపిత్యగైరనక్షత్రాదికం । మాసవిషయేషు । షష్టేచతుర్థేఅష్టమేతేహ
 మన్యతమేమాసీసీసుంతం సీసుతోన్నయరాఖ్యగర్మకుర్యాత్ । లగ్నాసీసుం
 తలగ్నాదంత్యసుతాష్టమేషు ద్వాదశపంచమాష్టమేవ్యరూది పాపగ్రహైః
 సూర్యాంగారక శనైశ్చరక్షీణవంద్రాభిః రహితేషువివజితేషు సత్సుచబ

దేలగ్నోవివజ్జితేచంద్రానాక్రాంతిలగ్నాభ్యర్థః । నవమేశుద్ధేనీమంతలగ్నా
న్యతమలగ్నగ్రహవర్జితేసతి సీమంతకార్యం సమంప్రసవేతత్తరారోక్తంస
ర్వంప్రసవసేచసమంబోధ్యమ్॥ అ॥ సీమంతకాలమును బ్రపుచున్నాడు॥ తా॥
పూర్వశ్లోకంబునబుంసవనవిషయమై చెప్పిన మానక్రమముదప్ప తేటైన దిన
వారసత్వత్రాదులుసీమంతమునకును గ్రహ్యంబులమానవిషయమై ర ౬ రాన
వమానములయందును । పంచమాష్టమద్వాదశములయందును సూర్యాంగ
రకశని । రాహుకేతుక్షిణిచరిత్రాదిపాషగ్రహములులేక యుండగాజుండ్రం
దులగ్నమునందులేకయుండగాను నవమేశుద్ధిగలగ్నమునందు సీమంతము జే
యవలయుననుట ఉత్తరార్థమున జెప్పినవన్న ప్రంసవనమునందు సమానమేయ
నిత్రెలియదగినది॥

ॐ

(౧౬) మూ॥ జాతేజాతదినాదిరాదశదినాతజ్జాతకర్మశేషు
ర్యాదుద్రుదిదినేధవాస్థిచరక్షప్రాఖ్యమైత్రోడుషు । రిక్తామారహి యఖండ
దివసేలగ్నోశుభవాసరే పూర్వాష్టాసురపూజితే సురగరౌప్యకై సౌమ్య
యనే॥ వ్యా॥ అ॥ జాతకర్మకాలమాహాజాతభిలి॥ అగ్నేశకమాంజాతేస
తి॥ జాతదినాదిజన్మదినసమారభ్యఆదశదినాః దశదినపర్వంతాదశదినమధ్యే
యస్మింకస్థిందివసేతజ్జాతకర్మకర్మశేషప్రతిపక్షయేకర్యాతే । అథవారుద్రు
నేయేకాదశేహినాకుగ్నాల్ యేకావశదినాలేచనలేస్థిచరక్షప్రాఖ్యమైత్రో
డుషస్థిరాణిరోహిణ్యుత్తరాత్రయం । స్వాతీప్రసర్వసూత్రనగధిష్ఠ శుభ
వజ్జితప్రాఖ్యాః అగ్నేహస్తప్రప్యామైత్రోడు । అనూరాధానతిత్రేవతే
షునక్షత్రేషురిక్తామారహితౌక్తాఃపూర్వోక్తాః అమాదర్శయే తైరిహివేద
ర్భిన్నగ్రహర్థః । అఖండదివసే అఖండమగ్రేవత్యశుభశుభగ్రహధిపేగ్న త
ద్విధేవాసరే చపూర్వాష్టా అహ్ని పూర్వభాగే అనుపూజితేసుక్రేసు
గురౌబృహస్పతౌచవ్యక్తే అనస్తంగతేనరీత్యర్థః సౌమ్యగునే ఉత్తరాయణే
జాతకర్మకుర్యాత్॥అ॥ జాతకర్మకారముశెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఖత్రోత్తై
కాలమంచైనను॥ ఖత్రోత్పత్తిదినముమొదలు ౧౦ దినములవరకునే నవమే
ననుజాతకర్మముచేయవలసినది మఱియు ౧౦వ దినసంకల్పేయవలయు
నీచెప్పుబడినదివసములలో శేయంబును॥ అ॥ రోహిణి యస్థినునవమే
ఉత్తరగ్రహస్తస్వాతీఅనూరాధాఉత్తరామాసా॥ శవణముధిష్ఠాశ్చిత్రేషకుటా॥
ఉత్తరాధాద్రా ఈనక్షత్రములయందును॥ చవిలి నవమి ప్రన్నమఅమవాస్య
ఇవితప్పతేకి నతిథులయందును - ఉత్తరాదిహిమందును - గురుశుక్రము
లులేనికాలములయందును-పూర్ణాదిధులయందును - సింహ-బుధ-కృత్తి-శు
క్రవారములయందును - శుభగ్రహధిపేగ్నములయందును - నీలక్షణయు క

మైనశుభమదీనఘోర్వాహుండుజాతకర్మముజేయవలెననితాత్పర్యము॥ *

(౧౭) జాత సంతర మేవ నామక రణంబైకాదశా హేస్సుటం॥ పుత్ర
స్యోదనమావరతయ్యుఁడే కార్యంతితోవ్యవస్థయిమే । శుద్ధిర్జాతకవచ్చునా
మృతకలైస్సర్వవశేషేడశేద్వవిస్సేవ్యభవితే కేహీవిహితంజాతివ్యవస్థాం
విచా॥ ద్వా॥ అ॥ అధనామక రణకాలమాహ॥ జాతానంతరమితి॥ జాతా
నంతర ముచామకరణంబేహేమాగమగక్షేర్దుః కత్యాదినక్షత్రసామక రణం
హస్యకతకప్యవక్షత్రసామద్యకత॥ తిలకరహస్యంభవతీత్యసంబనోక్త
త్వై॥ ఏకాదశ హేవకాదశకపిస్సుటం॥ వ్యవహారసామవ్యక్తంక రవ్యమిత్త్య
ర్థపుత్రస్యోదనసంజరం సామకతకప్యవక్షత్రసామద్యకత॥ మహేష్వరగత్యాదయివ
భావర్యాదాస్తు తతఃపుత్రసామవ్యక్తయివహావరంసామద్యపార్య
నేనాసామవ్యక్తయివసామకరణేహేమాగమగక్షేర్దుః జాతకర్మవత సక
తైః॥ కామ్యైత్యైకజాత్య స్థాంవిహితంబిహితంబాదశేజన్మతేర్వా
దశేషేడశేద్వవిస్సే॥ అసంసంకేహీవనేవాతన్నామకరణంబిహిత
మావక్యకమిత్యర్థం॥ సముద్ధృ॥ దశానం వ్యవహారం పక్షగమానమసక్త
మాదిత్యదినా బ్రాహ్మణాదీరాంకణానా మహాచంద్రవ్యవస్థత్యతరం
జాతివ్యవస్థావిసేతి సగచ్ఛత్యైకేత్యుచార్థం॥ సర్వేసంధకరాత్రేణసూ
తకేన్ద్రావ్యత్యైకజాతా చవిషయే విశేషవచనేసామాన్యవచనస్య బాధ
తత్త్వాతధిక॥ అ॥ నామకరణకాలనిర్ణయము దెప్పుదున్నాడు॥ తా॥ పు
త్రమిదలిగిన నగంబున నక్షత్రవామము గాగోహేణేవక్షత్రమందుబుట్టినవా
నిరొహిణుఁడగుచున్నవామకరణమునురహస్యముగానేసి ౧౧ వ
దివసములకు మాంసంబు దెప్పెనమానవణముల గలపేరన గాగ్నప్ర॥ శివం
హేష్వర॥ పట్టివ్యవహార వామములను మామమువిషయమై సేయితురములు
గలవామమున గాజాంసపార్యతే ॥ భవాని॥ ఇట్టివామములునిశ్చయింపవలెనుఈ
నామకరణవిషయమై గాదిశుద్ధిపూర్వజ్ఞాకమునందు జాతకర్మమునకనిర్ణా
యించినప్రకారమని శేయవలయు ౧౧ వదివమందు జేయనిపక్షమునబా
హ్మణులుమొదలుగాగల ౪ వణములర్థం ౦ దివసములపర్యంతముజాత
శేషమనిశేషవచనమునకుటవలన బాహ్మణులకే నాలుగువణములవారు
సుఖ్యునదినముమొదలు ౧౨ ౧౬ ౨౦ ౨౨ వనిలోనేదినమందైనను నామక
రణము చేయవచ్చుననితాత్పర్యము॥

(౧౮) మూ॥ అన్నప్రాశనమృత్యుసంభవం మాస్యేవయక్తే శు
భేష్యదావధ పంచమ్యానిషమిహాగేచధూవాంశుభివారే సౌమ్యగృహే
విశుద్ధదశమేనందాప్తమీ ద్వాదశేర్క్తావూరసాగేనిచేర మృదుక్షిప్రధునివా

స్వీయమును, వాల్మీకి, అభిమాను పాశనమహా, అన్నపాశనమీ, వస్తాదా, అదిక బేనలమునుదగ్గరకు వచ్చిదళాదవ్యంతె । తస్మిన్యగ్నేమః స్వీయలన్నప్రా శనంఅర్చక స్మృతికుశ్చభద్రమభద్రదం । అధి, ధూనా, స్త్రీ, తో, తులనము దివిషమేనూ సేపందిమన ప్రమనవమైకాదశేమపిషమేశుభిదం । శుభేశుభిగ్ర హాధిపేవారే ఏతుద్ధదిశ మేవిశుద్ధా గ్రహారహితదిశ మోచుగ్య సరిధోక్తః నస్యకసామ్యగ్యమే వ్యవభక్తిరటకాదిసమరాశినా మన్యతమసామ్యగ్రహం ధవతిలగ్నేవా । సమరాశినాసామ్యరాశిత్వం క్రూరసామ్యపురమోషనలే త్యాదిరావరాహమిహి లేణోక్తత్వాత్ । నంద వ్యమిద్వాదశీక్తామూ రహి తేనందాప్రతిపక్ష మ్మైకాదశ్యం । అష్టమపక్షద్వయగతాద్వాదశి పక్షద్వయ గతారిక్తాంకితక్షుధిః । అమ, ద, ఏత్రైదహితే । ఏతద్వ్యతిరక్తదినేదంవ్య దుష్టిరధువాభ్యోడుషు । చరాస్వాతీపునర్విసూ క్రివిధధిప్రాశంభిషిడి మృమాసిచిత్ర లేపతివ్యగళ్యేనూరాధాః । ఒప్రాణిఅర్వోహ స్తప్రప్రాణి ధువాణిరోహిణ్యుత్తరాత్రయంఉడుషు ఏతస్యజ్ఞకనక్షత్రేషుచ అన్నప్రాశ నంశుభదమియోజ్యమ్ । అన్నప్రావనకాలార్థయము చెప్పచున్నాడు॥ తా॥ పురుషశిశువువిషయమైషప్రాదిమాసములనగా- ౬-౮-౧౦- ఈనెలలయందును స్త్రీశిశువువిషయమైషపంచమాదివిషయమాసములనగా- ౫-౭-౯- ఈనెలలయం దును- సోమ బుధ-గురు-శుక్రవారములయందును- అన్నప్రాశనలగ్నమునకు- ౧౦వచోట గ్రహములేకయుండగాను- వ్యవభక్తరూటకమిధునకగ్నమిను స్కీరములనశిశుభలగ్నములయందును- పాడ్యమిదవిత-వృష్టి అష్టమి-నెమి- ఏకాదశి ద్వాదశి అమావాస్య-పున్నమ-ఈదినములకంబెసతరములగదిగిను లయందును- అశ్విని- రోహిణి- మృగశీర్షి- పునర్విసూ పువ్యమి ఉత్తర-హస్త చి త్ర స్వాతి- అరూరాధ-ఉత్తరాషాధ- క్రవరి-ముధుష్ట శతభిషక్- ఉత్తరాభా ద్ర లేపతి- యానక్షత్రములయందు అన్నప్రాశనము జేయవలయుననుట॥

(౧౯)

మూ॥ కష్టిలగ్నగతేరవౌతసుకళే చంద్రేనదాశిక్షుకఃపు స్థేంద్రాబహునత్రదోవనిసుతైశ్చత్రాద్ధి నోజ్జానవాక్ । నైజివేదమాభోగవాన్భు గునుకేదీహాయురరభ్యశ్శవేవాతాగీ అమసిష్టజ్యేష్ఠశరీరాలోన్న భాః భవేత్॥ వాల్మీకి, అన్నప్రాశనలగ్నగతగ్రహఫలమాహాకష్టియ, రవౌసూరే లగ్నగతేనచిటాలః అన్నభోక్తాయదికష్టికష్టరోగవాన్భుకేతే లగ్నగతేభ ద్యక్షితిపదవ్యయంసర్వత్రభౌద్ధ్యుతిసుకళేక్ష్యచంద్రేనదాశిక్షుకఃపుచేక ద పూర్వశుభదే బహునద్రదాబహున్యదాతా । అవసరమైక విశ్వాదిశ- పుగ్గో శేషిక్షిత-నైజివేదజ్జానవాక్ । జీవేగరౌబహుభోగీవాకేభ్యగమి తేసిత్రేక్షిఘా యాః అరూగ్నిశక్తస్తైష్ట్యేవాతాగీవాతరోగయుక్తనరీరే తిషసిరాహ

రోడనేద్వాదశేషోడశేవాల్పాదివసే నిధనలప్తమేలగ్నశుద్ధగ్రహార్జితస
అథవాల్పమేన ప్రమేషష్టేవామాసి శుభవారభవనేశుభవాసరేశుభగ్రహ
సంతతిగ్నైవ । రక్తాపర్వసాదినాదిరహితైక్తాః పూర్వోక్తాఃపర్వాణిపంచ
పర్వాణిశిశోరాత్రిః దివాదిది । ప్రత్యేతే । ఏత్రైరిహితసంపూర్ణతీధౌసంపూర్ణ
పూర్ణత్రేతయోఃపాసాదిత్యోరద్వయోత్తరవారత్రోద్వియాగ్యందుః । రేవ
శుభవర్షసూ హ సచిత్రోత్తరత్రయోవాక్రీతవణః సిద్ధాపుష్కమృగశ్చేషు
ద్వాదశసంక్షత్రేషుశశోర్బాల్పస్య । కటాః సుపద్యౌః కర్కషదాఖ్యంకర్కశ్చర్తవ్య
మఖ్యర్కః॥ అ॥ బాలరకుచేవులకట్టలయం యోగ్యకాలములజెప్పఁచునొడు॥
త॥ శశువుపుట్టినదిమొదలు ఒండ్రుండవదినమందైనను పదునాఱవదివసమం
దైనను । పగటియందును । కర్కషేధలగ్నమున కెనిమిదవయింటనే గ్రహములులే
యందుడగాచెవులకట్టలయందు । యీచెప్పబడినకాలముల నల్లి మించినను
— 121 — ౧౪౪ నెలలయందును సోమబుధగ్రహుశుక్రవారములయందును వృషభ
మిథున । కరాటక । కన్య । ధనుర్వీలగ్నములయందును చవిలనవమి । చతుర్వ
శిఖార్థి । మిలమావాస్యసౌమ్యప్రమీకృష్ణచతుర్దశి । సందక్రమణములు । రాత్రిశు
క్ల సాధ్యమిదయందువినాపూర్ణ । ధిక్షత్రములయందును మృగశిర్ష । ఆదా॥
వృశా॥ పుష్య॥ మాస్త్ర । చిత్ర । ఉత్తర । ఉత్తరాషాఢ । శ్రవణము । ధర్మ ।
ఉత్తరాభాద్ర । రేవతీసంక్షత్రములయందు బాలరకుచేవులు కట్టలయందునని
తాత్పర్యము॥

*

(౨౨) మూ॥ మధ్యేహుత్తరవాయు మిత్రవరుణబ్రహ్మభీశేహుత్తమే
చి॥ శంకృం పునర్వసూద్వయకరత్రోణద్వయాద్యేదివా । బాలస్యత్రోతయే
ధపంచమసమీమాసాదిరిక్తాప్తమీ పర్వాణ్యాసుసంభాంశవార భవసచాలంవి
శుద్ధేష్టమీ॥ వ్యా॥ అ॥ అథచాలకాలమహా॥ మధ్యేష్టమి॥ ఉత్తరవాయుమిత్రవ
రుణబ్రహ్మ భీశేహుత్తరాదయస్వాస్యసూరాధా శతతారారాహిణ్యాఖ్యే
మృగశిఖామధ్యమక్షత్రే చిత్రాంశ్యంపశునర్వసూ ద్వయకరత్రోణద్వ
యాద్యేచిత్రారేవతీ మృగశిర్ష పునర్వసూపుష్కమాస్త్ర శ్రవణధాస్తాష్టినీశభృ
త్తుత్తపీశేష్టే నక్షత్రేదివాదివాభాగేబాలస్యత్రోతయేసమేసంప్నీ॥ ని॥ హా
యనోస్త్రీశరస్యమాంశ్యవరః । అధవాపంచమసమేపంచమవర్షేవామాసాది
రిక్తాప్తమిపర్వాణ్యాసుమాపాది శుక్లత్రైతీపతీరిక్తా ప్రాగుక్తాః ఆప్తమీపక్ష
మిపక్షద్వయగతాపర్వాణిపంచపర్వాణి అన్యాసుభ్యోన్యా సుతిదిష్టిశేషః
శుభాంశవారేభవనే శుభగ్రహసంవాంశే శుభలగ్నైవ విశుద్ధేష్టమే లగ్నాద
ప్తమస్తానేగ్రహరహితే గతిచాలంబాణాకర్కశ్చర్తవ్యమితిశేషః॥ అ॥ చాలకా
లనితాదయముజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ కొమరుడుపుట్టినమొదలుమూడవసంవత్స

రిమందును | ఐదవసంవత్సరమందును | శుక్లపాద్యమి | చవితి | నవమి | చతుర్థశి | శుక్లపాద్యమి | ఐదవసంవత్సరమందును | సోమ | బుధ | గురు | శుక్ర వారములయందును | వృషభమిధుంక రాహుక తస్యాధనుర్జీవములనెడు శుభగ్రహములలగ్నములయందును | శుభగ్రహమువలనవాంశములయందును | రోహిణి | ఉత్తర | స్వాతి | అమావాస్య | ఉత్తరాషాఢ | ఉత్తరాభాద్ర | ఈనక్షత్రములు మధ్యమము లగుటవలనచాలకస్కంధములుకావుగనుక | అశ్వినీమృగశీర్ష | పునర్వసు | పుష్యమిహస్త | చిత్తతపస్యము | భాస్కరాయుత్తమనక్షత్రములయందు చేయనగుకూలించవిశమున యాక్రిందివిధమున పఠింప మధ్యమనక్షత్రములయందు యివను | ఆష్టమిగ్నిగలగ్నమందుచిహ్నవానికచాలకగ్నముచేయుటయు క్తంబని తాత్పర్యము ||

(౨౩) మూ॥ కర్తవ్యావిధిశోకురార్పణ విధిశ్చైలాదికర్మాదితో కాన్యోవిశరాన్యైలగ్నా నాశ్చేతాసుస్యభోధవారిక్తాపర్వవిషప్రవోషరహితేవా ర్షభానాంకృతాః ప్రశ్నాస్యమధునాసుగమఖా విష్ణుత్రయా గ్రోహిష్యుః || వ్యా॥ అ | అధాంకురార్పణకాలమాహ॥ కర్తవ్యశ్చైతంకురార్పణ మంకురోష్ట్రత్యగ్నంబీజజానావ తస్యవిధివిధిశోస్యగృహ్యాక్తవిధానేన * స్యావ్యవిభక్తికప్తంబి | చౌలాదికర్మాదితంబున బైలాన్యపాశ్రేనోపనయనవివాహానిమంత్రంపవనాదయోగ్యత్యంతే తేషాంకర్మాదితంకర్మణః | పూర్వమేవకర్మాన్తైలగ్నవాసుపంచమ్యంకురార్పణాన్యతాసురాత్రిష్టేవనతుదివేత్యేవకారార్థః అథవాప్యగ్నిభవనవాచ్యుర్వరాత్రావారిక్తాపర్వనివత్రదోషగహితైక్తాః ప్రసిద్ధాఃపర్వణి సుచకర్వాణివిహాః విషభుడికాన్యదోషంవశధీప్రమిత్రయోదశీరాన్యదోషః సర్వవిధీరాన్యదోషకాలోవా | ఎత్తైరహితేదీవగ్నిశేషం శుభానానశుభద్రహంశాంసంబంధివారే శుభగ్రహానంబంధంబుగ్నిప్రవాణిఅప్యంహస్తమస్యాని స్వాని | ప్రసిద్ధామృదూనిచిత్రాణి వశిష్టగశీర్షాపరాశాని | భూవానిరోహిణ్యత్తరాత్రయంతసురఃమూలామఖాన్యనిధాని | విష్ణుత్రయంత్రవహ్నిభాస్కరతపస్వణి ఏతేషున ప్రదశనక్షత్రైషుకర్తవ్యం అ | అంకురాణోపణమనగుగాలగ్న మమునుజ్ఞేష్టుచున్నాడు॥ తా॥ అంకురాణోపణమును | గృహసూత్రములో శిష్టివస్తుకారము అన్నపాశ్రీకనచాల ఉపవచనవివాహానీమంత్రంపవనకర్మములకు బూర్వమందన గాపీనిమహాగృహిణమునకుబూర్వరాత్రియందైనను | సద్యసాలలమందైనను | పరరాత్రియందైనను | ఇట్లుచేయింపకుమందువముచూర్వదీవానికి ౩ | ౫ | ౬ | ఈరాత్రుల

ప్రస్తాప్తమిక్ష్మవతీర్షణసంక్రమణములవర్వితములునుచవితిసప్రమిత్రయో
గుజాప్రదోదదునునును శక్తిజ్యమడచునునుమోధించి సోమబుధు బృహ
హుశుక్రవారములముందునునునుభుమిధునక రాటకకన్య ధనుమీ నమా
సముత్రచతుధర్రహములయొక్కలగ్నములయందును అశ్వే పుష్యమి హస్త
స్వాతిచిత్త రేవతి స్వశశిషా అనూరాధ రోహిణి ఉత్తర ఉత్తరాషాఢ
ఛిత్తరాభాద్రా మూల మఖ శ్రవణాధిపృ శతభిష భృత్రాత్రములయందును
౨౦కురారోపణము చేయవలయునని తస్మిన్ము.

✽

(౨౪) మూషేషోగౌమకరస్సతశశిగృహంమీవసులోచ్చానిధాది
గ్రామోమయగ్గినంశరమితంతారాక్రమాద్వింశతిః । స్వసౌమ్యచ్చస్తగృ
హంస్వసవభవనంసూర్యాతిస్సింహ గోమేషాష్టష్టసాస్తులాశ్చకలతోమూ
లత్రికొణాధిధాని వా||౭|| గ్రహణామచ్చాః మూలత్రికోణార్థయమాహ||
మేషాతి||మేషాప్రసిద్ధాకౌశ్యవభః । మకరశ్చక్రస్థా సతీకన్యాశశిగృహం
కరటకమింశక్రసిద్ధాశ్చులాచపతనవరాశః క్షిప్రమిత । సూర్యాదినాంస
ప్తానాంఉచ్చాభిధాఉచ్చసంజ్ఞకస్థానానితథాహిసూర్యమేషః । చంద్రస్య
వృషభః । కుజస్యమకరః । బుధస్యకన్యాగురోర్ధ్వం టాః । శుక్రస్యమీనః శిశు
స్తులోచ్చుతివివేకంక్షి । మేషదశమోభాగః । రామంపుషభేన్యోయోభాగః
మమయన్ మనుయుగ్మంమనూనాయన్ మనుయన్ ప్రావింశోభాగఇన్య
ధః । అన్యతంత్రన్యాయేనమనశబ్దః పునఃపర్యతేతథాచమనశబ్దచక్షుగ్గశ
సంఖ్యావాచిమననాయనక్తిమనయన్ । మకవేషప్రావింశోభాగఇతిఫలతి
దివంకన్యాయాం పంచదశోభాగః । శరమితంకరటపంచయోభాగః తా
రామినేస్త్రవింశోభాగః । వింశతిస్తులాయాంవింశోభాగః । ఏతేషరమో
చ్చభాగాఇన్యగ్యంతే స్వసౌమ్యచ్చస్త । గృహంస్వసాన్యత్కుండచ్చాత్ అస్త
గృహంస్వప్రస్థావం । స్వసవభవనం । స్వస్యనీకస్థానంధా సూర్యస్యతు
లానీచపత్తదశమోభాగః శరమనీచః । చంద్రస్యవృక్షీకోనీచః । తన్యత్కోయోభా
గః పరమనీచః । కుజస్యకరటకోనీచః । తస్యాప్రావింశోభాగః పరమనీచః ।
బుధస్యమీనీచః । తన్యపంచదశోభాగః పరమనీచః । గురోమకరోనీచః ।
తన్యపంచమోభాగః పరమనీచః శుక్రస్యకన్యాశ్చి । మసాన్యస్సప్తవింశో
భాగః పరమనీచః । శనేషేషోనీచః । తన్యవింశోభాగః పరమనీచః । సూ
ర్యాతిసూర్యస్రభృతిపప్రగ్రహణామిత్యంశః । సారవధిభక్తికస్త్రసింహింహ
గోమేషాష్టష్టసాస్తులాశ్చకలశః । సూర్యస్యసీంహః । చంద్రస్యచతుభ కు
త్రిన్యమేషః । బుధస్యకన్యాగురోర్ధ్వం శుక్రస్యకులా శనేషింభః మూల

భాగముచ్చముమిగలదు ౫ భాగముములప్రకోణమును బృహస్పతికిరరరర
కరాశియుచ్చముఅందు ౫ వభాగముపరమోచ్చము-ఈరాశికేడందయినను
కరాశిచముఅందు ౫ వభాగముపరమనీచము-ధనూరాశిలోమొదలగుంబా
గముములప్రకోణమును మిగతే ౨ భాగములన్వత్తేము- శుక్రనకుమి
సరాశియుచ్చరాశిఅందు ౨ భాగముపరమోచ్చము-ఈరాశికేడందయి
నకనగనీచగోళఅందు ౨ భాగముపరమనీచము తులారాశిలోమొదలగు
భాగముములప్రకోణమును మిగతే ౩ భాగములన్వత్తేముశనైస్సరన
కుతులారాశియుచ్చముఅందు ౨ భాగముపరమోచ్చము- ఈయుచ్చరా
శికేడవదయినమేషగరాశిచముఅందు ౨ భాగముపరమనీచము-శుభము
లోమొదలగుం బాగముములప్రకోణమును ౧ భాగములన్వత్తేముశనై
స్సరనను సప్తగ్రహములయుచ్చార్థమున దానినికాయములతెలియవలయు

ప్రథమది దుస్సహజ్యః.

కాలామృతే సమ్యక్భావే ద్వితీయవింశతి పౌరంధి.

(౨౫) మూ॥ బ్రహ్మతత్త్వత్రయశామధోపనయనంవత్సరసంశక్రీ
ష్టతే॥ శరదేహాదర్శనియత్రిత్రాపిసాధారణా॥ మాసామాఘముఖాను
జయదాద్యగర్భతోద్భవమునీత్యే పప్రశోభితమాన్వృషశోరకాదశేచ్ఛా
శే॥ హృ॥ అభిబ్రహ్మత్రయశామధోపనయన యోగ్యకాలమాసా ॥ బ్రహ్మ
అభిభ్రహ్మంకారార్పణోనామిత్యనంతయాకర్తకో మంగళార్థకో బ్రహ్మశ్చ
శ్రివశామపనయముపయచాఖ్యంకమహాప్రమాద్యేత్యేగళయామి ॥ వసుత
హాశాదేనాం॥ శ్రీశ్చతే॥ తత్త్వత్రయాణాం॥ శరదవైశాఖమాసానియమయ
స్సృజ్ వణానియత్రేద్రాహ్మణోదివణానామృతనియమేపిత్రాపున్యనయ
మాఘముఖా॥ మాఘాద్యో పంచమాసాపిసాధారణా॥ బ్రహ్మతత్త్వత్రయశా
మధోపనయనాదారభ్యహ అభవాగర్భతః గర్భాదారభ్యవానిత్యే
ర్వాప్తమేషు ద్రాహ్మణామపన యాతేత్యాదివిధిప్రాప్తేఅప్తమేభవేప్రశో
భిత్యాకుమారి స్సృజ్ వణానియత్రేద్రాహ్మణోదివణానామృతనియమేపిత్రాపున్యనయ
మాఘాద్యో పంచమాసాపిసాధారణా॥ బ్రహ్మతత్త్వత్రయ
శామధోపనయనకాలమన గ్రహముగాజెప్పచున్నాము॥ తా॥ బ్రహ్మణామకు
సంవత్సరముమొదలయినను జననసంవత్సరము మొదలుగానైచనోమిద
వత్సరమునందు-వసంతయుతువునందును- శత్రుయులకు-గంధనంవత్సర
మునుగ్రీష్మర్తువునందును- వైశ్యులకు-గంధనంవత్సరమునందునుశరదృత్యు

నందును-మఱియు సేవిధముననిజాయుపబడినముతువులయందును- మాఘమా
సముమొదలుశ్రేష్ఠమాసమువఱకుశ్రేష్ఠమాసములొటవలనజాతిభేదనిమిత్తము
లేకనిగమాసములయందును బ్రహ్మక్షితియవైశ్యులకుపనయకర్ణము చేయు
టముఖ్యమనితాత్పర్యము.

(౨౬) ము॥ కామ్యాభ్యేత్వగపంచమాదివిషమేషష్టే చతుర్థేపరేవాం
భంజ్యైవహేమధ్యమేతదశషేషైవాభ్యకాలాత్వయే । కృష్ణాదౌదినపంచకేశు
భదినపంచకేశుశ్చైవ రిక్తానశ్యయనానిమధ్యమతిభీనంజేలసిద్ధాదశశి ॥
అ॥ ఉపనయనాబ్ధివిషయేషయోతరమాహ॥ కామ్యాభ్యభి॥ కామ్యాభ్యేత్వగప్ర
మేబ్రహ్మశర్చస కామమధ్యమమాయుషాగ్ర-మం సవమేతేజసాగ్ర-మందశమ
న్నాద్యకాం । యేకాదశంభింద్రియకామం । ద్వాదశేశశుకామంభత్యాసస్త్ర
బోక్తకావ్యసర్వోభవా పంచమాదివిషమే అదిశతైన సప్రమనవమైకాదశా
నాంగ్రహణం । ఏషామన్యతమేవిషమే బైసమేగుపష్టే ఆవస్తంభనగర్భాప్తమే
షుబ్రాహ్మణముపనయాతేత్యత్ర బహువచనస్యగర్భవృక్షగర్భసప్రమగర్భా
వృక్షసాకృతత్వాత్సంసనిధాయావృక్షిత్యక్తవాత్ । తస్యగర్భ వృక్షసంసం
స్థీకారపక్షావలంబేనైన పంచమాబగ్రహణ సిద్ధిః గర్భవృక్షజన్మసంపజ్ఞ
మోభవతి అన్యధాపంచమాబగ్రహణేమానాభావాత్ । చతుర్థేచతుర్థావ
మేపరేకేజేనవాంభంత్వపనయనమితిశేషః । పరేభిత్వనేనాయుగ్గత్యక్షః
మానాబావాదిత్యస్వగసస్సూచ్యతే । హేతవ్రసిద్ధాదయవాన్విధివశాత్ । కా
లాత్వయేఉక్త సంపత్సరాతిక్రమణేసతి మధ్యమేజఘన్యేదశషేషైవాకృష్ణాదౌ
కృష్ణపక్షాదౌదినపంచకేశుగ్రాణాచంద్రత్వాత్ । శుభదినేపంచాంగశుద్ధిదినేవ
శత్రుత్యైశుక్లపక్షైః॥ వర్షక్షోధవశోజానభిశ్యమరః । ఆద్యసంచకంనావి
హాయేత్యర్థః । ఓణచంద్రత్వాత్ । శుక్లపక్షేఆదిపంచకమాత్రసిషేధనద్యతీ
యతృతీయపంచకయోస్థీకారఃపూర్ణాచంద్రత్వాత్ । రిక్తాపూర్వోక్తా అ
నశ్యయనానివత్సమాణాని మధ్యమలిధి ఆప్తసీంసంజేషష్టైకాదశశ్యాద్వాదశి
ప్రసిద్ధావతానివిహాశాయువుపనయనంకతకవ్యమిత్యర్థః॥ అ॥ ధృవనయము
నకుబయోతిరముచేసంవత్సరములనిజాయుంపుచున్నాడు॥ తా॥ గ్రాహ్మణ్య
జాతిత్రయమునకుజననముమొదలు ౫ ౬ ౭ ౮ ౯- ఈసంవత్సరములందును
ఈకాలములయందుచేయుటకు దైవవశముననుకూలించిపక్షమునకు ౧౦-
౧౧సంవత్సరములయందులు - కృష్ణపాద్యమిమొదలయ్యుదినములయందును-
శుక్లపాద్యమిమొదలు ౫ దినములవఱకేచిమిగతదినములయందును-శుభకర
ములయినతిధివారనక్షత్రయోగకరణములతోగూడినదినములయందును-చవతి
నవమిచతుర్దశి-పాద్యమిపూర్వములగువృక్షకాదశలు ద్వాదశి-పినిపించి

(౪)

కాలావృతే - సవ్యాఖ్యానే - ద్వితీయభిందుః.

౨౫

ఇతి శ్లోకములయందు బ్రహ్మంబున ప్రకారమ నధ్యయనదశసమ లః ర్జించి
క్రింద శిష్టంబున న్దయకాలములయందు పనయనము చేయవలయునని తాత్ప
ర్యముః సమతీయనాలవసంవత్సరమం దుపనయనకర్మంబు జేయుటకొండ జీవ
మైనను గ్రంథకతకు సమ్మతమాటవలన విధింపబడలేదు॥

(౨౬)

మూ॥ శుక్రాద్యేందుజవాసరేరు-శశనోర్వారాచవ ద్యౌశ

యోర్జిత్రాంత్యాదిమృగశ్చిరాదితిగురు శ్రోణత్రయారూత్రయే । స్వాశాదన్య
శుభాంశ గేహిమకరే శ్రోణాదితిస్వాంశ గేహిగ్న చంద్రవిద్యతే శుభ దిసిపూ
ద్యేస్థా శుభేష్ట మే॥ వ్యా॥ అ॥ ఉపనయనస్యవారనక్షత్రలగ్నసింహాయమాహ॥ శు
క్రతీ॥ శుక్రాద్యేందుజవాసరేశుక్రగురుబుధవాసరేతయోః ప్రసిద్ధయోలగ్న
శనిధోస్సూర్యచంద్రయోః సుబంధినా భిన్నసోషవాసరామధ్యో శుక్రబుధా
వివక్షపనమునేనముఖ్యాపి కుజ శనివాసరవజ్జఘన్యో కింతుమధ్యభలదామి
త్రాంత్యాదిమృగశ్చిరాదితిగురుశ్రోణత్రయారూత్రయే అనూరాధా రేవత్య
శ్చిశిమృగశ్చిర్రోహిణి త్రరాత్రయే పునర్వసూపుష్య శ్రవణధన్వంతరీశతభిగ్ను
స్తచిత్రాస్వాతయః । ఏతేషు యోడశనక్షత్రైషు కిందహిమకరే చంద్రే స్వాంశా
త్ కరగటకాంశాత్ । అన్యశుభాంశ కేబుధగురుశుక్రాణాం లంశ గేనత్రోణా
దిస్వాంశగే శ్రవణ పునర్వస్వస్వాంశగే శ్రవణ చతుర్థపాదే పునర్వసూ
చతుర్థపాదేవాస్థితేన కిందచంద్రవివక్షితే లగ్నే శుభదిసిపూర్వాన్తా
పూర్వేష్టిపూర్వాన్తా అష్టమేడవనయనలగ్నబుధమే శుభే గ్రహములైనవి
ఉపనయనముఖ్యమితి శేషః॥ అ॥ ఉపనయనమునకు వారనక్షత్రలగ్నసింహాయ
ముల జిప్సమన్నాడు॥ తా॥ ఉపనయనవిషయ మైబుధబృహస్పతిశుక్రవారములు
శ్రేష్ఠములని అదిత్యసోమవారములు మధ్యములని అనూరాధా రేవతి అశ్విని
మృగశిర ఉత్తర-పుత్రరామాధ-పుత్రరాభాద్ర-పునర్వసు-పుష్యమి-శ్రవణం-ధని
ష్ఠ-శతభిషక్ మాస్త-చిత్ర-స్వాతి-రోహిణి ఈగలనక్షత్రముల శ్రేష్ఠములనిచం
ద్యండుస్వకీయాంశమందుండగా - స్వాంశమైనకరగటకమనుచి - బుధగు
రుశుక్రలయంశమును బొందియుండగాను శ్రవణపునర్వసుపుల నాలవపాద
మందుండగాను బంద్యండులేని లగ్నమందును- శుభదిసిపూర్వాన్తామందును ఉ
పనయనలగ్నమున కెనిమిదవయింటనే గ్రహముల లేకయుండగా నుపనయన
మునకుయోగ్యకాలమని తాత్పర్యము.

(౨౭)

మూ॥ షణ్ణేశారగ్రాక నిజ్యవేదకబలంచా బ్రేందుతారాబలంశ

త్రాచార్యకుమారయోగ్యుబలంచేభ్యోమాముఖ్యంనతే - తేహింశ ర్ధకబాల
మాధ్యరహితేమావిప్రికోనాలదే స్వోచ్చస్వాలయమితరాశి గహిష్యేతే

రర-కవీజ్వలదపబలంవణేశాః విప్రాణాంగురుః క్షత్రియాణాంరవివైక్వా
నాంచంద్రః తేషాంచలరర-స్సూర్యః కవిశ్శుక్రః భజ్యోగురుః వేదపంస్వకాభా
ధిపతిఃపతేషాంచబలం అభ్రేందుతారాబలం అబ్జశబ్దేనలక్ష్మణధిపతీన్లక్ష్యతే త
స్యచబలంభందోశ్చంద్రస్యతారాయాశ్చబలం చత్రోపనయంవటోశ్చింతనీయ
మితీశేషః । తేభ్యోవణేశాదిభ్యఃగురుబలంవ్రతేపుపనయనే ఆచార్యకుమా
రయోముఖ్యసూచనస్యకంహితప్రసిద్ధ తేషాంచవణేశాదీనాంవార్ధకబాల్య
మౌఢ్యరహితేవృద్ధస్యభావోధాకం మూఢస్యభావోమౌఢ్యంబాలస్యభావో
బాల్యంగుణవచనేత్యాదీనావ్యభౌ । ఏతైరిహితేనపివతేషువణేశాదిగ్రహే
షుమూలత్రికోణానిపూర్వోక్తాని సోపేచ్ఛన్యపిప్రాగుక్తానిమేవో గారిత్యాదీ
నిసావలయాఃస్వక్షేత్రాణి మిత్రరాశయః । మిత్రక్షేత్రాణితైస్సహితేషు స
త్పువ్రతంఉపనయనంకార్యం॥ ౧॥ ఉపనయనవటువునకువణేశుమమొదలయి
నవారిబలములజెప్పదున్నాడు॥ తా॥ వణేశబలమనగా బ్రాహ్మణులకుబృహ
స్పతిబలమును- క్షత్రియులకుసూర్యబలమును- వైశ్యులకుచంద్రబలమునందరికి
సూర్యశుక్రగురుబలములుతమతమవేదాధిపతులబలము- వుపనయనముచేయు
సంవత్సరాధిపతిగ్రహబలము॥ చంద్రతారాబలమునీలవణేశాదిబలముకంటె
నాచార్యవటువులకుబృహస్పతిబలమునుఅవశ్యముదగినది- ఈవణేశాదులకు
మూఢభాలవృద్ధత్వములులేకయుండగాను నీగ్రహములేతమతమమూలత్రికోణ
ములయందునుచృన్తావములయందును - స్వక్షేత్రమిత్రక్షేత్రములయందునుండ
గా నుపనయనముచేయుటముఖ్యమనితాత్పర్యము॥

(౨౯) మూ॥ ఋగ్వేదప్రభృతీశ్వరాగురుభృగత్సౌమ్య
వ్రతేస్వీయంవేదపలగ్నవాసరబలంప్రేతత్త్రియందర్లభం॥ లగ్వేదఃపక్షయ
రోగిణంచకురుతేసోపేచ్ఛన్తితోప్యశ్చకం లగ్నావృద్ధశగంరవిం యదికజః ప
శ్యంగురోక్షేత్రహృత్॥ వ్యా॥ అ॥ అథవేదాధిపతీనాహ॥ ఋగ్వేదేతి॥గురుభృ
గుత్సౌమ్యః గురుశుక్రాంగారకబుధాశ్చత్వారః ఋగ్వేదప్రభృతీ
శ్వరాఃఋగ్యజుస్సామాధర్వణానాషధిపాఃక్రిమాత్సుర్యః । వ్రతేయంపనయ
నేస్వీయంస్వకీయంస్వశబ్దాత్ । సంబంధార్థేభవత్యయః । వేదలగ్నవాసరబ
లంస్వకీయోయోవేదితస్యాధిపతేస్వకీయం యజ్ఞస్థలగ్నం తదధిపతేశ్వస్వకీ
యో యోజన్యవారః తదధిపతేశ్చబలంవటోశ్చింతనీయం ఏతత్త్రియంవేదప
లగ్నవాసరబలత్రితయంతాదులంభంప్రాయశోనలభ్యతేభ్యధా॥ ౧॥ లగ్వేదః
ఉపనయనలగ్నచంద్రః సోపేచ్ఛన్తితోపివృషభస్థితోపే అర్చకంవటుంక్షయరోగి
ణంక్షయరోగవంతంకురుతే । ననులగ్వేదచంద్రవివక్షితభిః పూర్వమేవోక్తత్వా
త్పునరిదానీంలగ్వేదంసుక్షయరోగిణంచకురుతేభిః లగ్నచంద్రసమేధాకిషర్థంక

ర్తవ్యయితేద్యతే||శ్లో|| చాశేవ్రతేప్రయాణేవప్రవేశేగాజవశ్యనేలగ్నవం
 ప్రశ్నభాషోక్తంపవాహేపరివర్జితే|| ఇతిస్మిన్ శ్లోకేవిద్యమాన ప్రతశబ్దం
 ఉపయనపరంకృత్వా ఉపనయనలగ్నవంద్రః శుభకరఇతిభాగింతి ర్వాహూ
 దితిపునరుక్తంప్రతిశబ్దస్యవేదప్రతివత్తుప్తయపర తాత్ తిధావకాశ్యపవస్సే||
 శ్లో|| సోవృచ్చసంస్థాపతీతాంశుర్వృత్తినయచలగ్నగఃతంకరోతిశిశుర్నిస్వంసత
 తక్షయరోగణమితకాశ్యః|| ప్రాలేయరశ్మయదలగ్నసంస్థేపశిషుపక్షేపిభ
 వేత్సరోగి|| ప్రతివసామ్యగ్రహవర్గగేపఖిలాపనిస్వస్మృతికర్మహీనఇతివసిష్టః||
 కుబః అంగారకబిగ్నద్వాదశగఉపనయనలగ్నద్వాదశలగ్నస్థంరవింప
 శ్యక్స్థితోయదిగురోఉపనయనకతుఃసేత్రహృత్ సేత్రహారాభగతి||అ||వేదా
 ధితుఃతెప్పచుర్నాన||తా||ముగ్వేదమునకుగురుగును||యజుగ్వేదమునకుశుక్ర
 డును||సామవేదమునకుఅంగారకుడును||అధర్వణవేదమునకుబుధుడును||రలిక్ర
 మమునవేదాధిపతులనంబడుదురు||ఉపనయనవిషయమైనస్వకీయవేదాధిపతిబల
 మును||వటువుయొక్కలగ్నాధిపతిబలమును||జన్మవాసరాధిపతిబలమును||
 యివిముఖ్యముగానుండవలెను|| ఈచెప్పబడిన-3- బలములునేక కాలమందదొ
 రకుటదుస్తరము|| మఱిచంద్రుడుపనయనలగ్నమందున్ననుస్వకీయమైనఉచ్చ
 రాశియందున్ననువటువును త్తయరోగవంతునిగాజేయును|| ఉపనయనలగ్న
 మునకుగృహటనుండెడిశూర్యునికంగారకవీక్షణముగలిగినట్లైనను వటువుతం
 ద్రియిండంగునని తాత్పర్యము.

✽

(30) మూ||నీచస్థేషుపరాజితేష్వరిగృహస్థేష్వస్థగేషుప్రతేవర్ణాధీశక
 వీజ్యవేదపతిషుస్యాదంత్యతుల్యోవటుః|| అన్యైరప్యభిలైకవింశతిమహాదోషై
 ర్వియుక్తేభిలేకేంద్రపాపవిర్జితేయదిశుభేలగ్నైచకార్యంప్రతమ్|| వ్యా|| వ
 ర్ణాశాదీరాంఘలవిచారంకుర్వన్నుపనయలగ్ననిర్ణయమాహ|| నీచస్థేష్వితి|| ప్ర
 తేషుపనయనేవర్ణాధీశకవీజ్యవేదపతిషు|| వర్ణాధీశాఃపూర్వోక్తాఃవిశ్వక్రంభ
 జ్యోగురువేదపతేశ్చపూర్వోక్తః|| ఏతేషునీచస్థేషునీచరాశిగతేషుపరాజితేషు
 గ్రహయాధేశత్రుపరాజితేషుహరిగృహస్థేషుశత్రుక్షేత్రగతేషు|| అస్తగేషు||అ
 స్తమితేషుచసత్సునటుః ఉపసీతకుమారః|| అంత్యతుల్యః|| నికృష్టజాలినమాన
 స్సాశ్రయే||అన్యైఃఉక్తాతిరిక్తేఅభిలైకవింశతిమహాదోషైశ్చ|| వియుక్తరహితే
 లగ్నైఃకించఅభిలకేంద్రలగ్నైచతుర్థసస్తమదశమకేంద్రపాపవిర్జితేపాపగ్ర
 హరహితైసతియది||ఉపనయనలగ్నాంత్రేంద్రేశుభగ్రహక్రాంతైయది||ప్రతము
 పనయనకార్యంఅనేనకేంద్రేషుపాషగ్రహక్రాంతైష్వితితెను||శుభగ్రహయు
 తేషుసత్సునదోషఇతితాత్పర్యార్థఃతదుక్తందైవజ్ఞవిలాసే||శ్లో|| లగ్నాదికేంద్రే
 ప్యభవాత్రికోణేదేవేజ్యున్దైత్యార్చితసోమసామ్యం||ఏకోనిహంతిస్సుజితాదిదో

షాక్షభాసుర్వధా గాఢమివాంధకారిమిత్రా|| వశాక్షధిపతులఫలమునువివరిం
పుచున్నవాడైఉపనయనమునకులగ్నర యమునుజెప్పుచున్నాడు|| తా|| దిగ్ధా
ధిపతులును|గును|శుక్రలును|వేచాధీపతులును|వీరలు|నిదరానులయందుండగా
నుశక్త్రుగ్రహములతో|గూడియుండగాను|శక్త్రుక్షేత్రములయందుండగా|గ్రహ
ముల స్త్రమించియుండగాను|పనయనముచేసినవటువుచండాలునితో|సమానుడని
చెప్పవలెను| మణియుండవశ్లోకముమొదలుచెప్పబోయెడిగమపాదోషముల
ఁ ద్రించికేంద్రములనగాలగ్నచతుర్థస్తమ | దశమస్థానములయందుబాపగ్రహ
ములులేకయుండగా | శుభగ్రహములుకేంద్రస్థానములయందుండగానుశుభల
గ్నమునందుపనయకషాముశేయదగ్గదసభావము||

(3౦) మూ|| లగ్నార్ధేంద్రగతేవాస్థుశితభత్యాచార్యశ్చ్యోప్యవ్రతే
భామీకూజితరామకస్తుజననిహంశ్యవయంచకులం | దోషోయందుధిరాభిధ
స్తమనచేనుగ్రాభిథోచాలకంరంధ్రాభ్యోపితరంధ్వజేనగదశక్షిత్యభి కేంద్రాభి
దమ|| వ్యా|| అ| ఉపనయనలగ్నార్ధేంద్రభాపాపగ్రహకాంతేషుసత్సయే
దోషాఃఉపాంసంజ్ఞానిడిశకతత్రైవోషఫలమాహ||లగ్నదితి|| వ్రితేలగ్నగు
పయనలగ్నార్ధకాసూర్యకేంద్రగతేచేత్ | స్ఫుజితఃస్ఫుజితాభ్యోదోషః | న
త్యాచార్యశ్చ్యోప్యవ్రతేపాంభామీఅంగారకేంద్రగ్రతేచేత్ స్ఫుజితనా
మకోదోషఃసత్సయనలగ్నార్ధంరంహంతితవైశ్చర్యకేంద్రగతేచేత్ | అయం
దోషోయధిరాభిదః | కులంకులార్ధ్యజనేషాపవద్యతేతమనిరాహాకేంద్రసతే
జేత్ | ఉగ్రాభిధిదోషబాలకంకులంహంతి ధ్వజేతేకేంద్రగతేచేత్ రం
ధ్రాభ్యోనదోషానితరంకులంజనకంహంతి సర్వత్రయోద్భూనగదశక్షిత్యభి కే
న్ద్రాభిధాస్త్రమదశమలగ్నచతుర్థస్థానాని కేంద్రాభిదాః కేంద్రసంజ్ఞికస్థానా
ని||అ|| ఉపనయనలగ్నమునకుకేంద్రస్థానములయందుబాపగ్రహములుండగాగ
లిగడిదోషరామములను| ఆదోషఫలమును|జెప్పుచున్నాడు|| తా|| కేంద్రస్థానము
లనగాలగ్నములగ్నమునకు| ౭ | ౧౦ సంస్థానము| ఈర కేంద్రస్థానములయందు
సూర్యుండుండినస్ఫుజితమనుదోషము| ఆదోషముఉపనితునికినితనితండ్రికినిమా
రకంబనియునంగారికుడుండగూజితమనుదోషము| ఆదోషమతనితల్లికినిమార
కంబనియు| శనియుండినరుధిరమనుదోషము| ఆదోషమతనిగోత్రజులకుమారకం
బనియు| రాహువుండిన సుగ్రమనుదోషము | ఆదోషమతనితండ్రికిమారకంబని
యు| కేతువుండినరధ్రంమనుదోషము| ఆదోషమతనితండ్రికిమారకంబని|| తా||

(౩౧) మూ|| జీవకరగ్రటచాపమీనగృహగస్తద్భాగసంస్తాపివాజ
న్తద్భాదశరంధ్రగోయదివటోద్విద్యార్థదస్యాద్వ్యతే ప్రీగోయగ్నతులా
మృగాఖ్యగృహగస్తద్భాగ సన్ధిపివా విద్యాచారసుఖాయురగ్ధరహితంకు

ర్యాదురుస్తంశిశుః॥ వ్యా॥ అ॥ వలట ర్దుసుబలమావా॥ జీవోబృహస్ప
 ణీః రుట బహుమనశ్శూనాగః కరట బధనుగ్నినరాశిః శస్థిశస్సకథనుగ్నినయోః స్వ
 త్కేత్రితావతరట న్యోచ్చిత్వచ్చేతభి ॥ ౧౦౧ ॥ యదవృతద్భుసంస్థానవాతే
 మాంకరటమినధనుషాంయథాగాః॥ అంశాంలేషస్థితోపివాజన్మదావ్పదశరం
 ద్రగోపివటార్చిద్యార్థవశంవత్సారస్వప్రదస్యాల్ ప్రతీక్షణనయననమయేస్త్రీ
 గోయుగ్మశులామృగాఖ్యోహుగహః॥ కన్యావృషభమిధునతులావకరసంజ్ఞిక
 రాశిః స్థితోవాతద్భుగసంస్థానాదేషాంకన్యావృషభమిధునతులామకరా
 ణాంభాగాః అంశాంలేషస్థితోపివాఅవిశద్ధార్థాద్యత్రైకసింహవిపతేతశాః॥
 అయోగ్యశ్శార్థకన్యావృషభమిధునతులానాంశత్రైకేసింహవిపతేతమకరస్యోద
 త్వాదితిభాషాగురుస్తంశిశుండేసితకుమారపిదగ్ధి ॥ ౧౦౨ ॥ సుఖాయుర్ధరహి
 తంకుర్యాత్॥ అ॥ ఉపనయవిషయమైగురుబలమును ॥ ౧౦౩ ॥ తా॥ కర్మాటక
 ధనుర్నినరాసులయందైవరాసులయన్మయలయదైవరాసులయజన్మరాశియం
 దైవసురటం॥ నైనసుబృహస్పలియుండగనుషణయః ॥ టువునంభూర్నవిదగ్ధి
 వంతస్తుచుభాగ్యవంతుడునగునయిసువృషమిధునకన్యావృషలామకర॥ రాసుల
 దైవసునియంశములయన్దైవటనైనగురునన్దగానునయనమైనవాడువిదగ్ధి
 చారసుఖాయుర్ధనములలోనొకటయైననులేకన్యాగృడగనని తాత్పర్యము॥

(౩౩) మూ॥ కుర్యాత్పతనంపటంశశధవసూర్యాశగస్సాన్వితగో
 నిశ్వంమామిసుతాంశమాయుధభృతజ్ఞాంశతవిద్యాయతం॥ జీవాంశకా
 తుకారిణంభృగుసుతస్యాంశంవివాహస్థితం మందాంశంకతిఅశుచోపనయ
 చంవాలసేవాకరం॥ వ్యా॥ అథసర్వరహంశగతచంద్రభలమాహ॥ కు
 ర్యాదితి॥ శశధర॥ చంద్రః॥ సూర్యాశగస్సింహంశగతశ్చేద్యటంపా
 తకినంపావగతం కుర్యాత్ స్యాంశగచ్ఛేత్ కరటటాంశగతశ్చేలేనిశ్వం
 ద్రింకుర్యాదివిటమిలిసర్వత్రయోజ్యభూషిసుతాంశగః॥ భూషిసుతం
 గారకః కస్యాంశామేషవృశ్చికోతత్రగతశ్చేదాయుధభృతంశస్త్రజీవం
 జ్ఞాంశంబుధస్యాంశం కన్యామిధునయోరన్యతరాంశగతశ్చేద్యద్యాయతం
 విద్యావంతం జీవాంశం బృహస్పలేర్ధంశం దనుమీనయోరన్యతరాంశగ
 తశ్చేత్ క్రతుకారిణ మాహితాగ్నిం భృగుసుతస్యాంశం భృగుసుతస్య
 క్రస్య॥ అంశంతులావృషభయోరన్యతరాంశగతశ్చేదాశుశేఘ్రివివాహ
 స్థితం పత్నీవంతముపనయనే ఉపనయకాలే మందాంశం మందస్యజన్మై
 శ్యఅంశంమకరకుంభయోరన్యతరాంశగతశ్చేద్యటం చండాలసేవాకరం
 కుర్యాత్॥ అ॥ చంద్రాడున్నరాశిః పునునన్వయన్ ॥ తా॥ చంద్రాడునం

సాక్షాత్ సాక్షాత్ - ద్వివిధములు.

కాశియందుండగాను పనయమైనవాడు పాపవంతుండును । కరాటకరాశి
యందున్నదరిద్రుండు । మేవవృత్తిక రాసులయందున్ననాచుంధధరుండును ।
నాగభువరాసులయందున్నబండీతుండును । ధనుర్గిరాసులయందున్నసోమ
యాశియును । తులావృషభ రాసులయందున్నశివుమునభాగ్యవంతుండును ।
మకరకుంభ రాసులయందున్న జలదాలసేవకుండును । ఈ జన్మండీరా
సులయందుండగా । నుపనయనమైనవాడీఫలముబలవాడగు సతాత్మర్షిము॥

(33) మూ॥ పూర్వద్వ్యుత్పత్తిపరమానివ్రతనితాత్పర్యచ్చక్షుర్ధేదేవ
నన్యాయశ్చరజస్వలాస్వజననీగర్భస్వతావాశిశోః । పిత్రోక్షయవత్సరో
యవిగురోస్సంధ్యాభిజిత్సద్గుణాబాలావా యదికర్ణవేధరహితోవైతేషుకా
ర్ణ్యప్రతలి॥ వ్యా॥ అథఉపనయననిషేధకాలముపాపాపూర్వద్వ్యుత్పత్తి॥ వ్రత
దివ్యతేజఃపవనునదిరాతూర్వద్వ్యుః పూర్వనిసేపరహని పరది నేవతస్మాత్
వ్రతదినాచ్చతుర్థే దినేఅనధ్యాయోయదిచ శిశోర్వత్సోస్వజః నీమాతారజ
స్వలావామదివ్రతముపనయనంకార్ణ్యం । నాందీముఖాతూర్వ్యంచేన్నీషేధః
తదనంతరంచేన్నదోషః తథాచోక్తం॥ శ్లో॥ నాందీముఖేకృతపశ్చన్నాతా
యదిరజస్వలా । మూజీబంధు ప్రక్షిప్తతత్త్వా క్షేన్నైషకారయేదితి॥
గర్భస్వితా వాశిశోర్జననీఅతర్వత్త్విరుదపంచమాసాదూర్ధ్వ నిషేధఃప్రా
క్షేన్నదోషః తథాచోక్తం॥ శ్లో॥ గర్భణీమదివత్త్విచేన్నకుర్క్యమవనాయ
నం॥ పంచమాసాదధః కుర్యాదధః కర్ణ్యనకారయేదితి । క్రించశిశోః పిత్రోః
మాతాచపితాదపితారానినామనత్రేకేకశేషతయోః త్వియవత్సరంమృతా
బ్జశ్చగురోశ్చ॥ ౩॥ గురుస్తుష్పతే॥ శ్రేష్ఠేగురాపితరీదుర్భరఐతీకృత్వాణఃపః॥ పి
తుం॥ పిత్రోఃక్షయవత్సరోయదిచ॥ సంధ్యాభిజిత్సద్గుణంధానద్వ్యభిజిత్సక్లేతి
ద్వంద్వంత్రేతూమమాణఃసద్గుణభక్తప్రత్యేకమభిసంబంధ్యతే । సంధ్యాసద్గు
సూర్యస్థిరరాశిః అభిజిత్సద్గుసూర్యస్థిరరాశేశ్చతద్ధరాశియేతయోశ్చబాలః
వరుః కర్ణవేధతహితోయదిచ॥ వ్రతంనకార్ణ్యఅతి కృష్ణాదోదినపంచకమి
తివాక్యేనకృష్ణపక్షే అదిపంచకగృహతయోగ్యత్వం । స్వీకృతంభవతిశుక్లప
క్షేర్వితి॥ మత్పతీయపంచకేస్వీకృతే । అత్రకుప్రతదినాతూర్వద్వ్యుఃపరహ
నిచతుర్థేహనిచ॥ అనధ్యాయోయదిఉపనయననిషేధః కృతః । తథాచనతికృ
ష్ణాదోదినపంచకఐతివాక్యవైపర్యంస్యాతుగృష్ణపక్షోద్భవంచకాంతః పాతిద్వి
తీయపంచమ్యాన్నిషేధప్రతీతేః ద్వితీయాంయః పూర్వద్వ్యుఃప్రతిపదః పంచ
మ్యాశ్చతుర్థేదినే అష్టమ్యాశ్చసత్వాత్ తత్పక్షేత్యసీయమాత్రావశిష్టత్వేన
పంచతస్వీకారోద్భవః ద్వితీయాపంచమ్యాగ్గంధాంతరైవ్రతయోగ్యత్వేనస్వీ
కృతత్వాచ్చ । తథాపి॥ శ్లో॥ ద్వితీయాచతుర్తీయాచపంచమిసప్తమీతథా॥

త్రయోదశీచదశః ప్రసస్తాస్తిథయోవ్రతభిః॥ తస్మాద్వృత్తీత దినాత్పూర్వదశః
 పరేహసిచత్వర్థనే అనధ్యాయనిషేధః । చింతసియేధాచదర్శణేశ్లో॥ ప్ర
 తబంధసపూర్వమ్యంపద్యురితయద్వచః తదనన్యసిభిఃప్రోక్తం వచనానామ
 రోధతే॥అ॥ ఉపనయనమునకు గొఱగానికాలముజెప్పదున్నాడు॥తా॥ ఉ
 పనయనముహం ర్తదినములకు బూర్వదివసమునపరమదివసము ర్ దినము
 వినలోనొకదివసమునధ్యాయదివసమై యుండగానుబాలనితల్లినాండీకర్మము
 చేయకముందు జన్మలయైనను॥ మాసములగర్భిణియైననుమారునితలం
 ద్రులుపితా మహాపితామహులుచనినీయినసంవత్సరమందును సూర్యుడు
 స్వరాశియందునురాశికి ౪। వరాశియందును బానికచెవులుకట్టకయుండు
 గానునుపనయముజేయగూడదని తాత్పర్యము ౨౬ శ్లోకమందగృహప
 ములోమొదటిపంచకము శ్రేష్ఠనిచెప్పి యీశ్లోకమందనభ్యయనములలేక
 యుండగానేయ వలయునని చెప్పబవలనవ్యాఖ్యానశ్లోకార్థమునే గ్రహించ
 వలెను॥

(3౫) మూ॥ జన్మంజననోడుకర్మచరమంసాంఘాతికంమోడశలక్ష్మ
 నాశాఖ్యమథప్రవింశమపిభృతత్పంచవింశయతి॥ ఋతుంమానససంజ్ఞికల్ప
 సవమంతత్సామదాయాభిధంత్యా జ్యసప్తమ భంతువైతనమిదంసర్వేషకర్మ
 గ్వపి॥ వ్యా॥ వడ్డన్నపక్షత్రస్వరూపందగ్నయాకేషు సర్వకర్మమేనమ
 హాజన్మగ్మమితి॥ యస్మిన్పక్షత్రేజన్మసంభవతన్నక్షత్రం జననోడుసంజ్ఞింబ
 శమంజన్మసక్షత్రాల్ దశమగ్నంకర్మసంజ్ఞికం మోడశంజన్మసక్షత్రాలలో
 డశలభం సాఘాతికం సాఘాతికసంజ్ఞికం త్రింజన్మన్నక్షత్రాత్ త్రియో
 వింశంభంసక్షత్రం వైవాశాఖ్యతత్పంచవింశంసాన్మన్నక్షత్రాత్పంచవి
 ఋతుం యదిమానసం మానస సంజ్ఞికంశత్రునవమంజన్మగ్నాడస్తాపిభం
 సాముదాయాభిదంసాముదాయక సంజ్ఞికంసప్తమబంతు జన్మరాత్సప్తమి
 త్రతత్వైధననైధనసంజ్ఞికం ఇదముక్తనక్షత్ర సప్తకంసర్వేషుశుభిఃమకను
 ఉపనయనాది సకలశుభిఃర్మసుత్యాజ్యమ్॥ అ॥ వడ్డన్నపక్షత్రస్వరూపమచ
 లియజేయుచున్నవాడైవానియందు సమస్తకార్యములకు నిషేధము జెప్పబ
 న్నాడు॥ తా॥ ఏనక్షత్రమందుజన్మించినవానినక్షత్రముజన్మనక్షత్రమయి జ
 న్మనక్షత్రమునకుం పనక్షత్రముకమకనక్షత్రమనియుండుపనక్షత్రమున ఘా
 తికమనియుండు పనక్షత్రమునైనాశమనియుండు పనక్షత్రముసాముదాయ
 కమనియుండు పనక్షత్రమునైధనమనియుండు పనక్షత్రము మానసంజ్ఞి
 యుండు । నిధుకారముగానీ సజ్జులనక్షత్రములయందుపనయముమొనై
 నకార్యములేనియు జేయరాదని తాత్పర్యము॥

(31) మూ॥ జన్మర్థం శుభదరనిషేకముఖయోశ్చైవిలాస్సుభక్త్యాః కృ
 షామాన్తి బంధనపట్టబంధనమహీప్రాప్త్యక్షరావాత్రిపు । యేభ్యోస్యేష్వశు
 భాప్రదంపసువనే సీమంతసంక్రామయోర్గర్భధానపితృక్రియా త్సురభిషగ్యా
 త్రావివాహేష్వపి ॥ వా॥ అ॥ జన్మరేకార్యాణ్యోహంజన్మర్థమితః । జన్మర్థం
 జన్మనక్షత్రనిషేకముఖయోనిషేకయోగయోః చోలాస్సుభక్త్యాః మాదాశింస
 న్నైపాశనయాంకృషామాలక్ష్మణి । మౌడబంధనముపనయనం । పటబంధ
 నంపట్టాభిషేకమహిప్రాప్తిర్దేవ గ్రహణం అక్షరావాప్తిః । అక్షరస్వీకా
 రంయేతి శుభదం శుభప్రదంప్రభృతి నైకాదిభ్యోఅస్యేషు వ్యతిరేకేషు సువనే
 పుంసవనేసంగ్రామ సీమంతయోః యుద్ధసముత్కర్షణోగర్భధానపితృక్రి
 యాశురభిషగ్యాత్రావివాహాదిషు । గర్భధానంపితృక్రియా శ్రాధకర్మక్షు
 రంతౌంకర్మభిషేక । బోషధనేవాయాత్రిస యాణవివాహ గ్రేధ్యోప
 తేషుజన్మర్థం శుభదంభవతి । అయంనిషేదపురుషవరః స్త్రీణాంతులవా
 హే శుభధమితధాచ చ్యవంతిన్లు॥ జన్మజన్మమానశ్చైవిలాస్సుభదినం
 శుభం । స్త్రీణాంజన్మత్రయంశ్రేష్ఠవివాహం । రష్ట్రవృత్తమితి॥ అ॥ జన్మనా
 త్రమందుజేయదగనచేయదగనకార్యమను శేషమన్నాడు॥ తా॥ జన్మనక్ష
 తమునిషేకయాగ । చౌళకర్మఅన్నవ్రాశనవ్యవసాయం ఉపనయనం పట్టా
 భిషేకభూసంపాదనం అక్షరంభ్యాసములయందు శుభకరమనియుఈచెప్ప
 బడినవిషేకాదులకంటె సితరక్మములయందనగా పుంసవముయద్ధము । సీ
 మంతము । గర్భధానము । శ్రేద్ధము । యోగకర్మబోషధనేవప్రయాణము । వి
 వాహము వీనియన్ శుభప్రదములయు తాత్పర్యము॥ స్త్రీలకువివాహవివయ
 మైజన్మనక్షత్రముశ్రేష్ఠమలయు । గ్రంథాస్త్రమందు సప్తయందుటవలనసీ
 వివాహానిషేధముపురుషుషయమచి తెలియదగను॥

✽

(32) మూ॥ దోషాణాం నియుతినీహంతబలవాక్ లగ్నస్థితశ్చేం
 దుజిశుక్రస్త్రస్వగుణం గురుర్దశగుణం లగ్నంచపంచష్టికమ్ । లగ్ననిష్పదవి
 స్థితోగృహపతిః స్రూగోబరచేష్టితే లగ్నైకాదశ గోరవిశ్చసకలాకటో
 మానిహంతేభృతాః ॥ వ్య॥ ఉపనయలగ్నస్థితోషాపవాదమాహ ॥ దో
 షాణామితి॥ ఇందునీమధః బావకాస్తాంపశ్చలయుక్తస్థకలగ్నస్థితశ్చే
 దుపనయలగ్నస్థితో యదిదోషాణానియుకం శతసహస్రం నిహంతినాశ
 యతి॥ శుక్రలగ్నగతోయదితద్వగుణం లక్షద్వయంనిహంతిబలవాక్ గురుర్ద
 గ్నగతశ్చేత్ దశగుణం । దశలక్షదోషాకా నిహంతపంచష్టికం లగ్నందిశ
 గుణంపంచష్టికం । బలయుక్తలగ్నం పీదశలక్షదోషాకానిహంతపంచష్టికంబ॥
 న్లో॥ కావాధిపోలగ్నపరగ్నంపరగ్నోపచిత్రబలంచయథాకం పంచష్టికం

చేతిసూత్రరన్నిరీషితంపంచబలవశస్తం || కాలాధిపలగ్నాధిపగురసూ
 ర్యచంద్రమౌళి దృష్టంలగ్నం పంచేష్టికమశ్యభి ధీయైకాలాధి పతయః || శ్లో ||
 ప్రాకృప్యతాబలవాక్ శశాంకఃశుక్రోర్ధరాత్రోచక్రజ్వలశాంతే | పౌ
 తగ్నభోమధ్యదినేచసూర్యశ్శనినాంలెనతతబలజ్యో || గృహపతి | ఉపన
 యనలగ్నాధిపః | లగ్నస్యఉపచయస్థితో యదివృత్తియ ప్తస్థై కాదశ చశ
 మానిఉపచయస్థానాఃతేషుస్థితో యదిద్యులక్షదోషాన్ నిహంతే క్రూరిస్సు
 ర్యాంగారకశనినామృతమఃబలక్ | నక్ ఉపచయస్థితశ్చేత్ పక్షద్యుదో
 షాన్ నిహంతేప్రతే ఉపనయసేరవిః బలయుక్తస్థక్లగ్నై కాదశగః ఉపనయ
 నలగ్నై కాదశ శేస్థితశ్చేత్తాన్ సకలాన్ దోషాన్ నిహంత్యేవన సుశయభ్యే
 షకారాధ్ధం || అ || ఉపనయనలగ్నమునకుదోషాప వాదముల జెప్పడునాడు ||
 తా || బుధుషస్థా రాదిషస్థులముతోడంగూడియుపనయలగ్న మందుండినల
 క్షదోషముల బోగొట్టుననియు శుక్రుడులగ్న మందుండినరెండు లక్షల దోష
 ములహరించుననియుబృహస్పతిలగ్నమందుండిన లగ్నముపంచేష్టికబలముగ
 లదైనను ౧౦ లక్షదోషములను బోగొట్టుననియు పంచేష్టికమనగాకాలాధి
 పలగ్నాధిప గురసూర్యచంద్రుల బలములగ్నాధిపతి యుపనయనలగ్నము
 యొక్కఉపనయమందనగా 3వ ౬వ ౧౦వ స్థానములయందుండిన ౨లక్ష
 లదోషములనుహరించుననియు సూర్యాం గారకశవైశ్చర్యలతోబలయుక్త
 మైయేగ్రహమైన లగ్నతృతీయపక్షై కాదశ స్థానములయందుండిన 1 లక్షల
 దోషములనుహరించునని యుపనయనవిషయమై సూర్యుడుపనయనలగ్నము
 నకు ౧౦వ స్థానమందుండినట్లయిన సర్వదోషముల నపహరించుననితా ||

(3౪) మూ|| బాలానాంశుభ వాసరేహ్నిశ్చేతనశ్చేతనస్వీకృతిః

కార్యాపనమవత్సరే ప్రతిపదరిక్తాష్టమీషష్ఠ్యమాః | హిత్వాపూష్టిచోస్థి
 రేచరగృహేవ్యక్తే గురభాగఃపేషి త్రాంత్యాచ్యరవిశ్రయాదినిగుర త్రోతా
 సుసౌమ్యాయనే || వ్యా || అ || అథాక్షరస్వీకారయోగ్యకాలమాహ || బాలనా
 మితి | శుభవాసరేశుభదినేలహ్నిదివాభాగేనిధనే అక్షరస్వీకారలగ్నాద్య
 మస్థానే | శుద్ధేగ్రహరహితే సతిపంచమవత్సరేజన్మతః పంచమవత్సరేప్రతిప
 దంపక్షద్వయగత ప్రతిపత్తిధి రిక్తాష్టమీషష్ఠ్యమాః రిక్తాపూర్వోక్తాఃషష్ఠమీ
 షష్ట్యే పక్షద్వయగతేఅమాఅమావాస్యావతాః పంచతిథిహిత్వా నిశయ
 పూష్టిసూర్యచరచరరాశాస్థి ర్థిరరాశోవాస్థితేనతిశలేషః | చరగృహేచ
 రలగ్నగురభార్గ వేకుక్తేష్యక్తేసతి | అనస్తమితేనతిశ్యక్తః మిత్రాంత్యా
 చ్యరవిశ్రయాదినిగురత్రోచాను అనూరాధా రేవత్యద్వినీ హస్త చిత్రస్వా
 మి శుకగంధు శుకగ శవశేషువపక్షత్రైపుసౌమ్యాయనే ఉ ప్నిరాయణేబా

మృగశ్చేత్ | అనుద్రా పునర్వసు | పుష్కరు | అశ్రేష్ఠ | శ్రవణం | మూలం | పూర్వార్థ
 ల్లసే | పూర్వామాథా | పూర్వాభాద్రతదింశ | నక్షత్రములయందును | గురు | శు
 క్ర | బుధ | సోమ | భానువారములయందును | చరలగ్నములయందును | విద్యా
 భ్యాసముచేయుట ముఖ్యమునును | అంగురక | భానువారములయందుశ
 క్రునివిద్యాభ్యాసముచేయుటముఖ్యము | యథాప్రాంతమును | సోమ | బుధవార
 ములయందు | విద్యాభ్యాసముచేయుటకుఁగలవలసినవ్యవస్థనను | క్రంధకర్తయి
 స్తానుసారముగా నిరంకుశవారములు | శ్రేష్ఠముననుట ||

✽

(౪౦) మూ॥ అశ్వరేచనగాఁగఁజేపయసేస్యాశ్వతి జీసాశ్చిక్చిం
 త్యోపాంత్యసుమధ్యసాచిత ఫలయవేధానానన్యయః | ప్రాంతవంతునా
 డికాః క్షుణ్ణభాష్యస్తా శ్రవణస్థూలయంత్రసు శస్సహస్యము భయో
 రాన్తరీచతుషుంసదా॥ వ్యా॥ అ॥ అధానధ్యానాన్తరముపాపాఃపాపాః | అశ్వి
 రవాచరరాశిగే మేషచతుఃకుశలామకరరాశిగేనతి తదయసేచ రరాశ్య
 యనగతేనతి | యాతి | సాశ్చిక్చింశ్చేతినధ్యానస్యాతి | పక్షిణసార్థవి
 సౌఖ్యం | అగామిపర్తమానాహుక్తాయానిపేతసంకల్పమకాంత్యోపాంత్య
 సుమధ్యమాచితఫలయసేధానానన్యయః | ప్రాంతవంతునా
 సుమధ్యమే అష్టమ్యాచితప్రతిపదా ఏతాంస్త్రిభయః కర్మభు శక్త్యశ్చయోరి
 త్యగ్తః అనధ్యాయః అధ్యయనాయోగ్యాః క్షయశ్చోపాంత్యవికాః పృ
 థాభివృద్ధా త్రియః త్రిప్రభుతికాః ప్రతిపదష్టమ్యానుతికాః ప్రాంతప్రా
 తికాతేనామ్యామృతంతేతే తదానధ్యాయః అధిఅనం తిరంజయశ్చోపా
 యం న్యగ్తాష్టతికాసాయంకాలే ప్రమతప్రమాన్యస్త్రుతియోదశ్యోద్య
 భుంకంతేతేతదానధ్యాయః | నమస్త్యేశ్వరీతయసేతేనెతియోనిసా
 యంపాతీకాలయోచ్ఛాది చతుషుం అనధ్యాయతి ఘటికాచితప్రయం
 వ్యాప్తిచేతే తదానధ్యాయః పక్షేద్యనేననిత్యాన ధ్యాయః ఎషవిధినిత
 తునైరుత్తికభిగవ్యతే | అ॥ సత్యముగావచ్చేది యనన్యయసముల శివుమ
 న్నాడు | తా॥ మేష కర-కుశలముకరసంక్రాంతములయందును | నీరాముల
 యయనములయందునొకటిన్నరదివసమనియుపాద్యమిక్ష్వమివత్యగ్తశ్చోపా
 మలమావాస్యతాభిభవను | క్షయకాలమందుచయనపాద్యమి | అష్టమింక
 గడియించిననుష్కరింను 3 | ఘడియంను | న్యగ్తక్షయములులేకయుండుగా
 ౪ | గడియంను సాయంకాలమందునస్త్రుతయోదమలలోక్షయవ్యసావ్య
 ములయందునుగ్రహముగాఁ 3 | ౪ | ఘడియంఅష్టమివత్యగ్తములనుకలిసియు
 న్నైఋతుమరణచేప్రబడినవస్థయు సిత్యానభ్యగ్తనములని తాత్పర్యము॥

(౪౦) మూ॥ కైత్రేమాశవప్తయోరపినదా శుక్లేత్యత్రయంశుచౌ

యోపునస్సంసారమర్హతీతి అన్యకాలపతితావృష్టిః అకాలవృష్టిః అకాలశ్చక్లో॥
అనూరాధమరభ్యుదయోదశశేడివాకరః । యావచ్చరతితతాంలమకాలం
సురబ్రహ్మీ అసోష్ణకః శిశ్నో॥ మార్గశీషే చపాషెచమాభేఫాల్గునయే వచ ।
పూర్వయాపరయాసహేతి॥ రిక్తాః పూర్వోక్తాః అనభ్యాయాః పూర్వోక్తాః కృ
ష్ణాష్టమ్యశ్చక్రోస్తోష్టానైమిత్రికాశ్చయే తేషుకృతోపయనంవటాః కర్మహీనా
రిక్తత్వాన్యైః॥ అ॥ కృష్ణపక్షానైమిత్రికానధ్యయనముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ ఆ
షాఢబహుళద్వితీయ॥ భాద్రపదబహుళత్రయోదశి॥ యాబహుళత్రయోదశికి
పూర్వమేతిధియందు భరణీనక్షత్రమువచ్చుచున్నదో యాతేధియు గాత్రీకబహు
ళద్వితీయఫాల్గుణబహుళద్వితీయయాగ్ర॥ న్నుకృష్ణపక్షానైమిత్రికానధ్యయనము
లు వినియందును । ఉదయసాయంకాలములయందు ఉరిమేకాలమంది సూర్య
కుంభానూరాధమొదలు మృగశీషేమువరకు గురైనతత్రమలయందును ఉరిగా
వర్షింపుచుండు నేనెట్టికాలమందును తిస్తోష్ణకలనగామార్గశీషేములకునప్త
మిఅప్తమి నవమి॥ పుష్యబహుళసప్తమి అప్తమి నవమి॥ మాఖబహుళసప్తమి॥
అప్తమి నవమి॥ ఫాల్గుణబహుళసప్తమి అప్తమి నవమి వీ యందును రిక్తతేఢు
లయందును । క్రిందఁబట్టికమందు జెప్పబడిన శుక్లపక్షానైమిత్రికానధ్యయనము
లయందును ఉపయనము చేసినట్లయినచిన్నవాడుకన్యోనాడుగవని తత్పర్యం॥

(౪౩) మూ॥

పుత్రాంశోపనయోష్టితైచహింబోస్తా ణేమీరంకతే
జేద్భ్యాంస్యపితామహస్సచనచేద్భ్యాం తాపితే సోస్సపినో । కతా సోదరపి సో
పియదినోజ్ఞాతశ్చకతాతదానోచతోపినగోత్రజస్సుకులజంకర్తాప్రతేయం
క్రమం॥ వ్యా॥ అ॥ ప్రసంగసంగత్యా ఉపనయనకర్తాం న హి పుత్రాణ్యే॥ పితాజ
నకపవపుత్రాకమూరాచపయేత్ । ఉపనయనసంసారవంతఃకుర్యాత్
యేవకారణశస్థిస్థితేనతివాన్యః కతాభవతీతిగవ్యతేహటాస్తాణేపిరిగి॥
తాతస్తుజనకంపితేత్యమరః । విమారందూరదేశంకతేచేత్ బాలగ్నపితామ
హఃపితృపితాకర్తాసచపితామహావిలోచేద్యదిపితృర్వటాజనకస్యభ్రాతా
జ్యేష్ఠః కిస్తోవాపితృవ్యభిశ్చర్థః । సోపితృవ్యోపినోచేత్తద సోదరపవశ్యేష్ట
భ్రాతా । సోదరోపినోచేద్యరితదాజ్ఞాతిస్సపింహావాకతాసోపి సపింహో
పినోచేద్యదిసగోత్రజసమానకోత్రజాతయః కశ్చిత్ - తా సోపినోచేత్ । స
కులజసమానకులజాతః । కర్తా । అయము క్తప్రకారం ప్రతేఉపనయనేక్రమం
ర్యాదా॥ అ॥ ఉపనయనతండ్రిమొదలునగోత్రపర్యంతముకర్తలనుగ్రమముగా
జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ తండ్రికుమారునకు పసియనము చేయుట ముఖ్యముతండ్రిచే
శాంతరమునందున్న పక్షమునకు తాతయనగాతండ్రితండ్రియు అతడులేనపక్ష
మునకుపితృసహోదరులైన పెత్తండ్రిపినతండ్రులును వారులేనపక్షమునకుజే

మృతైశ్చ సహాదురుదనులతమ లేనిపక్షమునకు స్వకలబుడును. వీగలీక్రమమున
నుపనయనము జేయవచ్చునని తాత్పర్యము॥

*

(౪౪) మూ॥ మౌంజీబంధనకర్మతో ఘనీహితంపూర్వంచగోదానతిః

కర్తవ్యంక్రమశశ్చతస్త్వయమిదంవేదవ్రతకానామపి చాలేయతరధితంతద్రతక
ధితంవర్షవ్యవస్థావినివాప్తేషోడశవత్సరేఘనీహితం గోదాన కమైశవత
తే॥వ్యా॥అథ వేదవ్రతగోదానయోగకాల్యర్థమిమామా॥ మౌంజీతి॥ మౌంజీ
బంధనకర్మతః ఉపనయనకర్మణిసార్యవిధిక్తి స్తసిః అథలనంతరంగోదాన
తగోదానకర్మణి పూర్వంవేదవ్రతానాం అగ్నియప్రాజాపత్య సౌమ్యవై
శ్యచేవాఖ్యపతానాం విహితంస్వగృహ్యాక్తుం ఇదంచతస్త్వయంక్రమశఃఉ
క్తకమాంతరార్థం । వర్షవ్యవస్థావినివావత్సర నియమవినివాచాలేయాదా
క్మణి మతరధితం యాదృశ్చక్షుత్రులగ్న వారాదికముక్తలత్రాపితవతగుతు
వ్రతేషామేతాదృశ్చక్షుత్రాదికమేవకథితంఉక్తంషోడశవత్సరేప్రాప్తేసతి
యతరగృహీతం । తదేవకర్మగోధానమిత్థ్యుచ్యతే అనేకషోడశవత్సరేగోదా
నాఖ్యంకర్మకర్తవ్యమగ్నిప్రాయః॥ అ॥ వేదవ్రతములకునుగోదానకర్మమున
కుగానినికాయములనుజెప్పుచున్నాడు॥ త॥ వేదవ్రతములనగాఅగ్నియప్రా
జాపత్యసౌమ్యవైశ్యచేవ వ్రతములనుఉపనయనానంతరమందునుగోదానవ్ర
తమునకుముందుగానుసూచవత్సర నియమమేలేక యేయేసంవత్సరమందైనను
చౌశకర్మకుజెప్పబడిననక్షత్రలగ్నదులయందునువేదవ్రతములజేయవలయున
నితాత్పర్యము॥

(౪౫) మూ॥ వానావేదసమూహంవశ్యసహితంచాధీత్యంబ్ధ్యాగురో

రాజ్ఞాంయజ్ఞసుతార్థినస్స్య రథత్రైకార్యంసమావర్తనంపూర్వాహ్నేశుభ
వాసరేచరగృహంత్యక్తావ సంధ వ్యమిక్తా పర్వదినతయాణివమృదుక్షిప్ర
రేష్వపి॥వ్యా॥అథసమావర్తనకాలమామా॥ నానేతి॥ అంగైఃఛందకల్ప
శ్చకరణజ్యోతిషవిగుక్త శిష్యాభిన్నహితంయుక్తం వానావేదసమూహంచతు
ష్టదసమవ్యయంతరీశ్యఅభ్యస్యగురురోరాచార్యస్యలజ్ఞాంలభ్యాసంపాప్య
సుతాలసుజ్ఞాతఇత్యధికాయేయజ్ఞకర్మసుతాధికః॥ యాగపుత్రాభిషింత్తై
సూవతేకంసమావతేకానాఖ్యంకర్మపూర్వాహ్నేఅహ్నిపూర్వభాగేసుభ
వాసరేచరగృహంపూర్వోక్తచరరాశిదందాః పూర్వోక్తాః అష్టమపక్షవ్య
గతాఃక్తాశ్చపూర్వోక్తాః పర్వాణిసంధ పర్వాణిదినత్రయం అవనుయే
నచత్వర్థక్తావిహః॥ శ్చుదుషిప్రస్థిరక్షేపమృదూని చి తానూరాధారేవ
యశిష్టాణి క్షిప్రాణిఅగ్నిహింస్త్రుపుష్కాస్థిభాజిరోహిణ్యుత్తరాత్రయం
తేష్వకాదశనక్షత్రేషుకాద్యిష్టా॥ సమావన

నుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ యాగకర్మములనుగుమారులంగోరెడివారునాటగు
వేదములనువేదాంగముననగా శిక్షావ్యాకరణముమొదలగు వడంగమములు
దివిగురువుననుజువడసి సమావర్తనంబును నామంబుగలకర్మము చరరాసులను
గామేషకరరటతులా మకరరాసులను పాద్యమిషష్టి తక్షస్తాప్తముల
నుపంచపర్వములనుదినత్రయమునగా మూడుదినములతో గూడినవారములను
అమావాస్యనునినివిడిచిపగటిపూర్వయాగమమందును శుభవారములందు
నుచిత్రఅమారాధరేవతిమృగశిర్షముఅస్వినీపుష్యమిషాస్త్ర రోహిణిక్షత్రరా
భాద్రాక్షినిగనక్షత్రములయందుసమావర్తనకర్మచేయవలెనని తాత్పర్యము॥

ద్వితీయనిండు స్సమాప్తః.

***
తృతీయబిందుపార్వః.

(౪౬) మూ॥ ఆదౌ స్వేస్థితదేవతాగ్రహగణసంఖ్యాజ్యకర్తృప్రదా
తారాచంద్రబలస్థితేశుభదినేశుభవాసరే । జ్యోతిశ్శాస్త్రవిదప్రశాంత
తమనసంత్యావృథాస్వంగురుతాంబూలాది సమర్పితస్యతవదేవధ్యా
వరస్యాపిభమ్॥౩౫॥ అభవివాహప్రకరమాహ॥ ఆదావితా ఆదౌప్రథమ
తాస్వేస్థితదేవతాం స్వేష్టదేవతాం గ్రహగణసూర్యాగ్రహబృందంచనం
పూజ్యసమ్యగభ్యర్చితదాతస్మిహ తక్షతక్షావివాహకర్తృవరస్యతక్షాన్యా
దాతురిశ్యధః॥ తారాచంద్రబలస్థితేశుభదినేపంచాక్షశుద్ధివశేశుభవాసరే
ప్రశాంతమనసంబోధాంతః కరణజ్యోతిశ్శాస్త్రవిదజ్యోతిషతత్వజ్ఞంగు
రుంధాస్వంగురుమివనత్వవమసృశ్యతాంబూలాది అవశ్యేనగ్రహ
ల్యవస్తాభరణాని సమర్పితత్వావధ్యాః కన్యాయావరస్యచభవక్షత్ర
వదేద్విజ్ఞాపయేత్ । జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞాయేతశేషః । కన్యాతాతాన్వమహిత్యవ
క్షాత్రవరజనకస్వపుత్ర నక్షత్రజ్యోతిశ్శాస్త్ర విదుషేజ్ఞాన్యమచాగమన
లగ్నవశాన్యభానుభభలంవక్తంవ్యమి॥ పాథకయేదత్కర్థః॥ వివాహక్రమం
సనుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ వివాహకతకయగురురుతంబివాహప్రయత్నర
భమునందుస్వదైవమునుసూర్యాది నవగ్రహములనుభక్తిమక్తుదైవపూజచేసి
తనకుదారాచంద్రబలములు చక్కగానన్నునివసమందును శుభదినశుభలగ్న
శుభవారములయందుశాంతచిత్తుడగు జ్యోతిశాస్త్రవేత్తనుగురుభావముతో
నమసురించి తాంబూలవక్షిణాదిలచే తస్మిన్వేదయా జ్యోతిషా నేగవ్యా
వరులనక్షత్రములదెలిపి సేమపచ్చిరలగ్నమునుబట్టిశుభావభిభలములను
లయుననివివాహకతకప్రార్థించవలెననితాత్పర్యము॥

(౪౭) మూ॥ పాపశుచవశాన్వేష్టతనియన్తద్యాశ్చదామితగ

కన్యాంలగ్నగతోవరనిధనగోహన్యచక్రన్యావరో । చలన్తోస్యక్షుచగోధ
వారపుగతఃప్రప్తుర్విలగ్నాద్భులీపశ్చా ద్భుషుష్యతశ్చ పురఃస్సామ్యైర్మయ
క్షేత్రితః॥ వ్యా॥౨॥ అథ ద్వాన్యైంపుచ్చకలగ్నవశోత్పలాభలేద్యయే॥పాప
యితీ॥ పాపిపాపగ్రంప్రప్తుఃపుచ్చకస్య లగ్నాత్పంచమగోయదికన్యావిప్ర
తనయాంవిసమ్మేతనయాం యస్యాస్తాంతథోక్తాంమృతప్రజా మిత్యర్థః॥ కు
ర్యాత్ సపాపగ్రహామిత్రగంపుచ్చకలగ్నాత్సప్తమలగ్నగతోయదికన్యాం
హన్యాత్ నాశయేత్ । సయేవలగ్నగతంపుచ్చనలగ్నస్థోయదివరంహన్యాత్
సయేవనిధనగః అష్టమస్థానగతోయదికన్యావరోహన్యాత్ చంద్రోపిబలినః
అష్టమపశ్చేదధవారిపుగతోవాషష్టస్థానగతోవాయదిసోమ్యైః శుభగ్రహైః
య్యక్తోవాయాక్షితోవానచేద్యది వివాహానంతరం అష్టమవహతః అష్టమప
హాత్పరతః పూర్వమేవకన్యావరోహన్యాత్ । యేవంసహత్రప్రశ్నేషుద్రి
ష్టచ్యమ్ అ॥రెండొక్కోకములచేత నడిగినలగ్నమునుబట్టి ఫలాశలముల జెప్పఁ
నాడు॥ తా॥అడిగినలగ్నమునకు ౫ వయింటపాపగ్రహముండనట్లయినవివా
హకన్యనుమృతపుత్రులుగలదనిగాజేయును॥ ౭ టనున్నపక్షమునందుగన్యను
నశింపజేయును॥ వృచ్చకలగ్నమందున్నట్లయినవరునినశింపజేయును॥ ౮ టను
న్నట్లయినగన్యావరులనునశింపజేయు॥ మఱియొచంద్రుడుపుచ్చకలగ్నమున
కలటను॥ ౯ టనుశుభగ్రహములతోగూడియున్ననుజూడబడినను గన్యావరుల
నువివాహానంతరము ౮ సంవత్సర ములకు ముందుగానే నశింపజేయునని
తాత్పర్యము॥

✽

(౪౮) మూ॥ లగ్నాత్పంచమసంస్థితోగురుబుధౌవధ్వాన్యైఃపుత్రప్ర
దౌశుక్రఃపూర్ణాణశాకరశ్చబలినోతస్యాశ్చకన్యాప్రదౌ । యేతేలగ్నగతావర
న్యనుభదాస్త్రీరత్నలాభప్రదాజామిత్రేయది సంస్థితస్తుయువతేపురత్నలా
భప్రదాః॥ వ్యా॥లగ్నాదితి॥ గురుబుధౌలగ్నాత్పుచ్చకలగ్నా త్పంచమస స్థి
తౌపంచమస్థానగతోయదివధ్వాకన్యాయాః । సపుత్రప్రదౌభవభితిశేషఃశు
క్రపూర్ణనిశాకరశ్చ శుక్రపూర్ణాచంద్రౌబలినౌ సంతౌపంచమస్థానగతోమది
తస్యాః కన్యాయాఃకన్యాప్రతౌ స్త్రీసంతానప్రదౌయేదే గురుబుధశుక్రసూ
ర్ణాచంద్రాద్యేతేషాంమధ్యకోవాలగ్నగతశ్చేత్వరన్యనుభప్రదాః కింవస్త్రీ
రత్నలాభప్రదాశ్చభవంతిసకలలక్షణలక్షితకన్యాప్రదాశ్చభవంతిజామిత్రేపు
చ్చకలగ్నాత్సప్తమలగ్నైస్థితశ్చేద్యవతే॥ వధ్వాః పురత్నలాభప్రదాఃసూ
పయారనవిద్యావినయంసపన్నవరప్రదాభవంతి॥ అ॥ శుభఫలముల జెప్పఁ
నాడు॥ తా॥అడిగినలగ్నమునకు ౫ టగురుబుధుండుండనట్లయిన కన్యకనుసుపు
త్రవంతురాలనిజేయుదురనియు॥ శుక్రపూర్ణాచంద్రులుబలవంతులై౫టనున్న

(౬) కాలావృత్తి - సవ్యాఖ్యానే - తృతీయభింధుః.

పక్షమందుగన్యకనుస్త్రీసంతానముగలదానిగాజేయుదురనియు । మఱియు
చెప్పబడినబుధః గురుః శుక్రః చంద్రులలోహికరైననులగ్నమందున్నపక్షమున
రునిమిశ్రితమునుసకలలక్షణసంపన్నురాలగుస్త్రీనిన్నియత్తురనియు । వ
చ్చకలగ్నమునకుఁ బటనున్ననీకన్యకురూపయావనవిద్యావినియనంపన్నుడైనః
రునిత్తురయధఃము.

(౮౯) మూ॥ ఏవంసత్సమయంవిచార్యమనసాశ్రీవేంకటేశంస్మరణః
న్యాయాద్యావృత్తౌప్రవిశ్యసహజైస్సంభాష్యకత్రైవతామ్ । కన్యాంశీలగుణా
న్వితాంస్వకులజాం నక్షత్రశ్యాదిస్సర్వైస్సైరను కూలినించివరయేత్స్వణా
నాలంకృతామ్॥వ్యా॥అ॥ కన్యావరణకాలమూహా॥ఏవమితి॥ ఏవముక్తరీత్యాన
మయంశుభలగ్నంవిచార్యమనసాశ్రీవేంకటేశం వేంకటేశమిత్యుపలక్షణంక
దైవతమిత్యథః॥ స్మరణకన్యాదాతృగృహంప్రవిశ్యత్రైకన్యాదాతృజవైస్సహ
సంభాష్యశీలగుణాన్వితాశీలం । సదాచారఃగుణాస్సాముద్రికలక్షణాక్తాంతై
రంస్వితాంయుక్తాంస్వకులజాంస్వకీయకులోద్భవాంత్వై పూర్వోక్తైఃసర్వైః
క్షత్రరాశ్యాదిభిఃఅదిశద్దేనగ్రహమైత్రిగణకూటాదయఃవైరనకూలసంలసనకూ
లవతీంస్వణాదినానువర్తముక్తావిద్రుమచిత్రవస్త్రాదిసాలలంకృతాంభూషి
తాంతాంకన్యాంకత్రైవవరయేత్ । వివాహకత్రైవనిశ్చయేత్॥అ॥కన్యకను
వాహమునకునిశ్చయించెడిక్రమమునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఈక్రిందజెప్పబడిన
ప్రకారముశుభలగ్నమునువిచారించి మనమునకిష్టదేవంబునుస్మరింపుచుగన్యక
నిచ్చువారిగృహమునుబ్రవేశించివారితోసంభాషించిసదాచారవత్తయై । సాము
ద్రికశాస్త్రమందుజెప్పబడిన లక్షణములతోగూడినదైవతమకులమందుబట్టినదై
నక్షత్రరాశిగ్రహమైత్రాదులచే నసకూలవైయైబంగారు । మత్తము । పగడ
ము॥యివిమొదలైనవానిచే నలంకరింపబడినదైయున్నకన్యకను వరునికేదండ్రీని
శ్చయింపవలెనని తాత్పర్యము॥

(౧౦) ఘా॥ జాతాత్సప్తదశాబ్దతోధవిషమేష్వర్జేషుభంసాంశుభో
గోదానాహ్వయకర్మలోప కరణైత్పంచమాబ్దాదిషు । కన్యానాంసమవత్స
రేషువిహితః పాణిగ్రహః పుత్రకృష్టాతాద్వాదశ వత్సరాత్తునియమోనేయం
వ్యవస్థాపరీ॥వ్యా॥అ॥ వివాహసంవత్సరనియమమాహ॥ జాతాదితి॥ జాతాత్
జన్మతఃసప్తదశాబ్దతఃప్రదశవషాత్ । అథలనంతరంవిషమేష్వర్జేషుఅయు
గ్నసంవత్సరేషు ఏకోనవింశత్యేక వింశత్యాదిషు భంసాం పాణిగ్రహావివా
హః శుభదఃగోదానాహ్వయకమలోపకరణైచేత్ గోదానాఖమలోపా
యదిపంచమాబ్దాదిషు పంచమాదివిషమేషు శుభదఃఏతచ్చింత్యం మానాభా
వాత్ కన్యానాంస్త్రీణాంతునమవత్సరేషువిహితః॥ పాణిగ్రహావివాహాంపు

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - తృతీయవిందుః.

తకత్పురుష సంతానప్రదః జాతాజ్ఞాన్మతః గతవషాద్వాజన్మ ప్రభృతీదశ
 మవషామభివ్యాప్య అయంనియమః పరేదశవషాద్వాధ్వం ఇయంవ్యవస్థా
 ఘృయ్యాదానాన్తీదశవషాద్వాధ్వం రజోదర్శన సమయత్వాద్విత్తభావః॥
 ౨౦॥ వివాహము జేయదగిన సంవత్సరముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ తృప్తిసంగతి వసంత
 త్సరము మొదలుకొని బేసి సంవత్సరములయందు బురుషులకు వివాహయోగ్యం
 బనియును స్త్రీలకు సరిసంవత్సరములయందు వివాహము పుత్రప్రదమనియును
 గంపసంవత్సరములపై రజోదర్శనసమయమాటవలన బేసిసంవత్సరములయం
 బును జేయవచ్చుననుట॥

(౫౧) మూ॥ ఉద్వాహాత్సమనంతరం యదిభ్రున పాణిగ్రహేచ్ఛుభా
 వె తద్వషాద్ద్యసమాబ్ధి ఏవశుభదస్తస్యాన్నపాణిగ్రహః । స్వాత్మత్వప్రత
 వత్సరాదివిషమేషే వివాహశ్శుభో యుగ్మజ్జేత్వశుభప్రదోపిషమేమాసే
 తికేసాం సుతమ్॥ వ్యా॥ అ॥ ద్విత్వీయవివాహయోగ్యయోగ్యకాలమాహ॥ ఉ
 ద్వాహాదితి॥ ఉద్వాహాద్వివాహాత్సమనంతరమేవయః పుమాన్ పునఃపాణిగ్ర
 హేచ్ఛుః వివాహకాంతే వాత్ భవేద్యదితిద్వషాద్ద్యసమాబ్ధియేవ పూర్వవివా
 హవత్సరాదితి విషమాబ్ధియేవ తస్య పుంసః అన్యపాణిగ్రహః అన్యస్త్రీవివా
 హశుభదస్యాత్ ఏవంబహువివాహేష్వపిబోధ్యం । ఋత్వివ్రతవత్సరాదివి
 షమేపత్నీయస్మిక్ వత్సరేమృతాద్వత్సరప్రభృతీవిషమేషే వివాహశ్శుభః
 యుగ్మజ్జేతు సమవత్సరేషు అశుభదోపి విషమేమాసే శుభప్రదఇతి కేసాంచ
 న్మత్రం త్రతాయం విశేషః॥ శ్లో॥ అభుక్రిణీమృతాభార్యాతస్యాభితుర్ద్వివాహ
 కమ్ । యుగ్మజ్జేయుగ్మమాసే వాకుయ్యోచ్ఛేచ్ఛభిదోమతః । ప్రజావత్యాం వ
 భాయ్యో యాం మృతాయాం బ్రాహ్మణ్యతు । విషమాబ్ధేతుకర్తవ్యో వివాహ
 శ్శుభకృద్భవేత్॥ అ॥ ద్విత్వీయవివాహములకు యోగ్యకాలము జెప్పచున్నాడు॥
 తా॥ వివాహమైన తర్వాత భార్యజీవవత్తయెందుండగా మరల వివాహమున గో
 రువాడు ప్రథమవివాహ సంవత్సరము మొదలు బేసిసంవత్సరములయందును భా
 ర్యమృతినొందిన వెనుక చనిపోయినది మొదలుకొని బేసిసంవత్సరములయందును
 గొందఱిమతానుసారముగా సరిసంవత్సరములలో బేసి నెలలయందును ద్విత్వీ
 యుదివివాహము చేయదగినదని తాత్పర్యము॥ ఇచ్చట భార్య పుత్రహీనురై
 మృతినొందిన సమవషాములందు సమమాసములయందైన జేయదగుననియును
 పుత్రవత్తయె మృతినొందిన బేసివషాములయందు జేయవలయుననియు కొందఱి
 యభిప్రాయము॥

(౫౨) మూ॥ కంభాజోపనయ్యుగ్మతాశిసజ్జేష్వరే శ్చిరే ఫాల్గునే
 మాఘే నూనవశుక్రయోశ్చ శుభదస్తార్జ్యధ్వయే మధ్యమః । జ్యేష్ఠే సుగతే ధను

ర్మగగ తేపాషేచయ్యగ్గాన్వితేవ్యాపాఢేన శుభోధనుర్ముఖమయ్యతేవ్యరే
వివాహశ్శుభః॥ వ్యా॥ అభవవాహయోగ్య మాసగర్భయమాహ॥ ఓంభే
అరేసూర్యేకుంభాజోత్ స్యయ్యగ్గాతాలే సదనేషకుంభవేష వృషవిధుః
తులారాశిమన్దితేసతిఫాల్గునే మాభేదమాధవశక్రయోః వైశాఖశ్శేష్ఠమా
సయోః॥ ౧॥ వైశాఖేమాధవోరాధోశ్శ్యష్టేశుక్రఇత్యుభయత్రావ్యమరః॥ :
వాహశ్శుభదఃడర్జద్వయేకార్తికమార్గోర్జ మాసద్వయే॥ ౧॥ బాహులౌజో
కార్తికేయిత్యమరః॥ మధ్యమఃఅనుత్తమః అరేమీనగతేసతిచైత్రమాసిధన
మృగగ తే ధనుర్గతేమకరగతే వాయుదిపాషేమాసి య్యగ్గాన్వితే మిథునగ
సతిచఅపాఢేమాసి॥ అపిశబ్దాతర-ర-టగతేఅపాఢేపినశుభప్రదః॥ తథాచ
పస్తంబేన॥ ఉత్తమంచవైదాఘమిత్యాపాఢాత్రయస్యాపినిసిద్ధత్యాత్ ధనుర్ముఖ
మయ్యపాషాతిరిక్తమాసిఅరేధనుర్గతే మకరగతేసతివివాహశ్శుభః॥ చైత్ర
మీనగతేఇత్యనేనమీన చైత్రనిషేదఃవింధ్యస్యోత్తరదేశానామేవ॥ సతుదక్షి
దేశానాంవింధ్యస్యోత్తరదేశానాంమధ్యేపి॥ కళింగవంగసింధూనామేవక
త్సమీనచైత్రనిషేధః॥ శేషేతుమేషాయనప్రవేశాదారభ్యననిషేధః॥ తథా
హదత్తి॥ శ్లో॥ మేషాయనప్రవేశేతుతదారభ్యప్రయత్నతః॥ వివాహంశుభవి
చ్ఛంతీగర్గకశ్యపవేవతాః॥ మీనచైత్రమహదోషకళింగేవంగసింధుషు॥ వివా
హంవర్జయేత్తత్రచాన్యేషుతుశుభప్రదః॥ పరాశరసంహితాయాంచ॥ శ్లో
వింధ్యస్యదక్షిణేదేశేమీనచైత్రశుభావహః॥ తస్యస్యాత్సవ్యభాగేతుమే
చైత్రశుభావహః॥ వివాహమీనచైత్రేతుయావకమేషంవిశేద్రవిః॥ తావదై
శాహికంకర్మ కుర్యాద్వింధ్యస్యదక్షిణఇత్యుక్తత్వాత్॥ అ॥ వివాహవిషయమై
శుభాశుభఫలములజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ మేషవృషభమిధునతులారాకుంభరాష
లయందుసూర్యుడుండగాను॥ సూర్యుడు॥ పుష్యమాసమునకంటె నితరమాస
ములయందుధనుర్నకరములబాందియుండగాను॥ వైశాఖశ్శేష్ఠమాసఫాల్గు
నమాసములయందును॥ వివాహముచేయుటమంగళకరమనియు॥ కార్తికమా
ర్గశిర్ష మాసములయందుజేయుటయల్పఫలదంబనియు॥ సూర్యుడుపుష్యమాస
మందుధనుర్నకరరాసులయందుండగాను అపాఢమాసమందు మిథునకరా
టకరాసులయందుండగాను వివాహముచేయుట మంగళకరమనియు॥ సూర్యు
డుచైత్రమాసమందు మీనరాశియందుండగా గలిగడి దోషము వింధ్యపర్వ
తోత్తరదేశమునకేగాని॥ దక్షిణదేశమునకులేదుకానదక్షిణదేశస్థులుమీనచై
త్రమందుమేషాయనప్రవేశమైనను వివాహముచేయదగునని తాత్పర్యము॥

(౫౩)

మూ॥ మాసాంతేదినఫంచకేపితృధారిక్తాష్టమిద్వాదశిషష్ఠి
విష్టిషువాదినోత్తరదశేసాయంతసేహర్షభే॥ మాసాదావపమార్దరాత్రాది

శ్రీతామప్రదోషేషు నామన్వాదోచయ గాదివర్జదివసే పాణిగ్రహాని
 నితః॥ వ్యా॥ అ॥ వివాహానిపిద్ధతథీనాహ॥ మాసాంతఇతి॥ మాసాంతేదినం
 దుకేకృష్ణైకాదశీ ప్రభృతిదినవచకేపిశృణ్ధాసాంవత్సరికాదిపీర్చితే । రి
 క్షావ నిర్వాహశీపక్షి పక్షిపురిక్తాపూర్వోక్తాః । అష్టమిపక్షద్వైగతాద్వా
 దశిశుక్లపక్షగతా । మాసాం లేదినమచక ఇత్యనేనైవకృష్ణద్వాదశ్యాతిదం
 షోపాతి త్వేనగత ర్థత్వాత్ । పక్షిచపక్షద్వయగతావిష్టిర్భద్ర రగంయేతే
 శువాశబ్దఃపక్షిగముచ్చయార్థః॥ ని॥ వాస్యాద్వికల్పపమ యోగోనాథేవసము
 చ్చయైత్యమరః । దినోత్తరదలేదినస్యోత్తరాథే సాయంతనేదినస్యపంప
 సభాగమేవఅత్రాపాదితః దినసస్యోత్తరార్థ ముద్రస్యమిదః స్తుతేస్తుపా
 క్షయంతమాస్యామనిషికః నతూత్తరార్థమాత్రస్యేతివ్యాఖ్యయం అస్య
 భాక్తీత్తరదశిపెధేనైవతదంతః పాతినః సాయంతనస్య గతార్థత్వాత్స్పద
 త్సాయంతనగ్రహణస్యవైఫల్యప్రసంగాఽత్రైః అహర్మఖేడమఃకా॥ ని॥ ప్ర
 ఘ్నామోహర్మఖంకల్యయిత్యమరః । మాసాదౌశుక్లప్రతిపదిఅవమః దినత్రయ
 'శుద్ధరాత్రంపహానిశేధం ద్వితీయయాపచరమ ఘటికామారభ్య తృతీయయా
 మప్రథమఘటికాచ నిశీధనజ్ఞాదినకృష్ణప్రమీకామః త్రయోదశీత్రయోద్రదో
 షః యేతేషుమన్వాదోచచతుర్దశమన్వాదిపిశృద్ధః జాతావేకవచనంయుగా
 ఘటర్జదివసేయుగాదయశ్చత్వారిప్రసిద్ధాః । యేతేషువర్జదివసేషుపూర్వో
 ర్థేషుసర్వేషువర్జదివసేషు పాణిగ్రహానించితః కర్మణిక్రైఃముషిభిరీతిశేషః॥
 ని॥ వివాహానిపిద్ధకాలములజెప్పచున్నాను॥ తా॥ కృష్ణైకాదశిమొదలమావా
 శ్యవరకును । పితృతిథులయందును । రిక్తతిథులయందునుఅష్టమిద్వాదశిపక్షిల
 భయందునుభద్రకరణయందునుదినోత్తరభాగమరగావ జామునందును । నా
 శయంకాలమనగా౬వగడియమొదల౫గడియలను । ప్రభాతేనమయమందును
 శుద్ధపాశ్యమియందునుమూఘతిథులుగూడినదివసమందును । సగమురాత్రివే
 దయందును । సప్రమిత్రయోదశీ ప్రదోషములయందును । గరిమన్వాదులయం
 దును । రయుగాదులయందును । ముందుజెప్పబడినవజరదివసములయందువి
 గ్రహము చేయగూడదనుట॥

*

(౫౪) మూ॥ శుక్రాద్యేందుజవాసరేశుభదోమందారగ్రయార్క
 క్షయశ్చద్వాహః కజవాసరేనిధనదస్సీమేసపన్నిప్రదః । రేవత్యుత్తరరో
 హిణీకరపిశృన్వాతీండుమితాసురేపాపా నస్వతపాపశేధరహితే పాణిగ్ర
 హాశ్శోభనసా॥ వ్యా॥ వివాహవారనక్షత్రనియమమాహా॥ శుక్రేతి॥ ఉద్వాహః
 నివాహః శుక్రాద్యేందుజవాసరేషుశుక్రగురుబుధవాసరేషు శుభదఃమందా
 రగ్రయోశ్శని భానువాసరయోః మధ్యమఃకుజవాసరే నిధనదఃమృత్యుప్రదఃసా॥

మేసోమవాసరేన పత్నీ ప్రదః ద్వితీయవివాహప్రదఇత్యర్థః । దేవత్యత్తరౌ హేణీకరపిస్సస్వాతీందు మిత్రాసురేదేవత్యత్తర త్రయరోహిణీహస్తమఖా స్వాతీమృగశీర్షాగూరాధామూలాని ఏతేపామన్యతమేపాపాన స్వితేపాప వేధరహితేచనః త్రే పాణిగ్రహశ్శోభనః॥ అ॥ వివాహమునకుయోగ్యయో గ్యవారసక్షత్రములజెప్పదున్నాడు॥ తా॥ బుధగురుశుక్రవారము లుత్తమం బు॥ ఆదిత్యశనివారిములు మధ్యమంబులు । భౌమవారముమరణప్రదంబు॥ సో మవారముప్రసర్పివాహప్రదము । మఱియురోహిణీమృగశీర్ష మఖాఉత్తర హస్తాస్వాతిఅనూరాధామూలఉత్తరాషాఢ ఉత్తరాభాద్రాదేవతి పిన్లో పాపగ్రహములే నక్షత్రమందునువివాహము చేయుటయు క్తమనుట॥ ❊

(౫౫) మూ॥ ఆర్ద్రాదావనిలాంతయుక్షదశ కేసూర్యేస్థితేవాగ్రరా

సింహాస్తే పృథవాతదంతకగతే పూర్వేదశేపారిశే । ఉద్వాహేనశుభాస్వ జన్మనిధనేమోసేచరాశౌ గృహేదంజత్యోరపి జన్మకర్మనిధ నాద్యుత్తేషుస ప్తస్వపి॥ బా॥ అథలన్యాసపిషేధానాప॥ ఆర్ద్రాదావతి॥ సూర్యోఆధ్రాదావనిలాంతయుక్షదశ కేఆధ్రాప్రభృతిస్వాత్యంతసక్షత్రదశ కేస్థితేనః॥ శ్లో॥ జ్యేష్ఠమాసేయదాసూర్యేరుద్రక్షేచార్ధభోగభాక్ । వివాహాదిశుభంకార్యం కేచిదాహుస్త్రయంతకాఇతివిద్యమానత్వాత్ । ఆర్ద్రాదావిద్యస్యఆధ్రా యార్చ్యపర్థపాదమారభ్యస్వాత్యంతమిత్యర్థః । గ్రహసింహాస్తేసింహరాశేస్థితేనతలభవాతదంతకగతేవాహాసూయాఇదంపారిషం । తస్యేదమన్యోగ్యే యః తస్మిన్పూర్వదశేపూర్వాగ్ధే ఉద్వాహేనశుభాస్వజన్మనిధనేస్వజన్మమా సాదప్తమేమాసజన్మమాసస్తు॥ శ్లో॥ జన్మవోదినమారభ్యత్రంతద్దినమతఃపరం । జన్మమాసమితప్రాహుముకనయస్సత్వవాదిన ఇత్యుక్తత్వాత్ స్వజన్మమాస స్వస్యచేదితవ్యః । రాశౌజన్మరాశేష్టమరాశౌగృహేస్వజన్మలగ్నాష్టమేల గ్నీదంపత్యోజకన్మకమకనిధనాద్యుత్తేషుజన్మకమకసాంఘాతికవైరాశికమా శికసాముదాయక వైధనేషుసప్తనక్షత్రేషుచనశుభః । అత్రసింహగురునిషే ణవింధ్యసోత్తర దేశానామేవనతుతద్దక్షిణదేశానాం । తథాచగోవిలః॥ శ్లో॥ వింధ్యసోత్తర దిగ్భాగేసింహాయుక్తేబృహస్పతౌ । వివాహంవైవకుర్వీ తనాయంతోహోస్థిదక్షిణే॥ అ॥ మఱికొన్నివివాహానిషేధ కాలములజెప్పచు న్నాడు॥ తా॥ సూర్యుడార్ద్రనాలవపాదముమొదలు స్వాతినాలవపాదమువ కునుండినబృహస్పతిసింహరాశియందైనను । ఈరాశ్యంతయందయిననుం గాను । పరిఘాచామయోగపూర్వాధికమందునుజన్మమాస మనగాజన్మించి దినముమొదలు ౩౦ దినసములందునుజన్మమాసమునకురవమాసమందును । పూర్వాశిరవరాశియందునుజన్మలగ్నమునకురవలగ్నమందును ౩౦ క్షణోక

మందుజేప్పబడినదన్నక ర్థాది నత్యత్రములయందు నువివాహము జేయదగదని తే
ప్రకృతి బృహస్పతినిహారాశియందుండగా విధ్యోత్తర దేశస్థుల కేవివాహ
షేధముతఁగన దేశస్థులకానిషేధములేదు॥

(౫౬) మూ॥ శుక్రశ్శక్రదిగర్భతప్త్రిదివసేబాలాదశాహే పరే
క్షేపృద్ధశక్రేక్షమాద్దశదిసేపంచాహమేవాధవా । పక్షేహోభయతోగురుః॥
మతశ్చక్రేజ్యయోస్తద్వయేపంచాహంతుదినత్రయే ౭ ధక్షదివసే వృద్ధశ్శిం
స్సాన్యచ్చశీ॥ వ్యా॥అ॥ గురుశ్శుక్రశశీనాంఫలం క్తుమిచ్చక్రత్రయాదాంవృద్ధబ
లత్యేవశకయతి॥ శుక్రఇతి॥ శుక్రశ్శక్రప్రదిగర్భతః శక్రేక్షాంధ్రుఃతస్యదిక్ ప్రాచీః
స్సాన్యమిదతస్సక్ర త్రిదివసేత్రయాదాందివసానాం సమాహారః త్రిదివసం
స్థి॥ బాలాభవతిపరైపశ్చ మదిశ్శుద్ధిగస్సక్ర దశాహేదశదివసేషుబాలాభః
క్రమాదుక్తప్రాకృశ్చియ క్రమాత్పక్షేపంచదశదివసేషువృద్ధః ప్రాచ్యాండః
దివసేగృద్ధః ప్రత్యాంలభవాపంచాహంపంచదివసేషువా ప్రత్యాంలభ్య
భవతిగురు ఉభయతఃఉతయే అసమయేచపక్షేపంచ దశదివసేషుబాలాభ
ద్దశ్శశుక్రేజ్యయోగురుశుక్రయోః తద్వయే ఉపయాస్తమయద్వయేపంచ
హంపంచదివానీతిపరమతం కేశాంచిత్పక్షిఃశశీచంద్రందినత్రయేవృద్ధః అర్ధది
సేఉపయానంతరత్రిశద్వటికాః శిశుచ్ఛవతి॥ శ్లో॥ చతుర్దశ్యత్యగశ్చంద్రగ
క్రవదస్తయయంద్రశేతీ । అమావాస్యాంతగౌమార్య చంద్రాశ్యాదిభిన్న
మా । అత్రేప్రతిపదసూర్యాగ్నిగతశ్చైరయంతభిత్త్యక్తత్వాత్ చతుర్ద
శ్యంత్యఘటికా ప్రభృతిప్రతిపదః అంత్యఘటికా పర్యంతందినద్వయ మస్తంగ
తఃప్రతిపచ్చరమఘటికామారభ్య ద్వితీయామస్త్రీతద్వటికా పర్యంతంబా
లః । ద్వాదశ్యాప్రథమఘటికాదిమారభ్యచతుర్దశ్యావరషఘటికాపర్యం
తందినత్రయంచృద్ధోభవతీత్యథక॥ అ॥ గురుశుక్రచంద్రులవృద్ధశ్వేబాల్యముల
జెప్పుదున్నాడు॥ తా॥ శుక్రుడుతూవుకడనఉదయించిన ఉదయానంతరం ౩
దినసములు బాలాదునుపశ్చిమంబున ఉదయించిన ౧౦ దినసములుబాలాదు
నుతూవుకనలస్తమించిన అస్తమయమునకుముందు ౧౫ దినములువృద్ధుడు
నుపశ్చిమంబునఅస్తమించిన ౧౦దినసములువృద్ధుడును । గౌకపక్షమునపశ్చి
మంబున౫దినసంబులువృద్ధుడునుబృహస్పతిఉదయించిన ౧౫ దినసములుబా
లాడుఅస్తమించిన ౧౫ దినసములువృద్ధుడునుకొండఱియభిప్రాయముగురు
శుక్రకుటభయభకునుదయించిననస్తమించిన ౫ దినములుబాలవృద్ధత్వములని
యును । చంద్రుడుకృష్ణ ద్వాదశిమొదటిఘడియమొదలుచతుర్దశ్యంత్యగడియవ
రకువృద్ధుడును శుద్ధ పాడ్యమిత్తుగడియ మొదలు విదియ ౩౦గడియల వరకు
బాలాదనియు తాత్పర్యము॥

(౫౭) మూ॥ శుక్రాద్యేందుమచాస్తగేషునిధనంప్రాప్తిశీఘ్రం
 రోదాలేషువృధిచారిణీవయోవతిర్వృద్ధేషుసత్కుత్రుషు । కన్యాచృత్యగతావి
 వాహసమయేవ్రాత్యో వ్రతేవాభవత్సమంతం సవనవిదైవసశుభసంస్కృతక
 ర్మస్వపి॥ వ్యా॥ శుక్రేతి॥ వివాహసమయేశుక్రాద్యేందుమశుక్రగుడిచంద్రేషు
 త్రివ్యస్తగేషుసత్కువరః శీఘ్రమృతింప్రాప్తితివ్రతేష్వేవచాలేషుసత్కుయువ
 తఃస్త్రీవృధిచారిణీస్యాత్ । వృద్ధేషుసత్కుకన్యామృత్యగతాభవేత్వ్రతేషు
 పయసమయేవ్రతేష్వే వనిశసేషుసత్కువ్రాత్యః కర్మహీనోభవేత్వసురితశే
 కు॥ ని॥ వ్రాత్యస్సంసారహీనస్సాన్యదిత్యమరః సీమంతంప్రసీద్ధంపవనంభం
 సవనంవివాహభ్యాంవివాతయోర్గౌసనియమత్వాన్నమూఢాదోషశ్యర్థః అ
 ష్చప్రాశనస్యాప్యేవంబోధ్యంసర్వేషు కర్మసుశుభకర్మసుసశుభం । అత్రగు
 రుశుక్రయోర్వృద్ధబాల్యయోర్దేశ భేదేనవ్యవస్థాకర్తవ్యాశిథాహి॥ శ్లో॥ వి
 శ్వస్యదక్షిణేదేశే వృద్ధచాలేసి తేజయోః । త్రిదినంపక్షయిత్వాతుతతిః శు
 ర్యాత్తుశోభనమితి॥ అ॥ వీర్గఫలములజెప్పదున్నాడు॥ తా॥ చంద్రగురుశంక
 ర్ముఢములయందు వివాహమయినవరుషశీఘ్రమున మృతినొందుననియువీరు
 లాలురైయున్నవివాహమయిన కన్యకఱంకులాడి యగుననియు వృద్ధలైయు
 న్నకన్యకమృతిబొందుననియు । సీమగ్గురీప్రకారముండగానుపనయనమైనవా
 పువ్రాత్యుడనియు మాసనియమముగలసీమంతాదులవిడిచియన్యములైనసర్వ
 ర్మలకుఁజేధమని తాత్పర్యము వింధ్యపర్వతదక్షిణదేశస్థులకుగురుశంకర
 పద్దబాలత్వములలోనున్న ర దివసంబులంబరిత్యజించిమిగిలనగురుసములలో
 కేయవచ్చుననికొండటియభిప్రాయము॥

(౫౮) మూ॥ శ్లేష్టే మాసికరగ్రహానశుభకృత్యేష్టాంగనాభా
 రూఃశ్లేష్టే మాస్యపిజాతయోయశ్చనివాశ్లేష్టోడుసంధూతయోః దంపత్య
 యదయనకేనవిధినాశ్లేష్టాత్రయంచాస్త్రీశ్లేష్టాహ్వయదోషదోహిసని
 ంనాప్యార్ధగర్భద్యమే॥ వ్యా॥ అ॥ అభత్రశ్లేష్టస్వరూపం జ్ఞాపయతే
 తేవివాహనిషేధమాహ॥ శ్లేష్టశ్చితి॥ శ్లేష్టే మాసిశ్లేష్టాంగనాభుత్రయం
 యేష్టపుత్రీశ్లేష్టపుత్రయోఃకరగ్రహావివాహానశుభకృత్ । కింవశ్లేష్టమా
 జాతయోరపిశ్లేష్టోడు సంధూకయోఃశ్లేష్టానత్రజాతయోశ్చశ్లేష్టమ
 నశుభకృత్ యేనకేనవిధినాదంపత్యోః శ్లేష్టాత్రయమస్త్రీచే దృదితిదాత్ర
 యేష్టాహ్వయదోషోభవతిహేతిప్రసిద్ధా । త్రిశ్లేష్టేనశుభకరగతిర్భగ్నావ్యా
 గర్భద్యయేత్రశ్లేష్టత్వాభావేపి అద్యగర్భద్యయేపిసంభక్తృభక్తృభక్తృభక్తృ
 గర్భద్యయేపిశేషా॥ శ్లో॥ అద్యగర్భద్యయోర్భక్తృవివాహకార్యయేద్యది మ
 ధిపతిమిత్రత్వవశాదత్రశుభావహా మనశ్చ॥ శ్లో॥ వివాహానాదికర్తృభక్తృ

శ్చద్వ్యగర్భద్వయోరపి । అన్యోన్యరాశిమిత్రత్వేకంభంప్రాహ మునిగృహీతి॥
తా॥ ఏవిధముననైనగన్యా వరులకుమూడుజ్యేష్ఠ శబ్దములగుడెనేనిత్రీజ్యేష్ఠ
మనుదోవమగుచున్నదిగానసహూదరులలో జ్యేష్ఠస్త్రీపురుషులకు జ్యేష్ఠమా
సమంసు । వివాహముచేయిగూడదనియు । జ్యేష్ఠమాసమం నైనను జ్యేష్ఠానడు
త్రమందయినను బుట్టిన కన్యావరులకును జ్యేష్ఠమాసమంను జేయిగూడదని
యుత్రీజ్యేష్ఠలుగూడకపోయినను గన్యావరునిరువురు సీమంతపుత్రులయినవి
వాహమునకునిషేధమని తాత్పర్యము॥ జ్యేష్ఠకన్యావరులయినదంపతులకుర
శిమిత్రత్వముగ్మామాసాధిపులమిత్రత్వముగానికలిగి యుండనేనిశుభకరమని
మన్వాదులయభిప్రాయము॥

✽

(౫౯) మూ॥ వధ్వాద్వాదశరంధ్రజన్మసుగురుత్వైర్వధ్య దస్సన్య
త్త్రిషట్సుంధ్రస్త్రీక్షయకృచ్చతుర్దశమస్థాన్స్థితోదుఃఖకృత్ । అవశ్యంబలమా
ర్యసూర్యశశిరాంభానాంవివాహ హేద్యయోర్ద్వస్తానగతామీతావిహితా
స్తేషాంచపూజాదినా॥ వా॥అ॥ అథవివాహగురుభలమాహ॥ వధ్వాభితి ॥
వధ్వాకన్యాయానిగురుః ద్వాదశరంధ్ర జన్మసుపథా జన్మకలగ్న జన్మకా
లచంద్రలగ్నద్వాదశకృష్ణమజస్మలగ్నేసు । స్థితస్థైర్వైర్వధ్యదస్సన్యత్రీష
ట్సుంధ్రః వరస్యత్పతీయపష్టస్థానగతోగురుఃస్త్రీక్షయకృత్ పత్నిశాశకృద్భవ
పత్రిచతుర్దస్థానదశమస్థానయోః స్థితశ్చేత్ ఉభయోదుఃఖకృదు క్త్యతిర్క్త
స్థానేషస్థితశ్చేచ్ఛభకరోభవతీత్యర్థాల్లభ్యతే । వివాహేద్యయోర్ద్వస్తానగ
తాన్యసూర్యశశిరాంగురు సూర్యచంద్రాణాంభానాంతానాం చబలం
వశ్యం ॥ఉక్తంవ॥ఉక్తం॥ చంద్రతారాబలంవీప్యదంపత్యోగురుసూర్యయోః ।
మాసేశుభేశుభదినేకారయేన్మంగళంముచే । అమిగురుసూర్యచంద్రాణిద్వ
స్తానగతామీతావిహితానా జపహోమదానాదినా విహితావశీకృతాన్మం
తః । తేషాందంపత్యోరిత్యర్థఃపూజాయాంబహువచనం । శుభదాభవంతీత్య
ర్థః॥ అ॥ వివాహమునకుబృహస్పతిజెప్పుచున్నాడు ॥ తా ॥ బృహస్పతికన్య
కజన్మలగ్నమునకైనను జన్మచంద్రలగ్నమునకైననుర-౧౨-లగ్నముడీస్థానము
లయందున్నగన్నకవిధవయగుననియునువరునిజన్మలగ్నమునకు ౩౬ స్థానము
లయందున్నమృతభార్యచంతుడగుననియు । ౪। ౧౦। స్థానములయందున్నదం
పతులుదుఃఖవంతులగుదురనియు-౩। ౫। ౭। ౯। ౧౧। స్థాలనున్నశుభకరుల
డని తాత్పర్యము॥ ఇదియుగాకదంపతులకుదవిచంద్రబృహస్పతితారాబలము
వశ్యముగాబూడదగనదియీసూర్యచంద్ర మృహస్పతునిష్టస్థానములనుండేర
సజహోమదానాదులచే సుతుష్టులగావించినశుభప్రదులగుదురని అర్థము॥

(౬౦) మూ॥ ఏకస్యాపిసుతాద్వయంన విహితంసాప్యేకజన్మది

(2) కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - తృతీయవిందుః. ౪=

యోరేకస్మిన్మద యేద్యయోశ్చవర యార్దద్యన్మపుత్రీద్వయం । పుత్రీపుత్ర
శుభద్వయం సముగపతాగ్న్యై నపుత్రద్వయోరుద్వాహా ప్రతయగ్నపీకభా
వసేనాప్యన్య హి సద్వయమ్ ॥ వ్యా॥ అ॥ అభద్వాభ్యాన్లోకాభ్యా ఏకోదరా
ణాంవివాహా మేధమాహ ॥ ఏకస్యేతి॥ ఏకస్యపుంసః సుతాద్వయం ఏకోదరక
న్యాద్యయం సహితం సయోగ్యం సద్వయమితయావత్ । ఏకజన్యద్వయోః ఏకో
దరయోః । ద్వయోః పరయోరపి సుతాద్వయం పుత్రికాద్వయమపి సహితం ఏ
కస్మిన్మదయేకలగ్నై ద్వయోః భిన్నోదరయోః పరయోః పుత్రీద్వయం సది
ద్యత్ । పు॥ పుత్రశుభద్వయం ఏకోదరయోః పుత్రీపుత్రయోః వివాహద్వయం
యుగపత్ । ఏకలగ్నైవకార్యం పుత్రయోః । ఉద్వాహాప్రతయగ్నాం వివాహాయు
గ్న ఉపనయం । యుగ్నావాయుగపన్న కార్యం కిం చ ఉద్వాహాశ్చ ప్రతంచ ఉ
ద్వాహాప్రతేయోః యుగ్నసకలగ్నై ఏకగృహే చ అన్యయార్భిన్నోదరయో
రపితద్వయం వివాహద్వయం ఉపనయనద్వయం వా ఏకలగ్నై కార్యం ఆప
ద్విషయే విశేషః ॥ శ్లో॥ ఏకోదరోద్భవసుతా సుతయో ర్వివాహం మాసాంతరే
మనువసిష్ఠపరాశరాద్యాః । ఇచ్ఛంతి మంగళమథాశు వదంతి గ్రామకేతి త్రై
వదివసేన్యదయప్రభేదే । అపరీ విశేషః ॥ శ్లో॥ ఏకలగ్నై పిభిన్నాం శేషసేష్టా
త్రిపరాశరాః । తయో ర్వివాహమిచ్ఛంతి పృథగ్గ్రామేధమంటపే । శుభకృత్పు
త్రీకోద్వాహాత్పశ్చత్పుత్ర కరగ్రహాః ఏకతథ్యామపి ప్రాహభార్గ వాభిన్నవే
ళయా॥ బార్హస్పత్యే ॥ శ్లో॥ ఏకస్మిన్ కోదివసేన్యేకలగ్నై భిన్నాం శతేతయోః । ఏ
కగర్భోదయోస్తత్ర వివాహాశుభకృద్భవేత్ । యమశిషయేతు । ఏకస్మిన్ కోవ
త్సరేచైకవాసశేమంటపేపిచ । కర్తవ్యం మంగళం స్వస్థోర్భాత్త్రోర్వమశ్చా
తయోః గణశక్తియమాణాం నాం యుగపన్నాత్పూజనం । నాం చీమఖంభవే
దేకం హోమమంత్రాం పృథక్ పృథక్ ॥ అ॥ రుద్రశ్లోకములచేసహోదరులకే
కకాలవివాహమును నిషేధించుచున్నాడు॥ తా॥ ఒకవర్షానిరువురు సహోద
రకన్యలనీయగూడదనియు నన్నదమ్ములకు ఆకిరచెల్లెండ్ర నీయగూడదనియు నొ
కలగ్నమందు భిన్నోదరవరులకైనను గన్యకాద్వయము నీయగూడదనియు నొ
కలగ్నమందు పుత్రీపుత్రులకు వివాహము చేయగూడదనియు । సోదరులకు రెం
డువివాహములుగాని యుపనయనములుగాని చేయగూడదనియు నొకక్షణి
పనయనమునొకనికి వివాహమునొకగృహమం దొకలగ్నమందు జేయగూడదని
యు భిన్నోదరులకైన నొకలగ్నమం దొకవేదికయందు జేయగూడదనియు
తాత్పర్యము ॥ ఆపతాగ్నం విషమై మన్వాదులకొందలు మాసాంతరమందు
జేయవచ్చుననియు గొండలు లగ్నాంతరమందు జేయవచ్చుననియు గొండల
కలగ్నమందంతర మందన్నగ్రామమందు జేయవచ్చుననియు అమడలవిష

యమైమేకకాలమందేచేయవలయునని చెప్పియున్నారు॥

✽

(౬౧) మూ॥ పుత్రపాణిపీడనాచ్చపీఠస్మాగ్ధ్వివాహశ్శుభా
నాన్యత్పుత్రకరగ్రహాత్తుంకి మన్యద్వాహ ఏవవ్రతాత్ । నాన్యత్పుర్వమృ
తుప్రయాత్స్వశరదిహ్యకోదరాణామయం వ్రత్యద్వాహ విధిస్తయోర్మశు
భకృఘ్నకేత్రపూర్వత్రచ॥ వ్యా॥ పుత్రేతి॥ పుత్రపాణిపీడనాత్ దుహితృపివా
హాత్ పరతః అనంతరంసూనోః పుత్రస్యవివాహశ్శుభః పుత్రకరగ్రహాత్ పు
త్రవివాహానంతరం అన్యత్పుత్రికావివాహః పుత్రోపసయనా చికం సశుభకృత్
వ్రతాత్ పుత్రోపసయనా నంతరంఉద్వాహ ఏవశుభః స యపి పునరునయ
నాచికంసశుభమన్యర్థః స్వశరదివివాహ సంవత్సరే॥ ని॥ సంవత్సరోవత్సరో
ఘోషామయనోస్త్రీ శతృమాభివృద్ధిమరః । ఋతుప్రయాత్ వత్ససా త్పుర్వమే
కోదరాణామన్యత్ ఉపసయనశుభం ఆయంవ్రత్యద్వాహ పిధిః వివాహవి
ధిః తయోర్మశుభకృదితి అత్రశ్లోకేపూర్వత్రచ పూర్వశ్లోకేక్షాత్తః అత్రస్వశ
రదిత్యన్వేనఅబ్ధభేదేతు శుభకృదితిగమ్యతేఉక్తంచ॥ శ్లో॥ ఘాల్మనచైత్రమా
సేతుపుత్రోద్యహౌపనాయనే । అబ్ధభేదాత్ప్రకీర్ణితఋతుప్రయవిడంబ
నమితి॥ తా॥ ఏకకాలమందుపుత్రపుత్రికావివాహములలోపుత్రికావివాహానం
తరముపుత్రవివాహమయ్యుమనయు । పుత్రవివాహానంతరమందు పుత్రికా
వివాహమైనను బుత్రోపసయనమైన జేయగూడదనియును బుత్రోపసయనాం
తరమందు బుత్రికావివాహముశుభకరమనియు । బుత్రవివాహము చేసినసం
వత్సరమందుఁ నెలలవర్తంత మేకోదరులకుపసయనాదులుశుభకరములనియు
మఱియుఁ వివాహవిధి యీక్రమమున నాసంవత్సరమందు ౬ నెలలుచేయగూ
డదనిచెప్పబడినను సంవత్సరభేదమైన పక్షమందునిచెప్పబడిన పరిమితలేకనేవి
వాహాదులుచేయుట యుక్తముగాన ఘాల్మనమాసమందు వివాహమునుజేసి
చైత్రమాసమందు మరలనేవ్రయోజనమైన జేయవచ్చునని తాత్పర్యము॥

(౬౨) మూ॥ చాతుర్థిం చవధూం చతుర్థపురుషస్తాంపంచమిందోద్వ
హేనోద్విషష్టింతుసముద్వహేత్తుయవతింనోపంచమింపంచమః । తాద్రియాం
తువధూం తృతీయపురుషస్తాముద్వహేనోద్విషష్టింపాదిత్యన్యేప్రవదంతిసప్తమజ
నాదుర్ధ్వంపరేషామివ॥ వ్యా॥ అ॥ అథవివాహయోగ్యయోగ్యసంబంధమా
హ॥ చాతుర్థిమితి॥ చతుర్థపురుషకూటస్థాత్ చతుర్థపురుషఃచాతుర్థింవధూంస్త్రీ
యంఉద్వహేత్ కించ చతుర్థయేవపంచమికూటస్థాత్పంచమితాం వధూంచ॥
ఉద్వహేత్ కింతు చతుర్థః షష్ఠీయవంతింనోసముద్వహే త్పంచమః పంచ
మపురుషః । పంచమింయవతింనోసముద్వహే త్తృతీయపురుషఃతాద్రియాం
తృతీయ వధూంచ ఉద్వహేత్ నోద్వహేదిత్యన్యేతృతీయం తాద్రియాంనో

ద్వపేదితేకే త ప్రవదంతీత్యర్థః ఇయింవ్యవస్థాసప్తమ జనాత్సప్తమశ్చరష
పర్యంతం సప్తమజనాదూర్వకంతుపరేషామివసపిండానా మివసంబంధ నో
పంచమింపంచమివసపిండానా మివసంబంధ నో
ద్వపేదితేకే ద్వచః । పితృపక్షే మేఘాయంమాతృపక్షేనతద్భవేదితి॥ అ॥ ఏ
వాహమునకు యోగ్యాయోగ్యాసంబంధముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ కూట
స్థపురుషుడు ౧౦వలకు రవపురుషుడు నాలవస్త్రీనిన్ని ౫వస్త్రీనిన్ని వివాహము
చేయవచ్చుననియు జతుర్థపురుషుడవత్త్రీని వివాహముచేసుకొనగూడదని
యుబంచమపురుషునికి బంచమస్త్రీనివివాహముచేయగూడదనియును । తృతీ
యపురుషునికి తృతీయస్త్రీని వివాహముచేయవచ్చునుగూడదని కొందఱిమతమి
చెప్పబడినది ౧౦వమున సప్తపురుషపర్యంతమేగాన అనంతరముసామాన్యబంధు
సంబంధమువలననేవివాహముచేయవచ్చుననితాత్పర్యము ॥ ఈపంచమస్త్రీపం
చపురుషునివివాహము శండ్రివరుసకాదనియు దల్లివరుసయు త్రహంబసికొం
దఱిమతము॥

*

(౬) మూ॥ మూలాహిప్రభవావధూశ్వశురతత్పత్నైవిహంతి
క్రమాదంత్యాద్యం ఘ్రిసముద్భవాత్వధభవేజ్యేష్ఠర్షజాన్లేషజమ్ । ఇంద్రా
గ్నిప్రభవావివాహ సమయేహంత్యేవసాదేవరం ౧౨ ద్వీత్యేష్ఠర్షజాన్లేషజ త
పురుషోహంతి కేచిజ్జగః॥ వ్యా॥ అధగండు ౬ జాతకనాస్యఫలమాహ ॥ మూ
లేతి ॥ మూలాహిప్రభవామూలాన్లేషా నక్షత్రజాతాః ౧౨ ధూః క్రమాత్ శ్వశు
రతత్పత్నై మూలజాశ్వశురం భర్తృజనకం ఆన్లేషజాతత్వే ౨౦ శ్వశ్రూం
మూలాహిప్రభవేతి కృత్సమూలాన్లేషయోః సిషేధేప్రాప్తేపాదభద్రదేవ్య
జస్థాపయతి అంత్యాద్యఘ్రి సముద్భవామూలాంత్యపాదే అన్లేషాద్యపా
దేసముద్భవావధూః శ్వశురతత్పత్నై సిహంతి । అధశ్లేష్ఠర్షజాన్లేషజంభ
ర్తృశ్లేష్ఠనిహంతిభవేత్ । ఇంద్రాగ్నిప్రభవావివాహా నక్షత్రజాతాః ౧౨ ధూః
వివాహసమయ ఏవ దేవరంశ్వభర్తృకనిష్ఠంహంతి ఏతేషుత్రిషుభేషు మూలా
న్లేషాశ్లేషానక్షత్రేషు జాతపురుషోపి పూర్వోక్తా హంతితి కేచిజ్జగః
మః॥ ౧౨ శబ్దఇతిధాతోర్భూతోలిట్ । త్రిప్విత్యుపలక్షణవిశాఖజోపిదోషకృత్
అయం । నసమీచీనఃపక్షఇత్యన్యరసూచనాయకేచిదిత్యుక్తం॥ శ్లో॥ మూలా
సార్వవిశాఖానుశ్లేష్ఠ భేదోద్భవఃపుమాక్ । నదోషకృద్వివాహేషుస్త్రీయ
స్సర్వత్రవర్జయేత్ । ఇతివిద్యమానత్వాత్॥ అ॥ గండునక్షత్రమందు బుట్టిన
వారలకుఫలముల జెప్పచున్నాడు ॥ మూలానక్షత్రమందుబుట్టినస్త్రీమామకు
గూడదనియు । ఆన్లేషయందుబుట్టినస్త్రీయత్తకుగూడదనియు సీమాలాన్లేషల
యందుగూడదని సామాన్యముగాజెప్పినను మూలానక్షత్రము నాలవపాద

మందుబుట్టినమూమకుమారకుంలనియు సాన్యైషముపట్టెదమందుబుట్టినన
త్తకుమారకుంలకు సదివిశేషంబనియు జ్యేష్ఠానక్షత్రమందు బుట్టినస్త్రీప
తిజ్యేష్ఠభాగ్యినినాశకారణియగుననియు । విశాఖానక్షత్రమందుబుట్టినస్త్రీ వి
వాహకాలముదే మఱిటికిమారకుంలగుననియు సీమాల జ్యేష్ఠానక్షాశా
ఖానక్షత్రములయందు బుట్టినపురుషుడు క్రిందజెప్పినవారికివారకుండనికొందఱు
చెప్పినను స్త్రీలకుగానిపురుషులకు దోషములేదని తాత్పర్యము॥

(౬౪) మూ॥ యింపంచాంగవిశుద్ధిహీనదీనకృత్ క్రాంత్యహాపా
పినాంషడ్వర్ణకునవాంశకోష్ఠమకు జష్టటకంభుగోకర్తరి । లగ్నాదష్టమ
ష్టమేందురు భయోత్పద్రోష్ట రిస్ఫారగశ్చంద్రస్సగ్రహ పంచారజనితస్సన్య
ద్దుర్దుహళాగ్నాభి॥

(౬౫) మూ॥ ఖర్జూరిస్థనమాంఘ్రిభంజనాణభూతాత్పతభం
క్రూరయుగ్మిష్ట్యంహనుభోద్ధనంవిషయుతంలగ్నాస్తదోషస్తథా । గండాం
తోవ్యతిపాతవై ధృతిమహాయోగా ఇతిస్వాధిధాలగ్నస్యాస్యభిలైక వింశతి
మహాదోషాన్పునవజ్యేష్ఠతా॥ వా॥ అథశ్లోకద్వయేనైకవింశతిమహాదోష
నామాన్యాహ॥ యథితి॥ ఖర్జూరస్తేతివ॥ యింపంచాంగశుద్ధిహీనభిల్యైకః పి
కృష్ణంక్రాంత్యహాభిల్యైకః । పాపినాంషడ్వర్ణభిల్యైకఃకునవాంశభిల్యైకఃఅష్టమ
కుజభిల్యైకః । భుగోష్టటకమిల్యైకఃకర్తరిల్యైకః । లగ్నాదష్టమమిల్యైకఃఉభ
యోర్దంపత్యోరష్టమేందురిల్యైకః చంద్రోష్టరిస్ఫారగష్టడష్టరిష్ట చంద్రదోష
భిల్యైకః । చంద్రస్సగ్రహభిల్యైకఃవారజనితదుగ్ధహళాతాభిదభిల్యైకః । ఖర్జూ
రిస్థనమాంఘ్రిభమిల్యైకఃగ్రహాణభమిల్యైకః । ఉత్పాతభమిల్యైకఃక్రూరయు
గ్మిష్ట్యభిల్యైకః । అశుభవిద్ధభమిల్యైకః । విషయుతంవిషయుతంలగ్నమిల్యైకః । ల
గ్నాస్తదోషభిల్యైకః గండాంతభిల్యైకః వ్యతిపాతవైధృతిమహాయోగభిల్యై
కవింశదోషాభిల్యైకఃకునవాంశభిల్యైకః । నతుభిన్నకాలికయోస్తయోరేకదివేయం
గాసంభవాదితకంకరీయమితి సర్వమవధేయం । ఎతేసర్వేమితిత్వాపకవింశతి
దోషాభవంతి । తాన్శ్లోకద్వయేనోక్తానభిలైకవింశతిమహాదోషా లగ్న
స్థవజ్యేష్ఠకథయామి॥ అ॥ రెండుశ్లోకములచేనిరువదియొకమహాదోషనామము
లసెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ పంచాంగశుద్ధిహీనమనిసంక్రాంత్యహాస్థుని । పాపష
డ్వర్ణమనికునవాంశమని అష్టమకుజుడుభృదుషటకమని కర్తరియనిలగ్నష్టమ
దోషమని । అష్టమచంద్రుడని షడష్టరిష్టచంద్రదోషమని చంద్రసహదోషమని
వారజనితదుగ్ధహళాతామని । ఖర్జూరిస్థనవమాంఘ్రిభంజనగ్రహాలభాణ
త్పాతభమఃక్రూరయుగ్మిష్ట్యమని । అశుభవిద్ధమనివిషయుతంలగ్నమనిలగ్న
స్తదోషమనిగండాంతమని । వ్యతిపాతవైధృతిమహాయోగమనియీరువది

యేతమసః పములంపరి మనుష్యైః సలయచేయుచున్నాము.

భి

(౬౧) మూ॥ దిష్టా శ్చేతరణర్థ వారతీథయోయోగశ్చ తస్మై శనం
నాద్యష్టైః శమోషశేత్యభయతోఽబ్యుక్తం వస్సంక్రమాత్ । రాశిష్ట్యవచనం
చయికిషిష సప్తాజ్ఞాయినే రాశివత్తద్రాశింగతివత తదయనం । వాప్తాయదా
సూరణి వ్యా॥ అ॥ శ్లోక ద్వయసిద్ధిః ప్రానామేకవింశమహాదోషాణాం స్వరూపం
నిర్వకుం । పథమోపదిషయోః పంచాంగశుద్ధిహీనా దినకృత్సంక్రాంతి దోష
యోర్నాశం బద్ధాయతా॥ దిష్టా శ్చేతరణర్థ వారతీథయో యోగశ్చ
యంతస్యే ॥ అంతిమాంతిధివార సత్తుల యోగకరణానాం పంచానాం మేళనం
చేరకరణ ఫలదః ఋషేష్వనక్రాంతి మేధాదీని వాచేషుకుజః యోగేషుపరి
ఘావ్యాసు తా దయోవశ్యమాణాః లిధిమమాసాంతేదనపలకం ఇతి శ్లోకో
క్తావతేన స్థాపితైర్గణా సలభవంయుక్తమేవపంచాంగస్యదప్త్యం ఏవం
పంచాంగ శుద్ధిహీనోదోష ఇత్యన్యతే రశేషూర్వస్య సంక్రమాదుభయతః
పూర్వంబేదశనాద్యో పశ్చిచ్ఛసోడశనాద్యశ్చ షడ్భాగః శుభకమః సుత్యా
జ్ఞానోదోషాదరరాశిష్ట్య మేషకరరటతలామకరేషు । రవిసంక్రమణేషు
కదివసః పూర్వత్రింశద్భుటికాః పరేవ త్రింశద్భుకాత్యాజ్ఞా ఇత్యర్థం శుభక
ర్గుస్వీతిశేషః అయినేరాశి త్రింశంక్రమణయోః ద్భుకాః విదయనేపితా
వద్భుటికాత్యాజ్ఞాఇత్యర్థః । భాసు రసూర్వస్యేయదాస్మీనా రేయదయనం
ప్రాప్తితీతచైవతత్రాశింగత ఏవనసందేహాఇత్యేవకారార్థః ఏవదినకృత్సం
క్రాంతిదోషః॥ అ॥ క్రిందలింపి న్లోకములయందు జెప్పబడిన యేకవింశతిమహా
దోషస్వరూపముల నెలియలేయి చున్నవాడై ముందుపంచాంగ శుద్ధిహీనా
షులక్షణమును సంక్రాంతి దోషలక్షణమును చెలియజేయుచున్నాడు॥ అ॥ అశు
భకరములైన లిధివాసనక్షత్ర యోగకరణముల గూడినది పంచాంగ శుద్ధిహీ
నదోషములను భకమకాలవిషయమే సూర్యసంక్రమణ ప్రవేశమానకు ముందు వెను
క ౧౬౧ గడియల వర్తించవలయునని సూర్యుడు మేషకరరటతలామకరరాసుల
యందు ప్రవేశమునను ముందు॥ ౩౦॥ ఘడియలను వెనక ౩౦॥ ఘడియలను సేషేధిం
పవలయుననియు॥ అయినములకు సేషేధవిధియీ ప్రకారవేయనియునిదేదినకృ
త్సంక్రాంతిదోషమునితాత్పర్యము॥

✱

(౬౨) మూ॥ ఏషోగౌమిధునంకుళిరమృగరాటగన్యాతలాపృశ్చి
కాశ్చ పాఖ్యోమకరో ఘటోరుషఇతి హ్యేతే గ్రహఖ్యాక్రమాత్ । భావ
శ్చుకబుధేందు సూర్యశశిజాభ్యగ్నారజే వాసితామదో బీజఇతిక్రమేణగ్న
హవావతేహిషద్వర్గపా॥ వ్యా॥ అ॥ అధపంచభిజ్ఞోక్తేషద్వర్గస్వరూపంప్ర
పంచయతుంజచ తావత్తదుపయోగి రశ్యధిపతీనామా॥ మేషఇతి॥ మేషప్ర

సద్భాగోవ్యవభామిధునంప్రసిద్ధలకుళిరంకటకః పృగరాటసంపః । కర్యాతు
 లావృచ్చికాఃప్రసిద్ధాః చాపాభ్యాధనుమకరంప్రసిద్ధ । ఘటాః పభంయుయోమి
 నాశిత్యైతద్వదశశాశయంక్రమాత్ । గృహాభ్యాఃరాశిసంజ్ఞా ॥ ౧౧ ॥ ఆభ్యా
 హ్యేభిధానంచరామధేయంచనామచేత్యమరిః । భౌమస్య బుధేఃసూ
 ర్యాఃప్రసిద్ధాఃశబ్దోశుభః । పంచమ్యపాశ్చైవనేడఃప్రత్యయి పృగుస్సుక్తిః
 వారోంగారకఃజీవోగురుః అనితశ్చనిపునజీవోగురుఃప్రత్యయి ॥ ౧౨ ॥ క్రిమణ
 భామాదిక్రమోగృహపాః రాశ్యభిపాఃప్రత్యరాశ్యధిపతయఃప్రత్యక్షాఃపా
 వక్ష్యగాఢిపతయశ్చభవంతిసాప్రసిద్ధా అయిమధిఃమేషవృద్ధి యోరేచ్ఛవః
 వృషభతులయోశ్చుక్తిః । మిధునకన్యయోర్భుధికిరటటన్యచర దః సింహస్య
 మూర్ఖాఃధనుమీనయోగుఃమకరకిరటయోశ్చనిరటా ॥ ౧౩ ॥ విద్యుః కములచేష
 డ్యగ - స్వగూఢముల అయిచేయటవైషడ్యగయోగులకు రాశ్యధిపతుల జే
 ప్పుయ ౨౨ ॥ ౧౪ ॥ మేషవృద్ధిమిధునకరాటసింహకన్యతులవృద్ధిధనుమక
 కరకుంభములముల ౧౨ ౧౩ సూర్యునియు మేషవృద్ధి ములకునం గారకుడువృ
 వృషతుల సుమత్రుడుమిధునకన్యకుమిధుడు ॥ కరాటకుమునకుడం ద్రుడుసిం
 హమునకు సూర్యుడుధనుమీనములకుగురువుమకరకుంభములక శనైశ్చరుడు
 వీరలిక్రమమున రాశ్యధిపతులనియువీరలేషడ్యగాఢిపతులనియుతాత్పర్యము॥

(౬౮) మూ॥ సౌమ్యారామపి రాశయశ్చుభగృహః కూరగ్రహః
 పాపిరాంసర్వేషాంక్రమశశ్చరస్థి ఇతిస్థాన్తిన్వస్థభావాభిధాః । త్రింశద్భా
 గమయంచలగ్నమథతిల్లగ్నేద్వయోభాగయోరేరేందూ విషమేనమేశశిర
 వీచరాశ్యరౌతాక్రమాత్ ॥ వ్యా॥ సౌమ్యారామి ॥ సౌమ్యనాంశుభగ్ర
 హశాంసంబంధినోరాశయః శుభగ్రహః శుభరాశయ ఇత్యుక్త్యంతేపాపి
 నాంకూరగ్రహశాంసంబంధినోరాశయః కూరగ్రహః కూరరాశయఃసర్వే
 షాంస్వాశరాశీరాంక్రమశశ్చరస్థి చరస్థిగద్విస్వభావాభిధాపిచరస్థిర
 ద్విస్వభావసంజ్ఞాఃస్థాతద్యధామేషశ్చరఃవృషభాస్థిరః ॥ మిధునంద్విస్వభావః
 ద్విచరస్థిరస్వభావామస్యసతతోక్తఃపూర్వార్థస్థిర రాశిసమీపత్వాత్స్థిర
 త్వంఉత్తరార్థస్థిరరాశిసమీపత్వాచ్చగత్యుపునఃకిరటటశ్చరఃప్రవంద్వాదశ
 రాశీరాంక్రమాత్ చరస్థిరద్విస్వభావత్వం మోజసియంతిశ్చద్భాగమయంతిం
 శద్భాగాశ్చగంభమిత్యువ్యతే ॥ అథతిల్లగ్నేత్రింశద్భాగాత్మకేలగ్నేద్వయో
 ర్భాగయోఃపూర్వార్థోత్తరార్థయోః ॥ విషమేషమిధునసింహధనుఃకుం
 భానాంపూర్వార్థస్థిరగ్రాసూర్యోహూరాధిపతిఃఉత్తరాధిపస్యఇందుశ్చం
 ద్రః ॥ సమీప్యభకరటటకన్యావృద్ధిమకరమినానాంపూర్వార్థఃస్వచంద్రో
 హూరాధిపఃఉత్తరాధిపస్యరవిః క్రమాత్ హూరేశ్వరౌభవత ఇత్యవగంత

వ్య॥ తా॥ సామ్యగ్రహసంబంధిరాసులును భారాసులనియు, పాపగ్రహసంబంధిరాసులుకూడరాసులనియు ఈ ౧౨ రాసులలో మేషముచరమనివృషభముస్థిరమనిమిథునముద్విస్వభావమని యీ ప్రకారము ౧౨ రాసులకు బాడవలెను. లగ్నము రంభాగములుగలదనియు, గల్పమును రేండుభాగములు చేసిన హేమారలగుచందులో మేషాది విషమరాసులయందు క్రథమభాగము సూర్య హేమారద్వియభాగము చంద్రహేమారవృషభాదిసమరాసులయందు బ్రథమ భాగముచంద్రహేమార । ద్వితీయము సూర్యహేమార । ఈ రెండుగ్రహములు హేమారాధిపతులని తాత్పర్యము॥

*

(౬౯) మూ॥ తల్లగ్నేశసుతేశధర్మపతయోద్రేకాగణపాస్స్యస్త్రయస్సాస్త్రిత్యపాంత్యగృహేశ్వరాయతిజగుత్రేకాగణపాశ్చపరే । కచితాస్యోజ్యజధర్మపాశ్చతిజగుః । ద్రేకాగణపాస్స్యస్త్రయేధర్మసాస్త్రిత్యపాశ్చిరే సుతనవస్యేగోద్విపూషేగృహే॥ వ్యా॥ అథద్రేకాగణాధిపతినాహా తల్లగ్నేశో తల్లగ్నేశసుతేశధర్మపతయః క్రమాత్ ద్రేకాగణపాస్స్యస్త్రయింశద్భాగాత్కశ్యలగ్నస్యశ్రుతియోభాగః । ద్రేకాగణశబ్దార్థః । అయమాశయః యస్యలగ్నస్యయోధిపః సవప్రథమ ద్రేకాగణాధిపతేశః లగ్నాధిపతయః సవప్రథమ ద్రేకాగణాధిపః । ధర్మపతయః లగ్నాధిపతయః లగ్నాధిపతయః సవప్రథమ ద్రేకాగణాధిపతయః సాస్త్రిత్యపాంత్యగృహేశ్వరాః స్వంలగ్నం అంత్యోద్వాదశః । ఉపాంత్యమేరాదశః । ఏకేషామధిపానిత్యయః ద్రేకాగణాధిపాశ్చత్యపరేజగుః ఉదయః । యైశ్చకతిధాతోర్భూత ఛేదకేచిత్తువరేచరలపివ్యర్థః । సాస్త్రిత్యధర్మాక్ లగ్నపంచమనవమాక్ పాంతరక్షంతీతితథోక్తాస్థిరేస్థిరలగ్నేషు ధర్మసాస్త్రిత్యపాశ్చ సవప్రథమ పంచమాధిపానిద్రేకాగణాధిపతయః । ద్వితీయాపేగృహేద్విస్వభావలగ్నేషు సుతనవస్యేశాః పంచమనవప్రథమ లగ్నాధిపతయః ద్రేకాగణాధిపతయః స్మృతితిపగుః॥ అ॥ ద్రేకాగణాధిపతులం బెప్పుచున్నాడు॥ తాత్పర్యము॥ లగ్నము మూడు భాగములు చేసిన ద్రేకాగణములగునందుల గ్నాధిపతి । ప్రథమ ద్రేకాగణాధిపతియు । పంచమాధిపతి ద్వితీయ ద్రేకాగణాధిపతియు ! నవమాధిపతి తృతీయ ద్రేకాగణాధిపతియు నిట్లుకొందఱి యభిప్రాయము లగ్నాధిపతి ద్వాదశాధిపతియే కాదశాధిపతులు క్రమంబుగ ద్రేకాగణాధిపతులకొందఱి యభిప్రాయముల గ్నాధిప పంచమాధిపనవమాధిపతులుచరలగ్న ద్రేకాగణాధిపతులనియు నవమాధిపల గ్నాధిప పంచమాధిపతులు స్థిరలగ్న ద్రేకాగణాధిపతులనియు బంచమాధిపనవమాధిపనక్నాధిపతుల ద్విస్వభావలగ్న ద్రేకాగణాధిపతులనియు తాత్పర్యము॥

*

(౭౦) మూ॥ మేషకరగటకస్తులాచమకరఃస్వస్థాదయోరాశయ
స్వస్థస్థాస్థజగ్గయోశ్చన వతద్భాగానవాంశాక్రమాః । యల్లగ్నం
చతదాదిసర్వసిలయా స్వద్వాదశాంశాః క్రమాత్తత్తద్రాశ్యాధిపాస్తదంశప
తయస్సుర్వాష్టవశంశాభిధాః॥ వ్యా॥ అ॥ నవాంశద్వాదశాంశ స్వరూపద
ర్శయతి॥ మేషఇతి॥ మేషకరగటకస్తులాచమకరః ఎతేవత్వా యోరాశయస్వస్థ
స్థావయస్వస్థా స్వస్థకీయాఅంశావవతయోయేషాంతే యోక్తాంశకేవల
మేతావత్॥ స్వాస్థజగ్గయోశ్చలగ్నావృంధమ నవమయోశ్చస్వస్థసంజాతి
నోమృతావతదయోనవనవసంఖ్యా కాస్తద్భాగాః క్రమాత్ నవాంశాభ
వంతిఎతదుక్తంభవతిమేష సింహాధనుషాంమేషాంశ ఆదికరగట వృశ్చీకమీ
నానాంకరగటకాంశఆదిః తులాకుంభమిథునానాంతులాంశఆదిః మకరపు
షభకన్యాచాంశుకరాంశఆదిః । లగ్నంయద్వర్తతేతదాదిస్థానిలయాంతదా
దిద్వాదశ రాశయఃప్రసిద్ధాఃద్వాదశాంశాః తత్తద్రాశ్యాధిపాస్తదంశపతయః
తేహింరాశీనాంయేఅధిపాః తేషాంఅంశానామపిత ఎవాధిపాః ద్వాదశాం
శాభిధాస్సంజ్ఞాస్సుయః॥ అ॥ నవాంశద్వాదశాంశ స్వరూపమలజెప్పమన్నా
దు॥ తా॥ లగ్నపుగడియలను బాగములుచేసిననవాంశలనిమేషసింహాధనూ
రాసులకుమేషాదిగనవాంశ గుణింపవలయునని । కరగటవృశ్చీకమీనములకు
కరగటకాంశ మొదలని । మకరపుషభ కన్యకలకు మకరాంశమొదలనితులా
కుంభమిథునమునకుతులాంశము మొదలనిలగ్నాధిప లయేనవాంశాధిపతయ
నియుయదినవాంశక్రమంబున తేలియవలెను । మతీయద్వాదశాంశలనగాల
గ్నపుగడియలనుగల భాగములుచేయట ద్వాదశాంశల నియాయరాశ్యాధి
పతులేద్వాదశాధిపతులనుట॥

*

(౭౧) మూ॥ త్రిశాంశేష్టాధిపాఃకుజారిగురువిట్టుక్రాస్త్యయూ
గ్నేకమాద్భాతేష్టష్ట మునీషవస్సుచగ్నహేత్రింశాంశ పావ్యస్థయాత్ । ష
డ్వర్గస్త్యయమేవసోపి శుభకృత్యైర్మ్య గ్రహణాంభవేత్తృష్టాద్గ్నోయదపాపి
సంబంధనకృత్యైర్వ్యుకక్తృవః॥ వ్యా॥ అ॥ త్రింశాంశాధిపతీనాపా॥ క్రింశాం
శేష్టితి॥ అయుగ్నేవిషమరాశావిషమే । కుజారిగురువిట్టుక్రాంశుజశనిగు
రుబుధశుక్రాః క్రమాత్త్రింశాంశేషు బాణేష్టష్టమునీషవః బాణేష్టష్టమునీ
షుణామిత్యర్థః ఎతదంశానామధి పతయఃకుజః పంచాంశానాంశదైశ్చర
శ్చపంచాంశానాం గురురష్టాశానాం । బుధస్సప్తాశానాంశుక్రపంచాం
శానామధిపాఇత్యాశయః । సమగ్నహేనమరాశిపుత్రత్త్రింశాంశపావ్యస్థ
యాతేవిలోమేన॥ శ్లేషయాభిశేషః॥ తథాహి॥ శుక్రపంచాంశానాంబుధస్స
ప్తాంశానాంగురురష్టాంశానాంశః పంచాంశానాంశుజశ్చపంచాంశానాం

త్రింశంశాం పరిపాత్యభావః । అయమేవశ్లోకచతుష్టయః ప్రతిపాదితలక్షణా
 హూరద్రేకాణానవాంత ద్వాదశంశానాం పక్ష్యాంసమూహేః । ఏషషడ్వర్గ
 ఇత్యవ్యతే సోపిషడ్వర్గోఽపసౌమ్యగ్రహణాం సంబంధీచేచ్ఛభక్త్యభ్యుపేత్ ।
 వాచ్యం । హారగ్రహణాపిషడ్వర్గోఽయదినర్షేషుకర్మసుశుభకర్మసుసంభవస్య
 తేషామ్యుక్తిః ॥ అ॥ త్రిశంశంధివతులజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ లక్షముకంభా
 గములు ౭౭౭, త్రింశంశలయంబునంగారక శనైశ్చైత్యైదైదంతలకును గురువు
 రాంతలకును । బుధుడేడంతలకును । శుక్రుడు౫అంతములకును । పీఠే ప్రముఖు
 మేషామి ౭౭౭ గురుల కిభవతులనియును । వృషభౌదినమరాసులకు లక్షము
 కంభాశ్చము ౭౭౭ శుక్రుడైరంతములకును బుధుడేడంతములకును గురువుల అశ
 ములయనాశ్చ శ్చైత్యైదంతములకును గారకము ౫అంతములకును ౭౭౭ త్రింశం
 శాంతి తులయు । ఇతీయును మైన బిష్టిచలగ్నహూర ద్రేకాణానవాంత ద్వా
 దశాంతత్రంశంశలనెడి షడ్వర్గమునకికార్యములకు సంభగ్రహషడ్వర్గమును
 భావదమసియు । పాయగ్రహషడ్వర్గముమృత్యుప్రదమి ॥ ముతాన్వర్యము ॥

(౮౨) మూ॥ త్రింశ ద్భాగమయించులగ్నని సా హూరంతర్యంత
 తద్ద్రేకాం లస్తుశ్రోయ ఏవసంయాభాగోనవాంశోక్తిమతే । తస్యద్వాద
 శభాగవవతుతత్తద్ద్యవకాంతస్తతఃప్రేంశాంత ప్రొదశాంత ఏషత్రభవతే
 షష్టర్గవవత్రిమి ॥ వ్యా॥ అ॥ షష్ట్యర్గవిభాగక్రమమాహ ॥ త్రింశ ద్భాగమయ
 మిత ॥ త్రింశ ద్భాగమయం త్రింశ ద్భాగత్వకలగ్నమిత్త్యుచ్యతే ౭౭౭ లగ్న
 స్యార్థంపంచదశభాగాన్యం । సా హూరంపురోవ్త్తహూరత్యగ్నతే । త
 ద్ద్రేకాం లస్తుశ్రోయ ఏవసంభాగాన్యం నవమోభాగః విశలఽపైధి త్రి
 భాగాన్యంనవాంశోక్తిమాన్యంతి । తస్యలగ్నస్యద్వాదశభాగవవసంద్వాద
 శాంతత్రింశన్లిప్తాధికద్విభాగాన్యం తతఃప్రొదశాంత ఏషత్రావృత్తాః దశ
 ప్రదశత్రయోదశాంతియావతే । తావతోంశావేషత్రింశాంతశ్చభవతే షడ్వ
 గ్గవవంత్తరీ త్యాక్రమఃమర్యాదాబాధ్యతేశేషః॥ అ॥ షడ్వర్గవిభాగక్రమము
 నుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ లక్షముకంభాగములు ౭౭౭ లగ్నము హూర
 యని లగ్నత్రిభాగముద్రేకాణామనిలగ్ననవాంశమున వాంశమనిలగ్నద్వాద
 శాంతముద్వాదశాంతమని లగ్నత్రింశాంతము త్రింశాంతమనియును ఇదే షడ్వ
 గ్గవిభాగక్రమంబని తాత్పర్యము॥   ✽

(౮౩) మూ॥ భూనైత్రేన్ధినిధూజలాత్యగమితోవేషాదితఃఫలర
 స్సింహాచెద్ధనురాదికస్యచతథామీనాంతసన్యాతగ్రమాత్ । షడ్వర్గోఽయది
 సంపదగ్గతీవావగోఽశ్రమాంతస్త్వయం ప్రాప్యన్యశ్చరమశ్చరాఽషునవాం
 శేషా నమోదా ॥ భా॥ వా॥ అ॥ ఫలరంతవగోఽశ్రమః ౭౭౭ నాప ॥ భూ

౫౮ కాలమ్మతే . సవ్యాభ్యానే - శ్చతీయదండః.

నైతేతి॥ భూరేకా॥ నైతేద్వీ॥ వామాంకప్రక్షేపేణవికవింశతిర్భవతిసర్వత్ర
సంఖ్యాప్రసంగేవామాంకప్రక్షేపోబోధ్యః । అద్భివిధాఅబ్ధయశ్చత్వారిః । వి
ధురేకేచతుర్దశోభాగఇతియావత్ జలజాక్షిజలంబతావరఃఅక్షిణీద్యోచతుర్విం
శోభాగఃఅగమితఃసప్తపరిమితః । సప్తమోభాగఇతియావత్ మేషాదితఃమే
షవృషభమిధునకరారటకానాం క్రమేణపుష్కరః మేషస్యేకవింశతిభాగఃపృ
షభస్యచతుర్దశోభాగః మిధునస్యచతుర్వింశతిభాగః । కరారటస్యప్రమోభా
గఇతివివేకః । సింహాక్షేః । సింహకన్యాతులా వృశ్చికానాం చతుర్థాంక్రమా
తూర్పర్వవచ్ఛేద్యం । మినాంతతఃమినాధికస్యేత్యర్థః॥సార్వవిభక్తికస్త్రసింధు
సురాధికస్యససుర్భుకరకుంభమిచానామపిలఘానానోక్తభాగ ఏవక్రమా
త్పుష్కరస్యాత్ । షడ్వగోయదిపుష్కరకాలశుభగ్రహసంబంధిషడ్వగో
భవతి । కదాచిచ్ఛభగ్రహసంబంధిపంచవగోవాభవతి । చంద్రాచచిచ్ఛ
ద్విస్వభావేషురాంశు ప్రాశ్చన్యశ్చరమశ్చ । వగోత్తమాంశః । చంద్రప్రభ
మాంశః । స్థిరేషుపంచమాంశోద్విస్వభావేషునవమాంశః । వగోత్తమాంశః
త్యర్థః । నవాంశేషుద్వోవృషభ కరారట కాంతౌకునవాంశేషేనసిద్ధి
త్తమవగోత్తమాంశౌచేచ్ఛభాశుభప్రదౌ । వృషభకటకయోగ్గుభగ్రహ
ధిపతిత్వాదితిభావః॥ మినాంశస్యశుభగ్రహాధిపతిత్వేవగోత్తమాంశోవిసశు
భదోయుషుమేళయౌపి కండాంతత్యేనవత్యమాత్వాత్॥ అ॥ పుష్కరరాంశ
వగోత్తమాంశలజస్పృశున్నాడు॥ తా॥ మేషరాశిలో౨౦వయంశమునువృష
భములో ౧౫వయంశమును మిధునములో౨౪వయంశమును కటకములో౭వ
యంశమును సింహములో౨౧వయంశమునుగన్యలో౧౪వయంశమునుతూలలో
౨౪వయంశమును వృశ్చికములో౭వయంశమును భూరాశికి౨౦వయంశము
నుమకరరాశికి౧౪వయంశమునుకుంభరాశికి౨౪వయంశమునుమీనమునకు౭వ
యంశమును పుష్కరరాంశములనబడు మణియుబుష్కరకాలమందేచెప్పబడిన
షడ్వర్గముశుభగ్రహసంబంధియైన శుభప్రదమనియు శుభగ్రహసంబంధియైన
బంబవర్గమైనశుభప్రదమనియు వగోత్తమాంశలనగాజరలగ్నములయందు
బ్రహమాంశలునుస్థిరలగ్నములయందు బంబమాంశలును ద్విస్వభావలగ్నముల
యందునవమాంశములునివిగోత్తమాంశలనితాత్పర్యము॥ నవాంశములయం
దువృషభకరారటకాంశములకు నవాంశములౌటవలన సిద్ధములైననురాసుల
కు శుభగ్రహాధికతిత్వములుండుటవలన శుభప్రదమనిమినాంశమునకు శుభగ్ర
హాధిపతిత్వముండివగోత్తమాంశమయిన నతిగండాంతమౌటచెతనిసిద్ధింప
బడియుండుటవలన శుభప్రదమని తాత్పర్యము॥

✽

(౭౪) మూ॥ కన్యాయుగ్మతూలాంశకాలవిధినుఃప్రాగర్థభాగశ్చ

భావతేభాగ్యుతాథాదానచరమంవగోత్రమాంశంవిना । వైహంహ్యష్టమ
రాశిభాగణ్డ యోర్నద్వాదశాంశస్తథా తేభ్యోన్యేకునవాంశకాలపితృభం
ప్రాహున్వృత్తింశంపఠే ॥ వ్యా॥ అ॥ వ్యవభక్తిరర్కటకాంశయోర్వగోత్ర
మాంశస్త్వేన యథాప్రదత్వంసర్వాప్య ఇదామిదశేష్టానాం చతుర్ణాంలభ్యపర
రాంశస్త్వేనైవ ప్రదత్వం సర్వాదయన్మన్యేషాంకునవాంశత్వందశేయతి ॥ క
న్యోన్యే ॥ కనా ముగ్ధులంశకాంశనుః ప్రాగర్థభాగోపిపూర్వార్థభాగశ్చపి
తేకువాదత్యంశాః భాగ్యుతాథాదా సౌభాగ్యపుత్రీసంపతరారాః సచర
మావతేమలంశాః రాశ్యంతికతా తేన్నయోగ్యావగోత్రమాంశంవినాద
గోత్రమా శస్త్రురాశ్యంతికతో ఏకుభవంఉభయోర్దంపత్యోః జప్తమరాశి
భాగోవంశు దంతధాతయోః ద్వాదశాంశోపినయోగ్యోతేభ్యోనేకన్యాయు
గ్ధులంశనుః పూర్వార్థేభ్యోఽన్యేనవాంశాంకునవాంశాః కన్యోతనవాంశాః
అనుభవనవాంశాః ఇతియావత్ వృషాంశం వ్యవభాంశమపికుభమితిపఠేప్ర
హున్ ॥ అ॥ వగోత్రమాంశములొటవలనవ్యవభక్తిరర్కటకాంశలకుశుభప్రదత్వ
మునుసర్వాపాదేసిమిగిలిన కన్యామిధున తులాధనుస్సులు పుష్కరరాంశలొట
చేతవీసిగిని శుభప్రదత్వమునిరూపణముచేయుచు నితరాంశలకునవాంశత్వము
చెలియజేయుచున్నాడు ॥ కన్యామిధునతులాంశలునుధనుః పూర్వభాగమును
సౌభాగ్యపుత్ర సంపత్నీదములనియు నీరాసులచర మాంశలకుశుభప్రదములు
గావనియువగోత్రమాంశము రాగ్యంతర్గతమైనశుభప్రదములుగావనియుగ
న్యామిధునతులాధనుః పూర్వభాగములుం పేనితరములైన యంశలకునవాంశ
లనిగొందఱి యభిప్రాయము వ్యవభాంశముకుభమని తాత్పర్యము ॥ *

(౭౫) మూ॥ మేషాంశేచవిభర్తృకావశుగణాకన్యావృషాంశేభ
వేమ్యుగ్ధాంశేధనపుత్రిణీచకులటా స్యాత్కరర్కటాంశేభలా । సింహంశేపితృ
సద్గుణాధనుగుణావితార్ది తాచస్త్రియూనత్పుత్రాచ తులాంశకేచ సుగుణా
నిసాంశకౌరాశినః ॥ వ్యా॥ అ॥ శ్లోకద్వయేననవాంశప్రత్యేక ఫలమాహ ॥ మే
షాంశఇతి ॥ మేషాంశేకృతపరిణయాకన్యావిభర్తృకావిధవాభవేత్ వృషాం
శేవ్యవభాంశేబరణీతాచేత్పశుగణా పశుసంపన్నాస్యాత్ యుగ్ధాంశేధనపు
త్రిణీధనవతిపుత్రవతీచరర్కటాంశేకులటావ్యభిచారిణీ ॥ ని ॥ కులటాపాంసు
లాచస్యాదిత్యమరః । ఖలాదష్టాచస్యాత్ । సింహంశేపితృసద్గుణావిధవాభ
వేత్ । అభస్త్రియూకన్యాయాంలంశేసుగుణాసౌశీల్యాదిగుణవతివిత్రాజితా
చ ॥ తులాంశేసత్పుత్రాసుగుణాచభవతి । అశినంశేవృద్ధికాంశేనిస్సాన్వదరి
ద్రాస్యాత్ ॥ అ॥ రెండుశ్లోకములచేత నవాంశులకుబ్రత్యేకఫలముల జెప్పుచు
న్నాడు ॥ తా ॥ మేషాంశమందు వివాహమైనకన్యకవిధవయుగుననియు వ్యవ

భాంశమందైనకన్యక పశుసమృద్ధిగలదగుననియు మీథునాంశమందైన స్త్రీధన
వతియు బుధ్రవతియునగుననియు గరట-టాంశమందైనస్త్రీవృద్ధిచారిణియగున
నియుసింహాంశమందువిధవయు గన్యాశ్రమందైనస్త్రీగుణవ యుధనసశియు
నగుననియు మలాంశమందుసుపుత్రులగుదగుననియు వృద్ధి గాశవందు చరి
త్రురాలగుననియు తాత్పర్యము॥

(౭౬) మూ॥ చాపాంశాదిమధాగ ఏకధనీభాగేష్వపక్తాపరే దుష్ట
లాజన్యగాంశ కేకతధనాకుంభాంశకేమగ్నణి । మీనాంశేతిపుత్రభాగ్యవి
యుతాలగ్నాన్నవాంశో బలిపక్ష్యర్థస్థనవాంశ కేవదితలయద్భుత దత్తాపిచ॥
వ్యా॥ చాపాంశేతి॥ చాపాంశాదిమదాగే ధనురంశాద్యభాగఏకధనీధనవతిల
పరదాగేఉత్తరాద్యేనన్యపక్తాపరాధీవా । వృద్ధిచారిణీతియావత్ । కించదుష్ట
లాదురాచారవతీన్యాత్ వృగాంశకతాం కేకతధనావిధవా । కుంభాంశే
రుద్ధికోగచతి । మీనాంశేపతిపుత్రభాగ్య నియుతావిధవాసుతానసీనాద
రిద్రాదస్యాత్ లగ్నాన్నవాంశః లగ్నాపెక్షయానవాంశ ఏవబలిగ్రహ్యే పక్ష్య
ర్థస్థనవాంశకేమగ్నలగ్నిదితం ఉత్త॥ అప్రాపిసుధ పక్ష్యర్థస్థనవాంశకేవితద్వ
త్ తాదృశాలమేవ అనెనశ్ధనవాంశ మూత్రగ్యయోగ్యస్త్వి గమ్యతే లగ్న
న్నవాంశోబలిత్యుక్తత్వాత్ ॥ తా ॥ ధనురంశపూర్వభాగమందైనస్త్రీధనవం
తురాలునునపరాంశ మందైనస్త్రీవృద్ధిచారిణి దురాచారవతియని గునననియు
మకగాంశమందైన స్త్రీవిధనయుకుంభాంశ మందుకోగవతియు మీనాంశమం
దైనస్త్రీవిధనయుచమిత్రవతియునరిత్రురాలునగుననియులగ్నమునకంటేసవాం
శముబలకత్తగమ్యచేస్తుబలవన శుభనవాంశమయోగ్యమనితాత్పర్యము॥

(౭౭) మూ॥ లగ్నాష్టమగఃకుజోకధనస్యప్రా మాప్తమాఖ్యోప్య
యంమద్యేవ భృగుషటర- దోషగుణల్లగ్నాష్టమగష్టగః । యుద్ధేశత్రై
బిహాపేర్వహగతా నిఃస్థితాచాస్త్రగతా ద్విమన్వనాపదంతి చపరేదో
షస్తురాస్త్రీభ్యహం వ్యా॥ అ॥ కుజాష్టమభృగుషటర-దోషానాహం॥ లగ్నాదితి॥
కుజోంశారకం లగ్నాష్టమగః ఆష్టమస్థానగతో యదినధనకృత్ పుత్రుప్ర
దా । అనుమేవభామాష్టమాఖ్యోకమాప్తమాదోషభాగ్యవ్యతేవపక్షేవల్లగ్న
త్ ప్రకృతశుబలగ్నాత్ బృగుశ్శుకః పక్షగం పక్షగోయది బృగుషటర-దోష
ఇత్యుచ్యతేఫలంతు పూర్వోక్త మీతాద్విగుజశుక్రాయుధే గ్రహాయుధేక
త్రుజితౌశత్రురగ్నుశావా । రివిగ్రహగతాశత్రుక్షేత్రగతావానివస్థితానీ
చక్షేతగతాఅస్తగోసూర్య సహితీరణౌవానుదిదుర్బలసాబలసాబవ
తః దోషస్తుబృగుషటర-ని దోషస్తురాస్త్రీని పరేవదంతిఅచావా ఇత్యాశ్చరే॥
అ॥ కుజాష్టమగుషటర-దోషములశప్పుడున్నాడు॥ తా॥ అంగారకుడువివాహ

కాలామృతే - నవ్యాఖ్యానే - పృథ్వియశీంద

అగ్రమునకు రాచింటనుండినవృత్త్యు ప్రదుడనియు నదియే జాప్యమదోషంబని
యునుజీయు శుభలగ్నమనకు ౬ రింటకుక్రమండిన భృగుషటాదోషమని
యున్నది. బైం ప్పింఫలమయ్యు । కుజశుక్రలుగ్రహయ ద్దమందుశత్రువుచేరిజ
యింపబడినరసర-రింపబడినను శత్రుజ్ఞేత్రముల నీచక్షేత్రములను బిండిన
నునస్తమాన మును బొందియుండినను। బలరహితలవుటమలదోషచ. లేదని
కొందఱియధిస్తాయమై నాయభిప్రాయము గ్రంథకర్తకైనత్యాచ్యుని
తాత్పర్యము.

(౨౮) మూ॥ లగ్నద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
పాపాద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
మధ్యగస్తమగయోరన్యజగః కతఃరీతే ద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే
ద్యైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
పచ్చిన్నాపాపాపాపగ్రహాఃప్రతః తదుభయే పాపగ్రహాయోః పంచ
గ్నాత్ ద్వాదశగన్తః ఋజుగతః అన్యోవక్త్రేన ద్వితీయతలగ్నద్వైప
యస్థానగతోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః మధ్యగస్తమగయోరన్యజగః
తదలగ్నగతఃకతఃరీతే ద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
యోపాపగ్రహాయోః మధ్యగోపాపగ్రహాఃప్రతః తదుభయే పాపగ్రహాయోః పంచ
చింతానీజానుచంద్రః సపాదినద్యయేకస్థితః రాశోష్ఠితా వచ్చుభక
గ్నప్రసంగసేవేధః స్థానితి । తే ద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
తే ద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః మధ్యగస్తమగయోరన్యజగః
దోదోనాస్తి॥౧॥కతఃరీతే ద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
హమలలోనాకపాపగ్రహామలగ్నమునకు ౧౨౭ వక్రంకయండివజయే
కపాపగ్రహములగ్నమునకు ౨౭ వక్రంకయండివజయే
ను ౧౨౭ గునునకుగతఃరీతే ద్వైపశగోభవేద్యజగత్సర్వే ద్వితీయస్థితః
ను । ఈదోషము ౧౨౭ పాపగ్రహములనడుమచంద్రుడుండెనేనాదికతఃరీదో
షముకొండలు చెప్పుచున్నారీచెప్పుచున్న పాపగ్రహములు ౧౨౭ నువక్రం
యున్ననువక్రంబిత్తుత్రయన్నులగ్నద్వాదశమందు వక్రంబిత్తుండెలగ్నద్వై
యమందువక్రంబిత్తుత్రయన్నులగ్నద్వాదశమందు వక్రంబిత్తుండెలగ్నద్వై

(౭౯) మూ॥ త్యాజ్యం చాష్ట మలగ్నమేవ జననాల్ల గాచ్చరాశే
 ప్రయోగం పత్యోగవిమృత్యుకృతచదిహేలగ్న స్థితోవాకయోః । చంద్రోశ్యష్ట
 మరాశిస్తదుభయోర్విశ్వం దరిద్రప్రదస్తాన్యజ్యం ద్వాదశలగ్నమస్యశుభకృ
 త్తజ్జన్మలగ్నం గృహం వ్యాఽల ॥ అష్టమలగ్నద్వోపసూహణి త్యాజ్యమితి ॥ జనన
 లగ్నాత్ జన్మలగ్నాత్ । రాశేజన్మకాలచంద్రరాశేచ్ఛ అష్టమలగ్నయే త్ర

తే ! తయోదశంపత్యోమృత్యుకృత్యతే అతోష్టమలగ్నత్యజ్యువదంపత్యోరితి ప్రకరణబలాదుపవ్యస్త సవేషా మప్యష్టమలగ్నం త్యజ్యుత్య వధేయం త్యజ్యమిత్యేవకా రణగుణయ క్రమపిత్యోక్వమితగవ్యతే॥ ౧౧॥ అష్టమంతు నకతావ్యంయది సర్వగుణాన్వితమితి దైవజ్ఞవిలాసారగ్రంధే న జాగరూక త్వోతే తదభిపః అష్టమలగ్నాభిపః । అగ్నతోవావివాహాదిలగ్నతోవాయు దితయోదశంపత్యోమృత్యుకృత్యవతికించచంద్రోష్టమరాశిః జన్మరాశెర వ్యమరాశి గతోయదితదు భయోనిత్యందరిద్రప్రదః ద్వాదశలగ్నంపజన్మల గ్నజన్మరాశ్యో ద్వాదశలగ్నమపిత్యజ్యంజన్మలగ్నంత్యయోంకంత్యోజన్మ కాలలగ్నమప్యశుభకృతే । కించగృహగతయోజన్మరాశిరంశుభకృతేఅ త్రాయంపిశుషయ్యైక్ గృహేయగ్యజన్మగృహంత్స్యేవాప పవైదికానాం నయోగ్యుతి॥ ౧౨॥ అష్టమలగ్నదోషమునుజెప్పచున్నాడు॥ ౧౩॥ జన్మలగ్న ముననుజనక కాలచంద్రరాశికిని ౮వలగ్నము మృత్యుద్రవమృదులని నాల గ్నము గూయు క్రమైవదైవను సేషేధింపవలయుననియు ౯వలగ్నాపిశుభ వివాహాచిలగ్నములబొందె నేనిదంపతులకు మృత్యుప్రదుడనియు చంద్రుడుజన్మ రాశికి ౮ రాశిని బొందియున్నదంపతులకునిస్య దారిద్య్ర ప్రమాడినియుజన్మ ద్వాదశలగ్నమును స్వజన్మలగ్నమును అశుభకరి మ్నియుమఱిజన్మగృహమన గానెముంటుబుట్టినవానికాయుల్లుజన్మగృహమనియుజన్మగృహముపివాహదులకు యోగ్యముకాదనుట॥

✱

(౮౦) మూ॥లగ్నద్వాదశగేభవారిపుక శేచండేష్టమస్తేతదారి ధభక్తారిగచంద్రనామకమహదోషస్తయోగ్యుత్యకృతేదోషస్సంగ్రహనా వకోఽపనకృచ్ఛండేఽహేతాన్వితే దోషోస్తేతప రేజగుశ్శకధరేసావ్యగ్ర హేతాన్వితే॥ వ్యా॥౨॥ షష్టాష్టరిఫద. ద్రసగ్రహదోషానాహ. లగ్నదితి॥ చండేలగ్నత్ ద్వాదశగేద్వాదశ రాశాస్థితేసతి. అభవారిపుక తేలగ్నత్ । షష్టస్థానగ తేవా । అష్టమస్థేవానిదితదా । రిఫాష్టారిగచంద్ర నామకమహో దోషోభవతి । సదోషస్తయోగ్దంపత్యోగ్మత్యకృతే । చండేగ్రహేతాన్వితే శుభగ్రహేవాయుక్తే సతితదాసగ్రహ నామకోనోషః దంపత్యోర్నికన కృతే । శశధరేచండేసామ్యగ్రహేతాన్వితేసతిదోషోస్తేతపరేజగుః॥ అష ష్టాష్టరిఫచంద్రసగ్రహదోషములనుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ చంద్రుడువివాహా దిలగ్నమునకు ౬ట ౮ట ౧౨టనుండిన నపురిఫాష్టారి చంద్రనామకదోష మనియునాదోషముదంపతులకు మృత్యుప్రదుమనియు చంద్రుడు శుభగ్రహ ములతోగాని పాపగ్రహములతోగాని గూడియుండుటయె సగ్రహనామక దోషమనియునాదోషము దంపతులకునిధనప్రదమనియు మఱియుచంద్రుడు

శుభగ్రహములతో గూడియున్నప్పుడీ దోషములేకొందఱి యభిప్రాయమని యుతాత్పర్యము॥

(౦౭) మూ॥ దారిద్ర్యంమరణంత్యవర్యరహితమౌధ్యాగ్యమేవం ।
 స్త్రియాస్సాత్మ్యంయతి భావమేవకలహం దుఃఖంచకుర్యాత్కమితే ।
 ఉద్వాహదిషు చంద్రవికభవననే సూర్యాదిభైర్యుతోనక్షత్రైః । గళ్యభా
 యదిశశిత్వసే జగుర్నైతరే॥ వ్యా॥ అ॥ సూర్యాదియుక్తచంద్ర సవగ్రహస్య
 ప్రత్యేకఫలాగ్రహా॥ దారిద్ర్యమితి॥ చంద్రః ఉద్వాహదిషు వివాహాదిషు సూ
 ర్యాదిభైః సూర్యాదిగ్రహైః యశఃసహితంనృక । ఏకభవనఏకరాశిస్థి
 శ్చేతే । క్రమాదిదంఘనంకుర్వాత్ । యథాగంద్రస్సూర్యయుక్తశ్చేతే । ప్ర
 యాంకన్యాంకః । దారిద్ర్యంకుర్యాత్ । అంగారకయుక్తశ్చేద్యణంబుధ
 యుక్తశ్చేద్యగ్య రహితంసంతానాభావం । గురుయుక్తశ్చేద్యార్భగ్యం
 భృగయుక్తశ్చేద్యపత్నీసంతత్వం । శనియుక్తశ్చేద్యలభావంరహయ
 క్తశ్చేతరాలహంకేతు యుక్తశ్చేద్యంస్యాత్ । చంద్రః ఏకరాశితోపిన్
 త్కత్రాంతరగభిన్ననక్షత్రదతోయది । శుభశుభప్రదత్యన్యైశ్చజనిః । అపర
 నైతిభిన్ననక్షత్రతోపి న శుభత్యుచ్యమి॥ అ॥ సూర్యాదియుక్తచంద్ర సగ్రహ
 మునకుప్రత్యేకఫలములజపుచున్నాడు॥ తా॥ చంద్రుడు వివాహాదిషు ముసై
 యేకరాశియందు సూర్యునితో గూడియుండిన వివాహమైస్త్రీకి దారిద్ర్యం
 దుడనియనంగారకనితో గూడియున్నచంద్రుడని బుధునితో గూడినప్ర
 నిమిత్రహీనురాలుగా జేయునబృహస్పతితో గూడినదౌర్భాగ్య ప్రదశుని
 క్రునితోగూడినస్త్రీకి సపత్నీప్రదుడని శనైశ్చునితో గూడిననైశ్వర్యాభావ
 ప్రదుడనిరాహువుతోగూడిన గలహప్రదుడనకేతువుతో గూడిన దుఃఖినుడు
 నిమితివివాహాదివిషయమైచంద్రుడాక రాశియందు సూర్యాది గ్రహముల
 తోగూడినసునభాత్ర భేదముగలిగియున్నశుభకరుడనొందఱి యభిప్రాయమ
 నియునక్షత్రాంతరగతుడైనశుభకరుడని మఱికొందఱియష్టమనితాత్పర్యము ॥

(౦౮) మూ॥ రుద్రాఖ్యోరగమిత్ర సిత్త్యవసవారాఖ్యసిత్వేకీధి
 గ్బ్రహేగ్గంద్రంధహతాశజైత్యవగుణాల్గగ్యమాఖోభగః । ఏతేపంచద
 శక్రమాత్తుదివసేజ్ఞాయాము షూరాభగశ్చేంద్రాగ్నిపాదైశ్చరౌద్రపితర
 స్త్యాజాస్తుశేషాశ్శుభాః॥ వ్యా॥ అ॥ అధర్లోకద్వయేనవారజసేతదుర్మహా
 తదోషమాహ॥ రుద్రేతి॥ రుద్రాఖ్యఏకండరగాఖ్యోద్విప్రయః॥ మిత్రాఖ్యైర్వ
 తీయఃపిత్యగ్రితివతుధాంపస్వాఖ్యః॥ పంచమవారాఖ్యస్త్వవిశ్వేదేవాఖ్యస్స
 ప్తమఃవిధ్యాఖ్యోష్టమః॥ బ్రహ్మఖ్యోనమః । ఇంద్రాఖ్యోదశమింద్రహతా
 శసాఖ్యోద్విప్రవత్య ఏకాదశః॥ జైత్యాఖ్యోద్వాదశః॥ వరుణాఖ్యస్త్రయో

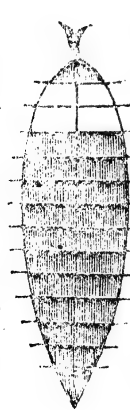
హౌర్తములలో మొదటిదియాశ్వరము హౌర్తమునియు ౨ వదియజచరణముని
యు ౩ వదియ గార్భ్యమునియు ౪ వదిపూషమునియు ౫ వదినానత్యమనియు
౬ వది సుతక నియు ౭ వదివస్పాయనియు ౮ వదిధాతనియు ౯ వదియాది
త్యమనియు ౧౦ వదిజవమనియు ౧౧ వదియచ్చతనియు ౧౨ వదియర్చననియు
౧౩ వదిత్యజ్ఞః నియు ౧౪ వదిసమీరణము హౌర్తమునియు ౧౫ వదివదశము హౌర్త
తములలోగ ద్రాలజాంఘీయము అగ్నియారము హౌర్తములును సుభకగ్ధ
లవిషయమైయగ్రముతొటవలననిషేధింపవలయునని యేష తాత్పర్యము
క్షణమందునెంతమాత్రముఫలమునిచ్చుచున్నాడో యాద్రకారమును హౌర్తాదిప
తునుదమతమ ప్యరూపమునకుదగిఫలమునిచ్చుచున్నారయ నెనఁత్రామండక
గ్ధచేయుటప్రమనిచేప్పియున్నదో యానక్షత్రాదిచేపతమ హౌర్తమనుభుభ
కగ్ధచేయుటముఖ్యమనితా ౧౪ మూ॥ అదిశ్లేఢ్యమనామకశ్యశిది నేక్షాప్తాసురా
ఖ్యాకుశేషలంఖ్యానలంజ్ఞితౌబుధదినేస్యాచేస్యహారోభిజితైత్యైత్యపశా
గురువ్యాసరేగ్గుది నైద్రాప్తాఖ్యపిత్యైత్యనారేద హివ్యఖిలశభేధనదాస్తే
దుర్ముహూర్తాంకమాత్ ॥ వ్యాఆదిత్య॥ ఇతిత్యేఆదిత్యచాసరేఅర్చమనా
కశ్యబుర్తకోమహు రంశశిదినేకోమవాసరేబ్రహ్మివమంబసుగోద్వాదకోమ
హు రంశజవాసరేపిత్రాఖ్యశ్యమగ్ధిఅనలంజ్ఞిః రాకౌగ వగళ ద్వౌబుధ
దినఅభిజితే అప్లమోమహుర్తః ॥ గురువాసరేదైత్యపశాదమిత్యేద్వాద
శంఅహంవా రాఖ్యప్తశ్యభృగుదినేబ్రహ్మిఖ్యత్రైపవమచైత్యైత్యైత్యవాస
రేదుద్రాహిప్రథమద్వితీయామహుర్ధావతేద్వాదశమహుర్తః క్రమాన్నిధన
దాఅతిఃఅభితేమభేఅభిలశుభకగ్ధమత్యాఖ్యాఇల్లర్థతా॥ ఆదివారేదగ్ధము
నెడినామముగలగరవముహుర్తమును సోమవారేనిక్షాప్తాసు తొమ్మిదివము
హుర్తముఅసురమనెడి ౧౨ వముహుర్తమును ౧౩ జవారమునందునగలుపిన్య
మునురవముహుర్తమును రాత్రి ౭ వదగునలముహుర్తమును ౧౪ బుధవారముద
భిజిత్రమునెడిమిదవముహుర్తమును గురువారము ౧౫ వదిబుధవారముద
ము ౧౬ వదివారమురగలయారవముహుర్తమును ౧౭ వదివారముందు బ్రహ్మము
నుతొమ్మిదివముహుర్తమునుపిన్యమునునాలమ మహుర్తమును ౧౮ శనివార
మందురుద్రాహిప్రథమద్వితీయామహుర్తములునుచిప్పన ౧౯ ము
హుర్తమునుగ్రముతొటవలన శుభకగ్ధములందుననిషేధింపవలయుననితా
౧౪॥ మూ॥ యద్వారేదమద్వితీయాలఖిలకాక్షిగాన్యూప్తాగలాంఘర్యంశా
అధవర్తమానసమయస్యాక్రాలహూగాక్రంభాత్ ॥ వారేశ దిరేగ్ధగుర్భుద
విదూమన్దోగురుగ్ధప్రశ్చేత్పక్షహకాలపానిధనదాస్త్యాఖ్యావాహం దీప
వ్యా॥ కాలహూరామాహాయ ఇతియద్వారేదయస్సిన్యాపరేయేషైష్టకాలఘటి॥

కాః తాః స్వప్నాద్వాభ్యాంగణితాః తావనరాప్రాపంచ్యైః స్వభక్తాః సత్యత
గతాలబ్ధాః శరాస్త్రేభ్యః గతాభ్యర్థం పూర్వం శాంతహా- ౧౬౪ వర్తమా
నసమయోచ్యిష్టుతిద్వర్తమానహారాక్రమాక్తాలాహారాస్యా త్వాశే
శాదియస్యవారస్యయోచ్యతదాదిరవిర్భృగర్భభోవిభుగ్భోగరంమంగ
ళాంగారికశ్చవితేదయాదాకభ్యక్తమేభ్యునంభినహారా వాఃభవంతి కే
చిత్తుత్తర్రాత్రమారభ్యహారాగణవా కర్తవ్యేత్యాహుః ౧౬౫ తాయువిశేష
సార్థఘడికాద్వయాన్యకాయ హారాయాః పంచార్థనాడిక భవంతి తాసా
మర్థనాడికానాంక్రమేణరవిశశికుజబుధగురవోధిపాంతతేషు హారాతస్యా
పంచార్థనాడికానాంక్రమేణరవిశశికుజబుధగురవోధిపాంతతేషు హారాత
స్యాపంచార్థనాడికానాంక్రమేణబుధగురుశక్తిశనిసూర్యాః ధిపఃభవన్తి
వంసర్వాసాంయోజనీయాః ౧౬౬ హారాధిపత్యైష్ట్యగ్రహాః ౧౬౭ నంతరహారా
రాధిపాభవతపితాహారాః పాశ్రహకాలజాలాస్త్యేష్టనదాంతోవివా
హాదిభుత్యాజాః చూరేఖాద్వయోజనేషుతచ్చత్తర్థభాగంతక్వాభూరేఖా
యోఃస్యాన్తేకస్యేన్యైశుపునఃపంచదశఘటికానిస్సధ్యాఃరేఖాయాః ౧౬౮ గత
స్యైతేషుపునఃపంచదశఘటికాయోజ్యాయితేషు పంచదశఘటికానశ్శాధ్యాః
ధాపంచదశఘటికాన్వేషలాశ్శాధ్యాలాసుదిసార్థశోధితాశుశతేషుయావవశి
స్తాభవతీసుర్యోదయోపరిలావర్ణ్యకాహారిభ్యవార ప్రవృత్తిదినిరైవ
శాధ్యాఃతదానిర్ధాద్యావదతిరవ్యతేతదారభ్యోదయాత్పూర్వస్వార
ప్రవృత్తిఃక్రంతంచరిత్తుమాలాయాః ౧౬౯ వారప్రవృత్తిమనయోజదం సూ
ర్యోదయారోహణరాజధాన్యాః ౧౭౦ తథాదోష్యపరత్రతస్మాచ్చరార్థదే
శాంతరవాడికాధి ౧౭౧ కాలహారాక్రమమనుజ్ఞేషుచున్నాడు ౧౭౨ తా ౧౭౩ వార
మందైవ హారాః ౧౭౪ ర్థయించువరకునుదయము మొదలైనవడియలను రెట్టించి
టభాగింపగావిగిలినదితత్కాలహారియనియు నెవారమందు హారచూచిన
నావారాధిపతియనియు మొదటహారాధిపతికివగ్గిగము వెంబడిహారల
కునధిపతునియునిందుకునుదాహరిగమాదివారమందు హారచూచినపక్షమ
స్తుసూర్యుడు మొదటహారాధిపతియనియుభృగు బుధ చంద్ర శనిగర్వం
గారకులీక్రమమున నుదయము మొదలుపలు మారు హారాదిపతు లనియుం
దెలిచువలెను ౧౭౫ దుగ్రంధకతకలధకరాత్రిమొదటహారిచూడవలెననిచెప్పి
రనియునచెప్పి హారి ౧౭౬ ఘడియయ్య ౧౭౭ కు, అరఘడియలు నీయరగ
నీయలకు సూర్యుని చరలో, రవి, శశి, కుజుగురువులధిపతునియుశుక్రహార
నికు శనిరవి చంద్రులగరకులధిపతునియునీక్రమముననన్ని హారల
చూచించియు నీహారలపాపగహకాలజనితమలయ్యేనేవివాహాదిశు

భక్తర్మలయన్తుః పేధింపవలయునని ఈవారములకు ననేకవిధములైన సర్వయము
లుచెప్పినను గ్రంథకర్తయతము కెందటిగ్రంథకర్తలకునిష్ఠము-భదయము. ముదలు
దయపర్యంతమువారమని తొలగి మూలభార్యూ రాకృతమూర్ధ్వగామ్యబలిఖే
దేకాన్పురేఖాంతత స్త్రీకృత్యర్థకాన్త్రయోదశతథాఖార్యూరచక్రలక్ష్యదమ్|వి
షుంభాదిషుంభాచిరసిస్థాన్త్ర్యేరేఖాంగతాసాన్త్రాంతగుభాసూరాయ
దతయోర్ధ్వస్థితోవృత్తకృత్|వ్యా||౨||౧|| ద్వయేనభార్యూరచక్రలక్ష్యం ని
యానుకృత్యోషమాపభార్యూరేతివికాంరేఖామూర్ధ్వగాంభార్యూరాకృ
తింభార్యూరచక్రసదృశాంపుఖావక్రంయథాతథాలిఖేత్|తతఃతదనంతరతస్యా
స్త్రీకృత్యర్థకాన్త్రయోదరరేఖాఃతథాలిజతాశ్చేత్|ఇదంసప్రవింశతిరేఖాత్మ
కంభార్యూరచక్రంభవతిశిరసిచక్రమూర్ధ్వవిషుంభాదిషుయోగేషుదసృభాది||
అన్యోన్యాదినక్షత్రం అభిజిద్వర్తంస్తాప్యవిలిఖ్యగణనాయాం క్రియమాతాయాం
సత్యాంతగుభాసూరౌతేతాఃగావశిరతాఃయస్యసంపదంఃభాసూరసూర్య
శ్చ|తావేకరేఖాంగతాన్యాంసుది|తచాతయోశ్చంద్రసూర్యయోర్ద్విధః
అన్యోన్యంద్వీభావతీసామృత్యకృత్|అతశ్శుభకర్మసుత్యాశ్శేత్యర్థం|౨||౩||
యంవిశేషః|నకేవలమేకరేఖాగతయోరేవద్వీపాతాకింతుచతుర్థపాదాద్య
పాదగతయోర్ద్వీతీయతృతీయపాదగతయోశ్చ అన్యోన్యద్వీపాతాః|చతుర్థ
ద్వీతీయపాదగతయోర్వాచతుర్థతృతీయపాదగతయోర్వాప్రథమద్వీతీయపా
దగతయోర్వాప్రథమతృతీయపాదగతయోర్వాతదుక్తందైవజ్ఞవిలాసే||

రే
ఉ
పూ
వ
ధ
త్ర
ఉ
పూ
మా
శ్చ
అ
వి
సా

విషుం- అన్యో శ్లో|| చతుర్థగస్తాద్యపాదమాద్యగస్తాచతుర్థగమ్| ద్వీ
భా తీయగస్తృతీయస్థంశృతీయస్థో ద్వీతీయగమ్|స
కృ మాంఘ్రివేధస్సర్వత్రవిజ్ఞేయం ధిష్ణ్యహండలమిత ||
౧౦|| ౧౦|| రెండశ్లోకములచేఖార్యూరచక్రలక్ష్యంమునుచెలి
మృయ శేయఃచున్నవాడై యాదోషమును శిష్యుడు
ఆ న్నాడు||తా|| ఖార్యూరపత్రమువలెనూర్ధ్వరేఖయొ
పు కటివ్రాసేయూరేఖమీదగె అడ్డగీతలు గీచిన సప్త
పు వింశతి రేఖాత్మకమగు నదిఖార్యూర చక్రమనియునీ
ఆ చక్రశిరస్సునం దన్వినీనక్షత్రమును విషుంభనామ
మ యోగమును విధించి యుక్త-దశమండీ సవ్యముగాలి
పు భినుచురాగా సూర్యచంద్రు లొకరేఖయందున్న
ఉ నక్షత్రముల యందుండియొకరి నొకరు చూచినది
హ మృత్యుప్రదము గనుక వివాహాది శుభకర్మల యం
చి దునిషేదింప వలయునని తాత్పర్యము || ఇచ్చటసూ

ర్యవలద్రులకు చేక రకాగతి నక్షత్రములయందున్నమాత్రముచేతనేరస్వరవీ
క్షూనులుగలగు మఱియేమన్నవిలోనాలవపాదమున నొకగ్రహము
మొదటిపాదమునొకగ్రహమునుండగాను రెండవపాదమునొకగ్రహము
నుమూడవపాదమునొక గ్రహమునుండగాను పరస్పరవీక్షణముగలుగునని
యుఁ బలియవలయు॥

౮౭॥ మూ॥ విష్కంభవ్యతిపాత శూలపరిఘాగండా తిగండాశని
వ్యాఘాతాలపివైస్యసిర్విధనధాయోగావివాహాదిఘదస్యాప్రేందుమఖాసస్త
ధాదితిమతానూరాధ వుస్యాదితిత్వస్యాఖ్యాక్రమశక్రదక్షణవిధాజ్ఞేయా
శ్చిగస్తోమతఃఖ్యావిష్కంభే॥ విష్కంభః వ్యతిపాతః । శూలః పరిఘాగం
డాదితిగండాదిశః । వక్షణివ్యాఘాతః । వేద్యః । ఏతేనవయోగాః వివాహ
దిఘశుభకర్మని ధనదాః ద్రాహిండుమఖాః అశ్విన్యాశ్రేష్ఠావృగశీర్షమ
ఖః । తథాఽపిమతానూరాధ వుస్యాదితిత్వస్యాఖ్యామూలానూరాధా
పువ్యసన్వసూచిత్రాశ్చేసనపనత్రాణిరస్థోడతఃఖ్యానోక్షత్రాల క్రిమ
శక్రదక్షిణక్రమేణజ్ఞేయాః యస్యయోగస్యయన్నక్షత్ర ముక్తంచ్చిరసివిఖ్య
తథాదిగణయేదిత్యర్థః । తద్యథావిష్కంభస్యాశ్చివీ వ్యతిపాతస్యాశ్రేష్ఠా
శూలస్యమృగశీర్షపరిఘాయాః మఖాగండస్యమూలాఅతిదండస్యానూరా
ధావజ్రస్యపువ్యవ్యాఘాతస్యభనర్యసూవైద్యతేజిత్రా॥ తా॥ విష్కంభము
వ్యతిపాతము । శూలః పరిఘాగండుము । అతిగండుమువజ్రమువ్యాఘాతము । వై
ద్యతి । యాయోగములు ! వివాహశుభకర్మలకుయోగ్యమలసియుఅస్వీతి
శ్రేష్ఠమృగశీర్షముఖమూల । అనూరాధ । పువ్య । పునర్యసు-నిత్రాః । నక్షత్ర
ములనుచ్చస్తామందుండెడి నక్షత్రముమొదలుప్రదక్షిణ క్రమముగాదెలియవ
లయుననియుచేయోగమునకు నేనక్షత్రమునుజెప్పియున్నదోయవిమొదలుచేసి
ప్రదక్షిణక్రమముగాలిఖింప వలయుననగావిష్కంభమునకు నశ్వినివ్యతిపా
తకునాశ్రేష్ఠ । యాక్రమమునలిఖింపవలయుననితాత్పర్యము॥

౮౮ మూ॥ ఉత్పాతగ్రహణేభ్య ఏవతుషరసప్తాహ మేవంత్యశే
ద్ధిష్ఠ్యంతత్తద్యక్షుత్రయేభిలశుభేశ్వంగమృత్యురదమ్గ్రస్తేస్తే పురతోర్థమే
వపరతోగ్రస్తోదయేహ్నుత్రయం సంధ్యామమపిసప్తసప్త ఏవసాన్తిశ్చేష
ఏవంత్యశేతే॥ వ్యాఅ । గ్రహణోత్పాత్పదోషహా॥పుత్పాతేతి॥ ఉత్పాతాః
భూకంఠధామ కేత్వాదయోగ్రహణానిసూర్యాచంద్రవసాః సగ్వగ్రాసగ్ర
హణానితేభ్యః పగంపరతఃసప్తాహమేవంత్యశేతే । శుభకర్మణితశేషః యన్న
క్షత్రేఉత్పాతగ్రహణాదయః సమిత్పద్యంతే తత్తద్ధిష్ఠ్యంతన్నక్షత్రంబుతు
త్రయంషక్వాసేష అఖిలేశుభేషుత్పాదః । తతోన్ద్యం । గ్రస్తాస్తమయాదే

ద్విశేషమాహ||గ్రస్తే సృతి ||గ్రస్తే సేగ్రస్తాస్తమయఖండగ్రహణవిషయేపుర
తః పూర్వార్థమీవసప్తాహం సార్థం ప్రయమేవత్యాజ్య ||గ్రహస్తోదయే
గ్రహస్తోదయంండగ్రహణేతుపరగ్రహణాదూర్ధ్వంలహ్నిత్ర యందినత్ర
యంత్యాజ్యం సంధ్యాయామపి శ్చే మేసర్వగ్రాసగ్రస్తాస్తమయ గ్రస్తోదయ
గ్రహణేపిసప్తసప్తసాకత్యశేత్ సర్వగ్రాసగ్రస్తాస్తమయే పూర్వం సప్తా
హంసర్వగ్రాసగ్రస్తోదయేపూర్ధ్వసప్తాహంలహ్నిత్రఖండగ్రహణే స్వసుపా
తేనయోజనీయంఏవమాసవిషవపి తదుక్తంశ్లో|| సర్వగ్రాశేషు షడ్మాసం
లర్థగ్రాసేతిదర్శకంతదంత రేసుపాతేనత్యశ్చేద్భంగగ్రహణాహతమితి||అ||గ్రహ
ణోత్పాదదోషములశేషమున్నాదు||తా|| పుత్పాతములనగా భూకంపము|
ధరామకేతువు మొదలగునుత్పాతములును సూర్యచంద్రగ్రహణములునుగలిగి
నేనియంతరమండేడుపాసరముపర్యంతము| శుభకర్మలక్షణేయ గూఢనియు
ఏనక్షత్రమందిచెప్పినభూకంపవాద్యుత్పాతములుగలుగుచున్నవోయా నక్షత్ర
ముమృత్యుప్రదమాటలననారు నెలల పర్యంతము వివాహాదీశుభకర్మలవిష
యమైయ్యమోగ్యమని |అర్థగ్రహణమై గ్రస్తాస్తమయమైనపక్షమునకుమందు
౩దీపములకూడదనియుఁగ్రహణగ్రస్తోదయవిషమై యనంతరముమూడు
దీపసములకూడదనియు సాయంకాలమునగ్రస్తాస్తమయమైన సర్వగ్రస్తగ్ర
హణమందుమందు ౭దీపసములుగ్రస్తోదయసర్వగ్రస్తగ్రహణ మందనంతర
మండేడుదీపసములునుకూడదనియుమతియుగ్రహణవిధవక్షత్రముపూర్ణ గ్ర
హణమునందు౬ మాసములపరకు సర్ధగ్రహణమునందు౩మాసములపరకునీ
రీతిగాశుభకర్మలవిషయమయి యోగ్యమగుదనియుతాత్పర్యము||

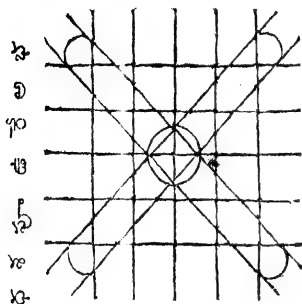

౮౯||మూ|| తద్ధిష్ఠ్యంజ్వలితం తుపాపసహితం వృత్త్య పదంస్య
భంభస్సాఖ్యంత్యభధూమితంచపురదోధిష్ఠ్యంవివాహాదిషు| రాశీక్రూరయు
తస్తధాఖ్యఫలదశ్చాన్యోదతౌ తాదృకౌ పృష్టాగ్రోశుభసంయుతౌయదిశు
భౌస్యాతాంతు రాశీతుతౌ ||వ్యా||అ||క్రూరయు క్తధిష్ఠ్యమితి||పాపసహితం
పాపగ్రహ యుక్తంతద్ధిష్ఠ్య తన్నక్షత్రంజ్వలితం జ్వలిత సంజ్ఞికంపుష్టభ
పాపగ్రహముయుక్తనక్షత్రంతుభస్సాఖ్యంభస్ససంజ్ఞికంఅతఃపురతోధిష్ఠ్యం
పాపగ్రహస్యలగ్రతంనక్షత్రంతుధూమితంధూమితసంజ్ఞికంయేతన్నక్షత్ర
త్రయంమృత్యుప్రదంఅతోవివాహాదిషు త్యాజ్యంక్రూరయుతః పాపగ్రహ
క్రాంతరాశీశ్చతదాఖ్యఫలదఃజ్వలితసంజ్ఞః తత్ఫలదః పూర్వజన్మపుత్య ప్రదః

అన్యాయానాం పాపగ్రహ పుష్కరాగ్రతా సభస్మతశ్శామితా శ్చ అప్రవిశేష
మాహాపుష్టాగ్రాశీశుభసంయతా చుడితదాసు భాస్యాలా శుభప్రదా
భవేతా॥౧॥ క్రూరయ క్షుద్ధిష్ట్యునుదోషమును జెప్పదున్నాడు॥తా॥పాప
గ్రముతో కూడిననక్షత్రముజ్వలితసంజ్ఞకమునయి॥పాపగ్రహమునకు చెంబడి
యన్ననక్షత్రముభస్మసంజ్ఞకమనియునుపాపగ్రహమునకుము - దున్ననక్షత్ర
ముఘామితసంజ్ఞకమనియు నీమూషునక్షత్రములు మృత్యుదములౌటవల
నవివాహవివేష ముపై నిషేధింపవలయునని పాపగ్రహము? మేవరాశియు
నుజ్వలసంజ్ఞకమేగనుకముందుజెప్పింపల పదమనియు మిగిలినపృష్టాగ్రా
తరాసులుభస్మోధుమిత సంజ్ఞకములయిననునుభ గ్రహయ క్షములాయె
నేశుభ పదములనితాత్పర్యము॥

౯౦॥ మూ॥ తిర్యగ్పంచతథోర్ధ్వగాశ్శరమిరా వ్యేష్టైశ్చో ద్వైశ్చ
చక్రతై ర్వివలిఖ్యతంభువిద శీఘ్రైశ్చై ర్భూటకః । అష్టావింశతిభావజన్మ
నభాదీన్యేవ రేఖాగ్రతస్థాప్యా గ్రహవేధవికతమునుగాగ్రహవివాహం
బుద్ధైః॥వ్యా॥౧॥ అధపంచతలాకచక్రమధ్యగ్రహాపగ్రహవిత్తదోషమాహ॥
తిర్యగ్ ॥పంచరేఖాస్త్రిగ్విభిత్వా ధారమితాఃపంచ రేఖాట్యక్షగావిభే
తపుః కోణద్వయే యాశాస్యనైమికోణద్వ చీట్యైశ్చాచ్యక్షకోణ
ద్వయేదద్వద్వ రేఖావిభేతతై ర్విచక్రపంచతలాకచక్రమశంభువిదశియా
శాస్త్రివిదశి విద్యమానాయావ్యోమైఃపదైవతీయా సారేఖాతదాదితయోః
న్యోణస్త ద్విత రేఖామూ ధ్యక్ష్యం - ౧ । రేఖగ్రేషుజ్వలనభాదీని కృత్తికా
దీనిఅష్టావింశతిభాని నక్షత్రాణాంపాస్థితేభవీయానిగ్రహవేధవికతగ్రహ
వేధశ్చయదేఖాగ్రతపక్షప్రస్థ విదేఖాగ్రతపక్షప్రస్థితగ్రహాణవేధః తద్యర్జ
తయధాపృథ్వియా స్థిత సాపగ్రహాణ విశాఖాయావేధః । వివమన్వ
త్రాగ్రహాన్య ఏతాదృశేధపీనక్షత్రసంక్షత్రాని॥ని॥నక్షత్రమృత్యుంభం రారా
తారకాన్యమివాస్త్రిగ్మ మిన్యం రః - వివాహబుద్ధైవద్వజ్జనైర్గ్రాహ్యంవి
వాహమిన్యపలక్ష్యంసంభుమధ్యక్ష్యతేభావః ॥ ౨ ॥ పంచతలాకచక్రమును
దెలియజేయుచుండే సాపగ్రహవికతదోషమునుజెప్పదున్నాడు॥తా॥౧ అ
క్షగీతలు వ్రాసిదానిమీద ॥౫॥ నిడుపుగీతలవ్రాసియొకక్రకోణములయందు
రెండేసి గీతలువ్రాసి యొకక్రముదీశాస్యకోణమందువ్రాసిబడిరెండవరే
ఖనువలకొని యన్నిరేఖాగ్రములయందునుగ్రహముగాగృత్తికాదిగ్రహా
త్రములనువ్రాసిపరిశోధించిపాపగ్రహవేధలేనినక్షత్రమందువివాహవిశుభక
రాలజేయుటపగడితపముతముతాతరగము॥

కృ గా మృ ఆ పు నృ ఆ యో మూ॥ నైశంపీరసలంకభోభయ

క రంసిలంకరంఫాలనాగోసిరం
 ఓ హయకానిసిరిభయభూపోసక
 ఆ బేకంతమఃనారంసిరసకంసయం
 ఊ హయతపావారనగస్తనోతస్సం
 కృ భోర్భర్వోషనాడికాహ్యాదద
 ట యోలగృస్తస్సోవృత్త్యదాః॥
 ట వ్యా॥అ॥విషనాడికాహమాహ॥
 ట నైశమితి॥దస్త్రతం అన్వన్యాదేః

క్ర ఆ ప పూ మూ శ్లో ఆ

నైశాదినంభ్యోర్వంవిషనాడికా

శ్చతస్యోయధా । నైశంలన్వ్యాహపంచాశత్ । ధరణ్యాసిరంచతుర్వింశతికృ
 త్రికాయానినలంకైశత్ । గోపిన్త్యాఃభశ్చత్వారింశత్ । మృగోషకస్యభ
 యంచతుర్దశ । ఆదాక్రియాంకరంవీకవింశతిః । పునరసోన్వీసిలంకైంశత్ । పుష్ప
 న్యనరంశతిః । ఆక్రేమాయాఃఫాలంద్వాత్రింశత్ । మఘాయాఃనాగః । క్రింశ
 త్ । పూర్వభల్లన్యాసిరంవింశతిః । త్రైవిల్లన్యాఃహయః । మ్హాస్తస్య
 కారంవీకవింశతిః । చిత్రాయాఃసిరంవింశతిః । స్వాత్యాఃభయంచతుర్దశ । వి
 శాఖాయాఃభూషశ్చతుర్దశ । అనూరాధాయాః సేకందశ । శ్లోష్టాయాః
 బేకంచతుర్దశ । మూలస్యతయః పట్నంచారత్ పూర్వామాదాయాః । వా
 రంచతుర్వింశతిః । శ్రుత్రరామాధాయాః సిరంవింశతిః । క్రవశస్యసేకం దశ
 ధన్వాయానియందశ శతభిషజిహయాలిష్టాదశ , పూర్వాభాద్రాయాఃత
 పమాడిశ శ్రుత్రరాభాద్రాయాఃవారిం చతుర్వింశతిః , రేవత్యాన్యంత్రింశ
 త్ - దేవమతురసంఖ్యాయాఃశ్చిమాదభ్యరేవత్యంతానాఽయుత్యోగంపుక్త
 ఘటికానంతరం విషనాడికాః పర్జ్యఘటికాః - పృథదమశ్చేత్రజ్ఞైయాః,
 తాపతాశ్చేత్రస్రోఘటికాః లగృస్తస్సోవృత్త్యదాః ॥అ॥ విషఘటికాన్య
 యమనుశ్చేన్మమన్నాదు॥తా॥ ౫౦-౨౪, ౩౦, ౪౦, ౧౪, ౨౧, ౩౦, ౨౦, ౩౨
 ౩౦, ౨౦, ౧౮, ౨౦, ౨౦, ౧౪, ౧౪, ౧౦, ౧౪, ౫౬, ౨౪, ౨౦, ౧౦,
 ౧౦- ౧౮- ౧౬- ౨౪, ౩౦, అన్వన్యాదులగు అరిసత్తత్రమలకగ్రమంబు
 గజైసవామృతబిందురుపదియేడువిధములసంఖ్యగలగడియలకుదైస నాలుగు
 గడియలు విషఘటికలుగా పుననివివివామాదీలగృమనుస్సృజించినప్పటికైనా ప
 దంబులగున॥

స్థితేణాపికరగ్రహస్థు శుభదోనోచేద్వరిస్యాంతకృత్ అస్తాంసేపిత దైవత
 త్రస్థాయితేద్యమేశుభభేర్వాగ్రహేః కన్యాచుశుభదోనచేద్విధాని పాణి
 గ్రహాలగ్నతిః॥వ్యా॥॥ లగ్నస్తదోషమాహ్నిల్గ్నోంశుభా॥లగ్నం శేల
 గ్నస్య నవాంశ కేలభ్యునతేనతదంశపతిసాతన్న వాతశాధిసతనా తల్లగ్నే
 గృష్టేయుతేవాశుభగ్రహేః దృష్టేయుచేవా మిత్రేనణవాంశాధిసత్యోమి
 గ్రగ్రహసక్రూరశుభా వాతేద్యమేయుతేవాయదీ కరగ్రహః వివాహః
 శుభదః, నచేల్లగ్నేశుభగ్రహేఃతదంశపతింవాగ్నోతేణవాతయుతే అద్య
 ష్టేవామదీ, తదావరస్యాంతకృత్ మృత్యుప్రదంలగ్ననిఃఅస్తాంసేపితదైవయ
 ల్లగ్నేయత్సంఖ్యాకోనవాంశోబృథితఃతత్సప్తచలగ్నేతత్సంఖ్యాకోన వాంశో
 స్థాంశః తస్మిన్తత్ప్రతియుతేతద్దేశపతి నాయుకైద్యమేవాసః అశవాశుభ
 హేయ్యతేద్యమేవాయదీపాణిగ్రహంకన్యాయాంశుభదఃనచేత్ ప్రకాదాభా
 వేనిధనదోభవేత్॥॥ లగ్నస్తదోషమనుజేప్తచున్నాను॥ ల॥ వివాహాల
 గ్నమునకునవాంశమనునిణయించిన పింమటలగ్నమానవాంశాధిపతిచేతనై
 నను సుభగ్రహములచేతనయినను వాంశాధిసమిత్రగ్రహముచేతనైనను-చూ
 డబడుచున్నను లేకవీణతోగూడియున్నట్టి లగ్నమునజేయబడిన వివాహము
 వరునికిసుభకరంబగునట్లుగాకన్నసోనికరంబగునై లగ్నమునందన్నవయంశమస్తాంశ మ
 గుంట్టియస్తాంశమానవాంశాధిపతి చేతనైనను - సుభగ్రముల చేతనైనను -
 చూడబడుచునైనను - లేకవీణతోగూడియొననుండేసేయిట్టిసమయమననా
 నచికనవివాహముకన్నియకుసుభప్రదంబగునట్లుగాకున్నపుత్యుప్రదంబగు
 ననితాత్పర్యము.

౯౩॥మూ॥ గండాంతస్తుయదంతరాళముభయోమూలాలెంద్ర యోర
 శ్వినిరేవత్యో పీతృసార్పయోసు ఘోకా అష్టావమృత్యుప్రదాః చాపాలో
 ర్ముషమేషయోశ్చమృగర బాం లీలయోర్మధ్యమేనాడ్వేకైవమృతి గ్రదైవ
 యదీవర్గోత్త మాంశాన్వితాః॥వ్యా॥గండాంతదోషమాహ్నిగ్నండాంత యితి
 ఉభయోర్మక్షత్రయోఃగాభ్యోత్సయవంతరాళంతత్ గండాంత యిత్యవ్యతే
 త సేవవిదయతి-పుభయోమూలాలెంద్రయోఃమూలశ్శేష్టయోః యశ్విని రేవ
 త్యోశ్చ పీతృసార్పయోరా శ్రేషాషఘయోశ్చమధ్యమేఅష్టోఘటికాః మృత్యు
 ప్రదాఃశ్శేష్టాయాఅంత్యఘటికాశ్చత్రగమూల్యస్య అద్యఘటికాశ్చత్రస్రమి
 లిత్యాఅష్టఘటికాభవంతివివేకః ఏవముత్తర త్రాప్యనుసంధేయం- చాపా
 ల్యోభనుర్వృత్తీకయోఃర్ముషమేషయోః మీంమేషయోః మృగరబాంశిర
 యోఃసింహకరంబయోశ్చ పీతయోర్మధ్యేనాడ్వే కామేఘటికైవమృతిప్ర

దా సారాశ్చ్యోగం రాశిఘటికావగోత్తమాంశాస్వితాపిమృత్యుక్రదైః॥అ॥
గండాంతదోషమునుజెప్పదున్నాడు॥ తా॥ జ్యేష్ఠామూలలుఅశ్వినీరేవలము
ఖాశ్రేపలుఈసప్తములవధ్యకాలమున ౮- గడియలుగండాంతమగుననిగా
శ్యేష్ఠా॥రేవతి॥ ఆశ్రేషనక్షత్రములతుదలయందు ౪ ఘడియలునుమూల॥ అశ్వినీ
మఖ॥ ఈసక్షత్రములయాయందు ౪ ఘడియలునుసప్తత్రగండాంతములుగాన
నివియునువృత్తికమీన॥ కరగటకరాసులతుదయందరగడియయు దనుష్ఠేషసం
హారాసుల యాదీములదరగడియయురాశిగండాంతమగుటవలననిదివగోత్త
మాంశ ము క్తమైయున్నదియునువివాహాదిశుభకమకల విషయమైమృత్యుక్రప్ర
దంబనితాత్పర్యము॥

॥

(౯౮) మూ॥ మాసాదేరథపంచపంచతిథయోనందాచభద్రదాజయా
రిక్తాశ్చాచ్ఛపునఃపునస్తదభిధాఃపూర్ణాకృమాత్పంచమీ । నందాదోఘటికా
ద్వయంధిసక్త్యాపూర్ణాకృత్య నాడీద్వయంగండాంతాస్త్రవిధాస్సదానిధన
దాస్యాజ్యావివాహాదిషు॥వ్యా॥అ॥ తిథిగండాంతమాహ॥ మాసాదేరితి॥ మా
సాదేశు పతిపదారభ్య అథఅనంతరం పంచపంచతిథయః - క్రమాత్,
నందాభద్రాజయారిక్తా పంచమీపూర్ణాకృతి- పునఃపునస్తదభిధాఃతత్సంజ్ఞ
కాభవంతి- తత్ప్రియోజనమాహ॥ నందాదోపతిపత్త్యైకారశీనాంబదో
ఘటికాద్వయనిధనకృత్ । పూర్ణాకృత్య నాడీద్వయం । పూర్ణాకృత్యే
ఘటికాద్వయనిధనకృత్ । త్రివిధానక్షత్ర రాశితిథిసంజ్ఞయై ధాః ।
గండాంతాఃవివాహాదిషునానిధనదాంతస్త్యాజ్యాః॥ అ॥ నందభద్రాతిథిని
జాయపూర్వకంబుగతిథిగండాంతమును జెప్పదున్నాడు॥ తా॥ శుద్ధసాద్యమీ
మొదలై దేసి దుబు క్రమంబుగనంద భద్రాజయరిక్తపూర్ణాయనుసంజ్ఞల
వైయుండినగునందతిథులయూడియందు ౨ ఘడియలుపూర్ణాధిలయం
త్యమందు ౨ ఘడియలునుతిథిగండాంతములనంబడునుగాననివివాహాదిషయ
మైమృత్యుప్రదములగున॥

॥

(౯౯) మూ॥ తాశ్చ్యౌశౌవ్యతిపాతవైధ్యతిమహదోషావివాహాది
కేవ్యాశీతాగణితానుసారఞ్చిఞ్చమాయోగాచమృత్యుక్రదా॥ దామాణాపిస
ర్వతశ్చనతతం సవేషుకమకన్వపిప్రీక్తాస్తేష్యఖిలైకవింశతివహదోషాస్తు
మృత్యుప్రదా॥వ్యా॥అ॥ వ్యతిపాతవైధ్యతిదోషానాహ॥ త్యాజ్యావితి॥ గణి
తానుచారతగణితశాస్త్రానుసారేణ॥ సార్యవిభక్తికస్తసి॥ అనీతాఞ్చమాప్ర
సిద్ధాయోగోవ్యతిపాతవైధ్యతిమహదోషావివాహాదికేవివాహప్రభృతీశుభ
కిర్గణిదోషాణామపిమహదోషాణామధ్యేనగృతః స్వరూపయత్నై
సానతతనిత్యయధాఅధా । మృత్యుప్రదాంతస్త్యాజ్యైర్విత్త ఉక్తౌత్యా

ప్రతిపాదితాః। తే। అఖిలైకవింశతిమహాదోషాస్తుసర్వభుక్తమకసుమృత్యుప్ర
దాః॥౧॥ వ్యతీబాతవైశ్యమహాదోషములజెప్పచున్నాడు॥౧॥ గణితశాస్త్రా
నుసారముచేత దోషతరములుగానేపరచుపడిన వ్యతీపాతవైశ్యత యోగం
బులనెడిదోషంబులను ముందుజెప్పబడియున్నయేకవింశతిమహాదోషములను
వివాదివిషయమైచ్యుత్యుప్రదంబులని యెఱుంగవలయు॥ *

(౯౬) మూ॥ తల్లగ్నంచశుభేస్త్రీభిర్యుతపవనోన్మగ్నస్థితైశ్చ స్వలయ
స్వాంశస్థేనృదిమిత్రైశ్చగూఢశతైలగ్నంచపంచేష్టికమ్। ప్రాతఃపూర్వభాగి
గోమయదివావగోత్రమాంశాన్యితలగ్నందోషవిదూషితలయదితథావ్యుత్స
ప్రదంస్యాత్తయోః॥ వ్యా॥ దోషప్రతీపాదనంగనిగమయితాంశలగ్నమ్॥ స్వ
చ్చస్థితైః స్వకీయోచ్చస్థానగతైః స్వాలయ స్వాంశస్థైశ్చక్షేత్రగతైర్వాయ
త్రకుత్రరాశౌ స్వాంశగతైర్వామిత్రైశ్చమిత్రక్షేత్రగతైశ్చవాయశగతై
ర్వా। త్రీభిశ్శుభగ్రహైశ్చక్రమపితలగ్నంచవివాహంలగ్నగూఢతైర్ద్యక్రమ
పింపంచేష్టికంపంచేష్టికబలముక్రమపి। క్రూరభూపాపగ్రహాత్రిభవంగే
షుతృతీయైకాదశపక్షేషుస్థితేషుసత్పరాయది। లగ్నవగోత్రమాంశాన్యిత
మపి। దోషవిదూషితంఉక్తైకవింశతిమహాదోషాణామన్యతమేనదూషితంచే
త్తదాలగ్నతయోదకంపత్స్యోమృత్యుప్రదంస్యాత్॥ ౧॥ ఏకవింశతిమహాదో
షములెన్నినుగుణములతోగూడియున్నను మిగులనింద్యంబులని వచీంభుచున్నా
డు॥ తా॥ వివాహాదిలగ్నముస్వకీయోచ్చస్థానగతైశ్చక్షేత్ర। స్వాంశమిత్రక్షేత్రమి
త్రనవాంశములయందున్న మూడుశుభగ్రహములతోగూడి పంచేష్టికబలయు
క్తమై 3, 2, ౧, ఈస్థానములయందుచాపగ్రహములగలదై వగోత్రమాం
శసహితమైయత్యంతాధికబలముగలదైయున్నను బూర్వము చెప్పబడియున్న
యేకవింశతిమహాదోషములలానొక దోషముచేతనూషితంబాయెనేని శుభక
మలవిషయమైచ్యుత్యుప్రదంబగునని తాత్పర్యము॥ *

(౯౭) మూ॥ కేంద్రోపాంత్యధనక్రికోణసహితాస్సామ్యాస్తుఖేటా
స్తధాపాపాస్తుత్రిభవారిగాశ్శుభఫలాన్సర్వవివాహదిషు। శుక్రక్షయగతో
నచేదవనిజోమృత్యునిత్యోవానచేజ్జామిత్రైగ్రహవజితేహీవకరల్లగ్నాష్ట
పానిగః॥ వ్యా॥ ఇత్థమేకవింశతిమహాదోషానక్వాన్యధానీంవివాహాదిలగ్న
స్యగ్రహసంపత్తిమాహ॥ కేంద్రతి॥ సర్వసామ్యాశుభగ్రహాఃకేంద్రోపాం
త్యధనక్రికోణసహితాః కేంద్రాణిసప్తమాత్రిక్షలగ్నచతర్థదశమానిసప్తవ
స్యత్యులనుపద మేవంజామిత్రైత్యేనూషణ విషయత్వాత్ ఉపాంత్యంఏకాః
శంధనం- ద్వియంత్రికోణేనవపంచమే- ఏతైశ్చసహితాః యక్షాస్సంతః-
వాహదిషు, శుభఫలాఃశోభనసదాః ఇయాన్స్తువిశేషః, ఖేటికాశేటలం

చృంతితభేదాః గ్రహాః తత్పురుషేకృతబహుళమితినస్తమ్యాఅభిక్ పాపగ్రహస్తు। త్రైభవారలగ్నత్వత్యయైకాదశవృత్తానగతాన్వంతిశుభఫలదాభవంతి॥ కేవలమితావతేశుత్రవృక్షగతం । అవసజోగారకఃమృత్యుస్థితేలగ్నదష్టమస్తాంగతోవానచేవ్యదికచబామిత్రేలగ్నత్వప్రమేగ్రహవజ్జితేత్రూరసౌమ్యగ్రహరిసౌతేనతచ । హిమకరశ్చ గ్రహిలగ్నదష్టరిఫారిగిలగ్నదష్టమేద్యుదశేషక్షేవాస్థితోనచేవ్యతి పూర్వోక్తకేంద్రలాభధననవమపంచమస్తాంగతాః శుభగ్రహాః త్యయైకాదశవృత్తాంగాః పాపగ్రహాఃఫలదాభవంతి॥ అ॥ వివాహాదిలగ్నమునకుసహసంపత్తిసజేప్పచున్నాడు॥ తా॥ లగ్నమునకు శుక్రదారింబంగుజుడిమిసింబును సకలగ్రహంబు లేడింబుచంద్రుడు। ఓటను రటను గంటను లేకయుండినగల-ర-గ, గ, గం-గం, ఈస్థానములయందున్నపాపగ్రహములనుశుభబ్రదంబులగును॥

(౯౦) మూ॥ జామిత్రేవకరగ్రహేస్థితభిన్వైధవ్యమిందుఃస్త్రియాస్సాంగత్వైమరణంకజస్సుతహృతింసౌమ్యోచివాశంబును । శుక్రోవ్యాధిమథారికజస్సును తేమృతతంమో బంధనంశుక్లేదుశ్చ శుభగ్రహశుభఫలాశ్చేత్యాంబు న్యేబుధాః॥ వ్యా॥ అ॥ అద్దైకవింశతిక్తజామిత్రోషమాహ ॥ జామిత్రాగ్ని కరగ్రహేవివాహసమయేజామిత్రేనప్రమస్తాన్స్థితః ఇనస్సూర్యఃస్త్రియాః వైధవ్యంకురుతేభిమశ్చంద్రః సాపత్న్యంసంపత్తి సంపాదనం మజోమరణంసౌమ్యోమధస్సుతహృతిం శుక్రనాశనంబుగుర్వవాశం । శుక్రోవ్యాధిచ స్త్రియాఃకురుతే ఇతసర్వత్రయోజ్యంఅధారకజస్సుకనైశ్చేస్తు తుశ్చేల్లాంప్రకృతేషవృత్తద్యోతయతి-తయోధకంపత్తోగిమృతిం, తమిరాహుంబంధనంచకురుతేచ న్యేబుధాః కేచిదార్యాస్తుశుక్లేషుశుక్లపక్షచంద్రాశుభగ్రహాదిబుధగుశుక్రాశ్చ జామిత్రగాలపిశుభఫలాభవంతిత్యాహుః॥ అ॥ జామిత్రోషముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ వివాహాదిలగ్నమునకు రిటసూరుడున్న వైధవ్యమును జంద్రుడున్నసంపత్తియుగుజుడుండినమృతిన - ఒధుండుండినపుత్రహాని గురుడుండి నాశము - శుక్రడుండినరోగంబును - స్త్రీకింబుగురు శనియుండినమరణమును రాహువుండిన బంధనమునుదంపతులకలుగునుశుక్లపక్షచంద్రుండునుశుభగ్రహంబులును, రిట నుండినశుభకరంబులనికొంచటియభిప్రాయము॥

*

(౯౧) మూ॥ అద్దైపుత్రయవత్సరోనశుభకృత్వతోబ్రసంధౌశథాపంచాహనితుమానయోదికవసయోర్నక్షత్రయోర్వోగయోః॥ మామాధకంఘటికాద్యయొకరణయోశ్చేల్లగ్నయోర్నాడికాసంధ్యాయాంఘటికాత్రయంద్విఘటికేత్యాజ్యాస్తుసింధానిశి॥ వ్యా॥ అ॥ అద్దాచిసంధిఘత్యాజ్యకాల పరిమాణ

మాసః॥ అద్వైత్వేతి॥ అద్వైతుప్రపంచాదిసంవత్సరేషుత్వయంసంవత్సరసమభక్త్య
త్, సమభక్తమకస్మిత్తేషం, అద్వైతసంధౌసంవత్సరయోస్యసంధౌ, పక్షిఃపంచదశది
నాని, మాసయోస్యసంధౌ సంచాహానికృష్ణపక్షిత్రయోదశీమా రభ్య ఇక్ష్వాపక్ష
ద్విత్రియాపృథ్వీయంపంచకం, దివసయోర్నక్షత్రయోర్లోకయోశ్చసంధౌ
యామాసంధౌ ఘటకాదితఃసంధౌయోస్యసంధౌ ఘటికాద్వియంలగ్నయోస్యం
ధౌశతేవాడికాపకఘటికాసంధ్యాయాః సూర్యోదయసూర్యస్తమయకాలే
సమఘటికాత్రియం । సీతరాద్రాద్విత్రియయామాసంతిమఘటికా తృతీయయా
మాదిమఘటికాచేతి, ద్వేఘటికేనీధన్వజ్ఞేకభవతః తత్రఘటికాద్వియంచ।
త్యాజ్యాభిసర్వత్రానుసంధేయం - సమభక్త్యదితిసర్వత్రహేతుజ్ఞేవావగం
తస్య, అద్వైతుత్వయత్సరభిత్వత్రదేశభేదసవ్యస్థాప్రప్త్యాశ్చధావభాగిని॥
శ్లో॥ వింశ్యసోత్తరదిగ్భాగేష్వ్యంతంపత్సరంత్యజేత్ । తస్యదక్షిణదేశేతు
త్రిమాసంవజయేత్సదా॥ అంగవంగకళికేషు మారషటంవివజయేత్ ।
పృథవాదాతు మాసస్యాశ్శర్వకమకసుగసోతభిసత్సంధ్యవిత్వ
త్పృథ్వీసంధౌ, యదాఫాల్గున । మీనాయుగపత్సమాప్యేతదాపక్షస్త్యా
జ్యతేదుక్తు॥ శ్లో॥ యదాఫాల్గునమీనావ్యయుగపద్విరతింగతో । తద్వైవ
క్షోఃద్వైవక్షోఃపాదయోశాస్యత్రకత్రచిదితి॥ క్రించదశచాంద్రేతు వద్వైవక్షో
ద్వైవక్షోవాసరంతధాద్విరాత్రంచైవాంతే వజయేచ్ఛభకమకస్మిత్తి॥
దా సుధికాలములయందు శుభకర్మలవిషయమైనవజింపదగినకాలపరిమా
నమునదియగుచున్నది॥ తా॥ సంవత్సరములలోనక్షయసంవత్సరంబునుప్రతి
సంవత్సరసంధికాలములయందు ౧౫ దినములు, మాసములసంధియందు ౫ ది
నంబులుదివసంధియందును, నక్షత్రసంధియందును యోగసంధియందునుసర్ధ
యామగాలంబు, కరణసంధియందు ౨ ఘడియలులగ్నసంధియందొకగడియ
యు, చాతస్నాయంకాలములయందు మూడుగడియలు రాత్రియందునీధ
కాలముఇది శుభకార్యంబులకయోగ్యంబులు, మఱియునీవిషయమైనవ్యాఖ్య
యందుదేశభేదములవలనదెలియజేసియున్న గ్రంథాంతరశ్లోకములయభిప్రాయ
ముగ్రహ్యం॥

(౧౦౦) మూ॥ వృష్ట్యభిభ్రమణాభిఖాషపరిధింబ్రధ్వేందుశ
ణాన్వితావిద్యుచ్ఛాపహేమప్రతింధరవిదిగ్ధామాదయఃకాలిజాః। దుర్యోగా
బగవత్పద్యశకునందుస్వన్నదుర్వీక్షణేమర్వాశ్శ్రవణంచదప్యమరుతోదుఃఖ
ప్రదామంగళే॥ వ్యా॥ స్వల్పవోషాహా॥ వృష్ట్యభేతి॥ వృషభిభ్రమ
ణాభిఖాషపరిధింబ్రధ్వేందుశస్తాన్విరాఃవృష్టిర్వషణం, అభిభ్రమణంషేఘా
ధంబరః అభిభ్రమణంషేఘగజికేతఃపరిధిస్సూర్యాచంద్రమసోపరిమేషః॥ ౧॥

పరివేషస్తుచిధిరిత్యమరః॥ బ్రహ్మస్మాద్యంతదుష్టాన్వితఃచంద్రవచ్చక్తః ఋర్కస
హితశ్చర్మ ॥ ౩॥ భాసరహాసరబ్రహ్మపభాకరవిభాకర క్షయః॥ కా
లచామృత్యుత్పత్తే । వావిత్తదంశంహిషస్తుపారః॥ ప్రతీచిదుఃస్వచంద్రః
లంహః ॥ సూర్యశ్చగ్ధా మ దయశ్చ బహువాదర్యగః॥ అన్యేధామకే
త్వావయం దష్టమౌ ॥ దష్టశకనం సర్వశకాది దృశ్యమింద్రస్వప్నం
దృశ్యమింద్రస్వస్వప్నం । దుర్వక్యశవణమమెతదశవాక్యశ్రవణదష్టమ
దుర్మహామహావక్యమగతే శుభకర్మణీగుణప్రదాభవతి॥ అ । స్వేదోప
ములజస్వప్నం ॥ తా । వర్షముమేఘాడలబరము । వేఘగిరిచి సూర్య
చంద్రులవ పేషము । సూర్యుడు । చంద్రునివలెకల్గవనైగిరియుండటం । మరి
పుడు । గ్రహనుస్సు । ప్రతిచంద్రుడు । మంచు । సూర్యుడు । గ్ధామము । ధూ
మకేతువు । పెరుగనిమిదలగు దష్టయోగంబులను దశ్యమన । దృశ్య
ప్న । దృష్టవస్తువృద్ధిదుర్వాక్యశ్రవణంబులను । శుభకర్మణీషయమైదు భ
వదం ॥

S. 16544

(౧౦౧) యా॥ ఋక్షోలాకశనిపాతనానిగురుభృగ్వనోర్యసప్తస్థి
తర్కిగ్దామేన సుకటం కృష్ణకాశ్యగ్ధప్రహరస్తతః । త్తోగ్రహసౌమ్య
ఋద్ధిపరామృత్యుగ్ధ్యోగ్యోయోదిగ్ధాఖ్యాతిపంగుకాణబధిరాఖ్యాంధా
ఖ్యుగ్ధాదయః॥ వ్యాఅవ్యావ్యవస్వద్వదోషానాహః॥ ఋక్షేపి ఋక్షోలాక
శనిపాతంబు । ద్వంద్వంద్రాయమాణిపాతనశబ్దప్రత్యేకవభిసంబధ్యతే
నకు తపాతనోలాకపాతనాని । పాతనాని । గురుభృగ్వనోర్యసప్తస్థితిగురు
శుక్తియో పరస్పరంసప్తసస్థాస్థింధాహంయమకంటకగుళికార్ద్రప్రహరః
వారదవతిః । ప్రసాధిలతాః । ప్రసాధిలప్రహరస్సర్వతోభద్రచక్రోక్తాః ।
ఖ్యగ్రహః । తేవచస్తరభయాగ్నేహలిఖంతౌసౌమ్యవిద్ధః । పంచశలాకోక్త
సౌమ్యగ్రహపేధః । ఖరచయోగియాఖ్యులెధ్యాంశూన్యసన్నికేధివారన
క్షత్రాణింబ । రిగ్ధాఖ్యాతిపిదగ్ధగంధకేధివారనక్షత్రాణి పంగుకాణబధి
గూర్ధసంక్షి కాళిగ్ధయశ్చ । ఆధిశద్దేనతేధివారనక్షత్రాణిపైవివాహంబు
నయోగ్యాఖ్యాధ్యాహరః॥ అ । వతికోన్వేగ్దోషముల జెప్పచున్నాడు॥
నక్షత్రములు । కోతిపులుడిమిగులివిమొదలగునవియాకనమునుండిక్రందబడట
గురుశుక్రలాంకికొకరులిటనుండటాదిగూహము । యవకంటకము । గుళిక । అ
గ్ధప్రహరములత్తలు । ఉపగ్రహములు । శుభగ్రహపేధ । ఖరచయోగము శూన్య
తేధివారనక్షత్రములు । దగ్ధాధివారనక్షత్రములు । పంగుకాణబధిరాంధములసె
డిలగ్ధునిధివారనక్షత్రంబువివిధపండిలకయోగ్యంబులని తాత్పర్యము॥

(౧౦౨) యా॥ ప్రోక్తవిస్తరధీతశ్చకతిచిన్వలాపదోషామయా

సంప్రదానకళింగవంక మగధావంతికాస్మీరకే । గౌడద్రావిడసాల్యమ
 య్యుకుమస్థేన్యేషుదేశేషుతే ॥ బాన్టీకాదిమమంగ శేనిధనదా శ్చేషేషుదేశే
 షుభాః॥ వ్యా॥ అ। అథస్వల్పదోషాశ్చాదేశ్యవస్థామాహ॥ బ్రో॥ కా॥ ౩॥ య
 ద్యుపేక్షాత్పక్తాః దోషాః బహవస్సంతితధామపస్త్రభేతిదః విస్తరభయాత్
 కిందిదవస్వల్పదోషాః మయాబోక్తాకథితాః తేషస్వల్పదోషా అమసారా
 స్త్వంగళింగవంక మగధావంతికాస్మీర గౌడద్రావిడసాల్య మధ్యమకుమస్థే
 శ్చ సదాన్టీకాదిమదేశేషు ఏతేషుదేశేష్వేనిధనదాః శేషేదేశేషుమంగ
 శేషుభకన్యగిసభాః॥ అ। స్వల్పదోషములకు దేశ్యవస్థను జెప్పచున్నాడు॥
 తా॥ ఈచేప్పబడినదోషములుగాక యనేకస్వల్పదోషములుగలవైననుగ్రంథ
 విస్తరభయముచేతసంగ్రహముగ జెప్పబడినవియైనస్వల్పదోషములనుసారా
 స్త్వంగళింగవంక మగధావంతికాస్మీర గౌడద్రావిడసాల్య మధ్యమకుమస్థే
 చ్చబాన్టీకాదిదేశములకుదక్కరదనీన దేశములయందుబునలేవు ॥ *

(౧౦౩) మూ॥ స్వస్థస్థాగ్గతోవివాహసమయే మూ॥ స్థా
 స్వత్రేత్రే సుదసంస్థితచ్చ బలవాక్ మిత్రాలయస్థోపిహ । ద్యూత్య చాన్య
 జ్యకేంద్రమితరతేరంద్ర కోస్థిసస్సమ్మో వాగురురేవహను రగుర్మం
 త్యదోషాస్తుదం॥ వ్యా॥ అ॥ స్థోకవ్యయస్వవిదోషావచాదయాహస్వచ్చే
 అ॥ సామ్యబుధోవాగురుర్వా అనురగురుకుక్రోహవివాహసమయే వివాహాల
 గ్నూలేనోష్ఠిచృష్టానగతోవా । పూర్వోక్తమూలక్రొకోస్థిశోవామిత్రాలయ
 స్థోమిత్రత్రేత్రసతోవా । బలవాక్ బలయుక్తస్థకస్వత్రేస్థిశోవాయదిపచ
 ద్యూత్యకాఖ్యంసప్తమంకేంద్రం । పితృజ్యునిహంయపూర్వోక్తబామిత్రదోషాక్రా
 త్యజ్యది భావః । ఇతిరేచేంద్రకోస్థిశోయః । దోషాన్బుదంత్యదసం
 త్యాగదోషాక్షాహంత్యే ఏవకాశోనసుశయభ్యన్థోలభ్యతే॥ రెండుస్థోక
 ములచేప్పబడినదోషభాగమును జెప్పచున్నాడు ॥ తా॥ బుధగురుకులలోనూ
 అనురగురుకులముల బుధసోష్ఠిచృష్టమూలక్రొకోశ । మిత్రత్రేత్ర । స్వత్రేత్రముల
 లు చ్చేను । అగుమందైనను ర-౧౦, ౧౦, ఈస్థానములయందైననుండిలేనియ
 ద్యురసంఖ్యాకంబులగుదోషములతోగొట్టుననుటకు సందియుబులేదని తాత్పర్యం

(౧౦౪) మూ॥ క్రూరష్టవభవత్రిగోమబిహం త్యాశుదోషాయు
 తంలగ్నేకశ్చబలియథోక్తగృహ గోలగ్నంచపంచేష్టికమ్ । రాత్రావేపనిశాక
 రోయదిబలిచైకాదశస్థోపివాలగ్నైకాదశ గోరషస్తుపకలాక్షదోషాక్షాహం
 తిస్ఫుటమ్॥ వ్యా॥ క్రూరఇతి బలిఉచ్చాదిత్రేత్రగతః క్రూరస్సూర్యంగారకశ
 నీనామన్యతమః । షష్టభవత్రిగంబగ్నాత్ పక్షే ఏకాదశేతృతీయేవాస్థితోయది
 అశుశీఘ్రమేవదోషాయుతందోషాణామయుతదశసహస్రదోషానిత్యర్థః॥

తివినాశయతి । లగ్నేశశ్చవివాహాలగ్నధిపఃబలన౯యథోక్తగృహగఃకేంద్రే
 త్రికోణవికాశశాస్త్రోయతి । సోపదోషాయుతంహంతిసంజేష్టికగుణయు
 క్తంలగ్నంవపుర్యవత్ । బలీశశ్చకరిశ్చంద్రవికాశశాస్త్రోయతి । రాత్రావవ
 రరాత్రింగతలగ్నాయుతిదోషాన్నిహంతి । ఏవకారణనావాభాగలగ్నగతిదో
 షానిత్యర్థస్త్వీకార్యరహస్త్వైకాదశగోయతి । సకలాన్ దోషాన్ । స్ఫుటం
 యథాతథాహంతి । తుశబ్దవివాభాగగదోషానిశ్చార్యనిష్పేదాక్షం
 ద్యోతయతి॥ ని॥ తుస్యాశ్చేదైవధారణశ్చైవః సూర్యోవాహా ఏవబ
 లవత్తావ్యతితత్త్వం॥ శ్లో॥నక్తంబలభౌషణశకౌకమందాగుర్వరీతఃక్రాదివి
 శక్తయశ్చేతి శ్రీపతికారపదసక్రామాణ్యోత్॥ తా॥ బలయుక్తమగువాషగ్ర
 హముక, ౬, ౧౦, ఈస్థానములయందున్నను, బలవత్తుడైనలగ్నవికలగ్న
 ముననున్నను ౪, ౫, ౧౦, ౧౧, ఈస్థానములందున్ననులగ్నమునందేష్టిక
 లయుక్తమైయున్నను । పదిపేలదోషములనాశమనొందును ౧౨ తిలకముల
 యుక్తమగుచంద్రుడురాత్రిలగ్నమునొందియున్న బదిపేలదోషములను లగ్నైక
 కాదశగతినుండగుసూర్యుడు సగతిలగ్నమున దయున్ననకేదోషములనుహ
 తంబులుగావించునని తాత్పర్యము॥

*

(౧౦౫) మూ॥ ఉత్పాదోపాద్యైవశతిషహదోషాన్విశ్వశ్చేత
 రాన్ స్వల్పాన్ దోషగణాన్ గుణాన్చగణేత్ సుశ్చేత్యస్తాత్రస్ఫుటం । ల
 గ్నంయత్రగుణాధిపదానకవైర్తాగ్ర్యా సదోషాధిః । బ్రహ్మవాపరహతాన్మ
 త్రనకలాన్ దోషాన్ సమర్థోసహి॥ వ్యా॥ అ దోషప్రముస్తా ముపసంహరతి॥
 ఉత్పాదోష్టిః॥ ఏకవింశతిషహదోషాన్ విశ్వశ్చేతరాన్ విహదోషాతిరి
 క్తాన్ । స్వల్పాన్ దోషగణాన్ దోషసంఘాన్ గుణాన్చగణేత్ సుశ్చేత్యస్తాత్రత్ ।
 జ్యోతిశ్చస్తాత్రత్ । స్ఫుటంశ్చేత్యైత్రయస్త్రికలగ్నం గుణాధిపద్యశ్యతే
 త్తగ్నం । ఉత్పాదోపాద్యైవశతిషహదోషాధిపలగ్నంతున
 ద్రాహ్య అచనస్వల్ప దోషముక్త లగ్నంరాహ్యమిన్ద్యోగ్ధోలభ్యతేష్వదో
 షైశ్చైవముక్తంలగ్నంస్వగ్నమిత్యహ । అప్రేవాహాదీలగ్నై । సకలాన్ దో
 షాన్ అధికానల్పవశదోషాన్ పరిహర్తుంబ్రహ్మవాసమర్థోన హిక్తిముతిమను
 ష్యాఇతిభాషా॥ అ॥ దోషప్రసంతమునుపసంహరి మచేయించునాడు॥ తా॥
 ఏకవింశతిషహదోషములుగాక తక్కినస్వల్పదోషములనుగుణములనుజ్యో
 తిశ్చాస్త్రమువలననిర్ణయించి యేలగ్నంబున దోషములకంటే గుణములధిక
 ముగనుండునోయాలగ్నమును నివాహాదిశుభ కార్యములపేషయి మై గ్రహింప
 వలయుగాక యధికదోషములుగల లగ్నమునుగ్రహింపవలదు । స్వేదోష
 ములైకలియకయుండెడి లగ్నమునునిర్ణయించుట బ్రహ్మకైనవశంబుగాదు

గావునస్వల్పనోషముక్తంగుముగ్రహ్యమని తాత్పర్యము॥

✽

(౧౦౬) మూ॥ నాడీరాశితదీశయోనివనితాదీర్థ్యగణశ్చత్రవడ్వన్తా
ముఖ్యతరావహాసమయేశేషాస్తుచధ్యాస్తతః । మాహేంద్రంగణితాయ
వశ్యుదినసావణీకడుపేద్ధాండ జాంబుశ్యోగినిలింగధూతశశియుగ్గోత్రాహ్వ
యావింశతిః వాగ్॥ అ॥ అనింశతివర్గపచారమాహ॥ నాడీతి॥ నాడీరాశితదీశ
యోనివనితాదీర్థ్యః నాడీకూటః రాశివర్గతదీశ్యగపామైత్రవర్గః । యోగీయో
నివర్గః । వసిదర్థ్యః స్త్రీదర్థ్యః పర్గః । గణశ్చగణవర్గశ్చేత్యేతవడ్వగణః । ఏవా
హాసమయేముఖ్యతరాః అశ్యంతముఖ్యాః తతశ్శుషాశ్చత్రవర్గవర్గాః । వధ్యా
అనుత్తమాభిప్రాయః॥ మాహేంద్రమహేంద్రవగణగణితః॥ ఆయః వశ్యుదిన
సః దినసూత్యతతథోక్తాః । వణీకజాతకూటః ఉడుపేద్ధవేధాకూటః । అండ
జః పక్షికూటః । రజ్జుః । రజ్జుకూటః । యోగినిలింగధూత శశియుగ్గోత్రాహ్వ
యాః యోగినిలింగః లింగవగణః ధూతవగణః చంద్రయోగవగణః గోత్రవగణః
ఇతిత్రయాయేషాంతేతథోక్తాః । సర్వేషుభి త్వావింశతివడ్వగణః కూటభవం
తి॥ అ॥ వింశతివగణనామములదేబువుచున్నాడు॥ తా॥ నాడీకూటమురాశివర్గపు
గ్రహమైత్రమోనిస్త్రీదీర్థ్యవర్గపులును గణకూటమునుమిగులముఖ్యములుమా
హేంద్రగణితవర్గాలమున్నర్థుఁ । వశ్యవగుఁపులునుదినజాతివేధాపక్షిరజ్జుకూ
టములునుయోగినిలింగధూతములునుచంద్రయోగకూటముగోత్రవగణః లింగ
ను॥ వధ్యసంబులన్నియుంజేరి ౨౦వగుఁపులు॥

✽

(౧౦౭) మూ॥ యాతస్యాస్తురగ్రహేయది చతుస్త్రిద్యవ్యంభోధి
స్థోన్యతాదన్రక్షాన్తి గ్రహవహ్నిభౌద్యునిచతుర్దేవేంద్రభాత్యచను । నాడీప
ర్వసుతతలగ్రహాద్యగణరాభింక్షగళిస్థాను భానాడీశుద్ధిరిహావ భాగ్యజనని
మాంగల్యసూత్రంతుసా॥ వ్య॥ అ॥ అథచతుర్వింశైశ్చైవధ మోచ్ఛిష్టనాడీ
కూటమాహ॥ యేతి॥ యానాడీవతుస్త్రిద్యవ్యంభోధిస్థోన్యతా । చతుష్పాన్తి
పార్థివసాన్నక్షత్రేషుజని తేత్యంభోశబ్ద్య ప్రత్యేకమన్వయః । త్రిపాన్తిక్ష
త్రాటికృత్తికా పునర్యసూత్రఫలనీ విశాఖోత్తరమాధా పూర్వాభాద్రా
భ్యాః పక్షిః । ద్విపాన్తితాణి వమృగోర్ష చిత్రాధస్తాఖ్యానత్రీణి । శేషా
ణ్యష్టావశచతుష్పాన్తితాణి చతుష్పాన్తిక్షత్రాణాం దన్రక్షాత్ । అస్పినీ
ప్రభృతి । త్రిష్వంశుభిపర్వసు । త్రిపాన్తిక్షత్రాణాం వహ్నిభాతీకృత్తికాన
క్షత్రమారభ్యచతుర్ష్వంగుభి పర్వసుద్విపాన్తిక్షత్రాణాం ఇందుభాతీ వృగ
శీషవక్షత్రాత్ప్రభృతి పంచసులగుప్తపభృతి నాడీపర్వసులగుభిపర్వసు । ఏ
వక్రమాత్ ఉక్తక్రమాత్ యాగణనాక్రియనేసాగణనా॥ వర్గపక్షత్రస్థానియాం
గుభినిర్మలగుభిస్థాయది । శుభాశుభదాభియం నాడీశుద్ధిశ్చైవ హాసకజన్మని

(౧౧) కాలావృతే - సవ్యాఖ్యానే - శృంగీయవిందుః. ౮౧

భాగ్యజనసేసాభాగ్యః శ్రిశి-కించ-తస్యాస్తుస్త్రీయః కరగ్రహేవివాహేమాంక
 ల్యసూత్రం మంకశేసూత్రం చ్చభదాభవంతమ్॥ అ॥ గాంధ్యోకములచేనాడికూ
 టమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ వతుష్పాదనక్షత్రములయందుబుట్టినస్త్రీకి అశ్వ
 న్యాదిగమూడువ్రేళ్లయందును కృపునడత్తురవి-ఉపాఖ్యాభాతాత్రపాన్నక్షత్ర
 ములయందుబుట్టినస్త్రీకి కృత్తిక మొదలునాలుగువ్రేళ్లయందున్నచిహ్నము
 ద్విపాన్నక్షత్రములయందు బుట్టినస్త్రీకి మృగశిరమొదలైనవ్రేళ్లయందున్నతె
 క్కింపగాగ్నియజన్మనక్షత్రముపరునిజన్మనక్షత్రమున్నవేలియందులేకపోతే
 యొకవేలియందున్న శుభకరంబగుటయుగాకస్త్రీకిమంకశేసూత్రముంబోలే
 మికి-ఎసాభాగ్యప్రదంబగుననుట॥

(౧౦౮) మూ॥ త్రేణిత్రాగ్యభవప్రభాదిగణయే ద్భాసిక్రమాద్వ్యతరగ్ర
 మాద్దంపత్యోరపిజన్మభేశుభభలేభిర్నాంకశిశ్నేయది॥ పాశ్చైవ్కాంకుశిసంస్థి
 తంయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 త్యేపపాణిగ్రహేనాగ్ని॥ అ॥ యంతలేనాడికూటమాహ॥ త్రేణిత్రాగ్యభవప్రభాది
 నక్షత్రాణిద్రాశిసంస్థితాశ్చకరగ్రహయేత్॥ దంపత్యోరపిజన్మనక్షత్రేభిర్నాంక
 గుశిశ్నేయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 పాశ్చైవ్కాంకుశిసంస్థితం పాశ్చైవ్కాంకుశిసంస్థితంయదితదా
 పాణిగ్రహేనాగ్ని॥ అ॥ యంతలేనాడికూటమాహ॥ త్రేణిత్రాగ్యభవప్రభాది
 నిమొదలుమూడేసినక్షత్రములు మూడువ్రేళ్లయందుగ్రహస్యకరగ్రహయేచేక
 గనచేయేగావధూవరులనక్షత్రములొకవేలియందుండకవేరువడియున్నశుభక
 రంబులగుననియుమరువురునక్షత్రములు ఒకవేలియందున్నమికి-ఎయొపహర
 రంబగుననియు ముఖ్యాభిపాయము॥

(౧౦౯) మూ॥ పర్యామైస్త్రీతయ్యోద్యవపావంస్త్రీభంచతుస్త్వ
 యంపాశ్చైవ్కాంకుశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 ర్నియోగసమయేష్యేకాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 త్యాదిచేవ్యా॥ అ॥ పాశ్చైవ్కాంకుశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 భంస్త్రీజన్మగ్రంభంభంచతుస్త్వయంపాశ్చైవ్కాంకుశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 త్రీతయ్యోపర్యామైస్త్రీభిరావృత్తిభిన్యహితమంతరితంసత్॥ పాశ్చైవ్కాంకుశి
 సంస్థితంనా॥ అ॥ గనతదావివాహసమయేతద్రాశిసంస్థితంయదితదాతద్రాశి
 శుభేనాదితదావివాహసమయేవివాహకాలేవరావరశ్చవరాప్రమాం
 స్త్రీచేష్యేకశేషాతయోపర్యామైస్త్రీభిరావృత్తిభిన్యహితమంతరితంసత్॥

జన్మరాశ్యోరేకాధిపత్యేద్వయోరేక ఏవాధిపతిశ్చేద్యర్థః । అథవాద్వయోర్ద్వై
త్రేందపతిరాశ్యధిపత్యోర్ద్విత్రేందయదితదా ఏక నాడిజనితదోష ఏకాంగశీజ
స్యదోషః । నాస్తితికచిదార్యాహించిరేజగుః । వచేర్లిట్ ॥ అ॥ దంపతులజన్మనక్షత్ర
ములొకవేలికవచ్చిననుదోషములేకయున్నదివిధమునుజెప్పచున్నాడు ॥ అ॥ పూ
ర్వశ్లోకమునజెప్పబడినక్రమంబున దంపతులజన్మనక్షత్రములఅన్వేషింమొదలుము
మ్మారుగణనచేయునపుడొకవేలినిబొందకయుండియాపిమ్మటనొకవేలినిబొం
దియున్నను । దంపతులరాశికూటజ్ఞకూటములశుభకరములైయున్నను । ఉభ
యలజన్మరాసులకొకరహమదిపలయైయున్నను । జన్మరాశ్యధిపతులపరస్పర
మిత్రత్వముగలవారైయున్నట్టిసమయముననేకాంగశిష్టితనక్షత్రదోషముపని
లేదనికొందటియభిప్రాయము ॥

(౧౧౦) మూ॥ ఇంద్రాగ్నివసుమిత్రపూషసవితృస్వాతి శివాజైకపా
ద్యేష్వేవాప్తనుదంపతిజనన భేద్యేష్యాకధిష్ఠ్యేశుభే । అంత్యపాంత్యవిధి
ద్వైవగిరిశత్రశార్యపిత్యేషు వానానాపాదజయోర్య మేందురుణధూన్య
సార్యేషువా ॥ వ్యా॥ అ॥ నాడికూటముక్త్యదానీమవస్థాభేదనతద్భంగమాహ॥
ఇంద్రాగ్నిఇతి॥ ఇంద్రాగ్నివసుమిత్ర పూషసవితృస్వాతి శివాజైకపాదవిశా
ఖాధనిష్ఠానూరాధారేవతి హస్తస్వాత్యార్థా పూర్వాభాద్రా ఏతేశుభే
షు । అప్తనునక్షత్రేషువా । ఏక నాడిదోషోనాస్తి । అథవా । ఏతేషష్టస్వేవనక్ష
త్రేషు ద్వైదంపతిజనన భేదంపతిజన్మనక్షత్రే । ఏకధిష్ఠ్యేసమానపాదగతేవా
శుభేశుభకరేభవతః కుతస్తల్లభ్యతేఇతిచేత్ । నానాపాదజయోరిత్యుత్తరా
ర్ధేవత్యమాణత్యాత్ అత్రేందప్రతిభాతిధిష్ఠానూరాధే మధ్యాంగశిష్టితేఅపి
శుభేఅన్యానిపాన్వైకాంగశి సన్ధితాశుభానీతికించ అంత్యపాంత్యవిధి
ద్విద్వైవగిరిశత్రశార్యపిత్యేషు రేవత్యుత్తరాభాద్రాద్రోహిణీ విశాఖార్థాశ్రవ
ణపుష్యమఖాను । యమేందురుణధూన్యసార్యేషుభరణీమృగశిర్ష శతభిష
గ్నుస్తపూర్వాషాఢాశ్లేషాసుషట్కువ । నానాపాదయోభిన్నపాదసంభూత
యోర్వా । ఏక నాడిదోషోనాస్తిఉత్తరాభాద్రాపుష్యభరణీమృగశిర్ష పూర్వా
షాఢాపంచకంమధ్యవాడి స్థితమవిభిన్నపాదగతంచేచ్ఛుభావహం । అన్యాని
నవపార్శ్వస్థితానిభిన్నపాదగతాశుభాని । ఉక్తాతిరిక్తాశ్వినిపునర్వసూపూ
ర్వఫల్గుశ్యుత్తరఫల్గునిచిత్రాశ్శేష్ఠా మూలౌత్తరాషాఢానామద్యేమద్యేఏక ।
నాడిస్థితేచిత్రాఫల్గుశ్యా అన్యానిపార్శ్వస్థితానిభ । సర్వదానింద్యాఅత్ర
రేవతివిశాఖాద్రోహస్తారాంపునర్గ్రహణం భిన్నపాదవివక్షార్థం ॥ అ॥ ఏ
కాంగశిష్టితనక్షత్రజన్మదోషమునకు విధ్యంతరముచేతబరిహారమును చెప్పచు

న్నాడు॥ తా॥ దంపతులు-ధ-అను-స్వా-భా-ఈనక్షత్రములయందున్నను ఈ
నక్షత్రములలోనొకనక్షత్రంబున నొకపాదమునందైనను- ఉభా-రో-శ్ర-పు
వ్యమిభామృశాపూషాఅశ్లే-ఈనక్షత్రములభిన్నపాదములయందైనను॥ రే॥
వి॥ అర్ధ ౧॥ హ॥ యీనక్షత్రములయందైనను॥ యీనక్షత్రములభిన్నసమానపాద
ములయందైననుజన్మి-చియుండి రేనియేకాఁగఁగల్గిస్తినక్షత్రదోషములేదు॥

(౧౦౦) మూ॥ జ్ఞేయాన్యఃస్మిదతప్తయానిసకలాన్యతౌణిదప్రాదితో
ప్యేకైకస్యనాంఘ్రికఁప్రతిగృహజ్ఞేయంచమేషాదీతః॥ రాశ్యంతంగణయేద్వ
రస్యతుసదాస్త్రీజన్మరాశ్యదితః॥ బ్ర॥ క్తాదోషనిరూపణేప్రథమతోవేషాదిరా
శీశ్వరాః॥ వ్యా॥ అ॥ అథక్షిభిః శ్లో॥ కై॥ రాశికూటమాహ॥ జ్ఞేయాసీతిపస్తాద్రితః॥ అ
శ్వినాదీనిసకలానియుతౌణి॥ అఘ్రివతప్తయానిపాదవతప్తయాయుక్తాః జ్ఞే
యానిని॥ పాదంపదంఘ్రిశ్చరణోఽస్త్రీయామిశ్యమరః॥ మేషాదితఃమేషాదిచ్ఛా
దిశ రాశినామేకైకస్యరాశేః॥ ప్రతిగృహంనవాలఘ్రికంనవపాదాశ్శకంజేయం
జ్ఞాతవ్యంతత్రసదాసర్వదాస్త్రీజన్మరాశ్యదితఃపథూరాశిమారభ్యవరస్యరా
శ్యంతంగణయేత్ దోషనిరూపణేషకవింతమహదోషనిరూపణసమయేప్రథ
మతపవ॥ మేషాదిరాశీశ్వరాఃప్రోక్తాఃభౌమశ్శుక్రఇత్యాదినాడుక్తాః॥ మథఃమేత
స్మిరూప్యతఇతచేత్॥ వత్సమాఃశ్లో॥ కేమిత్రత్వేగ్రహయోరిమావితిరాశ్యధిపతి
త్వస్యాకాంతితత్వాత్॥ అ॥ మూ॥ డ॥ శ్లో॥ కములచేతరాశికూటమునుజెప్పచున్నా
డు॥ తా॥ ఒక్కొక్కనక్షత్రమునకు॥ నాలుగుపాదములఅట్టిపాదములతోఁమిది
చేరిననొకరాశియగును॥ రాశికూటాదివిచారముజేయునపుడుకన్నియజన్మరా
శిమొదలుపరునిజన్మరాశివరకులెక్కింపవలయుననితాత్పర్యము॥

(౧౦౧) మూ॥ చంపతోగ్రస్యమసప్తమాచసుతదౌతావేకగాశిస్తయో
ర్ముఖ్యోతౌత్రీభవౌచతుర్థదశమాదత్యవ్యత్యయోవాశుభౌ॥ ఉద్వాహేనవపంచ
మాద్యశుభదౌతద్వ్యత్యయోవాశుభామిత్రత్వేగ్రహయోరిమావపిశుభావేకా
ధిపత్వేసివా॥ వ్యా॥ అ॥ గణనాయాఃఫలమాహ॥ దంపతోగ్రతి॥ దంపతోజాయా
చపతిశ్చదంపతీతయోర్వధూకరయోఃరాశి॥ సమసప్తమాచేతిసుతదౌపుత్రప్ర
దౌ॥ స్త్రీ॥ రాశిమారభ్యపురుషరాశిపర్యంతంగణనాయాం॥ క్రియమాణాయాం
రాసీనాంసప్తసంఖ్యాచేత్సమసప్తంభవతి॥ తయోర్దంపతోఃరాశిషకరాశిశ్చే
తావపిముఖ్యోఉత్తమాకిలవత్రిభవౌస్త్రీ॥ రాశిమారభ్యపురుషరాశిపర్యంతం
పునఃపురుషరాశిమారభ్యస్త్రీ॥ రాశిపర్యంతంవగణనాయాంసత్కాంత్యోత్రీయై
కాదశౌ॥ తద్వత్చతుర్థదశమాచతద్వ్యత్యయోతావేకాదశమచతుర్థాచేత్
శుభాఅన్యధాఅశుభౌఉద్వాహమయేనపంచమాతులశుభౌ॥ తద్వ్యత్యయాపంచ

(౧౦౪) మూ॥ సూర్యావ్యర్థకు జేదవత్ససుహృదశ్శత్రూని తాక్షి-
విభోస్సూర్యోన్మాసూదౌనశత్రురవసీప్రతస్యమిత్రాణితే॥ అం॥ ర్యేదవత్సం
దుభోస్సూర్యోన్మాజ్జన్యరం శుక్రాహితౌ చంద్రోరిస్సూహృదోగుణిమజశశి
బ్రహ్మస్సోర్జ్యోరహా॥ వ్యా॥ అభిదవ్యభ్యంగగ్రహమిత్రత్వమాహ॥ సూర్యస్యే
హి సూర్యస్యోర్జ్యకుజేదవః గుర్వంగరకచంద్రాః, సుహృదఃమిత్రాణి, సిత-
రం, సితశ్శుక్రం, అం॥ శత్రవైశ్చరణితోశత్రూ, అవశిష్టోబధఃసమగ్రోపాదిదేవా
పవగంతవ్యం॥ ధోశ్చుబ్రహ్మసూరజ్ఞాసూర్యాబధౌ, నశత్రుః, అన్యశత్రుఃకో
పినాస్తి, కుజగురుశుక్రశత్రవైశ్చర్యాసమాభ్యుత్తః, అవశిష్టతస్యగారకస్య
తేషుస్థాం అం॥ ర్యేదవః సూర్యగురుచంద్రాః మిత్రాణిజేదవః బధఅహీ
తకృశీశత్రుర్యోగః శశిశుక్రాసమాజ్జన్యబుధస్యతరం శుక్రాహితౌ- సుహృ
దౌ, చంద్రస్తురంశిత్రుః శుక్రశుక్రబ్రహ్మ, అంగరకశశి సూర్యాసుహృదః, సిత
జ్ఞాశుక్రబధౌరిపూశత్రూశశిస్సమః॥

(౧౦౫) మూ॥ సామంతి సుహృదౌభృగోశ్శశిరవీశత్రూభృగజ్ఞాహీ
తౌమరిసాగ్గరవిదవశ్చరంవంశక్రాంతమాన్యస్యమాః॥ దంపత్యోర్జ్యంబస్మ
రాశ్యధిపయోచక ధివత్సేవభో మైత్రేవాస్తవయోస్సహస్త్వహితయోర్జ్య
స్తయోర్జ్యంబస్యకృత్॥ వ్యా॥ సావీర్యం॥ భృగోశ్శుక్రస్యసామంతి బుధశశి, సు
హృదౌశశిరవీచంద్రసూర్యోశత్రూ ఇతరోకుజగురురూసమావిశ్మద్ధాల్లభ్యతే
ఏవంసర్వత్రవిధ్యంమదన్యశత్రవైశ్చరన్యభృగజ్ఞా శుక్రబధౌహితౌసుహృదౌ,
ఆరరవీదవఅం॥ గారకః, రివిండు, సూర్యచంద్రు సావిత్రయారివశశ్చ
త్రవః, అనుక్రాంతక్రాంతిక్రాంతిమాన్యస్యమాన్యమాభిర్భృగః యథాసూర్యస్య
ఆర్యకుజేదవస్సూర్యుదశుక్రశశీశత్రూభ్యైలేదక్రాంత్యోబధః అనుక్రమేన
మవీచమస్యేసామంతిమాత్సయస్య మంగతవ్యుత్తాశయః॥ గ్రహమిత్రతా
యాప్రయోజనసూహా॥ దంపత్యోర్జ్యం॥ దంపత్యోర్జ్యంబస్మరాశ్యధిపయోమైత్రేమి
త్రస్యేసతీవికాభవత్సేవానుచిశుభంసవయోదంపరాశ్యధిపత్వే, సవయో
స్సత్యోనమస్సంభవదభిర్భృగ, అహితయోస్తయోచవశత్రోస్సోర్జ్యోదయో
దంపత్యోర్జ్యం॥ రాశివగః॥ మృత్యుకృత్, అత్యంతిష్టిభ్యైలేదవశత్రమిత్ర
త్వేనైసగికే, తాతాంలికశత్రుమిత్రత్వేతు, గ్రహన్యతరాంలేవీతీయవృత్తి
యచతుర్థకదశమైకాదశద్వాదశేహస్థితౌమిత్రే, ప్రథమపంచవష్టసప్తమష్ట
మచవమేహస్థితత్వసంధావంశితాతాంలికశత్రుమిత్రత్వేతేథాచ, సెనగిక
మిత్రతాతాంలికమిత్రతయనిఅధిమిత్రతంభవతి, నైసగికశత్రుస్తాతాంలికశ
త్రుశ్చేదధికత్రుభావంనైసగికమిత్రతాతాంలికశత్రుశ్చేత్సమోభవతి॥

సర్వకళత్రుసమస్తా తాగ్రలికమిత్రంచేత్సోపసమీభవతి, నైసర్గికసమస్తా తాగ్ర
 లికకళత్రుశ్చేత్సోపిశత్రురేవ, తా తాగ్రలికసమత్వాభావాత్, తిథాచోక్తంబృ
 ౧, తాహజ్ఞాతకేశ్లో॥ అన్యోన్యస్యధనవ్యయసహజవాపరబంధుస్థితా
 స్త తాగ్రలెనుహృదస్సత్తుంభవనోప్యేతేరయస్తస్యథా, ద్వైత్యానుక్తంబాం
 ధ్యహృత్సమరిపూగ్నంచిత్యవై సగీకాంస్త తాగ్రలెచతుస్త్వతాగ్రధిసుహృస్స
 తాగ్రవిధికికల్పయేదితి॥ అ॥ రెండవశ్లోకములచేతగ్రహమైత్ర్యధ్యనముకాగ్రణము
 చున్నాడు॥ తా॥ సూర్యునికకుజగురుచంద్రులుమిత్రులుశత్రువులు, బుధుడు సము
 డు, శత్రుకూన్యుండైనచంద్రునికిరవిబుధులుమిత్రులు, కంజగురుకుశనలుస
 ములుకుజునికిరవిగురుచంద్రులుమిత్రులు, బుధుడుశత్రువుశనకు సులుసములు,
 బుధునికిరవిశుక్రలుమిత్రులుచంద్రుడుశత్రువుకుజశనగురువు సములుగురువున
 కుకుజచంద్రశూర్యులుమిత్రులు, బుధశుక్రలుశత్రులు, శని సముండు, శుక్రనకుశ
 నిబుధులుమిత్రులు, సూర్యచంద్రులుశత్రువు, గుర్వంగారకులు సములు, శనైశ్చ
 రునకు, బుధశుక్రలుమిత్రులు, కుజరవీసోములుశత్రువులు, గురుడు, మును, ఈచే
 ప్పబడినశత్రుమిత్రత్వములుస్వభావసిద్ధంబు లిదియునుంగాక ఆయాకాలముల
 యందుసంఘవింశతిశత్రుమిత్రత్వములెన్నియనిన, గ్రహమునకు ౨౩, ౪, ౧౦, ౧౧,
 ౧౨, ఈస్థానములయందున్న గ్రహములుతాత్కాలికమిత్రములు ౧, ౬, ౧౨, ౧౪,
 ఈస్థానములయందున్న గ్రహములుపాతకాలిక శత్రువులు, నైసర్గికమిత్రగ్రహ
 ము తాత్కాలికమిత్రమైయున్నవిమిత్రమగును, నైసర్గికశత్రువు తాత్కాలికశత్రు
 వైనవిమిత్రమగును, నైసర్గికశత్రువు తాగ్రలికమిత్రుండైనసముండగు నై
 సర్గికమిత్రుండు తాగ్రలికశత్రువైన సముండగు నైసర్గికసముడుతా
 తాగ్రలికశత్రువైనసతండునుశత్రుండగున నిణయింపవలయును, త్రైమిత్రని
 ణయమునక, బ్రహ్మజనంబేమియనిన వనూవరులజన్మరాశ్యధిపతీలకుమిత్ర
 త్వముగలిగియున్ననునేకాధిపత్యముగలిగియున్నశుభకరంబగును, సమత్వము
 గలిగియున్నసామాన్యఫలంబులుగలుగును, శత్రుత్వముగలిగియున్నదంపతుల
 కుమృత్యురంబుంబగుననుట॥

(౧౦౬) మూ॥ భావాన్యోనిరియంతృదస్రవరుణాః శోష్యయమాం

త్యోచోవుష్యాన్సంబంధావసోవిధిధూన్వానౌతుమూలేశ్వరా, మాజూలా
 ఘోరాది పితృభగవాభూషణంబులొక్కహామీర్చద్వైమరుదగ్ర భేతుమ
 హిషామిత్రాన్విలిఖాభ్యశే॥ వ్యాఘ్రాశివమైత్రభేకు హాతౌతోయాచ్య
 తౌమరూపౌసంహాభ్యాంజపాద్వసూఫణిపూషిశ్వాభిశచ్ఛేక్రమాత్, వైష్ణ
 ణంబఘ్రిచరీసృసంహరిగజం శౌభాస్మగాజంభవేద్గంశతోరశ్చివైరమశ్వమ

హీషంగోవ్యాఘ్రమోత్వాఘచ॥ వ్యా॥ అ॥ అథద్వాభ్యాం యోనికూటమా
హా॥ హా॥ వా॥ వ్యాఘ్రవిచిత్ర॥ దసవరుణావశ్వసేవభివజౌ॥ అశ్వతురగా
యమాంత్యేభరణీ రేవత్యే । గజౌపుష్కాస్త్రవ్యకృత్తికే । సుజౌచ్చగౌ
విధివిధూరోఽణిమృగశీర్షేఅహీసర్పమూలేశ్వరౌమూమూలాద్దే॥ శ్వాసౌ
శునకౌ॥ ఉరగాదితి॥ అశ్రేషాపునర్వమూ॥ మాజాః తౌ॥ పితృభగౌమఘానపూర్వ
ఫల్గునౌఆఘామూషకౌ॥ అర్యమాహిర్బుధౌ॥ ఉత్తరఫల్గుస్యత్రరాభా
త్రైపశూగావా॥ మరుదరగభస్వాతీఃస్తామహిషా॥ ఇంద్రాగ్నిచిత్రాభ్య
భావిశాఖచిత్రానక్షత్రేవ్యాఘ్రాశార్దూతౌ । శక్రభామైత్రఫేతృ॥ శ్వేతానూ
రాధేతు-హరిణౌన్యగౌతోయాచ్యుతౌ, పూవాఃషాధౌశ్రవణేమరుగబౌక
పీ, అజపాద్యసూపూవాఃభౌద్రాధనష్టే, సింహాభ్యా, విశ్వాభిజిత్తేఉత్తరా
షాధాభిజన్తత్యేఫణిరిపూఫణీనాం సపాణాంరిపూశత్రూజఘ్రాక్రమా
దుక్తక్రమాత్, బోధ్యః॥ తేషాంవైరయోనిమాహ॥ వైశ్వణమిత్యైశ్వణంశ్వాకు
నకవీణాంకృష్ణమృగః, తయోస్సహహారః, శైవ్యణంయేషాంచవిరోధశ్వాశ్వతక
ఇత్యేకవద్ధానవస్సవత్రనపుంసకమితిసపుంసకత్వబభువోసరిస్సపంబభుర్న
కులః, సరిస్ససస్సర్వచ్చతయోస్సహహారబభువోసరిస్సపం-హరిగజంసింహ
గజం, శౌభామృగాజం, మరుగటచ్చగం, అశ్వమహిషం, గోవ్యాఘ్రం, ఓత్వా
ఘమాజాఃరమూషకం॥ ని॥ ఓతువిడాలోమాజాఃరఇత్యమరః, ఏతేషాంయ
ధావైరంతధాతత్సంజ్ఞికనక్షత్రజాతయోషకంపత్యోరపివైరంభవత్, మూ
లానక్షదేయోజాతస్సశ్వా అనూరాహాయాంయాజాతానావీణీభవతీ॥ ఉభ
యోవైరంవిరోధః ఏవమన్యేషాపిద్రష్టవ్యం, ఇయమేవ - భానాంయోనిః,
యోనికూటకూటఇత్యుచ్యతే, ఉక్తరీత్యాయయోర్నక్షయోర్నత్రవిరోధఃతన్న
క్షత్రజాతయోరేవదాంపత్యంయుక్తమిత్యభిప్రాయః॥ అ॥ రేండుశ్లోకములచే
తయోకూటమును జెప్పవచ్చును ॥ తా ॥ అశ్వని శతభివజ్జుక్షత్రములు
గుల్మములు భరణీరేవతులేనుంగులు, పుష్యకృత్తికజములరోహిణీ । మృగ
శీషకములుసపకములు మూలాద్రాలుకుకరాలు॥ ఆశ్రేపున॥ పిల్లులు॥ మఖ
పుబ్బ॥ కొకురాలుఉత్తరఉషా॥ గోవులు॥ స్వాతి॥ నాస్తలెనబోతులు॥ విశా
ఖాచిత్ర॥ పులులు॥ శ్లోష్ట॥ అనూరాధమృగములు॥ పూషాశ్రవ॥ కోతులు॥
పూర్వాధని॥ సింహములు॥ అషా॥ అభిజి॥ ముగిసలు॥ యారీతనక్షత్రములకు
సంజ్ఞల నెఱుంగవలయునందు బరస్పరవైరముగలజంతువులెవ్వయినెనుశునక
హరిణంబులు॥ పాముముంగిసలు॥ గజసింహములు॥ కపిఘాగంబులు॥ అశ్వమ
హిష బులుగోశ్యాఘ్రములు॥ ఇవిచిరకాలవైరములుగలవైరముండు గావున
నిసరమస్సరవిరోధిజంతుసంజ్ఞగల నక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీకుగమూల

దాంపత్యముఘటించిన ముక్తి-లక్షలవాకరంబగుచేప్పబడినక్రమమునవరస
రవిరీధములలేకయుండెడి నక్షత్రములయందుబుట్టిన స్త్రీపురుషులకుదాం
పత్యముగయోగ్యులగుననితాత్పర్యము॥

[illegible]

(౧౦౯) మూ॥ స్త్రీభాద్యంరథాంతమేవగణయేత్ స్త్రీదూరమ
 ద్వేయదిద్వేషంమధ్యఫలం ద్విత్వియనవకేద ద్యాత్తత్రయేనుఖమ్ । స్త్రీశిష్ట్య
 యథాత్రయోనశ పరంపుం జన్మశిష్ట్య భవేదవంచా బహుపుత్రకృతణి ।
 దేవోషేత్రయోర్వైరకృత్ ॥ వ్యా॥ ౧॥ క్రమప్రాప్తం స్త్రీదూరకూటమహా॥
 స్త్రీభాద్యమితి ॥ స్త్రీభాద్యంస్త్రీసక్షత్రమారభ్యవరథాంతంపురుషసక్షత్ర
 పర్యంతమేవగణయేత్ ఏవకారేణసతూక్తవైపరీత్యనేత్యర్థః । ఏవంగణవా
 యాంక్రియమాణాయాం ఆద్యోద్రవమనవకేళంసక్షత్రంవిద్యతేయది । తదా
 స్త్రీదూరం స్త్రీదూరకూటం । ద్వేషంబలపత్యోః కలహంబద్యాత్ । ద్విత్వియ

(୩୭)

UF

(౧౦౦)వూ

(౧౨౧)ము

జేనమానుషగణంహిత్యామరాణాంఽణం చాన్యఃశోభనమామనంతిమునయః
 కేచిత్తుపాణిగ్రహే॥ వ్యాఖ్యానోక్తగణానాంఫలమాహ॥ దంపత్యోరితాపరి
 ణయేవివాహవిషయేదంపత్యోః॥ స్వగణః, స్వకీయగణః, ఉభయోరేకగణాన్య
 దకేశుభః మర్త్యామరణాంమనుష్యదేవానాంగణః ఏకస్యమనుష్యగణాలన్యస్య
 రాక్షసగణశ్చేత్ మధ్యమఃఅమరరక్షసాంగణఃఏకస్యదేవగణాలన్యస్యరాక్షస
 గణశ్చేత్ అశుభకృత్ మర్త్యానురాణాంగణః ఏకస్యమనుష్యగణః, అన్యస్యరా
 ష్టసగణశ్చేత్ మృతీర్తరణంభవేత్ దైవత్యగణేనసహమనుష్యగణంహిత్యావి
 హాయగారాక్షసగణేన అమరగణంచహిత్యాఅన్యం మనుష్యదేవగణం పాణిగ్ర
 హేవివాహవిషయేశుభకరమితకేచిస్తునయః ఆమనంతిమదం హిత్యాదైత్యగ
 ణేన మానుషగణంహిత్యానురాణాంగణమిన్యత్రవిశేషః కేవలదేవానురగణ
 స్యమనుష్యగణాన్యవాననిషేధః । కింతాస్త్రీయారాక్షసగణం పురుషస్యదేవగ
 ణోవామానుషగణోవాయదిదోషప్రదః । అన్యధాపురుషస్యగారాక్షసగణంస్త్రీ
 యాదేవగణోమనుష్యగణోవాయదిశుభప్రదః॥ శ్లో॥ స్త్రీరాక్షసంనకర్తవ్యం
 కర్తవ్యంనరరాక్షసమ్ । స్త్రీరాక్షసంభవేమృత్యుస్సర్వఏవనసంశయశ్చైత్యుక్త
 త్వాత్॥ అప్రార్థ్యశ్లోకమున జెప్పబడినగణములకు ఫలముజెప్పుచున్నాడు॥
 తా॥ దంపతులగణముకట్టెయెన్న శుభకరంబగుమనుష్యదేవగణములు
 మధ్యమంబులగును గొందఱిపక్షంబుననివియు శుభకరంబులగుదేవరాక్షస
 గణములశుభకరంబులగును మనుష్యరాక్షసగణములు మృత్యుప్రదంబులగును
 వ్యాఖ్యానమున వ్రాయబడియున్న గ్రంథాంశరచనమువలనపురుషునిరాక్ష
 సగణమైయున్నను యోగ్యంబగుననుట॥

✽

(౧౨౨) మూ॥ స్త్రీభాద్యంవరభాంతమేవగణయేన్తాహేంద్రవరా
 స్త్యమివేద్యస్సప్తమదిక్ త్రయోదశ రసక్షోణీనిధిక్షోణయః । దృశ్నత్రేశర
 లోచనేపరిణయేహ్యష్టాసుపుత్రప్రవాదంపత్యోరితరేనదాకలహదావగేషు
 ముఖ్యస్త్వయమ్॥ వా॥ అ॥ అథమాహేంద్రవరామాహ॥ స్త్రీభాద్యమితి॥ స్త్రీ
 భాద్యంవధూనక్షత్రమారభ్య । పరభాంతంవరనక్షత్రపర్యంతమేవ గణయే
 త్ । ఏవకారీవరనక్షత్రమారభ్యవధూనక్షత్రాంతగణనాయోగ్యవ్యవచ్ఛే
 దాథకః । ఏవంగణనాయాంక్రియమాణాయాంసత్కాంపేదఃచతుర్థనక్షత్ర
 సప్తమదిక్ త్రయోదశరసక్షోణీనిధిక్షోణయః । సప్తమనక్షత్రంధిగశమనక్ష
 త్రం త్రయోదశనక్షత్రం రసాక్షట్ ట్ ట్ ట్ రేకః వామాంకప్రక్షేపేణమిళి
 త్వాపోడశవామాంకప్రక్షేపేణైవోత్తరత్రసంఖ్యాగ్రహణంకార్యం నిధి
 యోనవ । ట్ ట్ రేకఃమిళిత్యాఏకోననిశతిః దృశ్నత్రేద్వాఏకవింశతిః శర

లోచనేపంచవింశతిః అమితప్రావగాః మా హేంద్రవగాః దంపత్యోస్సుపుత
ప్రదాజితేడక్తారిక్తవగాః కలహప్ర-అయంవర్గః- పరిణయేవివాహవిషయే
వర్గేషుముఖ్యోశ్లేషః॥ అ||మా హేంద్రవర్గువును జెప్పుచున్నాడు॥ తా|| ఐహూనక్ష
త్రము మొదలు ౪-౭ ౧౦-౧౩-౧౬-౧౯-౨౨-౨౫-ఈనక్షత్రములు మా హేంద్ర
వర్గములనంబడుగాననీ, త్కత్రములలో నొకటివరనక్షత్రమైయున్నవివాహవిష
యపైయు త్త్రుబగునీమ హేంద్రవర్గు శుభకరంబగునటుగాకున్న గలహకరంబ
గునని తాత్పర్యము॥

✽

(౧౨౩) మూ॥ స్త్రీభాదేత్వరధిష్ఠ్యయు క్తగణనాసంగుణ్యతాంసప్రభి
ర్నాష్టావింశతీసంఖ్యయా పరిణయేభక్త్యవపుంభాద్యది । తద్వత్తాంగణనాంచ
భాగకరణంకాయుష్యవర్గస్తవయం యశ్చేషేనధికేపురైవమరణంతస్యైవమ
ధ్యేతయా॥ వ్యా॥ అ|| గణితాగతాయుష్యవర్గమాహ॥ స్త్రీభాదేరితి॥ పరిణయేవి
వాహవిషయే స్త్రీభాదేస్త్రీనక్షత్రప్రభృతి- వరధిష్ఠ్యయు క్తగణనావరనక్ష
త్రాంతేనాభిశత్యసీతేనయు క్తగణనాయాం తాంగణనాంసప్రభిస్సప్తసంఖ్య
యా-సంగుణ్యతాష్టావింశతీసంఖ్యయాభక్త్యావిభజ్య శేషమేవనితీపేత్-లబ్దేన
ప్రయోజనాభావాత్ । పుంభాద్యపిపునఃపునఃక్షత్రమారభ్య॥ స్త్రీనక్షత్రాంత
యు క్తగణనాయాం తాంచగణనాంభాగకరణంభాగక్రియాంచాతిద్వితీపూ
ర్వవత్సప్తసంగుణ్యతాష్టావింశతీసంఖ్యయావిభజ్య శేషమనితీపేత్ । ఏవంసతి
యశ్చేషే । యస్యపురుషస్యసంబంధినిశేషేఅనధికేస్త్రీశేషాన్నాస్యసేనతి త
యోర్నంపత్యోర్నధ్యేతస్యైవవపురాప్రథమతఃమరణం । స్త్రీశేషేఅనధికేసతి
స్త్రీయాః । ప్రథమతోమరణమతివేదితవ్యం॥ అయమేవాయుష్యవర్గఇత్యుచ్యతే॥ ఉ
భయోశ్చేషానమాయదివంపత్యోర్నరణంయగపదిత్యర్థాల్లభ్యతే॥ అ|| గణితా
గతాయుష్యవర్గువును జెప్పుచున్నాడు॥ తా|| కన్యజన్మనక్షత్రము మొదలువరజన్మ
నక్షత్రమువరకు గణనచేసియాసంఖ్యను ౭టిచేగుణిస్తే, అచేత భాగింపగా శేషిం
చినసంఖ్యనట్లుంచిమరలవరనక్షత్రము మొదలుక న్యానక్షత్రమువరకు గణనచేసి
యాసంఖ్యనుంబూర్వమువతగుణించిభాగింపగా శేషించినసంఖ్యముందు శేషిం
యున్నసంఖ్యకంటెనధికముగనుండేనేనిపురుషునికంటెముందువనితకాలమునే
యును॥ సంఖ్యాద్వయముననుంబగు శేషించియుండేనేనియుభయులకునమకాల
మునమరణము సిద్ధించునని తాత్పర్యము॥

✽

(౧౨౪) మూ॥ ఆయాస్సుర్ధ్వజధూమసింహశునకాఉత్తాఖరాఖ్యోగ
జఃకాకోష్ఠావితిచైకమేకముదతత్ప్రగదీదప్రాద్యపిశిష్టంభాత్రితయంభవేత్స

రిణయేస్వస్యాధిష్ఠ్యైవత సత్తత్పంచమభంతయోః కలహకృత్యాదాయ
 వర్గస్వయమ్॥ వ్యా॥ అ॥ ఆయవర్గమా॥ ఆయాఇతి॥ ధ్వజధూపి సింహశునకాః
 యోఖరాఖ్యః॥ గజః॥ కాకః॥ ఇత్యస్తాప్రాగావ్యాసాస్యైవదప్రాదిలశ్వన్యాదిప
 తైకముడునక్షత్రతత్త్వాదితేషాంధ్వజాద్యాయానాంప్రాగాది పునఃపునః
 త్రివారంగణయేత వధాచత్రిరావృత్యాచతుర్వింశతినక్షత్రాణిభవంతి॥ ధ్వంత్రి
 రావృత్యాః ధ్వంభత్రితయంనక్షత్ర త్రితయంస్వస్యాధిష్ఠ్యైవతః ధ్వజధూమ
 సింహయస్థితనక్షత్రాదితఃపునర్భవేత్॥ ఆయవర్గః । ప్రాచ్యాంధ్వజాయేలశ్వ
 న్యాశ్రేషామారాధాపూర్వాభాద్రాః॥ ఆగ్నేయాంధూమారంభరణీమఖాశ్వ
 షోత్రరాధాద్రావక్షిణస్యాంసంహేయేకృత్రికా పేర్వఫల్గు మూలారేవత్యః
 వైర్ముత్యాంశునకావీరోహాఖ్యత్తర ఫల్గునిపూర్వాషాఢా ప్రతచ్యాంవృష
 భాయేమృగశీర్షహస్తోత్రరాషాఢావాయవ్యాఖరాయేఆర్ద్రా చిత్రాశ్రవణాని
 ఉదీచ్యాంగజాయేపునర్వసూన్వాబీధాః॥ ఈశాన్యాంకాకాయేపుష్యవిశాఖా
 శతభిషజః । భవంతిపరణయేవివా హేతత్తత్పంచమభంయస్మిన్నాయేపున్నక్ష
 త్రంతస్పంచమాయస్త్రీనక్షత్రవిద్యతేచేతేతయోద్ధంపత్యోకలహకృద్భవేత్
 ధ్వజాయేలశ్వనీపురుషభంతిపంచమేవృషభాయేతస్పంచమంస్త్రీనక్షత్రంమృగ
 శీర్షంయదితయోః॥ సరస్వరంపంచమగ్లోభవతితయోఃపరస్వరివిర్ధత్వాద్ధం
 పత్యోకలహకృరితిభావః॥ విరోధవిచారస్తువాస్తుప్రతరజేవత్యమాణత్వాత్ఇ
 హవిస్తరభయాన్నలిఖ్యతైలయమేవాయవగ్గఇత్యచ్యతే॥ అ॥ ఆయవర్గసుశ్చేష్ట
 చున్నాథ॥ తా॥ తూర్పుమొదలరదికులయంన క్రమంబున ధ్వజధూపి సింహ
 శునక॥ వృషభ॥ ఖర॥ గజ॥ కాకా॥ యములగుచున్నవి॥ అట్టియాయములలోధ్వజాయ
 ముమొదలు । రాలశ్వన్యాదికముగాఁగి నక్షత్రములముమ్మారుగణనచేయగానే
 పించినమూడునక్షత్రములనుధ్వజాద్యాయత్రయమునగణనచేయవలయునట్లు
 గణనచేయగావచ్చిననక్షత్రమున్నాయమునకు, ౫వ ఆయమునవరనక్షత్రమున
 కు, ౫వదగ్గరగ్నేయనక్షత్రమున్నగలహకరంబగుననితాత్పర్యము॥

(౧౨౫) మూ॥ కన్యాకుంభతులాధనుర్నరయుజాంత్యక్తావృమ్మగం
 కరగటంసింహచైవయుషం వివాహసమయే వశ్యాశ్చశ్రేషాగృహః । త్యక్తా
 వశికమేవసర్వ నిలమాస్సింహస్య పశ్యాస్తధాజ్ఞాతవ్యా అపితౌళికాశ్శుభక
 రావశ్యాఖ్యయోగాస్తప్తీమ్॥ వ్యా॥ అధవశ్యవర్గమాహ॥ కన్యేతి॥ కన్యాకుంభ
 తులాధనుర్నరయుజాం ఆద్యాస్త్రయః ప్రసిద్ధాః ధనుర్నరయుక్థనుషః ప
 రార్థఇశ్యర్థః ధనుషః పూర్వార్థలశ్వకారః । ఉత్తరార్థో నరాకారఇతిప్రసి
 ద్ధః॥ తేషాంచతుర్ణాంక్రయేణమ్మగం । కరగటంసింహంయుషంచవివాహసమ

యే త్యక్త్వా శేషాః గృహాః రాశయః సర్వసాంపశ్యాః ఏవం సర్వత్రా పూజ్యం
 సింహస్యవృచ్చిక మేవ వృచ్చిక మాత్రం త్యక్త్వా సర్వసలయాః సర్వరాశయః పశ్య
 ఇతి జ్ఞాతవ్యాః అమీవశ్యాఖ్యయోగాః శుభక రాతీశికాయోగా అమీశుభక రాః
 తోకాయోగ విచార ముదైవజ్ఞ విలాసేన స్వవిస్తరభయాన్నేహ లిఖ్యతే॥ అ॥ వ
 శ్యవగుణపుసుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ వివాహకాలమునందు గన్యారాశికి ముఖ
 రాశిని కుంభ రాశికి రుర-బ రాశిని మలా రాశికి సింహ రాశిని । ధనురుత్తరాధా
 మునకు మీన రాశిని సింహమునకు వృచ్చిక రాశిని బరిశ్యజించి తక్కిన సకల రాశు
 లు । సకల రాసులకును వశ్యంబులను బడుగా ననీవశ్యయోగంబులును దైవజ్ఞ వి
 లాసమనుగ్రంథమున విశదంబుగ జెప్పబడియున్న తోశికాయోగంబులును వివా
 హవిషయమై శుభకరంబులగునుట॥

*

(౧౨౬) మూ॥ పర్యాయత్రితయైవోడభున దూధిష్ఠ్యాదితస్తత్ఫలం
 మృత్యుప్రితిపితృకాతికపశుకృద్గోగజామిచ్చిత్ । పుంధాంతంగణయే
 తయోః పరిణయేవగ్గోదినాఖ్యస్త్యయంపుంధాదీజగుః పర్యేథఫలంపూర్వో
 క్తమత్రాపిచివ్యా॥ అ॥ అథ దినకూటమాహ॥ పర్యాయేతి॥ ఓదూధిష్ఠ్యాదితః ప
 ధూనక్షత్రమారభ్య పుంధాంతంపురుషనక్షత్రాంతంగణయేత్ । ఏవంగణనా
 యాంసత్యం పర్యాయత్రితయైత్రిపుపర్యాయేషునోడభుః । నవక్షత్రేషునవ
 నక్షత్రాణామిత్యర్థః । క్రమాత్ మృత్యుః । పీతిః । విపత్ సుఖం ఆఘో- । పశుకృత్ గోగ
 కృత్ । ప్రజాకృత్ । అమిత్రకృత్ । శత్రుకృత్ । ఇత్యేతత్ఫలం తయోర్దంపత్యేగ్భవతి ।
 పరిణయే వివాహసమయే అయమేవ దినాఖ్యవర్గః దినకూటః పర్యేథం పుంధాదిపు
 రుషనక్షత్రమారభ్య వదూనక్షత్రాంతంగణయేత్ । ఫలంతు । అత్రాపి లిఖి
 తే పిపూర్వోక్తమేవేతి జగతి॥ అ॥ దినకూటమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ వదూన
 షత్రము మొదలువరనక్షత్రమువరకు నెన్నగావరనక్షత్రముమొదలదైయున్న
 మృత్యుపుండైనముదము ౩వదైన బడదరవదైన సుఖము ౪వదైన మనఃపీడలవ
 దైనపశులాభము ౫వదైన గోములవదైన సంతానము ౬వదైన శాత్రవప్రాప్తి
 యుంగలుగును । మరలంగవదైన మృత్యుపుంగవదైన ముదమిరీర్షిణ దేసినక్షత్ర
 ములకుముహూరునీ-దిఫలంబులనిర్ణయంపవలయుగొండులువరనక్షత్రాదిగనె
 న్నవలయుననియుఫలనిర్ణయమును జెప్పియున్న తెజెం గేననియునుడువిధి॥

(౧౨౭) మూ॥ ఏపామీనకుశీరవృచ్చికగృహస్థింహజచాపాకృపావే
 శ్యాగోమృగకన్యకాఘటతులాయుగ్గాలయశూన్యద్రాణి । దంపత్యోశ్శుభదైక
 జాతిరశుభా శ్రేష్ఠాతుజాతిస్త్రియహీనాచేదథమధ్యమా పరిణయేపుంజాని
 రాశేస్తయోః॥ వ్యా॥ అ॥ అథ ద్వాభ్యాంక్లోకాభ్యాంజాతివగణమాహ॥ ఏలపా

ఇతి॥ మీకుభీరవృద్ధకగృహఃత్రయోరాశ యోపపాక్రవిప్రజాతయః సింహజ
జాపాస్సింహమేషసూంషిత్రయోన్యపాక్షిత్రయజాతయఃగోమృగకన్యకాః
వృషభమకరకన్యాఃవైశ్యజాతయఃతేషాంఫలసూహ - దంపణ్యోవకజాతిశ్చే
చ్ఛభదాపుంజాతిరాశేపురుషరాశ్యపేక్షయాస్త్రీయోజాతిః శ్రేష్ఠాచేదశు
భాసోహస్యాత్ - స్త్రీజాతిఃపుంజాతేర్నూనాచేన్యమాతతయోదంప
త్యోమన్యమఫలదాస్త్రీరాశిః బ్రాహ్మణజాతిఃపుంరాశిక్షత్రియాదిరాతిశ్చేన్యమేతథలతో
ర్థః॥ అ॥ రెండుశ్లోకములచేతజాతివర్గపునుజెప్పచున్నాడు॥ అ॥ మిచకరగట
వృద్ధిక రాసులుబ్రాహ్మణవర్గములు-సింహ-మేష-ధనువులుక్షత్రియవర్గములు-
వృషభమకరకన్యకలువైశ్యవర్గములు- కుంభతులమిథునములుసూద్రవర్గము
లుఇందుకుఫలంబేమియనినదంపతుల రాసులకవర్గముగలవైయున్నశుభకరం
బులగును - వధూరాశివరరాశికంటెనుత్తమవర్గముగలదయియున్నశుభక
రంబగునుసీసవర్గముగలదయియున్నమన్యమఫలంబగుననితాత్పర్యము॥

(౧౨౮) మూ॥ ఏప్రక్షత్రివిశశ్చతుర్థకలజాయేపంచమాస్సంకరా
ష్టషాష్టస్విధవణజాతువిజనావిప్రాదిదసాదితః॥ శిష్టంభత్రిశయంత్యజాం
ఘృభముఖంత్రైవణికానాంభవేద్యతాణామపి రాశిజాతిఫలవద్వర్గాఖ్యైర్గ
స్తవ్యమ్॥ వ్యా॥ ఏప్రేతి॥ విప్రక్షత్రవిశశాబ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యైః చతుర్థక
కులలాగ్నూబ్రాహ్మణ్యపంచమాశ్చ-సంకమష్టష్టాచ్చయేజనాః-తేషాంభవణాః
భువిసూయాకేనసీద్ధాః - దసాదితః అష్టినాన్ద్యద్వాగ్రింతానాంషణ్ణాంక
మేణవిప్రాదిబ్రాహ్మణాదివణాభవంతి - ఏసంపునఃపునగణయేత్తుఏవం
చతురావృత్త్యాచతుర్వింశతివక్షత్రాణభవంతి- అజాఘృభముఖం-పూర్వా
భాద్రాదికం - శిష్టంభత్రియంనక్షత్రత్రయం - త్రైవణికానాం బ్రహ్మక్ష
త్రివిశాంక్రమేణభవేత్తు- ఏతదుక్తంభవతి - అష్టనిపునర్వసూహస్తమూలా
పూర్వాభాద్రాణాకాద్రాహ్మణవర్గః - నిరణిపుష్యచిత్రాపూర్వాషాఢోత్త
రాభాద్రాణాంక్షత్రియవర్గః కృత్తికాకేషాస్వాశ్విజరాషాఢారేవతీనాం
వైశ్యవణాఃరోహిణీమఖావిశాఖాశ్రవణానాంశూద్రాజాతిః- మృగశిషకపూ
ర్వఫలగున్యసూరాధాధిష్ఠానాంపంచమజాతిః- ఆర్ద్రోత్తరాశ్లేషశతభిష
జాంసంకరజాతితి- ఋతౌణాంజాతేధలం- రాశిజాతిఫలవస్తుద్రష్టవ్యం-దం
పత్యోర్నక్షత్రజాతి రేకాచేచ్ఛభకరా - శ్రేష్ఠాస్త్రీచేదశుభాన్యూనాచేన్ని
న్యమాఅయమేవవర్ణాఖ్యవర్గభిత్వ్యుతే॥ అ॥ నక్షత్రజాతి వర్గపునుజెప్పచు
న్నాడు॥ తా॥ వ్రుడమియందుబ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యసూద్రపంచమసంకరం

మాత్రేషాంబాణరసర్తుమాగణశరాదప్రాదితాత్మ్యోద్యపి । దంపత్యోరపి
జన్మభేపరిణయేయద్యేకపక్షస్థితే ప్రీతిస్సాన్యతలపాంఖగద్వయగతేచేత్పక్షేవ
గన్త్యయం॥వ్యా॥అ॥పక్షేవగన్మాహ॥తార్క॥ఇతి॥ తార్కోగరుడంగరుత్తా
న్యమడపస్తార్కృత్యమరః - పింగళఃపక్షివిశేషఃకాకోవాఽనుకుకులః॥మన
ద్ధఃపిహి॥మయూరగి॥మయూరోబహి॥బహి॥రిత్యమరః॥ఇత్యేతేపంచ
ఖగాఃపక్షిచోష్ణయాః తేషాంపంచఖగానాం సంబంధిదప్రాదీనాంపంచఖగా
అధిపతయశ్చర్యర్థః - బాణఅశ్విన్యాదిపంచకస్య - తార్క॥పింగళః - దాక్ర॥దిషటూ
స్యపింగళః - ఋతుః॥తత్తరాదిషటూస్యకాకః॥మాగణః జ్యేష్ఠాదిపంచకస్య
కుకులః॥టంశరః॥ధనిష్ఠాదిపంచకస్యబహి॥అధిపతః - ఏనంచసతిడంపత్యోజననభే
జన్మపక్షాత్రాపిరంపక్షస్థితేయదిప్రీతిదంపత్యోరన్యోన్యంప్రీతిస్సాన్యత - ఖగద్వ
గతేపక్షద్వయగతేయదిశలూసాన్యత - అయమేవపక్షవగణ ఇత్యుచ్యతే॥
అ॥పక్షవగన్మునుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥ అన్వినీమొదలుగనక్షత్రములకుగరుడం
క్షీయు అద్రో॥మొదలు ౬ నక్షత్రముపింగళశమనియు-ఉత్తరమొదలు ౬ నక్షత్ర
ములకుకాకము జ్యేష్ఠాదిపంచకమునకుకోడియు-ధనిష్ఠముదలు ౫ నక్షత్రము
లకు నెమలియునధిపతులగుటవలన - నీయాధిపత్యములలో వివాహవిషయమై
వదూవరులజన్మ నక్షత్రముల - కొకపక్షియధిపత్యమైయున్న - దంపతుకొకరి
యందొకరికిప్రీతిగలిగియుండును-

✽

(౧౩౦) మూ॥ లింగానిత్రయానితానీవిలిఖద్రేఖాశ్చతస్రోగతాస్త్రి
ర్గక్తత్రహలింగరజ్జ్జిత తద్వాయవ్యకోణాదితః । తప్రాచీక్రమశఃప్రదక్షిణ
విధౌతిర్గ్యవేకాంగతుదంపత్యోర్య దిజన్మభేపరిణయేస్సాతాంస్తువైరప్రచే॥
వ్యా॥ అ॥ అధరజ్జ్వవర్గమాహ॥ లింగానీతి॥ త్రయ్యానిలింగానిప్రణిలింగాకా
రాణితానిప్రసిద్ధానివిలిఖేత్ । దత్రలింగాకారరేఖావ్రతయే-తిర్గ్యతాశ్చత్ర
స్రోరేఖావిలిఖేత్ - తతస్థద్వాయవ్యకోణాదిత - వాయవ్యకోణమారభ్యేతి
యావత్ - ప్రదక్షిణవిధౌప్రదక్షిణక్రమేణేత్యర్థః - దస్రాచీక్రమశఃఅశ్విన్యా
దిక్రమాత్సప్రవింశతినక్షత్రాణి చవిలిఖ్యేత్తు - ఏవంవిలిఖితేసతిదంపత్యోర్జన్మ
భేజన్మ నక్షత్రేకృతః॥ - తిర్గ్యద్విరేఖాంగతేప్రాప్తే యదిస్తువైరప్రచేదంప
త్యో పరస్పరంఅత్యంతకలహ ప్రచేస్సాతాంపరిణయే అయమేవలింగరజ్జ్
రిత్యుచ్యతే॥అ॥ రజ్జ్వవర్గమునుజెప్పుచున్నాడు॥తా॥ నిడుపుగమూడులింగాకా
రరేఖలువ్రాసియారేఖలమీద నాలుగడ్డుగీటులు గీచియుండువాయవ్యకోణము
మొదలుప్రదక్షిణక్రమముగనశ్వినీమొదలు ౨౭ నక్షత్రములునుంచగానడువపు
దూవరులజన్మ నక్షత్రములాయడ్డుగీట్లలో నొకరేఖయిండున్ననపుడేదంపతుల

కుగలహాద్రదంబులగుననితార్పణము॥

✽

(౧౩౨) మూ॥ బ్రహ్మజీవనుమారశ క్రితస్థనావారాహశ క్రిత మూర్ధ్నా
 ధాసాంశ్చక్రప్రవీతదనుసామహేంద్రశ క్రితః॥ చాముండిచప హేన్వరీస్త
 దనుసాత్రశ్చక్రప్రవీతక్రయోహ్యుష్మన్ప్రీతిసాశనేచగదిత్యాంస్యహ్రేతుభూతా
 ఇతి॥ వ్యాఅ॥ శ్లోకద్వయేనయోగినిర్గమాహ॥ బ్రహ్మణే॥ క్రమాత్ బ్రహ్మణే
 ప్రాప్త్యాఅగ్నేయ్యంత మారశ క్రిత దక్షిణస్థానావారాహశ క్రితః॥ అథవై
 ర్ముత్యోర్ధాశ క్రితః॥ పశ్చిమానావైష్ణవశ క్రితః॥ దనుపదసంలేపహృద్యవ్య
 మహేంద్రశ క్రితః॥ తతః॥ ఉదయచక్రం॥ చాముండిచాముండిశ క్రితః॥ దనుః॥
 శాన్తిస్థానాం సద్ధా- ప్రీతిద్యుచి-త్యమా-య-యాపామాహేన్వరీశ క్రితః॥ త్య
 వ్చక్రకయ-సత్సవ క్రితః॥ ఉత్పత్తిస్థితినాశవచనమాహరిద్యంద్యవేతతేఉత్ప
 త్తార్పణే॥ శనేచహేతుభూతాః॥ కారణభూతాః॥ స్మరితిగరితాఉక్తాశాస్త్ర
 ప్రాప్తితేషాం॥ అ॥ యోగినివర్తనమజేష్టుమన్నాడు॥ తా॥ బ్రహ్మణేకామారి-వా
 రాహేన్ద్రప్రవీ- మాహేంద్ర- చాముండి- భ్రీ-మాహేన్వరి-అనునివిక్రమంబున
 బ్రాహ్మ్యష్టాంశ్చక్రంబులనంబడుటయగాక యుత్పత్తిస్థితినాశములకు గారణభూ
 తంబులగుననితార్పణము॥

✽

(౧౩౩) మూ॥ బ్రాహ్మ్యద్యష్టనుయోగినివర్షపభవేదైకైకభంజిత
 శ్చిష్టంభత్రియంజాతరిపతత్పాగౌదిసంస్థాన్యపిదంపతోరపిజన్మభేదా
 యేయద్యేకవర్గం॥ త్రేపీతిస్సాన్యతర-అహంసదాతదభయోస్సాన్యచ్చక్రీకర్తవ్య
 యమ॥ వ్యా॥ అథశ క్రితాంప్రయోజనమాహ॥ బ్రాహ్మ్యధి॥ బ్రాహ్మ్యద్వ
 ష్టనుయోగినిపురార్వోక్తాను - ప్రాగద్యష్టశ క్రితః॥ సతః॥ అశ్వినాద్వితీ- ఏ
 కైకభంపైకైకస్యాంబుజివీకైకనక్షత్రం క్రమేణనితీచేదితేషాం పర్యాయత్రయే
 గానితీప్రేసతీవతుర్వితతి నక్షత్రాణీభంతివచంబ శిష్టంప్రతితయం పూర్వా
 భాగౌదిసంక్షత్రత్రితయం॥ ప్రాగౌది సంస్థానుబ్రహ్మణీకుమారీ వారాహేషతి
 సృషసజాతిరనితీపేత్ - ఎవనితీప్రేపరియెదంపతోజ్జనత్రైకర్త
 ణి- ఏకవర్గం॥ ఏకశ క్రితః॥ త్రవర్గం॥ తస్మాతాయదిదంపతోః॥ పీతిస్సాన్యత్ - అ
 న్యధాఉక్త వైపరీత్యభిన్నవర్గం॥ తేజేత్ - తన్నక్షత్రద్వయం ఉభయార్థం
 తోః॥ కలహాద్రదస్సాన్యత్ - అయమేవశక్తివర్గవ్యవ్యతే అయమాశయః॥ పా
 చ్యమశ్వినాగ్రేమానురాధా పూర్వాభాద్రాశ్చత । స॥ అగ్నేయ్యంబరణీ
 మసూశ్వేష్టోత్తరభాద్రాశ్చత । స॥ దక్షిణస్యాంశ్చక్రీకాపూర్వాఫల్గునీమూలాగ్
 వత్యశ్చత్రం॥ వైరీయుత్యాయోహిణ్యంతః ఫల్గునిపూర్వాషాఢాస్తీగః - (స
 త్యంబుచ్చగోర్దూహస్తోత్తరాషాఢాః - వాయువ్యాంబర్ధ్రాచిత్రా శ్రవణాని
 ఉద్యాంబునర్వసూనాస్వధిస్తాః - ఈశాన్యాంబుజివీకాభాశశ శిష్టోబం

ధ్యాని॥ అ॥ పూర్వశ్లోక మందు జెప్పబడినయిష్ట శక్తులకుఁ బ్రయోజనము ను జెప్పచు
 న్నాడు॥ తా॥ తూర్పుదిక్కు-మొదల యిష్టదిక్కులకు నన్నిమొదలూకొకట-దిక్కు-నకొ
 కొక-నక్షత్రమువరుసనక్రమముగ ౨౭ నక్షత్రములు సంపూర్ణము గనువరకునువి
 భజింప గావధూవరులజన్మనక్షత్రము లొక శక్తిసంబంధులైయున్నవరస్పృష్టై
 త్రికరంబగునల్లు గాకున్నగలహకరమగునని తార్పర్యము॥

(౧౩౪) మూ॥ విశ్వాశ్రేష్ఠతత్త్వయోదకవసుస్తావ్యశ్యశక్త్రాంతకన్య
 ప్తాత్రిత్రితయాభిధాఃపరిణయేస్త్రీలింగ తారాస్త్విమాః । తారాస్యశ్చవపుంస
 కాశ్చతభిషజ్జాలేందవశ్చమరాః పుంతారాస్త్వశుభాన్యలింగజనితాప్రిణన్య
 లింగర్క్ష జా॥ వ్యా॥ అ॥ అభలింగవర్గమాహ॥ విశ్వేష్ఠివిశ్వేఉత్తర-షాడాఅశ్రేషా
 చతుష్టయంత్రశ్రేషామఖాపూర్వాఫల్గుస్యత్తరఫల్గునః ఉదకంపూర్వాషాడా-
 వసుఃధనిష్ఠా-స్థాణుఃఆర్ద్రాఅంత్యోరేవతీ-శక్రఃశ్రేష్ఠా-అంతరౌభరణీష్ఠా
 దిత్రయం-చిత్రాస్వాతీవిశాఖాః ఇమాశ్చతుర్దశస్త్రీలింగతారాఃశతభిషజ్జూ
 లేందవఃశతభిషజ్జూలమృగశీర్షాణినపుంసక తారాస్యశ్చఅవరాగ్క్తావశ్రేష్ఠాఃఅ
 శ్వినీకృత్తికారోహిణీపునర్వసూపుష్యహస్తానూరాధాశ్రవణపూర్వాభాద్ర
 త్రరాధాద్రాదశపుంలింగ తారాస్యః అన్యలింగజనితాతారాఅశుభాన్యలింగ
 ర్క్షజాప్రితిశ్శుభకరేత్యర్థః-దంపత్యోర్నక్షత్రద్వయంఏకలింగంచేచ్ఛభంభిన్నలిం
 గంచేదశుభమితివేద్యం॥ అ॥లింగవర్గపును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ఉషా-ఆశ్రే-మ-
 పుబ్బ-ఉత్తర-పూషాడా-ఆర్ద్రా-రే శ్యే-భ-చి-స్వా-వి- ఈగరినక్షత్రములుస్త్రీ
 లింగములు- శ-మూ-మృ-ఈ౩నక్షత్రములు-నపుంసకలింగములుతక్కిననక్షత్ర
 ములు- పుంలింగములు- ఈలింగనిర్ణయమునకుఫలమేమనినదంతలజన్మనక్షత్ర
 ములొకలింగముగలవైయున్నవరస్పృష్టైప్రికరంబగునల్లు గాకున్నగలహకరంబ
 గుననితార్పర్యము॥

(౧౩౫) మూ॥ భూవార్యగ్నిమరున్నధాంసిచమహాభూతానిపం
 చక్రమాత్రైషాంబాణరసరుమార్గణశరాదస్రాదిభూమ్యాద్యపి । ఏకస్యోడుజ
 రేభవేదపరభంవహ్నాభవచ్చేత్తరయోగ్భృత్య స్సాన్యదవశశుభాఃపరిణయే
 భూతాక్యవర్గ స్త్వయమ్॥ వ్యా॥ అ॥ అభభూతవర్గమాహ॥ భూవారిణి॥ భూః
 పృథివివాఃజలంఅగ్నిఃతేజః మరుత్వాయుఃసభః ఆకాశః ఏతాఃపంచమహా
 భూతానిభవంతీ - భూమ్యాదిపృథివ్యాగ్రీనాందస్రాది అశ్వినీస్రభ్యశ్చక్రమాత్రై
 బాణరసరుమార్గణశరాఃఆయుషధిపృథివ్యాఃబాణఃఅశ్విన్యాదిపంచకం - జ
 లస్యరసాల్పార్ద్రాదిపటం- అగ్నేః ఋతవః ఉత్తరఫల్గున్యాదిపటం- మరు
 తః, మార్గణః శ్రేష్ఠాదిపంచకంఆకాశస్యశరాఃధనిష్ఠాదిపంచకం- ఏవంచస
 తిఏకస్యదంపత్యో రన్యతరన్య- ఉదానక్షత్రజలేఆర్ద్రాదిపటం- భవేత్ అపర

భంజితస్య భయోరస్యతరస్య సక్షత్రంపహ్నాత్తరఫల్లన్యాదిషటేభావే
 శ్చేతతయోఽపత్యోగ్యస్థితిస్సాన్యత పరిణయేవివాహవిషయే అపరేడక్తారిక్తా
 ఘృణాఽలయంఘా తాభ్యోవర్గః అభూతవగుః పునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ ప్రసి
 ధ్ధంబులగుః, స్త్రీప్రేక్షోవాయ్యాకాశమలసేదు పంచభూతములకునశ్వసముద
 లు, ౨౭ సక్షత్రములలో గ్రమంబున వృధివంశసక్షత్రములు - జలమునకుల సక్షత్ర
 ములు - అజస్యనకుల సక్షత్రములు - వాయువునకుల సక్షత్రములు - ఆకాశమునకు
 ల సక్షత్రములు, సీరితసివిభజింపగా దంతులజన్మనక్షత్రములలో నొక సక్షత్రము
 లు ప్రేక్షోసక్షత్రముగ నుండి మఱియొక సక్షత్రము జలభూత సక్షత్రముగ నుండనేని
 మృత్యుపదంబగునట్లు గాకున్న శుభలరంబగుననుట॥

(౧౩౬) మూ॥ ఇంద్రాగ్నియమలసురశ్చవరుణోవాయుఃకుబేరశ్శివః
 గాదిప్రభోదినాదితియోఽప్యేకైకశష్టోదశః నాసత్యాదికమేకమేకముడుతచ్చి
 ప్తత్రయంపూర్వవత్సూర్యాద్యప్త భగాశ్చ కేతురహితాః ప్రాదిష్టస్థాతాః॥
 వ్యా॥ అ॥ అధన్వాభ్యాంశ్లో కాభ్యాం చంద్రయోగవర్గమాహ॥ ఇంద్రాగ్నిః ఇంద్ర
 శ్చ ఇంద్రాగ్నియమః ప్రసిద్ధః ఆసురోసర్ముతిః వరుణః వాయుఃకుబేరశ్శివః భగ్య
 ప్తావేతే ప్రాగదిప్రభవః ప్రాగాద్యప్తదిశామధిపతయః ఏవం నినాదిభయః
 నాదిః ప్రతితే సైవాదిత్యేషాం తెతథోక్తాః తనాదయష్టోదశతథయః తేష్వేకైక
 శః ఏకైకదినం ఏకైకస్యాం ప్రాచ్యాం దిశైకమేధద్విరావత్త్యాస్థాస్యం ఏవం నాస
 త్యాదికం నాసత్యావశ్వినీనైవ ఆదిత్యస్యతత్రథోక్తం॥ నాసత్యావశ్వినాధప్రా
 వాశ్వినీయావతాపుభావిత్యమరః ఏకైకముడునక్షత్రం చ ప్రాగాద్యప్తదిక్షాక్ర
 మే॥ త్రిరావ్యత్యాస్థాస్యంతి దాచతుర్వింశతి గ్భవతితచ్చిప్తత్రయం ప్రేషాం సక్ష
 త్రాణాం శిష్టత్రయం పూర్వవత్సూర్యాది దిక్షాస్థాస్యం కేతురహితాః కేతుభి
 న్నాఅప్తభగాఅప్తగ్రహప్రాగాదిదిక్షాస్థాపితాః స్థాపనీయాభ్యవర్గః॥

(౧౩౭) మూ॥ దంపత్యోరపి జన్మధిష్ట్యవశితోజ్ఞాత్వాచతాంతాం దిశం
 తత్రస్థోమపతిగ్రహేంద్రతిథిజ్ఞాధారి సామ్యేష్టతామ్ । తేషామైత్రవశాచ్చ
 మైత్రముభయోస్సామ్యే సమత్వంతధాత్రతుత్వయంయదిశత్రువైవశశభృద్యో
 గాఖ్యవర్గస్త్యయమ్॥ వ్యా॥ దంపత్యోరితి॥ దంపత్యోః జన్మధిష్ట్యవశతః జన్మనక్ష
 త్రవశాత్ - తాంతాం పురుషనక్షత్రాన్ని తాందిశంస్త్రీనక్షత్రాన్ని తాందిశం
 జ్ఞాత్వా తత్రస్థోమపతిగ్రహేంద్రతిథిజ్ఞాధారి సామ్యేష్టతాంతత్రస్థాదు ప
 తేతద్దిశస్థనక్షత్రాధిపతేగ్రహేంద్రస్యవతిథిజ్ఞాధయోః తిథినాధోధిచ్ఛాద
 శ్చతయోశ్చ తేషాం దతుర్ణాం మైత్రవశాత్ మిత్రత్వే సత్యత్యర్థః ఉభయార్దంప
 త్యోరపి మైత్రం మిత్రతా - తేషాం సామ్యే దంపత్యోరపి సమత్వంతధాతేషాం శ
 త్రుత్వేయది దంపత్యోరపి శత్రుత్వేన - అయోమగ్ధస్సంపగ్న - పునక్షత్రాభిష్టితః

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - తృతీయబిందుః.

స్వరూపానానంత్రాగ్రహాతిధిక్వతీనాంచ స్త్రీసత్యైర్ధృతిశి విద్య
మానానానంత్రాగ్రహాతిధిక్వతీనాంచ నాచపరస్వరంమిత్రేవేదంబాత్మ్యేరపిమిత్ర
త్వంశత్రుత్వేకత్వత్వం సమత్వేనమత్వమితీయమేవ శతభ్యుద్యోగాభ్యోచలత
యోగవర్ధకత్వవ్యత్రాత. ఈ రంబాత్మ్యోకములచేతజంప్రయోగవర్ధకత్వమితీయమ
నామితి తా|| ఇంద్రాధ్యధిక్షతులుగల ప్రాగధ్యవ్యధిక్షతులయందునుబ్రహ్మచర్య
మొదలుగలతత్తులనొకొక కరటిగఁగెనుచు ర్లునన్వయాదివత్తములనొకొ
కరటిగఁగెననుటచేములపూర్తిచరకు- సూర్యావ్యవ్యగ్రహంబులనొకొకరటి
గనుగ్రహంబుఁవ్వాపించుగా వరసత్యత్రముఁబ్రకటంబుచేర్పడిన సత్యత్రాధిపగ్ర
హాధిపతిశాపితు కుచు - వధూనక్షత్రమన్నదికర నుచేర్పడిన సత్యత్రాధితుల
కుచుచేర్పడినది. లింగముఁబ్రకటంబులకుఁబ్రాత్యవ్యముగలగును సమత్వముగలగి
యుఁబ్రకటంబునుసమత్వముగలగును - శత్రుత్వముగలగియున్నవీరికి శత్రుత్వ
ముగలగును||

✽

(౧౩౨) మూ|| గోత్రహాక్రమశోషరీచిభగవానతిర్వ్యస్తోఽగరాపాల
స్త్ర్యోపులహాక్రతుఃపరిణయేచత్వోచత్వాచ | చప్రాచీన్యసిసాధిబంధికలహ
స్యాదేకగోత్రంగతే దంపత్యోక్త్యజిజ్ఞాసేనశతంబోత్రాభ్యుర్గస్త్యయః||
వ్యా|| అభిగోత్రవర్గమాహ|| గోత్రవాణి|| మరీచిన్యగవానతిర్వ్యస్తోఽగరా
పాలస్త్ర్యోపులహాక్రతుఃశ్రేణేన ప్రకవహంబిష్ట్యాదీచాంక్రమేగోత్రహ
భవన్త్రిభుజేన్ద్రియసిసాధిబంధికలహస్యాదేకగోత్రంగతే దంపత్యోక్త్యజి
జ్ఞాసేనశతంబోత్రాభ్యుర్గస్త్యయః|| మరీచిన్యగవానతిర్వ్యస్తోఽగరా
పాలస్త్ర్యోపులహాక్రతుఃశ్రేణేన ప్రకవహంబిష్ట్యాదీచాంక్రమేగోత్రహ
భవన్త్రిభుజేన్ద్రియసిసాధిబంధికలహస్యాదేకగోత్రంగతే దంపత్యోక్త్యజి
జ్ఞాసేనశతంబోత్రాభ్యుర్గస్త్యయః|| నక్షత్రేషుగోత్రంగతేయదిదంపతోన్యతతం కలహస్యా
త్రిభుజేన్ద్రియగోత్రంగతే
యదిశుమమిల్లగ్భాభ్యతే, పరిణయే విహహవిషయేఅయంగోత్రాభ్యుర్గస్త్యయః||
గోత్రవర్గపును జన్మమన్నది|| తా|| గోత్రాధిపులగుమరీచ్యత్రవిషయంగరాపా
లస్త్ర్యోపులహాక్రతుఃపులనెడినప్రభుమలయందును గ్రహంబునసభిజత్వహేతాభ్య
న్యాదివత్తములు నాలుగేసినత్రములవరుసననెన్నగావధూవరులజన్మనక్ష
త్రనాకగోత్రమునొందియున్నగలహకరంబగుచును||

(౧౩౩) మూ|| వగాఁతామపివేశతేపరిణయే జ్ఞేయాస్సృటంఘా
సురైస్త్రిప్రాతాగ్రహానిత్రైవనియతారాజ్ఞాంప్రధానంగణః | స్త్రీయాగం
తువిశాంప్రధామపరోయోన్యాభ్యువర్గో మహానన్యోహంశుభదోభవత్ స్ఫు
టమదంశోస్త్రుంపినింశ్చంబుజ్జే|| వ్యా|| ఇన్ధంసంశతివగ్గాఁప్రపంచయన్వేరా
సింహేషునిపాదినానియతవగ్గానామా|| వగ్గాఁతామితి|| భూసురైస్త్రికౌతిశ్చ
ప్రభృత్త్రైవైపరిణయేవిహహవిషయేవగ్గాఁతామక్తవగ్గాఁతాంపివేశతేస్సృటం

యథాతథా జ్ఞేయాః పంచరణియాః త్రియాస్త్రుశేషః విప్రాణాంగ్రహమిత్ర
త్రైనియతా ఆవశ్యకా - రాజ్ఞాంక్షత్రయః తాంగణిగణవర్తః ప్రధానముఖ్యం
విశా వైశ్యసాంస్త్రయూరిముఖ్యధానం అశ్వేషాంసూద్రదీనం అవరోమ
హోధికలయాన్యఖ్యవగఃశ్శుభదోభవేత్ - ఇదంశాస్త్రంబుద్ధైపండితైఃస్ఫు
టంసవ్యక్త చింత్యవిచారణే నునన్వేకంచతుర్వగఃశ్శుభదాఇత్యుక్తేభ్యతర
వగోకమన్యసన్వవైఫలన్యాత్ - తేషాంక్షత్రాఖ్యయోకాభావాదచేన్తై
వంచేకభేదేనతేషామప్రిగంధాంతరేణయోగసద్భావదశకనాత్ - తథా
పాణ్డో|| యమేంద్రుమాగధేగోత మాలచాలేపంచనాడికా||మావ్యేనాడిరా
శిరూద్రాగ్రహమైతరంబుదైవచ || చాలేవిడేమేలింగంస్యాదవ్యశ్యకాన్ధిరమండ
లే||వధాసాన్ధిప్రసవయేమాశవరసన్వజ్ఞి||సన్వేరాశిగణేయోర్గ్రహ
మైత్రంవశోభనము|| తా||జ్యోతిశాస్త్రజ్ఞాగవిప్రలకాన్యముగజూడదగిన
యీ||౦|| షర్గువులలోద్రాశ్శుఖలక్షితము||౦|| షర్గు - రాజులకుగణవర్తసు-
వైశ్యులకుస్త్రీదీక్షుఃషర్గుసు - తక్కినసమస్తా దిలలయెనిషర్గుసుముఖ్యంబులు-
శేషించినందు షర్గువులునుచేకభేదముచేచిప్రీతియందు చేయున్నతెలుగున
నామాచేశములనుందుఃయోగిలవబడునీతాత్పర్యము||

*

(౧౦౨) మూ||జాతాంత్రావరస్యయోజ్యమనశంస్త్రీజన్మదీప్త్యంబువైర్వ

న్మదేకంబ్రహ్మన్యయోజ్యమనశిస్త్రీనామధేనాభదా||పునర్నయన్మదాచినా
పీనుబలతేజస్సుయోగః పునదశంపత్యోర్వదిదామధిప్త్యయన్మదం యద్వా
శుభంస్యాత్తేమేనావ్యా||అ|| ఇథోక్తవగః చారిణాహాజ్ఞానామనక్షత్రపే
కమాసా||జన్మతేజఃతేజాబుధాశ్యోజ్ఞాస్త్రోజ్ఞైఃపైన్వోన్యజన్మతేజః||
జన్మదీప్త్యస్త్రీజన్మనక్షత్రం అనశంసర్వదాయాభ్యుత్థావస్త్రీనామధేనస్త్రీ
నామచిత్రైశనమాభ్యుత్థావస్త్రీనక్షత్రంపాపయోజ్యపు న్నాచిన్మపురుషనా
పునక్షత్రేణాయువతేస్త్రీయాంజన్మదీప్త్యయోగంనకదాచననయోగ్యశ్యశ్యః
యద్వాదంపత్యోర్వాపిదీప్త్యయన్మదశంబ్రహ్మ, నామనక్షత్రద్వయంతరయో
దశంపత్యోర్వశుభంస్యాత్||అ|| ఈశాన్వబడినవిశతపగుణలనుపిచారించుటజ
న్మనామనక్షత్రములయోగ్యయోగ్యత్వములజెప్పుదున్నాడు|| తా|| వరుజన్మన
క్షత్రముతోస్త్రీజన్మనక్షత్రముజేర్చుటముఖ్యముటుగూరన్నస్త్రీనామనక్షత్రదం
తోవరునిజన్మనక్షత్రముచేపకవలయునదియునుంగాని తక్షంబుననుభయులనా
మనక్షత్రములజేర్చిమాడవలయుగానవరనామనక్షత్రముతో వధూజన్మనక్షత్ర
మునొకప్పుడుంజేచకవలదనితాత్పర్యము||

*

(౧౦౩) మూ|| జాతాయాంపదమేకమేవయువతేజాతస్యపాదప్ర

యంపునస్త్వన్మదాచిన్మదేవరయన్మదశంబ్రహ్మరాశిభేదే|| పూర్వావగఃపు

రుషస్యభేసమపదజాతపథ్యాః పునరాతాయా అపరాధకమాధ్యముభయో
స్సందిగ్ధమృతమిదమ్॥వ్యా॥అ॥ సందిగ్ధరాశినక్షత్రస్వరూపండశకంక్షతత్ర
స్సంహారాః॥ జాతాయాఞ్శః॥ విషమాంఘ్రిభేతబాన్మక్షత్రజాతాయాః॥ యు
వతైస్త్రీయూః-ఎకపదమేవ, విషమాంఘ్రిభేజాతస్యపుంసఃపాదత్రయంచేత్స
రిణమేశుభంభవేత్, అయమేవసందిగ్ధరాశిత్వవ్యతే, ఏవంసమపదభేద్విపా
న్నక్షత్రే, పునశ్శబ్దస్త్యధికంజాతస్యపుంసస్యపూర్వాధికంసమపదభేదా
తాయాః, వధ్వాః- అపరాధకముత్తరాధికంచేయభయోదకంపశ్యోః, అధ్యం
శుభకరమిత్యధికంఇదమేవసందిగ్ధమృతమిత్యవ్యతే. పదమేకమేనేద్యేవకారేణ
వ్యత్యయేఅశుభకరమిత్యిగమ్యతే॥అ॥ సందిగ్ధరాశినక్షత్రమలస్వరూపమలనుదే
లుపుచున్నాడు॥ తా॥ త్రిపాన్నక్షత్రములయందుబుట్టినవనితర శిషినక్షత్రమం
దొకపాదముతో జేరియుండినత్రిపాన్నక్షత్రజుడగువరునిరాశి- ఆనక్షత్రమందు
మూడుపాదములతో జేరియున్నను శుభకరంబగువనునిది సందిగ్ధరాశియనబ
డుద్విపాన్నక్షత్రపూర్వాధికమునబుట్టినవరుండును ద్విపాన్నక్షత్రోత్తరా
ధికమందుబుట్టినకన్యయు॥ శుభకరులగుదురదిసందిగ్ధనక్షత్రమనబడుకడుక్త
వ్యతిరిక్తముగనున్నచుశుభకరంబగువనితాత్పర్యము॥

(౧౦౩) సూ॥ సూరస్థాలయతశ్చతుర్థకమభిదిద్యద్వామహూతాః
ప్రమస్సాస్యత్సద్వేష్యపిమంగళేషుశుభకృత్సోధూళికంసప్తము॥ పూర్ణసూర్యోద
యతోముహూతః ఉషభిత్సంతద్వయతూత్తమంచేత్యాదిః కరపీడనేనతుపరి
స్యావ్యత్రచత్పావత్॥ వ్యా॥అ॥ ఇభిజిహ్వోధూశ్యుషఃకాలనిణాయమాహ॥
సూర్యేతి॥ సూర్యస్థాలయే తిసూర్యస్థితరాశేశ్చతుర్థకంలగ్నమిత శేషఃఅభిజి
దభిజిత్సంజ్ఞకస్యాత్పత్యంతరమాహ॥యద్యేతి॥ అధవాఅప్రమసూర్యోదయా
ప్రమోముహూర్తావాభిజిత్సాస్యత్ తత్సద్వేష్యపిమంగళేషు శుభకమేనుశు
భకృత్ సప్తమంసూర్యస్థితరాశేస్సప్తమలగ్నంగోధూళికంగోధూళినంజ్ఞకం
స్యాత్ సూర్యోదయతసూర్యోదయత్॥ ప్రాకూర్వం॥ ముహూతఃఉషః
ఉషఃకాలఇత్యవ్యతే॥ అనయోఃఫలంతుపూర్వవద్భోగ్యం॥ అంతద్వయం॥ గో
ధూశ్యుషపోద్వే॥యంచేత్యాదేస్సంకరాణామిత్యథఃకరపీడినేవివాహేఉత్త
మంముఖ్యం॥ పరస్యబ్రాహ్మణాదివణస్యతుగోధూశ్యుషపోద్వయంననుభ
వ్యత్॥ తహితేషాంకీదృశంలగ్నయోగ్యమిత్యతః॥ వేత్యాదేరన్యత్రవైగిన
న్లకవిషయేతత్ అభిజిన్యుపాతఃపూర్వవత్పూర్వోక్తపవేత్యర్థః॥ అ॥ అభిజి
న్లోదూశ్యుషఃకాలనిణాయమునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ సూర్యోదయలగ్నము
నకు ౪ వలగ్నముగానిలేక౮వముహూతఃముగానియధిజినుముహూతఃమని
యు ౭ వలగ్నముగోధూళికమనియు ఉదయమునకుబూర్వముముహూతఃము

మఃకాలమనియువినిలోబ్రాహ్మణాదివణకత్రయమునకభిజిన్యహారముము
ఖ్యమనియుఁజేరినవియశుభకరంబనియువేశ్యాదిసంకరులకు ౩ కాలములుము
ఖ్యములగుననియుననుట॥

(౧౦౩) మూ॥ యావత్స్పందతిలోచనంశుభకరంతతోఁగిటిభాగో
క్షవేత్తల్లగ్నేశుభకాలవసతతంబ్రహ్మనజానాతితం॥ అన్యేఁపునరేవకర్తుర
ధతతాఁగి-లగ్నేశోవాశుభః పూర్వాద్వష్టవశాద్భవేత్సమయ విత్తత్వాత్తీమా
త్రంసదా॥వ్యాఅ॥అథలగ్నేశంసాంనిగవయత॥యావదిలోచనంసత్రంసు
ఖరందధాతధా - యావద్భూతతాఁగి-స్పందతివలతి - తతోఁగిటిభాగస్త
స్యఃమిషకాలస్యకోటిభాగోయస్సఏవలగ్నేశుభకాలస్సతతంక్షవేత్ - తంతా
ద్యక్తసూక్ష్మకాల బ్రహ్మలనజానాతి- అతీసూక్ష్మత్వాదితిభావః- అన్యేష సు
మ్యాః- కేచనంబ్రగ్నేశుభకాలంజానంతీతీమిషక్తవ్యంబజానంత్యేవేత్యర్థః-కిం
తుకర్తుః శుభాశుభకతుః పూర్వాద్వష్టవశాజ్జగ్నంతరియపుణ్యపాపకర్మన
శాస్త్రతాఁగి-లగ్నేకాలశుభఃఅశుభోవావాభవేత్ , పూర్వాద్వష్టంశుభం
వేచ్ఛభంభవతి సకలకార్యస్యాద్వష్టజన్యత్వాదిభావః, తత్రజ్యోతిశ్శాస్త్ర
విదంప్రశాంతమనసమిత్యాదివాఙ్మేఙ్మః కిమర్థంప్రార్థనీయ ఇత్యాశంక్యాహ,
సమయవిత్ జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞతత్వాత్తీమాత్రం సస్యలగ్నేశాత్తీమాత్రంసా
క్ష్యేవ,నమశుభలగ్నేప్రదాదా॥అ॥లగ్నేశంసంసంజేప్యచున్నాడు॥తా॥ శుభ
కరమగునట్లుచలించబడికనురేపుపాటులో కోటిగంశపరిమాణ కాలముల
గ్నమందుశుభకాలమగును, చిత్రవిచిత్రనిర్మాణముగుండుగువిధాతకుంఁగూడ
దెలిసికొనుట సాధ్యంగానియట్టికాలమును మనుష్యులెఱుంగజాలరుగాననె
ల్లరులకుజగ్నంతరకృతపుణ్యపాపకర్మాను సరణములగ్నముసంప్రాప్తమగు
ను,సకలమయినవారికిజ్యోతిశ్శాస్త్రాభిజ్ఞుడుసాక్షిమాత్రుడెగాకలగ్నేప్రదాత
గాడనుటతాత్పర్యము॥

(౧౦౪) మూ॥ ముద్రాగంభఃధౌద్రయోదశవసుశ్రోణాత్రిపూర్వో
త్తరాబ్రాహ్మదిత్యకృశాసుశక్రపవనాఃపుత్రాథదాస్తారకాః॥ వారాజీవకవి
జ్ఞమందశశినాంశేష్ఠాలధాశోభనారిక్తామాదివసాదిష్టితిథయః పాతౌవ
మావైశ్యుః॥ వ్యాఅ॥ అథముద్రికారంభకాలమాహ॥ముద్రేతి॥ ముద్రారం
భవిధాముద్రాప్రదానకరణే , వసుశ్రోణాత్రిపూర్వోత్తరా బ్రహ్మదిత్యకృ
శాసుశక్రపవనాః ధనిష్ఠాశ్రవణపూర్వఫల్గుపూర్వాపాథా పూర్వాభాద్రా
ఉత్తరఫల్గు స్యుత్తరాషాఢోత్తరాభాద్రాదరోహిణీ పునర్వసూక్యతికా శ్యే
ష్ఠాస్వాశ్యభిత్రయోదశ - తారకానక్షత్రాణి॥ ౧॥ నత్రమృతంభంతా
రాతారకాభ్యుదవాస్త్రీయామిత్యమరీచపుత్రాగ్ధదాః పుత్రసంపత్కారాజీవ

(౧౪) కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - చతుర్థవిధమః. ౧౦౫

జుర్యేదిహంతు గురుశుక్రయోర్విమలయోరిత్య సవైవగత ర్గత్యాత్ గురుశుక్ర
యోరేవముగ్ధజుర్యేధాధిపతిత్వాదితవభాఃఅతవశాభేష్యరాణామితిహావ
చనస్యవచనపరత్వేనవ్యాఖ్యానం సంగచ్ఛతే - రవేస్సంక్రాంతౌడిపాకగ్నాది
సేసూర్యసంక్రాంతిర్యదిగ్రహణేచీంద్రగ్రహణేవాదివచనకార్యం తస్మిన్ దా
కార్యమిత్యాశంక్యాహ||అథవేతి||తదుపాకగ్నప్రోష్ఠపద్యాప్రోష్ఠపదానీతి||త్ర
యుక్తాపార్థ మాసీప్రోష్ఠపదానీతి||త్రయుక్తాపార్థ మాసీప్రోష్ఠపదానీతి||స్యా
ద్రపదపార్థ మాస్యాంచరీతీకుర్యాత్||అ||రేడి శ్లోకములచేత||శ్రావణమ
కులమునుజెప్పుచున్నాడు|| తా||యజుర్వేదులుగురుశుక్రలై స్తంగతులుగాకయుం
డగా||శ్రావణశుద్ధ గమ్యందును సమస్తముగ్నేమలును||శ్రావణమాసమందేచ
మందు||శ్రవణనక్షత్రముసంభవించునోయాదిననుందును - శాఖాత్రయప్రపర్రకు
లునుసూర్యుడుసింహరాశియందైనను గటకరాశియందైననుండగా||తవతమవే
దాధిపులనస్తగతులైయుండగాను పాపకగ్నజేయవలయుననియునాదివసంబు
నగ్రహణసంక్రాంతులనంభవించెనేనిభాద్రపదశుద్ధగమ్యందు - జేయవలయు
ననితాత్పర్యము|| సూర్యుడుసింహరాశియందుండగానగ్నదోత్తరదేశమందును -
గటకరాశియందుండగాదక్షిణదేశమందు జేయవలయునని గ్రంథాంతరమందు
జెప్పుబడియున్నది||

(౧౪౬) మూ|| దోషోయంసమవచేదనధి కోనల్పశ్చమానద్వయే
తత్ర||శ్రావణమాసవచవిధి వతుర్-ర్యాదుపాకగ్నతత్ | కర్మోన్మేష్టననామకం
తదపివాపూర్వోషధీహంతిదా||పాకట్యం యదివాన్తిచేదధవరేన్మసేనభాగ్యే
తథా|| వ్యా|| దోషఇతి|| అయందోషఃపూర్వోక్తమూఢాదిదోషమానద్వయే
||శ్రావణభాద్రపదమాసద్వయే - అనధికొల్పశ్చనమశ్చేదిత్యర్థః - తత్ర||శ్రావ
ణమాసవ - తదుపాకగ్న - విధివచ్ఛాస్తోక్తంధాతథా - కుర్యాత్ - గ్వ
కాలస్యబలవత్వాదితిభావః ||ప్రసంగసంగత్యా ఉత్సర్జనకాల మాహకగ్నేతి||
ఉత్సర్జననామకంకర్మ - పౌష్యశుక్లపార్థ మాస్యాంవిధేయం||హేమకర్మయ
త్తదపివాపౌష్యమాసోదోషయుక్త శ్చేన్మాఘకార్యఉభయ||త్రాపిదోషస్స
మశ్చేత్పౌష్యమాసవ కార్యమిత్యర్థః - ||శ్రావణ్యాపార్థ మాస్యావధాయ
ముపాకృత్యమాసంప్రదోషేణాభియాత - వైష్వాపార్థ మాస్యాగ్నరోహి
న్యాంవావిరమేదిత్యుత్సర్జనకాలస్యాపస్తంజేనోక్తత్వాత్ - పూర్వోషధీనాం
ప్రాకట్యంపూర్వసస్యపాదుర్భావఇత్యర్థః - ||శ్రావణేనాన్తియది తదానభ
స్యేమాసేభాద్రపదమాసే|| ని|| స్మర్యభాగ్యః||ప్రోష్ఠపదభాద్రభాద్రపదాస్స
మాఇత్యమరః - ఉపాకగ్నచరేతుర్-ర్యాత్ - గురుశుక్రయోర్విమలయోరితిప్ర

భమమోపాకర్మవిషయః - ఆధాచకాశ్యపః॥ శ్లో॥ గురుభార్గవయోర్నాథ్యే
బాల్యేవావార్థ కేవలతథాధిమాసేసంసర్పేమలమాసేషుచద్విజంసకుర్యాదా
ద్యుపాకర్మకృతంకర్మచసేషులమితి॥ తా॥ పూర్వోక్తములై, మూఢాదిదోష
ములుత్రావణ-భాద్రపదమాసములయందు సమాసములుగానుండేనేనిస్వకాల
ముబలవత్తగమైచందువలన త్రావణమాసమునందేయుపాకర్మజేయవలయున
నియుపుష్కసుధగయందు-జేయదగినయున్నర్జనమునుపామామకర్మనాకాలము
మూఢాదిదోషయుక్తమైయుండేనేని మాగశుద్ధయందు-జేయదగినదనియు
బువ్యమాసుమాసములయందు దోషముసమాసముగానుండేనేని పువ్యమాస
మందేచేయదగినదనియు-త్రావణమాసమందుమొదటపైసలుయొప్పిత్తి కయు
న్దనేని సుపాకర్మవిషయమోకాశ్యపదచమవలన జేయవచ్చుచున్నది॥

(౧౮౮) మూ॥ సంవాపర్వసుర కప్తేశ్యకనిశాసంధ్యాష్టమీషువ్రతేభు
క్తామిత్రమఘేత్ర రాగ్నిదనుజప్రాసేజన్మోటాషు॥ పాతేకరటకన్యకాఘట
ధనుర్మాసేషుమృత్యుప్రదక్షౌరం భానుభామభానుడివసే శస్త్రీయదాగచ్ఛే॥
వ్యా॥ అ॥ అథ ద్వాభ్యాంయైరకాలమాసా॥నలచేతి॥నందానిందితభయోపర్వసు
లమావాస్యాది, పర్వసు, రిక్తాం పూర్వోక్తాం పితృభిర్యుః, నిశాంత్రీ, సం
ధ్యాసూర్యోదయకాలస్సర్వస్తమయకాలశ్చలప్తమషడుద్వయతా, ఏతే
షుదివసేషువ్రతేవ్రతదివసేషుక్వాభోజనంకృత్వామిత్రమఘేత్ర రాగ్నిదనుజ
ప్రాచేషజన్మోడుషమిత్రమనూరాధామఘాప్రసిద్ధాఉత్తరాఉత్తరాత్రయం
అగ్నింకృత్రికాదనుజంమూలంప్రాసేఢోరోహిణీ, జన్మోడుజన్మనత్రాత్రోపేతేషు
నక్షత్రేషుదవాతేష్యోపాతమహాపాతయోరనుకరణంఽంచకరటకన్యకాఘ
టధనుర్మాసేష, భానుజభౌమభానుడివసేషుశన్వంగారకారగవాసతేషుచప
త్నీయదాగచ్ఛే-అతర్చనినాపిలమక్యధేనిః ఋషేభ్యఇతిషాషరషాభ్యామి
తిణత్వంషణ్మసామూర్ధ్వపతేషుసరేషుక్షౌరత్యురకర్మమృత్యుప్రదం - ఆయో
గ్యమితియావత్॥ అ॥ రుద్రశ్లోకములచేతక్షౌరకాలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥
౯౮వశ్లోకమునందుచెప్పబడినందరి క్తతిధులు, పంచపర్వంబులు, పితృతిధులు, ఉ
భయాష్టములు, ఈతిధులయందునురాత్రియందును, సూర్యోదయసూర్యాస్తమ
యకాలములయందును, వ్రతదినములయందును, భోజనానంతరమందును అనూ
రాధా, మఖ, ఉత్తరఉత్తరాషాఢ, శ్రుత్తరాభాద్ర, కృత్తిక, మూల, రోహిణీ, జ
న్మనక్షత్రమువీటియందును, వ్యభిపాతమహాపాతలయందును, కటకన్యాకంభ
ధనుర్మాసములయందును, ఆదిత్యాంగారకశనివారములయందును భార్యగచ్ఛ

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - చతుర్థానిందుః.

జియైయిండగానాజననెలమొదలప్రసూతికాలమువరకును, ఔరంబశుభః
రంబనితాత్పర్యము॥

✽

(౧౮౮) మూ॥ తస్మాహ స్తవతుష్టయాచితిగురుశ్రీశత్రయాద్యేందవో
జ్యేష్ఠాంత్యోఽమధ్యమంచతుభకృచ్ఛంద్రజ్ఞవారాన్వితేరోగాంతేమృతకర్మ
సుక్రతువిధౌపుణ్యస్థలేశోభనేకారాగారపమోచనేశుభకరంతౌరంతువర్జ్యా
స్వపివ్యా॥అ॥అహియోగ్యకాలమాహ॥ శస్తాశితిహ స్తవతుష్టయంచ స్తచి
త్రాస్తాశితివిశాఖాః, ఆదితిః, వునన్వసూ, గురుః, వుష్య, శీశత్రయం, శ్రవణధని
ష్టాశతభిషః, ఆద్యఃఅశ్వినీ, ఇందుః, మృగశిషం, ఏతాషికాదశతారాశస్తాఃప్ర
శస్తాః జ్యేష్ఠాంత్యోఽమచేతిసాధక్యాభిప్రాయేణ ఉడ్విత్త్యేకవచనంజ్యేష్ఠారేవ
ఊద్వయంచమధ్యమలనుత్తమమిత్యర్థః చంద్రజ్ఞవారాన్వితేసోమబుధవారయ
తేదనేఔరంశుభకృత్ రోగాంతేవ్యాధినివృత్తి కాలేమృతకర్మసుక్రతువిధౌక్ర
త్వారంభేపుణ్యస్థలేకాశ్యాదీపుణ్యక్షేత్రేశోభనేవివాహాత్పూర్వదినఇత్యర్థఃకా
రాగారవిమోచనే బంధనగృహనివృత్తావేతాసువర్జ్యాస్వపి అయోగ్యతిధ్యాది
ష్వపిఔరంశుభకరం॥ అ॥ఔరమునకుయోగ్యకాలమునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥
అశ్వినీమృగశిర్ష ముఖనర్వసుపుష్యమిహ స్తచి త్రాస్తాశితివిశాఖ- శ్రవణము-ధిష్ఠ-
శతభిషము- ఈ౧౧నక్షత్రములు- సోమబుధవారంబులునుప్రశ స్తంబులనియుజ్యే
ష్ఠరేవతిఈ౨నుమధ్యమంబులనియు ఆరోగ్యస్నానమృతకర్మ యాగారంభకా
లములయందు కాశ్యాదిపుణ్యక్షేత్రప్రచేశకాలములయందునువివాహాదినమున
కుబూర్వదినంబునందును గారాగృహవిముక్తికాలంబునందు నీకాలములయన్తు
ఔరంషేధతధ్యాదులున్నుశుభకరంబులనితాత్పర్యము॥

✽

(౧౮౯) మూ॥ బధ్నియాచ్ఛురికాంచరాజపురుషఃప్రాగేవపాణిగ్రహః
న్మోజీబంధనభేసురాస్పితృగణంసంపూజ్యతత్సద్గుబ । కట్యాంవామతపవలక్ష
యతాం శేషంవివాహోక్తవత్తారాచంద్రబలాన్వితః కుజగురుబ్రహ్మఖ్యవా
రేష్వపివ్యా॥అ॥అధరాజకుమారణాంఘరికాంబంధనకాలమాహ ॥ బధ్నియా
దితి॥ రాజపురుషఃరాజాచాసాపురుషశ్చేతిసమానాధికరణసమానః- తారా
చంద్రబలాన్వితస్సకపాణిగ్రహాత్-ప్రాగేవపూర్వమేవ- మాంజీబంధనభేష
నయనయోగ్యవక్షత్రై- సురాకగ్రహచేవతాః- పితృగణంమాతాపిత్రోర్ధ్వ
ణాంచగణం సంపూజ్యగంధమాల్యాదిభిరభ్యర్చ్యతత్సద్గువ ఆయుధగృహంచ-
తోరణవతాకాది భిరలంకృత్యకుజగురుబ్రహ్మఖ్యవార్యేషుకుజగురుసూర్యవా
షు- లక్షణయుతాంశస్త్రుశాస్త్రాక్తలక్షణసంపన్నాంఘరికాంలనిపుత్రికా॥ని॥
స్యాచ్ఛస్త్రీ చాసిపుత్రీవభుర్వికాచాసి ధేకేత్యమరిః - కట్యాంనామతఃసవ్యక్

ట్యా॥ ॥ పామంశరీ రేనవ్యంస్యాదపసవ్యరితుదక్షణమిత్యమరః - బద్ధీయాత్
 ధారయేత్ - శేషంవారనకుత్రాతిరిక్తం గౌదికం వివాహాక్షవత్ - వివాహే
 యాగ్రహసంపత్తియల్లగ్నంవతత్సర్వమత్రాపూర్వహ్యం॥ అ॥ రాజకుమారులు
 కత్తిరిధరించుటకు గాలమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ రాజకుమారుడువివాహము
 నకుమున్నేయుపనయనయోగ్యనక్షత్రముతోడను భాన్వంగారకగురువారము
 తోడను. వివాహయోగ్యవై నలగ్నదులతోడను. తారాచంద్రబలముతోడను
 గూడియున్నయొక శుభదినంబునన్వదేవతలందలిదండ్రులనుగురువులంబూజిన్చి
 ఆయుధగృహంబునలంఛించి శస్త్రశాస్త్రోక్తంబులగులక్షణములుగలసూరిక
 త్తిరింటిప్రదేశమున కుడిద్రక్కంధిరంపవలయుననితాత్పర్యము॥

(౧౫౦) మూ॥ షష్ఠాదౌసమవాసరేనవవధూసద్భావప్రవేశశుభఃస్యా
 వాపోడశవాసరాస్పృణయాశ్చంబాంగశుద్ధింవిना॥ ఉద్వాహవ్యసవరాబ్ధిపిషని
 యవస్థాస్వపంచమాద్వాత్తులకన్యాకరటచాపగోరుషస్సయ్యకురంభాఃషే
 కేశుభాః॥ వ్యా॥ అ॥ శ్లోకపాదత్రయేణనూతనదధూగృహప్రవేశకాలవరాహ॥
 షష్ఠాదౌవతి॥ పరిణాయాత్ వివాహానంతరం షష్ఠాదౌషష్ఠదినప్రభృతేనమవాస
 రేనమదినే - పంచాంగశుద్ధింవినిపిఅపోడశవాసరాత్, పోడశదినపర్యంతం, న
 వవధూసద్భావేశః, నూతనవధూగృహప్రవేశః, శుభఃస్యాత్ పోడశదినాఃక్ర
 మేణగతివరాహఉద్వాహాదివివాహప్రభృతిఅనవరాజైవిషమసంవత్సరేయాస్త్రిన్
 కన్గికశుభదినేశుభః అయ్యనియమః విషమసంవత్సరనియమః అనంచనూత్తా
 స్పంచమసంవత్సరపర్యంతమేవఇతి॥ పరంసపాక్షోకత్రయేణషేకకాలవరా
 హ॥ తులేత్యాదిసాతులకన్యాకరటచాపగోరుషస్సయ్యకురంభాః అన్యా
 త్రాక్షోకస్సన్ధాఃవాపోధనుః, గౌప్యఃషగిరుషోమీసస్సయ్యకుమిధునకుంభఃప్ర
 సద్ధివిలాస్యలగ్నానిషేకేమిధునకన్గిశిశుభాః॥ అ॥ శ్లోకంబునకపాదముల
 చేతనూతనవధూగృహప్రవేశకాలంబును నాలవపాదమునషేకయోగ్యలగ్నం
 బులంజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ వివాహమైనదినముమొదలుగలవదినమువరకున
 మదినములగుండు దినవారనక్షత్రయోగకరణములనైనంబూడక నూతనవధూ
 గృహప్రవేశముచేయననియు గలదినములకు వెనుక ౫ సంవత్సరములవరకు విష
 మసంవత్సరములయందొక శుభదినంబున జేయవలయుననియు ౫ సంవత్సరము
 లకువెనుకవిషమసంవత్సరనియమముబునిలేదనియు, పృషభమిధున, కటక, కన్యా
 తులాధనుః, కుంభమీనములనిషేకయోగ్యంబులనియు తాత్పర్యము॥

(౧౫౧) మూ॥ దస్మిరానిలమిత్రమూలవరుణచాపాన్త్యైత్త
 రాంత్యాచ్యుతాః పూజ్యాః పువ్యపునర్వసూ జనుశశిత్వహ్వానా మధ్య

మాః । మధ్యేవాత్రతుల్యవ్యవహారానిషేకే పరామధ్యోభానుజవాస
రశ్చభృగుజ్ఞాద్యేందువారాశ్శుభాః॥ వ్యా॥ అ॥ అథసేషే కేనక్షత్రవాసరానా
హాద్రసేతి॥ దస్తారానలమిత్రములవరుణబ్రాహ్మ్యస్తరాంత్యాచ్యతాః
అశ్విహస్తస్వాక్యనూరాధా మూలశతభిషగ్రోహిణ్యుత్తరోత్తరాషాఢోత్త
రాధాద్రాణీవతిత్రవణాఃపూజ్యాశ్శ్రేష్ఠాఃపుష్యపునర్వసూదనుశశిబ్యేష్టాహ్వ
యాఃపుష్యపునర్వసూధాస్థామృగశీషఃచిత్రాభిధామధ్యమఃఅనంత్రమాశ్వి
ధాఃఅత్రతుల్యమనక్షత్రాణామధ్యపరిగణితః పుష్యవిఫలఇత్యేవకారా
ర్థఃఅపరాశ్శేషాస్తారాభరణీకృత్తిక్వాగ్రేషామఘాపూర్వఫల్గునివిశాఖా
జ్యేష్ఠాపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రాదవిఫలాః త్యాజ్యాఇతియావత్ భాసజవా
సరశ్చమధ్యమభృగుజ్ఞాద్యేందువారాః శుక్రబుధగురుసోమవారాశుభాశ్శు
భకారాఃఅస్యేషశుభాశ్శుభాధాల్లభ్యతే॥అ॥ సేషేకేషునక్షత్రవారముల
జెప్పచున్నాము॥ అశ్విని-రోహిణిపుత్తర-హస్త-స్వా-అనూరాధముల-పు
త్తరాషాఢ-శ్రవణము-శతభిషము-ఉత్తరాభాద్ర-చైత-ఈ-క్షత్రంబులును-సో
మ-బుధ-గురు-శుక్రవారంబులును- సేషేకమునకుముఖ్యముఁ గలయు- మృగశీషః
ము-పునర్వసు-చిత్ర-ధనిష్ఠ-ఈశినక్షంబులుశనివారమునుమధ్యమంబునియుపు
ష్యనక్షత్రమత్యంతమధ్యంబునియుదశి-సనక్షత్రవారముననిర్ధంబులనియుసభ
ప్రాయము॥

(౧౫౨) మూ॥షష్ఠీపర్వదతుడఃశీపృతిధీరిక్తార్థరాత్రాష్టమిహీ
త్యాష్టవివమాదనాదిదినకృతామప్రదోషానపి మఘాదిష్టవిఃపసూది
తమహదోషాన్పరిత్యజ్యరాత్రావణ్యామపికాతికే సహసిమాసే సేషే
కశ్శుభాః॥ వ్యా॥ షష్ఠీతి॥ షష్ఠీపక్షద్వయగతాపర్వాణి అమావాస్యాపూర్ణి
కాదీని-దతుడఃశీపక్షద్వయగదా-పిత్వతిథయిత్రాద్ధదినాచిరిక్తాఃపూర్వోక్తాః
అథరాత్రానిశీధః- అష్టమిపక్షద్వయగతా- కించిష్టవివమాష్టర్చద్రకరణం
అవమఃదినత్రయం - దినాదిదినకృతామప్రదోషానపిదినాదిప్రతిపత్తేదినకృ
తామ- సప్తమిద్రయోదశ్య- తయోఃప్రదోషావీతాంతస్సర్వానపిహీత్వా
త్యక్త్యాతాప్రసిద్ధాఃఉతితమహదోషా మూఢాదిమహదోషాపరిత్య
జ్య-మాఘాదిమహాఘాపభృతిమపంచసుమాసేషువాశ్రావణ్యం- కాతికే-
అధవాసహసిమాగఃశీషేమాసేవా॥ని॥ మాగఃశీషేసహమాగఃఇత్యమ
రఃసేషేకశ్శుభాః॥అ॥సేషికాలమునుజెప్పచున్నాము॥తా॥ మాఘఫాల్గునచైత్ర
వైశాఖజ్యేష్ఠశ్రావణగాతికమాగఃశీషమాసములయందు పక్షద్వయగత
ములగుషష్ఠ్యష్టమిచతుర్దశీప్రతిపత్తులునుపర్వతిథులునుశ్రాద్ధదినంబులునురిక్తతి

౧౦౦   .కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - చతుర్థబిందుః.

దురునుత్రయోదశసప్తములప్రవోషంబును అర్థ గాత్రంబును మూఢాదిషపందో
షంబులును వినింబరిశ్యజలచితకీన చినంబులయందునిషేకము శుభావహామని
యుముందు శేష్పటంపూసములుగాక యితరమాసములయందేనింబునంజే
యవలదనితాత్పర్యము॥

(౧౫౩) మూ॥ రేవత్యాదిషషట్సుభేషుయువతిఃపత్న్యర్షిషేకప్రియా
దంపత్యోశ్చపరస్పరం త్రియమపిస్యాద్వాదశస్తీశభాత్ । శ్చేష్టత్యాదిసహ
దుషప్రియతమోవస్వాస్థితారాశుభాస్యాతాంభత్వగృహప్రసేవసమ
యేచేద్వామగోప్యగౌ॥ వ్యా॥ వేవద్వాదిష్వీతి ॥ రేవత్యాదిషషట్సుభేషు
రేవత్రప్రభృతమమృగశీషాంశ్చేషుషణ్ణక్షత్రేషు , నిషేకేకృతేయదియువతీర్వ
భూవత్యుంపురుషస్యసియకరాస్యాత్ , ఈశభాత్ , అద్యానక్షత్రమారభ్య
ద్వాదశకల్ద్యాశ్యూరాధాంతేషు , నిషేకేకృతేదంపత్యోపరస్పరంప్రియం
స్యాత్ శ్చేష్టగృహసహదుషజ్యేష్ఠామృతరాభావాంతేషు నవనక్షత్రేషునిషే
కేకృతే,వరంధ్యాంస్త్రియఃప్రియతమిప్రిత్యతేయవాత్స్యాత్ , అఃశాయ
సేవమభిష్టామవత్యంతయాశ్చేతనప్రశ్యయః , భక్త్యగృహప్రవేశసమయే
నూతనసంగమాదాక్రీడా, గృహప్రవేశసమయేనితారాశుభాసూర్యాద్వై
వధ్యాఃశుభగౌవామగౌవాయశుభాస్యవాలి॥ అ॥ దంపతులకన్యోన్యప్రీతిక
రంబులగునక్షత్రమలశ్చేషమన్నామ॥ తా॥ రేవతీమొదలగు ౬ నక్షత్రముల
యందునిషేకముజేయవలెనపుడునక్షేపరాలగుననియు , నార్ద్రామొదలు
౧౨ నక్షత్రములయందునిషేకముచేయదంపతులకన్యోన్యప్రీతిగలుగుననియు
శ్చేష్టముదలిగు ౯ నక్షత్రములయందునిషేకముజేయస్త్రీకిబురుషుండత్యంత
ప్రియుండగుదనియు, వసంతసూతనసంగమమునకైభత్వగృహమునుబ్రవేశించు
నపుడురవిశుక్రులుస్త్రీవేసుకనైనను గుడిప్రక్కనైననుండిరేని శుభకరలనియు
సభిప్రాయమనితాత్పర్యము॥

(౧౫౪) మూ॥ కుర్యాన్నాతనవస్త్రభూషణధృతిఃస్థితయారగ్ర
త్రయంబ్రంహాదిత్య గురుత్తధార్యశశభృశ్చిత్రాంత్యమూలేష్వపి । వారా
కారదినేకయోః ప్రతిపదరిక్తావమాషష్టమీనందావైశృతివిష్టివాతపరిఘా
హిత్యాశమండేభవా॥ వ్యా॥ అ॥ అఫనూతనవస్త్రభూషణధారణకాలమా
హ॥ కుర్యాదితి॥ విష్ణుత్రయత్రవణధనిస్తాశతభిషజః అరగ్రత్రయం హస్తచి
త్రాస్వాత్యః, బ్రహ్మగోహిణీ, ఆదిత్యః, పునర్వసూ, గురుః, పుష్యః, ఉత్తరాః,
ఉత్తరాత్రయంఅర్యః, అగ్నిశిశశభృత్, మృగశిషకం, మిత్రమనూరాధా, అం
త్యోరేవతీమూలంప్రసిద్ధం ఏతేషుసప్తదశనక్షత్రేషు సూతనవస్త్రభూషణా

నాంధృతింధారణంకుయాత్ ఆరదిసేశయోఃభిరోగారకఃడిసేశస్సూర్యః, త
యోఃవారోధోమారగ-వౌసరౌ॥ ౧॥ ఆరోహత్రోమహీజశ్చరుభిరోక్తవవనే
తినీఘంటుః , ప్రతిపదంపక్షద్వయగతా, రిక్తాఃపూర్వోక్తాఃఅవపడినత్రయం
అష్టమీపక్షద్వయగతానందా పూర్వోక్తాఃపైశ్చతిః పైశ్చలయోగః విష్టిగ్భద్ర
కరణంపాతౌత్యతీపాతమహాపాతౌపరిఘటిపరిఘయోగః , తాకహీత్వాపరి
శ్యజ్యధారదేదితి పూర్వేణాన్వయః అరదిసేశయోగ్యాదా విశ్వసేనశేమా
ణాయోగ్యస్త్రిప్రాంతే మందవారాయోగ్యత్వవహా, అభవామండేమంద
వాసరేలశుభమిశ్యధ్యాహరః॥ అ॥ నూతనవస్త్రాభరణములధరించుటకుగా
లమునుజెప్పబున్నాడు॥ తా॥ ఆదిత్యాంగారకశనివారంబులును, ఉభయ-ష్ట
మీప్రతిపక్షములును ౯౮ వ స్లోకమునందుజెప్పబడిననందరి క్తతిభూతును క్తిత్ర
యముతో జేరినదినంబును, పరిఘవైధృతినావయోగంబునును, భద్రకరణము
ను, వ్యతీపాతమహాపాతంబులును, నీనిబరిశ్యమీచి, తకిరనదినంబయందు
అశ్విని, రోహిణి, మృగశిరశము, పునర్వసు, శుక్లము, ఉత్తర, హస్త, చిత్త, స్వా
తిఅనూరాధ, మూలఉత్తరాషాఢ, శ్రవణము, ధనిష్ఠ, శతభిషము, ఉత్తరాభా
ద్రదేవతీ, ఈనక్షత్రములయందును నూతనవస్త్రాభరణములధరించినశుభములు
గలుగుననితాత్పర్యము॥

(౧౫౫) మూ॥ మేషేమీనగృహేచేత్పరభయోస్సార్థంపశస్రోఃపై
కుంభేపానయుతాశ్చపంచమకరంస్త్రీయగ్నతేభిఃపశస్సార్థంపంచకుళీరకేస
రిధనుశు కీటేఘటేనక్షికాలగ్నాపాఘటికాప్రమాణగణన జ్ఞాయాక్రమ
ద్భూసురైః॥ వ్యా॥ అ॥ అధిద్వాదశలగ్నానాంఘటికాప్రమాణమూ॥ మేష
ఇతి॥ మేషేమీనగృహేచేత్పరభయోర్లగ్నయోశ్చలస్రోఃపైఘటికాః - వృషేకుం
భేసాధంయథాతథాచతస్రోఃపైఘటికాః మకరస్త్రీయగ్నతేభిఃపంచకరకన్యా
విధువతులాసు , నాదయుతాస్సపాదాఃపంచఘటికాఃకుళీరకేసరిధనుఃకీటే
ఘకరగటకసింహాధనుర్విశ్చికేఘ, సాధంపంచఘటికాఃఏవంలగ్నానాంద్వా
దశ్యలగ్నానాంఘటికాప్రమాణగణనాక్రవగుత్, భూసురైఃజ్యోతిశాస్త్రజ్ఞైః

జ్ఞేయా॥ అ॥ మేషాదిద్వాదశలగ్నఘటికాప్రమాణముజెప్పబున్నాడు॥ తా॥
మేషమీనలకగడియలు ౮ వృషకుంభములకుగడియలు ౮౪ మకరకన్యావిధు
వతులకుగడియలు ౫॥ కటకసింహాధనుర్విశ్చికములకుగడియ ౫౪ ఈరిని
లగ్నములఘటికాప్రమాణముచెలియవలయు॥ చతుర్థపిండుగ్నవహుః॥

కాలామృతేన వ్యాఖ్యానే, పంచమమిదుపాగ్రంభః.

శ్లో॥ ప్రణమ్యవక్షిణామూతం సచ్చిదానందరూపిణమ్॥ వ్యాఖ్యానం తే
 గుహాసమ్యక్యాత్రాప్రకరణం మయా॥ (౧౫౬) మూ॥ ప్రస్తుతానాం కమిత్యతస్య గ
 మనం వాయుష్ తస్య వదేత్ ప్రస్తావిస్తృతిజాతకోయదిభవేత్తస్యాపకృచ్చా
 ద్వృషేత్॥ తల్లగ్నేగ్రహదృష్టిచారంశమనైరన్యేర్నిమిత్తైశ్చ భేస్తా రాచంద్ర
 బలాన్వితోగ్రహముఖం కృత్వా సుభేహ్నివ తేజేత్॥ వ్యా॥ ప్రస్తుతిప్రస్తుప్ర
 యాలగ్న పక్షకర్తుః జాతకం జన్మకాలగ్రహసంపత్తిం వీత్య సన్యగ్విచార్య
 ఆయుష్ సుప్తేయస్య దీప్తాయుష్ సత్త్వస్య సంగమనం యాత్రాసంపత్తే దైవజ్ఞ
 ఇశేషః, ప్రస్తావిస్తృతిజాతకః, ఆజాతజన్మకాలగ్రహసంపత్తిచ్చ వేద్యుః,
 తదానన్యస్య పిన్మతనస్యాపిన్మగ్నైరన్వజాతకా విచిత్రైశ్చ తేజాత్ వదే
 త్॥ ౧॥ స్యాగ్నేష్టకృద్భూతం భీమీయమరః, తతః ప్రయాణ ర్తాతారాచం
 ద్రబలాన్విగ్నేష్ట, గ్రహముఖం వగ్రహహూమంకృత్వా తాకసంప్రాప్త్యగ్ర
 హగ్నీవాసుకవైః యాత్రాలగ్నగ్రహదృష్టిచిత్రే యనిచారుశకునా
 నిన్యగ్నేశుశానితేచ్చ ఆనైశ్చ బ్రహ్మచరైః మంగళగీతకారానన్యభిచ్ఛస
 హ, సుభేహ్నివంబాంశ శుద్ధివివేకే తల్లగ్నే దైక్షికశుభలగ్నే ప్రజేత్, గ
 ఛేత్ విశ్వదేవి॥ అ॥ యాత్రాప్రకరణమును జెప్పుచున్నాము॥ తా॥ యాత్ర
 యం వహిషాషగల సుమజ్యోతిషుని శుభలగ్నప్రశ్ననేయగానా జ్యోతిషుని
 ప్రయాణకర్త తమను జగిరిగానాలోచించియతడు దీప్తాయుష్కంతుడు
 గానుండు నేని ప్రయాణలక్షునును జెప్పవలయుననియు, అప్రయాణకర్త
 జాతకము దెలియనివాడై యున్నపక్షమందుగష్టముచేసినై నన్వజాతకాదివి
 చారమున నియమనియ ప్రవహణముచు దెలిసికొని ప్రయాణమునకులగ్న
 మును జెప్పవలయుననియు విష్ణుటబయాణకర్తజ్యోత్స్థునిచేత జెప్పబడినతా
 రాచంద్రబలయీ క్తలగ్నమందున వగ్రహహూమంబునులంచేసి శుభశకునముల
 గుచుండ గామంగళవాద్యధ్వనులతో గూడబోవలయునని తాత్పర్యము॥

(౧౫౭) మూ॥ పష్టాష్టవ్యయగశ్శశుభఖగైర్నప్రేక్షతోభంగకృత్
 క్రూలోలగ్నగోష్టగోష్టశుభకృత్తప్రశ్నలగ్నదృశీ॥ ఏకోలగ్నగతశ్చ
 భస్తునవదోద్వాలగ్నచేచ్చభారత్త ప్రేక్షశుభామియానముఖదాయాతు
 ర్చేష్టేయది॥ వ్యా॥ అ॥ అగ్లోకతయేగాయాత్రాప్రశ్నఫలవహుహ॥ పక్షే॥
 పష్టాష్టవ్యయగః ప్రశ్నలగ్నాత్ పష్టాష్టమద్వాదశానామనృతవేర్థితః, శశీ
 చంద్రః, శుభఖగైశుభగ్రహైః, నప్రేక్షితోయదినదృష్టాయది, భంగకృత్వి
 ఘ్నకారీశ్చాత్, బలిడధ్యుతాదిక్షేత్రగతః క్రూరః పాపః తత్ప్రశ్నలగ్నా
 త్ అష్టగః అష్టమలగ్నగోవా, లగ్నగతః తత్ప్రశ్నలగ్నగతోవాయది తశుభ

(౧౫) కాలావృత్తి - సవ్యాఖ్యానే - పంచమభేదః - ౧౧౩

కృత్యాత్మిక శుభగ్రహః - లగ్నగతశ్చేత్ - య త్కాలయాజ్ఞేన - ధవళార్థ
 వోభవతి - విష్ణోవశ్యంతిబలవంతౌ ద్వైతభా శుభగ్రహౌ లగ్నస్థావి-
 యానుః రక్షిస్త్రీపశుభామియనసుఖం న్యతామితీ - ప్రహారం - ప్రదై
 వజ్ఞోవదేదిత్యధ్యాహరిః॥ అన్యోకములచేయఁత్రాప్రశ్నలమును జెప్పఁబు
 న్నాము॥ తా॥ చంద్రుండు శుభగ్రహములచేసాడబడక ప్రశ్నలగ్నము నకు ౬-
 టనై ౮ - టనై ౧౨ - టనై యుండెనేని ప్రయాణమునకువిష్ణుముగ్ధుని
 యు - ఉచ్చుమిత్రతేత్రాదియు క్తమైనపాపగ్రహముప్రశ్నలగ్నముండైనను ౮-
 టనై నుండెనేని యశుభకరంబునయు నొకశుభగ్రహము ప్రశ్నలగ్నమును
 బాదియున్నప్రయాణకర్తకు ధవళార్థముగలుగుననియు సత్యత బలయు క్త
 మునైనరంబుగ్రహములు ప్రశ్నలగ్నముండుండెనేని రత్నవసితాపశుభాలా
 భంబులును ప్రయాణమిందత్యంతసౌఖ్యంబులుగలుగుననిజ్యోతిషురొడు ప్రయా
 ణకర్తకుజెప్పవలయుననితాత్పర్యము॥

(౧౫౮) మూ॥ యాత్రాప్రశ్నగృహార్యసప్తమగతామార్గేవాదా
 ద్వితిగాః కన్యాబంధుసహాయదాస్యతగతాయాతుశ్చమిత్రార్థదాః॥ ౧౦౫
 స్థాశుభదాశ్శుభాగగనగాన్యతర్యదాధగ్నగాః జేమాయుష్యశుప్రదా
 శ్చపకలారుద్రేతుపూణార్థదాః॥ వ్యా॥ యాత్రేతి॥ సకలాస్ససప్తాశుభాశ్శుభ
 గ్రహః - యాత్రాప్రశ్నగృహార్యయాత్రాప్రశ్నలగ్నస్య - సప్తమగతాస్సప్త
 లగ్నగతాశ్చేత్ - మార్గేమాగమధ్యవలభదాః లంభప్రదాద్వితిగాఃద్వి
 తీయతృతీయస్థాగతాశ్చేత్ కన్యాబంధుసహాయదాః - సుశగతాపచమ
 స్థాగతాశ్చేత్ మిత్రార్థదాః మంధుస్థాచతుర్థస్థాగతాశ్చేత్ శుభదాః
 గనగాదశమస్థాగతాశ్చేత్ - సతర్యదాః ధర్మగానవమస్థాగతాశ్చేత్
 జేమాయుష్యశుప్రదాః రుద్రేతుపకాదపస్తాన్తీతాశ్చేత్ - పూణార్థదాః
 తిష్ఠపదార్థదాభవంతి॥ తా॥ శుభగ్రహములు యాత్రాప్రశ్నలగ్నమునకు
 ౨-టనైనను ౩-టనైనను ౩-టనుండిరేని స్వజనసహాయకన్యాలాభంబులను ౪-ట
 నుండిరేని శుభఫలంబును - ౫టనుండిరేని సుహృద్లాభధనలాభంబులను ౬-ట
 నుండిరేని ప్రయాణమైపోవునపుడు మార్గమధ్యంబుననేధనలాభంబును ౭-టనుం
 డిరేని దీర్ఘాయుష్యజేమపశులాభంబులను ౧౦-టనుండిరేని యుత్తమకన్యా
 బులును-౧౧టనుండిరేని సర్వాభీష్టసిద్ధులును నీరీతిప్రయాణకర్తకిఫలముగల్గున
 తాత్పర్యము॥

(౧౫౯) మూ॥ యాత్రాప్రశ్నగృహంవరంశుభగతిస్సప్తశ్చ
 లగ్నంస్థిరనాప్తేవాస్యగతిద్విమిత్రఫలదంచేద్విశ్వభావంగృహమ్॥ ౧౦౬
 గ్నగతోగ్రహానసోగత్యవ్యస్తభోలగ్నగోహనిస్సాధధవాస్త గోప్యశు

భక్త్యుత్త త్వశ్చైలగ్నైశ్చరః॥ వ్యా॥ యాత్రాప్రశ్నగృహం యాత్రాప్రశ్నల
గ్నైచరంచేత్ శుభగతిస్సుఖప్రయాణం స్వాత్మప్రీతిగ్నైలగ్నై ప్రయాణపుష్ప
కలగ్నైస్థిరంచేత్ - అన్యజేగమిదోగతిః ప్రయాణంనా ప్రేవగృహం ప్రశ్నల
గ్నైద్విస్వభావంచేత్ప్రఫలదం - పూర్వార్థంచేన్నగతిస్థిరగమిపత్వాత్ , ఉ
త్తరార్థంచేచ్ఛుభగతిః చరసమిపత్వాత్ - గ్రహేయః కశ్యపగ్రహేషక్తి
సక్ అగ్నగతిస్సేద్యగ్నభివతి - అస్తపప్రశ్నలగ్నైస్సప్రమరాశ్యధిపః ప్ర
శ్నలగ్నగతో దిదపశిస్యాత్ - యతురితిశేషః అథవాతత్ప్రీతిగ్నైగ్నైశ్చర
అస్తగతోలగ్నైస్సప్రమ స్థాగతిశ్చేదశుభిక్యత్॥ తా॥ ప్రయాణప్రశ్నకాల
లగ్నముస్థిరలగ్నమైయుండినను- ద్విస్వభావలగ్నమునబూర్వార్థమైయుండిన
నుప్రయాణమునకుభంగముగలుగుననియు చరలగ్నమైయుండిననుద్విస్వభావ
లగ్నములో నుత్తరార్థమైయుండినను- సుఖప్రయాణముకలుగుననియు ఏగ్ర
హంబైననువక్రించిప్రశ్నలగ్నముందుండిన ప్రయాణమనకు విశ్వాములగలుగు
ననియు - ప్రశ్నలగ్నసప్రమస్థావాధిపతి యాలగ్నముందుండిన ప్రయాణక
తకకుననిగలుగుననియు-ప్రశ్నలగ్నైధిపతీనప్రమస్థానమంబుండిననుశుభకరు
డనియుతాత్పర్యము॥

*

(౧౬౧) మూ॥ రిక్తాపర్వదినాదిఃప్రతిధయఃపక్ష్యప్రమీద్వాదశీవ
ద్వ్యాసూమిజభానుపుత్రదినకృద్వారాశ్చయాత్రాత్మజే । హస్తాదిత్యహరిద్వ
యాంత్యశశభృద్ద్రావ్యమిత్రాహ్వ యశ్చస్తావధ్యమతారకౌతభిషజ్జ్యాల
ప్రశేశోత్తరా॥ వ్యా॥ అ॥ యాత్రాయాస్తిధివారనక్షత్రోర్ణయమాహ॥ రిక్తే
తి॥ రిక్తాఃపూర్వోక్తాః సర్వాణిపంచపర్వాణిదినాదిః ప్రతిప్రతీక్షిప్తధయఃభ
ద్రకణరదినసాః- కించపక్ష్యప్రమీద్వాదశీవతాః పక్ష్యద్వయగతాయాత్రాత్మ
జేప్రయాణకాలేవద్వ్యాః ప్రయాణస్యాయోగ్యా ఇత్యర్థః భూమిజభానుపు
త్రదినకృద్వారాః భౌమశస్యరగివాసరాశ్చఃద్వ్యాః హస్తాదిత్యహరిద్వయాం
త్యశశభృద్ద్రావ్యమిత్రాహ్వయాః హస్తపునర్వసూత్రవణధిస్తారేవతీమృగ
శిర్షాశ్వినిపుష్యామారాధాగినివతారాఃస్తాఃముఖ్యాః - యాత్రాయాఇతిశే
షశశతభిషజ్జ్యాలప్రశేశోత్తరాః, శతభిషజ్జ్యాలరోహిణ్యుత్తరోత్తరాషాఢో
త్తరాధాద్రావాః మధ్యమతారకాః అనుత్తమతారా ఇత్యర్థః శేషాస్తాః॥
అ॥ ప్రయాణమునకుతిధివారనక్షత్రంబులశేషమున్నాడు॥ తా॥ రిక్తతిథులు
ను, పంచపర్వంబులును, ప్రతిపత్తును, భద్రకరణయు క్తదినంబును, పక్ష్యద్వయ
గంబులగుద్వాదశిపక్ష్యప్రములును, భాస్వంగారకశనివారంబులనివిప్రయాణ
మునకయోగ్యంబులనియు దక్కినతిధివారములనశ్విని, చృగశీర్షము, పునర్వసు,
పుష్యమి, హస్త, అనూరాధ, శ్రవణ, ధనిష్ఠ, రేవతి, ఈనక్షత్రములప్రయాణ

ములకుబ్రత స్రుంబులనియు - రోహిణి - ఉత్తర - మూల - ఉత్తరాషాఢ - శతభిషము - ఉత్తరాషాఢ - ఈనక్షత్రములు మధ్యంబులనియొదకి - సనక్షత్రములయోగ్యము లనియును తాత్పర్యము॥

✽

(౧౬౦) మూ॥ శూలాశ్వేష్యవార భేషుగమనః యాతుభావేద్రోగకృచ్చం ద్ర - రాం శ్శుజవారయోస్సురి పభేషాచీనగచ్ఛేద్దిశమ్ బీవేజాంఘ్రిభివచూతకదిశం శుక్రారగయోః ప్రప్యభేషశ్చదర్శయభేకుజ్జది నయోర్యాతాచసామ్యాదిశమ్॥ వ్యా॥ అ॥ అధవారనక్షత్రాణాం దిగ్భేషేన శూలనిగయమాహ॥ శూలాశ్వేష్యితి॥ యాత్రాత్రాయాం కర్తాచంద్రారాం శ్శుజవారయోస్సోమశనివా॥ యోః సురపభాశ్వేస్తానక్షత్రేషాచీనదిశం - బీవగురువానరే అజాంఘ్రిభేషార్యాభాద్రానడిశివ - అంతకదిశం అంతకోయమః తస్యైకోతాచచంద్రాదిశమిశ్యకః - శుక్రారగయోః - శుక్రరవివారయోః ప్రప్యభేరోహిణీనక్షత్రేషపశ్చత్ ప్రతచీదిశమిశ్యధాకః జ్జది నయోభావిబధవాతరయోః అస్యమభేషార్షఫల్లున్యాంచసామ్యాం ఉచీచిదిశం - నగచ్ఛేదితనర్విత్రయోబ్బు ఏతేషువారనక్షత్రేషు ఏతాసుదిక్షుగచ్ఛతిచేతోగదోషభ్యతతహశూలాశ్వే సశూలనామధేయేషువారభేషు ఉక్తవారనక్షత్రేషుగమనః యాతుః యాతురోగచ్ఛద్భవేత్॥ అ॥ దిగ్భేషముచేతవారశూలనక్షత్రశూలలశేష్షమర్హమ॥ రా॥ పూర్వకదికుగనకు సోమశనివారంబులను - శ్వేష్టానక్షత్రంబును దక్షిణముచకు - గురువారంబును పూర్వాభాద్రనక్షత్రంబును సప్తమంబునకు ధానుశుక్రవారంబులను రోహిణీనక్షత్రమును - ఉత్తరమునకు - మృగశిరభధవారములను - పూర్వఫల్గునీనక్షత్రంబును ఈతినన్నిదిక్కులకీవారనక్షత్రములశూలసజ్జగలవిగావున సప్తివారశూలనక్షత్రశూలలయంద బైః ముపోయినవారికివ్యాధిగలుగునెతా॥

✽

(౧౬౧) మూ॥ ఆగ్నేయానిలకోణయోశ్చవిభేదేకాంచరేఖాచతుషో ణేప్రాగ్నిభి తే ప్రసద్ధపరిఘారండాఖ్యచక్రేశుభే । చత్వారిగాదిషుసప్తసప్తగమనేవసన్నియతారాలిఖే దప్తావిశతసంఖ్యయైవపరిఘాదాదోసలంఘ్యైష్వై॥ వ్యా॥ అ॥ పరిఘాదండుచక్రస్వయాపసిరూపయతి॥ ఆగ్నేయాభి॥ ఆగ్నేయానిలకోణయోః ఏకాంరేఖాంవిలిఖేత్ - ఏవమీశాన్యవైర్ములకోణయోశ్చ ఏకాంరేఖాంవిలిఖేత్ శేషః - ఏవంవిలిఖి తేవరిఘాదండుచక్రంభవతితతః - ప్రాగ్నిలిఖి తేవతుషోగజేకుభైరసద్ధ పరిఘాదండాఖ్యచక్రేవహస్త్రిదితారాంకృత్తికాదీనినక్షత్రాణి - ఆష్టావిశతసంఖ్యయాతత్పారిగాదిషు తస్యచక్రస్థానాగాదిషు చతుర్దిక్షుసప్తసప్తవిలిఖేత్ యథాప్రాచ్యాం కృత్తికాద్యాశ్రేషాంతానిసప్త - దక్షిణస్యాంచుఖాదివిశాఖాంతాని ప్రతిచ్యామనూ

రాధావిక్రవణాంతాని - ఉదీచ్యాంధఃప్రాదిభరణ్యంతాని సప్తసక్షత్రాణి
యంపరిభూమండు - అష్టైః ప్రయాణాభిలాషిభిః గమనేగమనవిషయేనలం
ఘ్నః వాచికపణిః కృత్తికాదినప్రసుప్రాచీం - మఘాదినప్రసుదక్షిణాంత
సూరాధాదినప్రసుప్రాచీంధఃప్రాదినప్రసుఉదీచీంసగచ్ఛదీపభావః॥ అ॥ పరి
భూమం - పరిభూపమను బెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ వాయవ్యకోణము
ముదలుకొని ఆగ్నేయకోణమువరకునొకరేఖయును - నైర్ఋతికోణముము
దలుకొని ఈవాన్యకోణమువరకునొకరేఖయును - వ్రాసిననుపరిభూమండవిక్ర
వాంతద్రమందు బూర్వదికులన కృత్తికమొదలుగు తిసక్షత్రంబులును దక్షి
ణమున్నభిమొదలుగు తిసక్షత్రంబులును బచ్చిమంబున - అనారాధ మొదలు
కొని ఆభిమొదలుగూడ తిసక్షత్రంబులును - ఉత్తరంబున ధన్వమొదలుగు తిస
క్షత్రంబులును ఈవిక్రవ్రాయగా - ఏసక్షత్రములేదికుల నవచ్ఛనో యానక్షత్ర
ములయందాదికులనకుబోగూడదని తాత్పర్యము॥

*

(౧౯౩) మూ॥ యతాప్రాస్థాస్థితభానియస్యాంకాస్తాయోదిశి॥ ని॥ దిశస్తుకకుభాంకా
దిశాప్రాస్థకేవిహితస్య ప్రవృత్తినికృత్త్రాద్యతారాస్సదా । సర్వద్వారశు
భాస్సుభాధృకపశుదాః ప్రాగాదిషేషాద యోద్విద్వా రాఖ్యగృహః ప్రదక్షిణాని
ధావక్త్రకళోనథఃదాః॥ వ్యా॥ అథసక్షత్రరాశీంసం దిద్వారనిజాయమాహ॥
యోదిశి ॥ యతాప్రాస్థితభానియస్యాంకాస్తాయోదిశి॥ ని॥ దిశస్తుకకుభాంకా
స్తాంకాస్యభూమిచ్చితాభివృత్తయః - స్థితానిభానిసక్షత్రాణి యానితానిసప్త
సక్షత్రాణి - ద్వారాణి - చక్రేపవహుతండచక్రే - ప్రాకూర్వజ్ఞోకేవిహితస్య
గమనవిష్టవ్యోకోక్తమత్ర సప్తసమగ్రే - ప్రవృత్తిచక్రత్రాద్య త-రాః
ప్రవృత్తిసామూహాధాన్వ్య ఇతదతస్మాదకాః సదాసర్వదాసర్వద్వారశు
భాస్సుభాధృకేషు శుభకరాః యథాప్రాచ్యాంపువ్యః దక్షిణస్యాంహస్తా
న్యోద్విద్వాంనూరాధా ఉదీచ్యాంశ్చేకించితాస్సుభాధృకపశుదాశ్చ భవంతి-
యోషానియః ప్రాగాదిద్విద్వారాఖ్యగృహః దిద్వారసంజ్ఞికరాశయః ప్రదక్షి
ణాధావక్త్రకళోనథఃదాః ఏతదుక్తంభవతి, ప్రాచ్యాంమేషః, దక్షిణస్యాం
భవతి, ప్రదీచ్యాంమిమం, ఉదీచ్యాంకరకటకః, ఏవంపునః ప్రాచ్యాంసం
జ్ఞికాస్య, ఎకంప్రకృత్యసర్వాపాండిశాం సరరాశయోయోజ్యాః తే
సూర్యాభిమంతర్భగినగంతవ్యాః॥ అ॥ సక్షత్రరాసులకుదిద్వారనిజాయమును
బోధ్యమయ్యెను॥ తా॥ పూర్వజ్ఞోకమందుజెప్పబడిన క్రిమంబున, ఏదికులసం
సంబంధేనమహర్షి బులాదికుల నకు ద్వారసక్షత్రంబులనియుబూర్వజ్ఞోకోక్తప
రిభూమంపరిభూమం గమనవిషయమైవిగ్భేదంబున నిషేధింపబడినసక్షత్ర
ములలోప్రవృత్తిసామూహాధాన్వ్యనిసక్షత్రంబులు సకలదిగ్గ మనములయందును

శుభసుఖార్థం - పశుప్రదంబులనియు దూఱుచదికుటనకు మేషసింహధనూరాసులు
నుదక్షిణమునకువృషభకన్యామకరరాసులును , పశ్చిమంబునకుమిథునతలా
కుంభరాసులును ఉత్తరంబునకు గటకవృశ్చికమీనరాసులునీరీతిని రాసునీదికుట
నకు ద్వారరాసులుగావున నిట్టిద్వారరాశిలక్షణములయం దాదికుటలకుబోగూ
డదనితాత్పర్యము॥

✽

(౧౦౮) మూ॥ మేషేభద్రమవాపున్నయాధుని సుఖయుగ్యేమృతింక
రూటేలాభంశోకభయంహరౌజ్వరభయంకన్యాగృహేథణంధటే కటేవిగ్ర
హమేవచాంబిలయేక్షేమంమృగే స్త్రీధనం కొటిల్లంకలశేతభోజ సుఖంమీ
నేప్రయాణేష్వగః॥ వ్యా॥ ద్వదశలక్షణాంగమనేఫలమాహ॥ మేషఇతి॥
మేషమేషులగ్నేలధ్వగఃప్రయాతాభద్రంమంగళం , గవివృషధేసుఖంయుగ్యే
మిథునేమృతంకరూటేలాభంశుద్దివ్యాదిలాభం , హరౌసంహేశోకభయంక
న్యాగృహేకన్యాలగ్నేజ్వరభయం , ధటేతలాంబులధ్వజలక్షణంకటేవృ
శ్చికేవిగ్రహమేవయేనకేచిద్విరోధం , చాపనిలయేధనులగ్నే , క్షేమంమృగే
మకరేస్త్రీధనంస్త్రీరూపధనం , కలశేకుంభేతుకొటిల్లంకలగమనం , మీనభో
జనసుఖంప్రయాణేతివాపున్నయాత్॥ అ॥ప్రయాణవిషయమైలగ్నములఫలంబు
లవివరింపుచున్నాడు॥ తా॥ మేషలగ్నమందుబయనముపోయినవారలకుశుభం
బులునువృషభమందుసౌఖ్యంబును మిథునమునందుమరణంబును, కటకమందు
భూధానాదిలాభంబులును, సింహమునందువ్యసనంబును, కన్యాలగ్నమందు జ్వ
రభయంబును, తులయందుధనలాభంబును, వృశ్చికమందు కలహంబును, ధన
స్సునందుక్షేమంబును, మకరమందుస్త్రీలాభంబును, కుంభమందువక్రగమనం
బును, మీనమందుభోజనసుఖంబునుగలుగుననితాత్పర్యము॥

✽

(౧౧౫) మూ॥ యత్రాయాంప్రతిభాగంవంప్రతికజలప్రత్యబ్జం
చాతికృచ్చక్రోదక్షిణతస్థితోవ్యశుభకృన్యాతుప్రవేశేవిహానూ గేయద్య
దితోగ్రతశ్శతేను తస్తతైస్త్రిగంతావశేతేన్యన్యాస్తమవాప్తతశ్చ పరతో
యాతాధ్యశేవంప్రతేతి॥ వ్యా॥ అ॥ ప్రతిశుక్రభౌమబుధవోషమాహ॥ అ॥ యా
త్రాయామితి॥ యాత్రాయాంప్రవేశేపునఃప్రవేశేకాలేగ ప్రతిభాగంవంభృ
గోరకశ్యంపుమాభామంపంశుక్రంతస్యాభిముఖంప్రతికజలజాభిముఖంకిం
చప్రత్యబ్జం అభిజాతభిత్వైష్ట్య చంద్రితస్తాజ్ఞాయతే ఇన్యబ్జజోబుధంపంచ
మ్యాంజాతావితిసనేధంశతస్యాభిముఖంయాయురాలికృత్ప్రదాకరంఅన్యోవిశే
షశుక్రం దక్షిణతోయాతుదక్షిణభాగేస్థితోయదిచాశుభకృత్ అత్రేదంప్రతి
యతే, శుక్రేప్రాచ్యాంస్థితే ప్రాగీతాన్యోదగ్వాయస్యేష్వేనం ప్రతిచ్యాంస్థితే
వైర్ముతదక్షిణాగ్నేనాభునగతవ్యమితి ఉక్తంచదాబోధిన్యా॥ శ్లో॥ పూ

రావడినా యవ్యభిలాషకోస్తా ముచ్చెచ్చగొండ్ల చోక్షయాయాల్ ॥ పశ్చిది
 నస్తాది=విలాషకోజేపశ్చిచ్చగొండ్ల చోక్షయాయాల్ ॥ బ్రహ్మసంశేషమా
 షా ॥ శశిసుతోబుధిఅగ్రనియూతుః పురోభాగేసుగే=మధ్యమాగ్గవ ॥ ఉ
 దితోయదిగంతాగమనకర్తాస్త్రైవమాగ్గవమధ్యవీచననేత్ యావత్కాలమి
 న్యతతనా ॥ సౌమస్యబుధస్యఅస్తమమాప్రసాదస్తంగతస్యనవివరతడికయా
 మునగం అప్యశేషం మాగ్గశేషుద్రశతేయాయాత్ ॥ అ ॥ ప్రాశుక్రభౌతుబు
 ధవోషములశస్యమహ్నాది ॥ తా ॥ పశునమబోవునపుడునుమలగ్యసంబున
 శుభమృతపుడును శుక్రాంగారక బుధుభియభుతై యుండిరేని పిడాకరలగు
 నురనియుగుక్రమం ప్రయాణకతకదక్షిణభాగముండండిన పుధికరుడుగాన
 యాపురికర=ననుండుపుడు నీశాన్వోద్దగవాంబుదికర=అకుం పుచ్చిమంబు
 నయింపునపుడు పైవోద్ధురపక్షిణోగ్మైనుదికర=అను పయనమబోగూడదనియు
 నుబుధుసపనుననుబోవుదు ॥ ఉ మధ్యమాగ్గవం దహతునదభిం చేసేని మరల
 నస్త్రగతుడైయుర గురుగువరకుప్రయాణకతకపయనమబోగూడదనితా ॥ *

(౧౬౬) ము॥ భారద్వాజపసిష్ఠవాక్స్యస్థగమోక్తాగ్రిగీరసౌక
శ్చరీగాగ్యాశాతమరామశ్చముఖపద్ధతిశ్చాంధ్రివాంఘ్రిగామవివా
హాష్ట్రపరిమళుశ్చకేజ్జానివాంబాద్రాంబుప్రతిభార్గవప్రతిబజ్రవజ్రాక
దోషాంఘ్రివాం॥ అ॥ ఉక్తవశిష్ఠక్రాదిదోషశ్చగోప్రభేదేనప్రతిసంపదమా
సా॥ భారద్వాజేతి॥ భారద్వాజపసిష్ఠవాక్స్యస్థగమః అత్రాంగీరసౌకాత్రి
శ్చాంగీరశ్చత్యగ్రిగీరసౌకాశ్చమః, శార్దూలగోతమరామశ్చయేమనయః
శ్చాంధ్రివాంబుజానాం అగ్నివాంఘ్రివాంబాదకాంబాం కేచిదగ్నిగామవివాహరా
ష్ట్రపరిమళుశ్చకేజ్జానివాం ఏకగ్రామేగ్నిశాంతిరగతానాం వివాహార్థంయా
జ్ఞానారాష్ట్రపరిమళేచేశోద్రవపహణ్యతానాం తుస్థిదేహానాం జ్ఞానాంవి
రక్తాంబాద్రాంబాంగోగోగాజోపద్రవేణామత్రానామేదేహేనాప్రతిభార్గ
వశాంతిమజ్జనశ్చాదోషాంఘ్రివాం॥ అ॥ పూర్వార్థగోక్తప్రశుక్రాదిదోష
మునగోతభేదము, దేబరిహారముచేస్తుమన్నది, తా॥ భారద్వాజపసి
ష్ఠవాక్స్యస్థగమఅత్రాంగీరసకాశ్చగశార్దూలగోతమగోత్రజులకంసు- యాచకు
లనునొకగ్రామమందు నొకగ్నిశామందుండి మఱియొకగ్నిశామనతుబోవు
వారలకును, వివాహమునకుబోవువారలకును, దేశోపద్రవమృదేబరుగుచాడెడి
వారలకును, వాస్తవమైనవెల్లెడివారలకును, మహాయోగులకును, ఆర్దులగువా
రలకును, నీద్రవ్యనిపుణుడైనప్రశుక్తభౌమబుధహోషములులేదునుట॥

(౧౬౭) మూ॥ త్రివిధ త్రివిధ శక్తి బాహ్య రూపం కా ర్యా రూప స్థానం శుభం
పంచస్మ్యైవ మాణి రోగభయవ్య న్యానివ త్వా రితు । యు గ్గా స్తేవ సదిష్ట

దానితదిదయాత్రాఫణేర్వ్యభుంకించ క్రేణఫణిస్వయాపమశుభంత్యాజ్యంశు
భేకన్యశివ్యా॥ అ॥ యాత్రాఫణిచక్ర సంపత్తిమాహ॥ త్రీణీతి॥ అరర ధోఃపరిః
సూర్యస్థితిమత్రమాంభ్య, త్రీణీత్రీణీనక్షత్రాణికశ్చభాంతంచంద్రస్థితక్ష
త్రపర్వంతం, గణనాసంఖ్యా, కార్యకతతవ్యా, గంతమిచ్చతేభిషాపిషగ
ణయాంధ్రయమాణాం సప్తనింశతినక్షత్రాణాంనవగ్రహాణిభవంతి
శ్రవిషమాణిపంచత్రి కాణితురోగభయదాభవంతి, అవ్యాచిత్వానియ
గ్నూతికాణితునక్షత్రానిసప్తగిష్ట ఫలదానిన్యూర్యాతునిశేషః, యాత్రా ఫ
ణేయోత్రాఫణిచక్రస్యనుష్ఠలముక్తంతభలంభదమేతదేష, అతశ్చక్రేణఫణి
చుక్రేకింప్రయోజనప్రయోజనమిత్యర్థః, అనేవైరచచరితా ర్థభావవిభావ
భగితమాహావణీస్వయాపయద్యత్ శ్రీకంభేరవయవం, తత్తదనుభవవర్ష
భేతుభకన్యశివ్యాజ్యం॥ అ॥ యాత్రాఫణిచక్రమనగ్రసమానఫలముశేష్టమ
న్నామ॥ త॥ పైచమువీపుచారుసూర్యస్థిత నక్షత్రముమొదలుచంద్రస్థితక్ష
త్రమువరకుమూడేసి నక్షత్రములనుగణనచేయవలయుననియోను, నీక్రిములు
నగనచేయగనినవది యేడునక్షత్రములు ౯, త్రికంబులగును, అట్టిక్రికంబు
లలోవిషయత్రికంబులగు౧, ౩, ౫, ౭, ౯, చతుత్రికప్రతిపాదకనక్షత్రములలో
పైచమువీపున రోగభయంబులు గలుగుననియు, మిగతమత్రికంబులగు౨,
౪, ౬, ౮, త్రికప్రతిపాదకనక్షత్రములుచచ్చఫలప్రదవనియు, గ్రంథాంతర
మందుశైవుపడియున్న యాత్రాఫణిచక్రాఫణివిధియుగానరాచక్రమువర్ణం
బుతాత్పర్యము॥

(౧౧౯) మూ॥ ఆగ్నేయర్క్ష మఘానురాధవసుభేష్యైకైకభాగ్నాజి
న్నక్షత్రాణిగనప్రకమనేదద్యుః ప్రయతుః ఫలం । మృత్యువ్యాధిభయార్థ
రాశిసనుధాభీత్యుచయోఖ్యం క్రమాతిరందక్రేణతు చంద్రగర్భఫణితాన్వే
తస్యయనిశ్చితమ్॥ వ్యా॥ అ॥ చంద్రగర్భసమృతిమాహాఆగ్నేయశ్లే॥ ఆగ్నే
యర్క్ష మఘానురాధవసుభేసు కృత్తికానురాధ భాస్థానక్షత్రేషుచతుషక
సాభిజిన్నక్షత్రాణి అభిజిన్నహితాన్వస్తానిశతనక్షత్రాణి స్థాస్థాన్వేవై భా
దేకైకనక్షత్రాన్వస్తనప్రవక్షత్రాణి యతుః మృత్యువ్యాధిభయార్థరాశిసను
ధాభీత్య మయోఖ్యంఫలంక్రమాద్దశ్యం యథాకృత్తికామృత్యుం, రోహిణీ
వ్యాధి, మృగశిరోభయఅర్ధగ్రాహిణీ ఫలం ఫలనర్వసూపసధాంభూమి, పు
ష్యభీతిం , ఆశ్లేషాఆమయరోగం , పునర్గుహానురాధాధష్టాదీచామ
ఖ్యాత్యం, చంద్రగర్భఫలితంచంద్రగర్భచక్రజన్యఫలం, మయాశ్చిత్తం, అ
తశ్చక్రేణింబంద్రగర్భచక్రనిమాణబ్రహ్మసంకేతఫలం, ఏతరుక్తరీత్యాచరి
తాథాతాత్ అత్రాయంవిశేషః, అయంకృత్తికాది, యయోనుత్రాయామే

వోగేషుకస్థితాశిః అన్యేషుశుభకర్మసుః సూర్యస్థితక్షత్రాచ్చం । దస్థితస
క్షత్రపర్యంతంగణయేత్, ఫలంతుపూర్వవత్ ఉక్తంచ॥ శ్లో॥ రోగేషుజస్థితక్ష
త్రాద్యైదేవప్రశుమర తః॥ త్రాయాంకృత్తికాదస్యాదరరాస్థిచ్ఛుభకర్మణే
త్రాచ్యదగర్భచక్రిమునకు సమానఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ కృత్తిక
ముదలాశ్రేషుపరికును, మఘముదలువిశాఖవరకును, అనూరాధముదల భిజి
శ్చుశోగాడత్రపణమువరకును, ధన్వముదలుభరణివరకును, త్రయంబుగ నేడే
సినక్షత్రములేదేరి ఫలంబులగుగ జేయుననియు ననియేవిధ్యంబుని కృత్తికమ్మ
య్యువును, గోహణిన్యాధిని, న్యుగశిర్భయమునుఆర్ద్ర, ఆర్ధరాశినిపునర్విను,
భూమినిపున్యని, భీతినిఆశ్రేషురోగమును మరలమఘమ్మకృత్రను, పుబ్బవ్యా
ధిని, కక్షత్రములుచతుస్సప్తక నక్షత్రములునుసప్తవిధ ఫలంబునుప్రయోగ
విషయమైగలగ జేయుననియు చంద్రగర్భంచక్రిసిర్వాముచేతగతిగెనుఫలము
నుసేనుస్మృతముగావివరించితి గాననాచక్రిమువలనవేరేఫలంబులేదనిత *

(౧౬౯) మూ॥ చంద్రాధిష్ఠితభాంత మేరగణయేదరాహస్యశివ్యా
తోనక్షత్రాన్యాపసప్తసప్తగమనెదద్యైఫలంసాభిజేత్ । ష్టేమంతాడనమంతా
మాయునభయంచేశభ్రమంతాడనంయోతుశ్చౌడలదోష ఏవసకలేకాగ్యేచ
చింత్యంబున॥ వ్యా॥ అ॥ అడలస్వరూపమాహ॥ చంద్రేతి॥ ఆరాహస్యైర్వాది
తాసూర్యస్థితనక్షత్రప్రభృతిసాభిజేత్, అభిజిత్సహితంయథాతథాసప్తసప్త
నక్షత్రాణి, చంద్రాధిష్ఠితభాంతంచంద్రస్థిత నక్షత్రర్కందమేవగణయేత్,
తానితానిసప్తసప్తక్షత్రాణి గమనే గమనవిషయేయోతుః ష్టేమంతాడనం
అతః॥ అయిః అభయం, షేశభ్రమంతాడనంచేతిఫలరిక్రమాద్వద్యైవిశేష
మాహ॥ యోతుశ్చౌడలదోషఏవచింత్యం, నేతరత్యైవకారార్థఅభవాసక
లేకాగ్యేచఅడలదోషోపిచింత్యం॥ అ॥ అడలస్వరూపమునుజెప్పచున్నాడు॥
తా॥ సూర్యుడున్న నక్షత్రముముదలభిజిన్నక్షత్రముతోగూడునటులదందుర్ప
డుండెడి నక్షత్రమువరకు నేడేసిక్షత్రములగుణింపవలయుననియు, నటులగు
ణింపబడిన మేడేసినక్షత్రము లేడేసిఫలంబుగలగ జేయును, ఎవ్విధంబునిసప్త
భుషనక్షత్రము ష్టేమమును రెండవదితయరహితమును, ఆరవదిషేశసంచార
మునుఏడవదితాడనమును, నీకృమంబునసప్తనక్షత్రములు సప్తవిధఫలంబులగ
లుగ జేయుననియును ఏవకారాధిమనప్రయోగవిషయమయియొకేప్పినఅడ
లదోషవిచారము, అపశ్యముగాబాడదగినదనియు లేకమఱియొకపక్షంబున
సమస్తశుభకార్యముయందును అడలదోషముబాడదగినదేనని తాత్పర్యము॥

(౧౭౦) మూ॥ యాత్రావారభవాసరాంశ్యమిళితా స్వస్యాది
తస్తాకృమానగ్రతృద్వితి చతుర్గుణాన్ప్రవిభజేత్సప్తాక్షమధ్యిక్రమాత్

(౧౬) కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - పంచమభిరద్యః. ౧౭౧

శూన్యమృత్యురౌగభీతిమరణానృశుప్రయాతః క్రిమాశ్చమేషుత్రిషురభ్య
రత్నస్ఫురివీర్యద్వాతుత్యగ్రింకస్తవరామః శ్యాం అ॥ శ్యోగ్రింకస్తవరాపరిరూప
యోయానుప్రశ్నలమామయాతేతి ॥ యత్రావారభవానరాన్ యత్రా
యాంయోవారిః యద్భిం యన్నత్రత్రం యతిభిఃతాన్ - స్వస్యాదిహిశేషా
మాదితః యథావాసరస్యారాగదిః సత్తత్రస్యాశ్విన్వాదితః దివసస్యశక్త
ప్రతిపదాదితః మితితాన్ త్రేధాఃషి పృద్విలవతుర్గుణాన్ కృత్వానారిన
క్షత్రపసనమూహం త్రేధాపరికల్ప్య యథాఅద్యం ద్వాభ్యాంస్వతీయంభిః
శృతీఃయంచతుర్భిః గుణైస్వేన్మర్థః తితిక్రిమాత్ సప్తాక్షషర్భిఃప్రవిభజితేష
పంచవిభజ్యమానేషు త్రిషుఃక్షేషు శూన్యేషు శేషాభావేషు సత్సప్రయాతానా
గభీతిభరణాన ఫలనిక్రమాద్యత్యక్తిషుశేషేషు సత్సగభ్యరత్నపుధిమేషు
శేషే రాజ్యద్వితీయశేషేరత్నానిత్యతీయశేషే సద్ధిమేదద్వాదిత్యవగంస్యం
లభేప్రయాజనంచాస్తీఅయమేవస్యోగ్రింకశ్చత్యగ్గతే॥ అ॥ శ్యోగ్రింకస్తవరాపము
నుదేలియజేయుచున్నాను॥ తా॥ ప్రయాణకర్తృవైరముబోవు సమయమనాధి
వారసత్వముల మొదటనుండి లేకపోవట్టియెచుగా శుక్లపాద్యమిమొదలప్ర
యాదినమువరకును భానువారి మొదలుప్రయాణవారమువరకలన్నిసేనత్వ
ముమొదలుప్రయాణసత్వమువరకును గణనచేసి అయినగుణకముననొకరా
శిగాజేచ్చియారాశిని మూడుభాగములుగాజేసి యందుప్రథమభాగమను రెం
టంచుత్తీయభాగమను మూటనుత్యతీయభాగమనుకటను ఎచ్చగుణించియూ
త్రివిధరాసులనీక్రమముగప్రథమభాగమనుకటను ద్వితీయభాగమను కటను
త్యతీయభాగమనుకటను భాగహరింపగా నాత్రివిధరాశియందు గణనశేష
ముండేనేనిప్రయాణకర్తగురోగభీతిషరణములను మూడురాసులశూన్యము
వైయండేనేని రాజ్యోత్సవధూలాభములను ఉక్తక్రమంబుగలుగుననియును
ఇవిచుత్త్యోగ్రింకస్తవరాపముగానగ్రంథాంతరమందు జెప్పబడియున్నట్లమువల
సవేలేప్రయాజనములేదనియును తాత్పర్యము॥

(౧౭౧) మూ॥ యత్రావారిపిలగ్నధిష్ణ్యదివసాన్ స్వస్యాదితీస్సర్వ
తోరాశీకృత్యదివారగగ్వసుజలేష్వైకైక సంఖ్యాం క్రమాత్ । క్షిప్తావపి
గ్భృతేషేవతంప్రవిభజితేష్వైకైక సర్వంధ్రువంశేషః ప్రాక్తనపంచశేషహుధనం
శూన్యేఫలంవత్సృజే॥ శ్యాం అ॥ శ్లోకద్వయేన యత్రాపంచకశ్చ స్వరూ
పమాహ॥ యత్రేతి॥ యత్రావారిధిలగ్నధిష్ణ్యదివసాన్ ప్రయాణసమయో
యేవారలగ్నసత్త దివసాంతాన్ స్వస్యాదితీః స్వేషామాదిహి సస్వతేగ
ర్వాన్ రాశీకృత్యతానేకైక సంఖ్యాందిగ్వసుజలేషు పంచదశస్వాదక దశ
వ్యవతనో అనుసంఖ్యానుక్రమాత్క్షిప్తావపిపృత్య - ప్రాగ్భృతంపైకైకసంఖ్యా

౧౨౨ .కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే పంచమ బిందుః.

యుతం సర్వం పంచవిధం - ధృవంతమంతైర్వపభిః ప్రవిభజితే ఏవం విభజ్యమానేనతిప్రాక్తనపంచకేశేషశ్చైద్యహుధనం పంచసంఖ్యాతిరిక్తశేషశ్చేత్యధికః - పంచశేషస్యశూన్యఫలత్వాత్ ఉక్తంచదర్పణే॥ శ్లో॥ తిధ్యుడుదినలగ్నం మిత్రితం పంచధాకృత్తిధిరపదశనాక్షైవదసంఖ్యాయుతంయత్ | నవమృతశరశేషం శోభనేవజన్మయం రుగణలగ్నపహలైమృత్యు నాదూషితం తదితిశూన్యేపంచశేషేఫలంవత్సృతే ఉత్తరశ్లోకనేతిశేషః॥ అ॥ రెండవశ్లోకములచే యాత్రా పంచక శుద్ధిస్వరూపమును దెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రయాణపారలగ్న నక్షత్రదివసములను పూర్వశ్లోకమందు జెప్పబడియున్న క్రమమున మొదటగుండిగణించేసి అయిన సర్వగుణకమునుగొక రాశిజేసియారాశిని నైదుభాగములుగా జేసియందుప్రథమభాగముతో బదియయిదునున్న రెండవభాగముతోపం | రెండునున్న మూడవభాగముతో నెనిమిదిపైదవభాగముతో నాలుగునున్న జేచి ఒకొక-కొక-భాగమున వేర్వేరున తొమ్మిదిభాగహరించగా ప్రథమ భాగమందైదుమిగిలెనేని గోగపంచకమనియు - రెండవభాగమందైదుమిగిలెనేని యగ్నిపంచకమనియును మూడవభాగమున యిమిగిలెనేని రాజపంచకమనియును నాలవభాగమున యిమిగిలెనేని మృత్యుపంచకమనియును సిద్ధాంతముగాను పంచకలగ్నములయందు ప్రయాణము మొదలగు శుభకార్యముల జేయగూడదనియును తాత్పర్యము॥

(౧౭౨) మా॥ వ్యాఖ్యస్మిత్తితి పాలచోరమృతతోభీతి శ్చశూన్యక్రమా దేతస్సించదశాదియోదితఫలం మృత్యోభయం సర్వదా | చోరవ్యాధిభయం సౌశాసుదివసే భూపాగ్నిభీతిభవేద్యాత్రాపంచక శుద్ధిరేవగమనేనజీవనీయాఖలు॥ వ్యా॥ అ॥ అంగీకారార్థమాహ॥ వ్యాధీతి॥ వ్యాఖ్యస్మిత్తితిపాలచోరమృతతోభీతిశ్చక్రమాత్ - శూన్యపంచశేషేనతిఅదిః శ్చాపంచశేషశ్చేద్యాధిః స్వరూపాయాంతీతిపాలతీతి రీయాం చోరశోచోరాత్ - పంచమగ్నం శ్చామృతతోభీతిగ్భయం భవేత్ - ఏతత్పంచదశాదియోజితఫలగమనవిషయేచింత్యం మృత్యోభయం భీత్రాధానాంభయపేతురిత్యపానత్వం - సర్వనాత్యాజ్యమితి శ్చేతిషః - అన్యేషాం కాలభేదేనాంగికారా దంగీకారమేవాహచోరవ్యాధిభయం నిశానువాక్రిష్టేవనదివాభాగేభూపాగ్ని భీతిస్తుదివసేవాభాగఏవనరాత్రో భవేత్ గమనేయాత్రాయాం - ఇయంపంచకశుద్ధిః సంజీవనీయాఖలు దివ్యావధవత్ ప్రాణసంరక్షణీయాఖలు అతోవిచారణీయేత్యర్థః॥ అ॥ అంగీకారార్థమును జెప్పుచున్నాడు ॥ తా ॥ ప్రథమపక్షియందైదుమిగిలెనేని వ్యాధిభయమును ద్విత్వంపక్షియందగ్నిభయమును - తృతీయపక్షియందు రాజభయమును

చతుర్థపక్షేయందు చోరభయమును - పంచమపక్షేయందు మృత్యుభయమునుగలుగునుగాన నీపంచదశాదియోజితేఫలము గమనవిషయమై అవశ్యకముగానాలోచింపదగినదియును మిగతకాలభేదములచేనగ్గికారమనయును అగ్గికారక్రమంబెట్లునినమృత్యుభయముసర్వవాత్యాజ్యమనియునుచోరవ్యాధిభయములురాత్రులందును భూపాగ్నిభయములుఁగటయందును బలిష్ఠములుగాననాకాలములయందవశ్యముగానాలోచింపదగినవనియచుఈపంచశుద్ధిసంజీవయసునొవధవిశేషమువలె ప్రాణసంరక్షకమైనదిగానప్రయాణవిషయమైయవశ్యమునిచారింపదగినదని తాత్పర్యము॥

(౧౭౩) మూ॥ జీవేచ్ఛ్యర్థచంద్రకంటకగృహేష్వేతేషునైవవ్రతేశ్వేషేసింహగృహాధనవ్యపిసుధీర్యాతాప్రతీచీందిశమ్ । కొదేరింమకరేవృషేచయంతాయుగ్మేకులాయాంఘటేప్రాచీన్మృత్యుదిశంతుకరటగృహేమీనాలయేవృశ్చికే॥ వ్యా॥ అ॥ యాత్రాచంద్రకంటకస్థయమాహ॥ జీవేచ్ఛ్యరితి॥ సుధీర్ఘదీమాణాయాతాజీవేచ్ఛః జీవితమిచ్ఛాయస్యసతథోక్తః జీవితమిచ్ఛావాణ్యదివేతేషువత్స్యమాణేషుచంద్రకంటకగృహేషునవ్రతేశ్ - తథాహి - మేషేసింహాధనసిదత్రతీచీందిశం - మకరేవృషేయవతౌకన్యాణాముదీచీందిశం మిధునతూలాకుంభేషుప్రాచీందిశం - కరటమీనవృశ్చికేషుమృత్యుదిశందక్షిణాందిశంనవ్రతేదిసర్వత్రానుషంగః॥ అ॥ యాత్రాచంద్రకంటకస్థయమునుదేవియశేయుచున్నాడు॥ తా॥ మేషసింహాధనూరాసులుపశ్చిమదిక్కునకును - మకరవృషభకన్యలు దగ్గిక్కునకును - మిధునతూలాకుంభములుతూర్పుదిక్కునకును - కటకమీనవృశ్చికములుదక్షిణాభ్రదిక్కునకును - చంద్రకంటకరాసులుగానజీవితాశగలప్రయాణకర్తయైచేప్పబడిన చంద్రకంటకరాసులలో నాయాదిక్కులకుపైనముపోగూడదనితాత్పర్యము॥

(౧౭౪) మూ॥ ప్రాచ్యాదిప్రభవోరగశుక్రకుజరాహ్వరీరందువీట్యూరయోయద్దిగ్రాజిహితద్దిగుక్తగృహగేత్రాతాందిశంనవ్రతేశ్ । ప్రాగాదిక్రమశోద్రదక్షిణాధిధానుప్రవిష్టాలయోద్దిక్ష్యకం ద్వితయంవిదిత్యుమృతిశృద్ధ్యాత్రాలలాటంత్యదమ్॥ వ్యా॥ అ॥ యాత్రాలలాటమాహ॥ ప్రాచ్యాదితి॥ అరగశుక్రకుజరాహవఃప్రసిద్ధాః అరగస్యాపత్యంభుమాణ్ అరిఃఉతభిక్షోతద్ధితేవృచామావేరితవృద్ధిః శనైశ్చరః - ఇందుశ్చంద్రః - విద్యుధఃసూరిర్గురుజిత్యైతేఅష్టాగ్రహః ప్రాగాదిప్రభవః ప్రాగాదీనాందిశాం క్రమాత్ప్రభవః అధిపతయోభవంతి యద్దిగ్రాజియస్యాద్దిశోయోరాట్ తస్మిన్రాజతద్దిగుక్తగృహగేట్యోదిశోయత్ - గృహంరాశితత్రస్థితేనతి - ద్రదాశాతాంతాందిశంనవ్రతేశ్ - భానుప్రవిష్టాలయత్ - సూర్యాధిష్టితరాశిమారభ్య

అబ్రహ్మేణవిహౌక్రమశః ప్రాగాదియధాతధాదిభువైకకంవిదితుతద్వితయం
 రాశిద్వయం - యి షది శిష్యఃఅత్రయమాశయః సూర్యాధిష్ఠితరాశౌ ప్రా
 చ్యాయస్మి నేతి సూర్యస్యప్రాగ్దిశకత్వాత్తద్రాశౌప్రాచిందిశంనవజేత్-సూ
 ర్యస్థితరాశిద్వయం - మిరాశిద్వయమిశాన్యానిషేపేత్ - తద్దిశోగుర్వధిప
 తత్యత్తేతద్రాశిద్వయేగురౌస్థితేనతతల్లగ్నద్వయేఈశాన్యానవజేత్సూర్య
 గాశేశ్చశర్ధరాశిముదీగాన్యానిషేపేత్ - తద్దిశోబుధాధిపతిత్వాత్తద్రాశౌబుధ
 స్థితేనతతల్లగ్నద్వయేనవజేత్ సూర్యస్థితరాశే పంచమపక్షరాశిద్వయంవా
 యవ్యానిషేపేత్-తద్దిశశ్చద్రాధిపతిత్వాత్తద్రాశిద్వయేచంద్రేస్థితేనతతల్ల
 గ్నద్వయేవాయవ్యానివ్రాశేత్సూర్యస్థితరాశేస్సప్తమరాశింవారుణ్యాంక్షిషే
 తేతద్దిశశ్చవైశ్రవంతిత్వాత్తద్రాశిద్వయేరాహస్థితేనతతల్లగ్నద్వయేచైర్ముతీం
 దిశంనవజేత్-సూర్యరాశేర్దశమరాశిందక్షిణాన్యానిషేపేత్తద్దిశశ్చకుభాధిపతి
 త్వాత్-తద్రాశౌకుభేస్థితేనతతల్లగ్నద్వయేచాదిశంనవజేత్-సూర్యస్థితరాశే
 రేవాదశద్వాదశరాశిద్వయమాగ్నేయాన్యానిషేపేత్తద్దిశశ్చకృత్వాధిపతిత్వాత్
 తద్రాశిద్వయేశుక్రేస్థితేనతతల్లగ్నద్వయేఆగ్నేయాందిశంనవజేదితిసూక్ష్మధృ
 శ్శావగంతవ్యంభవంయూత్రాలలాటంమృతికృత్ - తతస్సర్వదాత్యాజ్యమిత్యాశ
 యః॥అయంత్రాలలాటస్వరూపమునుజెప్పచున్నాడు॥తా॥తూర్పుదిక్కు-మొద
 లప్రదక్షిణాక్రమంబున సూర్యుడుగురువు-బుధుడు-చంద్రుడు-శని-రాహు-అంగ
 రకుడు- శుక్రుడు- వీరతేనమండ్రునెనిమిదిదిక్కులకుప్రభువులుగాన-సూర్యుడు
 స్సూరాశినితూర్పుననిలిచి యారాశిమొదలుతక్కినరాసులనప్రదక్షిణాక్రమమున
 నెనిమిదిదిక్కులయందొకకొకటినిమూలలయందురెండేసిగాబండ్రెండురాసుల
 నుంచగానేరాశియేదిక్కునకువచ్చుచున్నదోయారాశియందాదిక్కునకుప్రభు
 వయినద్రాహమండగా నాదిక్కునకుబయనముపోవమృతికరంబనితాత్పర్యము॥

(౧౭౫) మూ॥ రాహుక్రాంతభవత్రయోదశముఖంభాన్వగ్రతః
 పృథతఃపుచ్చంకేతుతిత్రయోదశ రవిస్థాయీచయాయీశశీ । యస్మిన్యాస్య
 గతేగృహేపరిభవస్తవైష పుచ్చంగతే యస్మిన్కతస్యజయోగతే యధిపతా
 వేకత్రతత్తస్య వేత్॥ వ్యా॥ అ॥ యుగ్ధగమనేరాహుఘటమాహ॥ రాహుఘటా
 హుక్రాంతభవః రాహుస్థితనక్షత్రాదగ్రతః త్రయోదశభానిముఖం రాహు
 ముఖం- పృథతోరాహుక్రాంతనక్షత్రాత్పృథతః త్రయోదశనక్షత్రాదగ్రతః

చృంకేతుః పుచ్చూపకేతుర్భవతీవంచనతిరపి స్థాయిశశీయాయపివంతో
 భయోర్భుధ్యేః స్థైర్యహేత్యుగతే ముఖ్యతేనతిత్యైవ పరిభవంతిరసా
 రిః పరియనిమియూపతే స్థాయినిసూర్యేముఖేస్థిలేస్థాయిబోధంగః యాయ
 నిచంద్రేత్యుగతేనతియాయనోభంగః స్థాయినోజయిత్యాశయః యస్మిన్
 గృహేపుచ్చంగతే స్థాయినిసూర్యే పుచ్చంగతే తిస్యస్థాయినోజయః యా
 యనిచంద్రపుచ్చంగతే చిదియాయనోజయః తాసూర్యవంద్యమశౌ ఏక
 త్రతతౌముఖే బుచ్చేవాగదా యదియుధియుద్ధే తత్తద్భవేత్ - ఉభావాస్య
 గతౌచేదుభయోగ్య గః - పుచ్చగతౌచేదుభయోజయఃసమత్వంభవేదిత్య
 థకా॥౧॥ యుద్ధమునకుంబోవునపుడురాహుభలముజెప్పచున్నాడు॥తా॥ రా
 హుస్థితనక్షత్రముమొదలుముందుపదమూడునక్షత్రములుముఖమున్నవెనుకప
 దమూడునక్షత్రములుతోకయునుగానసూర్యుడు ముఖస్థానముననున్ననక్షత్ర
 ములయందుండగా రాహువునుజేచ్చుకొని యుద్ధమునకువెడలు రాజునకుజయ
 మనియు-చంద్రుడుముఖస్థాన నక్షత్రములయందుండగా యుద్ధమునకుబోవు
 రాజునకపజయమనియు - నాసూర్యచంద్రులిరువురును ముఖస్థానమునందుండి
 రేసిరానివతోవెడలిపోవురాజునకును తనపురములోనున్నరాజునకునుభయ
 లకునపజయమనియు-నాయిరువురును బుధస్థాననక్షత్రములయందుండి రేసియి
 రువురకుసమజయమనియుననుట॥

(౧౩౬) మూ॥దగ్ధేస్వస్యగృహేకళిత్రకలహేయస్యాతక్వేశోభనే
 దుధ్యేవాయదిజాతకేవమృతమానేష్టమేజన్మతః । పిత్రోర్వాత్మయవత్సరేయ
 దిపిత్రాద్రాధక్రియానంతరేజీవార్ధీయదినవ్రతేత్స్వయుగతౌ గర్భాన్వితాయా
 మసి॥ వ్యా॥౧॥ అథగమనైవజకకాలమాహ॥ దగ్ధయితి॥ స్వస్యగృహేదగ్ధేన
 తికళిత్రకలహేకళిత్రకలహాంకృతేత్యథః- యస్యాతక్వేయగ్యకళిత్రస్యాతక్
 వేరజసి-శోభనేమధ్యేవ- శోభనమధ్యేవారజాతకేజాతకాశౌచమధ్యేమృతకే
 జ్యౌతాశౌచమధ్యేవ-జన్మతఃజన్మమాసాదప్తమేమాసివా-పిత్రోపితాచమాతా
 చతీతరౌతయోః పిత్రోపితామాత్రేత్యేక కేషః - త్మయవత్సరేపిత్రాద్రాధక్రి
 యానంతరేమాతా పిత్రోస్సంవత్సరికాత్పర దివేస్వ యువతౌస్వధార్యా
 యాంగగర్భాన్వితాయామవిశదంపాణ్ణాసాదూర్వకాబోధ్యం - తేషునర్వేషు
 ప్రయాతాజీవితార్ధీతయమాహ-మాయదినవ్రతేవీదిధ్యధేలిభో॥౧॥ ప్రయా
 తావిషణ్ణమైనివేధకాలమునుజెప్పుదువాడు॥ తా॥ జీవితాశగలపురుషుడత
 నశ్చమామగ్నిదగ్ధమగునపుడు - భార్యతోగలహముచేసినసమయంబునను-భా
 ర్యభద్రస్థిలయైయుండునపుడును - శుభమధ్యకాలంబుననజాతాశౌచమృతా
 శౌచమధ్యకాలంబును, స్వదన్యమాసమున కేనిమిదవమాసమందనును - తల్లి

దంతులుమృతిబొందినసంవత్సరమందును లిల్లిదండ్రులత్రాద్ధదీపసమునకుమఱుచినసమందునుతనిభార్య యాఱు నెలలకుపైగర్భము కలదై ముందునత్రేడును-పయినముపోయి నేరితే మమునుబొందదనియును తాత్పర్యము॥

(౧౭౭) మూ॥ స్యాద్భంగోభిజిదాహ్వయేచనిలయేధిష్ఠ్యేహహూతేతథారోగస్యాద్భస్మభస్యదోత్తరదళాదృతేషుపంచస్వపి దుఃఖిందక్షిణదిక్ప్రియాతురథవానాస్యత్రయాతుస్తవ్యయం మీనేచేదిభసరవ్విడుట గమనం యాతుశ్చవప్రంభవేతే॥ వ్యా॥ అ॥ అభిజిద్ధిష్ఠాపంచకేగమననిషేధమాహ॥ స్యాదితి॥ అభిజిదాహ్వయేనిలయేఅభిజిల్లస్పృష్ట్యే ముహూతే అభిజిన్నక్షత్రేతేఅభిజిన్మహూతేచ - ప్రయాతుంభంగః స్వాతే వసుభస్యభస్మానత్రస్య - ఉత్తరదళోచారభ్యరేవశ్శంభుపలచ గుఱుజ్జేవ్యపియాతుః రోగః స్వాతేయాతురితి సామాన్యచిహ్నేనసకలదిటు ప్రయాతుంవిగమననిషేధఉక్తాభవతితాశంకాయామిధాసంపత్సంపరిమాహ॥ అభవేతి॥ అభవాదక్షిణదిక్ప్రియాతుఃపూర్వోక్తేషుగమనం దుఃఖిందుభికరమిత్యథఃఅన్యత్రయాతుః అన్యదిక్ప్రియాతుః అచంధఃస్థాపంచకేగమననిషేధస్తుసభవతిమీనేదండ్రేస్థితేసతితుసరవ్విడుటగమనంయాతుంబిక్రంభవేత్తుప్రయాజే సిద్ధిర్భుషేదేదిర్భుగః॥ అ॥ అభిజిద్ధిష్ఠాపంచకమందుగమననిషేధమునుజెప్పుచున్నాడు॥ దో॥ అభిజిల్లగ్నమందును- అభిజిన్నక్షత్రమందును- అభిజిన్మహూతేమందునుపైనము పోవువారలకశుభకరంబనియును - ధనిష్ఠానక్షత్రోత్తరదళముమొదలురేవతవరకుధిష్ఠాపంచకము గాననిపంచకమందుదక్షిణదిక్కుకు పయినముబోవువారలకు రోగకరంబనియునితరదిక్కుల బోవువారలకు శుభకరంబనియు మఱియుమీనగాశియును జలద్రుడుండశాశేదికునకులుయినము పోయిననుప్రయాణకలేకకున్వసిద్ధిగలుగదనియును తాత్పర్యము॥

(౧౭౮) మూ॥ స్త్రీయాత్రాసుఖదాప్యషేచయవతేయగ్నేప్రయాతుథాటేగోయాత్రాపశులాభదైవ వృషభేషేషేహరౌవామృగే కుంభకేరటకేర్షుషేచమకరే యాతుర్జనస్సార్థదా శౌర్యాయువ్యధన ప్రదాగదిహరాయుజ్ఞేతుచాపేహ్యజ్ఞే॥ వ్యా॥ అ॥ నానాయాత్రాసులగ్ననిర్ణయమాహ॥ స్త్రీయాత్రేతి॥ వృషేయవతాకన్యాయాయుగ్నేమిధునేచ - స్త్రీయాత్రాస్త్రీకాయాత్రాసుఖదా - ధటేతులాయాంవృషభేషేషే-హరౌసింహే-మృగేమకరేచయాతుఃగోయాత్రాపశులాభదా- కుంభకేరటకేర్షుషేమినేమకరేచయతుః జనస్యపుషస్సయాత్రాలగ్నదాయుజ్ఞేతుగవివృషభే హరౌసింహేదాపేధనుషి - అశేషేషేచశౌర్యాయువ్యధనప్రదాభవతి॥ అ॥ సర్వభూత్రావిషయమైనిలగ్ననిర్ణయమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ శుభకరస్వామి

ధానరాసులయందు స్త్రీయోత్రసుఖప్రదమనియు - తులావృషభ-వేష సింహ-
మకర ధానులయందుగోయోత్రపౌవువార్లకుపశులాభప్రదమనియు- కుంభ క
రగటక-మీన- మకరరాసులయందుద్రవ్యాధి-యై వెల్లడివానికిధనప్రదమనియు-
కృషభ- సింహ- ధనువేషరాసులయందుయధమునకుబోవువారికికార్యా
యుష్యధనప్రదమనియును తాత్పర్యము॥

(౧౨౭) మూ॥ వాచరగ్రాస్యగురోదికనేసురపశు

సువాయుజ్ఞాభ్యాగుచంద్రయోర్ధమదిశం భాష్ట్రే

ధానుజపామ్యయోస్తుఃలహస్సాస్యాతాం

యాప్రయాతురథవాచేద్వామగః పృష్ఠగః॥ ౨౭ యుద్ధమునకాలేరా
హుస్థిఫలమాహ॥వారభి॥ అరగ్రాస్యవారేభానువారేగురోదికనేగువారేచ
తతాంలహారాసు - అత్రబహువచనేభాన్వాదిసకలవారేషుతత్తద్వారా
భిపతిహారాస్వీశ్యథోలభ్యతే రవిగురుహోగయోశ్చ సురపతేరింద్రస్యది
శంప్రాగ్దిశంప్రతియుద్ధేప్రయాతుఃయధస్యప్రయాతురిత్యర్థః కలహస్సాస్యాత్తు
అస్తద్వామయోః ప్రాచీందిశంనవ్రజేత్తుతద్వారయోః తత్రదిశిరాహోస్స
త్వాదిభావః - భృగుచంద్రయోశ్చక్రసోమవారయోఃతద్ధోఃయోశ్చయమ
దిశందక్షిణాదిశంనవ్రజేత్తు - తత్రకాలరాహోస్సత్వాదితిహేతుస్సర్వత
యోజ్యః భాషేదినేశద్ధోరాయంవారిణీం ప్రతీచీందిశంనవ్రజేత్ భానుజసౌ
మ్యయోస్తుశశబుధవారయోఃతద్ధోరయోశ్చిసౌమ్యముదీచీందిశంనదిచ్ఛేత్ . ఆ
యంకాలరాహుఃయుద్ధేప్రయాతుఃవామగః - పార్శ్వగతోవాపృష్ఠగతోవా
యదిలాభజయాస్యాతాం॥ అ॥ యుద్ధమునకుబోవునపుడురాహుస్థితిఫలము
నుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ భానుగురువారములయందునుభానుగురుహోరల
యందును రాహుపుతూర్పుదిక్కుననుండునుగాననీవారలహోరలయందాది
క్కునకునుశుక్రసోమవారముల యందునువారిహోరలయందును రాహుపు
దక్షిణమందుండుగాననీవారహోరలయందాదక్షిణ దిక్కునకును-అంగరక
వారమందునువానిహోరయందును - రాహుపుపశ్చిమంబుననుండును- గాన
నావారహోరలయందుబుచ్చిమదిక్కునకును , శనిబుధవారములయందును,
వారిహోరలయందును, రాహుపుత్తరంబుననుండునుగాన నీవారహోరల
యందీదిక్కునకునుయుద్ధయోత్రపౌవువారలకు మిక్కిలికలహంబు గలుగునని
యు,కాలరాహుపుయుద్ధమునకువెళ్లునపుడప్రయాణకలహకు లిరుపార్శ్వము
లయందుండినను వెనుకనుండినసులాభజయకరుడగుననితాత్పర్యము॥

(౧౨౮) మూ॥ పత్యాదిర్నవమీచదశిభ భయజేప్రాచీంప్రయాతు

స్తయోరానంతర్గతీభీషభేరకకుభంత్యాగ్నై యకాష్టాంతయోః । ఆనంతర్గ

౧౨౨ కాలామృతే - సవ్యాభ్యానే - పంచమబిందుః.

ది నేతయోః పరదినేరతో దిశంపంచమిరాకావాయుదిశంపంచదశశదిశంపంచస్థితిః
శనివారుణేమి॥౧౦౧॥ యామ్యామామయకృత్త్రయోదశదిశంసాక్ష్యశ్చమిత్య
ష్టమిదశశశ్చేదశంప్రయాణసమయే హ్యేషాస్థిరాయోగిని॥ పాదోనంఘటి
శ్చాచతుష్టయమితాపాగ్రాది షష్ఠాంతగాస్యాదేషాచరయోగినిసంధ్యచ్ఛా
యాస్థిశ్చశి॥ వ్యా॥ అ॥ అథద్వాభ్యాంస్థిచరయోగినోఽభిమానా॥

పంచమితి॥ పత్యోదిశప్రతిపత్తువమిచేత్యే ప్రాచీంప్రయా

- ఏవంచతయోఃప్రతిపత్తువమ్యో అనంతర్యుతిధికి॥

మ. కుభంకుబేరస్యోతుభ ముదించిదశమిశ్యథః॥
దిశస్తుకథంకాష్టాంశ్చ ప్రయాతుఃపూర్వవస్తుఃఖషయదేతయోదిశ్చ
తీయవశమ్యోరాన-తర్కదినేత్యేతీయైకాదశ్యా అగ్నేయకాష్టాం అగ్నేయరి
శంప్రయాతుః పూర్వవస్తుఃఖషయదేత్యేతీయైకాదశ్యోః ఛరచినేదతుభేదా
దశ్యోతోదిశంనైఋతదిశం ప్రయాతుః పూర్వవస్తుఃఖషయదే పంచమి
ప్రసిద్ధా రాకాపాణామాసీచేత్యే తేదినేవాయుదిశం వాయువ్యా ప్రయాతుః
పూర్వవస్తుఃఖషయదే - తతుర్దశదిశంపంచత్వర్తశష్టిదిశంచేత్యే తేవారుణేపరు
ణస్యేమాదిశం ॥ స్వేదిమిశ్యథోద్ధాణభేత్వాదినాజీవ ప్రతీచీదిశంయా
తుర్దుఃఖషయదేస్యాసామితి స్వప్రాసంఖ్యః త్రయోదశదిశంత్రయోదశీన
స్తమిసయామ్యాం దక్షిణదిక్పరియాతుః ఆమయకృత్తు రోగకృత్సత్తు ఆ
ష్టమిదశ్యబృతశదిశం ఆశాన్యాదిశంయాతుః ఆమయకృత్తోగకృత్సత్తు
యామాసమయే హ్యే స్థిరాయోగిని॥ అథచరయోగినీమానా॥ విశ్యాశితిది
నంభానూదయాత్మాగోశ్చయా దారభ్యచరయోగినిపాతోనఘటికాచతష్ట
యమితాసత్తుప్రాగాదిషష్ఠాంతగా అయమాశయః సూర్యోదయానంతరం
పాదోనఘటికాచతుష్టయపాగ్రాగ్నింతత్తస్తావతలాలమేవతస్యాః షష్ట్యం
భాయవ్యాంతతస్తస్యాః షష్ట్యాందక్షిణస్యాంతతః తస్యాఃషష్టామైశాన్యాం
తతఃతస్యాః షష్ట్యాప్రతిచ్యాంతతస్తస్యాః షష్ట్యాంఅగ్నే య్యాతతస్తస్యాః
షష్ట్యముదీచ్యాం తతస్తస్యాః షష్ట్యం వైర్ ఋత్యుదీపా చరయోగినిసం
చరతీనతీ - అభిముఖుయోగిని నిధవకృద్భవతీతి సర్వమవధాతస్యం॥ అ॥
రెండక్షాకముఖచే స్థిచరయోగినులకు ఫలముశాస్త్రమన్నాత్॥ తా॥ పా
ద్యమిదశములుతూర్పుదిక్కునను విదియదశములుత్రైమునను తదియపకాణ
తుల్యాగ్నేయదిక్కుననుచతుర్థి ద్వాదశులు వైఋదిక్కునను పంచమిశ్యత్తుమి
లువాయువ్యదిక్కుననుచతుర్దశిషష్ట్యంపశ్చిమదిక్కునను త్రయోదశీనస్త్రము
లుదక్షిణంబునను అమావాస్యాషమిశాన్య దిక్కునను స్థి యోగినియం
భుగాన నీదివసములుందీదిక్కులకు ఔనముఖోవువారఅభిముఖయములుగ

(౧౭)

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - పంచమవీరదుః

౧౭౯

లుగుననియును- చరయోగినిప్రతిదినమందుసూర్యోదయప్రభృతీసుర్యాస్తమయపర్యంతముతూర్పునకెయ్యగడియలును-వాయవ్యమునకెయ్యగడియలును-దక్షిణంబునకెయ్యగడియ- లీశాన్యంబునకెయ్యగడియలును- దీనికారవదగుపశ్చిమంబునదానికారవదైన నాగ్నేయంబుననుదాని కారవదగునుత్తరంబున నాయుత్తరమునకారవదగునైబుతిదికులందును చరయోగినియిట్లుసంవరించుచుండుగాననియోగినికభిముఖముగజైనముహూర్తేనిమరణముగలుగుననితాత్పర్యము॥ *

(౧౮౨) మూ॥ విఘ్నేశశ్చచతుర్దశీచనవవీరవృష్టమీద్యాదశీరాగాస్తత్వచతుర్దశాంకమనుదిశ్చాద్యః క్రమాద్రోగదాః । సంఖ్యేధ్యావః ఘటికాశ్శుభాశ్చతిథయః షట్పక్షరంధ్రాభిధాః మాసాద్యంతదినద్వయంతః క్షౌర్యేర్ష్యకర్మకర్మసంపి॥ వ్యా॥ అ॥ పక్షచ్ఛిద్రదేవువజకాలమాహ॥ విఘ్నేశశ్చే॥ విఘ్నేశశ్చతుర్థీచతుర్దశీచనవవీరవృష్టమీద్యాదశీచపతాంప్రసాదాపతానునాగాస్తత్వచతుర్దశాంకతెనుచ్చాద్యః క్రమాద్రోగదాః చతుర్ధ్యాంనాగాఃఅష్టాచతుర్దశ్యాంతత్వం పంచవింశతిః నవమ్యాంచతుర్దశశ్చిహ్లాంలంకంపలప్తమ్యాం మనుచతుర్దశద్వాదశ్యాంకే దశవీరత్సంఖ్యాకానాద్యోఘటికాస్యాజ్యోత్యాశయః- సంఖ్యేధ్యావఃఉక్తసంఖ్యేధ్యావఃఘటికాఃభాఃషట్పక్షయః పక్షుశాదితిథయః షట్పక్షరంధ్రాభిధాః పక్షచ్ఛిద్రసంఖ్యాం పక్షేపక్షేచక్షయః మాసాద్యంతదినద్వయం మాసాది శుక్లప్రతిపత్తి లుచిదింఅమావాస్యాలయోః ద్వయంసర్వేషుకర్మకసుశుభకర్మకసుమృతికృత్ ॥ ౧.॥ పక్షచ్ఛిద్రములయందు వజకాలముజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ చతుర్థీయందుముదలగుగడియలును - చతుర్దశీయందుగడియలును - నవమియందు గరిగడియలును - షష్ఠియందుఉభయియలును - అష్టమియందుగరిగడియలును - ద్వాదశీయందుగరిగడియలు - సశుభకరములుగానశుభకార్యములవిషయమైయీదిసములయందీగడియలు నిష్కేధింపదగినదనియు నీయాలుదినములయందు మిగతగడియలుశుభకరంబులనియునీచెప్పబడినవిఘ్నేశాదిషట్పక్షులప్రతిపక్షమందును పక్షచ్ఛిద్రసంఖ్యగలవనియును- శుక్లపాద్యమి - అమావాస్య - ఈరెండుదినములుసర్వశుభకర్మలవిషయమై మృత్యుద్రవములుగాన సర్వదానింద్యములనియునభిప్రాయమనితాత్పర్యము॥ *

(౧౮౩) మూ॥ శాక్రసప్తనవేశ్వరేదశయమేపూర్వాత్రయేదోదశత్యాష్ట్రేపంచదశానలేనవదశ ద్వావింశతిఃపైతృభే । స్వాతొద్వాదశసార్వభేనవదశాప్యేంద్రాగ్నిభేతారకాస్త్యేతాయాత్పభయాద్రిదా అధశుభాన్యంఖ్యోత్తరానాడికాః॥ వ్యా॥ అ॥ అధగమననిషిద్ధపక్షప్రేషువజకాలమాహ॥ శా

దశ- పూర్వాత్రయే- పూర్వకల్పసీపూర్వాపాదాః, పూర్వాభాద్రాసుషోడశ-
 త్వాష్ట్రేచిత్రాయాంపంచదశ ॥ అసలేకృత్త్రికాయాంనవదశ ఏకోనవింశతిః
 పైతృభమఘాయాంద్వావింశతిః - స్యాతౌదశ - సార్వభౌత్రేసాయాంనవదశ
 ఏకోనవింశతిః - ఇంద్రాగ్నిభవిశాఖాయాంతారకాః సప్తవింశతిః ఏతాని
 డికాః- ఘటికాః- యాతృభయాతికదాః అథసంఖ్యోక్తరానాడకాఃసద్విధాన
 త్రేషాంక్తసంఖ్యాతిరిక్తఘటికాఘటప్రదాః॥ అ॥ ఋషిసద్విధానత్రయములందు
 దువర్జకాలముజెప్పచున్నాను॥ తా॥ శ్వేష్టానక్షత్రముందుఁ బ్రయోగమునకుఁ బరిణి
 యందుంగి పూర్వకల్పసీపూర్వాపాదపూర్వాభాద్రాయందుగలచిత్రములు
 ౧౫కృత్త్రికయందు ౧౯ఘటములు ౨౨సంఖ్యాతియందుగలఆశ్రేషఁగుల ౧౯విశా
 ఖయందు ౨౭ ఈక్తమంబుననేనక్షత్రములందుగడియాలప్రయాణవిషయమైనదిః
 ఖభయప్రదమనియు నుక్తసంఖ్యాతిరిక్తఘటికలక్ష్యసమముననియు నభిప్రాయ
 ములనితాత్పర్యము॥

*

(౧౩౦) మూ॥ దధ్యాజ్యాన్నయంబు మాషచణకతోచేర్చియుపి
 ప్తార్తగ్రాక్షేపవ్యంజనముద్దహయసతిలాఘంత్రీనాద్వాదిశః । తేహంపాయస
 కాంచికేవధిపయో దిగ్ధంతిలాన్నంక్రమం ద్వారాజ్యంతుమనః ప్రయాత్యసు
 ఖకృత్సావారభుక్తిన్భవేత్॥ వ్యా॥ అ॥ సింఘంక్రీవారిభుక్తిన్భవేత్సమామాహ॥ద
 ధీతి ॥ దినాద్వాదిశః ప్రతిపత్రిపుత్తిపూర్తిమాసహిత దర్శనాదేవకదేశేభా
 దధ్యాజ్యాన్నయంబు మాషచణకతోచేర్చి ఏప్తార్తగ్రాక్షేపవ్యంజనముద్ద
 హయసతిలాః యేపదాగ్ధాః తేహంక్రమత్ భుక్తిర్భవనం దినభుక్తిన్భ
 వ్యతేఅంశుమతోవారాది భానువాసరప్రభిన్నసప్తహరిషు క్రమాత్ తక్రం
 పాయసకాంతీకే పాయసంచకాంబికలప్రాయఃసంప్రసిద్ధం కాంచికంధా
 న్యాన్తుం ఆంధ్రభాషామాంకలిగత్యుచ్యతే॥ ౧॥ ఆచంతిసోమధాన్యాన్లుంజ
 లానివకాంచికగత్యమరః రధిపయః- దిగ్ధం- తిలాన్నం- ఏతేహంయాభుక్తి
 ప్రయాతుసుఖకృద్భవేత్ - భానువారేత్రాక్రపీత్వాగ్రహ్యజేకేత్ యాత్రాసు
 ఖకృత్సాదితికమృతేపవం దినభుక్తిన్భేష్యాహ్యం - ఇయమేవవారిభుక్తి
 త్యుచ్యతే - నవ్వేవంవారక్త్యేవ చరితార్థత్వాద్దినభక్త్యుపన్యాసోనిర్దేశక
 తిచేన్నదినోక్తవారోక్త పదార్థద్యయంభుక్త్యాగంతవ్యమిత్యాశయాత్ ఏషై
 వభుక్తిర్వక్ష్యమాణనక్షత్రభుక్తిన్భేష్యాహ్యం॥ అ॥ దినవారిభుక్తులన్నయంప
 ముజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ పైనముఖ్యవారలుపాడ్యమిమెదలపున్నచి అంశా
 వాస్యతోగూడగలచినములయందును పెరుగు- నెయ్యి- అన్నము- గోధుమక-
 ఉదకము- మినుములు- సెనగలు-తొద్రము- చెరుకు-పిష్టము- ఆర్ద్రగ్రాము- పాణి-
 వంజనము- పెసలు- పాయసము- నుపులు- ఈగలపదార్థములునుక్రమంబుగా

నాకొకట దివసములందొకొకట పదార్థమును భుజించి పైనను పోవలయు ననియును తిక్తము-పాయసము-కలి-పెరుగు-పాలు-దిగ్గము-తలొన్నమీస ప్రవిభ పదార్థములను భానువారి ప్రభృతిస్థిరవారి మువరకు నొకొకట వారమందొ కొకట పదార్థమును భుజంపవలయుననియును సుక్తిసవారభుక్తికిన్ని యెప్పుటవ లనదినవారి సుక్తిప్రతిపాదకపదార్థద్వయమును భుజించి పైనను మిఠాయి దేని నుఖ వంతులగు వరిసితాశ్చర్యము॥

*

(౧౮౨) మూ॥ కుల్కాశోస్తోత్రం డులాదధిస్థుతంద గ్ధంచమాగాణ మిషంత త స్తరంఘృతపాయసంచ పృథుకామాంసం మృగణ్యోమధు । శాకం వైష్టి మోదసంపశువిధం ధాత్రీఫలం మటపంఝిష్టాన్నం కిదళిఫలం శశిరో మాంసం కుశ్మణ్డవం॥ (౧౮౩) నైవారంకృతౌ దంపర్యుషయంతం చాన్నం స మక్లాదసంశాల్యం చ మివా న్నమిష్టమశనం దస్రాదిభుక్తిః క్రమాత్ । సాజ్యాన్నం కృతౌ సరాన్నమాదివివేచనా గాది భక్త్యా వ్రజేత తస్యైన్నం ఘృత పాయసం చ గమనేది గ్ధక్తిః సాక్రమాత్॥ వ్యా॥ ఆ॥ క్లోకద్వయేన నక్షత్రభు క్తిం కృచ్ఛిద్విదద్భుము॥ కుల్కాషాంతి ॥ నైవారం వితిచ ॥ కుల్కాశోచ్యుతకాః॥ ని॥ న్యాచ్యుతకస్తుకుల్కాషశ్చణకోహరిమంధక ఇత్యమరః॥ లిలాః- తిండులాః- దధి ఫలం- అజ్యో-దిగ్ధం- క్షీరం మాగాణమిషం మృగసంబంధిమాగ్ధంతచ్చయ త్ అవిషమృగమాంసంతత్సారం మృగమాంససారం- ఘృతసాయస-ఘృత సహిత-క్షీరాన్నం- పృథుకామృగేణ్యోషణ్యుగన్య- రాజిదంతాదివిషం తిమృగశబ్దన్యభూర్వవిపాతః తిన్యమాంసం- మధు- శాకంచ సిద్ధం వైష్టికం మ ల్యవిశేష-పశుసంబంధహువిధంకృతౌ సరాన్నమితియావత్ ధాత్రీఫలం ఆమలకం॥ ని॥ ధాత్రీస్యాదుపరాతాపి త్తతిరప్యామలక్య పీత్యమరః- మటపభక్త్యవిశేష-పి ష్టాన్నం కిదళిఫలం శశిరో మాంసం- కుశ్మణ్డాదనం నైవారం నీవారాన్నలక్య సరౌదనం, ర్షుషయంత మత్యన్యసహితమన్నం సమద్రాదనం మద్ధ సహితా న్నం- శాల్యన్నం శాలయోప్రీహివిశేషాః తేషామన్నం యవాన్నమితి- షష్టమ శన-దస్రాదిభుక్తిః అప్వీప్రభృతి అభిజితసహితా ష్టావింశతీ నక్షత్రాణాం భుక్తిః క్రమాత్ జ్ఞేయా అశ్వన్య్యాంగంతుమిచ్ఛం కుల్కాషాన్నక్త్యావృత్య తేది ష్టసిద్ధిచ్చ వేత్ ఏషమష్టావింశతీ నక్షత్రాణా ముక్తరీత్యావగతవ్యం అధదిగ్ధ క్తిమాహ ॥ సాజ్యాన్నం ఘృతప్లుతాన్నం కృతౌ సరాన్నంచిత్రాన్నమితి ప్రసిద్ధం- మత్స్యన్నం మత్స్యసహితాన్నం ఘృతపాయసాన్నం ఘృతసంయుక్తక్షీరా న్నం ఆదివివేచనయాణాప్రథమవివేచనక్త్యా వ్రజేత్ ప్రాగ్దిగ్ధమనవేశాయాం సాజ్యాన్నం- దక్షిణేకృతౌ సరాన్నం- పశ్చిమే మత్స్యన్నం ఉద్దిగ్ధమనేఘృతపా యసాన్నం భక్త్యా వ్రజేదిత్యాశమః గమనేప్రయాణవిషయే ఏషాభుక్తిరాద

రణీయా॥ అ॥ రేండు శ్లోకములచేతనక్షత్రదిగ్బుక్తులశేషమున్నాడు॥ తా॥ సేనగలు
 సువ్రులు- బియ్యము- పెరుగు- నెయ్యి పాలు-మృగమాంసము-మృగమాంససార
 ము-ఘృతసహితక్షీరాన్నము-అటుకులు-లేడిమాంసము-శాకము-పైష్టికమనుమ
 ద్యునిశేషముఅన్నము- చిత్రాన్నము- ఉసిరికపండు- అరటిపండ్లు-కుందేటిశిరో
 మాంసము- ఉలవలతోగలిపినయన్నము- నీవాన్నము-కృసరాన్నము-మత్స్యస
 హితాన్నము- పెసలపప్పున్నము-పిసాణబియ్యవన్నము-ఈలసదార్థములన్ని
 న్యాది అంశక్షత్రముయందొకొక-క-నక్షత్రమునందొకొక-క-పదార్థమును
 భుజించిపైనముపోయి రేని యష్టసేద్ధిగలుగునని తూర్పుదిక్కునకులైనముపోవు
 వారాజ్యసహితాన్నము దక్షిణమునకుబోవునయమునగృహరాన్నము పశ్చి
 మమునకుబోవునయమునమత్స్యన్నమును ఉద్యుగ్ధమననయమునఘృతస
 హితక్షీరాన్నమును ప్రయాణదివసమునకుబూర్వదినమందుభోజనముచేసిపో
 వలయుననియును-ప్రయాణవిషయమైఉత్తనక్షత్రభుక్తియునుమిడిలియావశ్య
 కమనుట॥ (౧౦౭) మూ॥ పష్టిఘ్నంగతధిష్ఠ్యమిందుఘటికాస్సంయుజ్యరాశిం
 పునర్వేదఘ్నంశరసాగరా ప్రమినతోభక్త్యాఽభిభక్తమాత్ । మేషాదౌతు
 గృహేగృహేశశభృతో జ్ఞేయాఅవస్థాద్విషడ్వప్రాదివ్యధపాదయుక్తఘటి
 కాత్తైకాదశైకాదశ॥ వ్యా॥ అ॥ అభవంద్రద్వాదశావస్థాప్రకారద్వయమా
 హ॥ పష్టిఘ్నమితి॥ గతధిష్ఠ్యం అశ్విన్యాదిప్రకృతనక్షత్రాం తాగతధిష్ఠ్యానితే
 షాంసంఘావిధిష్ఠ్యంభష్టిఘ్నప్రవృత్తాసంగుణితం కృత్యాతత్రేందుఘటికావ
 ర్తమాననక్షత్రఘటికాస్సంయుజ్యరాశిం కార్యః తంరాశింపునర్వేదఘ్నంచతు
 ర్గుణితంకృత్యాశరహగ రాస్తంబచతార్ద్ధించ ద్విభక్తంకుర్యాత్ అధానంత
 రంవిభాగతః యల్లభంపునః ఇనతః ద్వాదశభిభక్త్యావిభజ్యశల్లభం- మేషా
 దౌగృహేగృహే మేషప్రభృతి రాశౌక్రమాత్ శశభృతః చంద్రస్యద్విషట్
 ద్వాదశసంఖ్యాకా అవస్థాజ్ఞాతవ్యాధిశ్లోకః - పక్షుః॥ పక్షాంతరమాహ॥ అధ
 వాదప్రాదివ్యశ్చిన్యాదిషు ఏకైకా వస్థాయాః పాదయుక్తఘటికాః సపాదఘ
 టికాః ఏకదశైకాదశేతి స్థూలప్రకారోన్యః మమతుప్రతిభాతి చంద్రోయదా
 రాశిం ప్రవేష్టోభవతితదారభ్య సపాదైకాదశఘటికాః ప్రత్యవస్థాయాఃజ్ఞా
 తవ్యాధితిసులభతరః అశ్విన్యాదిగతనక్షత్రాణిషష్టా సంగుణ్యతేషువర్ధమాన
 ఘటికాః సంయుజ్యపంచత్రింశోత్తరశతేనవిభజ్యతేదత్ - శేషంసపాదైకా
 దశఘటికాః క్రమేణఏకైకావస్థాయాం జాతవ్యాధితిసులభతమో పాయభి
 తిచిత్॥ అ॥ గ్రంథకర్తృష్టానుసారముగ జంద్రద్వాదశావస్థలన్నియును శే
 షమున్నాడు॥ తా॥ జనులుప్రయాణముపోవు నక్షత్రమువరకు నశ్విన్యాదిగ

త సత్తత్రణిలను ఓంట ఎచ్చగుణించి ఈగుణకములో నిత్యోపక్షత్రములో బ్రయాణకాలమువరకు గతించినగనియలనుగూడజేర్చియొకరాసిచేసిదాని ౪ టగుణించి ౪౫దుచే భాగహరింపగా శేషించినగడియలజంబోదయ రాశి మొదలకొని పరస్పరకముందుజెప్పబోయేడి ద్వాదశాంశుల కొకొక క్కాయవ స్థకు ౧౧౫మయలు చొప్పున భాగహరించి యెన్నియంశులకుసంఖ్యజచ్చునో యాయంశులకు నవస్తారూప ఫలమును జూచుకొనవలయునని కాలామృత కారులయభిప్రాయము॥

(౧౦౮) మూ॥ సూక్ష్మస్థూలమితద్వయోఽప్రపసననాశంమృతాఖ్యం వయంభాస్యక్రిడితనామకంప్రియరతింసుప్తించభుక్తింజరమ్ । కంఠంసస్థిర తాంస్వరామస్యశంచేదోరవస్థాఫలంయాత్రా యుద్ధవివాహస్తుజననక్షేత్ర ప్రవేశోదషు॥ వ్యా॥ అధవంద్రద్వాదశాంశునాంనామదిరూపణద్వారాశద నురూపఫలమాహ సూక్ష్మమితిసూక్ష్మ స్థూలమితద్వయోఽప్రియోఽప్రపస ననాశంమృతాఖ్యజయహస్యక్రిడిత-ప్రియరతింసుప్తీభుక్తింజరంకంఠంసస్థిర తాంశితచంద్రస్యద్వాదశాంశునాంనామానిభవంతి-గ్ననామనదృశంతత్రసం మూనురూపమిందోశ్చంద్రస్య-అవస్థానాంఫలంయాత్రాయుద్ధవివాహస్తుజన నక్షేత్రప్రవేశోదషు-యాత్రాప్రయాణంయుద్ధంరాజావన్యోన్యకలహం-వాస్తు గృహనిర్మాణాదివివాహాప్రసంగజననంపుత్రజన్మక్షేత్రంకృషికర్మ-ప్రవేశఃసూ తసగృహప్రవేశోపతేషుద్రవ్యవ్యమితిశేషః॥ అ॥ చంద్రద్వాదశాంశులకునామని రూతణచేసినామానురూపఫలముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ స్థూలము సూక్ష్మము నెడుద్వివిధపక్షముల ద్వాదశాంశులకు-ప్రపసనమునాశము-మృతాఖ్యముజయ ము-హాస్యము-క్రిడితము-ప్రియరతింసుప్తీభుక్తి-జ్వరముకంఠము-సస్థిరతయనె దుద్వాదశవిధనామంబులనియను-చంద్రద్వాదశాంశులయొక్కనామానురూప ఫలంబనియునుప్రయాణ-యుద్ధవివాహాంగృహనిర్మాణ-పుత్రజన్మకృషికర్మ-సూ తసగృహప్రవేశోదులయందీ ద్వాదశాదస్తానురూపఫల విచారిమావశ్యకమని యునుతాత్పర్యము॥

(౧౦౯) మూ॥ అరాగక్రాంతభతప్రతీయనవమేచాతుర్థభంపం చమంపైతదిష్ట్యచతుష్టయంతుభవరోనామాభవేత్తత్పలం । సీమంశేసువనే ప్రతేశుహారంసిస్తంఘలత్వం కృషావైధవ్యంకరపీడనేచగమ నేకుర్వాన్య యాతుర్వరమ్॥ వ్యా॥ అ॥ భవరయోగఫలమాహ॥ అరేగతి॥ అరాగక్రాంతభ తంసూర్యార్ధిప్తితనక్షత్రాత్-తృతీయనవమే-చాతుర్థభంచతుర్థనక్షత్రంపం చమంపంచమనక్షత్రంచేతిచతుష్టయం-భవరోనామభవరాభ్యోయోగోభవే త్-అనుంభవరయోగంసీమంత్రేషునైసువనేపుంసువనే॥ వశేడశనయనేచ-

శిశుహారంశిశుహారణరూపం తత్ఫలంకృషాహాలకర్మణి - నిర్వృంశులశ్వంధా
వ్యాధౌ - కరపీడనేవివాహేవైశ్వంకమనేప్రయాణేషామూతావధంచ
క్రమాను-ర్యాద్యద్యాపితసర్వత్రాధ్యాపశ్యతి॥ అ॥ ఖచరయోగఫలమునున
ప్పుడున్నది॥ తా॥ సూర్యస్థితనక్షత్రమునకు-౩-౪-౫-౬- నక్షత్రములర-నక్ష
త్రముఖభవరాఖ్యయోగమునకునిఖచరయోగపుంసంసేమియ - ఉపనయ
నయింపవయమేశుహారణరూపఫలమును- వ్యవసాయపక్షముప్రధానవ్యాధౌ
వమునువివాహమంతావైశ్వమును ప్రయాణపక్షముప్రధానమనీవువానికమ
రణమునీప్రమంబుగలగజేయుచుతాత్పర్యము॥

(౧౯౦) మూ॥ సూర్యాధిష్ఠితశారకాదిగణయేచ్ఛాతుర్భంగసూత
దంశ్యనేకాదశభంగప్రభంగద మిదంబాహూదశంమృత్యుదయః కర్తుస్సాన్యదభ
పంచమశిశుభంహరిత్రాదం కర్మణి - మైశ్వంకమతేవాణిగ)
హరిత్యది॥ వ్యా॥ అశకర్మణేఫలంబు - సూర్య॥ సూర్యాధిష్ఠితశార
కాదీసూర్యస్థితనక్షత్రమారభ్య - గణయేత్ చంద్రస్థితనక్షత్రంబునిశే
షః - ఏవంగణనాయాంత్రియమంతాయాంచాతర్థం సూర్యస్థితనక్షత్రాచ్చ
తుర్భంగక్షత్రంఘాతదంనామవీకాదశభంగ సూర్యస్థితనక్షత్రాచేకాదశనక్షత్రం-
ప్రభంగదం- అష్టాదశంసూర్యస్థితనక్షత్రాస్తాదశనక్షత్రం- మృత్యుదంపం
చవింశంభమపిసూర్యస్థితనక్షత్రాత్పంచ వింశనక్షత్రంచహరిత్రం- ఏతేకర్మ
ణివామకర్మణిసంక్లికభవత్యుష్ణయం ఉక్తనక్షత్రవత్త్యుష్ణయంకర్మగమనేవా
ణిగ్రహణిష్టవివిహాహరిశుభకర్మసుచతత్ఫలంస్యాతే సూర్యస్థితనక్షత్రాచ్చ
తుర్భాకాదశాష్టాదశపంచవింశతి నక్షత్రేషుశుభకర్మన కుర్యాదిత్యాశయః॥
అశకర్మణిఫలమునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥సూర్యస్థితనక్షత్రముమెదులచంద్రస్థి
తనక్షత్రమువరకుగణనచేయగా సూర్యస్థితనక్షత్రమునకునాలవనక్షత్రముత
ఘాతదమనియు-పదనికొంపవనక్షత్రముభంగదమనియు-పదునెనిమిదవనక్షత్ర
ముమృత్యుప్రదమనియిరువైనైదవనక్షత్రముహరిత్రమనియు- ఈచెప్పబడిననాలు
గునక్షత్రములకర్మణియనుసంజ్ఞగలవనియు నిదిప్రయాణవివాహపక్షుభకర్మల
విషయమై- ఉక్తభలంబులగ్రమంగనిచ్చునుగాననీనక్షత్రవత్త్యుష్ణయమందునేశుభ
కార్యములునుజేయగూడదనితాత్పర్యము॥

(౧౯౧) మూ॥ యన్నామప్రథమాతరస్వరముఖాద్భేదాయఅకా
రాదయోచాహాయాన రాజ్యవృద్ధ్యుత యస్యస్వావిపంచాభిహః । క్షే
స్తాగృష్టిరకారవివగతితోచైవస్త్రీకారోభవేత్ప్రేమాఖ్యాదిరుకారవివముభ
యోరేకారబకారే॥ వ్యా॥ సర్వచక్రోక్తచాఖ్యాసర్వవివేకమాహ॥య
ది॥యస్యనామ్ని ప్రథమాతరేయః సగృతస్సుఖాత్తదాదితః - అకారాద

యఃకారగ్కారఉకారఏకారఓకారః జ్ఞానవ్యాః ఏతేపంచస్వరా
స్వస్వాపిబ్రహ్మయావనరాజ్యవృద్ధ్యుశయ ఇతిపంచాధిధాః పంచసంఖ్యాభా
వంతయథాఅకారాదినామ్మః పునఃఅకారోబాలస్వరః ఇకారః కుమారస్వ
రఃఉకారోరాజ్యస్వరః ఏకారోవృద్ధస్వరః ఉకారోమృతస్వరఃఇకారాదినా
మ్మః పునఃఇకారోబాలః ఉకారోయువాఏకారోరాజ్యః ఓకారోవృద్ధఃఅ
కారోమృతః ఉకారాదినామ్మఃపునః ఉకారోబాలఃఏకారోయావనః ఓ
కారోరాజ్యః అకారోవృద్ధః ఇకారోమృతః ఏకారాదినామ్మఃపునఃఏకా
రోవాఓకారోయావనః - అకారోరాజ్యః ఇకారోవృద్ధః - ఉకారోమృతః
ఓకారోరాదినామ్మఃపునఃఓకారోబాలఃఅకారోయావనః ఇకారోరాజ్యః
ఉకారోవృద్ధః ఏకారోమృతః అకారయేవదృష్టిబాలాఖ్యాకీప్రాసీద్దాఇకా
రోదైవః యావనాఖ్యాగదళి ఉక్త ఉకారోవ్రాధావ్యే ఏవభవేతామితి
సూక్ష్మవృణావగత్యం విస్తరస్తుస్వరౌదయేక్రష్ట్యం విస్తరభయాన్వేహలి
ఖ్యతోఅస్మిన్వరవక్రమందుజెప్పబడినబాలాదస్వరభవకముజెప్పించునాడు॥ తా॥
అకార, ఇకార, ఉకార, ఏకార, ఉకార ములనుపంచస్వరములలోనేస్వరమునా
మధ్యేనువృద్ధ, యావన, పంచ, గలదే స్వరముమొదలైమత్స్వరములక బాల్యయావ
న, రాజ్యవృద్ధ, వృద్ధ్యులనుపంచవిధినామంబులవిదెట్లనగా అకారాదినామంబు
గలపురుషులకఅకార ముబాలస్వరముఇకారముకుమారస్వరము-ఉకారమురా
జస్వరము-ఏకారమువృద్ధస్వరముఓకారము మృతస్వరముఇకారాదినామంబు
గలపురుషులకఇకారముబాలస్వరముఉకారము యవ్వకస్వరముఇత్రైతంగునమి
గిలినస్వరంబుజుగస్వస్వాదిగాబాలాదీస్వర ఏకకమునెటుంగవలయుననియుఅ
కారాదినపంచస్వరములకుస్వస్వాదికాదృష్టిచైవప్రాథ-ప్రాశ-ప్రాథమపంచ
విధావృద్ధ, గలపురుషులవిషయముగ్రంథమందుసూక్ష్మముగ జెప్పబడియున్నవిగా
నన్నుజ్ఞముగ జెప్పినవనిచెప్పయించువారు స్వరౌదయమను గ్రంథమునపలును
కొనవచ్చును॥

(౧౩౬) ముఖ్య అల్పగ్ధాధికలాభసాధనమునకు కర్తవ్యస్వచాలాద
యఃపంచద్యుర్ముక పంచపంచభాగణా దస్రాదినంచాద్యపి । వారాఃపంచవి
ధాఃస్మృతరః- కుజయోశ్చంద్రజయోర్వాస్వరే త్యక్తస్వాగ్రాసుతస్య పంచ
శమయాస్యగ్రప్రాతరాద్యస్వరః॥ న్యాజి॥ తస్మిలంకాతీధివారకాలా
దీనాంచాలాదీస్వరూపమాహ॥ అట్లే॥ స్వచాలానయఃస్వరాఃక్రమాత్-అ
ల్పగ్ధాధికలాభసాధనముగమితి భూతికర్తవ్య యథాబాలస్వరః అల్పంస్వల్ప
లాభంయావనస్వరః అగ్ధాధికంఅగ్ధేనాధికంఅధికాగ్ధలాభమితియావత్- రా
జ్యస్వరౌలాభంఫలపాప్తిం వృద్ధస్వరౌహం మృతస్వరౌమరణం కుర్యాత్

త్యాశయఃపంచద్వర్తకముతపఃషట్పునఃముతపఃషట్ - పునఃపంచ- పునర
 పిపంచభగణాః సక్షత్రగణాః దసాదిఅశ్వన్యాదితఃబాలాదయోభవంతిఅథ
 వా-అశ్వన్యాదిపంచకం అకాలస్యబాలస్వరంఆర్త్రాదిషటం యావనాఖ్యం
 ఉత్తరాదిషటంలాజ్యంజ్యేష్ఠాదిపంచకం వృద్ధాఖ్యం - ధన్వేష్ఠాదిపంచకంమృ
 తాఖ్యంఇకారస్యఆర్త్రాదిషటం బాలాఖ్యంఉత్తరాదిషటం యానాఖ్యం
 జ్యేష్ఠాదిపంచకంరాజ్యాఖ్యం - ధన్వేష్ఠాదిపంచకవృద్ధాఖ్యం అశ్వన్యాదిపంచ
 కంమృతాఖ్యం, ఉకారస్యఉత్తరాదిషటంబారాఖ్యం - ఏవమన్యత్రమా
 మాఖ్యం సన్దాద్యసేనన్దాదిపచ్చ తిథయః అకారాదీనాం క్రమాద్బాలాద
 యోభవంతిఅకారస్వనదతిథిఃబాలాఖ్యః భద్రోయావనాఖ్యః - జయోరా
 జాఖ్యః- రిక్తతిథిఃవృద్ధాఖ్యః- పూణతిథిః- మృతాఖ్యఃఇకారస్యభద్రాదిపం
 చతిథిః బాలాదయోభవంతి ఉకారస్యజయాదిపంచతిథయః బాలాదయోభ
 వంతి ఏకారస్యరిక్తాదిపంచతిథయః ఓకారస్యపూణాదిపంచతిథయఃక్రమే
 నబాలాదయోభవంతినారాః పంచవిధాస్సన్యాయధారకుజయోరేకవిధః
 చంద్రజయోరేకవిధః వాక్పలేర్దురారేకవిధః శుక్రస్యైకవిధఃఅరకుతస్య
 శనైరేకవిధః ఇత్యేతనిక్రంభవతి అకారస్యఆదిశ్యభౌమవాసరౌబాలాఖ్యో
 సోమబుధవాసరౌయావనాఖ్యోగురువాసరౌరాజ్యాఖ్యః - శుక్రవాసరోవృ
 థ్ధాఖ్యః శనివాసరోమృతాఖ్యః - ఇకారస్యసోమబుధవాసరౌబాఖ్యోగురు
 ర్యౌవనాఖ్యః శుక్రోర్థరాజ్యాఖ్యః - శనైర్వృద్ధాఖ్యః ఆదిశ్యభౌమామృతాఖా
 ఏవముత్తరత్రాపూర్వాయం , ప్రాతరాద్యాఃపంచసమయఃకాలాఃబాలాద్య
 యోభంతి - యథాలకారస్యప్రాతః కాలాభాలాఖ్యం సంగమోయావనా
 క్యః- మధ్యాహ్నారాజ్యాఖ్యః, అపరాహ్ణావృద్ధాఖ్యః , సాయంతకాలో
 మృతాఖ్యః , ఇకారశ్వసంగమాదయోబాలాదయోభవంతి , ఉకారస్యమ
 ధ్యాహ్నాదిపంచకాలాఃబాలాదయః ఏకారస్యఅపరాహ్ణాదయః ఓకారస్యసా
 యంతసప్రాతస్సంగమమధ్యాహ్నపరాహ్ణః బాలానయోభవంతిఏతేషాంఫ
 లానిపూర్వోక్తానిదిక్ ॥ అ॥ పూర్వజ్ఞోకమందుజెప్పబడియున్నబాలాదినామ
 ములకుఫలంబులనుతిధివారనక్షత్రకాలమునకు బాలాదిస్వరూపమునుజెప్పుచు
 న్నాను॥ తా॥ బాలాదిపంచస్వరములలోబాలస్వరముస్వల్పలాభమునుయవ
 నస్వరముధనమునురాజ్యస్వరముఫలప్రాప్తి - వృద్ధస్వరముహానినిమృతిస్వర
 ముమరణమును , క్రమందునగలుగజేయుననియు - అకారమునకునశ్వన్యా
 దిపంచరముబాలస్వరమనియు, అర్త్రాదిషటముయవ్వవనస్వరమనియు, ఉ
 త్తరాదిషటమురాజ్యస్వరమనియు, జ్యేష్ఠాదిపంచకమువృద్ధస్వరమనియు,
 ధన్వేష్ఠాదిపంచకముమృతిస్వరమనియు - ఇకారమునకు ఆర్త్రాదిషటముబా

(౧౮) కాలావ్యతి - సహ్యాఖ్యానే - పంచమబిందుః. ౧౩౩

లసర్వమనియు - ఉత్తరాదివర్తి - ముయవ్వనస్వరమనియు - శేషంబైత్రంగున
 నెటుంగవలయును - అకాశమనకుభాస్వంగారకవారిములబాలస్వరమనియు
 సోమబుధవారములయావనస్వరమనియు - గురువారమురాజ్యస్వరమనియు -
 శుక్రవారమువృద్ధస్వరమనియు - శనివారముమృతస్వరమనియు - ఇకారమునకు
 సోమబుధవారములబాలస్వరమనియు - ఉత్తశేషంబితైలంగుననూహ్యంబుని
 యు అకారమునకుప్రాతఃకాలముబాలస్వరమనియు - మధ్యాహ్నకాలమురా
 జ్యస్వరమనియు అనరాహ్టకాలమువృద్ధస్వరమనియుమధ్యాహ్నకాలమువృత్తి
 స్వరమనియు-ఇకారమునకుసంగమకాలముబాలస్వరమనియు-శేషంబితైల గున
 నూహ్యంబునియు తాత్పర్యము॥

S. 16566

(౧౮౩) మూ॥ వసావద్యావ్యవిశాఖమిత్రవరుణాహ్యాఖ్యాశ్చధర్మా
 ధాః అథాఖ్యాస్త్యదితంద్రకాలపితృభక్తిశాజపాద్వాయవః । కామఖ్యాం
 భిలపిశిద్ధవాగ్నిదనుజాహిర్భుద్ధ్యచిత్రేశ్వరాః విశ్వప్యాంత్యకరార్యమే
 దువిధయోమోక్షాభిధాస్తాకా॥ వ్యా॥ అ॥ అథపంచభిక్షోక్తైఃపంధారా
 హుచవక్రవివక్షయాధర్మార్థకామమోక్షనక్షత్రనిర్ణయమాహ- వస్తితి॥ వసావ
 ద్యావ్యవిశాఖమిత్ర వరుణాహ్యాంఖ్యాం - ధనిష్ఠాశ్వినిశ్రవ్యవిశాఖానూరాధా
 శతభిషగాశేషఇతి సప్తనక్షత్రాణి ధర్మాభిధాః ధర్మకనామధేయఃఅదితీం
 ద్రకాలపితృభక్తిశాజపాద్వాయవః పునర్వసూ శ్శేష్టాభరణి మఖాశ్రవణ
 పూర్వాభాద్రాస్వాత్యగతి సప్తతారకాః అథాఖ్యాః అర్థనామధేయః
 అభిషద్ధవాగ్నిదను జాహిర్భుద్ధ్య చిత్రేశ్వరాః అభిజిత్పూర్వఫల్గునీ కృత్తి
 కామూలోత్తరాభాద్రాచిత్రాదాశ్రితిసప్తతారకాఃకామఖ్యాః - కామ
 నామధేయః విశ్వప్యాంత్యకరార్య మేదువిధయః ఉత్తరాషాఢా పూ
 ర్వాషాఢా రేవతీహస్తోత్తరఫల్గునీ మృగశిరరోహిణ్యితిసప్తతారకాః మో
 క్షాభిధామోక్షాఖ్యా॥ ని॥ అఖ్యాపేయభిధానించ నామధేయంచరామచే
 త్యమః॥ అ॥ ఐదశ్లోకములచేతపంధారాహుచవక్రవివక్షాద్వరాధర్మార్థకా
 మమోక్షనక్షత్రనిర్ణయముచెప్పబున్నది॥ తా॥ ఆశ్విని ధనిష్ఠ- శ్రవ్య- వి
 శాఖానూరాధ- శతభిషము- అశ్రేషకశనిక్షత్రములు ధర్మకనక్షత్రములని
 యును- పునర్వసు- శ్శేష్ఠ- భరణి- మఖ శ్రవణము- పూర్వాభాద్రస్పాతీ ఈ
 సు - అర్ధనక్షత్రమనియును- అభిజిత్తు పూర్వఫల్గునీ-కృత్తిక- మూల - ఉత్తరా
 భాద్రచిత్ర అర్ద్ర ఈశు- కామనక్షత్రములనియుఉత్తరాషాఢా-రేవతీహ
 స్త-ఉత్తరఫల్గునీ-మృగశిర-రోహిణీ,ఈశు- మోక్షనక్షత్రములనియు తా॥ ౩౩

(౧౮౪)మూ॥ సూర్యధర్మకతేతథాహిమకేధమాకవిసంక్తేక్రమా
 ద్ద్యాయుభంగమవాప్త్యయో దధజయక్రోధాదనన్తజయం । స్థాయాయాద్వి

జయంసభంగవికలం తద్వైగ్రహంసంగరం భృత్యాజాండజసంగరేచ గమనే
 సర్వత్రరాజ్ఞాంయది॥ వ్యా॥ సూర్యేధమక్షతేపూర్వోక్తసప్తాంగిక్షత్రస
 ప్తకేతనతథాహిమకరేచ ద్రేధమాక్షదిసంస్థేవధర్మార్థకామమోక్షసత్తు
 త్రేషస్థితేసతియాయిత్రమాత్మభంగం జయం క్రోధాన్తం జయంతవా
 ప్నయ్యాత్ - స్థాయాతువిజయంసభంగవికలం - తద్వైగ్రహంసంగరమయ్యాత్ -
 ప్రాప్నయ్యాత్ - తేనాయవర్థసంపన్నం సూర్యేధర్మగతే - చంద్రపీఠర్థగ
 తేసతియాయినోభంగః చంద్రేఅర్థగతేసతివిజయః చంద్రేకామశ్శిగతేప
 రాజయః చంద్రేమోక్షగతేస్థాయినోయద్దండేతి - భృత్యాజాండజసంగరే
 భృత్యయోః భటదేహోః అభ్యయోః పేషయోః అండజయో - క. క. ౬ యో
 శ్చసంగరేయదైరాజ్ఞాంయధిచ - కమనేప్రయాణేచసర్వత్రానువ్రదా - ఇవం
 విచారణీయమితేషాం॥ తా॥ సూర్యచంద్రైరుపురుషార్షభ్యోకోక్తధమక్షనక్ష
 త్రములయందుండునపును రాజువచ్చేయకొనియద్ధమనకబోపురజునకభం
 గమనచంద్రుడధ్ధాఖ్యనక్షత్రములయందుండునపుడుజయమని - కామాశ్శిక్ష
 త్రగతుడైయుండగానవజయమని । మోక్షాశ్శిక్షత్రగతుడైయుండగ జయ
 మని - ఈసూర్యచంద్రులధమక్షగతులై యుండునవయంబున దసఃట్టణమున
 సుంపియుద్ధముచేయురాజునకవిజయమని - చంద్రుడధ్ధగతుడైయుండగాభం
 గమని - కామగతుడైయుండగాపరాజయమని - మోక్షగతుడైయుండగావిశేష
 యుద్ధమగునని - భటులుపట్టేళ్లుకోళ్లు వీనికిబరస్పగముకలహముచేయుచునను
 యమునిను రాజులుయుద్ధమునకబోపునమయమునను నీవిచారమావశ్యకమని
 తాత్పర్యము॥

✽

(౧౯౫) మూ॥ ఆదిత్యేర్థగతేతథాహిమకరేశ్యథాక్షదిసంస్థేక్తమా
 ద్భంధుద్వేషమియబ్జయంచవసుధాం యాయాచసర్వాశుభం । లక్ష్మీభంగమ
 థాశుభంచవిజయంస్థాయాతుసం ప్రాప్నయ్యాత్ త్యావక్రఫలంమయైవరిచి
 తంసమృప్తకారాంతరం॥ వ్యా॥ ఆదిత్యగతి॥ ఆదిత్యేసూర్యేఅర్థగతేపూర్వో
 క్తాథాక్షనక్షత్రగతేసతితథాహిమకరేచంద్రేఅర్థాదిసంస్థేసతియాయాబం
 ధుద్వేషం - జయం - వసుధాంశత్రురాజ్యం - సర్వాశుభంచక్రమాదియ్యాత్ -
 ప్రాప్నయ్యాత్ - అథస్థాయాతు - లక్ష్మీభంగంఅశుభంచవిజయంచ సంప్రాప్న
 య్యాత్ - అయమాశయః సూర్యేర్థగతేచంద్రేవర్థగతేసతియాయానోబంధుద్వే
 షస్థాయినోలక్ష్మీః - చంద్రేకామగతేయాయానోజయః - స్థాయినోభంగః చం
 ద్రేమోక్షగతేయాయానోభూలాభః - స్థాయనఃఅశుభంగచంద్రేధమక్షగతేయా
 యనఃఅశుభంస్థాయినోద్ధిద్వేషః - ప్రాచీనైఃపూర్వజ్ఞోకోక్తప్రకారపవత
 తతత్రప్రతిపాదితి చక్రఫలంసంధారహుచక్రఫలం గమ్యక్త్యాత్వావిచార్య

ప్రకాశాంతరమధ్యస్థైకారః - మయీరిచితమితకాలామృతేకారోక్తిః॥ తా॥
 సూర్యవంశలధాకాఖ్యనక్షత్రగతులైయుండునపుడు యుద్ధమునకు వెడలినరా
 జునింబండు ద్వేషము తనపట్టణములొననుండి యుద్ధముచేయురాజునకువైస్వ
 ర్యులము - చంద్రుడుకామగతుండైయుండగా యుద్ధమునకు వెడలినవానికి జ
 యముస్వస్థానమందుండియుద్ధముచేయువానికి భంగముచంద్రుడుమోక్షగతు
 లైయుండగాయానికిఘోరాభము స్థాయికేశుభము-చంద్రుడుధనుకగతుడై
 యుండగాయానికిశుభము - స్థాయికదీక్షక ద్వేషమునగలుగునని పూర్వీకు
 లచేబూర్వశ్లోకమందుజెప్పబడియున్న క్రమముననే తఱును గాబ్రతిపాదింప
 బడియున్న స్థానాహుచక్రములెన్నగోధించిన కాలామృతకారునిచేసకార్య
 ముప్రకారం తరముగా నీశ్లోకమందుజెప్పబడియున్నదనియును తాత్పర్యము॥

(౧౯౬) మూ॥ అరేకామగతేతథాఽమృతకరేకామాదిసంస్థేక్ర
 మాద్యాయాయుద్ధమవాప్నుయాదతిదనంసర్వాపదమంగళమ్ । యతీరించి
 ద్విజ సుంధనంశుభకరంస్థాయీతుభంగంసదావిద్వద్భిక్రమశః । ప్రయాణసమ
 యే శ్లోమం చతుర్థాంశం॥ వ్యా॥ అరగతిః॥ అరేకామగతేకామాఖ్య
 నక్షత్రగతేసతిఅమృతకరే చంద్రేపికామాదిసంస్థేయాయాక్రమాత్ యుద్ధం
 అభిధనంసర్వాపదం మంగళమితిఫలాని అవాప్నుయాత్ స్థాయీతుయతిరించి
 ద్విజ సమీపద్విజయం - ధనం - శుభకరం - భంగంచేతిఫలాన్క్రమాత్ అవా
 ప్నుయాదిస్వనవంగః అమమభిప్రాయః సూర్యేకామాఖ్యనక్షత్ర గతేచం
 ద్రేవతిన్నక్షత్రే యాయాయుద్ధంస్థాయీతు యతిరించిద్విజయం చంద్రేమో
 క్షగతేయా యాతిధనంస్థాయీతు ధనంచంద్రేదగ్గరతే - యాయానర్వప
 దం- స్థాయీశుభకరంచంద్రేర్థగతే యాయామంగళం స్థాయీభంగలవా
 ప్నుయాదితివిద్వద్భిక్రమయాణసమయే చతుర్థాంశం సూర్యేకామగతేదం
 ద్రస్యకామమోక్షధర్తార్థావస్థానం ఫలంక్రమశోఽప్తయం సవ్యగ్విచారణీ
 యమిత్యర్థ॥ తా॥ సూర్యుడు కామాఖ్యనక్షత్రగతుడై యుండునపుడునచం
 ద్రుడుకామమోక్ష ధర్తార్థనక్షత్రగతుడైయుండునపుడును - పట్టణమువెడలి
 యుద్ధమునకుబోయినరాజు - యుద్ధము - అతిధనముసర్వాపదమంగళమునుచ
 తుర్విధఫలములను - తనపురముననేయుండి యుద్ధముచేయురాజు కించద్విజ
 యముధనముశుభముభంగమును చతుర్విధఫలంబులనుబొందుననియు విద్వం
 సులచేతనిచతుర్విధఫలవిచారమవశ్యముగబాడదగినదనితాత్పర్యము॥ *

(౧౯౭) మూ॥ భానామోక్షగతేతథామృతకరేకామాదిసంస్థేక్ర
 మాద్భంగంసర్వజయం శ్రియంచమియాద్యాయాచసంభింసదా । స్థాయీ
 భానుజయం మనోచమహాతీం భంగంమహద్విగ్రహం పంధారాహుగతం

సంపదబింధితంధర్మాదిచక్రంత్విదమ్॥ వ్యా॥ ధానావతి॥ ధానాసూర్యమోక్షగ
తేమోక్షాఖ్య సక్షత్రగతేఉమపతే ఉదూనానక్షత్రాణాం పతిశ్చేంద్రంతస్మి
న్నపిమోక్షాదిసంస్థేక్రమాద్యాయాభంగంసర్వజయంత్రీయం సంధింసామో
చాయుసమయాత్ - స్థాయీతుజయం మహతీంవిపులాంమ్ గాం పృథివీంభం
గమహుద్వగ్రహం చాతుశీఘ్రం శమియాత్ అయంధాఃః సూర్యమోక్షన
క్షేత్రగతేవందేర్గతే సలియాయాభంగంస్థాయీఅధికజయం చంద్రేధగ్గన
క్షేత్రగతేయాయాజయ స్థాయీతు భూలాభవందేర్గతే యాయాశ్రి
య స్థాయీభంగంచ ప్రకామ సక్షత్రగతేయాయాసంధి శ్రీమూస్థాయీక
లకంమియాత్ ఇదంపంధారాహుచక్రగతఫలంబిభితంధగ్గోక చతుష్ట
యోక్తృధర్మాదిచక్ర మిశ్యమ్యతే॥ తా॥ చంద్రసూర్యవిరువురు మోక్షాఖ్య
సక్షత్రగతులై యుండునపుడును సూర్యుడుమోక్షగతుడైయుండగా జందు
డుధర్మార్థకామసక్షత్రగతుడై యుండేని యట్టిసమయంబున రావణానిశే
ర్ముకొని యుద్ధముచకుపెడలిని ప్రభువుభంగమును- సర్వజయమును- సంపద-
సామోచాయమును నీచమర్విధఫలముల గ్రహముగాబొందుననియును- జంద్ర
సూర్యులు క్తక్రమంబుననుండగా దనపురంబుననేయుండి యుద్ధముచేసినరాజు
జయమునుశత్రురాజ్యమును భంగమును- విశేషకలహమును నీఫలంబుగగ్ర
మంబునబొందుననియు పంధారాహుచక్రఫలంబదియ కానీగ్గోక చతుష్ట
యంచు బ్రతిపాదించబడినయర్థమే ధర్మాదిచక్రంబని వ్యవహరింప బడుచు
న్నదనియుతాత్పర్యము॥

(౧౯౮) మూ॥ నాసాదక్షిణభాగ జాతపవనస్సూర్యాఖ్యవాడీశు
భాసంగ వ్యవహారమైసన భయస్సానాన్నభంగార్తిషు । నాడ్యన్యాశశిన
శ్శబైరగమనాలంకారపాణీగ్రహక్షేత్రాచ్యేషుయదంశవాయుచలనేతత్పా
దపూర్వప్రకేత్॥ వ్యా॥ ౯॥ అథసూర్యచంద్రనాడీవివేకమాహ॥ నాసేతి॥
నాసాదక్షిణ భాగజాతపవనః నాసాయాః యోదక్షిణభాగతత్రజాతోయః
పవనోవాయుఃసవన - సూర్యాఖ్యవాతత్యజ్యతే - సానాడీసంగ్రామవ్యవహా
రస్సంభయస్సానాన్నభంగార్తిషు సంగ్రామోయుద్ధం - వ్యవహారక్రయ
విక్రయాదివ్యాపారః మైథునంమిథునకరంభయం రాజభితిస్సానం మంగళ
స్సానం అన్నఅన్నశబ్దేన భోజనకాలో లక్ష్యతేభంగః పరాజయఃఆర్తిః
పీడాపతాను శుభాశుభప్రదా - అచ్యవాడి - *నాసావామభాగజాతవా
యః శశినంద్రస-బంధినీ చాపిత్యవ్యతేసాచంద్ర నాడీగమతాలంకార
పాణిగ్రహక్షేత్రాచ్యేషుప్రయాణహావణవివాహకృషికర్మసుఖభా - యదం
శవాయుచలనంభవతి - తత్పాదపూర్వంతద్భాగవరణపూర్వంప్రకేత్ - సం

కాలావృతే - సవ్యాభ్యానే - పంచమనిః.

గరగ

గామాదిమదక్షిణపాదపూర్వం ప్రయాణాదిమహాపాదపూర్వం ప్రజేదితి భావః॥ తా॥ చంద్రసూర్యనాడివివేకమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ నాసిక మునకుకుడిపకటనున్నంధ్రమునందు సంచరించుచువాయువును సూర్యనాడి యనియు- ఈసూర్యనాడి- యుద్ధము- క్రమవిక్రయాదివ్యపారిము- మైధునము- రాజభయము- మంగళసాక్షిముఖోజనకాలము- జరాజయము- మసః పీడ- ఇవిముదలగుకార్యములః పలుమై శుభకరంబనియు - నాసికమునకు నెడమపకటనున్నంధ్రమునందు సంచరించువాయువు చంద్రనాడియనియు- ఆ నాడి- చూషణధారణమువివాహమువ్యవసాయముమొదలగుకార్యములవిషయమై శుభకరంబనియు- ఆనాసికమునకు నేభాగమునందేవాయువుసంచరించుచున్నదిఅభాగము పాదసంచారిము ముందుగాశేయ వలయునని యభిప్రాయము॥

*

(౧౯౯) మూ॥ కొదేరీముదవేరవేస్సర పతేర్దేశంతుమధ్యందినే సాయంవారుణ దేశమంతకదిశం యతార్థరాత్రేప్రజేత్ గోధూళౌవభిజి త్త్యుపగతి స్సర్వాసుదిక్షర్థదామం దాహూషసి కి-పునశ్చ గమనేల గ్నాదిశుద్ధింవి॥ వా॥అ॥ స్వర్వర్గమనీణాయమాహ॥కొదేరీమితి॥రవేరదయేసూర్యోదయకాలే - కొదేరీముదీచీందిశం మధ్యందినేమధ్యాహ్నస్సర పతేర్దేశశుపార్శ్విశం సాయంకాలేవారుణదేశం పశ్చిమదిశలర్థరాత్రేఅంతకదిశదక్షిణదిశం యత్రాప్రజేత్ - గోధూళౌ అభిజిడపవచసర్వాసుదిక్షు చక్షుడిక్షులర్థగా ధూర్యభిజదుషసాం స్వరూపం ప్రాగేవోపాదితత్వాన్నేహనలిఖ్యతే - మందాహూషసశశివారోషః కాలేలగ్నాదిశుద్ధిం వివాహమనేప్రయాణేలర్థ దిక్షింపునఃకిమువక్తవ్యంశవ్యవసః - శుక్రబుధచంద్రహారాక్రాంతత్వాదితిభావః - మందాహూషసీత్యస్యశుక్రవారవ్యవరమయూమభిత్కర్త॥ అ॥స్వర్వర్గమనీణాయమానుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రయాణకతకసూర్యోదయకాలమునందును త్రైమునకును - మధ్యాహ్నకాలమునందుతూర్పునకును - సాయంకాలమునందుపశ్చిమంబునకును - అర్ధరాత్రియందుదక్షిణంబునకును - పైరముబోయేనేనిష్ట సిద్ధిగలుగుననియును - గోధూళిఅభిజిత్తుడవః కాలములయందు నేదిగూడనకుప్రయాణము వెల్లివాధన లాభముగలుగుననియును- శన్ముఖకాలమనగాశుక్రవారవరమయూమమచుట యీకాలముశుక్ర- బుధ- చంద్రమౌరాక్రాంతమైయుండు గానలగ్నాయేవిచారముజేయక అట్టికాలమందుప్రయాణము వెల్లినవారికిసర్వాభీష్ట సిద్ధిగలుగుననియునభిప్రాయము॥

*

(౨౦౦) మూ॥ పాణిస్థాధ్వనికార్యసిద్ధిరనీకం మైత్రేప్రయాత్యస్య

తా. శ్లోకాంతా యాముషితస్య తత్ర హేతునిర్మాతే స మానసస్యేతి । మాండవ్యస్య
 మహాపయోహవ్యవసీచేద్దాగ్ధాన్యయానం మతంస్యాన్యస్యేభ్యః సంబంధాన్య
 సమతం తత్రాపి యాత్రార్థవా ॥ వ్యా ॥ అ॥ ప్రయాణే ముఖ్యతమనక్షత్రాణ
 క్షేత్రస్థాని సమ్యక్ కాలంచ దర్శయతి ॥ వాణిస్థే ॥ మైత్రే అనూరాధానక్షత్రే ప్ర
 యాత్రస్య ప్రంసః అధ్వనిమాగణ ఏవ అనిశ్చ సర్పదా - వాణిస్థాహస్తగతా
 పుష్యేభ్యః - శ్లోకాంతా యాముషితస్య ప్రయాతస్య వీరః పుంసః మూలే మూలాన
 క్షత్రే ప్రయాతస్య త్రయమాగణ ఏవ కార్యసిద్ధిః - వాణిస్థా మాండవ్యస్య ఋషేః
 మనోజగుః ఇదానికార్యమవశ్యం భూతిననశయంత్ర మతమిష్టం గార్గ్య
 స్య మాషసేచేద్దాగ్ధాన్యయానం శుభకరమితి - మతమిష్ట - బృహస్పతిమతమితి
 సమ్యక్ సునంశుభః ౧౦ స్యాద్ధ్యదిత్రాపితదానీమేవ యాత్రార్థదేతి మతం
 శమం స్వయాపకం అగేవ్యత యద్యపి శ్లోకాంతక్షత్రము త్రమేషు హస్తాదిషు
 వాసుధ్యమేషు శత్రుశూచిషు హస్తాంత్రావ్యత్రోత్తమత్వేన స్వీకృతత్వా
 వధేయం ॥ అ॥ ప్రయాణవిషయమై ముఖ్యమగునక్షత్రములను ఆయాముసులకు
 నిష్ఠులు బులుగుకాలంబులను జెప్పవలెను ॥ తా ॥ అనూరాధానక్షత్రముందు
 నాశ్లేష్ఠులు ముఖ్యులు మూలయుదురు ప్రయాణమువెడలిన వారికి గార్గ్యసిద్ధికర
 స్థితి మైయుండునని గానిర్వస్తుంబుగ నిష్ఠసిద్ధిగలుగుచుట - చిత్తవందనశ
 యమునుంచి చక్రసిద్ధి సిద్ధిగలుగునని మైమువెల్లెడివారికి సువలాభంబులు
 చేకూర్చును మాండవ్యమహామునిమతంబును - గార్గ్యమహాషివమతము ఉషః
 లకుండునైవముబోవువారలకు నిష్ఠసిద్ధిగలుగుననియు - బృహస్పతిమతమెప్పు
 డును సత్యములగుచున్నవోయప్పుడు ఆయామువెడలుటలాభకరమనియు ఇ
 ధ్మకకుంబు హిమగుముండు శుభమగుచున్నదనియు, శ్లోకాంతక్షత్రము త్రమ
 క్యమనక్షత్రములలో గ్రహంప ఒడఁబోయిననిచ్చటను బహరించుటలగునై
 మంబునియును తాత్పర్యము ॥

(౨౦౦) మూ॥ ఆయుర్ద్రవ్యశయాన్యమిత్రకలహహీవ్యాధిహా
 శ్లోకాన్తవప్రాప్త్యప్రాప్తికారాః క్రమాచ్ఛుషఖగా యాత్రాగృహానిధి తాః ।
 సూర్యాస్వామయభీహూషణ రిపుభాగిత్వర్థపీడామృతి కోధాన్తరహసుంధ
 వాప్యకుకరాస్సగ్ర్యాతురేవాభ్యు ॥ వ్యా ॥ అ॥ ప్రయాణలగ్నాదిద్వాదశ
 గావేషతత్త్వగ్రాహిణి ఫలమాహ ॥ ఆయురితి ॥ యాత్రాగృహానిధి తాః ప్ర
 యాణలగ్నాపభృత్యద్దశలగ్నైషు సితాః శుభఖగాః గురుశుక్రపాపాయా
 ఋషాః క్షీరచంద్రాశ్చ శుభగ్రహాః యాత్రా ఆయుర్ద్రవ్యాదికరాభావంతి ప్ర
 యాణలగ్నైః క్తుగ్రాహిణి శుభగ్రహాని తాశ్చేత్యాయాత్రాయాః ఆయుర్ద్రవ్య
 కంప్రయాణలగ్నాత్ ద్వితీయగతాః ద్రవ్యాలగ్నై తృతీయేజయం చతుర్థే

స్వంపంచమేమిత్రబంధులాభంపక్షేకలహంసప్రసక్తిలాభం అష్టమేపాధి
 ననమేభోగందశమేతుత్సవం ఏకాదశేప్రాప్తిందవదశే అప్రాప్తింప్రసక్తి
 ప్రియత్రాక్షాద్దమ్యం క్రూరసూర్యుడిపాపగ్రస్తుప్రయాణలగ్నదివ్యదశ
 భావేషుతాస్సతః క్రమాదామయభిత్వంకరాస్యయథాపాపాలయ
 తాంఅమయరోగం ద్వితీయేభీతిచోరాభ్యోజయత్వయేభూషణలం
 ధేరిపుత్రతుద్యంపంచమేభాగింపిత్రవైప్రసక్తిధంసంప్రమేషీం
 శరీరజాడ్యంప్రసక్తింమరిణంనవమేక్రొధదశమేఅపరమేకదశేసుం
 ధరాంధూలాభందావ్యయేయంపదార్థక్షయంజేత్రమన అభ్యయం
 ర్దమ్యం॥ ౮॥ బ్రూణలగ్నదివ్యదశభావమలయంద సూర్యుడిపక్షి
 కింఫలములజెప్పుచున్నాను॥ తె॥ శుభగ్రహంబులకగ్రహుక్రబుధపు
 ద్రులలోనెవ్వరుప్రయాణలగ్నమందిండిననుచాయుష్వృద్ధినిగ్రహింపింప
 గతులైయుండుననదు ద్రవ్యమును తృతియస్థానగతిలై యుండినె
 మునుపంచస్థాగతులై యుండినెబంధులాభము పథస్థానగయై యు
 నెనీకలహమును సప్తస్థాగతులైయుండినె స్త్రీలభమును అష్టస్థాగ
 తులైనెనెవృధి సవస్థాగతులైనె భోగమును దశవస్థాగతులై
 యుత్సవమును - ఏకాదశస్థానగతులైనెఫలప్రాప్తి - ద్వాదశగతులై
 నిస్త్రవణమును నీక్రమంబున ఫలంబులయ్యుండును సూర్యునిగ్ర
 హంబులు ప్రయాణలగ్నది ద్వాదశలగ్నములయందండినె రోగము - భ
 యము - భూషణలాభము - శత్రుద్యమము - భూలాభము పదార్థక్షయ
 బాధ్యము - మరణము కలహముఅపరమము భూలాభము పదార్థక్షయ
 ములనుని ద్వాదశవిధఫలంబునీక్రమంబున బ్రూణకతకమాగమందగలు
 గజేయుదురనితాత్పర్యము.

(.౨౦౨) మూ॥ యాత్రాలగ్నగతశుభోర్ధ్వసుఖదోయోగాభ్యుదయం
 వినాలగ్నస్థానణిహూమిదోశుభభగౌమాగేధియోగస్వయం॥ లగ్నస్థా
 శుభాయతీంద్రసుఖదాయోగాధియోగస్వయం సౌమ్యంకేంద్రత్రాప్తి
 ఫలదాస్యద్రాజయోగస్వయం॥ వ్యా॥ యాత్రేతి॥ ఇందువినాచంద్ర
 యశుభివీశశుభగ్రహాయాత్రాలగ్నగతశ్చేత్-అర్థశుభదః-అథగంభీర
 దశభవేత్ అయియోగాభ్యోయోగః శుభగౌద్యోభాద్రహాగ్నస్థ
 ది - మౌగే ఏవమణిహూమిదోభదతిః అయమదియోగాభ్యోయోగే
 త్రయశుభగ్రహణి లగ్నస్థయది- ఇ. ద్విగృహాగ్నగేసుఖ రాశ్యధా
 అయియోగాదయోగః సామ్యాశుభగ్రహణే ద్విగృహా-లగ్నగతగ్న
 నుదశమస్తాయది అభీష్టఫలదాః శుభివేషుప్రదాత రిన్యో చంద్రుని

ప్రసవ్యత్రాసుషంగం అమంరాజయోగస్సాశ్రయే॥ అ॥ ప్రణిధయమైయోగ
నిజాయమును జెప్పదున్నాడు॥ తా॥ చంద్రుడువినాగానేకుభగ్రహమైననుప్ర
యా లగ్నంబుండెనేనియథాసుఖకరుడగుననియు ఇదియోగోగఖ్యయో
గమఁయు రేండుకుభగ్రహములు ప్రయాణలగ్నవతులైయుండి రేసిప్రయాణక
తాకుమాగకమధ్యముదురత్పలాభభూలాభకరులగుదురనియు - ఇదియధి
యోగోగఖ్యయోగమఁయు మూడుకుభగ్రహములు లగ్నగతులైయుండి రేసిగ్వ
గకసుఖముతోసమచ్చుగు సుఖమృదు గలుగజేయుదురనియు ఇదియుయోగ
మఁయును జేయు సుభగ్రహములగ్నవతులకసప్తమశస్థాములయందుం
డి రేసిసహాధిక్షులులగుదురనియు నిడును రాజయోగమఁయు జన్మభూమి
వివాగానుసరిప్రాయమిచ్చెప్పబడినయోగములన్నియుందును హివృషణయు
ననితాత్పర్యము॥

✽

(౨౦౩) మూ॥ జన్మయోగదిప్రసవపుష్కరవనస్సుస్థరాకాశ్చంద్రయగ్ని
ష్ట్యాంతంగణయేత్సినాశ్శుభ పుల్కాస్సంత్యాసృదాసకంః॥ తానుత్యా
ద్యవతుర్నివృత్తిచువరణా సాజ్యాశ్చశాకంశ్చైవదానశ్చాల్లవశాంచహేమసత
లంతచ్చేషపదాశ్చవాహివాగ్నిలథతారాబలమాహ॥ జన్మయోగదితి జన్మరాశి
జన్మరక్షిత్రమారభ్య చంద్రయగ్నిష్ట్యాంతం చంద్రస్థితిక్షేత్రపరంతంనవనవ
సంఖ్యాగ్నిక్షేత్రానిపున్ద్రామేద్యునితారకః॥ తారస్సుస్థిసంత్యాంత్యై
నపరమమైత్రీసహితాః సమాగ్నయతారాశుభఫలదాసస్థిలచ భవంభి
తిరావచమాంతరక్తువిషయతారాశుభలదాః పషమాన్యవికేభాంచితృదా
నాంశుభఫలదశ్వమస్త్రీత్యాహ॥ శాస్త్రితి॥ తానుజన్మవిషయప్రత్యక్షేధనాఃవి
షయతారాసుక్రమాత్ త్యాగ్యవతుర్ధవృత్తియః॥ పాదాస్యాజ్యాలయభా
వః- జన్మతారాయాంత్యయిపాదఃవిపత్తారాయామాద్యపాదఃప్రత్యక్షతారా
యాంచతుర్ధపాదఃవైశనతారాయాంద్వితీయపాదస్యాజ్యజన్మతారాఅశా
కవిపదార్తాచుంగుడంప్రత్యక్షతారాయాంలవణంవైశనతారాయంసతీలంతిల
సహితంహేమసుసర్వదానందానవిషయస్యాదవంచేత్తచ్చేషపాదాశ్శుభా
స్యః॥ అతారాబలనిజఃముజెప్పదున్నాడు॥ తా॥ జన్మరక్షిత్రముమొదలుబం
ద్యమందునక్షత్రమువరకుపలుమాటుతోమ్మినిరక్షిత్రములుగణనచేయవలయు
ననియట్లుగణనచేయగానవితారలగునట్టితారలలోపరమమైత్రమనగావతా
రతోగూడనమతారలకుభఫలమునియం మిగతజన్మవిపత్- ప్రత్యక్- వై
ధనములనెడినవమాంతరక్తువిషయతారానిషేధవిషయములనియు - నిట్లుచే
ధించుబడినజన్మానివైధనాంత విషయతారలలో జన్మతారయందుత్పత్తియనుచు

(౧౯) కాలావ్యతే - సవ్యాభ్యానే - పంచమబిందుః ౧౪౫

జమువిపత్తారయం దాద్యపాదము ప్రత్యక్తారయంబునాలవపాదము వైతన
తారయంబు రెండవపాదమున శుభకరములు గానసీపాదములనునిషేధించగా
శేషించిన పాదములు దానపూర్వకముగ యాత్రోపాదేయములనియునుదియె
ట్లువిజన్మతారకుకొక దానమును విపత్తారకుడగుమునుప్రత్యక్తారకులవలనమును
వైధన తారకునువ్యులతో గూడినసువర్ణమును దానముచేసి రేసినిధ్యవ్యతిరిక్తపా
దములుశుభకరములుగుననియుతాత్పర్యము॥

(౨౦౪) మూ॥ పక్షై కాదశ సప్తమాద్యదశ మేష్వింగు స్త్రుతీయే
శుభస్తా రాచుద్రబలం త్వదంపగణయేజ్జగ్దాదిచంద్రాంతరిః । యాత్రాదిష్ట
భుచమద్విసంమే పక్షేవళి డేశశశీకృష్ణే త్వస్యవతర్థ రంధ్రసదస్సేష్వి త్యా
హుర న్యేశుభః॥ వ్యా॥ అ॥ అథచంద్రపలమ హ॥ పక్షై ॥ ఇందుశ్చంద్రపక్షే
కాదశసప్త మాద్యదశమేషు తృతీయేచిన్ధితశ్చేత్ శుభశుభకయాభవతి ఇదం
శ్లోః ద్వయై క్తం తారాబలం చద్రబలం జన్మవిజన్మవత్త్రరాశి మారభ్య
చంద్రాంతరిః చంద్రనక్షత్రచంద్రరాశిపర్యంతం విగణయేత్ తారాబలేజన్మ
నక్షత్రమారభ్యచంద్రనక్షత్రపర్యంతం చంద్రబలేజన్మరాశిమారభ్య చంద్రరా
శిపర్యంతవిగణయేత్ సక॥ మతాంతరమాహ॥ పక్షితీ॥ వళిషేషక్షేశుక్లపక్షేహ
చమద్విసంమే పక్షీతియనవమయాశ్చస్థితోపి శశీయాత్రాదిషుచిత్తద్దేశకశుభ
కర్మస్వపిశుభః - కృష్ణైశ్చష్టపక్షే అంత్యవతర్థ రంధ్రసదస్సేష ద్వాదశవతు
శ్లోః పక్షేషు శుభశుభకన్యాయాహుః॥ అ॥ చంద్రబలమునుప న్నమన్నాదు॥ త ॥
జన్మరాశిమీదలు చంద్రుడునురాశివరకుగణనచేయగా చంద్రుడుజన్మరాశి
యందును - జన్మరాశికితృతీయపక్షే కాదశసప్తదశమరాసులయందునుండనే
నిశుభకర్మడనియు తారాబలపక్షయమై జన్మనక్షత్రముమీదలు చంద్రస్థితనక్ష
త్రమరకునుజంద్రబలవిషయమై జన్మరాశిమీదలు చంద్రస్థితరాశివరకు గణ
నచేయవలయుననిగ్రంథకర్తయభిప్రాయము మతాంతరంబట్లనినశుక్లపక్షమం
దుబంజమద్వితియనవమస్థానములయందును కృష్ణపక్షమందుద్వాదశవతుగృత
ప్తమస్థానములయందు నున్నచంద్రుడు సకలశుభకర్మలవిషయమైశుభకర్మడని
గ్రంథాంత రాభిప్రాయము॥

(౨౦౫) మూ॥ తల్లిగ్నేగవనం నచేన్నరః తః ఖడ్గాదిసంచాలయే
స్థితై స్త్రితగృహంపితృగ్రహసురాక్ సంపూజ్యతర్గిస్త్రీమ్ । ఏతన్నిగ్రమను
త్రిరాత్రమవధిః పశ్చాద్వశిశ్శంకతై ర్విప్రాదిర్వసు తండులాద్య పినయే
తస్యోత్పంచరాత్రావధిః॥ వ్యా॥ అ॥ అథనిగ్రమనక్షత్రమాహ॥ తల్లిగ్నేతీ॥ త
ల్లిగ్నేబలయుక్తలగ్నే గఘనంనచేత్ నసంభవతియది- తచా- నరపక్షిరాజా
పిశ్చగ్రహసురాక్ - పితరః ప్రసిద్ధాః గ్రహః సూర్యాదయః సురాః గృహదేవ

తా: తాక్షికింబతద్విత్పతింయోందిశంగమివ్యతి తద్విగధిపతింబిసంపూజ్యకా
దిదిశజ్జేన ఛత్రచామరాది రాజచిహ్నం గృహ్యతేమితైర్గన్ధమిత్ర గృహం
బంధుగృహంప్రతిసంచాలయేత్ బంధుగృహేస్థాపయేదితియావత్ పిన్యా
సంపూజ్యేత్యనేన అభ్యుదయకంత్రాధం కర్తవ్యమితగమ్యతే ఏతిస్మిన్గమనమి
త్యుచ్యతే ఏతిస్యత్రితాత్రమపధిః పశ్చత్తిర్రాత్రానంతరం యుగళస్తూర్యా
దిభిః సహవ్రజేదితిరాజ్ఞామయంవిధిఃప్రపాది అదిశజ్జేనవైశ్యకూడియార్గ
హణంవసుతండులద్దివిప్రాణాం వసుహీరణ్యంవైశ్యనాం తండులంశూద్రా
ణాంవస్తాద్విదిశమిత్యాదిశబ్దార్థః నయేతేనిక్షిపేత్ ఏతేషాంస్థిమనస్య పంచ
రాత్రావధిఃపంచరాత్రలంఛిష్యత్యేతివధోక్తంశేషంగమూమ్ ॥ అ ॥ స్మిన్గ
మనమునకులక్షణమునుజెప్పచున్నాడు ॥ తా ॥ పూర్వోక్తక్రమంగుబలయు
క్తమగులగ్నమందు బైనముపోవుటకనుకూలించనియడల నట్టి మయలబునకు
త్రియుడభ్యుదయకక్రాద్ధముచేసి సూర్యానవగ్రహంబులన్నియును తలనేదికర
నుగూర్చిపైనముపోవదలచియున్నాఁడు యాదిగధిపతిని భక్తితోఁబూజించి
రాజచిహ్నంబులగు ఛత్రచామరాదులపైకొని బంధుగమూహంబుతోపెడలి
యాభ్యంత్రచామరంబులబంధుగృహంబుననుంచి యనంతరంబుపైనముబోవచ్చు
నిదియన్గమనంబుదీసికొనరాదురాత్రులవధియునిచ్చులు క్తక్రమంబునన్గమనము
జేయునెడల స్వర్ణమునువైశ్యులునియును సుశూద్రులు వస్త్రములు మొదలైన
వానినిబంధుగృహంబుననునిదిపంచరాత్రపర్యంతముకే త్రియులతప్పబ్రాహ్మణు
మొదలగువారుపైనముబోవచ్చునని తాత్పర్యము ॥

(౨౦౬) మూ ॥ భారద్వాజమయూర చావనకులాముఖ్యాస్త్రము
ఖ్యాఖిగాస్తేఘాంచోర్ధ్వగతిః ప్రదక్షిణగతిః సవ్యగమీపథితిః । ఏకస్యైవగ
తిశ్చభాగయుగపన్నై వోభయోశ్చేర్ధ్వస్తాక్షీర సృగాలకుకుటశునాం
వామాగతిస్త్యర్థదా ॥ వ్యా ॥ అ ॥ అథయాత్రాయాంశుభశకునాన్యాహ ॥ భార
ద్వాజేతి ॥ ముఖ్యాప్రసిద్ధాః భారద్వాజమయూర చావనకులాః అముఖ్యాః
కాకాదయశ్చయేఖగాఃపక్షిణిః తేషాంచోర్ధ్వగతిః ప్రదక్షిణగతిస్సమ్యక్ అస్థ
లనేనసమీపే అనతిదూరేస్థితిశ్చశుభాఏకస్యైవభారద్వాజాదినా సస్యతేమస్య
ఏకస్యైవగతిః ప్రదక్షిణాదిగతిశ్చుభా - అథయుగపదేపక్షిణియోః ఏకజాతీ
యయోః పక్షిణోర్గతిశ్చేన్నైవశుభదా - తార్క్ష్యక్షిగసృగాలకుకుటశు
నాంతార్క్ష్యగరుడః ॥ ని ॥ గరుత్మాగరుడస్తార్క్ష్యశత్రుమరః - క్షీరఃపక్షిమశే
షఃసృగాలోజంబుకః - కుకుటఃప్రసిద్ధః - శివునః - ఏతేషాంశువామాగతిః
సవ్యగతిఅర్థదాప్రయాతురితిశేషః ॥ అ ॥ ప్రయాణవిషయమైశుభశకునముల
జెప్పుచున్నాడు ॥ తా ॥ ప్రసిద్ధంబులగు భారద్వాజము - నెవలి - జముఖుకాశి -

ముంగినభిషి ముదలగువానియుకల యు నముఖ్యములగుకాకాదులయుకలయు
ప్రదక్షిణగ నునముసూర్ధ్వక్రమమును సమీపస్థితయుశుభకరంబనియును- ఉక్త
భారద్వాజుడిపక్షులలోనొకొక-కల-టిగావేల్చేనేనిశుభకరంబనియు - రుదే
సిగాజేరివెళ్ళేనేనియుశుభకరంబనియు- గరుడపక్షి- పాలపక్షి-నకల-కొడి-కు
కల-పీసియొకల- వామగమనము శ్రేష్ఠమనగా గుడినుండియెడమపకలకువెళ్ళే
నేనిప్రయాణకర్తకుధనప్రదమనియు తాత్పర్యము॥

✽

(౨౦౭) మూ॥ భౌమీహోష్ణకరే ప్రయాణ సథవాత్సేరంద్రేక్రోడా
ష్టగేక్రోగ్రాయుధఘోరవాక్యజటిలప్రవాజకాదీక్షణమ్ । కృష్ణాంగారసమీ
క్షణంఽపసుతేకతౌ కబంధేక్షణంస్వర్చానాపురకేక్షణం ప్రథమతోమార్గప్ర
యాతుస్థాంతే॥ వ్యా॥ అ॥ అథలగ్నాదిగతిపాపగ్రహవశాద్భృష్యదవశకునా
న్యాసా ॥ భౌమభితి ॥ భౌమీఅంగారకే ఉష్ణకరేసూర్యేచ ప్రయాణసదనాత్
యాత్రాలగ్నాత్ కేంద్రత్రికోణాష్టగేకేంద్రాణి లగ్నచతుర్థసప్త మదశమా
ని-త్రికోణపంచనవమేఅష్టమం లగ్నదష్టమస్తాంచ ఏవేషాం అన్యతషేస్తానే
స్థితేనతిక్రోగ్రాయుధఘోర వాక్యజటిల ప్రవాజకాదీక్షణంక్రైం ఉగ్రంభ
యంకరం తిచ్చతదాయుధం- అధవారకాయుధం ఉగ్రాయుధం చఘోరవా
శ్యం- జటిలోజటాధారి - ప్రవాజకోయితి - ఆదిశబ్దేనపాషండాదయఏవే
షామన్యతమస్య - ఈక్షణందర్శనం- రవిసుతేశనా - కేంద్రత్రికోణాష్టకేనతి-
కృష్ణాంగారసమీక్షణంసీలాంగారదర్శనం - కతౌసితేనతిబంధేక్షణం - కబం
ధః శిరోఽపి తజంతుః - తస్యఈక్షణందర్శనం స్వర్చానాలాపశాస్థితేయది ఉ
రగేక్షణంసర్వదర్శనం- ప్రయాతుజనస్య ప్రథమతోమార్గభవేదితి సర్వత్రప్ర
బోధ్యం ॥ అ ॥ ప్రయాణలగ్నాదులనుబొందిన పాపగ్రహవశమువలనగల గ
బోయెడియవశకునముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ సూర్యాంగారకులప్రయాణ
లగ్నమునకుర - ౫ - ౭ - ౧౦ - ౯ ఈహోట్లనుండిరేసిపకాయుధముఉగ్రాయుధ
ము- కరిపవాక్యోవణము- జటాధారి - యతీశ్వరుడు- పాషండులుమొదలైన
వానిదర్శనము - శ్వనైచ్చుడు - లగ్నపంచమనవస్తానగతుడైయుండేనేనిగల్గి
బొగ్గుదర్శనము - ఈచెప్పబడినస్తానములయందురాహువుండేనేని సర్వదర్శ
నము- కేతువుండేనేని కబందధర్శనము మైనముబోవుజనునికి ద్రోవయందు
ముందుగాననితాత్పర్యము-

✽

(౨౦౮) మూ॥ శుక్రేపూర్ణ నిశాకరేచశశి శేకేంద్రత్రికోణాన్వితే
పుణ్యస్త్రిభుగపూర్ణకుంభః యుగళంజీవేతువిప్రద్యయమ్ । భానాభూమిసుతే
ప్రయాణసదనాల్లాభత్రిపస్తాన్వితే - తేజాన్వితఫలక్షణం రవిసుమార్గేమ
యురేక్షణం॥ వ్యా॥ అ॥ లగ్నాదిగత శుభగ్రహవశాద్భృష్యచ్చుభశకునా

నాటకా ॥ శుక్రచిత్ర ॥ శుభ్రాపూర్వసంకీర్తనాపూర్వచలదే చంద్రస్యగర్భస్యోద్భవ
 ర్థాపూర్వగ్రహణంశశిశుతేజుభవ - కేంద్రకోణాన్వితే వ్యక్తిస్త్రీ ॥ గ్రహ
 కుంభయుగళంపుణ్యస్త్రీజీవితభర్తృకా - భిగాగరుదాదయోపూర్వకుంభయు
 గళంపుర్వకలశద్వమిడివేగర కేంద్రాదిగతేయది - విప్రద్వయంభానానూ
 శ్యేనామినుతేఅంగారకేవా - ప్రయాణసదనాత్ యాత్రాలగ్నాత్ - లాభ
 ప్రీత్యప్రాప్తే - ఏకాదశత్రిప్రస్థాన్వితేయది - తేజోదీప్యమానాస్త్రి జాషకాక
 విశేషః ॥ ని ॥ ఆధవాషకిడివిచక్రముః - భలానమాతాదీని - యామీశ్వరం వి
 సుతేశనాలాభత్రిప్రస్థాన్వితేయది మార్గేహర్గచక్రేయూ - త్తేజంబయూ
 రదర్శనంప్రయాతుర్భవేదితేశవః ॥ అ ॥ లగ్నాదిస్థానమును బొందియున్నశు
 భగ్రహవశమువలనగలగనోయెడి శుభశకుచములశిష్టచున్నవను ॥ తా ॥ శు
 కృషిపూర్వచంద్రముబుధుడు వీరలలగ్నాదితుర్గపంచమ - సప్తమ - నవమ - దశ
 మస్థానములయందుండినిను త్రైగుణగురుదాదులు జలాదులదేత బూర్ణమై
 యుండుకుంభయుగళము పీఠియుండు దర్శనము - బృహస్పతియును క్తలగ్నాది
 స్థానగతుడై యుండెనేని దాదగ్రహాస్త్రములయొక్క దర్శనమును సూర్యాం
 గారకుల ప్రయాణలగ్నోపపన్నేకాదిక స్థానగతులైయుండినేని ప్రజ్వలం
 చుచున్నదిగ్నియు జెముక కాకమామిడిపండుమొదలయినవాని దర్శనముశ
 వైశ్యుమలాభతృప్తయష్టగతుడై యుండెనేని మార్గచక్రముందు నెమలియొ
 కలదర్శనమునిక్రమంబుగ శుభశవనములగుననితాత్పర్యము ॥

(౨౦౯)

మూ॥ ప్రాగాదౌశశి వానరౌదిగది త సూరౌదియోష్టా
 గ్రహఃనాగానాగన గానధినిసభోరా దోఃసోనాడికాః సునిప్రీతిదురుత్తరం
 భుకనకస్మిగ్ధాన్మతాపార్తి దాత్రోతుః క్రోష్టురుతేషుతేషామిదంవృత్త్యస్స
 దాగోషుతలి వ్యా॥ అ ॥ తుతకోష్టుక్రియోఽథిలమ హా ॥ ప్రాగాతాపిలీ సూ
 ర్యాదయఃసూర్యప్రభృతిరాహ్వ్యంరాత్రస్త్రాహః శనివాసరాదిప్రాగాదౌ
 ప్రాగాద్యప్రతిషురాగా నాగసరాదిఘటికా సంఖ్యాభేదేన సంవరంధిగిగి
 తాఃప్రాచీనైరుక్తాః తాద్యకాస్సూర్యాదయః తుతేక్రోష్టురులేవక్రయాతీ
 పః ॥ ప్రీత్యాది భలదాభవంతి అనేనైతిదుక్తంభవతి సూర్యశ్శని వాసరౌదౌ
 చ్యాంవాగాస్త్రాంతత్ ఘటికాః సంఖ్య నేత్రదా త్రాచంద్రలగ్నాయాం నాగా
 స్త్రిశ్చక్ర టికాభౌమః ఆహ్వయాసరేదక్షిణస్యాంధిశినగాః త్రింశద్ధ టికాః
 భవేన్మయ్యాయాది ఆదిత్యవాసరే రాత్రోత్రింశద్ధ టికాః సోమవాసరేదివా
 రాత్రోత్రింశద్ధ ఘటికాః మిథిత్యావతఃఘటికాః శురుపశ్చిమేభామవాసరేదివారా
 త్రాచనిశిషంభాశద్ధ టికాఃశుక్రోభామవాసరేరాత్రోష్టాః దశఘటకాః
 వాసరేదివాత్రింశద్ధ టికాః మిథిత్యావాయవ్యాంసభః ॥ త్యావరింశద్ధ టికాః

నిరుదీన్యాం రాదః బుధవాసరేరాత్రా । త్రింశత్ గురువాసరే పంచాశత్ మిళిత్యాంశః పాతకాః రాహుశాన్యాదిశినిభః గురువాసరేదశశుక్రావాసరేషస్త్రిపతికాః మిళిత్యాంశః పాతకాః సంచరంతీతేషః - సర్వత్రసూత్రేపాచ్యాన్ధిశేత్రోష్ణుతేవాత్మనా యదీత్రోతుఃపానః - చంద్రస్థితవాయుదిప్రతిభౌషధురక్షిః - దుర్వర్తా - బుధబంధుబంధులాభః - గురొకనకం - సువర్ణలాభః శుక్రేన్నగాన్మంశాభ్యాన్నభోజనం - శనితాపః - రాహువార్తిపదాపాదదంతతథోక్తాః - గోతుతంత్రాత్రోతుస్సద్వృత్త్యాః సరణప్రదఫభవతి అలమతిస్త్రణం॥ అగ్నియాజపవయమైదిగ్భేదమలంకల తుమ్మనకరకూతలసఫలముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ సూర్యచంద్రాంగారికబుధమాన్వతిశనైశ్చర రాహుపులు శనివారాదిగ శుక్రవరమువరకు దివారాలు లతూమ్మముదలీశాన్యోక్తువరకుగడియలు ౩౦-౩౦-౩౦-౯౦-౫౦-౪౦-౧౩౦-౧౮౦-ఈసూర్యక్రముబుగ సోకోకర గ్రహము నొకొకర డకర నందు సంచరించుచుండును గాన నీసూర్యాదిగ్రహము లాయాదికరల యందుండు నపుడుతుమ్మదాన - నకరకూతగానివిసబడెనేని ప్రయాణాదుల విపువారికి హానిప్రీతియు ర్వార్తాశ్రవణము - బంధులాభమున్నర్థలాభముసౌఖ్యాన్నభోజనముతాపముమనఃపీడయునీఫలములక్రమంబుగ గలుగునని తాత్పర్యము॥ ✽

(౨౧౦) మూ॥ భాగ్యజయయధ్ధలాభగమనక్షేమూపేషార్థకృత్ప్రాదివ్యధర్మర్థవ్యయోరపి సద్గాత్రోతుః క్రమద్గాళివాక్లక్ష్యేమూర్ధ్విగళేచమిత్రముదరేపుత్రంచపాస్త్వేముదం కట్యాంపాహన వర్థమేవ్యతిపదేగాళిసపాతేఫలమ్॥ వ్యా॥ అ॥ గౌళివాక్పతనయోఃఫలమాహ॥ భాగ్యేతి॥ గౌళివాక్ గౌళిగృహగోధికా - తస్యాఃవాక్ ప్రాగాడిషప్రాగాద్యోక్ష్యతీతి॥ ధర్మోర్థవ్యయోఃత్రోతుః క్రమాద్భాగ్యపథలకృద్భవేదితియోజనాలయవర్థః గౌళివాక్ ప్రాగాన్యోచేత్ త్రోతుః భాగ్యకృత్ అగ్నేయ్యాంశ్రీకృత్ - దక్షిణస్యాంశ్రీకృత్ - వైష్ణవ్యాయోధ్యకృత్ శతీచ్యాంలాభకృత్ - వాయువ్యాం - గమనకృత్ - ఉదీచ్యాంక్షేమకృత్ - ఈశాన్యామంతికృత్ - మామూషీషాకృత్ - స్వస్మార్థభాగేచిత్ - ఆర్థకృత్ - శ్రోతురితిసర్వత్రాస్వయఃఅధపతనఫలమాహ - గౌళిసపాతేమూర్ధ్విరనిచేత్ - లక్ష్యగళేకంరేమిత్రంబంధులాభం - ఉదరేపుత్రంపుత్రలాభంపాస్త్వేముదం సంతోషంకట్యాంపాహనంపదేపాదేఅర్థంచేవ్యతీతిఫలమవగంతవ్యం॥ అ॥ ఒల్లిపాటునక సుపలకు నకుసుఫలముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ శూర్పదికర మొదలీశాన్యమువరకు నెనిమిదిదికరలయందునుగ్ధావధః ప్రచేశమలయంచు బల్లిబలుకుచుండగా నట్టి సమయంబున బ్రయాణాదులవిపువారికిభాగ్యము సంపదజయముయధ్ధము

లాభముగ మనముజేచుముదుఃఖమునిడయో ధనమునీడశవిధిభూములుక్రమము
గనాకొంకకొస్తాచిమునకనాకొంకకొఫలముచొప్పవల్లునఁ యేనుపతనము
నకుఫలంబట్టినవంస్తుచందుపడనేనియైశ్వర్యముకంతమందిబ ధులాభమండ
దరమందుల్రలాభముపార్శ్వముననుసంతోషముకల స్థానవిదువాహనము
కాళ్ళముదుఢనమునీఫలంబులంబొందుదురనియభిప్రాయము॥

(౨౦౧) మూ॥ ఆదిశ్లోకైః సద్గతానియమాః ప్రాగాదిదిక్షుక్రమః
తావోనుభవితాః పశ్యంతః పరఃకాకాపదంత్యాగతం । లాభారాతివిना
శనప్రియజనప్రాప్త్యర్థ్యప్రాప్త్యాహవప్రాణం త్యాజ్యభయం పుకాకపిధునం
రోగాతికృష్టశ్శతమ్ ॥ ౧౫౧ ॥ కాకరుతస్యఫలమిహ ॥ ౧౫౨ ॥ ఆదిశ్లో
కైః సద్గతానియమాః ప్రాగాదిదిక్షుక్రమః - నియమాః స్థాపనాంతే తే భోక్తాః పాదో
నయంతాః పాపభావితాః పశ్యంతః పరఃకాకాపదంత్యాగతం ప్రాగాదిదిక్షుక్రమః
గాద్యప్రపంచక్రమాత్ లాభారాత్యాగతం భవిష్యత్ఫలం పదంతేతదు
క్రంభవంతయంభావంకాకాః ప్రాప్త్యాస్థితాస్సంతః లాభంత్యాయైవ
రాతివిరాశంత్యురాశనందక్షిణస్యాః ప్రయజనప్రాప్తి బధులాభంతే
ఋత్యాగం పశ్యేమేవ్యప్తిం వాయుమాహవంయద్ధృత్యప్రాణం
త్యజప్రాణాని - ఈశాన్యమల్పధుమితక్రమాద్వంద్యత - కాకమధునం
కాకమైధునంపశ్యంత్యాగతాపామంభావేషః - రోగాతికృష్టోగజన్య
దాకాః పశ్యంతే ॥ ౧౫౧ ॥ నియంతాః ప్రయజనప్రాప్తి
ములజన్యమన్నాడు ॥ తా॥ తూర్పుమొదలీశాన్యమువరకు నేనిమిదికుల
యందుకాకమగురోగవయముమొదలస్తమానమువరకు నొక్కొక్కదికు
లంకెయ్యగడియచొప్పున గుంపుగూడి కూయుచున్నవైప్రయాణాదులకుబో
వువారికికాకలానురూపఫలములగలుగజేయుగాననందయానంతరము కెయ్యగ
డియవరకుతూర్పుననుండేనేనిప్రయాణకలకలాభమును కెయ్యగడియపిచ్చులు
కెయ్యగడియవరకువాగ్నేయంబుననుండేనేనిశత్రునాశనమునుదక్షిణంబుననుండే
నేనిబంధులాభమునువయిర్ముతిదికులననుండేనేనిధనమునుబల్లిమంబునవర్ష
మునువాయవ్యముననర్ధముచుట్టికులననుండేనేనిపాణిహానియు- ఈశాన్యం
బుననుండేనేనిమల్పభయమునునీక్రంబునఫలముల నిచ్చుననియుకాకమైధునందర్ప
మాయనేతప్పకవ్యాధిపరంబగునని తాత్పర్యము ॥

[illegible]

కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - పంచవ బిందుః.

[illegible]

సులనగాశిప్రతిపాదకథలు మంగళద్రవ్యములు నెయ్యి మత్స్యములివి మొదలైన
తానీయుకగదర్శనము ప్రయాణకాలమందాయెనేని స్థుభమునుధనమునీడ్చును
మునుగలుగుననుట॥

(౨౧౪) మూ॥ పుణ్యస్త్రిపురుషాన్వితాన్వపురతఃపుత్రాన్వితావా
గతాదైవంగౌమ్యగభృంగవానరయరుశ్వాశ్వాండజాభోగదాః । యద్యుద్వా
హగతిః ప్రయాశ్చినుఖకృత్పత్నీసుపుత్రార్థదానర్వం వస్తుసంతోషభంధుదిభ
వేతగ్రహంతునప్రాయశః॥ వ్యా॥ పుణ్యస్త్రితి॥ పుణ్యస్త్రిసువాససీపురుషాన్వి
తాన్వపతివాసహితాఅధవాపుత్రాన్వితాన్వితావా - స్వగపురతఃప్రయాతురగ్ర
తఃఆగతాయదివత్తి గోమృగోగవయః - భృంగాద్విశేషాః - వానరఃకపిరు
రుఃమృగవిశేషఃశ్వాశునకః - అశ్వస్తురగఃఅండజాఃప్రసిద్ధాఃపక్షిణశ్చ - స్వపు
రతఃఆగతాయదభోగదాఃసుఖదాభవంతి - ఏవముద్వాహగతంవివాహార్థం
యేగచ్ఛంతి తేషాంతః - అభిముఖగత్తిర్వాసాగతిః పత్నీసుపుత్రార్థదాపత్నీం
సుపుత్రాన్ అర్థంవదదాత్మితరథోక్తా - నృసింహహునేత్యాశయేనాహు
ర్వంయద్యస్తువాసితం శ్వేవంయదిశుభం ప్రయాణమయే శ్వేత వస్తుమాత్రం
శుభకరంకృష్ణవస్తుకుప్రాయశఃనశుభశరంకదాచిన్నేష్టమిత్యర్థః॥ తా॥ ము
ద్వవశేనిమిద్ధితోగానిపుత్రులతోగానికూడి ప్రయాణమువోవువారికి నెదురుగవ
చ్చిననుగురువీతుతుష్టదలతోతులరు రువనుమృగముశునకముఅశ్వముపక్షు
లుఇవియెదురుగవచ్చిననుశుభకరంబయి వివాహమునకుబోవువారైవచ్చుచు
నులెనురై రుపద్వీసుపుత్రార్థప్రదులగుదురనియును - ముఖ్యంబేమనినంబైనము
వోవువేళి కల్గితి వస్తునగవడెనేని శుభకరమనియునల్లనివస్తున శుభకరంబని
యుననుట॥

(౨౧౫) మూ॥ జంతూవాంశుత్రితాడనేసతితయోర్ముద్ధేక్షుతేరో
దనేక్రోధపావి విషాణపుచ్చదశనేదంతక్షతమైధునే । ప్రసాదపివబంధనే
స్వపురతోద్భవేచకోలాహలే ప్రాణత్యాగనిరో నాతికసమయేహాని ప్ర
యాతుర్భవే॥ వ్యా॥ అధాశుభకునాన్యాహ॥ జంతూనామితి॥ జంతూ
నాంయేషాంకేషాంచిజ్జంతూవాంశుత్రితాడనేక్రోధతాడనేసతి - తయోర్ద్వం
తోర్ముద్ధేక్షసతివత్తు తేయస్యకస్యచిజ్జంతోః తుతేషిరోదనేసతి క్రోధపాద
విషాణపుచ్చదశనేపాదాశ్చపాదాశ్చవిషాణానిశృంగాజివపుచ్చావాలాదయ
శ్చపాదపిషాణపుచ్చప్రాణ్యాంగత్వచేకపచ్చవః ఏతేషాందశనేభ్రాంశేసతి
చదంత తేయస్యకస్యచిజ్జంతోర్ధం తిభ్రాంశేసతితథామైధునేసతివప్ర సాదే
ఘూతోత్సర్జనకాలే॥ ౩॥ మూత్రప్రసాదాద్భూతభిత్తిమరః బంధనేనిబంధ
నసమయేవస్వపురతః ప్రయాతురగ్రతః కోలాహలేద్భవే సతివప్రాణత

(౧౦) కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - పంచమవిధుః. ౧౫౩
 గకాలేనిర్భందనకాలేపీడా కాలేవప్రయాతుః హనిర్భవేత్ కస్యచిజ్జంతోరితస
 ర్వత్రాధ్యాహరః॥ అ॥ అశుభశకునములజన్మమున్నాడు ॥ తా॥ గమనకాల
 మండేజంతువులుగాని చెవులుతాడించినను రెండుజంతువులకు బరస్పరకల
 హముగలిగినను ఏజంతువులయొక్క-గానికొమ్ములుపాదములపుచ్చములుదంత
 ములువిరిగిపడినను మైధునముగానియేజంతువుల మూత్రపురీషోత్సర్జనముగాని
 యొకానొకజంతువునిర్భందముగానిప్రయాణముపోవుజనులకెదుటగలిగెనేనిఆ
 జనులకుహనిగలుగునని తాత్పర్యము॥

(౧౧) మూ॥ ఐస్తాద్రిష్టలనేగురుక్తిసమయేకతాదిపాతేభయే
 స్తంభాద్యైరపిఘాతనేకృతశనార్వోగాన్వితేవాఽథా । భుక్తావేషేజనగమ్య
 తామితిజన్వైర్భందహస్తగ్రహే ప్రత్యాహ్వనిధౌ ప్రయాణసమయే రో
 గఃప్రయాతుర్భవేత్॥ వ్యా॥ అ॥ అశుభశకునాంతరాణ్యహ ॥ ఐస్తాద్రిష్టవ
 స్తాద్రిష్టలనే ప్రమాదాద్వస్త్రపుస్తకాదీచాంపా తెఅనిశద్దేవస్వకీయం య
 త్రించిద్వస్తుగమ్యతే దురుక్తిసమయే దుర్వాక్యోచ్చారణ కాలేకతాదిపా
 తేస్వయంగతాదిషుఽతితెనతి ఆదిశద్దేనసమ్మోక్షతేభూమిః గృహ్యతే- భ
 యేభయేషేతువస్తుత్వనే స్తంభాద్యైరపిఘాతనేప్రహరణేవాక్యశతనాశరి
 రబలరహితైసతీత్యర్థః రోగాన్వితః రోగయక్తోహియదాతదాపిహేజనత్వ
 యాభుక్తావగమ్యతే మితిజన్వైర్భందహస్తగ్రహేనిర్భందేనబలాతా రేణ
 హస్తగ్రహే సతీవాప్రయాణసమయే ప్రత్యాహ్వననిధౌ హేజనపునరాగ
 వ్యేవాక్యంత్రత్యాగమ్యతామిత్యహాయమానేనతిహ- ప్రయాతురోగోభ
 వేత్॥ తా॥గమనేచ్ఛగలపురుషులకుబ్రహ్మదముచేస్వకీయమగువస్త్రపుస్తకా
 దులుజారిపడుట దుర్వాక్యోచ్చారణకాలముతాముపల్లముందు జారిపడుట
 స్తంభాదులచేగొట్టుపడుట శరీరముమిక్కిలికృశించియుండుట నోగవత్తువై
 యుండుటఓజనుడా భోజనశేముసివెళ్ళుమాయనిచ్చంధముచేయుటఓజనుడా
 యొకమాటవినిపోవలెననిపించుట యిట్టిదృష్టశకునములగుచుండగా ప్రయాణ
 మువెళ్లి దేనిరోగవంతులగుదురని తాత్పర్యము॥

(౧౨) మూ॥ ఉన్మత్తాంధవిరూప పంగుజటిల వ్యాధ్యన్వితాభ్యం
 గయోక్ ఖంజైకద్విజముక్తకేశవిధరానగ్నతృణపీడితాః । పాఖండాప్రియ
 పండముండజడవాకుండప్రచండాయృధాః ప్రాయఃప్రాణహరాః ప్రయా
 ణసమయేసంస్పృష్టమాత్రాఃపథి॥వ్యా॥ అ॥ పునర్భుభశకునాంతరాణ్యహ॥
 ఉన్మత్తేతి॥ ఉన్మత్తాఃభ్రాంతాః- అంధాః అంధశబ్దాః- విరూపాః విరద్ధరూ
 పాః - పంగుర్వక్రపాదఃజటిలోజటాధారి - వ్యాధ్యన్వితోరోగీలభ్యంగయు
 క్ అభ్యంగకృత్వాఅస్మాతజనః - ఖంజః ఖోడః అనమగ్ధపాగ ఇత్యర్థః - ఏవ

ద్విజఃవిముక్తశేషవిలులితశిరోరుహః - విధవామృతభత్యాకాస్త్రీ - నగోద్ది
గంబరః-శుభాపీడితాఃయేజనాస్తేచపాఖండఃపాంతితిపాఃవేదోక్తాధర్మాః
తాఖండయంతితిచాఖండః- లేచఅప్రియాశ్చత్రతః-షండఃసపుంసకాఃముం
డాఃత తాగలకృనపనాః- జడవాచిఃఅస్ఫుటవచనాః- కుండాఃజారస్త్రీసుతాః॥
తి||అమృతేజారజఃకుండామృతభతారిగోశకభిత్త్యసరః ॥ ౨౭ చండా యుధాఃతి
క్ష్యాయుధధారిణః ఏతేప్రయాణసమయేపథిమాగ్నేదృష్టమాత్రాయదిప్రాయః
అత్యతప్రాణహరాఃఏతేషాందర్శనంగమనకాలేమృత్యుబ్రునుత్యాశయః॥ తా॥
మత్తును-అంధకుడుఉగ్రరూపి కంఠికాలగలవాడు-జడబుద్ధిరించినవాడురోగి
నూనెయింటరాచుకొనినా ముచేయనివాడుప్రకాంగుడుఁ బిచాహ్మణుడు
వెండ్రుకలువిరియబోసికొన్నజనుడు విధవస్త్రీదిగంబరుడు-ఓప్పిగొన్నమనుష్యు
డుపాఖండులుశత్రువులుత తాగలమందు తొరముజేసికొన్నపురుషుడుసపుంస
కుడునత్రివాడుతండ్రియుండగా జూరునివలనబుట్టినవాడుక్షయధములధరిం
చినవాడు- ఈచెప్పబడినరివాదర్శనములు ప్రయాణసమయమునగలిగినేనిమృ
త్యుప్రదములనితాత్పర్యము॥

✽

(౨౮) మూ॥ చర్మాంగార తృణాస్థిపంకలవణ వ్యాధేక్షణం భీతి
దంగోధాసర్పబిడాలకబుశశకవ్యాఘ్రేక్షణంమృత్యుదం । పంచాసుకఃతై
లతతక్రయతిరాడ్భస్తేక్షణం హానిదంకార్పాసేం ధనరిక్తభాండ తషకాప
శ్యన్నయాత్రాంప్రజేత్ ॥ వ్యా॥ అ॥ పునరప్యశుభశకునాంతరాణ్యహ॥ చగ్లే
తి॥ చర్మఅజినంతంగారాః ఇంగాలానితృణాని అస్థిప్రసిద్ధం పంకకడఃమఃలివ
ణః- వ్యాధికిరాతః- ఏతేషామీక్షణంభీతిదం భయంకరంగోధాగోధికా సర్పః
బిడాలోమాజాఃకరః కబ్జిఃహ్రస్వాంగోజనః శశకఃక్షణిద్ధఃవ్యాఘ్రఃశర్పూలఃఏ
తేషామీక్షణం మృత్యుదంమరణప్రదం వధ్యానిస్సంతసస్త్రీసుకరః వరా
హఃతైలంతక్రంచప్రసిద్ధంయతిరాట్ - యతిశ్వరఃభస్మవిభూతిఃఏతేషామీక్ష
ణంహానిదంఅనిష్టప్రదంకార్పాసః ప్రసిద్ధఃఇంధనాశుషగ్రాసమిధః - రిక్తభాం
డానిజలఘటః తుషకోధాన్యత్వక్ ఏతేశ్స్వంపశ్యత్ యాత్రాంప్రజేత్ సగ
చ్ఛేత్ ॥ తా॥ చర్మము- బొగ్గు- తృణము- ఎముకలు- అడుసు-లవణము-ఒకానొ
కకిరాతకుడువీనియొకదర్శనము ప్రయాణవిషయమైభయంకరమనియును ఉ
డుము- సర్పముపిల్లికుఙ్కుడు-కుండేలు- పెద్దపులివీనిదర్శనములుమృత్యుప్రదములు
గొడ్డురాలుపందీనూనెమజ్జిగయతీశ్వరుడువిభూతివీనియొకదర్శనమనిష్టప్రద
మనియు-ప్రత్తియెండుకట్టెలు-రిక్తభాండముఉముక-ముదలగుదువ్వవస్తువులబా
చుచుజైనముపోగూడదనియునుఅభిప్రాయమనితాత్పర్యము॥

✽

(౨౯) మూ॥ బల్లకద్విజరాజనానరరుతం తద్దర్శనంవాశుం

తేహంకీర్తనమా ర్తి కృచ్ఛగమ సేషష్టస్సృతీర్భూతిదాః । మాతుర్స్సృత్యకరంక
పోతవచనంప్రోక్తంవివాహేచయద స్థామలత్యకలంత్విహౌవగమనేచాకాల
వృష్ట్యాదికం॥ వ్యా॥ భల్లూకఇతి॥ భల్లూకఃప్రసిద్ధఃద్విజరాజోగరుత్మాకవాస
రఃకషి తేహంతులంఆర్తవాక్యం తద్దృశ్యనంవతియోః వానరభల్లూకయోర్దర్శ
నంచలశుభకగంపక్షే స్వామిమహూక్షపక్షీకులక ఇత్యాదౌగరుడదర్శనశు
భఫలసోక్తత్వాత్తద్దృశ్యమిత్య త్రయోరర్శనమిద్వివచనగ్రహణం - అత్ర
వాశబ్ద స్సముచ్చయార్థః॥ సి॥ వాసాద్వికల్పపమయోరే వార్థేచసముచ్చ
యిత్వసంబంధః॥ తేహంకీర్తనం నామోచ్చారణంగమనే ఆర్తికృతీంచదష్టస్సృ
తిసంబంధిదష్టజంతుస్సరణం భీతిదాభయప్రదామనసాపి సర్వశశకాద్విస్మర
ణంనకర్తవ్యమిత్యాశయః - కపోతవచనంతుయాతుః మృత్యుకరణంవివాహే
అకాలవృష్ట్యాదికం ఆదిశబ్దేన అభిభ్రామణాభిభ్రాషపరిధిద్విగ్ధావహేదయో
గ్రాహ్యైఇత్యాదియచ్చప్రోక్తం సిద్ధి త్వేనాభిహితం తత్సకలంసర్వంత్యైవ
వగమనేష్టేయం॥ తా॥ ఎలిగొడ్డు - గరుడపక్షి - కోతి - వీనిద్వనిభల్లూకవానర
ములదర్శనము స్మరణమును పీడాకరమని దష్టస్మరణములనగా సర్వములస్మ
రణముభయప్రదమనియు పావురాతికూతమృత్యుద్రవషణిమరియునివాహవిష
యష్టేషేషిరిపబడిన యకాలవృష్ట్యాదికము లీప్రయాణమందు సిద్ధింబులని
తాత్పర్యము॥

*

(౨౨౦) మా॥ ప్రాగుక్తాంత్యకలైకవింశతి మహాదోషాన్విసృజ్యా
న్యతొయల్లగ్నంచగుణాధికం యదిభవేద్ద్రాహ్యంనదోషాధికం॥ నోక్తాన్విస్త
రభీతితశ్చబహుదోషాగుణాస్సంతి తేకించద్వస్తునిరూపితంచగమనే శాస్త్రే
షుసారాత్మకమ్॥ వ్యా॥ అ॥ శకునస్వరూపం సిగమయతి ॥ ప్రాగితి ॥ ప్రాగు
క్తాన్ వివాహప్రకరణోక్తాన్ సకలైకవింశతి మహాదోషాన్ - విసృజ్యవిహ
య - అన్యతః అన్యలగాత్ యల్లగ్నంవాగుణాధికం అనేకగుణయుక్తభ
వేద్యదితల్లగ్నంగ్రాహ్యం దోషాధికతనగ్రాహ్యం విచార్యమాణేబహువి
సేకానిదోషాగుణాశ్చసంతి - తేగుణదోషాః విస్తరభీతిఃవిస్తరభయానో
క్తాఃకితుశాస్త్రేషుసారాత్మకమ్ సారభూతం కించిద్వస్తుగమనేప్రయాణవి
షయేనిరూపితంప్రతిపాదితం మయేతిశేషేఇదంకపేరాక్యం॥ అ॥ శకునస్వరూ
పమునునిశ్చయింపుచున్నాడు॥ తా॥ వివాహప్రకరణమందుజెప్పబడియున్నవి
కవింశతిమహాదోషములవిడిచి ప్రయాణమునకు లగ్నవిమర్శచేయునెడలనేల
గ్నముగుణాధకమో యల్లిలగ్నముగ్రాహ్యమనియు దోషాధికలగ్న మగ్రా
హ్యమనియు విమర్శచేయునెడల గుణములదోషములననేకములుగానుండు
టచలనగ్రంథవిస్తరభీతిచే నవియన్నియుజెప్పబడలేదనియు ప్రయాణవిషయ

మే శాస్త్రములయందు సుభూతమగుకంచద్యస్తువు నాగతనన కాలామృత
కాయలచేతబ్రహ్మబాదింపబడెనేనియుతాత్పర్యము॥

✽

(౨౨౧) మూ॥ విప్రాదిశ్యయనాన్నపానవిభవాంతస్సంపూర్ణాణాం
మహీంరత్నస్త్రీపశుధాన్యయానవిజయాల్లభాన్వధామాపున్నయాత్ ఏతే
సామధికాప్రయాత్రమనసశుద్ధిః ప్రయాణే స్త్రీచేత్సర్వేషామధికైవ యానస
మయే శ్రీవేంకటేశస్సత్తితి॥ వ్యా॥ అప్రయాణస్యశుభలగ్నాదికంసీరూప్యేదానం
నిగమయతి॥ విప్రాచరణ॥ శుభలగ్నైగమనంభంపతిచేత్యది- విప్రాదిః-బ్రాహ్మన
క్షత్రియవిభక్తాదాః శయనాన్నపానవిభవా- సంపూర్ణాణాం-మహీం
భూలాభరత్నస్త్రీపశుధాన్యయాన- జయాల్లభాన్వధామాన్వగృహం
పునరాభియాత్ ఏతేసాం శుభలగ్నాదీనాంమధ్యే క్రయాణే క్రయాణసమ
యేప్రయాణ్యుననశుద్ధిఃఏతతాళలగమనంశుభదమితినిశ్చయమనన్వితా - అ
స్తివేదధికోత్తమామాండవ్య మతమచలంబ్యోక్తమిదంయానసమయేక్రయాణ
కాలేశ్రీవేంకటేశస్సత్తిరస్తిచేత్సర్వేషామధికైవకృతకృతానామప్యధికైవచే
నకటేశస్సత్తితిత్యుపలక్షణం-చిష్టదేవతాస్మరణమాత్రమితిఫలితార్థః॥అ॥బల
యుక్తములగులగ్నాదులయందు బయలుపడేపుచారికిఫలముల జెప్పచున్నాడ॥
తా॥బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రులకుబూర్వోక్తక్రమంబుగబయనముచేపు
టకుశుభముహూతకమునంబవించి మైచవెళ్ళెనె శయనాన్నపానములనున
ఖండైశ్వర్యమునుభూలాభముచరత్నమాక్రైకమణిప)పాశాదులనుస్త్రీపశు
ధాన్యవాసాముబునుపొంది యత్యంతసౌఖ్య బుతో మరలస్వగృహమునబొం
దుదురనియుశుభలగ్నముమొదలగుఃస్థితికై బయనముబోయెడివారి నెవుడు
శుభముహూతకమని నిశ్చయమనస్సుకలుగునో యట్టిముహూతకమధికంబని
మాండవ్యమహర్షి మతమునవలంబించి'గంధకతకచేజెప్పబడినదనియును-మఱి
యుముఖ్యముగఽష్టదేవతాస్మరణచేసి!పయాణముపెల్లిగెనిసమస్తకార్యములు
నెరవేలుననియుతాత్పర్యము॥

✽

(౨౨౨) మూ॥ ఏవంసత్సమయేవ్రజన్నరపతిస్సంత్యక్తకేశాంబరప్రాణ
స్యందనశసాగతురగా కృత్వాశృకాస్యావరీ ॥ కృత్వేచ్ఛాన్సంకులాంగనా
సువిజయీం దత్వాబయంప్రాణి నాందగాశత్య పురాణిశతృకమలాం హృ
త్వాప్రసంస్వాంపశేత్ ॥ వ్యా ॥ అ ॥ శుభలగ్నై ప్రయాతస్యరాజ్ఞం ఆ
శీర్వాదరూపేణవిశేషఫలమానా॥ ఏవమితి॥ ఏవంపూర్వోక్తరీత్యాసశ్యమయే
శుభలగ్నైరపతిః రాజావ్రజత్ గచ్ఛత్ అరీత్ శత్రూత్ సంత్యక్తకేశాంబర
ప్రాణస్యందన శస్త్రవాగతురగా సంత్యక్తాఃకేశాఃశిరోరుహాః అంబరాణి

కాలావృతే - సవ్యాఖ్యానే - పంచమవింశతిః.

02

వస్త్రాదివివాహానంద్యచారిధానిస్త్రీద్యయధానినాగఃకజాతురగా
అశ్వశృంగుస్తథోక్తః తాత్పర్యం స్యాత్సంబద్ధశృంగముఖాంశ్వశృత్వకలా
గనానుశ్చరణం పత్యశాస్త్రీః జయమిచ్చానకృత్వాతః అనిగ
హ్యోత్తరంపరస్త్రీపరిగ్రహణంహదోషస్మరణాదివిధాః ప్రాణిచాంత్ర
దేశస్థజనాదులు చదత్యాశత్రువురాణిదగ్గావస్థీకృత్యావత్రుకమలా
లక్ష్యమున్నాస్వాస్వాధీంకృత్వ్యథాః పునఃస్వాంస్వకేయంపురీచగరంప్రవి
త్తు"అనుబంధముందుప్రమాణముపోయినరాజునకాశీర్వాదరూపముచేవి
వభలమునుజెప్పదున్నాము॥ తా॥ పూర్వోక్తత్రయంబుగ శుభలగ్నమంది బైనము
పోయి ధ్రువుశనశత్రువులనువిడువబడినతలవేంట్రికలు వస్త్రములప్రాణ
ములురధములువస్త్రములుగజములుగజ్జములుగలవారలుగానుకరవబడినశ్శ
ణముఖములుగలవారలుగాను అనగాశరణాగతులనుగానెనశత్రురాజస్త్రీ
యంవాసక్తియుండకనచ్చటనుండుప్రాణుల కలుచుముగెనెనశత్రుపట్టణములద
హించిశత్రులక్ష్యంపహరించుత్యంతానందబరితుడైచరల తనపట్టణముజ
రుననుట॥

(౨౩౩) యా॥ త్రాలగ్నగతే బ్రహ్మవరవిశేషసూర్యోత్పదర్థచింతితాం
కౌత్రిదివంకుజేశశిశులేమాసద్వయంవాక్పతౌ॥ మాసంచైత్యగురాచపక్షమథవా
దృష్టే విలగ్నేగ్రహైస్సంఖ్యాయాః పరతస్సమేష్యతిపునస్స్వస్థానమాప్తాధిక
వాక్॥ వ్యా॥ అభిప్రాయాణనిర్ణయమాహ॥ యా॥ త్రైతీ॥ రవిజేశనాయాత్రా
లగ్నగతే సతి ఆబ్ధిః సంవత్సరవినూర్యే లగ్నగతే సతి తడర్థంతస్య సంవత్సరస్మా
ర్థమన్యార్థా ఇత్యర్థః శీతాంశౌ చంద్రేతు దినం ఏక దినసంకుజే త్రిదివం - శశిసుతే బు
ధే మాసద్వయం వాక్పతౌ బృహస్పతౌ మాసః చైత్యరాశుక్రకపక్షః - అథ వా విల
గ్నేయాత్రాలగ్నే గ్రహైర్చవ్యాఽగ్రహైర్ధ్వై సతి తు సంఖ్యాయాః పరతః ప్ర
యాత్రాప్రయాణకతాఽలస్తార్థా వాక్ప్రాప్తార్థలాభాస్సన్తే పునః స్వస్థానం న
మేష్యతి॥ అడ్ క్తలగ్నమందు వెళ్ళిన ప్రయాణకతా మరలవచ్చుటకు గాలిగల్గి యె
మును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ శ వైశ్చరుడు ప్రయాణలగ్నగతుడై యుండెనేని ప్ర
యాణకతా యొక్క సంవత్సరమునకు పిమ్మట మఱి స్వస్థానము జేరుననియు సూ
ర్యుడు లగ్నగతుడై యుండెనేని యారుమా సములకు పిండులు చంద్రుడుండెనేని
కదివసమునకు నిట్లు సులం గారకుడు లగ్నగతుడై యుండెనేని మూడు దివసము
లకు పిమ్మటను బుధుడుండెనేని రెండు మాసములకు పిమ్మటను బృహస్పతియుండెనే
ని మాసానంతరమందు గుళుక్రుడుండెనేని నొక పక్షమనగా ౧౫- దివసములకు
బిమ్మట ప్రయాణకతా ఇషన్ దీబాండిన వాడై స్వస్థానములు జేరుననియు నీచె

నక శ్యాదిగ్రహములచేతప్రయాణలగ్నము చూడబడుచుండినను క్షత్రమంబుజ్ఞు
కానికీఫలంబుల నెఱుంగవలయుననియును తాత్పర్యము॥న

(౨౨౪) మూ॥ మందాదిగ్రహకాలవీపగదితో యాత్రాగేలద్విక్ర
చేకద్విత్రిగుణశ్చరస్థిరగృహేస్యాద్విస్వభావాభిధే । యాత్రాలగ్నరావ
గ్రాగసహితేష్వరగ్యదిభేటేషు వాస్యాచేవంప్రతియానము క్తగమనం నిశ్చ
త్రావశేత్॥ వ్యా॥ అ॥ అత్రైవవిశేషమాహ॥ మందాదీతి॥ యాత్రా
గ్నీదరేస్థిరేద్విస్వభావాభిధనతివాగదితః పూర్వశ్లోకోక్తమందాది గ్రహ
లవీపక్రమాచేకద్విత్రిగుణసస్యాత్ అనేనాయవిర్భస్సంపన్నః శస్థితయా
కాలగ్నేచరేవత్సరః - స్థిరేనతివత్సరద్వయంద్విస్వభావేనతివత్సరత్రయం
చ్యస్థితయాత్రాలగ్నేచరేనతిషణ్ణాసాస్థిరేద్వాదశమాసాః - ద్విస్వభా
ష్టాదశమాసాః ఏవముత్తరత్రాప్రయాణం అగ్యదిభేటేషు శవ్యాదిగ్ర
హయూత్రాలగ్నేచరాదిభాగసహితేషు యాత్రాలగ్నేచరస్థిరద్విస్వభా
వంశాంతైస్సతేషుచతదాప్రాగుక్తకాలస్యాత్ ప్రయాణముక్తగమనంప్రతి
ప్రయాణముక్తగమనంఏవముక్తరీత్యానిశ్చిత్యయాత్రావశేత్॥ అన్లో॥ ఈశ్లో
ముననాకావిశేషమును శిష్టమన్నాడు॥ తా॥ ప్రయాణలగ్నముచరమస్థిర
ద్విస్వభావమనెడుత్రివిధ సామాన్వితముగానుండేనేని పూర్వశ్లోకమందు
పుబడియున్నకమంబుగళ శ్యాది గ్రహములయొక్క కాలస్థిరములకద్వి
గుణంబగుననగాప్రయాణలగ్నముచరమైయుండి ఆట్టిలగ్నమందు శవైశ్చ
ండుండే నేనిప్రయాణకతకమరలవచ్చుటకు నొకసంవత్సరమవధియగ్నిగమై
యండేనేనిరెండుసంవత్సరములవధియగుచున్నది ద్విస్వభావలగ్నమైయుండేనే
నిరూపసంవత్సరములవధియనియు శేషించినగ్రహములకు గాలస్థిరయమితై
యగుననేనెఱుంగదగినదనియు నిదియుచుండుగాకయీచెప్పబడినశవ్యాదిగ్రహ
లప్రయాణలగ్నస్థలములగుచగస్థిరద్విస్వభావాం శలబొందియుండిననుప్ర
యాణకతకస్వస్థానమునకుమఱివచ్చుటకు గానిణాయమునుబూర్వక్షత్రమ
నదెఱుసుకొనిపైననుబోవలయునని తాత్పర్యము॥

※

(౨౨౫) మూ॥ యాత్రాలగ్నగ్రహాః ప్రథమతః పస్యవక్త్రీ
వేత్తల్లగ్నేశ్వరేవవాగమనదిభేటోపివక్త్రీయది । యాత్రజ్ఞస్థునిలగ్నరాశ్య
వతిర్వక్రంకతస్తద్దశాధీశోవాబలయోక్తవాక్స్వభవనంఛూయః ప్రయాత్రై
శ్చి॥వ్యా॥అ॥ యోగాంతరమాహ॥ యాత్రేతి॥ యేయాత్రాలగ్నగ్రహాఃసగ్ర
ప్రథమతఃప్రయాణకాలే ఋజుగతిస్సన్నితీశేషః । పశ్చాద్వక్త్రీభవేద్వదిత
ప్రయాత్రాధూయఃపునః స్వభవనంస్వగృహంఏవ్యతియద్వాతల్లగ్నేశ్వ
రోప్రయాణలగ్నాధీపతిర్వాయదావక్త్రీభవతిరదాపునరాగమివతి - అధ్య

వాగమనదిభేటోపిస్వయం యద్వికంప్రతిగమిష్యతి తద్వికృతిర్వా యదావక్రీబవ
తితదానాఅథవా యాతుఃప్రయాణకర్తుః జన్మవిలగ్నరాశ్యధిపతిః జన్మలగ్నా
ధిపతిర్వా యదావక్రంగతోబవతితదానా అథవా తద్వశాధీశః తస్యయాతుః
యద్వశాతస్యా యోధీశః సంబలయుక్తవాక్స్థానాది వడ్మలయుక్తవాక్స్థా
నాదావక్రీబవతితదానాప్రయాతాధూయస్సమేష్య తీతివక్తవ్యం దైష్ట్యే సతి
పదద్వయం యథ్యాహతేవ్యం॥ అ॥ యోగాంతరములను జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ న
వగ్రములలో నేగ్రహముగామందు ప్రయాణలగ్నమున ఋజుగతు డయి
యుండిత్ర యాణకతేజస్వైరముపొయినస్థిరచక్రించినను లేక ప్రయాణలగ్నాధి
పతివక్రగంబుడైనను లేక తానేదికుగను గూర్చుచైనముపొదలచియున్నాడోయా
దిగధిపతివక్రగతుడైయుండినను ప్రయాణకతేజయొకట జన్మలగ్నాధిపతివక్ర
గతుడైనను లేక ప్రయాణకర్తయొకట దశాధిపతిస్థానాదివడ్మలయుక్తవక్తవ్యం
డియెఱుడు వక్రగతుడగుచున్నాడో అట్టిసమయస్థిరచక్రించినముపొయినవామమ
రలస్వగ్రహమునుబాండుననిజ్యోతి శ్వాస్తాగ్రీక్షణ్ణుచేతి నీఫలముచెప్పదగినదని
యును తాత్పర్యము॥

శ్చ

(౨౨౬) మూ॥ యాత్రాలగ్నగతోదయాంశబవనాద్యాత్రోదు
పాదాంత్యగాయాత్రాకతేజబపాదకస్సగ్రధవాయాత్రేందుభాంశాంత్య
గాః । తావంత్యోహివి నాడికాశ్చఘటికాహంపక్షమాసాప్తయోర్యాజన్మధ్య
సవాంశకాగతివశాత్స్వాద్యాత్రకాలావధిః॥ వ్యా॥ అ॥ పునర్యోగాంతర
మా॥ యాత్రేతి॥ యాత్రాలగ్నగతోదయాంశబవనాత్ యాత్రాలగ్నగతో
యఃఉదయాంశఃఉదయనవాంశః సవీవబవంతస్మాత్ తదారబ్యయాత్రోదు
పాదాంత్యగాః ప్రయాణనక్షత్రపాదాంత్యగతాః అథవాయాత్రాకతేజబ
పాదతఃయాత్రాకర్తుః యద్భంజన్మనక్షత్రంతస్యపాదతః తదారబ్యయాత్రేం
దుభాంశాంత్యగాయాత్రానక్షత్ర పాదాంత్యగాతయోః యాత్రజన్మనక్ష
త్రపాదప్రయాణనక్షత్రపాదయోశ్చ యావత్స్థానవాంశకాః- యావత్స్వ
యావత్సంఖ్యాకాః మధ్యనవాంశకాః తావంత్యోహివి నాడికాఃఘటికాఃఅమాసి
పక్షిమాసాశ్చకతివశాత్తయాత్రకాలావధిస్సాన్యోత్॥ అ॥ మరలయోగాంతర
ములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఉత్తక్రమంబునప్రయాణము వచ్చినవారికిమఱచ
చ్చేకినికాయకాలమేదియనెన- ప్రయాణలగ్న స్థనవాంశము మొదలప్రయాణ
నక్షత్రత్రపాదనవాంశమువఱకుగానిలేక ప్రయాణకతేజయొకట జన్మనక్షత్రపా
దమునవాంశము మొదలప్రయాణనక్షత్రాంశము వరకుగానిలేకట- అట్లుగానె
న్నినవాంశములగుచున్నవో అన్నివిఘడియలు అన్నిఘడియలు అన్నిచిన్ములు
అన్నిపక్షములు - అన్నిమాసములుకూడా చేర్చిన సకలకాలమఘనోఅంతకాల

(౨౧) కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - పంచమబిందుః. ౧౫౩

క్రంతతస్సర్వంశకునం ప్రవేశేవ్యస్తం విహితంసత్ నగరగ్రామప్రవేశాదిఃశుభం-భారద్వాజమయూర చాషనకులానాంప్రదక్షిణగతిః ప్రయాణేశుభాప్రవేశేతు వామాగతిః శుభాగరుడకుకుటశునకాదీనాంవాంమాగతిః ప్రయాణేశుభఫలదా ప్రవేశేతుప్రదక్షిణగతిరర్థదేతివేకః షీరాఖ్యంషీరనామహిమాగంపక్షిణంవిహాయ షీరపక్షిగతిస్తూభయతాపి వామగతిరెవశుభదేత్యర్థః॥ తా॥ ప్రయాణసమయమునముందుగా బ్రవేశమునకుజెప్పబడియున్నశకునములైనపిమ్మట ప్రయాణశకునములాయెనేని ప్రయాణకర్తకు విశేషలాభమును పాలపక్షిడకుట బ్రయాణమునకుజెప్పబడియున్న శకునములునగరాది ప్రవేశాదులయందు వ్యవ్యస్తముగానాయెనేని ముఖ్యములగు ననగా బ్రయాణములకుశ్రేష్ఠములని చెప్పబడియున్న భారద్వాజమయూరాదిపక్షులయొక్క ప్రదక్షిణగమనముప్రవేశమునకు శుభకరంబనియువామగమనముశ్రేష్ఠమనియు బ్రయాణమునకు శుభకరంబనిచెప్పబడియున్నగరుడకుకుట టాదులయొక్కవామగమనముప్రవేశమందుశుభకరంబనియుబ్రదక్షిణగమనముశుభకరంబనియు పాలపక్షిగమనము ప్రయాణ ప్రవేశాదులయందు వామగమనమే శ్రేష్ఠమని తాత్పర్యము॥

✽

(౨౯) మూ॥ యాత్రాధిష్ఠ్యగజైర్విజస్యఫలదాన్దిర్గుజైర్గుజైర్నానాయోగగజైర్వపస్యతువిశాన్దిర్ధిన్యాత్తైర్గుజైః శూద్రాణాంశక్తవై శ్చబైశ్శుభఫలం యాత్రానకులాభవేదస్యేషాత్రాన హూర్తశక్తిబలతస్యాతాగర్యసిద్ధిస్తద॥ వ్యా॥ అ॥ప్రయాణేవిప్రాచీనానియతిఫలానాన్యహ॥ యాత్రేతి॥ యాత్రాధిష్ఠ్యగజైర్వాహ్యణస్యధిష్ఠ్యగుజైః ఫలదాన్వపస్యరాజ్ఞస్తలగ్నజైర్నానాయోగగజైర్వగుజైః సిద్ధియాత్రాసిద్ధిర్గుజైః పత్విశాన్వైశ్శానాన్దీనాత్తైర్గుజైస్సిద్ధిః శూద్రాణాంశ్చబైః శక్తవైశ్శుభఫలంభవేత్ అస్యేషాంసంకరాణాంతుముహూర్తశక్తిబలతః ముహూర్తబలాద్యాత్రానకులాకార్యాసిద్ధిస్తదస్యాత్॥ అ॥ ప్రయాణవిషయమై బాహ్యుణాదులకునియతఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ప్రయాణసమయమునబ్రాహ్మణులకుగణయ్యక్రంతత్రముగానుండేనేనిశుభప్రదమనియు రాజులకులగ్నయోగాదులశ్రేష్ఠములుగానుండేనేనియష్టసిద్ధిప్రదమనియువైశ్యులకుదినశుద్ధిచక్రగానుండేనేనిశుభప్రదమనియుశూద్రులకుప్రయాణకాలమందుశుభశకునములాయెనేనిశ్రేయసరమనియు శేషించినజనులకుముహూర్తబలముచక్కగానుండేనేనికార్యసిద్ధిగలుగుననియుచు తాత్పర్యము॥

✽

(౩౩౦) మూ॥ కైరంవాకగనహంసుర్ధగమనంజైవ్యంభయంపేషకుంశోకండుష్కసహాయమేకగమనంవిప్రత్రయంవక్రతాం॥ అభంగంసమభోజ

ణంవకుటిలంత్యక్తాద్విమేహిన్ ప్రజేత్పూర్వాశ్చక్షువశాత్ప్రయాణశకునంయా
తుశ్శుభవాశుభంబాహ్యంబాహ్యగమనదిసేవజాన్యాహా||త్వైరమితీ||త్వైరంతు
రకర్మవాకగ్రహం భార్యాదినావాకగ్రహంసుదీర్ఘగమనంత్యతాధికగమ
నందైన్యంయాచూదిదైన్యంభయం వివేకధుశరీరకంపంకోకవ్యసనందుష్టసహ
యందర్శనసహాయంపకగమనం విప్రత్రయంక్రతాంమూర్తవక్రతాం అభవాకిం
చిద్వారంగత్వాపునః నివృత్తింవాఅభ్యంగంతైలాభ్యజనంసముపొషణంఉపొ
ష్యంకుటిలం మనోవైకల్యంబలదిమేహిన్ప్రథమదివసేఽర్జయిత్యాప్రజేత్గచ్ఛే
త్ఏవంగతేసతిపూర్వాదృష్టవశాత్ జన్మాంతరపుణ్యపాపకర్మవశాత్యాతుః
ప్రయాణశకునం శుభమశుభస్ససృశ్చాత్పూర్వాదృష్టంశుభస్సేచ్ఛుభశకునంఅశు
భంచెదవశకుమితీవివేకః|| అ||ప్రయనముబోవుతివసమందువిభవదగినకార్యము
లుజెప్పుచున్నాడు|| తా||ప్రయాణదివసమందు త్వైరముభార్యమొదలగువానితో
కలహముదీర్ఘమూర్తమనముయాచూయలచే||ప్రాప్తముగుదైన్యముభయముశ
రీరకంపమువ్యసనముదర్శనలసహాయము ఏకాకిగాబయలుదెరుటబ్రాహ్మణ
త్రయముబయలు వెళ్ళదము మౌగవస్తువక్రముగనడవడము అభ్యంగంపైన
ముడుపొష్యము చిత్తవైకల్యముఇవిమొదలగు దష్టకార్యములత్యజిన్ప్రయాణ
మువెళ్ళిరేనిజన్మాంతరపుణ్యపాపవిశేషమువలన శకునములుగుననగాపూర్వదృ
ష్టముశుభమైయుండెనేని శుభశకునముఅశుభమైయుండెనేని అశుభశకున
ములునగునని తాత్పర్యము||

✽

(౨౩౦) మూ || ద్వైతీయేదివసేషియానశకునంసమ్యగ్భవేచ్ఛేభనం
జ్యోతీవాశశకునం వినావశకునం దైవాత్తదన్యద్భవేత్ | పూర్వస్మిన్ దివసేషి
యిత్రశకునం తత్రైవగత్వాపునస్తార్తియేదివ సేప్రజేత్పూరసిస్యాశేవయా
తుస్సుఖమ్|| వ్యా|| అ|| ద్వితీయేదివసేగతిలక్షణమౌ|| ద్వైతీయేతి|| ద్వైతీ
యే|| సూ|| ఏదైవస్తియ్యితితియ్యితియ్యితి- తతస్సాన్ధేఅథద్వితీయ-ఏదైవ
తీయఃతస్మిన్ ద్వైతీయేదివసే - ద్వితీయేదివసేయానశకునం ప్రయాణశకునం
సమ్యగ్భవేద్యది - తదాశోభనంమంగళంస్యాత్ - దైవాత్ - నిధివశాత్ - వ్యా
శంసర్పంశశకునంవనినా అన్యదవశకునంభవేద్యదితదాపూర్వస్మిన్ దివసేయిత్ర
శకునం శుభశకునంజాతం త్రైవపునర్గత్వాతద్దివసం తత్రైవసీత్వాతా
ర్తియే|| సూ|| త్రిణస్సంప్రసారణంచేతి యప్రత్యయః తృతీయఃతతస్సాన్ధే
అథో ఆదివృద్ధిః తార్తియేతృతీయేదివసేపునః ప్రజేత్ ఏవంచసతియాతుస్స
ఖంస్యాదేవ|| అ|| ప్రయాణదివసమునకు రెండవదివసమందుగతిలక్షణమును
జెప్పుచున్నాడు|| తా|| రెండవదివసమందుప్రయాణశకునములు చక్కగానా
యెనేని శుభకరంబనియు లేకదైవాధీనమువలన సర్పముకుల్లడలు ఈరెండువి

నాగా నేమియవశకునములైనను - పూర్వవివసముండే ప్రదేశమునకు శుభశకునములాయెనొమఱల నా ప్రదేశమునబొంది యాదినమచటనేయుండిమూడవదివసమందు ప్రయాణముబోయి లేని సుఖవంతురగుడరనుట॥

పంచమప్రకరణంసమాప్తమ్.

కాలామృతే సవ్యాఖ్యానే - వాస్తుప్రకరణప్రారంభః.

(౨౩౨) మూ॥ ఔత్రాణాం సవతిశ్శుభాకలియగేశ్రీవేంకటేశాజ్ఞయావిధ్యాఖ్యానలదక్షిణావనితటేశ్రీగౌతమిసన్నిధౌ । సంపూర్ణాధ్వరవేదశాస్త్రసహితే స్వర్గాదిభోగప్రదేబ్రహ్మజ్ఞాని భిరన్వితైః తి శుభదముక్తిప్రదేస్థాయి రాం॥ వ్యా॥ అ॥ యత్రాప్రకరణముక్త్యధానీం వాస్తుప్రకరణం నిర్వక్తుం తన్మూలభూతంగృహనిర్మాణయోగ్యప్రదేశమాహ॥ ఔత్రాణామితి॥ ఔత్రాణాం కాశ్యాదీరాం మధ్యభిశ్చేశః సంపూర్ణాధ్వరవేదశాస్త్ర సహితే సంపూర్ణాః యే అధ్వరాః మఖాః యే వేదాదాగాదిశత్రుయః యానిశాస్త్రాణి తి తరహి వ్యాకరణాదీని తైస్సహితేయైశ్చ - స్వర్గాదిభోగప్రదే స్వర్గాదయోయేభ్యోకాః తేషు యోభోగః తత్ప్రదేదాతరిబ్రహ్మవిద్భిః షహాత్మభిః అన్వితేన సీతేస్థాయి నాం వసతాంజనా నామితి శేషః - అతిశుభదలశ్వంతకల్యాణప్రదముక్తి ప్రదేమోక్షదాయిన వింధ్యాఖ్యానలదక్షిణావనితటేవింధ్యాఖ్యానయోలవలఃపర్వతః తస్యదక్షిణావనితటే దక్షిణభూప్రదేశగౌతమినదీసమీపే వశ్రీవేంకటేశాజ్ఞయా - కలియగేవర్తమానయగే - వసతిఃగృహం - శుభామంగళప్రదత్యర్థం॥ అ॥ జనులువాసముచేయుటకు ప్రదేశమునిర్ణయించుచున్నాడు॥ తా॥ కలియగమునవాసముచేయువారలకు ముక్తిప్రదంబును శుభకరంబును నగు వింధ్యపర్వతమునకు దక్షిణభూభాగమును వేదశాస్త్రేతిహాసపురాణ పారంగతులగు బ్రాహ్మణోత్తములు నివసించియున్న గౌతమినదీసమీపభూములను - జనులకు దానయోగ్యంబని శ్రీవేంకటేశ్వరాజ్ఞాకరులగు గ్రంథకారులచే జెప్పబడినదనియభిప్రాయము॥

(౨౩౩) మూ॥ సేవాయాం ప్రభు నామభాదిగణరొద్ధృత్యాఖ్యాదిస్థ్యాం తతస్తత్రుత్వాభవతుర్గుణం ప్రభుశేషైశ్చైత్రేచ్ఛోద్ధానం । తద్వపుర్వవిపర్యయగతమగుణజ్ఞేయం హిరాజ్ఞస్త్విదం భృత్వస్త్వైకతభృత్యభాదిగణయేదధాధి గోరాజ్యకృత్॥ వ్యా॥ అ॥ అభవాస్తుస్వరూపనిర్వక్తుం ప్రసంగసంగత్యారాజభృత్యార్వణమాహ॥ సేవాయామితి॥ సేవాయాం విషయే ప్రభునామభాది ప్రభునామనక్షత్రమారభ్యభృత్యాఖ్యాధిస్థ్యాంతతః బృత్సనామనక్షత్రపర్వంతం గణయేత్ తద్దశితం శత్రుగుణంకాత్యావతరిః

సంగుళ్యశైత్రైః సప్తసంఖ్యాభిః ప్రబలశతే ఏవంచసతి యచ్చిష్టంతద్ధనమితి
 జ్ఞేయంతద్వల్పవర్ష విపర్యయాగతంబుణం బృహ్మనామనక్షత్ర మారబ్యప్ర
 భునామనక్షత్రపర్యంతం గణయేత్ లగ్నణితం చతుర్భిర్గుణిత్యా సప్తభిఃపృ
 తంసత్ యచ్చిష్టంతద్వల్పమితి వేదిత్యుగదంతరాజ్ఞః రాజబృహత్సర్వగంబు
 తస్యతు బృహ్మరాజాంబుణతు బృహ్మ భాదిబృహ్మ నక్షత్ర మారబ్య ప్రభు
 నామనక్షత్రపర్యంతం గణయేద్విశ్వార్థః - అన్యత్సర్వం పూర్వోద్దృష్ట్యం
 ఏవంచసతి అర్థాధికోధనషధికంచేత్ - రాజ్యైర్భవేత్ - ఋణషధికంచేన్న
 భువిమిత్యర్థాల్లబ్యతే॥ అ॥ పిన్గుట వాస్తుస్వరూపమును దెలుపువాడైప్రసం
 ధిసంగతీచేరాజ బృహత్సర్వమును జెప్పించునాడు॥ తా॥ సేవకునివిషయ
 మైయర్వణముచూచునపుడు ప్రభునామనక్షత్రముమొదలు సేవకునినామనక్ష
 త్రమువరకుగణనచేసియాలెకగనుక-ట మొచ్చుగణించి౭-ట భాగహరింప
 గారాశియందు శేషముండెనేని నదీచధనమగునుఅట్టిధనశంఖ్యను ఒకచోటునుం
 చిమరల సేవకునినామనక్షత్రముమొదలు ప్రభునామనక్షత్రమువరకు క్తక్ర
 మంబునగుణించి భాగహరింపగా శేషమ ఋణమగు- ఇట్లేర్పరచబడినధన
 ఋణములలో ధనసంఖ్యయధికముగనుండెనేని ప్రభువులకు లాభకరమగును
 సేవకుడుప్రభువిషయమై అన్వణము చూచునపుడు సేవక నామనక్షత్రము
 మొదలు ప్రభునామనక్షత్రమువరకు గణనచేసి తక్కినవానిను క్తక్రమంబుగ
 బూచిఫలమునెఱుంగవలయుననితాత్పర్యము॥

(౨౩౪) మూ ॥ స్యాధ్యైఖ్యాప్రథమాక్షరోక్తగణనాంసంలిఖ్యత
 ద్వామతస్తద్యత్సాధికనామచక్రవీబజే న్నాగైశ్చోష్ణంధనం । తాదృక్పూర్వ
 విపర్యయాగతమృణం ప్రవ్యాధికంభోగదంసామ్యం చేత్సమతాన్యదన్నరహీ
 తం వైరాఘ్రధామార్తికృతే॥ వ్యా॥ అథగ్రామార్వణలక్షణమాచా ॥ సా
 ధ్యాఖ్యాప్రథమాక్షరోక్తం గణనాంసాధ్యో గ్రామంధి తస్యఅఖ్యానామత
 స్యామః ప్రథమాక్షరః తస్యోక్తగణనాం అకారాదిక్రమాత్ సాధ్యనామా
 ద్యక్ష పర్యంతం గణనయాయా వత్సంఖ్యాభూమా సంలిఖ్యతద్వామతఃత
 స్యాస్సంఖ్యాయోః వాషతః వాపభాగేసాన్యవిబక్తికస్తస్తి - సాధకనామ
 సాధకోదేవతస్తస్య సామాద్యక్షంచతద్వత్ అకారాదిగణన యాయా
 వత్సంఖ్యా వత్సంఖ్యాంసంలిఖ్య తస్యస్వంనాగైః అష్టభిఃప్రవిబక్తేత్తు శిష్టం
 ధనంలభ్యేతయోజనంచాస్తీ తాదృక్పూర్వోక్తసదృశం పూర్వవిపర్యయాగ
 తంపూర్వస్సంవిపర్య యేదాగతంబుణంబవతి యథాసాధక నామాక్షగ
 సంఖ్యానిక్షిప్తదద్వామభాగే సాధ్యనామాద్యక్షరోక్త సంఖ్యాంచసంలిఖర
 సర్వంనాగైః ప్రవిబక్తేత్తు శిష్టంయథం బవేదిత్యభిప్రాయః ఏవంచసతిదా

వ్యాధికంధనాధికేత్తు భోగదంశుభప్రదం సామ్యంజేత్తు - ధనశ్లేసమానే
చేదిత్యర్థః సమత అస్యత్తు రుణాధికంజేత్తు అన్నరహితం దారిద్య్రం కుర్యా
త్తు - కంచవై ర్భృగ్ధ యత్ర స్థానం అతిపవార్తికృత్తు అత్రచాల బోధా
ర్థంయజ్ఞించి దుదాహ్రియతే- కుండిననగరం నామకల్పద్ధామవశేషః - త
స్యఅద్యక్షరణికారిః అవతాణదారిభ్యకకారవర్జితంకాణంయాసప్రదశసం
ఖ్యాభవతి తావత్సఖ్యాం కర్మచూమానిషేష్య - తద్వాపభాగే ఈశ్వరో
నామకల్పిద్విజః అవతాణదారిభ్య ఈకారపగ్యంతంగనయాచతుస్సంఖ్యా
భవతి తత్సంస్వంప్రదశోత్తర చతుశ్శతంబవతి తదష్టభిహృతంకత్తు ఏకంబ
వతిశతంబం ఏతదేవవ్యస్తంకత్తుచతుస్సప్రత్యుత్తరశతం తదష్టభిహృ
తంవత్తు షట్శతంభవతితద్వైంధనన్యూషధికం - ఏకంబద్ధిమతా నర్వ
త్రాచ్యూహం కేచిదకారాదివర్గగణం యాకార్యమి | అ || గ్రామార్విణ
మునకులతణమును జెప్పచున్నాడు || తా || అకారము మొదలుగ్రామమునామధే
యప్రథమాక్షరమువరకు గణనజేయగావచ్చినసంఖ్యనొకచోటనుచివరల
అకారముమొదలుగ్రహము గట్టుటకు సిశ్యయించెడి ప్రయమని నామప్రథమా
క్షరమువరకుతెక్కఁపెట్టి యాసంఖ్యమొదట గణనజేసియుంచుచున్న తెక్క
కుకుడివక్తననుచివరశిరాశిని రుటభాగహరింపగా శేషముధనమగమరం అకా
రముమొదలుగ్రహసంఖ్యధిపతీవామధేయప్రథమాక్షరమువరకుతెక్కఁపెట్టికా
బకచోటవాసియున్చి అకారముమొదలు గ్రామచామధేయప్రథమాక్షరమువర
కుగణనజేసియగునామతోల్లివీతెక్కకు కుడిభాగముననుచి కెరసిరానిరుట
భాగహరింపగా శేషమురుణముగఁజేర్పరచబడినధనరుణసంఖ్యలోనేగ్రామ
మునధనసంఖ్యపొచ్చుగా నుండునోయట్టిగ్రామము వాసయోగ్యుఁబని తా
త్పర్యము ||

*

(౨౩౫) మూ || జ్యేత్రస్యాకచటాఃక్రమాక్తపయశా వగాఃస్సృ
రష్టాస్థితాఃప్రాగాదౌ ఖగరాట్పదాలమృగ రాట్యావహ్యఖువాగాశ్వశః |
స్యాద్వగాఃద్యదిపంచ మేరిరదిగ్నక్షేషు యోనిస్త్యయదౌద్వదితు విది
తువైకమఖిలం మేషాదిపూర్వాదితః || వ్యా || అ || అశతేత్రార్విణమాహ ||
జ్యేత్రస్యేతి || అకచటతపయశాఇతిజ్యేత్రస్య అష్టావగాఃస్థితాః - ప్రాగాదౌ
ప్రాగాద్యద్వదితుక్రమాత్ ఖగరాట్ గరుడింబిడాలోమాజ్జాలః-మృగరట్
సింహః- శ్వాశునకః- అహిఃసర్పః- ఆఖర్కూషకః- నాగోగజః శశశివసద్ధః
ఏతేఅవగాఃతీనా మధిపాస్సృశ్చాస్త్రికోస్వకీయాద్వగాఃత్పంచమంపంచమవ
గోయది అరిఃశత్రుఃయస్యనామాక్షరోయద్వర్గః తస్మాత్పంచమవర్గః శత్రు
దిత్యర్థః స్థార్విణాత్పంచమవర్గః ఇత్యనేనాశేషాశ్శుభా ఇత్యర్థాంత్యతేష

సంతరమాహా || అథేతి || దిగ్విద్యోపుష్యయియోసిరిత్యుచ్యతే - పూర్వాది
 ౧౩ ప్రాచిమారభ్య అఖిలంమేపాచి ద్వైతశ రిశయిః ఓత్తువతుర్దిత్తుద్వో
 యోరాశీఃదీక్షు ఆగ్నేయదిషువతుర్దువీకైకం యోజయేదితిశేషః॥ అ || తే
 తార్యణమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ పంచాశద్వర్గములలోనుండి అ-క-చ-
 ౩-త-య-శ అనేది యెనిమిదివర్గములకు ప్రాగాదిగానెనిమిది దిక్కులు
 స్థాపించులగును అట్టి వర్గములకు ప్రాగాదిగాగరుడనిడానింహశునక సర్వ
 మాషకగజశశయలు అధిపతులనియును - పురుషులయొక్క నామప్రథమా
 షకమేవర్గముననుండునో ఆవర్గమునకుపంచమవర్గము శత్రువర్గముగాననా
 వర్గమునకు స్థాపించుగు కుట్రనగృహనిర్మాణముకూడదనియును ఓత్తుతర
 ములప్రాగాదీగవ్యమువరకు మేషాద్దీద్వైతశ రిశులనుఃక్తులయందునొకొక
 గ్రాహియు నిదిగ్రులయందుఁబెంచేసి గనుచిరేని యిదిదిగ్విద్యులయందు
 మోనియనిజెప్పబడుచును॥

✽

(౨౩౬) మూ॥ ఏకస్త్రిక్ యదిపంచమేచ సవమేస్యాద్వైధు గంరతు
 కోనాశస్యాద్విత్యేవ పద్మవశమే శేర్మామరాశ్యాదితః॥ తాత్పర్యేయది
 చప్తమేపరజనైః పోష్యస్తదైకాదశే చాతుర్థేవనఘాతు కోగృహపతిః స్థా
 ద్యుష్టమేద్వాదశే॥ వ్యా॥ పూర్వోక్త రాశిచక్రస్యనామరాశి మారభ్యఫల
 మాహ॥ ఏకస్త్రిక్తి॥ నామరాశ్యాదితః యోగ్యుగాపతిః తస్యనామరాశి మా
 రభ్యఏకస్త్రిక్ సవమే పంచమేచస్థాయాయది బంధుసంరతుకం బంధుజనపో
 షకస్యాత్ ద్విత్యేషష్టే దశమేచస్థాయా యదిచాశఃస్యాత్ - స్వస్యైవ
 హరిః తాద్రిమేగృహిస్థాచేచప్తమేకాదశేచస్థాయాయదిపరజనైఃపోష్యఃప
 రాధీరవృత్తిస్యాదిత్యర్థ చతుర్థమేవచాతుర్థంత్రిస్త్రిక్అష్టమేద్వాదశేచస్థానే
 ప్థాయాయదితదాఘాతుకఃస్యాత్ - పరప్రాణాపహర్తాభవేత్-నామరాశ్యా
 తితితినర్వత్రానుషంగః॥అ॥ పూర్వోక్తోక్తంబగురాశిచక్రముననునామరాశి
 ముదలుఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ గృహపతితననామరాశిముదలుపంచమ
 వసమరాశిస్థావములైనదికులలవాసముచేసినబంధుపోషకుడగును రెంటువారిం
 బపదింటవాసముజేసిన నాశనముపొందును నూట నెనిమిదింటపడునొక్కొంటునుం
 కైనవితరులచేపోషితుడగుచు-నాలుగింట నెనిమిదింటపండ్లెండింటునుండిననొకనికి
 కుభిగలుగజేయుచుండుననితాత్పర్యము॥

✽

(౨౩౭) మూ॥ సంక్రామవ్యవహారధామనగరక్రామేషమంత్రా
 వ్యజేజాతేసత్యవిజన్మభేదసతతం వామన్త పంస్యాత్పల్లవ్ అజ్ఞాతంటననోడు
 ముస్యఫలదంస్యాన్నామభంతస్యతుత్రింశద్వత్సరతః పరంభుఫలనిత్తాకుహిప

రేచామధః॥ వ్యా॥ అ॥ అథ రామర్థాదాక రవ్యావ్యాహ॥ సం॥ గ్రా॥ మేతి॥ సం॥ గ్రా॥ మే
వ్యవహారధామనగరగ్రామేషు॥ సం॥ గ్రా॥ మోయ్యధ్యవ్యవహారికయవిక్రయాది
వ్యవహారికధామతే॥ త్రార్వణంనగరంపట్టణార్వణంగ్రామః॥ గ్రామార్వణంపశే
షువిషయేనుత్రార్వణేవిషయేచజన్మభేదస్సవత్త్రేజ్ఞా తేసత్వపినావత్తు జమే
వఫలంస్యాత్తురామర్థ జమేవఫలంస్యాత్తురామర్థ యాభ్యేవసర్వార్వణంపష్ట
వ్యమిమిత్త్యర్థంస్యజనోడుజన్మవత్త్రమజ్ఞాతం తస్యజనస్యనామబలానామన
క్షాత్రమేవఫలదంస్యాత్తు అరణాతిరిక్తకార్యవ్యవహారికపరేతుజన్మంక్ష
త్రేజ్ఞాతేపిత్రుశదవ్యసనతఃపరంత్రిశదరాదూర్ధ్వంరావ బలఫలదమత్యాహః
తస్మింసంగశ్చతేమాచాభావాత్॥ అ॥ నామనక్షాత్రాదులయందు జేయవలయున
నిజెప్పుదున్నాము॥ తా॥ యుగమువర్తకగృహముపురముగ్రామముమంత్రమువిని
శీలర్వణము చూచునపుడు నామనక్షాత్రమేఫలప్రదమగును అర్వణేతరవిషయ
ముందుముప్పదితత్వములకుపైరరామనక్షాత్రముఫలప్రదమనికొన్నిగ్రామముల
యందుజెప్పబడియుండిననుప్రయాణములేమినది ఫలప్రదముగానేరదనిగ్రంథక
ర్తానుభవప్రాయము॥

(౨౩౮) మూ॥ ఈషత్పశ్చిమరషీణోన్నతమహీలక్ష్మీప్రదానేతరా
సవ్యగ్గంధసమన్వితాకనకదాదుగ్గంధముక్తార్తిదా । తే॥ త్రంశ్వేతమథాల్పక
క్తంభిలంపితంవక్యష్టం క్రమాద్విప్రాచేర్గధురం భవేచ్చకటుకంతిక్తకమా
యంశుభం॥ వ్యా॥ అ॥ అథగృహాన్నతగంధరూపసానాంఫలమాహ॥ ఈ
షదీతి ॥ ఈషత్పశ్చిమరషీణోన్నతమహీ ఈషతిఁచిహ్నాత్రంపశ్చిమదక్షిణ
యోభాగేగోడర్పతామహీభూమిః లక్ష్మీప్రదావిశ్వరప్రదానేతరాప్రాగస్త
రోన్నతా పశ్చిమదక్షిణభాగేనిశ్చూంచ మహీలక్ష్మీప్రతాసమ్యగ్గంధసమ
న్వితాసుగంధయక్తామహీకనకదాస్వణప్రదాదుగ్గంధయుక్తాతు ఆర్తిపీడా
కదివిప్రస్యశ్వేతం తే॥ త్రంక్షత్రియన్యాల్పగక్తం ఈషదక్తంవైశ్యస్యాభిలంపీ
తంఅత్యంతపీతవణంతే॥ త్రం చూత్రస్యకృష్ణతే॥ త్రంశుభంశుభ ఫలదంబహు
క్రమాద్విప్రాచేతే॥ త్రంశుభురంత్రాస్థితమృగృతేవమధురంబ వేద్యది॥
స్యకటుకంయదిక్షత్రియస్యక్తం వైశ్యస్యకపాయం లవణసమయదిశూద్ర
స్యశుభంబవేత్॥ అ॥ గృహాన్నతరూపగంధరసములకుఫలమును జెప్పెను
న్నాము॥ తా॥ గృహముగట్టె శుభరూపిపశ్చిమదక్షిణభాగములంచుతవిష్టయి
యందునగృహపతికిభాగ్యము గలుగజేయును అటుగాకున్న దరిద్రప్రదమగు
నుమంచివాసనతోకూడియుండినస్వణమునిచ్చుదుర్వాసనాయుక్తమైపీడా
కరమగును తెలుపునణాముగల్గితియ్యనయియున్నబ్రాహ్మణులకును - ఇంచుక
యెఱ్ఱనయికారముగలదైయున్నరాజులకును - పద్మనిణాముగలిగిచేదైయు

స్తవైశ్చలకుసునల్లగర్జముగలిగియుప్పుగానున్నకూడ్రులకుదుప్ర - భకుదమ
గుననితాత్పర్యము॥

(౨౩౯) మూ॥ ఖాత్వాగర్తమరత్నిమాత్రమథతాంమృతాన్నిపునః
పూరయేన్నూహహానికరాసమాతుసమదావృద్ధిస్తువృద్ధిప్రదా । తోయం
రాత్రిముఖేప్రపూర్వఖననేతతైస్త్రివహితావృద్ధుదందత్పాత్రస్సుఖదంజ్వంత్య
నశనంపంకోరుజోమృత్యుకృత్॥ వ్యా॥ అ॥ ఖాత్వేతి॥ అరత్నిమాత్రంచతువిం
శత్యంగుళిమానంగర్తంబిలం ఖాత్వాఖనితావృద్ధునేరుదిత్వాత్ క్తావప్రత్యయ
స్యృజ్యేక తేన - అత్యంతామేవమృతాన్నిపుమృత్తికాంపునఃపూరయేత్ ఏవం
పూదితాయాంసత్యాసామృత్తికాన్యూనా అసంపూర్ణాచేత్ హానికరాస
మాతుల్యాచేత్సమదాసషఫలదావృద్ధిస్తుగతాన్యలభికాచేత్ కృద్ధిదాకించత
తైస్త్రివఖజనేగర్తేమృదంమృత్తికాంహితా అపసార్యలథరాత్రిముఖేసాయం
కాలేతోయంప్రపూర్వభజ్జలప్రాతద్రోష్టవ్యం జలమస్తిచేత్సుఖదంపంకోరు
దినిరశనం దారిద్య్రంకుర్యాత్ రజఃధూళిశ్చేత్ మృత్యుకృద్భవేత్ గృహ
పతేరితిశేషః॥ అ॥ పల్లమునవృజ్జలములనిండిచుటకు ఫలమునుజెప్పుచున్నా
డు॥ తా॥ పిడితకుల-వమూరెనుపల్లమునుత్రవ్వి యాపల్లమునుదానివట్టిచే
పూడ్చగాపూర్చిననున్నతకుల-వయ్యేనేని కీమగలుగుజేయును సరియైనసమ
ఫలముచ్చును అధికమయ్యేనేని వృద్ధిగలుగజేయును అపల్లముననే ముందునా
టిసాయుకాలమునజలముపీసే మరువాడదలమునబాడగానుదకముండేనే
నిసుఖప్రదమగును అడుగు గానుండినన్నముపల్లముగజేయును దుమ్ముగానుం
డినత్యుప్రదము॥

(౨౪౦) మూ॥ అన్యత్రైత్రజలంస్వధామగమనహానిచ్చకోలాహ
లఃప్రాగ్గిశాన్య కుభేరదేశగళితంస్వత్రైత్రతోయంశుభమ్ సామ్య పాగ్జల
ధీక కూపఖచరం కర్తుశ్చలక్ష్మీప్రదం పాషాణాదిలభత్సుఖచఖననేస్యాదస్థి
లాభోమృతే॥ వ్యా॥ అ॥ జలగలికూపఖననయోర్నిర్ణయమాహ॥ అన్యత్రైత్రే
తి॥ అన్యత్రైత్రజలం ఇతరగృహాదకం స్వధామగమనంస్వగృహగమనం భ
వేద్యంహానికోలాహలాయుధ్ధంచస్యాత్ - స్వత్రైత్రతోయం స్వగృహాద
కం ప్రాగ్గిశాన్యకుభేరదేశగళితం పాగ్గిశాన్యోదీచీషుగళితంచేచ్ఛభం - అన్య
త్రగళితం చేదశుభమిశ్యర్థాల్లభ్యతేసామ్యప్రాగ్జలధీకకూపఖననంసామమ్య
దీచీప్రాక్కుర్వాజ్వలధీకః ప్రతిచీక్ ఏతాసుడియు కూపఖననంచేత్ కర్తు
గృహపతే లక్ష్మీప్రసంచకారః పాదపూగార్థంకః ఖననేసతిపాషాణాది
లభేద్యదిశుభం అస్థిలాభోయదిమృత్నిగ్భవేత్॥ అ॥ ఉదకముబైటబోవుటకును
చానిత్రవ్వటకునుదిక్షిణాయమునుజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఇతరులయింటియను

(౨౨) కాలామృతే - సవ్యాఖ్యానే - పద్మబిందుః. ౧౬౯

దక ముతమయింటికివచ్చునటులను నై సేనిహనియకులహముంగలుగునుతమయిం
టిగీళ్లు పాగీశ్యాపకు బేరదికుల లబావుటశుభకగమగును- తనయింటిప్రాకృప్తి
మోత్తరదికుల లయందుబావిత్రప్పై సేనిగృహపతికిలక్ష్మీకరంబుగ నుజ్జ్వలప్రవృ
డినబావియందు పాపానౌదులుండ సేనిశుభమగును - ఎముకలుండ సేనిపృథ్వీ
ప్రదమగుననితాత్పర్యము॥

(౨౪౧) మూ॥ చక్రస్యాద్భవహకర్ణి కాహ్వయమిదంసంలిఖ్యలింగత్ర
యం రేఖాస్తత్రచత్రసప్తవిలిఖేత్త్రిప్పదప్రాదితిః ఏకైకస్సహితారకానవనవ
ప్రాగ్ని గవామాధరాదూర్ధ్వస్థా అపిచోర్ధ్వ గాశ్శుభఫలానింద్యాస్తవభోదే
శ గాఃవాగ్ అ॥ గృహకర్ణి కాచక్ర త్తటమహాచక్రమిలింగియం గాకా
ర రేఖానియంసంలిఖ్యత్రలింగ ర్మయ ఏవచలిసోరేఖాస్త్ర్యిస్త్రిభ్యోదిగదవేవ
గృహకర్ణి కాహ్వయంగృహకర్ణి కాచక్రంభవేచక్రస్థానందర్శయేప్రాకృ
భమశిలింగవామాధరాత్లింగస్థయద్వామోవాష భాగంతస్యాధనవి భోభా
గతిస్తాత్తరారభ్యఏకైకస్థల గన్యగ ప్రాదితేఅశ్వినాదితినవనవకారకాల
భేదేవసంలిఖితేయాదోర్ధ్వస్థాలింగ త్రయోవర్ణిస్థాం ర్ధ్వగాలం యశోర్ధ్వగ
తాశ్చ తాస్తాశ్చ తారకాశుభఫలదాం ర్దుశుభఫలదాభవేఅభోదేశగ మ్మ
లింగత్రయస్యాధఃప్రదేశగ తాస్తునింద్యాఅశుభఫలద ॥ అ॥ గృహకర్ణి కాచక్ర
లక్షణమును జెప్పమన్నాడు॥ తా॥ నిదువుగ మూడులింగ కార రేఖలు వ్రాసివాని
మై రాల గడ్డ గీట్లు గీచియందు నెడమప్రక్కనున్నలింగమున నెడమపార్శ్వమున
నున్నక్రిందియడ్డగీట్లు మొదలొకొక గీతకునశ్వనిమొదలొకొకనక్షత్రమువరు
గనువ్రాయవలయును- అన గాలింగమునకు నెడమప్రక్క నాలుగునక్షత్రములశి
రస్సంగనక్షత్రముకు డిపక్క రనక్షత్రములీతరునప్రతిలింగమునకువ్రాయగా
నిలింగములశిరఃబుననున్ననక్షత్రములు ఎడమప్రక్క నున్నరనక్షత్రములు స్తం
భప్రకృష్టమొదలగుకార్యములవిషయమై శుభకరంబులగులింగమునకుగూడేర్క
నున్ననక్షత్రములశుభకరంబులగుననుట అశ్వినాదినక్షత్రములలోనిచక్రమందు
క్రేష్టములుగానేర్పడెడునక్షత్రములదెలిసికొనుటకు నాయానక్షత్రజ్ఞానకలం
లగుసంఖ్యలవ్రాయబడియున్నవి ౨-౩-౪-౫-౧౦ ౧౧-౧౨ ౧౩ ౧౪-౧౯-౨౦
౨౧-౨౨-౨౩- ఈసంఖ్యల గనక్షత్రములు శుభకరంబులనిమఖ్యాభిప్రాయము॥

(౨౪౨) మూ॥ రేఖాయాం చతిరశ్చత్రగృహిణః స్తంభప్రకృష్టాగ
మసూర్యేణాగ్నిభయం కుశేనసహితోమృత్యుంబుధేరామయం ధౌర్భాగ్యం
గురుణాసీతేనకలహం మండేనచోరాగం దారిద్య్రితమ సాధ్యజేచలనం
కుర్వాచ్చశీర్షసే॥ వ్యా॥ అ॥ గృహకర్ణి కాచక్ర- ఏకతర్కరేఖాగత్రహ

యు క్తచంద్రఫలమాహ॥ రేఖాయామితి॥ శశీచంద్రః స్తంభక్రష్టాగమేదగ్ధృ
హస్తంభప్రతిష్ఠాకాలేతిరశ్చరేవాయాఽసూర్యేణసహితోయదితగ్ధృహేపిద్య
మానస్యగృహీణోయకమానస్యతత్రతదాలిగ్నిభయంకజేనసహితోయదిన్య
త్యంమరణభయంబుధేనఆయమగోగంగురుణాదౌర్భాగ్యసితేనసుక్రేపకల
హంమందేనచోరాగమంతమసారాహుణాదారిద్యగ్నినిఃపస్తురాహుగ్ధృ
ర్భానురిత్యమరః- ధ్వజేనకేతునాచలనంస్థానచలనంకర్తృత్వమ్॥ ఆ॥ స్తంభప్రతి
ష్ఠాకాలమున గృహకర్ణి కాచక్రమునందుచంద్రుడున్నట్లుత్రమునిగ్ధృగేఖయం
దుజేనియాన్నట్లుత్రమునసూర్యుడుమొదలగుక్రహంబులుండెనేనివానికిభవమును
జెప్పదున్నాడు॥ తా॥చంద్రునితోడసూర్యుడు కలుపుచున్నప్పుడు- గురువు శుక్రుడు-
శని- రాహువు- కేతువు- ఏగులుచేరిరిచివరులగులగ్నిమృత్యుగోగదారిద్యలహ-
చోర దారిద్యస్థానచలనభయంబులుగలుగుగానచంద్రునితోనెక్రహంబును జే
రియుండగూడదనితాత్పర్యము॥

✽

(౨౪౩) మూ॥ ఆయామేనపిశాలమేవగుగాయేత్ ష్టేత్రీకృతయశ్చ
దంనాగారైగ్ధృమృణఃభవేత్తిక్రికరికర్వారోఽకైశ్చైర్దినః॥ పట్టిగ్నిశేఖ
పద్మభేదవగజై రాయోంకఖాకైర్వహస్తవృక్షక్షణ్ణవభిస్తదేవవిభజేదాయు
గః శైర్త్రికృతః॥ వ్యా॥ అ॥ ష్టేత్రగ్యవకవగజ-గణితక్రమమాహాఅయామేనే॥ ఆ
యామేనగృహభూతైఃఖ్యేణ పిశాలంగృహభూస్తారం గుణయేత్ ఇత్యం
సంగుణ్యయేత్ ష్టేత్రీకృతభవతి - తత్పదంష్టేత్రీకృతపదమవనాగారైఃసా
హౌష్ట్యగ్ధృణిశ్వాలరైః ద్వాదశభిర్విభక్తేనతియచ్ఛిష్టః తే గ్వభసంభవతి
పునస్తస్త్వదమేవతికరిభిఃత్రిభిః సంగుణ్యకరిభిఃఅష్టవిగ్ధభక్తేనతిశిష్ట ఋణంభ
వతి- పునస్తస్త్వదమేవతికైశ్చైః నవభిఃసంగుణ్యైః స్త్రోహౌగణితైఃష్టవ రో
భవతిపునస్తస్త్వదమేవపట్టిగ్నిశేవచ్ఛేః సంగుణ్యత్రైశ్శంఖ్యాయా హౌతేనతి
శిష్టంసినందివసోభవతి పునస్తస్త్వదమేవఅష్టభైః అష్టభిఃసంగుణ్యజైః ప్రచిత
తిభిః హౌతేనతిశిష్టంభంసత్కత్రం భవతిపునస్తస్త్వదమేవవగజైఃనవభిః సంగు
ణ్యగజైః అష్టభిః హౌతేనతిశిష్టఃఅయః త్వదంతంఖాకైఅ కైర్వైవభిః సంగు
ణ్యఖాకైః వింతత్యుత్తరశతేనహౌతేనతిశిష్టం పయోభిఃపిశాలైః దవేవవగ్ధృవ
భిఃపశ్చిస్సంగుణ్యవభిః హౌతేనతిశిష్టమ-శః తవేవపూర్వాగతమేవాయగ
జైర్వగ్ధృభిఃజేద్యదితిత్వతిరిందాదిగోభవతి॥ అ॥ దృహముగజైఃస్థము
కుభవము ఋణము వారము దినము సక్షత్రముఅయముఅయగ్నిఅంశముది
క్రతులనెడు నవవగజితక్రమమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ గృహముగజైః
స్థుగణితముయొక్కరొండుపునుకొనిచి ఏర్పడనసంఖ్యజేవదిస్సంగుణ్యగజైఃప
నాసంఖ్యకుష్టేత్రీకృతపదమను నామంబగునట్టి ష్టేత్రీకృతపదసంఖ్యనిమందు

[వా.యగలసంఖ్య] చే తొమ్మిదిమామలగుణలచిత్రమ్మదిమామలభాగహరింప
 గామిగతిసంఖ్యయందు దెప్పినదిసముదాదినవపర్వలగును అట్లువగజ్జాపకము
 లక్ష్యమైనవ్రాయబోవుసంఖ్యలలో మొదటియంకెగుణకమనియు రెండవయంకె
 హరణమనియు దెలిసికొనిగుణించిరే. సవవగజగణితమేర్పడును గుణ-ర-హ-ర్-
 ౧౨-దనం-౩ రము-౨-వార-౬-౩౦ ది-౨౭ స-౯-౭-౨౯-౧౨౦-వయస్సు-
 ౬-౯-అంశముమరలవయస్సంఖ్యగు-ర-భాగహరింపగా శవమదికృతయినయె
 టుంగవలయగుననట॥

✽

(౨౪౪) మూ ॥ షేత్రేపూర్వ దంపునశ్యగగాయేన్నాగాది వాక్యా
 ద్యయూతవాక్య లిష సంఖ్యయైవపథశేర్షవాదిశేషేర్షభేత్ । కర్తుశ్చే
 దధికంధనం శుభిశ్చకాద్యన్యైపుష్టోశుభం యద యోషషషశ్శుభశ్శుభప
 లావారాశ్శుభానామయది॥ వ్యా॥ అ॥ పూర్వోక్తధనాదీనాప్రత్యేకధలాన్యా
 హ॥ షేత్రేభితి॥ షేత్రేగృహామూపూర్వపదలయామేనవిశానగుణితలప
 దంవాగాదివాక్యాయాగాదివాక్యే ఆద్యయాక్రమ సంఖ్యయా పునశ్చ
 గుణయేత్ తవ్యస్యంలిమసంఖ్యయా నాగాదివాక్యేఅంతిమసంఖ్యయేవవి
 భజేత్ అయవర్ధః పూర్వపదమష్టభిస్సంగుణ్యైవదశభిర్విభజేత్ ఏవంసర్వ
 త్రైపూర్వాయం తథాచనతిశేషైః ద్రవ్యాదిధనముదాదికం లభేత్అధికంచే
 త్కర్తుగృహపతేశ్యసంముదాదర్థః అల్పయదిఅశుభంతయః విషమశ్చేచ్ఛ
 భాసంశ్చేదశుభభిర్హర్తృలభ్యతే శుభానాంశుభగ్రహణాంసంబంధినో వా
 రాశ్శుభఫలదాభవతి॥ అ పూర్వశ్లోకమునజెప్పినధనముదాదులకఫలమును
 జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ఉక్తక్రమంబుగగుణకభాగహరములుచూడగాధనసంఖ్య
 మున సంఖ్యకంటెనెక్కువాయినేనిగృహపతికిశుభమగులక్ష్యవాయినేనియశుభ
 మగుఅయసంఖ్యజేసిగనున్నశుభమగుశుభగ్రహవారములశుభకరంబులగునని
 తాత్పర్యము॥

✽

(౨౪౫) మూ ॥ అశ్మగ్నాగ్నహభాంతమేవగుణయేద్యదచ్చతారా
 జలంచాత్మగ్నగృహభంయదేవమశుభం తాగ్రియభంస్వక్షయః । దుఃఖంస్యా
 ద్యదిపంచమంనిధనదం కర్తుగృహేత్సప్తమం షేత్రేపుత్రకరాశ్నదాగృహపతే
 రేవేతరాస్తాకా॥ వ్యా॥ అ॥ క్రమప్రాప్తస్యగణితాగతనక్షత్రస్యఫలమా
 హ॥ ఆశ్మగ్నాయితీ తారాబలంయద్యత్ తారాశలేయఫాఆశ్మగ్నమారభ్య
 నిత్యనక్షత్రపర్యంతంగణయేత్ తద్వదాత్మగ్నాత్ స్వజన్మనక్షత్రమారభ్యగృ
 హభాంతంగణితాగతగృహనక్షత్ర పర్యంతం గణయేత్ ఏవంచసతిఆశ్మగ్న
 గృహభంగేహనక్షత్రంచ ఏకంయదిగృహపతేరశుభః తాగ్రియభంతత్మక్ష
 గ్నగృహనక్షత్రం తృతీయంయదిస్వక్షయః స్వస్యగృహపతేరియంనాశకిస్యాత్

౧౭౨ 'కాలామృతే- సవ్యాఖ్యానే - వక్షసింధుః.

పంచమం యతిదక్షిణస్యాత్ సప్రమంచేత్ కర్తుమనడంమరణద్రవస్యాత్
ఇతరాః శృతిగుపంచసప్రమాతేక్తాస్తారకాస్తు తేత్రేకృహభూమోగృహ
పతేపుత్రకరాః సంశానకరాభివంతి॥ అ॥ ఉక్తగణిత్రమంబునవచ్చిన గృ
హసత్ప్రథలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ తనజన్మనకుత్రముమొదలుగృహసత్ప్ర
థమువరకుతెక్కెట్టి యాసంఖ్యచతోమ్మిదచేభాగహరింపగాతననకుత్రము
నుగృహసత్ప్రథమునుఏకమాయసేని యశుభకరంబనియుచ్చిత్తుడ్రమునకుగృ
హసత్ప్రథముమూడవది ఐదవది ఏడవది యాయెసేవరుసగారాశముదక్షిణము
మరణమునుగలుగును - నాలుగుఅటునిమిదతోమ్మిదసంఖ్యలైః జేమపుడ్రక
రంబనియునుతాత్పర్యము॥

✽

(౨౪౬) మూ॥ రాశ్యంతంగణయేద్గృహస్యగృహీణోగాశ్యాదితత్తస్మి
లన్నిస్సృతానరంత్రీకోణనిలయంద్విర్వాదశోర్ధ్వత్ । పష్టాష్టాఖ్యగృహంస
దాకలహదంచాస్యేసభారాశయోదిం పతోద్దిపియత్ఫలంపరిణయే కర్తుగన్
హేంభలం॥ వ్యా॥ అ॥ రాశ్యలతగణరాఫలమాహ॥ రాశ్యంఁగెనితి॥ గృహీ
ణోయజమానస్యరాశ్యాదిజనరాశిమారభ్య గృహస్యరాశ్యంతంగణయే తేఏ
వంగనతత్రీకోణనిలయంగృహీణః రాశేపంచమం - నవమంచేత్ సిన్సంతాన
కరం- ద్విర్వాదశఃగృహీణోరాశే ద్వితీయోద్వాదశశ్చలగర్ధ్వత్-పష్టాష్టా
ఖ్యగృహంపథ్యగృహపథ్యమగృహంచ కలహదం- అస్యేక్తాతరిక్తాఃరాశయః
శుభాః-కీంబహువాపరియేవివాహేదంపతోర్ధ్వద్యస్ఫలము క్తంతత్ఫలంకర్తుః
యజమానస్యగృహేగృహవిషయేపిద్రవ్యమిన్దిర్ధం॥ అ॥ గృహరాశ్యంతంగణన
కఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ యజమానునియొక్కజన్మరాశిమొదలుగృహ
రాశివరకుగణనచేయగాగృహపతిరాశికిగృహరాశిఅయిదవదితోమ్మిదదిగా
నున్నపీడాకరంబగు ౬వదిరావదిగానున్నకలహద్రవమగు- శేషంబులశుభకరం
బులగు- మతియవివాహాపిషయమై దంపతులకుజెప్పబడియున్న ఫలంబులన్ని
యునివటగృహవిషయమైయూహ్య-బులనియును తాత్పర్యము॥

✽

(౨౪౭) మూ॥ రిక్తాసూన్యకరాఅమాని ధనదాహ-సాదిరాత్రి
ప్రదాతశ్చేషాస్తిశయశ్శుభాగృహతేరంశస్య చేదంఫలం । నాకోవృత్తికర
శ్శుభశ్చనిలయేదాహూవృత్తిస్తపరః పుత్రోగోధనమిష్టిస్త్రీరనిశంశేహేవ
వాశాఃక్రమాత్॥ వ్యా॥ గణితాగతదివసాంశానాంక్రమాస్ఫలవాహ॥ రి
క్తారిక్తతిథయఃగృహపతే॥ శూన్యకరానాశప్రదాభవంతి- అమాఅమావా
స్యా- సిధనదామరణప్రదాహూసాదిః శుక్లప్రతిపతే- ఆత్రిప్రదాపిడాకరీతశ్చే
షాః ఉక్తారిక్తాత్తిథయః శుషాంగృహపతేరంశస్య ఇదంవత్సరమాణం ఫలం

జ్ఞాతవ్యం గేహేగృహవిషయప్రథమసంహితానాశనాశకరవిద్వితీయే వృద్ధికరః
 తృతీయశుభోఽష్టమః పత్యోదాహః పంచమోమృతిమృతికరః పష్ఠ
 మసూరః చోరభయః సప్తమః పుత్రపుత్రప్రదః అష్టమః గోధనం శుభనకరః
 నవమః క్షుద్రాక్షిణ్యోరధానగర్భకరః నవాంశాక్రమాత్-ఉక్తరీత్యానిశంసతతం
 నిలయేగృహేఉక్తఫలదాభవంతీత్యర్థః॥ అ|| పూర్వోక్తగణితక్రమముననేర్పడిన
 దివసమునకు అంశములకు ఫలముల జెప్పచున్నాడు॥ తా|| గణితము చేయగానేర్ప
 డినవిరిక్తధృతైన నాశము అమావాస్యయైన మరణమును శుక్లపాడ్యమియైన
 పీడయుగృహపతికి లుగుననియుషటియుగృహపతిని నాంశమునకుగృహసవాం
 శము మొదటిదిగానున్న శుభకరంబును అవదిగానున్న శుద్ధియు మూడవదిగాను
 న్న సంపదయు చాలవదిగానున్న గృహదహనము-ధవదిగానున్న మరణము-వ
 దిచోటభయము-వదిపుత్రప్రదము-వదిశుభనప్రదము-వది ఋష్యగర్భక
 రంబునగుననితాత్పర్యము॥

✽

(౨౪౨) యా॥ ఆయుష్ష్యధికంశుభంగృహపతేర్హీన-తహాప్ర
 దంసౌభాగ్యం సురరాడ్గృహస్యదహనం వహ్నిర్యమోమంగళం । రక్షశ్శత్రు
 భయం పశుంజలపతిః కుర్యాన్మరుచ్చందలం ధాన్యం యక్షపతిశ్చివశ్చైవ మిదం
 స్యాద్వికృతీనాం ఫలమ్॥ వ్యా॥ అ|| గణితాగతాయుషః పితృతీనాం ఫలమాహ॥
 ఆయుః॥ ఆయుః గణితాయుష్యధికంచేత్ గృహపతేర్యజమానస్య శుభంభ
 వేత్ హీనం వష్టిసంఖ్యాచ్యునంచేద్ధానిప్రదమిత్యుభదికృతీనాం ఫలం సురర
 త్ ఇంద్రశ్చేత్ గృహపతే సౌభాగ్యం వహ్నిశ్చేద్దహన్యదహనం యషస్తు అమంగ
 లం రక్షశ్చివశ్చైవ మితి॥ నైర్ముతో యాతురక్షసీ ఇత్యమరః శత్రుభయం జలపతిర్వ
 గుహాని॥ యాదశంపతిరప్తతీత్యమరః పశుంగోలాభం మరుద్వాయుః చంద్రం
 స్థానచలనం యక్షపతిం కురేయాధాన్యశివః ఈశాన్యశివం యగళ-కుర్యాత్॥ ౧॥
 శ్వేత్రేయసంశివంభద్రం కల్పం మంగళం శుభమిత్యమరః ఇదమేవదికృతీనాం ఫ
 లం చాగ్నేత్॥ అ|| ఆయుషికృతీలకు ఫలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా|| గణితము చేయ
 నేర్పడిన ఆయువు మొక్క సంఖ్యలం యింటికీ యెచ్చగానుండేనే గృహపతికు
 భకరం గురులం యింటికీ తక్కువగానుండేనే హానికరంబగు గణితమువలన నే
 ర్పడిన ఇంద్రాద్విగ్ధదికృతీలు వరుసగా సౌభాగ్యముగృహదహనము అశుభము శ
 త్రుభయము పశుభయము స్థానచలనము ధాన్యము శుభము ఈమిదివిధముల ఫల
 ములగులుగ జేయుదురనితా॥

✽

(౨౪౩) యా॥ వైత్రాదాక్రమశశుభంబహుధనం మృత్యుం చ గో
 నాశనంగోలాభం సుదతాశనం తస్య శనం సంపూర్ణం సౌఖ్యం సదా । ధాన్యం
 హ్నిభయోఽయుః పశుసుఖం వైభవప్రతిష్ఠాగమేకుర్యుస్తద్గృహిణశుభో

పిశుభకృత్వానోమలాభ్యోయది॥ వ్యా॥ అ॥ అథచైత్రాదిమాసానాంక్రమాశ్చల
 మాసా॥ చైత్రాద్యాత్మేచైత్రాద్యాచైత్రాదిద్వాదశమాసాః స్తంభప్రతిష్ఠా
 మే స్తంభప్రతిష్ఠాకాలేత్రమశతతత్సృలాసికుర్యురితంబంధః యథాచైత్రమా
 సశ్చభవైశేఖో బహుధనంజ్యేష్ఠోమృత్యుం లిషాధోగో నాతనలత్రాఽఞో
 గోలాబంభాద్రపదస్సుతనాశనం ఆశ్వయుజఃఅశనమనాభావంకార్తికస్సం
 పూర్ణసౌఖ్యంమార్గశీర్షోధాన్యంపౌషఃపహిబయంమాఘాజయంఫాల్గునో
 బహుసుఖమితీశుధోపమలాభ్యోమాసాఅధికమాసోయదితద్గృహీణతద్గృహ
 పతేసుబకృష్ణం॥ అ॥ చైత్రాదిద్వాదశమాసములగుసుఫలమునుజెప్పుచున్నా
 మ॥ తా॥చైత్రమాసముమొదలుఫాల్గునమాసమువరకు౧౨మాసములలోగృ
 హమునకుస్తంబప్రతిష్ఠజేసేనేని క్రమముగనుమలుఅధికధనమువరణము పశు
 నాశముపహులాబముపుత్రనాశము అశన భావముసంపూర్ణసుఖముధాన్యము
 అన్నిబయముజయము బహుసౌఖ్యము ఈద్వాదసవిధఫలములుగలుగుననియు
 ఈమాసములలోనుబకరఁ జైనమాసవధికమాసముగానుండేనేని నదియనకు
 బకరంబనితాత్పర్యము॥

※

(౨౫౦) మూ॥ తిగ్మాంశుశ్చరరాశిగంధిరగతోనాప్యర్థకృత్సృదా
 మృత్యుస్సాన్వృద్ధిశరీర గోగృహపతః స్తంభప్రతిష్ఠాగమే । వారావారిదినేశ
 యోంసలదాక్షిణ్యశోకకృత్తూర్ణః పుత్రకృదధృదోగురుబృగుజః స్థైర్యకృ
 ద్భూషణః॥ వ్యా॥ అ॥ చరరాశ్యాదిగతసూర్యఫలమాహ॥ తిగ్మాంశురతి॥ గ్మాం
 శుఃసూర్యవరరాశిగతఃచరరాశిగోవాస్థిరరాశిగంధిరరాశిగోవాసర్వదాల
 భఃకృష్ణవతిస్తంభప్రతిష్ఠాగమే స్తంభప్రతిష్ఠాకాలేనాగోవ్యవశరీరగంధిరగంధిరగంధిర
 భావరాశిగతశ్చేత్తృహస్వపతేమృత్యుస్సాన్వృత్తుఅథవారఫలమాహ॥ అదినే
 శయోఽగోంకంకఃనే సూర్యతయోర్వాకుజభానువాసరాలనలదావిత
 ద్వాదశయే స్తంభప్రతిష్ఠాకేత్తుతద్గృహందగ్ధంబవేదిత్యథఃక్షీణశశీక్షీణేం
 దుష్టారభ్యధఃక్షోకకృత్తూర్ణఃకంచంద్రపూణేందువాసరఃపుత్రకృత్తుగురు
 బృగుగురుశుక్రవారో అథదౌసంపశ్య రాజ్ఞింబుభవాసరిః భానుజశనివాస
 రస్థైర్యకృత్తుచిరకాలస్థిరకారిణావిత్యథః॥ అ॥ చరరాశ్యాదిగతసూర్య
 ఫలమునుజెప్పుచున్నామ॥ తా॥ గృహమునకుస్తంభప్రతిష్ఠజేయునమయమున
 సూర్యుడుచాస్థిర నామాంకితములగు లగ్నములయందున్న ధనప్రదుడగుద్వి
 స్వధావలగ్నముండై యున్నగృహపతిమృత్యుకరుడగుభాన్వం గారకవారము
 లయింప స్తంభప్రతిష్ఠజేయబడిన గృహముగ్నిగ్నముగక్షీణచంద్రవారముడుఃఖ
 ప్రదమగుపూణేందువారము సుపుత్రప్రదమగుగురుబృగువారములు సంప
 తరంబులగుబుధశనివారముఽస్థిరకరంబులగునట॥

※

(౨౫౧) మూ॥ సూర్యంగారకలగ్నవగృహీతంసర్వస్థితంశోభ
నంలగ్నంబాద్విశరీరమత్రగృహీణోలగ్నంచరంచలం । సూర్యంగారకల
గ్నమప్యథశుభంసౌమ్యగ్రహైస్సంయుతం సౌమ్యైర్వామచీతీతంసుబలిభి
క్రూరాస్త్రవస్తాంయగ్నివాఅథలగ్నఫలాన్యహం సూర్యేతి॥ సూ
ర్యంగారకలగ్నవగృహీతం సూర్యంగారకయోః లగ్నసీహపుచ్చికం
యోర్వగృహంపద్మగృహంవతాభ్యాశీతంసర్వస్థితం శోభనకంచద్విశరీరం
శ్వగృహమపిలగ్నవగృహీణో అత్రస్తంబప్రతిష్ఠాయాంశుబంబలంచరంలగ్నచే
త్ - చంచల చలచక్రద. బచేత్ అథసూర్యంగారకలగ్నసీ హపుచ్చికమపిసౌ
మ్యగ్రహైస్సంయుతం యుక్తంచేచ్ఛబలకథవాసుబలిభిః అధికబలయుక్తస్సౌ
మ్యైశ్శుబగ్రహైఃపిషీతంపద్మంబామచీతీతంబం - అథవాక్రూరాః పాపగ్రహాః
ప్రతిష్ఠా యగ్నిం గాత్ తేవస్తే కాదశస్థానగతాయదితదావా సూర్యం
గారకలగ్నశ్చశుభంబవతి॥ అ॥ లగ్నఫలములజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ సీహ
పుచ్చికంలగ్నమునునువానిపద్మగృహంలగాకతేలిస స్థిరలగ్నములునుద్విస్వభావ
లగ్నంశుబస్తంబప్రతిష్ఠా శుభరంబులగును చరలగ్నముచాంచల్యము నిచ్చు
గునుతియునిర్ధమస్త్రం సీహపుచ్చికములు శుబగ్రహములు క్తములైయున్న
సులభికబలయుక్తములగు శుబగ్రహములచేబాడబడుచున్నను పాపగ్రహ
ములు ౩౬-౧౧- ఈస్థానములందుండిననపుడేలగ్నములశుభకరంబులగుని
తాత్పర్యము॥

*

(౨౫౨) మూ॥ పాష్టవిర్వకరత్రయార్కశబ్దై త్రిద్వయాఖ్యా
శ్శుభాస్సృష్టికృత్సూర్యతారకాగృహవిధౌ మఖ్యానివాధౌముఖాః । కోవా
దౌతుడిశ్శుద్ధిక్షయదనుబాహుగ్ని ప్రభూర్వాంతక శ్శేషా స్తుర్ధవముఖాభిదా
నవశుభావృత్తాదినంస్థాపనే॥ వ్యా॥ అ॥ అథనక్షత్రాణాంర్యగధోర్ధ్వముఖ
త్వందర్శనం తేషాంత్రత్రసప్తయోగమాహ॥ పాష్టే॥ పాష్ట్యదిత్యుక్తిత్ర
యార్కశశబ్దైత్రిద్వయాఖ్యాః దేవతీపునర్వసుప స్త చిత్రశ్శౌర్యశ్శేషా
గశీద్వానూరాధాశ్శేష్టాఖ్యాః వనతీర్వగ్నాభితారకాః గృహవిధౌస్తంబప్రతి
ష్ఠాయాంశుభాస్సృష్టి పితృష్వదైవదనుబాహుగ్నిప్రభూర్వాంతకాః పసు వి
శౌఖామూలాశేషా కృత్తికాపూర్వగ్నాః పూర్వాపాథాపూర్వాభాద్రప
రగ్నానవాధౌముఖాస్తారకాః - కూపాదౌకూపవాపీతటాకాదిఖననకర్తృణి
ముఖ్యాఃశేషాస్త్రుప్యార్థాగ్నిశపయోత్త రాషాధోత్తరాభాద్రాశతభిషగ్నో
హీణోఽపిష్టానవాధౌర్ధ్వముఖాభిధాస్తారకాః వృత్తాదినం స్థాపనేశుభాః॥ అ॥ న
క్షత్రములకుతిర్కగధోర్ధ్వముఖ త్వములనువానిఫలములను జెప్పచున్నాడు॥
తా॥ అగ్నినిమొకబురేవతివరకునునువదియే శతనక్షత్రములజెప్పినకొనుటకీర్తద

వా॥ యబడియున్నచు తజ్ఞాపకంబులగుసంఖ్యలచేత నాసంఖ్యావాచ్యనక్షత్రములదెలిసికొనువలయు - సక్షత్రజ్ఞాపకంబులగుసంఖ్యలు ౧- ౫-౭-౧౩-౧౪-౧౫- ౧౭- ౧౮- ౨౭- ఈసంఖ్యావాచ్యంబులగుతర్కజ్ఞుఖ సక్షత్రములు స్తంబప్రతిష్ఠకు సుబకరంబులనియు ౩- ౯ ౧౦-౧౧-౨౬-౧౯-౨౦-౨౫- ఈసంఖ్యావాచ్యంబులగుసంఖ్యోముఖనక్షత్రములుచావులు గుంటలుచేరువులుమొదలైన వానిని త్రివృత్తుకు శ్రేష్ఠముని యుర-౬-౮-౧౨ ౨౧-౨౨-౨౩-౨౪-౨౬-ఈసంఖ్యావాచ్యంబులగుచూర్ణవృత్తుసంఖ్యనక్షత్రములు- స్థివనములుమైర్లుమొదలైనవాటినిస్థాపించుచేడలకు సుబకరంబులనియుననుట॥

✽

(౨౫౩) మూ॥ నాసత్యానితిరేవతీతరగురుశ్రోణత్రయేందూత్రరామిత్రత్విష్ట్రవిధాత్యభేదుసుతదాస్తంబప్రతిష్ఠార్థదా । యన్నిర్మాణ్యహేశదేశవివరే స్తంబప్రతిష్ఠాం శుభాంకృత్యావతర్గహసంయుతాన్య బవనంకార్యంధాత్యుతం॥ బ్యా॥ అ॥ పూర్వంసామాన్యేచస్తంబప్రతిష్ఠానక్షత్రాప్రాణ్యక్తాన్యతానిం విశేషేణరూపయం॥ నాసత్యే॥ నాసన్యః అన్వేషితవః పునర్వసూ రేవతీత్రదాశ్రోహస్తంకురుపువ్యః శ్రోణత్రయంస్మిణ్ణానీష్టాశతభిషపిండుమృగశిషాఉత్తరాత్రయం వితిమనూరాధా శ్చిష్టాచిత్రవిధాతానాహణీ ఏతేషుపంచదశనక్షత్రేషుస్తంబప్రతిష్ఠాసుతదాశ్రాత్రరామిత్రవాసంపతరరాచ యన్నిర్మాణ్యహేశదేశవివరేయస్తు నిర్మాణ్యహేతస్యేశశదేశః ఈశాన్యాదిక్ తస్యాదిశివరేగర్తేశుధాస్తంబప్రతిష్ఠాకృత్యుత్పత్తిదనంతరం తద్గృహసంయుతాన్య బవనం తద్గృహం సంయుతంయుక్త అన్యబవనం గృహేంతరంకార్యం నిర్మాణ్యంతరధాతద్యతం స్థిరంతరపికార్యంధాత్యుతంస్తంబప్రతిష్ఠాయామేవమఖ్యనక్షత్రాది విశేషవిచారిణ తుప్రతిగృహస్యాపీత్యనయి॥ అ॥ పూర్వజ్ఞోకమందు సామాన్యముగాస్తంబప్రతిష్ఠకునక్షత్రములజెప్పిమరలవిశేషనక్షత్రములజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అన్యపునరేవ- పువ్యత్రాధిశత- మృఉత్తరాదీ-ఉభా-అనూ చిరోగృహనక్షత్రములుపుత్రకరంబులను సంపతరంబులనియుఆస్తంబమును తానుకట్టబోయెగృహమునకీశాన్యదిక్కున నొకపల్లముత్రవిష్ట్రలందుప్రతిష్ఠముచేసిపిమ్మట గృహనిర్మాణము జేయవలయుననియు ఇట్లునిర్మితమైనగృహముతోమరల నెన్నిగృహములు గ నిర్మాణముజేయునెడల లగ్నాదివిచారములనావశ్యకములనియునుతాత్పర్యము॥

✽

(౨౫౪) మూ॥ మానేషుక్రమశస్త్రేషు సదాప్రాచీనబస్వాదిశంస్వోపాదేయమసేషువాస్తుభూతాస్తద్వామశాయీబవేత్త॥ త్యక్తావతచ్చరణేక్షణసశకుభౌతత్త్విష్ట మూర్ధ్వదికాలాగ్నేవ నిక్షిపేతదుదరేశంతుం

యథోక్తంనుధీః॥ వ్యా॥॥వాస్తుపురుషసితక్రమమాహ॥మాసేష్విలః స్తుతు
 రుషః క్రమశోవత్సమాప్తప్రకారోప్రాచీనభస్మాదితఃప్రాచీమారభ్యమానై
 షుభాగ్రపదమారభ్యేత్యర్థః త్రిషుమాసేషుసదాత్మవతి- అయమేవాశయః ప్రా
 చ్యార్థాగ్రపదాశ్వయుజకార్తికేషుతతదిత్యేణశర్మమాగకశీర్ష పాపమాసే
 షుప్రతిచ్యుత ఫాల్గుణచైత్రవైశాఖేషు ఉదీచ్యుతప్రాషాఢగ్రావణేష్వితి సోఽ
 పాదేయమహీషుస్వగోష్విపాదేయాం యాహ్మః లాసువామశాయీ వామ
 భాగశాయీభవేత్ తచ్చరణేషుగర్భకకుభౌ తస్యవాస్తుపురుషస్య చరణేషుణ
 సేయేకకుభాదిశాతే॥ ని॥ దశస్తుకకుభః ॥ స్తాభ్యామరః-త్యక్వా విహాయత
 త్పుష్టమూర్ధన్ విశచ్చాలాసుతస్య వాస్తుపురుషస్య పృథ్వీమూర్ధ్వః యేదిశౌ
 స్తః తయోర్గోశ్చ లాగృహః తాస్యేవతియదరి తస్యైర్భాగ ఏదనుధీర్వి
 ద్యాకమథోక్తంశాస్త్రోక్తరీత్యాశంకురివిని-పేతీస్థాపయేత్॥ ౮॥ వాస్తు
 పురుషుడుండేడిక్రమమును దానికీఫలమునుజెప్పెనున్నాడు॥ ౮॥ వాస్తుపురు
 షుషుభాద్రపదముమొదలు౩- మాసములు తూర్పుతలగాను మాగ=శవక
 ము మొదలు౩-మాసములుదక్షిణశిరస్సుగాను ఫాల్గు-ము మొదలు౩మాసములు
 పడమటితలగానుజ్యేష్ఠమాసముమొదలు౩-మాసములవరకుఉత్తరశిరస్సుగాను
 యెడమ పక్క-గా మల్లిశియనించియుండునుగాననశని పాదమున్నదిక్క-నను
 నేత్రములుచూపున్నదిక్కు-ననువదలి యతశిరస్సునువీపునున్నదిక్క-లయందు
 దానుగట్టెడుగృహమునకు మధ్యభాగమునశాస్త్ర-గ్రహకారిముగ శిలకస్థాపన
 చేయవలయు॥

✽

(౨౫౫) మూ ॥ తచ్చంఽంత్రవిఫంవిభజ్యసమశశ్చోద్ధావదిభాగ త్ర
 యేష్యష్టాశ్రంచతురశ్రమప్రహష్యబు దానశ్రమేవంవిధమ్ । సర్వేమాచవిత
 స్తీనూత్రమవధిః స్వశాఽదిరత్నవృతం గధాదైర్వరపిపూజితం శుభదినేశం
 కుంస్థసేన్ద్రంగత్తైః॥వ్యా॥ అ శంకులక్షిణమాహ ॥ ౩౬౩ ॥ సర్వసాంసర్వవ
 శాఽనాంవిత స్తీమాత్రంచాద్వదశాంగుళమాత్రమవధిః ప్రమాణః ॥ ౩౬౪ ॥ స్తీ
 ర్దాద్వదశాంగుళమిత్యమరః- తచ్చంకుండవాశాంగుళశరమితశంకుల-శః అ
 న్యూరాధికం యథాతథాత్రివిధం విభజ్యడోద్ధావోభాగత్రయే అర్చయిష్య
 మాథోభాగేషుడధ్వభాగేఅష్టాశ్రం అష్టాత్రయోకోశానాన్య-చతుర్వి
 షుభాగేచతురశ్రం అథోభాగేఅనశ్రయోగ్గోణంయర్దుణాకాంమిస్యర్థః ఏచఅ
 న్రాంకోటరాడితహితం ఋజుంఅక్రంపవం వివడ కృత్వ-సంపన్నశం
 కుంగంధాదైర్గ్యంగంధపుష్పాక్షతైరభిపూజితం పృత్యప్సవశాదిరత్నైవతేసు
 వణప్రవాళమాక్తికాదినసుప్తతేగర్భితశేషః మంగళైః మంగళతూర్కభూ
 జైః శుభదినేపూర్వోక్తలక్షణసంపన్నశుభదివసేన్ద్రసేత్ నిక్షిపేత్॥అశంకు

లక్షణమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బ్రాహ్మణాదిసమస్తజాతులవారైనతా
జ్ఞముడిపంపులేకయుండుమహాకనశేనడు పాదవననాకమేకునేర్పరచి యా
మేకును సమాంతములుగా ౩ - భాగములు చేసి ౨౦ దు అథోభాగముగుండుగను
మ్ము మధ్యభాగమును నాలుగుమూలలుగానున్న మొదటిభాగము నెనిమిదిమూ
లలుగలుగుపట్టుగాను చేసి దానిని స్వర్ణరత్నాదులతో పల్లమున శుభనక్షత్ర
లగ్నయుక్తమగు దివసంబుమంగళవాద్య ఘోషములతోడ నాటవలయునని
తాత్పర్యము॥

(౨౫౬) మూ॥ వాపీకూపతటాక సేతుపరిఘాస్వేతానుభితైరధోభిత్తి
నామపిచాహ్యదేశనితే సర్వత్ర దేవాలయే । భిత్తినామపిచాంత రేచనిలయేన్యా
ణాంపశూనాంసదాతావత్రాలగృహస్థితర్జుహపతేర్యాజచ్చశంకస్థితీవా॥
అ॥ శంకుప్రక్షేపణస్థానాన్యాహ॥ వాపీ॥ వాపీకూపతటాక సేతుపరిఘానువీతా
నుభితైరధోభిత్తిస్త్రీకృడ్యమేడూకమిత్యమరఃఅధఃఅధోభాగే సర్వత్రదే
వాలయే సకలదేవతామందిరేభుభిత్తిరాంబాహ్యదేశనికటేచాహ్యదేశశమీపే
న్యాణాంమనుష్యాణాం పశూనానిలయేచభిత్తినామంతరోమధ్యదేశ ఏవంశ
కుంభిక్షేపేదితి శేషః శంకుస్థాపనఫలమాహాశంకస్థితః । యావత్ గృహపతేర్యాజ
మానస్యతావత్రాలగృహస్థితః తావానాగ్లోయస్యాస్సాతావత్రాలాగృ
హేస్థితః చిరకాలస్థాయినశంకుంభిక్షేపేదిత్యాశయః॥ అ॥ శంకువునుస్థాపించు
టకుస్థలములను జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ బావిచేరువుగుంటలునేర్పరచెడిసమయము
నవాటికట్టలక్రిందను దేవాలయములుగట్టెడుసమయమున ప్రాకారమునకు వెల
పటనమీపప్రదేశమునను పశువులకొట్టముగృహనిర్మామచేయునెడలతామే
ర్పరుచుకొనియున్న ఆయమునకు మధ్యప్రదేశమందును శంక స్థాపన చేయవల
యునుచియునుమఱియుశంకు వెంతకాలమువరకునుండునో అంతకాలమాగృ
హపతిసౌఖ్యముగనుండునుగానబహుకాలముండదగిన చూడుదేశంకువు నే
ర్పరచవలయుననితాత్పర్యము॥

(౨౫౭) మూ॥ కారంజార్జుచసాలినీపకుటజాః పారాదమందార
కాభివ్యవైగవయుగ్మశత్రుదిరా వృక్షశ్చభాస్సద్భుమ్ । త్యాజ్యా దగ్ధవిభీత
కాస్సుహీవటానింబాశ్చయేకంటకా అశ్వత్థామృకపిత్థతాళవకుళిష్టతౌ అ
గస్తాపిన్యః॥ వ్యా॥ అ॥ ఆధశంకుగృహదారూణాంశుభాశుభవృక్షనిజాన్య
హాహ॥ కారంశేతి॥ కారంజానక్తమూలాః-ఆంధ్రభాషాయాంకానుగఅర్జు
నాఃకకుభాఃఆంధ్రభాషాయాంమద్ది - సాలసగ్గకాః ఆంధ్రభాషాయాంపక్షే
నీపాః కదంబాః ఆంధ్రభాషాయాంకడప - కుటజాః అంధ్రభాషాయాంకొడి
శపాల-పారదాః తాలవిశేషాః మందారాః పారిభద్రకాః వేణవవీవక్షాః

వా- వంశాః యుగ్యపత్రాః కోవిదాః కాః అందభాషాయాం దేవకాంగనము-
ఖదిరాః ప్రసిద్ధాః పితృతాపృథ్వసుగృహేషు శుభాః అభాశుభవృక్షానాహ॥
త్యాజ్యాభితిః దగ్ధాః దత్తవృక్షాః విభీతకాః భూతావాసాః స్నుహః యః ఆం-
ద్రభాషాయాం జెముడు- పటనిహాపిచునందాః యేకంటకాః కంటకీనో పృ-
త్యస్తేపితశ్వత్థాః ప్రసిద్ధాః ఆక్షాశ్శూతాః కపిత్థాః తాళాః తాళవృక్షాః ప-
శుశాః కనరాః ప్లతాః ప్రసిద్ధాః ఆగస్త్యాః ఆంద్రభాషాయాం అవిశ- ఇత్యాద-
యోవృక్షాః గృహేషు త్యాజ్యాః లకుభా ఇత్యర్థః॥ ౭॥ శంకువును స్థాపించుట
కును గృహముగట్టుటకును శుభాశుభవృక్షముల జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ కానుగ-మ
ద్దియే పి కడపకొడితపాల సీతాళపారిజాతము నెదురు దేవకాంచనము చంద్ర
ద్రవిళుభకరంబులనియు కాలినదెట్లు తాండ-జెముడు అత్తి-అశ్వత్థము- మా-
మిడి-చుట్టి-ముండ్లుగలదెట్లు-తాటిదెట్లు-అశోకము-వేపదెట్లు-బివ్వ-విశ- ఈ-
దెట్లు అశుభకరంబులనియు పతాత్పర్యము॥

✽

(౩౫౮) మూ॥ ప్రాచ్యాంస్థానగృహం చ పాకనదనం వసక్వాతు-
మస్త్యాలయోయాశ్శూయమథ శస్త్రసద్భదనుశేభుక్త్యాలయః పృష్ఠే । వా-
యవ్యాం పశుమందిరం శుభకరం భండారవేశ్మోత్తరే శైవేదేవగృహం ప్రశ-
స్తమఖిలం స్వస్థాయ కార్యం సదా॥ వ్యా॥ అ॥ అథగృహాణాం దిక్షిర్గయమా-
హ॥ ప్రాచ్యామితి॥ ప్రాచ్యాం దిశిస్థానగృహం వసక్వాతిగ్నేయ్యాం పాకన-
దనం- పాకశాలాయామ్యాయాం దక్షిణస్థాం సుప్త్యాలయః శయనిగృహం ద-
మశేనైర్బుత్యాం శస్త్రసద్భద్రాయుధగృహం పృష్ఠే ప్రతిచ్యాం భుక్త్యాలయం
భోజనగృహం వాయవ్యాం పశుమందిరం పశుగృహం ఉత్తరే భండారవేశ్మోధ-
నధాన్యదిగృహం శైవే ఈశాన్యాదిశీదేవగృహం దేవతామందిరం నిర్మితం
చేచ్చుభకరం అఖిలం స్థానాదిసర్వగృహం స్వస్థాయం యథాతథా కార్యం
చేత్ ప్రశస్తం యస్యాం దిశియతాయుడక్తః తస్యాం దిశితదాయేన కార్యమితి
భావః॥ అ॥ గృహములకదిక్షిర్గయమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ తూర్పున స్థా-
నగృహమును ఆగ్నేయమున వయియిల్లును దక్షిణంబున పడకటియిల్లును నైర్-
ఋతిదిక్కున నాయుధగృహమును పశ్చిమంబున భోజనగృహమును- వాయవ్య-
మున పశువులగృహమును ఉత్తరంబున బొక్క-సగృహమును- ఈశాన్యభాగమున
పూజాగృహమును నీచంబున గట్టి రేనిమంగళకరంబులగుననియు నాయాగృహ-
ముల శిల్పితాస్త్రానుసారముగ నాయముదవుకగట్టవలయుననితా॥

(౩౫౯) మూ॥ ఇంద్రాగ్నేర్ధమంధనస్వసదనం ఘాతం యమా-
గ్నేర్గర్భహం దైదేయాం తకయోః పురీషసదనం విద్యాగృహం మధ్యమేద-
క్షోవారుణయోశ్చ రోదినగృహం తోయే శవాయవ్యయోర్మధ్యే కామగృహం

కుభేరమునుతోనున్నావృత్తిదాహుపతిః॥ వా॥ అ॥ అథశ్లోకద్వయేన రాజ్ఞాం వై
 విశ్వాత్తీకృత్యసాధ్యం పునః తామసా ఇంద్రాగ్నేరితి॥ ఇంద్రాగ్నేరితి॥ ప్రాగా
 యోగే సువశయాశ్చ ధ్యేయం ధనస్య సదవందధిమంధన శాలాంయమోగ్నేరితి
 యోగోగ్నేరితి యోగం తదా శేఖూకం ప్రవహ్యదిహ ననగ్యహంధై తేయాంతకయోః
 నైతిదక్షా యోగ్యధ్యేయతీవనగనం మూత్రపురీషోత్సర్గకృతాం తక్షోలారు
 ణాయో వై ఋతపశ్చిమయోర్గుధ్యేవిద్యాపృహంతోయేన హయజ్యయోః పశ్చిమ
 వాయుస్యయోర్గుధ్యే రోదనగ్యహం కుభేరమరుతో ఉదగాప్తయవ్యయోర్గు
 ధ్యేకామగ్యహంధై డాగ్యహంపవంధూపతిః రాజానదాకుర్యాత్॥

(౨౬౦) మూ॥ కొబేరీశ్వరయోశ్చవైద్యభవనం శాశ్రీశయో స్యా
 త్తకంజ్యేష్ఠభాతుపితృవ్యమాత్రుభువనస్వస్మాద్యమేపశ్చిమే । శాలానామపరి
 స్థితేషు సవశేష్యపరిచింత్యంబుధై రత్యుచ్చంసహితానీచమధవాసామ్యం
 గ్యహంకారయేత్॥ వ్యా॥ అ॥ కొబేరీతి॥ కొబేరీశ్వరయోః ఉదగీశానయోర్గు
 ధ్యేవైద్యభవనం డౌపధగ్యహంశాశ్రీశయోః ప్రాగీశాస్యయోర్గుధ్యేసాతకం
 సుక్రతాంసూతిగ్యహం స్వస్మాద్యహంతే యమేదక్షిణస్యంపశ్చిమేచ క్యేష్ఠ
 భాతుపితృవ్యమాత్రుశాగ్యహం కుర్యాత్ శాలానాం గ్యహం ఉపస్థి
 తేషుభవనేష్యపివవమక్తరిత్యా ఆగూడికంబుధైః జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞైః వినుం
 త్యంవిశేషేణాలోచనీయం ఆత్యుచ్చం అగ్యంతోన్నతం అతిసోపం ఆత్యంత
 ప్రాస్వమపిగ్యహంకారయేత్. కింతుసావ్యలంతిహాస్యం ఆనత్యుచ్చం చ
 గ్యహంకారయేత్॥ అ॥ రెండుశ్లోకములచేత రాజులవైమిత్తికగ్యహములకు
 స్థావములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రాగాగ్నేరితికులకుమగ్యభాగంబున పె
 రిగుజిలుకుటగురుగ్నేయమధ్యభాగంబును ధాన్యముదంచుటకును సో
 ఋతే దక్షిణములకు మధ్యమభాగంబున మూత్రాద్యుద్దనమునకు వైఠ్యము
 పశ్చిమంబులకు మగ్యంబుర విద్యాభ్యాసమునకును పశ్చిమవాయుములకు
 మధ్యంబునచుంభింపుటకును ఉత్తరవాయుములకు మధ్యంబున క్రిడించుటకు నీ
 శాన్యాత్తరములకు మధ్యంబునవైద్యముచేయుటకును ప్రాగీశాస్యములకు
 మధ్యంబునప్రసూతినీ గ్యహమునేర్పరప వలయుననియు తనయింటికి దక్షిణం
 బునయినను బస్చిమంబునయినను తనయన్నపెత్తండ్రీవినతండ్రీబల్లి వీరల
 కుగ్యహములనేర్పరచఫలయాననియు వైమిత్తగట్టించు నెడల నీగ్యహములకు
 జెప్పబడినక్రమంబుననే ఆయముమొదలగులక్షణముల వాలోచింపవలయునని
 యు విశ్వా-విపాస్తిప్రాశపులేక సమముగనుండునటులగ్యహములుగట్టవలయు
 ననియనభిప్రాయము॥

(౨౬౧) మూ॥ తియ్యసస్యర్థజధూమసింహశునకాశ్చత్రాఖ్యరాఖోః
 గజఃకాకోష్ఠాశ్చహిక్యతాథకతాంబమరణంశశ్వజయంచామయం॥ రాజ్యంధ్య
 ఖకరంసదాశుభకరం తస్మిన్ఫలంబక్రమాత్పరివృత్తిసంయుతాగృహపతే
 దద్యుర్ధ్వశాన్యాభలం॥ వ్యా॥ అ॥ అధర్వజాద్యాయానాం క్రమాభ్యుపమానాః॥
 అయాఇతి॥ ధ్వజధూమసింహశునకాశ్చత్వారఃషడ్మౌవృషభాఖ్యఃఖరః ఖరాఖ్యః
 గజః కాకఇతివత్వారఃఏతేమిలితావలప్తావాయఃస్యోధ్వజాద్యః ధ్వజాధ్య
 ప్తాయాఃక్రమాత్ప్రాగాదిఫలప్రాగాద్యవృద్ధితుల్యసంయుతాఃకౌస్త్వతఃగృ
 హపతేర్యజమానస్యఫలందయ్యాయథాధ్వజాయఃప్రాచ్యాంనిశీక్యతార్థతామ
 నోరధనిర్దింధూమః ఆగ్నేయాంమరణంసంహృదక్షిణస్యాశశ్వతే - పర్వ
 దాజయంశునకాయఃవైముత్త్యాం అనుయతోగంషడ్మౌపశ్చమేరాద్యం ఖరో
 వాయవ్యాం దుఃఖగజఉత్తీర్వాం సదాశుభంకాకాయ ఈశాన్యం తస్మిన్ఫల
 లంతస్య యజమానస్యస్థలం ఫలాభావంకుర్యాడేవేధ్వజాద్యస్సోన్మితా
 తిరిక్తస్థానసహితావీవక్షిక్తఫలదాభవంతిస్వస్థానతునస్వస్థలదా ఏవేత్య
 వధేయంస్వదిత్వగదాతవత్సమానత్వాతే స్వపాలికారం నదేతిప్రా
 గుక్తత్వాచ్చైర్అ॥ ధ్వజాయమమేదలగు నైమిదింట్రిఫలమలశ్చేషమన్తా
 దు॥ తా॥ ధ్వజాయమధూమాయమసింహాయమశునకాయము వృషభాయ
 ము- ఖరాయముకాకాయము- ఇతితూర్వామొదలుగ సీతాస్యదిక్కు-వరకు
 వరుసతప్పకయుం నీసి గృహపతికిసత్ఫలంబునిచ్చును వరుసదాప్యేనేనిక్రమం
 బుగజిప్తసిద్ధిమరణము జయముగోగము రాజ్యముదుఃఖముశుభము ఫలాభావ
 ముఈఫల బుగలగుగోయననుట॥

✽

(౨౬౨) మూ॥ పాదాధిక్యమోధ్వజోయదిగజఃపాదేన హీనస్స
 మఃపాదోనోవిషమోహుస్త్వవిషమస్సాంఘిర్యప్రాచ్యోభవేత్॥ ధ్వజా
 యస్త్వభవేత్కేవలసమచాథోసమాయఃఖరఃశ్వాయస్సోన్మితవస్తూపాధక
 సుసమోధూమస్వవిశ్వేథకదా॥ వ్యా॥ అ॥ ధ్వజాదీరాంస్వరూపం నిరూప
 యతి॥ పాదాధిక్యేతి॥ పాదాధిక్యమఃపాదేనఅధిక్యసమఃసమచాసానవశ్చపా
 దాధిక్యమః సమసంఖ్యాః ఆయామః పాదాధిక్యోరాధిస్వజః ధ్వజాయః
 స్యాత్ పాదేనహీనః ఏకపాదశాన్యోసమఃసమాయఃగజఃగజాయస్సాన్వితో
 విషమోవిషమసంఖ్యాతఃపాదోనః పాదశాన్యవచ్చేత్ హుస్సోహాయఃవిషమ
 విషమసంఖ్యాయామఃఅంఘ్రితౌ సహితస్సాంఘ్రి తేనసహేతి తుల్యయో
 గఇతిబహువ్రీహిఃపాదాధికోయం వృషాయోవృషబాయస్సాన్వితౌ॥ వి॥ పా
 దాపదంఘ్రిరచ్చరణో స్త్రియామిత్యమరః కేవలసమఃకేవలశబ్దేన పాదాప
 న్యానాతిరిక్తచ్ఛేత్ ధ్వజాయోః కాకాయోభవేత్ అసమాయోవిషమా

యస్మాన్మథే తే విరఃఖిరాయోభవేత్ విషమస్తు కేవలవిషమస్తు శ్వాయశ్శుర
కాయస్మాత్ సార్థసమః ఆధాధిక సమాః యథామోధూమాయః స్మాత్ వి
శాలస్తు సర్వత్ర చతుస్సంఖ్యాంకః ఏవ బోధ్యో ఏతే ఆయాః స్వదిక్షు స్వస్వోక్తవి
క్షుతిర్థాదాభవంతి ఏతే నానుక్తదిక్షుతిశుభదాభ్యర్థాల్లభ్యతే॥ అ॥ ధ్వజా
ధ్యాధ్యాయముల స్వరూపమును దెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ గృహముగట్టు
టకై యేర్పరచిన ప్రదేశమునందాయుంటినిడివిగొలబగానా పరిమాణముపాతి
కై యధికముగా సమసంఖ్యగలదైయున్న ధ్వజాక్షయముగా పాతికెత్తుకు-వగా సమ
సంఖ్యలదైయున్న గజాయముగా పాతికెత్తుకు-చేసి సంఖ్యగలదైయున్న సింహ
యముగా పాతికే హేచ్చుగా జేసి సంఖ్యగలదైయున్న వజ్రాయముగా ఏచ్చుతెగ్గు
లు లేక సమసంఖ్యగలదైయున్న కాకాయముగా అధికమధికముగ విషమసంఖ్యగల
దైయున్న ఖిరాయముగా కేవలవిషమసంఖ్యగలదైయున్న శునకాయముగా అధిక
మితితయంబుగ సమసంఖ్యగలదైయున్న ధూమాయముగా ఈచెప్పబడిన ధ్వజా
ధ్యాధ్యాయముకన్పిటికిని వెడల్పుచతుస్సంఖ్యాక మైయుండవలయునీమాయములు
ముంపుజెప్పియున్న తెలుగున తమతమదిక్కులయందున్న శుభకరంబులగునని
తాత్పర్యము॥ *

(౨౬౩) మూ॥ ఉష్టాశ్శామపిదంతినాంచ భవనంకార్యం ధ్వజేవాగ
జేహ్యశ్శాంసదసంధ్వజేచ వృషభేయద్వాపశూనామపి । స్త్రీశయ్యాసన
యంత్రకర్మభవనం సింహే ధ్వజేవా వృషే సర్వేషామపి సర్వకర్మ సుసదా
కార్యోధ్వజాయోర్ధదః॥ వ్యా॥ అ॥ అథోష్ట్రగజాదశానా మాయవివేకమా
హ॥ ఉష్టాశ్శామితి॥ ఉష్టాశ్శామిదంతినాంగజానామపి భవనంశాలాధ్వజేధ్వ
జాయేగ శిగజాయేవా ధ్వజాయేన గజాయేన వేత్సర్థః॥ కార్యం నిర్మాతవ్యంత
శూనాంపశూనాంచ సదనంగృహాంధ్వజేధ్వజాయేయద్వాపృషభే వృషభాయే
వాకార్యం॥ స్త్రీశయ్యాసనయంత్రకర్మభవనం స్త్రీశాంశయ్యాసనంతసన
భవనంతస్థానముటపంయంత్రకర్మఅభిచారకర్మతద్యవనంసింహేధ్వజే వృ
షేవాకార్యం॥ యద్వాపశర్వేషామష్టాశ్చినాంసర్వకర్మసంధ్వజాయ సర్వదా
అథాదఃసంపత్కరోభవతి॥ అ॥ గజతురంగాది సాలలగట్టుటకునాయముల
నిర్ణయించుచున్నాడు॥ తా॥ ఏనుగులకును ఒంటెలకును ధ్వజగజాయములలో
నొకటిచేతను గుట్టుములకును పశుపులకును ధ్వజవృషభాయములలో నొకటిచే
తను స్త్రీశయ్యాసనయంత్రముటపంయంత్రకర్మములకును సింహధ్వజ
వృషభాయములలో నొకటిచేతను గృహములుగట్టిరేని శుభముగలుగును ఇది
గాక ఈచెప్పబడినయన్నియిండ్లకును ధ్వజాయముశుభకరంబగునుట॥ *

(౨౬౪) మూ॥ అగ్రపావకథిష్ఠ్యగేచ భరణేధిష్ఠ్యోత్తరాధాన్వితే

బ్రహ్మరాదీమపాదగవియది వాచంజ్యేద్విష్ట్యాన్వితే । భామేకాగ్నిమహుం
త్యభాగ్యసనిత్యత్రవ్యాదిప్రస్యాన్వితేన్యాదుఃఖంబహుదహ్యతేవ భవనం స్తం
భప్రతిష్ఠాగమే॥ వ్యా ॥ ౮ ॥ అథద్వభ్యాంశ్లోకాభ్యాంగృహనిర్మాణనిర్దిష్ఠకా
లమాహ॥ అర్క-ఇతి॥ స్తంభప్రతిష్ఠాగమేస్తంభప్రతిష్ఠాకాలేఅర్క-సూర్యే
త్రస్యఉత్తరార్ధగదేవాబ్రహ్మ రాదీమపాదగరోహిణిసత్తత్రస్యప్రథమ పా
దగసతివాచంజేవావాశబ్దస్సముచ్చయార్థకః॥ ౯ ॥ వాస్యాద్వికల్పేషిమయో
రేవాగ్ధేవసముచ్చయఇతి శేవః అగ్నిద్విష్ట్యాన్వితే కృత్తికానక్షత్రగతే సతిచ
భామేఅంగారకే అగ్నిముఖాంత్యభాగ్యస నిత్యకృత్యచప్రస్యాన్వితే కృత్తికా
మఖారేవత్యత్తరఫల్లనిహస్తయాలాభుష్యేషు సప్రసత్తత్రేషుస్థితేసతివాయ
దిబహుదుఃఖంస్యాతే గృహపతేరితిశేవః - కించభవనంతద్గృహందహలేభ
స్థీభవస్యతి॥ ౧౦ ॥ రెండుశ్లోకములచేసింట్లుటకొరగానికా లములజెప్పదు
న్నాడు॥ తా ॥ స్తంభప్రతిష్ఠ చేయునవసరంబునసూర్యుడుకృత్తికానక్షత్రమం
దయననుభరణిసత్తత్రోత్తరార్ధమందయినను రోహిణిసత్తత్రప్రథమపాదమం
దయనను చంద్రుడుకృత్తికాయందయినను అంగారకుడు కృత్తికమఖారేవతి ఉ
త్తరఫల్లనిహస్తయాలాభుష్యమి ఈనక్షత్రములయందుయిననుఈరీతిసనుండిరే
నీగృహపతీకి బహుదుఃఖము గల్గుటయగాక యాగృహమగ్ని దగ్ధమగుననియొ
నుతాత్పర్యము॥

(౧౬౫) మూ॥ మిత్రేంద్రానిలభాజపాద్వయయమేష్వ తేషుసంధేశ
నాతత్ప్రద్యాశునిగృహ్యతేసుబభిక్షైకతేయయతాదిభిః॥ ఏకశ్చత్రుగృహస్థితోద
శమగోద్యుసస్థితోవాగ్రహస్తజైహంపరహస్తగంఖిలభవేన్నిర్మాణలగ్నబ
లాత్తు॥ వ్యా॥ ౧౧ ॥ మిత్రేంద్రానిలభాజపాద్వయయమేష్వ అనూరాధాశ్శ్య
ష్ఠాస్వాతీపూర్వాభాద్రోత్తరాభాద్రాభరణిషుపతేషువట్సుశనాస్థితే సతియ
ద్భవనంకియతేతత్సద్భవద్భవంఅశుశీఘ్రమేవనుబభిరగ్యంతబలవద్భిః॥ ఇతే
యయతాదిభిః॥ ఇతేయాబ్రహ్మరాతాసాంయతాఃత్యదపిశాచాదరాఃత్రైనిగృ
హతేఏకోగ్రహఃశుభః పాపోవాశత్రుగృహస్థితఃసత్రుక్షేత్రగతస్సృజదశమగః
స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నాత్తు దశమగతోవాద్యుసస్థితస్సప్రమలగ్నగతోవాయదిత
గ్గేహంపరహస్తగంపగార్ధీకంభవేత్తు ఖలుఖిత్తినిశ్చయేనిర్మాలగ్నబలాత్తు
నిర్మాణలగ్నస్య అలలాత్తుబుహీనత్వాదితిసర్వత్రాపిహేతురశగంతవ్యః॥ తా॥
శవైశ్చరుడు- అనూరాధ- శ్యేష్ఠ-స్వాతి- పూర్వాభాద్ర-ఉత్తరాభాద్ర-భరణి-
ఈనక్షత్రములయందుండగ గట్టినగృహము- పిశాచిబ్రహ్మరాతాసలకాలయం
ఎగును ఒకశుభగ్రహముగానీపాపగ్రహముగా నీస్వత్రుక్షేత్రగతమయిన

భప్రతిష్ఠాలగ్నమునకు ౧౦-౬-౨-౬ ఉరకగట్టిన గృహము అనాకాంతమగు ననితాత్పర్యము॥

(౨-౬) మూ॥ చిత్రాద్యార్యమహస్తచంద్రవిధిమస్తాయంబుభిశీ ప్రహ్వో బహ్వో ర్యేంద్ర్యహి వైష్ణవో తరజలేష్విజ్యస్థిసోమైతదః । రుద్రాది శ్య వసుద్వివైజలరాట్ చిత్రాస్థితో ధాన్యకశ్యక్ సప్తగ ఏవశేద్యహదతిః స్తం భప్రతిష్ఠాగమేన్ ॥౧॥౧॥ గృహనిర్మాణేముఖ్యకాలమాహ॥ ౧౧౬ ॥ స్తంభప్ర తిష్ఠాగమే స్తంభప్రతిష్ఠాకాలేచిత్రాద్యార్యమహస్తచంద్రవిధిమ చిత్రాశ్వన్న్య త్తరఫల్గుహస్తమృగశిషరోహిణిమ పట్నుబురగిస్తాయస్థిశ్చైతే గృహపత ర్యజమానస్యశ్రమః విశ్వోప్రదోభవేత్తు - బ్రహ్మో ర్యేంద్ర్యహి వైష్ణవో తర జలేషురోహిణీల్యమృగశిషరోహిణీశ్రవణోత్తరాత్రయ పూర్వసాధాన ఇజ్యోగమిన్ స్థితే శ్చేత్తుప్రతీప్రదోభవేత్తు - శుక్రోరుద్రాదిగ్రహమున్వదే సల రాట్చిత్రాస్థితః - అర్ద్రాపునర్వనూభసప్తవిశాఖాశతభిషక్ప్రతానుస్థి శ్చేత్తు ధాన్యగ్ర అఫవాశుక్ సప్తగవశేత్తు స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నశ్చప్రమ లగ్నగ తోవాగృహగతం స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నగతోపివాధాన్యవోభవేత్తుగృహపతే తిసర్వతానుషంగః॥ ౧॥ గృహనిర్మాణమునకుముఖ్యకాలమునుజెప్పచున్నా డు॥ తా॥ స్తంభప్రతిష్ఠాకాలమందు చి- అశ్వఉభ- పూమృ-రో-ఈ-నక త్రములయందును బుధుండుండినగృహపతివైశ్వర్యప్రదుడగును. రో-పువ్క మృ-అ-శే-త్ర-ఉభ ఉసా-ఉభా-పూసా- ఈ-నకత్రములయందు బృహస్పల యుండిన-పుత్రప్రమండగును-అర్ద్ర-పున-భ-శ-చిఈ-నకగ్రములయందైనను స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమందయినను-లగ్నమునకు ౬టంచునుశుక్రహుండిన భ వ్యప్రదుడగుననితా॥

(౨-౭) మూ॥ పాపేషుభిభవారిగేషు బలిషు స్తంభప్రతిష్ఠాలయా త్తేంద్రద్విత్రిభవశ్రోణ సహితేస్సార్యజ్ఞకామేదుషు । స్వాచ్చ శ్వాలయ మిత్రరాశిసహితే ష్వరాదిషుద్రవ్యదం కార్యంసర్గుకౌఠ్యగారిపుగలేచ చస్థితేవా ర్దిదం॥వా॥౧॥౧॥ అథ స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నగ్రహస్థితీఫలమాహ॥ పా పేష్యతి॥ బలిషుస్థాపరాదిబలయుక్తేషు పాపేషుక్రూర్గ్రహేషు స్తంభప్రతి ష్ఠాలయాత్ స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నాత్ త్రిభవా గేషుత్యోమైకాదశపక్షస్థానగ తేషుసత్సవా- అగ్రజ్ఞకావ్యేందుషుగురుబుధశుక్రచంద్రదుషు - స్తంభప్రతిష్ఠా లయాత్తేంద్రద్విత్రిభవశ్రోణ సహితేషు కేంద్రద్వితీయస్థితీయైకాదశ నవ పంచమస్సహితేషుసత్సవా- అరాదిష్వేషేషు పాపేషుశుభేశుచస్వాచ్చ స్వాలయమిత్రరాశిసహితేషుసోమిచ్చాస్వీయోచ్చస్తారాని- స్వాలయాః స్వ తేత్రాణిమిత్రరాశయః మిత్రస్థానానైస్సహితేషు- తేజస్థితేషుసస్వివ్యర్థ

సద్యగృహంకార్యంస్థితంచేత్ - ద్రవ్యదలనంపథ్య-రంభవేత్. గృహం గౌ
 చరిత్రగతే శత్రుత్వేత్రగతేవాసితేత్రగతేవాసతి- గృహమకరగతే - కైత్రక
 న్యాగతేసతివాకార్యంచేత్. అర్థదంపీడాకరంభవేత్॥ అ॥ సంభద్రాస్తోల
 గృమునకు గ్రహస్థితనిజేష్ఠుచున్నాడు॥ తా॥ బలయుక్తములైన హస్తాగ్రహ
 ములులగ్నమునకు ౭-౬-౧౧- యీస్థానములయందునుగురుబుధ శుక్రచంద్రు
 లు ౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-౧౦-౧౧-ఈస్థానములయందునుసూర్యాదిగమస్త
 గ్రహంబులు పుతమతమయుచ్చస్థానములయందును స్వత్రైత్రములయందునుమిత్ర
 త్రైత్రములయందునుండగాగట్టినయిల్లుసంపన్నదంబగు బృహస్పతేతనకుశ
 తుత్రైత్రమగుకుకరరాశిగతుండైయుండగాను శుక్రమితనకునీచత్రైత్రమగుక
 న్యారాశిగతుండయియుండగాను గట్టినయిల్లుపీడాకరంబగునీతాస్థిగ్యము॥

(౨౬౮) మూ॥ లగ్నేకర-టకేణదాగురుదేవీవేందుసంస్థేధవా
 నిర్భాణేధవనేపిజాతపురుషోరాజాభవేస్సర్వదా । లగ్నేచాపగ్నహేయమే
 గురుదేవేకుకార్యసంస్థేశచానిర్భాణేధవ నేపిజాతపురుషోధాభాధవతత్స
 మః॥ వ్యా॥ అ॥స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నగృహజయోగానాహు॥ లగ్నశిలా గరుది
 నేగురువాసరే యచావీవేందుసంస్థే గురుచంద్రాశ్చితేకర-టకేగ్నేర్భా
 ణేస్థితేధవనేగ్నహేయతపురుషోగ్నేష్టేపురుషోన్యదాయావజ్ఞిపందాజా
 పృథివీశ్వరోధవేత్ గురుదేవేకుకార్యసంస్థేచాపగ్నహేయగ్నేర్భా
 నలగ్నేవాసుకార్యసంస్థితవిశేషణమత్రాభ్యుద్యానిర్భాణేధవనేపిజా
 తపురుషోధూపపృథివీశ్వరోధవేత్ అధవాతత్సమోరాజసమోవాభవేత్॥ అ॥
 స్తంభప్రతిష్ఠాలగ్నమునకురాబయోగములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ గరువారము
 నగురుచంద్రులండైకటకలగ్నమునందుగట్టినయింటపట్టిపురుషుడుటకే న
 న్నాల్లునువసుధాధిప్తయైయుండునుఅగురువారముననేగురుశుక్రలండైధను
 ద్విచలగృములయందుగట్టినయింటబట్టిననరుడునరాధిపుడునను నరాధపన
 మానుండైననగుననితాస్థిగ్యము॥

(౨౬౯) మూ॥ ఆయుష్యంశశవర్ష విజ్యనహితేతద్వచ్చకుక్రాస్తి
 తేసాస్థిగ్యంబునసంయుతేసుబలిధి స్యాప్యస్థిస్థినిస్థయతే॥ లగ్నేస్థితస
 ద్యవస్తు బహవస్సంవశ్యరాస్థ్యుశ్శుభా స్తద్దేహేచనతానరస్య బహవోభో
 గాభవేయున్మదా॥ వ్యా॥ అ॥శల్లగ్నస్థితగ్రహవశాద్గృహతామాయుర్నిజా
 యమాహ॥ ఆయుష్యమితి విజ్యనహితేగురుస్థితలగ్నేస్థితసద్యనాకవితగృ
 హస్యశతవర్షతసంవశ్యరపరిమిత మాయుష్యం శుక్రాస్థితేలగ్నే స్థితస
 ద్యవశ్యదత్వతే శతవర్ష మేవాయుష్యవిశ్యర్థః బుధసంయుతేలగ్నే తసాస్థి
 పంచాశద్వత్సరానుబలిధిస్థానాదిబలవద్ధితిధిస్థాస్థ్యుశ్శుభగ్రహాస్థయ

తేలగ్నీర్మిశస్థాను ౨య్యవ్యంబహవోన్మరాశితాధికాస్సంవత్సరాః కేవల
మేతావత్తద్వహావసానైవపక్షమానస్యచక్రస్యసప్తదాసర్వకాలేషశుభాబ
హవోభోగోన్మరాశేయః॥ అ|| లక్ష్మ ౨౦౮౦ జెడెగ్రహములబలమువలననిష్క్లకు
నాయువులవికాసుచునున్నాను॥ తా|| గురుశుక్ర లాలగృమందుండగ గట్టిర
యిల్లునూ ౨ సంవత్సరములునునుముజుగ్మచంద్రుడు గట్టిరగృహముగల సులవ
త్సరంబులునుస్తానాదిబలయుక్తంబగు నీశుభగ్రహస్వయముతోగాడియున్నల
గృమందుగట్టిరయిల్లునూటికివశయించిసంవత్సరంబులు స్థిరంబుగనుండట
యిందుంటున్న న సులవగృహతమంగళభోగంబులు గలుగుచుండునని తావ
ర్థము॥

✽

(౨౭౦) మూ॥ ఏకద్విప్రచంద్రయేష్వదిసంయామేషునూర్కార
యాత్యైచ్రాప్రాగ్మవపచ్చీషుడివనేతద్విత హపాయామః॥ వాస్తవీశోను
విసంవిశేత ప్రభుశోయ వచ్చతవ్యత్సమాప్తిజ్ఞేయంక్షణవాస్తునామతది
దంస్తంభప్రతిష్ఠాగమే॥ వ్యా॥ అ|| శుభిక్వాస్తుస్వరూపంకరూపయః॥ ఏకే॥
వాస్తవీశః వాస్తుపురుషః అనుదినంప్రత్యహందివనేచివాభాగేఏకద్విప్రచా
ప్తయేషుఆనూర్కారయాత్ సూర్కారయమారభ్యసామ్య ప్రాగ్మవపచ్చీష
షుఉవక్పాద్గమిణప్రతిచీషవతూర్దిషుభువిక్రమేణసంవిశేత్ శుపాయాం
ప్రతిపితధైవతమర్యామేషు ఉపచీషారభ్యసం విశేదిత్యర్థః ప్రభుతోమాసే
షుక్రమకభిష్యక్ష్మిక్ష్ణోకేయద్యత్ ఏవ్యవ్రామిజ్ఞేయం అయమర్థఃవాస్తవీ
శఃప్రాతరుదచ్చాయాభవతిస్తాత్తచ్చగ్రహులృత్తదక్షిణపాచీదికౌవర్జయ
త్ ఉదచ్చిమేతుతత్సప్తముగ్ధోన్మరాశీర్వాచ్చభేదవంప్రాగ్మవాస్తవీతేనతేచ
రణేక్షణస్థితదికౌ విహయతిస్యేగాప్యోగితిక్- ఇదమేవతూవాస్తు నాచ
స్తంభప్రతిష్ఠాగమేవిజ్ఞేయంపూర్వమాసభేదేనవాస్తుపురుషస్థితీర్వాభిదాం
తుయామభేదేనకరూపేవభేదశేషంసహనం॥ అ|| శుభిక్వాస్తుస్వరూపము
నుచెలియజేయుచున్నాడు॥ తా|| వాస్తుపురుషుడుప్రతిదినంబును సాతకికాం
ముమొదలుగనొక్కొకయామమానంచుత్తరదిక్కు మొదలుగనొక్కొక దిక్కు
వరుసనూరాతరిబవలుసెనిమిదిజామలయించును క్రమంబుననుత్తరప్రాగ్మక్షణ
పచ్చీమంబల రెండుమార్లుపరుండుచుండును గాన ముందుజెప్పియున్న తెలుగు
నవళినిపాదములనుశృష్టియునున్నదిక్కులబరిత్యజించి తక్కినదిక్కులగ్రహం
పథాలయుచునుట॥

✽

(౨౭౧) మూ॥ త్వావాస్తుచహస్సహ చవిధితోభూజాంసహ
మాంసురానభ్యర్చస్వపితృగ్రహాం గణపతందత్వాబలింభోజనం తన్గేహ
శుభవాటగోపనముతం భిక్ష్యన్మృగంశంవిశేద్యాదిభిక్ష్యదామంగైశ్చుభిక్షి

పుష్కాంగనాభిర్ద్విజైః॥ వ్యా॥ ఆ॥ అధగృహప్రవేశ విధియామా కృత్వేష్ఠి
 వాన్యగృహంకృత్వాసర్గయమ్॥ ని॥ ద్విష్టమేకానివసంస్థానావసం వాన్యచ
 త్యమరిశేషః తతఃమహాశ్శనాంసత్ప్రమాదాంసహౌమాంసహేమాంసహ
 తాతేనసహేతితుల్యయోగఇతిబహువ్రహిః పూజాంబకృత్వా- విడిలః
 ప్రోక్తక్రమేణసురాభిష్టదేవతాన్యపితృగ్రహాన్యపితరోనాందీముఖాః
 గ్రహాన్యూర్వాదయఃతాన్- గణపతింభగ్యర్చ్యసంపూజ్య- జలింగృహ బ
 లింభోజసంబాహ్వానామితిశేషః తద్వస్తుకవాటగోతనయుతంచృథకవా
 బుగ్బాదనసహితం భిత్త్యస్వతంత్రాకారాదికుడ్యసంయుక్తంతద్దేహం నూ
 తనగృహంవాదిత్ర్యధ్వజముంగళైః- గాత్రాణి తూర్వాణిధ్వజాః పతాకాః
 మంగళాని అన్యానియాని మంగళిన్రవ్యాణితైస్సహపుష్కాంగ నాభీస్సవాసీ
 భీష్మీస్త్రిభిః ద్విజైర్ద్విదశాస్త్రసంపన్నైఃప్రాప్తాడైశ్చ-హతుభదినే పంచా
 గంశుద్దివసేసంపిశేత్సమ్మృష్టివేశేత్॥ గృహప్రవేశవిధానమునుబెప్పుడు
 న్నాడు॥తా॥పురోక్తక్రమంబునఁజ్లుగట్లశుభదినమందుకాస్త్రోక్త ప్రకారం
 బుగరాయింటబహుమావ్యంబుల నరివేచుతప్పురువులన్జేష్టదేవతలంబి
 త్త్యదేవతలనవగృహములంగణపతి బూజి-చిగ్రహబలిచా)వ్యాఖ్యోజ నాయ
 లుగావించియ భేష్టములగుకవాట వాగ్రారాభిత్త్యుదిలతోకూడియున్న నూ
 తనగృహమునుబహువిధమంగళవాద్యముల మ్రోయుచుండధ్వజాదులగు బిరు
 దులతోమంగళద్రవ్యసహితమువాసీనులతోవేదశాస్త్రసంపన్నులగు బ్రా
 హ్మణతోబ్రవేశింపబలయుచుండు॥

*

(౨౭౨)మూ॥ వైశాఖేబహుపుత్ర దత్తశుభదోజ్యేష్ఠేర్ధధః ఫాల్గు
 నేమాఖేధ్యాశుభప్రదోగృహపతేర్గౌనే ప్రవేశోభవేత్॥ ఆదిత్యేమకరాది
 పబ్బుసహితే కుంభాఖ్యమాస విశా సర్వాగ్నేష్టద ఇత్యధాహుర పరశేషే
 గ్వమందుఃఖదః॥ వ్యా॥ ఆ॥ గృహప్రవేశమాస ఫలమాహ॥ వైశాఖః॥
 వైశాఖేమాసప్రవేశోగృహప్రవేశః గృహపతేర్భులపుత్రదః- శేష్టశుభ
 ణిఫాల్గునేఅర్ధదస్యంపత్నీరః మాఖేధాన్యశుభప్రదోధాన్య చ్చిదస్సంజర
 శ్చభవేత్- ఆదిత్యేమకరాదిపబ్బుసహితేడత్త రాచణకాలేకుంభాఖ్యమా
 సంవినామకరాదిపబ్బుసేషకుంభమాసంవిహగోత్కర్ధః పంచమామాసేష
 గృహప్రవేశస్సర్వాగ్నేష్టదఇతి- అపరేవదంతి- శేషేషుకటకాదిపబ్బుసేషు
 యగృహప్రవేశః దుఃఖదః॥ ఆ॥ గృహప్రవేశమనకుమాసఫలమునుబెప్పుడు
 న్నాడు॥ తా॥గృహప్రవేశవిషయమైవైశాఖమాసయగృహపతికి బహుపుత్ర
 పుత్రులునుజ్యేష్ఠమాసము శుభప్రదమగును ఫాల్గుణముసంపత్నీర మగును
 మాఖ్యముశుభమునుధాన్యసమృద్ధినిగలిగించునుమతియు త రాయణము నభిషే

కుంభమాసముతస్ప తక్కినమాసములలో గృహప్రవేశము చేసిన గృహపతి కిసర్వాన్విష్టమానుగల్గిననియు కటకమాసము మొదలైనతక్కిన ఆరణమాసముల యందును గృహప్రవేశము చేసినదుఃఖముగలుగుననియు తాత్పర్యము॥

(౨౭౩) ము॥ వారేరస్య సుదుఃఖదంకలహదఃక్షీణేంద్రువారేర్దదఃపూర్ణే దౌకుజవాస రేహచదస్యో మ్యేతు ధాన్య పదః జీవా హేపశుభ్రుతదోభ్యగు దినేకల్యాణసౌఖ్యసహోమందా హేష్టిరదశ్యచోరభయదోవేత్సప్రవేకోభవత్ వ్యా॥ అ॥ గృహప్రవేశవారఫలమాహ॥ వారఇతి॥ అరగ-స్యవారేవేత్సప్రవేకోగృహప్రవేశః॥ సుదుఃఖదంకల్యాంతదుఃఖదః గృహప్రవేశేత్స ధాన్యహారః-క్షీణేంద్రువారేకలహదః పూర్ణేంద్రువారే ర్దదః జవాస రేహచదస్యో మ్యేబుధ వాసరేతు వాన్యప్రదః జీవా హేగు రేవాస రేపశుభ్రుతదః భ్యగుదినేశుక్రవాసరే తుకల్యాణసౌఖ్యప్రద్యమందా హేశవాస రేష్టిరదశ్యైర్దగ్ధైర్దదః పశ్యోరభయదశ్య భవేచ్ఛ్యేప్రవేశఇతనర్వత్రకర్తాబోధ్య॥ అ॥ వారఫలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అదివాసమస్యసదుఃఖమును క్షీణేంద్రువారముః హము పూర్ణేంద్రువార ముసుంపదనుజవాసరమ్యభయము ముఖవారము ధాన్యమును గురువారము పశుభ్రుతుల సుక్రవారము శుభసౌఖ్యములను శనివారము ధైర్యముం బోరభయమునిచ్చును॥

(౨౭౪) ము॥ ఏక్తాండగ్ధ ధించక్షేమపహంపక్షీ రక్తస్థాష్ట పీంమా సాంతేదిన పుణ్యం ప్రతిపదశుక్లా ప్రచోసాచపి॥ పద్మర్తం చకుంజస్వభానుశశి నోదక్ష్వాప్తిరకస్థామింశ్యక్వావద పీంసంముఖేష్టితమినశుక్రంచగేహం విశే త్॥ వ్యా॥ అ॥ ప్రవేశకర్తృకాలమాహ॥ ఏక్తాంక్తాంధినిర్దగ్ధగ్ధతథేందగ్ధధిరపి విష్టిం ప్రకరణం అహంబిషణియం పక్షిం పక్షివ్యయగతాం కృష్ణాష్టమిం సాంతే సపంచకం పృష్ట పక్షౌంశ్యపంచకం శుక్లాం ప్రతిపదపంచకభయత్రాపి షీణ చంద్రత్వాపితి భావ్యసహ పాకాన సిద్ధాకంబుస్య పద్మర్తం భానుశశి నో స్సూర్యా చంద్రచుక్రౌగృష్టిం శశిస్థాలయంచంద్రస్థిత రాశిందక్షిణ సమ్మఖేదక్షిణం సం ముఖంచేతి వ్యంజైవకవర్చావ్యతస్కేవక్షిణ సముఖేష్టిశందక్షిణాయనగళం ఇ నంసూర్యం అభిముఖగళం శుక్రంచశ్యక్తా వ్యగేహం నూనసగృహం విశేత్ప్రే విశే చ్చుభదినమితశేషః॥ అ॥ గృహప్రవేశవిషయమయివర్జింపదగినకాలముల జెప్పచు న్నాడు తా॥ ఏక్తదగ్ధతమింబునుభద్రకరణమునుంక్షేత్రధితయస్సృకుగలదిసంబు నుపక్షి వ్యయంబును కృష్ణాష్టమినిబహుతై కాదశి మొదలు శుక్ర ప్రతిపత్తువరకును ప్రచోషములను అంగారక పద్మర్తను సూర్య చంద్రులచూపును చంద్రుడున్న రాశి నిదక్షిణాయనగళసూర్యమతన కేదుటనున్న శుక్రసింబరిత్యజించి శుభకరంబగు దినమందును తనగృహమును బ్రవేశంపవలయునని తాత్పర్యము॥

(౨౭౫) మూ॥ చిత్రామిత్రవసూత్తరాంత్యవరుణబ్రహ్మేందుతారాద
శశ్రేష్ఠాస్మర్తిలయప్రవేశడుషుస్సాన్మన్యమంభువ్యభం । తద్దేహంపరహస్త
యాతమదితస్వాత్యరూదసాచ్యుతే రుద్రాగ్నిజ్వలనపదాచగృహీణశ్రేష్ఠాస్తు
దుఃఖప్రదా॥ వ్యా॥ అ॥ గృహప్రవేశనక్షత్రం లాభ్యాహ॥ చిత్రేతిచిత్రామిత్రవ
సూత్తరాంత్యవరుణబ్రహ్మేందుతారాః చిత్రాసూరాధాధఃప్రేత్రరాత్రయ
రేవతీ శతభిషగ్రోహిణీమృగశీర్షాణిదశ తారానిలయప్రవేశశ్రేష్ఠాః ముఖ్యత
రాంభువ్యభంభువ్యనక్షత్రే డుషునక్షత్రేషుమధ్యే మధ్యమంతస్తవస్త్రాత్
అదితస్వాత్యరూదసాచ్యుతే భునర్వసూచ్యాతిహస్తాశ్వనిశ్రవణేషుయద్దేహం
ప్రవిశ్యతేతద్గృహంపరహస్తయాతంపరాధీనంస్యాత్రుద్రాగ్నిఆద్యాః పృ
త్తికేతుజ్వలనపదాఅగ్నిభయదావిశ్యర్థః శ్రేష్ఠాః ఉక్తారితక్తాస్తారాగృహిణో
యజమానస్యదుఃఖప్రదాభవం॥ అ॥ గృహప్రవేశమనకునక్షత్రములెప్పు
చున్నాడు॥ తా॥ చి-అ-యూ-క-౨-తి-ఫ-డి-సా- డి-భా-శ్రే-శ-త-న-స-మ-కు-న-క్ష-త్ర-
మ-ల-మి-క్రీ-లి-ముఖ్యంబులనియు వాక్యమిహగ్రహు-బ-ద-యః వ-స-న-స్వ-చ-అ-వ్వి-
క్ర-ఈ-గ-౫-న-క్ష-త్ర-ములయి-ల-ప్ర-వేశ-న-ల-స-గృహ-చ-వ్యా-క్ర-త-మ-క-న-ని
యూ-అ-న-క-౨-ప్ర-తి-క-ని-బ-ధ-య-ప్ర-ద-మ-ల-ని-యూ-త-క్రీ-న-న-క్ష-త్ర-మ-ల-గృహ-
పతికిమఃఖరంబులనియునభిప్రాయము॥

(౨౭౬) మూ॥ ధృత్వాదానవధాన్వనిమితగృహక్షేత్రంనవస్వేవత
ద్భ్యగేష్వరగమఖాన్ సవప్రతిదేశంసంస్థాప్యతేష్వర్జ్యసు । మత్స్యేకమత్యేచ
తుష్పదాంవికగజ్ఞాంశేమగర్భానవద్వారాణ్యేరి పహిరాతనమరు
తోగ్రాణాదిరవా, దిస॥ వ్యా॥ అ॥ ధృత్వాదానవధాన్వనిమితగృహక్షేత్రం
నవస్వేతిఅదాప్రసమతఃస్వనిమితగృహక్షేత్రం శ్వేననిమితంయద్గృ
హక్షేత్రంశ్యహంయ మగర్భాత్ప్రతిదేశంచతర్దిక్షునవధాన్వితానవస్వేవత
గేషుఅరగమఖాన్ సూర్యాదినవగ్రహాన్సంస్థాప్యతేష్వర్జ్యసుతద్గృహేషు
త్త్రామినుష్యా॥ ని॥ మనుష్యామానసామత్యైకగర్భానిరి ఆమత్యైకదేవ
తా॥ ని॥ అమర్తాగ్నిమృతాంధనభవ్యమరణచతుష్పదోగజాశ్వపశ్వాపయంతే
షాంక్రమాత్ కవికురుజ్ఞాంశేషుశుక్రాంశేషుచ మ్యాణాంగర్హింశేదేవానాం-
బుధాంశ్చేపశ్వాదీనాం ఈశ్వరవహ్నిరాక్షసమరుతోగ్రాణాది అయవధః
పశ్చిమగృహస్య ఈశాన్యాద్యాగ్నేయమ్యంశంఉత్తరగృహస్య ఆగ్నేయది
వైర్ముతపర్యంతం ప్రాగృహస్యనబుత్పాదివానస్యపర్యంతం దక్షిణగృ
హస్యవాయువ్యాదీశాన్యపర్యంతం రవ్యాదిషుసూర్యాదిభాగేషు ద్వారాణకు
ర్మ్య॥ అ॥ దేవమనుష్యపశుగృహంబులకువాక్తల్లనునిధియంభుచున్నాడు॥ తా॥
నేర్పరచియున్నయింటినిదివిధి భాగములయందు పడమటింటికిశాన్యముము

వలకునియొక్కేయమువరకును ఉత్తరపింటికొక్కేయముమొదలనుబట్టివరకునుతూపింటికొక్కేయముమొదలనుబట్టివా యవ్యము మువలీశాన్యమువరకును సూర్యాదిసవగ్రహంబులనుంచగా నేర్పడినశుక్రనిభాగంబున మనుష్యగృహంబునకును బృహస్పతిభాగమునదేవతాగృహంబునకునుబుధునిభాగమునగజపశుతురంగశాలలనువాషిష్ఠ నేర్పరచవలయుననితాత్పర్యము॥

✽

(౨౭౭) మూ॥ సర్వేషామథనాయథారుచిగృహద్వారాణికుర్యుకవేరాచార్యస్యబుధస్యవాత్రిదిశంభాగేనమన్తాలయే । అస్సస్వప్నసువాత్రిసు త్రిపుగృహేకార్యేషుభాగేమతస్సధ్యేవాధికధామభాగమతస్సధ్యేవాధికధామభాగసహితంవామేకవాటాన్వితం॥వ్యా॥౨॥ ద్వారవిషయేపక్షాంతరాచార్యహం॥సర్వేషామితీఅథనాసర్వేషామనుష్యదేవచతుష్పదాంచ- యదారుచిమనత్రీంశ్యయధేష్టుశ్శర్థఃసమస్తానయేసర్వగృహేశుకవేశ్శుక్రస్య ఆచార్యస్యబృహస్పతేర్వాబుధస్యవాభాగేద్వారాణికుర్యుః మనుష్యాణాం శుక్రబాగ ఏవేత్రయమోనాస్తితి ఇయానేవప్రాన్విస్తాన్భద్రఃశేషంతుల్యమేవయద్వాఅస్సస్వప్నసువాత్రిదిశ్యభాగేషు పూర్వవత్తేషువ్యతిక్రమాన్యా ద్యప్తగ్రహాన్ సుస్థాశ్శుక్రగురుబుధభాగేషు ద్వారాణికుర్యుఃఅథవాప్రతిదిశం త్రేధావిభజ్య కార్యేషుప్రమంభాగమతస్సధ్యతేషాంమథ్యభాగేఅధికధామభాగసహితంధామోగృహస్యభాగః అధికశ్చసౌధామభాగశ్చేతి సమానాధికరణసమాసః తేనసహితంయథాతథావామేఅధికగృహభాగం విషయే త్యక్షణః అస్మిన్మేగ్రహానియమోనాస్తికవాటాన్వితంద్వారంకార్యం॥ అ॥ పక్షాంతరమువలనసిద్ధమద్వారమునిజాంబులందున్నాడు॥ తా॥ ఉక్తక్రమంబుననేర్పరచబడిన-భాగములయందును మనుష్యాదులగృహములకు శుక్రాదిభాగములలో నేర్పరచవలయునను నియమమునువదలిమనుష్యదేవపశ్వాదుల సకలిదిగ్గతగృహములకును శుక్రగురుబుధులలోనొకభాగమునందుద్వారము నేర్పరచవలయుననియమమియొకపక్షమున- గృహేశుమనెనిమిదిభాగములు చేసి సూర్యాదిరాహుపర్యంతమాభాగములవిభజించుక్రమభుధగురువారములలోనేర్పరచవలయుననియమింకొకపక్షమందింటినిడివిని మూడుభాగములుచేసియందుమధ్యభాగమున నెడమప్రక్కఁగొంచమధికముం ఁనటుల ప్రదేశమునువదలితలుపుతో గూడునటులద్వారము నేర్పరచవలయున ట॥

✽

(౨౭౮) మూ॥ ప్రాగ్ద్వారంఋషకరగ్రహాని గృహిణాం ద్వారంతు యామ్యంశుభంయుగ్మస్తీ మృగసద్ధ నాంఘటతులా గోవేశ్వరాం పశ్చిమం ద్వారంతూత్తరమగ్ధదంహరిదనుషేక పాలయానాం నృణాం బుద్ధైర్వైకమ

జూదీచప్రతిదశం ప్రాగాదితద్దేహినాం॥ వ్యా॥ అ॥ అథరాశిభేదేనబహిర్వా
రస్థియమాహ॥ ప్రాద్వారమితి॥ యపర్కటాశ్చిహిణాం మీనకర్కటపృ
శ్చికరాశిజాతానాం- నృణాంపాక్షార్థంభం యగ్నస్త్రీమృగపద్మనాం
మిథునకన్యామకరరాశిజాతానాం యమ్య ద్వారందక్షిణ ద్వారంభంభం
టతులాగోవేశ్వరాంకుంభతలా వృషభరాశిజాతానాంపశ్చిమం ద్వారంభం
భంహరిభనుర్దేహి లియానాం సింహభనుర్దేహి రాశిజాతానాంనృణాం
ర్యానాంఉత్తరంద్వారంతు అర్థప్రదంబశ్వర్కకరంభవతి - యద్వాఅజూదీమే
షాద్యేక్షకంరాశిం- ప్రాగాది - ప్రాచీమారభ్యప్రతిదిశంనిక్షిప్య - తక్లేహం
తత్తద్రాశిజాతపురషాణాం - యస్యాందిశియస్య రాశిర్యర్తతేతద్దిశ తస్య
భంసః ద్వారంకార్యం ప్రాచ్యాంమేష సింహభనూరాశి జాతానాం దక్షిణ
స్యాంవృషభకన్యామకరరాశిజాతానాం - పశ్చిమేమిథునతులాకుంభజాతా
నాం - ఉదీచ్యాంకర్కటపృశ్చికమీనరాశిజాతానామితితత్త్వం॥ అ॥ రాశిభేద
ముచేతదలవాకిలి నేర్పరచుటకు దిక్కులనిర్ణయంపుచున్నాడు॥ తా॥ మీనక
ర్కటపృశ్చికరాసులయందు బుట్టిననరులుతూర్పునను - మిథునకన్యామకర
సులయందు బుట్టిననరులుదక్షిణంబునను - కుంభతలావృషభరాసులందు
బుట్టిననరులు పశ్చిమంబునను - సింహభనుర్దేహరాసులందు బుట్టిననరులు
ఉత్తరంబునను - తమతమయిండ్లకుతలవాకిండ్లనేర్పరచి దేనిశుభంసంపదలు గలు
గుమరియొక పక్షమున మేషాదిరాసులంబ్రాగాది దిక్కులయందుమాడావ
ర్తులుగలుగచేయగాగృహపతిరాశియేదిక్కుకువచ్చునో ఆదిక్కునదలవాకిలినే
ర్పరచవలయుననుట॥

*

(౨౭౯) మూ॥ సంవేశశ్శుభదస్సజన్మనిగృహేలగ్నేచతుర్థాకలయే
తాబ్యాంబోపచ యేక్రమాశ్శలమిదం కర్తుస్సజన్మాదిషు । నిర్వాధించద
రిదక్షిణాసుహృదో నిష్పప్రసిశ్శత్రుతానిజాణయనిధనామయస్థిరగనఁజ్వే
స్యాప్రదద్యాశ్శదా॥ వా॥ అ॥ కర్తజన్మరాశిలగ్నాదిషుగృహప్రవేశఫల
మాహ॥ సంవేశశ్శతి॥ స్వజన్మనిగృహేస్వస్వజన్మరాశౌ - లగ్నేస్వజన్మలగ్నే
చ- చతుర్థాకలయేస్వజన్మలగ్నజన్మ రాశోశ్చతుర్థలగ్నేచ - కించతాభ్యాంజ
న్మలగ్నజన్మ రాశిభ్యాముపచయే తృతీయషష్ఠ దశమైకాదశేషుచ సంవేశః
నూతనగృహప్రవేశః - శుభ - అథవాకతుఃస్వజన్మాదిషు- జన్మలగ్నాదిషు
జన్మరాశ్యాదిషువా - క్రమాదిదంపత్యమణం ఫలంభవతి - యథాజన్మని
నిర్వాధినిగృతాం ద్వితీయేదారిద్యం - తృతీయేకీతికం చతుర్థేనహృ
దంసంచమేనిషష్ఠతతాం నిస్సంతానత్వంషష్ఠేనిశ్శత్రుతాంతత్ర నూన్యత్వంస
ప్రమేనిజాణయం భార్యాశూన్యతరం అవ మేదిదవగమగగననకా జనగగనగో

(౧౫)

కాలామృతేనవ్యాఖ్యానే వష్టవిందుః.

౧౯౩

స్వాతంత్ర్యోక్తాగ్రహాదికాదృష్టిదశమేత్యతీయభవనేత్యతీయలగ్నైవ పాదాఖ్యా
 పాదసంజ్ఞికాభవంతి గ్రహాణామితీశేషః నవమేపంచమగృహేచర్చిపదాభి
 దా చతుర్థేలక్షమేవరాశౌద్రిపదాఅథసప్తమగృహేనంపూర్ణదృష్టిః మందా
 ర్యభామాశేనగుర్వంగారకంపరేచక్రమాత్ ఏకద్వితిజతుష్టదేహబలినః శనిః
 పాదదృష్టిస్సౌఖ్యబలవాన్ గురుర్ధదృష్టిస్సౌఖ్యబలవాన్ కుజఃప్రీపాదదృష్టిసౌఖ్యబల
 వాన్ పరేసూర్యచంద్రబుధశుక్రాంపూర్ణదృష్టిమంతోబలవంతఇత్యనేనసంపూ
 ర్ణదృష్టిమంతఇత్యవగంతవ్యమ్॥౧॥గ్రహములదృష్టిస్థియమును దెల్పుచున్నాడు॥
 తా॥గ్రహములకుతమరాశిమొదలుకొని౩-౧౦- ఈరాసులయందు పాదదృష్టి
 యుగ-౯- ఈరాసులయందర్థదృష్టియు ర౮-ఈరాసులయందుప్రీపాదదృష్టియు
 ౭-వరాశియందుపూర్ణదృష్టియు౧౧లిగియుండును అందు పాదదృష్టి చేశనియుఅ
 ర్థదృష్టి చేగురుండనుప్రీపాదదృష్టి చేకుజుండునుపూర్ణదృష్టి చేసూర్యచంద్ర బుధ
 శుక్రులునధికవీక్షణముగలవారని॥

(౧౫౨) మూ॥ ఏక శ్చేత్పరభాగగోదశమగౌజాయాస్థితో వాగ్రహస్తద్దై
 హంపరహస్తయాతమధవాతత్సద్భవేశౌలయాత్ ప్రూర లాభరిఫత్రిగాశ్శుభ
 ఫలాః కేంద్రత్రికోణస్థితాంసౌమ్యాస్సౌమ్యనిరీక్షితేస్థిరగృహేరాత్రాదివావావి
 శేత్॥వ్యా॥౧॥ప్రలేశలగ్నస్యగ్రహస్థితఫలమాహ॥ ఏక ఇతి॥ ఏకశ్శుభోవాపాపో
 వాగ్రహంపరభాగగోదశత్రిభాగగతస్సౌఖ్యవేశౌలయాత్ ప్రవేశలగ్నాత్ దశమ
 గంజాయాస్థిత స్సప్తమ రాశిగతోవాయదితద్దేహంపరహస్తయాతం పరాయ
 త్తంస్యాత అథవాప్రవేశలగ్నాత్ ప్రూరాంపాపగ్రహాలాబరిఫత్రిగాంఏకాదశ
 వష్టశ్చేతీయస్తాగ్రతాస్సంశయభవలాశుభఫలదాభవంతి సౌద్యశ్శుభగ్రహ
 స్తుకేంద్రత్రికోణస్థితాశ్శుభఫలాంసౌమ్యనిరీక్షితేశుభగ్రహదృష్టే స్థిరలగ్నైరా
 త్రావాదివాదివాభాగువాతత్సద్భవమాతనగృహంక్షేతప్రవేశేత్॥౨॥గృహప్రవే
 శలగ్నములకుగ్రహస్థితినిజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ఒకగ్రహముశత్రుఘ్నయొక్కఅం
 శమునుబొందియుంటేలగ్నమునకు౭-౧౦-ఈస్థానముల యందుద్దేశ్యయాగృహ
 ముపరాధీనమగును పాపగ్రహములు౨-౬-౧౧-ఈస్థానములయందుశుభగ్రహ
 ములుకేంద్రత్రికోణస్థానములయందుండగ శుభగ్రహములచేబూడబడుచున్నస్థి
 రలగ్నమునందునూతనగృహమునుబ్రవేశించినశుభఫలంబులుగలుగుననుట॥

(౧౫౩) మూ॥ అష్టా మేషకులీరచాపధటగోకుంభాశిమీనాక్రమాత్ జ్ఞై
 యాయామ్యుదిగాదయఃప్రతిదిశం త్వేకైకరాశిర్భవేత్॥ తత్తద్రాశిభవస్యతద్దిశ
 గృహేమ్యుత్పాదదంఠోవిశేద్భగ్నిస్థానగృహంతృకేనరిపుగ స్త్రీయుగృజా
 నాంతధా॥వ్యా॥౧॥తత్తద్రాశిజాతానాంతత్తద్దిశగృహప్రవేశనిషేధమాహ
 అష్టావితి॥ మేషకులీరచాపధటగోకుంభాశిమీనాఃమేషకర౮-టధనుస్తులావృషభ

కుంభవృద్ధి కమీనా ఇత్యస్తా రాశయో యావ్యదగాదయశ్చ క్రమాత్ జ్ఞేయః త
థాచ సతీపితైక రాశిః ప్రతిదిశః ప్రత్యదిపాభ వేత తత్తస్మాత్తద్రాశి భవశ్యభ్రం
సః తద్దిశ్య హేతవ్రాశి దిశ్య హేతల్ల గ్నేన ప్రసేదితి భావయథా మేవః దక్షి
ణదిశః అతో మేష రాశిజాతః మేష రాశౌ దక్షిణదిశ్యహం న ప్రవిశేత్ కర్క
టో నైర్ బుతిదిశః అతః కర్కట రాశిజాతః కర్కట రాశౌ నైర్ బుతిదిశ్యహం స
ప్రవిశేత్ ఏవం సర్వత్ర యోజ్యం బ్రహ్మస్థానం గృహం మధ్యమగృహం తు కేసరిమృ
గస్త్రియుగ్మజాతా నాం సింహ మకరక న్యామిధున రాశిషు జాతా నాం నృశౌం ఏ
తవ్రాశిషు తదామృత్యుః ప్రద త్వాన్న ప్రవిశేత్ ॥ అ ॥ జన్మ రాసియందు గృహ ప్రవేశ
మునకు కొర గాని విష మును జెప్పుచున్నాము ॥ తా ॥ మేషకర్కటభనుతులా, వృ
షభ వృద్ధి కమీన రాసుల క్రమంబున దక్షిణదిక్కు ముదలుగ నెనిమిది దిక్కులకు న
ధిపతులు గానృహ పతి జన్మ రాసియేదిక్కున కధిపతియై యుండునో యాదిక్కు
నందుం డెడిగృహమును జన్మ రాసిలగ్నమందును మధ్యమగృహమును సింహ మ
కరక న్యామిధున రాసులయందు బుట్టిన నరులు యీలగ్నములయందును ఏచే
సించి రేనిమరణముగలుగునని తా ॥

అరమా ॥ యస్మిన్ భరణయత స్తదాది గణయేచ్ఛ క్రాస్తితర్హంత
తంకు ర్యాన్య త్యముడుత్రయంశిరసిచ పాక్వాదయోర్ద్వశామవత్వా ర్యేవతు
పశ్చిమాంఘ్రియుగ శేన్దై ర్యంచవత్వారితత్పుచ్ఛేతు భ్రమణంత్రయం చతుర
థోవామేతు పార్శ్వేన్దకృత్ ॥ వ్యా ॥ అ ॥ అధర్వాభ్యాంగృహ ప్రవేశవి
షయేవృషభ చక్రగతనక్షత్రాణాం ఫలమాహ ॥ యస్మిన్చ ॥ వృషభాకారం
చక్రవిభిక్య మ స్తకాద్యవయవేషు వత్సమణకగ్రీవేణ సర్వనక్షత్రాణి విన్య
సేత్, యేవంచ సతియస్మి భ్రమన్మక్షత్రే అరణ్యుతః యస్మిన్మక్షత్రే సూర్యస్త
వ్యతీత్యర్ధంతదాదితన్నక్షత్రమారభ్యచంద్రాన్విత ర్హంతతః సత్యనక్షత్ర పర్యం
తంగణయేత్ ॥ యేవంచ సతివృభశిరసిస్థిత ముడుత్రయం నక్షత్రత్రయం మృత్యుం
కు ర్యాత్ గృహం పతేతి శేషః ప్రాక్వాదయోరగ్రపాదయోంచ త్వారి నక్షత్ర
చతుష్టయం సుర్ధశాంకు ర్యాత్ - వశ్చిమాంఘ్రి యుగ శేచరమ పాదద్వంద్వేస్థి
తానిచత్వారి నక్షత్రచతుష్టయం దైర్ద్యంస్థిరకాల్పితి తద్వచ్ఛే వృషభలాం
గూలేస్థితంత్రయం నక్షత్రయం భ్రమణంకు ర్యాత్ అథోమావపార్శ్వేవత్వా
రినక్షత్రచతుష్టయం అర్ధకృత్ చంపతరం చస్యాత్ ॥

అరమా ॥ ధాన్యం దక్షిణపార్శ్వ కేచతురథోపృష్ఠే త్రయం
సంపదంవక్త్రగిభత్రి త్రయంపశూప్రకురుతేచక్రంవృషాఖ్యంత్విదం । ద్వం
ద్యాఖ్యగ్నిభయాదికేచనురుపతేర్యాత్రావృత్తాభ్రనస్సంవేశేచవిధీస్థ వినిమి

తగృహేనర్వంవిచింత్యంబుధైః ॥వ్యా॥ ధాన్యమితి॥దక్షిణపాశ్వకేస్థితంబు

౩

౪

భిజిత్సహేతనక్షత్రచతుష్టయంధాన్యంకరుతే
అధోనంతరంషష్ఠేచరమాంగేత్రయంసక్షిత్రతి
యంసంపదంప్రకరుతేవక్త్రేఅనసేభత్రితయం
నక్షత్రతితయంపశూన్ప్రకరుతేఇదమేవవ్యమో
ఖ్యాంచక్రంపుషభిచక్రమిత్యవ్యతేఇదంచక్రీద్వ
న్వాభ్యేద్వ ద్వయుధే - అగ్నిభయాదికేవపుప
తేరాజ్ఞఃయాత్రాని వృత్తాప్రతిప్రియాణే పున

స్సంవేశేరాజ్ఞాంయాత్రానివృత్తానాం పునర్గృహప్రవేశే-స్వసిషకతగృహే
సూతనగృహప్రవేశేవ-అయంసిథిఃపర్యాలోచనీయః - బుధైః - పండితైఃసర్వం
పూర్వోక్తంవిచింత్యంసమ్యగ్విచార్యం ॥ అ॥ రెండుశ్లోకములచేగృహప్రవేశ
విషయమైపుషభచక్రగతనక్షత్రములకుఫలమునుజెప్పచున్నాడు॥ తా ॥ వృష
భాకారమగుచక్రమునువాసి దానిశిరస్సుమొదలగునవయవంబులయందీచెప్ప
బొయ్యెడి తెరంగునసూర్యుడున్ననక్షత్రముమొదలుగవాసియదిమొదలునిత్యన
క్షత్రమువరకుగణనశేయగానక్షత్రముచక్రరూపమైనపుషభముయొక్క-తొమ్మిది
ములగు ౩-నక్షత్రములలోనున్నమృత్యువునుమందీరకాశ్యలోనున్న ౪-నక్షత్రము
లైనదురవస్థనువెనకటికాశ్యమందున్న ౪-నక్షత్రముల చిరకాలమంబునుతో
కమందున్నమూడునక్షత్రములుదేశభ్రమణమునువీడమపార్శ్వమందున్న ౪-
నక్షత్రములుధనమునుకుడిపక్క-౪-నక్షత్రములుధాన్యమునుపుష్టభాగమందున్న
౩ నక్షత్రములుసంపదనుముఖమందున్న ౩-నక్షత్రములు పశువులనుంగలుగజే
యుచనియు ఇదిపుషభచక్రమనియు-నీచక్రముద్వంద్వయుద్ధముజేయునపుడును
రాజులుయాత్రబోవునపుడునుమరలవచ్చునపుడును - సూతనగృహప్రవేశకాల
మందును-ఇత్యాదికార్యముల ఇందుపండితులచేజూడదగినదనియునగుట॥

౨౫౬ - ౨౫౭ - మూ ॥ చక్రంస్యాత్-లశస్వయేపమధతత్సంలిఖ్య

మూర్ధ్నేయకభంపాగాద్యుచతుశ్చతుః ప్రతిదిశంబత్వారితస్సృభ్యమే । కం
రీత్రీణగుడే త్రియంచపిలిఖేద్భావాం ద్రిమాత్తత్పలం వక్ష్యేరాన్విత భా
దితశ్చగణయేత్సం వేశడిష్ట్యాంతతః॥౨౫౭ ॥మూ॥ శీర్షశ్చేదమధప్రవాసమ
భయంధాన్యం తతోనిర్గమంగర్భస్యావమధశ్రియం గృహపతేర్ ద్యావృతా
యస్సదా । సంక్రామాభీలదుర్గ త్రైలవగర ప్రాశాదదే వాలయ త్షేత్రా
రామగృహప్రవేశసమయేక్షేయంహిచక్రీద్వయం॥ వ్యా ॥ అ ॥ అధద్వభాం
కలశక్రస్వరూపం నిరూపయత్ తద్గతనక్షత్రాణాం గృహప్రవేశ విషయే
పూర్వాహ ॥ చక్రమితి ॥ శీర్షశ్చేదమితి ॥ కలశస్వరూపం ఖటాకారచ

క్రం యథాస్యాత్తథా సంలిఖ్య అథచక్రేతేఖనానంతరం అరాహ్-వ్యతభాంశ
తఃసూర్యాధిష్టిత నక్షత్రమారభ్యసంపేత ఓష్ఠాగిరిః గృహస్పృవేత నక్షత్ర
పర్యంతం గణ యేత్తు అధిమూర్ధ్ని కలశ శిరిసివకథం ఏకనక్షత్రం పాగా
ద్యాసుపాగ్రిచిస్సృగ చ సర్గితు - ప్రసాదశం చతుర్ణత్రాణి - తన్మధ్యేచ
త్వారికం రేచిణగుడత్రయం - చాభిజిత్వర్ణం విభేత్తుభానాం మూర్ధాదిగతనక్ష
త్రాకాలక్రమాల్పలంబక్ష్యయథా హోగతనక్షత్రేవేత శ్చేద్యహపతేస్సర్వ
శ్చేదనం కలశస్య పాగ్భాగస్థితనక్షత్రచతుష్టయం ప్రవాసం సర్వదా దేకాత
దగనునందక్షిణభాగస్థితనక్షత్రచతుష్టయం అభయం భయాభావం - పశ్చిమ
భాగగత నక్షత్రచతుష్టయం ధాన్యం ఉదగ్భాగ గతనక్షత్రచతుష్టయం సర్వ
సంచారిద్యం - మధ్యనుగతనక్షత్రచతుష్టయం గర్భస్రావం యజమాన భా
ర్యాం యశోవేద్యం - కంఠగతనక్షత్రత్రయం శిశుల సంపదం గుదస్థితనక్షత్రత్ర
యం శత్రాయుధాద్యాత్తు సంగ్రహాభిదుగైశ్చైలనగరపాగ్రిసాదదేవాలయ
కృషీ సూర్యుద్యానగృహవేతకాలేచ క్రద్వయం వృషభకలశచక్రయోర్ద్వయం
జ్ఞాయం చింత్యం హి॥ అ॥ రెండు శ్లోకముల చేత కలశచక్రము నొందిన నక్షత్రముల
క్షుభలముల శిశువు నున్నాడు॥ తా॥ కలవాకారంబగు నొకచక్రము వ్రాసియుండునీ
చేష్టబా య్యెడిక్రమంబున సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలుగా ౨౭ - నక్షత్ర
ములను వ్రాసియుండు మొదలు గృహ ప్రవేశ నక్షత్రము వరకు నెంచగా నాప్రవేశ
నక్షత్రము కలశ శిరస్థంబగు నొకనక్షత్రమై యున్న గృహపతి శిల శ్చేదంబును-
కలశమునకు ప్రాగ్భాగమందున్న ౪-నక్షత్రములలో నొకటియైన నెల్లకాల
ముహూర్తకగనునమును దక్షిణభాగమందున్న ౪-లో నొకటియైన నెల్లకాలము
వగడేతగనునమును దక్షిణభాగమందున్న ౪ -లో నొకటియైన ధాన్యమును
ఉత్తరంబుననున్న ౪-లో నొకటియైన దారిద్ర్యమును - మధ్యభాగమునను
న్న ౪-లో నొకటియైన గృహపతి భార్యను గర్భస్రావంబుకంతస్థానమందున్న-
౩ లో నొకటియైన సంపదయు అధిప్రదేశమందున్న ౩ - లో నొకటియైన పూ
ర్వాయు ఫల్లంగ నా ఈ చేష్టబడిన వృషభకలశచక్రము లురెండును యధదర్గ
పర్యంత-పుర-సౌధ దేవతాలయ-కృషిభూమి-ఉద్యానవన నూతనగ్రామములను
బ్రవేసిండునపుడు బాడవలయుననుట॥

శ్రీరస్తు

కాలామృతే-సవ్యాఖ్యానే - సప్తమచిందుప్రారంభః.

౨౮౮ ॥ మూ॥ వారేష్యేవగోవింజజీవశశివాంశ్లోకత్రయేహోత్రరామై
త్రాచిన్యకరద్వయాంత్యశశభృద్ధనప్రజేశోతుషధిదాపూర్ణజయాసుచోద

గయనేశుక్రేజ్యయోద్వ్యక్తయోఃకుర్యాత్-మదినంవిహాయచకహూంచేవ
ప్రతిస్థాంశుభాం॥వ్యా॥అధసకలదేవతాప్రకృష్టకాలమాహ॥ఋగేష్వితికవి
జ్ఞాదినశశినాంశుక్రబుదగురుచంద్రాణాంవారేషుశోత్రయేత్రవణదన్మోశితభిష
క్తప్రమేడుస్తరామైత్రాదీత్యకరద్వయాన్యశశభృద్ధత్రప్రజేశోడుషుడతరోత్త
రాషాఢోత్తరాభాద్రానూరాధాపునర్వసూహస్తచిత్రారేవతిమృగశీర్షాశ్వి
నీరోహిణీదక్షిణేషభద్రాపూర్ణజయఃభద్రతదిధయఃపూర్వతిధయోజయతిద
యశ్చతానుడదగయనేడుత్తరాయణేషుక్రేజ్యయోః శుక్రబృహస్పత్యోవ్యత్త
యోఃఅనస్తంగతయోస్సత్యోగురాశుక్రమాడ్యరాహీత్యేనతిత్యర్థ జయతీధిషు
కామదినంత్రయోదశీంపూర్ణాతిధిషు కహూమమహాస్యాం చత్యక్వాప్సూ
ర్యోక్తశుభదినసేషుభాంచేవప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్॥అ॥ సకలదేవతాప్రతిష్ఠలకు
కాలమునుజేష్వుచున్నాడు॥ తా॥ ఉత్తరాయణమందుగురు శుక్రలస్తమించక
యుండ గాశుక్రబుదగురుసోమవారములును-త్ర-ధ శ-శత-ఉభ-ఉషా-ఉభా-అ
నూ-పున-హచి-రే-మృ-అశ్విరో-ఈనక్షత్రములు భద్రతిధులనుఅమావాస్యవ్య
తిరిక్తపూర్ణాతిధులునుత్రయోదశీవ్యతిరిక్తజయతిధులునుఇవిసకలదేవతాప్రతి
ష్ఠలకుపశిత్రస్తములనుట॥

౨౮౯॥మూ॥ అద్రాక్షైకపదాంత్యమూలశశభృతోయాగ్నిభేష్యర్థ
దంతస్తంస్యాత్పశుబద్ధనంగురుభృగుబృహ్మిశ్యవా రేషువీత్యక్వాప్తప్షుజనా
ర్థనోత్తరవీధి౯దర్శనంకలింఛాప్తమీంచాంద్రంవాపశులన్యవారమపిఛేషాతిది
శోభనా॥వ్యా॥అధపశుబంధనకాలమాహ॥అరైతి॥ అద్రాక్షైకపదాంత్య
మూలశశభృతోయాగ్నిభేషుఅద్రాక్షపూర్వాభాద్రారేవతిమూలమృగశీర్షపు
ర్వాషాఢాకృత్తికాసుపతేషుసప్తనక్షత్రేషుగురుభృగుబృహ్మిశ్యవా రేషు
గురుశుక్రాదిత్యవారేషుబశుబంధనంఅర్థదంతంపత్ర-రంతస్తంముఖ్యంస్యాతే-
బంధనమతిగోష్టప్రవేశాదీనామప్యపలక్షణంత్యప్షుజనార్థనోత్తరవీధి౯చిత్రా
శ్రవణోత్తరాశ్రయరోహిణీదర్శనమమావాస్యాంకలింఛతుర్దశీంలక్షమిశచకంచ
చాంద్రసోమవారసరంపశుజన్యవారసరంచత్యక్వాతచ్ఛేషాడుక్తాతిరిక్తాతిధిశో
భనాశుభకరాతిధీరిత్యక్తాతిరిక్తవాసరక్షాదినామప్యపలక్షణం॥అ॥పశుబంధ
నకాలమునుజేష్వుచున్నాడు॥ తా॥ఆర్ధి పూర్ణా-రేమూ-మృ-పూ-షా-కృ-ఈ-
రానక్షత్రములునుగురుశుక్రభానువారములునుపశుబంధనగోష్టప్రవేశాదులకు
ముఖ్యంబులనియుచి-త్ర-ఉభ-ఉషా-ఉభా-రోహిణి-ఈనక్షత్రములును-అమా
వాస్య-చతుర్దశి-అష్టమి-సోమవారముపశుజన్యవారములివిషీద్ధ బులనియు-త
క్రి-నతిధివారాద్లుశుభకరములనియునభీషాణము-గోష్టమనగాపశులదొడ్డి

౨౯౦॥మూ॥యావంత్యోఘటికాదినేవిఘటికాస్సర్వాశ్చకుర్యాత్సమం

౧౮౫. కాలామృతే. సవ్యాఖ్యనే. సప్తవీందుః.

కాలంపంచవిధంక్రమాశ్చగణనాత్ ప్రాత స్తతస్సంగమః మధ్యాహ్నాప్యప
రాహ్నాశ్చత్యభవేత్సాయంత్రసి మాసి కేదర్భేచాబ్ధికి ఏవవాపితృతిథిస్సానర్వకా
లాయః॥వ్యా॥అ॥అధస్తే శ్చక్రప్రసంగంవివక్షుస్తావ త్తిథికిణ్ణయమాహ॥ యా
వంశ్యశితి॥దినేదివాభాగేఘటికావిఘటికాశ్చయావంశ్యాయావంశ్యంఖ్యాభవం
తితాస్సర్వాదినప్రమాణఘటికావిఘటికాశ్చసమంతస్యానానంతరీ క్తంయథా
తథాగణయేత్ కాలంపంచవిధంకుర్యాత్ సకాలక్రమాత్ ప్రాతఃసంగమః మ
ధ్యాహ్నాపరాహ్నాంతరానంతరంసాయంత్రసేతీపంచవిధోబవతియాతిథిస్స
ర్వకాలశ్చక్రపంచవిధకాల్ప వ్యాప్తా సాతిథిమాసి కేదర్భేచాబ్ధి కేసాంవత్సరీకేచ
యోగ్యాభవేదితిసామన్యోక్తిః ॥అ॥ పితృక్రియావిధానమిదంపువారై ముందు
తిథినిగణయముసామాన్యముగాదెలియజేయుదున్నా॥తా॥ అహః ప్రమాణ
ఘటికలవిఘటికలతోకూడ సమంబుగనైదుభాగములుజేయగానవిక్రమంబున
ప్రాతస్సంగమమధ్యాహ్నంపరాహ్నసాయంకాలములనంబడును-ఈగ-విధము
లగుకాలములయందునువ్యాపించుయున్నతిథిలబ్ధికాదిపితృక్రియలకుయోగ్యంబు
నితాత్పర్యము॥

౨౧॥మూ॥ కార్యస్యాద్వ్యవరాహ్యయోస్సమధికా సామ్యాతుపూ
ర్వాద్వయోపూర్వాసాయజినద్వయోరధపరాప్రాగ స్తకాలాద్రపేనానోచే
త్త్రిముహూర్తగాపితృతిథిస్సాయంత్రసిచెద్వయోస్సాన్యజేవాత్రోపరాబ్ధికేవి
ధిరయంతర్భేదవామాసికే॥వ్యా॥అ॥అధమాసికాదీనాంవిశేషకాలమాహ॥కా
ర్యేతి॥ద్వ్యవరాహ్యయోద్వయోపరాహ్యయోర్మధ్యయాసమధికాయాత్రోప
రాహ్నేఅధికకాలవ్యాపిసాతిథిఃకారాశ్చార్థకార్యాద్వయోపరాహ్యయోసా
మ్యాతుల్యవ్యాపితుపూర్వాపూర్వాతిథిఃఅత్రాయంవిశేషః తిథిక్షయేతుపూ
ర్వావృద్ధాసామ్యేపిపరేతితథాహక్తంనుమంతునా॥శ్లో॥ క్షీయమాణేతుపూ
రైవ్వచర్ధమానతువైపరాసమత్యేపితధైవాసావపరాహ్యద్వయేయదీతిసాపి
తృతిథిఃయదినద్వయాద్వయోరపరాహ్యయోనవ్యాపినియదితదారవేరస్తకా
లాత్తుప్రాకీనూర్యాస్తమయాత్పూర్వంసాతిథిఃత్రిముహూర్తగాముహూర్త
వ్యాపిచేత్తదాపిపూరైవ్వనోచేత్తురవేరస్తమయాత్ప్రాకీత్త్రిముహూర్తగా
నయదితదాపరాకార్యాతిదేరపరాహ్యవ్యాపిత్వాభావేపికుతపకాలవ్యాపి
త్యాత్మపితృతిధ్యయోస్తథోస్సాయంత్రసిసాయంత్రనవ్యాపిస్యాద్యదిఅత్రాపి
పక్షేపదాబ్ధికేపతీసాంవత్సరీకేదర్భే అయావాస్యాయాంమాసికేచసర్వవ
ర్తానాంఅయంవిధిఃగ్రాహ్యః॥అ॥ రెండుదినములయందొక్క-తిథివ్యాపించియుం
డుటవలనగలిగెనుతిథినేహమునునివర్తినజేయుచున్నాడు॥తా॥ఒకతిథిరెన్ను
దినములయపరాహ్యములయందువ్యాపించియున్ననపుడెదియపహాదోకమంద

ధికముగనుండునొకటియుండును. రెండునపరాహ్మములయందును సమముగా
నుండేనేనిపూర్వతిథియందును. ఒకయపరాహ్మముండేననువ్యాపించక పూర్వది
నంబునసూర్యాస్తమయమునకుముందు-౬-గడియలువ్యాపించియుండేనేనిపూ
ర్వతిథియందును. అట్లు లేకయున్నప్పుడును. రెండుసాయుకాలములయందొకతి
థివ్యాపించియున్నప్పుడును పరతిథియందును ప్రతసాంవత్సరికవషణ్ శ్రాద్ధమా
సికములజేయవలయు రెండపరాహ్మములయందు సమముగానున్నయెడలకడితు
యగాలమందుపూర్వతిథియు. వృద్ధిసామ్యకాలములయందు పరతిథియునుగా
హ్యంబులు॥

౨౯౨ మూ॥ కుర్యాద్ధాద్రపదే ప్రమితపిశ్యక సత్కష్టవత్సాదితః పక్ష
శ్రాద్ధమదాశ్వేనప్రతిపదాయుక్తంచవత్సాదితః॥ పక్షదాయకసూతకాదీనహి
తస్తత్పంచమీవాప్తమీయద్వాస్యాధ్యశమీతదాదిషం సతాతత్పక్షశేషేషవా॥
వ్యా॥ అ॥ అధపంచభిక్షోక్తైర్మహాలయైర్గయమాహ॥ కుర్యాదితి॥ ప్రమితపిశ్యకో
మృతపిత్తకంశ్రమాకభాద్రపదేమాసెకృష్ణవత్సాదితఃకృష్ణవత్సప్రభృతీన్విప్ర
తిపదాయుక్తస్మహాలయానాంషోడశత్వాదితిభావఃతత్ప్రసిద్ధంచక్షాశ్రాద్ధం- అ
త్రతచ్ఛబ్దస్యప్రసిద్ధార్థకత్వాన్నయచ్ఛబ్దాశేషాడక్తంచదండనాప్రక్రాంతప్ర
సిద్ధాలుభూతార్థవిషయతచ్ఛబ్దోఽచ్ఛబ్దం నాపేక్షాశ్రుకుర్యాత్ పక్షాదా
భాద్రపదకృష్ణపక్షాదాసూతకాదీనసూతకాదీనాయక్తాయదితధిశబ్దేన
పక్షైరశోదర్శనాదికంగృహ్యతేతదాతత్పన్నమీలప్తమీవాయద్వాద్యక్షమీవాత
దాదిషంపంచవ్యష్టమీదశమ్యాదిషుతత్పక్షదేశేషేషకృష్ణవత్సశేషదిషశేషవా-
పక్షశ్రాద్ధంసదాకుర్యాత్తునదేత్యనేనపక్షశ్రాద్ధమత్యవశ్యకమితగవ్యతాఅ॥
౨౯౩ కోకములచేతమహాలయకాలమునునిర్ణయించుచున్నాడు॥ తా॥ మృతపిత్తకు
డగునరుదుభాద్రపదపగింమొదలశ్వయ్యజుశబ్దంతో శరీరనగల- దినములనునిశ్చయ
శ్రాద్ధముజేయవలయునొకవేళయూపక్షప్రభుమిదవసమందుజేయుటకు అశౌచ
ము-పక్షైరశోదర్శనముఇత్యాదులగునభ్యంతరములుసంభవించేనేనియూపక్ష
చందుపంచమి - అష్టమిదశమివీటిలో నేదినమైనముదలుగనూపక్షశేషదినముల
యందుమహాలయంచావశ్యకముగజేయవలయుననితాత్పర్యము॥

౨౯౩ మూ॥ పంచమ్యాదిషుచేచ్ఛగృహుండివశేష్యవప్రకుర్యాత్సదా
ద్యుదశ్యం యతిపైతృకం కలిదినేశస్త్రేర్హతానాం ఘనః ! వశ్యేకామది
సేషిపైతృభయతే హస్తాస్థితేభాసురైస్సాత్సకల్ప విదిశ్య పార్వణిభి
స్సద్వాపిత్వప్రీతిదః॥ వ్యా ॥ అ॥ సకృన్మహాలయకాలమాహ॥ పంచమ్యాదిష్విషి
శేషేషపంచాంగంతుద్ధిదిశసేషు పంచమ్యాదిషుది వశేష్యవసకృన్మహాల
యంకుర్యాత్ ఏవకారేణపంచమ్యాః పూర్వదివసేషిత్వద్ధో లభ్యతేయలిపై

తృకంయతిమహాలయం కలిదీనే చతుర్దశ్యాంశుర్యాతు శసేర్ తానాంపున
స్సప్తహానానాంహాలయం కలిదీనేచతుర్దశ్యాంశుర్యాతుపునరిత్య సేవయ
స్థితకస్థిం బిద్ధినేనపార్వణవిధానెన శ్రాద్ధంకృత్వాపునశ్చతుర్దశ్యాశీకోద్ది
ష్టవిధానెనకార్గ్యమి గవ్య తేఉక్తంచమాధివియే॥ శ్లో॥ సత్వమాగత స్యాపి
షషశఃప్రహతస్యచ । ఏకోద్దిష్టంసుతైః కార్యచతుర్దశ్యాంమహాలయ ఇ వ
శ్చైవ మహాలయనిషిద్ధేపికామదీనేత్రయోరశది సప్తస్థిభయతే మఘా నతః
త్రయ్యుక్తే సతిభాస్మ రేపాస్తావై త హస్తఃక్షత్రగ తేనృ సుంకల్పఃఖీః సుం
కల్పశ్రాద్ధం యద్వాపార్వణాపిఃపార్వణశ్రాద్ధంవాపీతృప్తదస్యాతేఏతద్యో
గేనత్యేచిత్రయో దశ్యాంకార్యం నవ్యధా యయమేవగవచాచ్యయేత్యవ్య
తే॥తదుక్తం॥శ్లో॥యదెందుః పితృదేవశ్చైహంసశ్చైవకరేస్తీతః॥ యావాతిధి
ర్భవేచ్ఛాపాదగచ్ఛాయాప్రకీర్తితా॥ అత్రేయంప్యవస్థాద్రవ్యవ్యాయజమానః
ఖత్రవాం శ్చేతు మఘాయు క్తత్రయోగస్యాంసుంకల్పశ్రాద్ధం నోచేత్పార్వణ
శ్రాద్ధమేవకు ర్యాప్సీయత్తుతఃపిండదానంసకరీవ యదీచ్ఛేజీవినస్సుతానితి
అ॥౨॥శ్లోకములచేతసకృన్మహాలయమునకు కాలమును శిష్యుచున్నాడు ॥తా॥
పంచాగశుద్ధిగలకృష్ణపక్షపంచమిముదలగుదీనములయందేసకృన్మహాలయము
జేయవలయుచుండునతికి ద్వాదశియందుజేయవలయుననియుచిషశస్త్రాగ్రులచే
మృత్తులైనవారలకితరదీనములయందు పార్వణశ్రాద్ధముచేసినను చతుర్దశినా
డేకోద్దిష్టవిధిచేతేయవలయుననియుసూర్యుడుహస్తపక్షత్రమందుండినుచం
ద్రుడుమఖయస్తుండిననపుడుమహాలయనిషిద్ధమైనత్రయోదశియందునుమహాల
యముసుంకల్పవిధి చేతనైనపార్వణవిధిచేతనైనచంద్రునిపితృప్రీతికరంబనియును
ఖానక్షత్రముతోగూడినదీనమునందునుయుగాదీయందునుభరణీనక్షత్రమందు
నుఆవశ్యకంబుగజేయదగినశ్రాద్ధమునుశ్రాద్ధకర్తపుత్రవంతుడైయుండెనేనిసం
కల్పవిధిగానేచేయవలయుననియునభిప్రాయము॥

౨౦౧ ॥మూ॥ కారుణ్యోన్వితపైతృకంశుభదినేతత్పక్షవివాచరేతగ్-
న్వాయాయందీభాస్మరేప్యగతికఃకన్యాదీమాసద్వయేయావద్వృత్తికదర్శనా
శ్చస్థితిబలాదేకంచవాపైతృకంకామ్యత్వాచ్చసకృన్మహాలయదీనంశుద్ధాయ
తంచేచ్ఛుభం॥వాగ్॥కారుణ్యోన్వితేతి॥ ధాస్మరసూరేకన్యాయాయదీకన్యా
రాశిగతేసతితత్పక్షవిభాద్రపదకృష్ణపక్షవివశుభదినేకస్థింబిద్ధివశే - కారు
ణ్యోన్వితపైతృకంకారుణ్యప్రయుక్తశ్రాద్ధంఆవశ్యేతుర్యత్తుపక్షశ్రాద్ధేకృ
తేపికారుణ్యశ్రాద్ధమావశ్యకమిత్యాశయః అగతికీయదీదరిద్రీశ్చేత్తుభాస్మ
రేకన్యాదీ మాసద్వయేకన్యాయాంతులాయాం చస్త్రితేసతివాయావద్వృత్తిక
దర్శనాత్తువృత్తికప్రవేశాత్సూర్యపక్షేతృగంస్థులబలాత్తు॥శ్లో॥వృత్తికాదర-

నాద్యాంతిని రాహుః పితరౌగ తా ఇతా ఏకం చ వా పెద్మి శ్రాద్ధ కుర్యాత్ - అస
 వర్ధస్యాపి ఏకం కారుణ్య శ్రాద్ధం కార్యమిత్యాచశ్లోకవిధిః సకృన్మహాలయదినం శు
 భ్యాయుతం వత్సమాణ ప్రకారేణ పంచాంగ శుద్ధియు క్తం చేచ్చుభంభ వేత్ - ఆ
 త్ర హేతుమాహ సకృన్మహాలయస్య కామ్యత్వాతిపక్ష శ్రాద్ధస్య త్యక్త్యాన్నా
 యునియమః॥ తా॥ పితృపక్షమున నన్నిదినములయందు నిత్య శ్రాద్ధము చేసినను ఒక
 దినమున సకృన్మహాలయము బహుదైవశ్యముగ చేయవలయుననియు ఆ కారుణ్య
 శ్రాద్ధము కామ్యమగుట చేత నాదినంబు పంచాంగ శుద్ధిగలదైయుండవలయునని
 యు ఆపక్షమున చేయుటకు దారిద్ర్యము చేత వైనను - అనుపపత్తి చేత వైనను సంద
 ద్ధించకపోయేనేని తులామాసము తుదవరకు శుద్ధిగలదినముల జేయవచ్చునని
 తా॥ పుర్యము॥

*

(౨౯౫) మూ॥ వర్జ్యాన్యేకమహాలయే జననభంసం దాశ్చ కామః కఠికు
 క్రారాగర్భదినాన సూతకదినం పత్తి శబోదూషితం॥ తారాన ప్రవశస్య రేవతు
 భదావిష్ణుత్రయాద్ధత్రయాహ్యర్త్యామిత్రవతుష్టయాద్యశశభృద్భాగ్యర్యయా
 మ్యాభిధా॥ వ్యా॥ అ॥ సకృన్మహాలయే వర్జ్యానాహ॥ వర్జ్యానా ఏకమహాలయే సకృ
 న్మహాలయే జననభంజన్మత్రం నందానందతీర్థముః ప్రాగుక్తాః ॥ వత్రయోద
 శికలిశ్చతుర్దశీచకుక్రారాగర్భదినాని శుక్రభాగురువాసరాః సూతక
 దినం - పత్తిరజోదూషితం స్వభార్యారజోదూషితదినం - ఏతాన్వర్జ్యాగ్ని
 పతేషు సకృన్మహాలయం కుర్యాది త్యర్థః - సక్రన్మహాలయే గౌగ్లోక్షతా
 త్యాహ - విష్ణుత్రయం శ్రవణధనిష్ఠాశతభిషజః ఆరగ్రత్రయం హస్త చిత్రా
 వ్యూహః ఆహిరా శ్రేహాత్రా ప్రసిద్ధామిత్ర చతుష్టయం అనూరాధా
 శ్వేతానూలాచారావాహాః ఆద్యోజ్యోతియ శశభృత్ మృగశిర్షం - భా
 గ్యం ఉత్తర ఘ్నానీ - ఆర్యభువ్యాయువ్యం భరణీ ఇన్యభిదాః ఏతత్సం
 జ్ఞానః సప్తదశాతారాః సక్రన్మహాలయే శుభదాస్య్యో యేవ కారేణా
 న్యానిదశ నక్షత్రాణి త్యాజ్యనిత్యుట మగవగంత్యైవ శ్లోకోక్త ప్రధ
 మేషకమణవిషయం॥ అ॥ సూతకముగ సకృన్మహాలయము నారంభింప నయో
 గ్యతిధివారనక్షత్రముల జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ నందేధులత్రయే దశి - చతు
 గ్దశి - శుభధిలును శుక్ర భాగురువారము ను - సూతకదినములను - భార్యబ
 హిష్టయైయున్నదినంబులును - జన్మనక్షత్రము - వ్యూహ - పురమ-పూభ - ఉషా -
 పూభా - తిభా - రేతా - గ్రహనక్షత్రములును నిపిద్ధములనియు - తక్కిన నక్షత్రా
 దులు ముఖ్యంబులనియు నభిప్రాయము॥

*

(౨౯౬) మూ॥ నాకుర్యాద్ధదినం కుమారదినం హస్తా మల్లంచవా
 దారిద్ర్యం బహుదుఃఖమత్రచ ఫలైర్జ్యోత్సవేనాగ్నిశాంతిః పుష్కలసేవ

తేదిహపరేస్వగ్గాదిపశ్చాద్యవే దిత్వత్వాన్యగుహావిస్ఫుజ్య పితరస్సన్వంస్వం
విశేయంపదం॥వ్యా॥అ॥మహాలయాకరణేదోషంకరణేఫలఃచదర్శయత॥ సో
ఇతి॥పక్షంపక్షశ్రాద్ధంవా ఏకదివసం సకృన్మహాలయంఅనన్తం ఆధికశానమ
ద్దశేద్దితిథావః । అర్చనవాదరిదశేద్దితిథావః నోకుర్యాద్యది- తదాఅత్యంః
దారిద్యంబహుదుఃఖందౌర్గత్యందుర్గతత్వంసాన్యత్- దాతుమహాలయప్రదా
తుఃఇహఅస్మిన్కభూలోకేపుత్రధనం- పరేపరతఃస్వగ్గాదివ- భవేదిత్యుక్తాన్
పశ్చాత్పితరఃస్వగుహావిస్ఫుజ్యన్వం స్వంపదం స్వస్వస్థానం పితౄలూకవిశే
యం॥అ॥పితౄపక్షమునునిత్యశ్రాద్ధసకృద్ధార్ధములచేసినగలిగెడి ఫలమును శే
యకపోత్రుటవలనగలిగెడిదోషమునుదెలియ జేయుచున్నాడు॥ తా॥ పక్షశ్రా
ద్ధమువైనను సకృన్మహాలయమువైననుజేసిన కర్తకు ఇహంబున పుత్రజన్మాది
సంపదలును- జేయనివానికిహంబునపుత్రధననాశదోషములును- పరంబుననర
కాదులుంగలుగునట్లువానిపితౄదేవతలశపింతరనితా॥

(౨౦౩) మూ॥ మన్వాద్యాశ్చమహాలయాయుగదినా న్యాదిత్వసం
కాంతయోదర్శాశ్చవ్యతిపాతవైధృతిదినాన్యస్వప్తకాః పైతృకై । కావాష్ట
ణ్ణవస్సృతాశ్చసతతందాతుస్సపుత్రార్థ దావాయంతోయవసేరిపూరితబ
కాలోకారిపుస్తత॥ ౧౫॥ అ॥ అథవణ్ణవతిస్వరూపమాహ॥ మన్వా
ద్యాఇతి॥ మన్వాద్యానాయంఅక్షరసంఖ్యయాచతుర్థశమహాలయం తోయం
మోషశయగదిచానియుగాదయః వనచతస్త్రి అదిత్యసక్రకాంతయః రిపుః
ద్వాదశదర్శాః రిపుద్వాదశవ్యతిపాతవైధృతిదినాన్యవ్యతిపాతదినానిదికాః శ్ర
యోదశవైధృతిదినానిచలోకాః శ్రయోదశ- అస్వప్తకాః త్రిసోప్తకాః రిపుః
ద్వాదశశేమితి త్వవణ్ణవతిస్సృతాః వణ్ణవతిశ్రవవిదితాఃకాలాః పైతృకై
పితౄశ్చక్రణిక్రమానుక్తక్రమాత్తుదాతుఃసుపుత్రార్థదాధవంతి॥ అ॥ వణ్ణవతి
శ్రాద్ధస్వరూపమును దెలియజేయుచున్నాడు॥ తా॥ మన్వాదులుగరి - లు
హాలయములుగరి- యుగాదులుగరి-సంక్రాతులుగరి- ఆమావాస్యలు గరి-
వ్యతిపాతదినములుగరి- వైధృతిదినములుగరి- అస్వప్తకదినములుగరి- ఈ- దిన
ములయందునుశ్రాద్ధముజేయువారలకుపుత్రపౌత్రధనాభివృద్ధిగలుగుననితా॥

(౨౦౪) మూ॥కృష్ణాభాదపదేష్టమీయదినభోదర్శశ్చశేషాస్సృతా ఆషా
ఢేదశమీషేచనవమీసాకార్తికుద్వాదశః శ్వేషేషాల్పగుజైత్రయోరశిశుభా
పూర్ణాదేధిఃపూర్ణిమామాసేమాస్యధనస్తమిశుభధరాపాషేనైకాదశీవైత్రే
భాద్రపదేచమాసయుగశేగేయాస్త్రుతీయాతిధిన్న న్యాద్యాశ్చవతుర్దశైవతన
యఃపుణ్డాయుగాద్యాశ్చతుః । శుక్లాద్దినవమీషేవశుభదాధాదేవతీయాతిధి
ర్నాభేదర్శతిధిర్నాభేదర్శమహాలయాశ్చకృష్ణాభాదపదేష్టమీయదినభోదర్శశ్చశేషాస్సృతా ఆషా

నభిచః॥ భాద్రపదమాసిక్ష్మాప్తమీనభాదర్యశ్రావణబహుళమావాస్యాచ ఏ
తద్వేకృష్ణపక్షగతే శేషాపక్ష్యమాణాస్సితాశుక్లపక్షగతాః ఆషాఢవశమీ శు
క్లపక్షవశమీ ౩ మేతు ఆశ్వయుజేనవమీశుక్లపక్షవమీదకార్తికమాసేనాద్వ
యశేష్ఠేషాల్పగజైత్రయోశుచౌఆషాఢేషాద్వైకేచపూర్ణిమాతధిః అధ
మాఖేమాసేనప్రమిపామ్యమాసేస్థైకాదశీశుక్లకాదశీచైత్రే భాద్రపద ఇతి
మాసయుగ శేవతృతీయాతధిశుక్లతృతీయాచనద్వేమీత ఏవతర్కశతధయీమ
హ్వద్యామన్వాదిసంజ్ఞికాశు సభలాశు భఫలదాః జ్ఞేయః శ్రాద్ధ ిర్దురితశే
షః షాఢేకార్తికమాసేశు క్లానవమీరాధైవైకాఖేమాసేనైవతృతీయాతధిః మా
ఖేదర్శితధిః సభస్యబహుళభాద్రపదబహుళపక్షే కామశితయోదశీ ఇమాశ్చస్ర
స్థిభయక్రమేణకృతా ద్యాకృతత్రైతాద్వాపరకలియుగాదయః పుణ్యాః జ్ఞేయా
౩ తిచూర్దేణాన్వయః॥ ౧॥ రెండశ్లోకములచేతమన్వాదియుగాదులజెప్పదున్నా
ము॥ తా॥ భాద్రపదబహుళగ-శ్రావణబ30-ఆషాఢశుద్ధ౧0- ఆశ్వయుజశుద్ధ౧-
కార్తికశుద్ధ౧౨-చైత్రశ్శేషాషాఢ కార్తికఫల్గునమాసములయందు పూర్ణిమ
మాఖశు2-పుష్యశు౧౧-చైత్రభాద్రపదశు3-ఈ౧౪-దినంబులునుమన్వాదులనం
బదునుకార్తికశు౧-వైశాఖశు3-మాఖబ3౦భాద్రపదబ౧3-ఇవినాలుగును క్ర
మంబునకృతత్రైతాద్వాపరకలియుగాదులసంబడునుగానసీమన్వాదియుగాదు
లయందుశ్రాద్ధముచేయుః ౩ శీశు భంబుగలుగుననితాత్పర్యము॥

(300) మూ॥ పాషే షాల్పనశౌమ్యయోరపితధామాఖేంత్యరజ్జేషుచే
స్సప్తమృతతథాప్తమీదవమీతినోష్ఠకాద్వాదశః॥ షష్ఠే మాసిమహాలయాంతర
తాస్తిసోష్ఠకాస్తర్మినోదర్యాద్యాస్తదనుప్రసిద్ధదివ షాశాగ్ధైపితృప్రీతిదం॥
శాల్ప॥ అష్టకాశ్రాతిధినికాయమాహ॥ పౌషఇతి॥ పాషేమాహ॥ పౌషఇతి॥
పాషేమాసిషాల్పనమాగణేశక్షయోఽపితధామాఖేపితేషు చతిషు మాసేషు
అంత్యపక్షేషుకృష్ణపక్షేషుచేతే సప్తమీఅప్తమీవమీవమీతాద్వాదశశశోష్ఠ
కాభవంతితిద్యుషిషష్ఠీమాసేభాద్రపదమాసేచినోష్ఠకామహాలయాంతర
తాభవంతితహికతస్సాతాగరణాత్సానోతస్మాసిచినోష్ఠకావ సంతీశ్యర్థ
జ్యేష్ఠమాసమాత్రేచినోష్ఠకాఇతిస్సృగ్గంభరేపిద్యుషాన తాస్తితథాద్రపదేపిత
స్రీసక్తాతస్మితారణార్థంమహాలయాంతరగతాఇత్యుత్తమత్యమసంధయంతద
పితతదర్యాద్యాఅమావాస్యావర్తకారితీత్యుపాతవైధృతయోయోఽసిద్ధదివ
ః ౩ తేవపితష్ఠాభకతర్కయోక్తాషణ్ణపతశీకాగ్ధైపితృప్రీతిదాపితృసంతోషద
వాభవంతి॥ అష్టశ్రాద్ధములజెప్పుదున్నాము॥ తా॥ మాగణేశర్షభువ్యమాఖ
షాల్పనమాసకృష్ణపక్షములయందుసప్తమీఅప్తమీవమీ-ఈతిధుజగతి- స్మృత
నోష్ఠకలనంబునుననియు మన్వాద్యాలునుశ్లోకముమొదలి నాలుగుశ్లోకములు

యందును జెప్పబడినది దినములయందును శ్రాద్ధముజేసినపితృదేవతలు వ్రీతి పొందుదురనియభిప్రాయము॥

✽

(౩౦౦) మూ॥ పితృదేవ్యహుమనకర్మఫలదశ్యైః ప్రదంస్వగృహం సాయుజ్యప్రదమేవ వాతదవియోగం బిద్ధయాపరిష్కృతం॥ సాయత్రాప్యథవా మహాసుఖకరీదైవాశ్చకర్తుర్నః॥ స్యాదత్రైహిముక్తిదైవసహతత్కారాప్రిత్యాణాంభవేత్॥ వ్యా॥ అ॥ గయశ్రాద్ధఫలమాహ॥ పితృదేరితియతి॥ అచిషన్యాత్రపిగయాపార్వణంగయాయాంపిండదానం పితృదేః పితౄణాంబహుదానకర్మఫలదం బహుదానకర్మాణిషోడశశషహదాచాదికమాణితేభ్యోయశ్శలంకించత్యప్తిప్రదంస్వర్గరంజనాయుజ్యప్రదంమోక్షప్రదంచభవతీంచసాయత్రాగయామద్దిశ్యయాత్రాసాపిమహాసుఖకరీలథవాదైవాత్ దైవవశాత్ కర్తుః॥ గయాప్రయాణకర్తుః మృతర్మణంస్యాద్యదిసాయత్రా తత్కారాగయాశ్రాద్ధకారానసహపితౄణాంముక్తిదాభవేదేవగయామద్దిశ్యప్రయాతస్యగయాశ్రాద్ధాత్పూర్వమేవదైవవశాన్మృతీర్వదితదాపిగయాశ్రాద్ధఫలంభవేదిశ్యైః॥ అ॥ గయశ్రాద్ధఫలమును జెప్పదున్నాడు॥ తా॥ గయయందు స్వల్పముగ వైసపిండపదానము చేసినవానిపితృదేవతలకు షోడశశషహదానాది కర్మలవలనగలిగిపిండమును సంతుష్టియు స్వగృహంబును మోక్షంబునుంగలుగు ననియుగయాత్రయ పారమగు వానందములుగలుగ జేయుననియుదైవవశము వలనగయకుబోవుచుండగమాగఁమధ్యంబునదేహత్యాగముసంభవించిననుగయయందుపిండదానముజేసినఫలముగలుగుననితా॥

✽

(౩౦౧) మూ॥ నిత్యశ్రాద్ధవిధిస్సవ్యకాలబలవా నేకంవినాసూతకం శుర్యాత్సూతకస్థితమేవదీపకార్యంతదైవాభిక్షం॥ తారాచంద్రబలవిచారిదివాపత్రిరజోదూషితాయద్వాచ్యవృత్తిశ్చసాపితృతిధిః॥ కారైగ్నివనిత్యాగదివ్యా॥ అ॥ నిత్యశ్రాద్ధపాంవత్సరికమోనిర్ణయమాహ॥ నిత్యశ్రాద్ధతివికంసూతకం జాతకంమృతకమపివినానిత్యశ్రాద్ధవిధిపరిదివనకర్తవ్యశ్రాద్ధవిధిస్సవ్యకాలబలవాప్రత్యహంబలవత్తరఃఆశీచదీపమాత్రంవిదాయప్రత్యహంనిత్యశ్రాద్ధశుర్యాదిత్యర్థఃసూతకేప్రాప్తిగతిమాహసూతకస్థితమేసూతకేసమాప్తేసతః ఆనదివసేఅనంతరదివసపిశుర్యాత్సూతకపాంవత్సరికకనియమమాహ॥ కార్యమితిఆభిక్షంప్రతిపాంవత్సరికమపితౄణైవసూతకేప్రాప్తినిర్ణయమదివసేతారాచంద్రబలంభివాపికార్యంకించమాత్రకస్థితమనిదివసేపత్నియజమానభార్యారజోహృదితాపిసాచ్యవృత్తిపాంవతపత్నిపంభాంగశుద్ధిరహితాయద్యపినిత్యాపాపితృతిధిఃకారైగ్నివస్యకాలేసూతకేప్రాప్తేసత్సవ్యత్త్యనంతరతిధిఃచంద్రతారాబలాదిగుణైరయక్తాపికార్యైత్యర్థనిత్యత్సవ్యనిత్యకర్మణామకరణైరయక్తాపికార్యైత్యర్థ

నిత్యత్వాత్ నిత్యకర్మణామకరణేరయక్తాపి కా ర్థేత్యర్థనిత్యత్వాత్ నిత్యకర్మ
నామకరణే ప్రత్యనాయ త్రవణాన్వేతిభావః॥ అనిత్యశ్రద్ధాప్రతిపాదనవత్సరికము
లనిర్మయమును జేస్తుచున్నాడు॥ తా॥ అశౌచదినములబరిత్యక్తిని సకలదినం
బులను నిర్మయశ్రద్ధము చేయవలయుననియు అశౌచము సంభవించి నపు
డాయశౌచము సమాప్తమైనమరునాడవశ్యకముగ జేయవలయుననియు ప్ర
త్యాభిక్తమునూతకము సంభవించినయెడల తత్సమాప్త్యంతరదినంబున జేయ
వలయు-గాక తక్కినయే హేతువు సంభవింపజననభ్యంతరము చేయక యమృత
తిథియందు శ్రద్ధము జేయవలయునని తత్ప్రార్థము॥

(303) మూ॥ అద్యం యోడశసయంతం మృతతీధేరేకాదశా హేతధాదా
హాచేరధయజ్ఞనాంత్వష గతస్త్రీ గ్రాంతభర్తృక్షయత్తు కుర్యాద్బ్రదగ్గణా
స్విశంప్యషరిత్యా గానుయ క్తంక్రమాన్మగ్నశ్రద్ధమధాదిమేష్నివిషమేశుజ్ఞే
ద్విశీయేధవా॥ వ్యా॥ అ॥ ఏకాదశాహవిధిమాహ॥ అద్యమితి॥ మృతుధేః మృతదినా
నంతరం ఏకాదశా హేపికాదశదినే యోడశసయంతం రుద్రగణాన్వితవృష పరి
త్యా గానుయ క్తంప్యషోత్సర్జనసహితం అద్యశ్రద్ధంక్షర్యత్ అనాహితాగ్ని
నామిత శేషం అహితాగ్ని ద్వితీయమాహ॥ దాహాచేరితి॥ యజ్ఞనాం అహితాగ్ని
నాంతు దాహాచేదహానదినమారభ్య ఏకాదశా హే అద్యం కుర్యాత్తు దాహాచే
రిత్వనేన అంతర్గతా హేవాబహిర్దశా హేవావిధిపూర్వక దాహదిజాదారిభ్య ఏ
కాదశా హే అద్యం కుర్యాత్తు దాహాచేరిత్యనేన అంతర్గతా హేవా బహిర్దశా
హేవావిధిపూర్వక దాహదినాధారభ్య ఏకాదశాహా ఇతి వ్యక్తవంనతు లోకీకా
గ్నిదహనదిచాధారభ్యేతి అనుగతస్త్రీ గ్రామ్మభర్తృక్షయత్ భర్తృషరణా
ధారభ్య ఏకాదశా హే భర్తృమృతదినాతిరిక్తదివసే మృతర్యదితధాదిభర్తృమ
రణాధారభ్యై గ్రవేత్సంక్రమగ్నశ్రద్ధంతు అది మేష్నిదహనదివస ఏవ అథనా విష
మేతృతీయపంచమసప్తమవమా నామస్యత మేతేవ కుర్యాత్తు అథవా శక్తే పం
చాంగశుద్ధేద్వితీయేదివసేవాలగ్నప్రచ్ఛాదనశ్రద్ధం కుర్యాత్తు॥ అ॥ ఏకాదశాహ
విధిని జేస్తుచున్నాడు॥ తా॥ యజ్ఞము చేయక మృతు ప్రసవారలతుమరణదినము మొ
దలగను అహితాగ్నిని కవిధియు క్తదహనదినము మొదలుగను సహగమనము
చేసిన స్త్రీలకు భర్తృమరణదినము మొదలుగను గణదినంబున యోడశము రుద్ర
గణమువృషోత్సర్జనము ఏనితోడ అద్యశ్రద్ధము చేయవలయుననియు నగ్నశ్రద్ధ
ము ప్రధమదినమున జేయవలయుననియు అదినముదాహరణములలో వా
క జేసి దినంబున వైవమ పంచాంగశుద్ధియు క్తంబగుద్వితీయదినంబున వైనను జేయ
వలయుననియు నభిపాదించును॥

(304) మూ॥ షట్కురుర్వ్యవ మేషుపట్నస్సినవశ్రద్ధాన్వివైకకతనర్వా

కాలాపూర్వే సవ్యాఖ్యానే సప్తమీందుః

పరః పౌత్రాన్మశాన్కృద్ధంభవేత్ | నవశాన్కృద్ధంభవీచాపకాదశేష్తీనవశక్రాద్ధన్యత్ర |
 నమోఽప్యేపితుద్రవ్యే శైవనవశాన్కృద్ధంభవేష్టేనతదవిపూర్వాభ్యావీవః || అ || వ
 పనవిధానంబుచు ఆచారాన్నికృద్ధ కాల. బుద్ధుంజేస్తుచున్నాడు || తాదహ
 విదినమునకర్తగాకర్మకర్తలకు పంచులగుడగనియునప్తమప్తరుషునకు లోబడి
 నజ్ఞాతులలోవయస్సువృద్ధునికంటెచిన్నవాండ్రైనమృతసిత్తుకులకలతోగూ
 డగిగవడినమునకేరముచేసికొనవలయుననియు - ఒక వేళవాచ్యతునికిశ్చేష్టు
 డగ్నిప్రదానముచేసేనియుండ నుదహరించినదశమదినములయందుజేసుకొ
 నవలయుననియు, ఆ ముఠోజేయవలసిన నవశక్రాద్ధలక్ష్యశ్రాద్ధములపూర్వా
 భ్యావందుజేయవలయు ననియుచెల్లు గాకున్నచుభ్యావృత్తుచువరకు జేయవచ్చున
 నిత్యద్రాద్ధముమొదలగునన్నశ్రాద్ధమపరభ్యావందుజేయవలయు ననియును
 నుట ||

(30౬) యు || ర్తాయేన్యథకాంఛితేతిలయుతాకైదద్యరాన్య
 దిశేచైత్రకోత్తరవృద్ధినిదశచింత్యప్యైగిలానుంపితు | మృతస్సైవ
 యంభవేప్రతిదినంవసోదకావాంత్రయం పిండస్తైవకేకహంకృతయదిపితగ
 ద్యుర్దశాహేఖిలమ్ || వ్యా || అ || తిలోదకవాసోదకయోర్నిర్ణయమాహ || కేర్తార
 తిదర్తారసద్వేదత్రాపితస్త్యప్యైగిరాయంజిలయుతాకైదదకాంజీ
 ఆద్యేదిశేదద్యుతతఃపిదశచింత్యప్యైగిలానుంపితు | మృతస్సైవ
 ద్వితియేదిశేదతురకృత్యియేపంచభిష్టంపంచసప్తతిలోగకానిప్రాదద్యుతి
 యాదాంత్యోచతష్టస్తిపంచషష్ఠ్యవతిపంచసప్తః క్షుద్రేవీహ్యుద్రేవీహ
 ణాంవర్తావాస్తతిలోదకంక్షుత్రియాణాంప్రత్యహంపంచ వ్యాదశేష్మీనవ-చై
 శ్వావాంప్రత్యహంపత్యగిచదశాహేవచాహద్రాణాంప్రత్యహం ప్రతిపంచ
 దశాహపక్షేషట్-తిలోదకానిస్వచర్తానాంప్రతీదినం మృతస్సైవ ప్రతయంవృ
 త్తికాస్సైవ ప్రయం-వసోదకావాంత్రయం- అశోచినమాప్యేచ్ఛవేత్ పిండ
 వైగ్నికేవపత్యహమేకైకేవనర్వవర్ణవాం ఇహదశామధ్యేతికృతేతిలోదకా
 టకంసకృతంయదితిఖిలంతిలోదకాదికంగశాహేవాకుర్యాత్ || అ || తిలోదకవా
 సోదకాదులనికాయమునుబెప్పుచున్నాడు || తాదాహ్యుజులకుప్రత్రులందరును
 పిన్నప్రతికొఱకునిలయుందుతిలోదకమునుప్రథమదినంబునముంమారునుఅది
 దలొక్కొక్కదిదంబుననొక్కొక్క మారధికముగవిడువగలదినములవరకు
 నియన్వియంబు ఆగుననియుక్షుద్రయలకుచరణదినముమొదలుప్రతిదినంబును
 య-మార్లునుగదిన బున్మామార్లుచ విడువగనవిధస్తియుటకె-అగుననియు
 శ్శులక ప్రతిదినంబును ౪ మార్లునుగ-పదినంబునొకసంకెందినములైనను
 రునను ౨౫-దినములైననువిడువగలవిధం-అగుననియునకలవణజాలనులశే

నివృత్తివరకు ప్రతిదినంబును-అమృత్తికాస్నానములు ౩- వాసోదకములుగపిండ దానముచేయవలయునని యాయాదినంబుల జేయకున్నవాశోచాంత్యదినంబున జేయవలయునని తాత్పర్యము॥

(౩౦౭) మూ॥ దర్శశ్చావదశాహమధ్యదివసేయత్వామతేఽస్సంక్రమోఽప్యన్యేషాంతసమాప్యపింకుముదకంజేయ-పితృభ్యాంవినా॥ వీత్రోక్షేచైవసమాపయేద్దిగినతస్యాఽచ్యేత్పరంతద్వయంఘోర్వంచేన్నగమాపయేత్త్రిదినతస్యాత్స్యాలమాత్రంసంధా॥వ్యా॥అ॥తిలోదకాదీనాంసిషిద్ధకాలమాహ॥ దర్శణః॥ శావదశాహమధ్యదివసేయతా శావమధ్యదినే దర్శస్సంక్రమోవా ఆపతవ్యదిప్రాప్తశ్చేత్॥తదాపితృభ్యాంవినా-అన్యేషాంతుపిండం- ఉదకంతిలోదకం వాసోదకంచసమాప్యఉత్తరదివశ్చత్యంసంస్వంసంగృహ్య-జేయంగాతవ్యంఘో-తాపిత్రోస్తుయధాఘోష్టమేవపిండముదకందాతవ్యమిత్యర్థః॥ నివసతంపరం త్రిదినానంతరంతద్వయదర్శసంకాంతిద్వయంసాద్యది-తదాత్రోరపిండాదికం సమాపయేత్తుసంగృహ్యపద ద్యాత్తుఇదమనారసపుత్రవిషయంబోరగస్తు పితృహంబదాత్తుతమ క్తంయల్లాజీయే॥ శ్లో॥దశాహమధ్యదర్శశ్చేత్పిండదానంతిలోదకంబోరసఃప్రత్యహంబదాస్తచదర్శేసమాపయేది॥శిర్ష్యుత్తరదినేషుకింకరవ్యమిత్యంతతహ॥స్నానసూత్రమేవసదాస్యాత్తుశివాస్నానమేవకుర్యాతు- త్రిదినతఃపూర్వంతద్వయంచేన్నసమాపయేత్తు-కింతుయధాక్రమమేవ జేయమిత్యర్థః॥అ॥తిలోదకాదులసిషిద్ధకాలమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥తల్లిదండ్రులుగాక తక్కినవారలకుగర్భజేయునపుడు దశదినాశోచమధ్యముననమావాస్యయైనను సంక్రాంతియైనను సంభవించెనేనియాపిమ్మట జేయదగినసకలతిలోదక వాసోదక పిండదానములనుతత్పూర్వదినంబునజేర్చిసేయవలయుననియు- ౩- నములైనపిమ్మటనాదర్శసంక్రాతులుసంభవించెనేనిదత్తపుత్రాదులుచేయునపుడు తల్లిదండ్రులకుఁబూర్వోక్తక్రమంబునజేయవలయుననియుబోరసపుత్రులుయధాక్రమంబునజేయవచ్చుననియుఆసంగ్రహించిచేసినపురుషుడుతక్కినదినములయందుశిలాస్నానయాత్రముచేయవలయుననుట॥

✽

(౩౦౮) మూ॥ త్యక్తావధాంధవసూతకేతుసకలంచాద్యాదిపశ్చాత్పరే తాగర్గంతల్లఘసూతకేతువిహీనంగాద్యాదియచ్చగితం । సాపిండ్కాగ్ధమమపశ్చ్యగ్ధమఖిలం శ్రాద్ధంపరిత్యజ్య తస్సపిండ్కాద్విహితోదకుంభమధవాఘ్రానంచపశ్చాచ్చరేత్తు॥ వ్యా అ ఏవాదశాహతప్రేగ్నసృతకప్రాప్తాగతిమానూత్యక్తే స్వా॥చాంధవసూతకేసమానజ్ఞాతిమృతసూతకేప్రాప్తైసతిదశాహే ఏవాదశాహేతేతేషాంసకలమాద్యాదితద్యమాసికాదాపిండ్కశ్రాద్ధానిత్యక్తాపరిత్యజ్యపశ్చాద్భాంధవసూతకేనీప్తత్యనంతరంబరేఘ్రాత్॥ఏతచ్చింత్యం

శ్లో॥ అద్యశ్రాద్ధమశ్చదోషికుర్యాదేకాదశేహనిర్గుస్తాత్తాలితేశుద్ధిరశుద్ధః పున
 రేవసత్తమభవోక్తః లఘుసూత కేచాంధివైర్మూత్రంశౌచాదికప్రాప్తేషుపి
 హతమావశ్యకం ఆద్యాదియతే-ఉదితముక్తంతితాగర్భం గురుదౌలఘాశ్శుద్ధ
 త్వాదితిభావః-సాపిండ్యార్థం ద్వాదశేహనిసపిండికరణంకర్తుమిచ్ఛేచ్ఛేత్ విషా
 తౌచకుంభంద్వాదశేహని-విహితోదకుంభంపరిత్యజ్యఅపకృత్యసంగ్రహ్యాంశ
 భలమూనాద్యభిలాతత్ శ్రాద్ధం అద్యమాసి కేనసపాకుర్యాత్ అథవాఘోషవిఘ్న
 యమాసికాదీన్యపిసాపిండ్యత్వశ్చైతే-సపిండికరణాంతరంత తత్త్రాల్లేఖ పున
 రపికుర్యాదిత్యర్థఃఉదకుంభమపిపశ్యాచ్చరేత్॥అ॥ఏకాదశాహమనకు మందు
 శ్చాత్యాశౌచముసంభవించినజేయదగినవిధినిశ్చేద్యమన్నాదుః॥తా॥గంవ- దినము
 ౨వైన-గగవ-ధినమునవైననుజ్ఞాతినంబంధమైనదశరాత్రాశౌచముసంభవించె
 నేనిగి-దినంబునఅద్యమాసికమనగానేకాహశ్రాద్ధముజేసి అశౌచము నివృత్తి
 యైనపిమ్మటతక్కినకృత్యములజేయవలయుననియు-త్తిరాత్రాశౌచముసంభవం
 చె న్నితియ్యేకాహశ్రాద్ధముతోడనపుడుచేయదగినయన్నిశ్రాద్ధము జేయవచ్చు
 పనియుగ-౨ దినంబునసపిండికరణముచేయనిచ్చగలపురుషుడాదినంబునచేయద
 గినసౌదకుంభశ్రాద్ధమునువదలితక్కినగ-ఏకోదివశ్రాద్ధముంజేర్చిగ- దినం
 బునజేసినసపిండికరణంబయినపిమ్మటమరలనాయాకాలములయందూనాదిమాస
 శ్రాద్ధములకుతక్కినసౌదకుంభశ్రాద్ధములనుజేయవలయుననితాత్పర్యము॥

(౩౦౯) మూ॥

త్రివ్యత్యాద్విదుచత్రిపక్షవిషయేమాసేత్రిమాసేఘవాషా
 ణ్నాసేనవమాఖ్యమాసవిషయేహ్యేకాదశేవత్సరేకార్యంతత్రసపిండనం దశ
 సుతత్తా లేషుశుద్ధేదినేస్యాత్రైప్రపక్షకర్మపంచసుదిదేష్వేవత్రపక్షాదిషు॥ వ్యా॥
 ౨॥సాపిండ్యత్రైప్రపక్షకయోఃకాలనిర్ణయమాహ॥త్రిపక్షితి॥ఆద్యాదిషు ఏకాదశ
 ద్వాదశత్రయోదశేషుత్రిపుదివసేషుత్రిపక్షవిషయేతృతీయేపక్షేమాసే ప్రథమ
 మాసేత్రిమాసేతృతీయమాసేఅథవాషణ్నాసేషష్టమాసేవానవమాఖ్యమా
 సనిషయేనవమమాసే-ఏకాదశేమాసి-అథవావత్సరేనవత్సరాంతేవా ఏతేషు
 దశసుకా లేషుశుద్ధేదినేయస్మిన్సస్తింశ్చిచ్చుభదినేనపిండనంసపిండికరణంకాగ్గం
 కర్తవ్యం-త్రైప్రపక్షకాలమాహ॥స్వాదితి॥త్రిపక్షాదిషు పక్షుత్పతీయపక్షపితి
 ర్భేదాంతేషుపంచసుదిదేషుతృతీయపక్షాంతేషుపంచసుదినేష్విత్సర్గః- చత్వా
 రింశద్దినాదూర్ధ్వమితిపచనాత్ త్రైప్రపక్షకర్మన్యాత్ కుర్యాదిత్యర్థః- తృతీయప
 క్షవిహితంకర్మత్రైప్రపక్షమిత్యవ్యవస్థాంతే॥అ॥సపిండికరణత్రైప్రపక్ష శ్రాద్ధ
 మనకుకాలమునుశిష్టుమన్నాదుః॥తా॥వృతాహస్సుమొదలుగ-౧౨-౧౩- ఈ
 ధినములలోవైనను౩-వపక్షంబునవైననుగ-౩౯-౧౧-౧౨- ఈమాసలలోవైన
 నౌక-పంచాంగశుద్ధయుక్తదినంబునశపిండికరణముచేయవలయుననియు౩వ ప

తుంబుననాదీయందు౧౦-దినములకుపిమ్మట౧-దినములలోవాకదినమునత్రైపక్షికశ్రాద్ధముచయవలయుననితాల్పర్కము.

✽

(౩౧౦) మూ॥ నిత్యం ద్వాదశి వా సరేయతదినామానంతసురవ్యస్యతనాస్తిచె
న్యాసతృతీయభాదవిషమేశుద్దేశ్యాకార్యంపునః॥ ఊనం మువ్యమపంచకేశుభదిన
పక్షేతథాద్వాదశేపూజనంచాంతమపంచకేన్యదపితృప్రక్షేచతుర్వింశకే॥ వ్యా॥
అథోసత్రయకాలనిర్ణయమాహ॥ నిత్యమితమృతదినాత్తుద్వాదశేవాసరేద్వాదశ
దినేనర్వశ్యసర్వశాఖిరామిత్యర్థః॥ ఊనమూనమాసికంతునిత్యంఆవశ్యకమిత్యర్థః
తదీయాంసోదేద్వాదశేహనిసంభవేద్యదినాసతృతీయభాగవిషమే మాసస్య
ప్రథమమాసస్యయస్తృతయోభాగః॥ తత్రకస్మింశ్చద్విదమే-ఆద్యమాసేవింశతది
నానంతరవిషమదినఇత్యర్థః॥ శుద్ధపౌర్ణమాసేనాన్యదేవత్యనసంపిదీకరణానంతరం కా
ర్త్య-వికాదశేష్ఠాప్రేతత్యనకర్తవ్యమిత్యుక్తత్యాత్మనరతుక్తంద్వాదశేష్ఠా
తు-శుభదినాదికంపచిచార్యం-ద్వాదశేవక్షేమృతదినాత్తుద్వాదశేవక్షేమృతది
నాత్తుద్వాదశేవక్షేమృతదిరాత్తుద్వాదశేవక్షేమధ్యమపంచకేద్వితీయపంచకక
స్మింశ్చద్విదినేహంమూనమాశ్వాసికంకార్యాత్తు-తథాచతుర్వింశకేవక్షే అం
శముపంచకేశుభదినేఅన్యదపూజా-మూనాబ్ధికంకుర్యాత్॥ అ॥ ఊనత్రయకాలము
సుజేష్టుమర్హత॥ త॥ ॥ పూ॥ దినమునకు-౧౨వ-దినంబునఊనమాసికమవశ్యము
గశేమవలయుననియు-అదినంబునజేయుటకునుపపతిస్తంభవించేనేనితం- దిన
ములకుపైస౧౦-దినములలోశుద్ధిగలయొక్క-జేసదినంబునజేయవచ్చుననియు ౬-
వమాసమున౨౨-దినముమొదలు౨౨-దినమునకులోగాశుద్ధిగలయొక్కదినంబున
౬౩వమాశ్వాసికంబున౧౨-వమాసంబును౨౨-దినములకుపైసనాకశుద్ధియుక్త
దినంబున-ఊరాబ్ధికమాసికంబునుభజేయవలయుననితాత్పర్యము॥ ✽

(౩౧౧) మూ॥ న, దాదర్శచ సర్వశీభ్యగుశనివ్యక్తిత్రిపూర్వాసు రేషా
నాన్యేవనహిత్రిభువగ-రదిసేవ్యస్యేషువర్జేభ్యపి॥ కుర్యాదు తరమాసీకేనసహ
శతన్వైశ్వాసికంచాక్రిధనత్రైపక్షికమూనికర్మచతథాపశ్చచ్ఛరేదేవతత్॥
వ్యా॥ అ॥ ఊ॥ త్రయః క్షణికాలమాహ॥ సంధేః-సంధాః-సంధతిథయః- దర్శమా
వాస్యావతుర్దశపక్షవ్యయగతా-భ్యగుశనిశుక్రశనివాసరా ఏతేషుచ-అగ్నికృత్రి
కా-త్రిపూర్వాపూర్వఫల్గునీపూర్వాషాఢాపూర్వాభాద్రా॥ ఆసురంమూలం
ఏతేషుచతథాత్రిభువగ-రదినానివత్యమాణాని-ఏతేషుచ అన్యేషాక్తవ్యతిరిక్త
షువర్జేషుద్విపాత్తి॥ వాన్మత్తతేషుచ-ఊనాన్యేషుకార్యాణి-షానికాదీనా
మునిముమీనాస్మిత్యేవకార్యః-మాసికానామంతదితేగతిమాహ॥ ప్రా
శ్వాసికమితి॥ పాశ్వాసికంఅగ్నితంతేతతే అంశతంమాసికంఊత్తర మాసీకేన
సహకుర్యాత్తే॥ పక్షికంఊనకర్మచఅతీతంయదిపశ్చాత్తనకర్తవ్యం॥ అ॥ ఊనత్ర

మమునకునిషిద్ధకాలములజెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ సందతిధులును, అహవాస్యయు
భయపడుచుతిర్గిశీతిధులును, శుక్రశనివారంబులును- కృతాభ-పూసా-పూభా
యాద్విపాత్రిపాన్మతుత్రంబులును- చెప్పబొయ్యెడిత్రపుమగరదినంబుల- నివి
గ్రాసమాసికములకునిషిద్ధంబులనియు- అనుపపత్రిచేతనినిచియున్నమాసికము
పైచూసికముతో శిర్చిచేయవచ్చుననియుచూనతైత్రిపక్షికమాసికము- టుచే
మిగూడదనియు, తాత్పర్యము॥

(౩౧౨) మూ॥ త్రింశత్కర్మ-రూ-ంకేతుపూర్వమయనేనాడ్యఃపరేవింశతి
ర్నైత్యారంభిషుపాడికాన్మపమతామేషేతులాయాంచదశ॥ పక్షితైచ్చపరేషు
పుణ్యఫలదాః స్నానంచదానంపితృః క్రాద్ధంకార్యమివాబ్ధయోగకృపా యో
స్తద్వత్ప్రశ్నప్రీతిదమ్॥ వ్యా॥ అథసంక్రాంతపుణ్యకాలనిర్ణయమాహ॥ త్రింశది
తికర్మ-టకేకర్మ-టసంక్రాంతౌ-పూర్వగ్రంథంక్రమతాత్పర్యంతింశనాడికాడి
అయనేమకరేతుపరేశుక్రమతావంతరంపితృర్నాడ్యఃపుణ్యఫలదాః-దివానం
కమగనిషయమేతత్ రాత్రౌతువత్సంశర్లుటకాః పుణ్యోత్తదుక్తంహేమ
దోక్షా॥ త్రింశత్కర్మ-టకేనాడ్యమకరేతుదశాధికాః తావదక్షిణేపూర్వమ
తేహేత్తరాయణోఽసాత్పక్వంకమేగ్రతేదహాపుణ్యమాచరేత్॥ దో
షేవార్ధరాత్రౌవాస్నానందానంపరేహానీదైత్యార్యంభిషువిష్ణుపదపుణ్యకా
లేషున్యపమతామేషదశపాడికాఃపుర్వామేషేతులాయాంచదశపూర్వంంచ
ఉత్తరేపంచనాడ్యఃపరేషుమిథేనకన్యాధనుర్మీనేషుషడశీతిమభేష-పక్షిర్నా
డికాఃపూర్వోద్ధరయోరితివివేకపితేషుస్నానందానంపితృక్రాద్ధంచకర్మంక
ర్తవ్యంఇనాబ్ధయోగసూర్యచంద్రమసోగ్రహణయోస్తద్వత్క్రాద్ధాకంపిష్కప్రీ
తిదంభవతి॥ అసంక్రాంతపుణ్యకాలనిర్ణయమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ టక సం
క్రమణమునకుపూర్వమున- ౩౦-౪డియలునుమకరసంక్రమణముపగటియందైన
తేదనంతరంబున- ౨౦-౪డియలును- రాత్రియందైన ౪౦-౪డియలును- వ్యషభ-పూ
హ-చృశ్చీక-కుంభ-సంక్రాతులనెడివిష్ణుపదపుణ్యకాలములకుపూర్వంబున- ౧౫-
౪డియలునుమేషతులసంక్రమములకుపూర్వంబున- ౪-౪డియలును- పరంబున-
౪-౪డియలును- మిథున- కన్యాధనుర్మీనములనెడిషడశీతిపుణ్యకాలములకు పూ
ర్వంబున- ౩౦-౪డియలును పరంబున- ౩౦-౪డియలును- పుణ్యఫల ప్రదంబులుగాన
నీపుణ్యకాలములయందును- సూర్యచంద్రగ్రహణకాలములయందును - స్నాన
దానపితృక్రాద్ధాదులవశ్యకంబుగ జేయవలయుననితాత్పర్యము॥

(౩౧౩) మూ॥ సంపూర్ణాయదితారకాశ్చ తితయస్య స్తాతిశంకభిధా
తిపర్యోదయసంయుతానకుభదాస్సర్వవ్రతానామః॥ యద్వాగ్గోదయగా
నిరాస్తసహితాస్తాతిపృథంబాఃపనేపాహుర్యాదినఖండమప్యగితాస్తాతి

ప్యఖండాభి॥వ్యా॥అ॥అఖండతిధినక్షత్రనిగణయముహూసంపూర్ణభి॥తా రా
కా స్తిథయశ్చయాస్సంపూర్ణా-సూర్యోదయమారభ్యపరేహనిసూర్యోదయ స
ర్వంతంన్యాల్నవంతితాస్తారకా స్తిథయశ్చప్రఖండాభిధాఃఅఖండసంజ్ఞికాఃఅ
ర్యోదయసంయుతా అపిసూర్యోదయకాలమాత్రమభివ్యాప్యేతరకాలానభి
వ్యాప్తాయదితాస్తుసర్వవ్రతానామపినశుభదాఃఖండతిధినక్షత్రేషువృతారంభ
వ్రతోద్యాపనంచనకుర్యాదిత్యర్థంతథాచ్ఛ్దైవజ్ఞతలాసేనత్యవ్రతః॥శ్లో॥ఉదయ
స్థాతిధిర్యాపినభవేద్దినమధ్యగాసాఖండానప్రధానాస్యాద్వ్యతారంభే స
మాపనఇతియద్వాలగ్నోదయకాఃసూర్యోదయగతాస్సత్యఃఇహప్రసహితాః
సూర్యాస్తమయయుక్తాఃసూర్యోదయప్రభృతిసూర్యాస్తమయపర్యంతయా
ప్రవర్తంతేతాకర్తృతాలప్యఖండాభవంతియాదినఖండందివసంపూర్ణార్థం అ
తీగతాఃఅతిక్రాంతాస్తాఅప్యఖండాభితరేప్రాహుఃకేచిద్వస్తతిఅఖండతిధిన
త్రేషేషవ్రతారంభవ్రతోద్యాపనంచకర్తవ్యమిత్యాశయేః-త్రతాంతేషు నా
యంసియమఃస్వకాలేబలవత్త్వతీ॥అ॥అఖండనతిధినక్షత్రనిగణయమును జెప్పి
చున్నాడు॥తా॥సూర్యోదయము మొదలుమరునాడుసూర్యోదయమువరకువ్యా
పించి యున్నతిధినక్షత్రంబులునుకొందరిమతంబునసూర్యోదయముమొదలు మ
ధ్యాహ్నకాలమువరకున్నతిధినక్షత్రంబులునుఅఖండంబునియునివి వ్రతారం
భవ్రతోద్యాపనములకుయోగ్యంబులనియుసూర్యోదయమందుమాత్రమున్నతి
ధినక్షత్రముల సర్వప్రకరంబులకునయోగ్యంబుననియువ్రతసమాప్తికినినియుమము
పనిలేదనియుననుచు॥

✽

(3౦౪) యూ॥శుక్లేభాద్రపదేచతుర్థదివసే భూపుత్రవారాఃప్రతేచితా
ధిష్ఠ్యయుతేప్యఖండతిధినక్షత్రేషువ్రతవ్రతమకుత్యాద్భాద్రపదేసేతే కలిదినేనం
త్రవ్రతంప్రపదంభాద్రపదేచతుర్థదివసేకుర్యాదుమేత్రవ్రతమ్॥వ్యా॥అ॥అ
ఖండతిధినక్షత్రేసేకర్తవ్యానివిశేషవ్రతాన్యాహుశుక్లేభాద్రపదేమాసేశు
క్లేశుకపక్షేభూపుత్రవారాఃప్రతేచితాధిష్ఠ్యయుతేచితానక్షత్రయుక్తేపి అ
ఖండతిధిభేఅఖండతిధినక్షత్రేసేతెనుక్లేకలిదినేచతుర్థశ్యాంఅఖండదివసే
ప్రపదమైశ్వర్యపదమనంత్రవ్రతంకురాత్ భాద్రాద్రపదేపంచదశే పౌర్ణమా
స్యాంఅఖండసేఅఖండదివసవివడమేత్రవ్రతము మామహేశ్వరవ్రతం కుర్యా
దారభేతీ॥అ॥అఖండతిధినక్షత్రములయందారభింపదగినవ్రతముల జెప్పుచున్నా
ము॥తా॥భాద్రపదశుద్ధంబునకుజవారచిత్రానక్షత్రములతోగూడినయఖండ చ
తుర్దశీయందునంత్రవ్రతంబునుఅట్టిపూర్ణిమయందుమామహేశ్వరవ్రతంబునా
రంభింపవలయుననితాత్పర్యము॥

✽

(3౦౫) యూ॥శ్రీకాద్రాదిమశక్రభేమసిషితేత్వాతేష్వమిద్వాదశీ నందా

పర్వవత్తుశీవతపిశ్యశాశ్చమదీతాస్వపియాత్రాహేమృతసూతకేకుజః పట్ర
 ధాన్యవారేషువానాభ్యంగం శిశువృద్ధిరోగిషుయదైదవ్యాంతరస్థం శుభం॥
 వ్యా॥ అ॥ అభ్యంగనిషేధకాలముహూశ్రిశేతి॥ శ్రీశార్దూఢిమశక్రభేషక్రవణా
 ద్ద్రావ్యశీఘ్రేష్టానక్షత్రేషునిశిత్రాతాపాతే వ్యతీపాదమహాహాతదీనేచలప్తమిశు
 క్లాషమిద్వాదశీపక్షద్వయగతానాదహః పూర్వోక్తతిథయో పర్వాణిపంచచ
 తుర్వశీశుక్లచతుర్దశీవరానివ్రతదినానిపిశ్యశ్రాద్ధానిదినానిపిశ్యపక్షిత్వాసుదీతా
 తిధిష్వపికించయాత్రాహేప్రయాణదివిస్మృతసూతకేమృతాశౌచమధ్యేతుజక
 విట్రధాన్యవారేషువాఅంగారకశుక్రాదిత్యగురువాసరేషుపలభ్యంగతైలా
 భ్యంగంసంకుర్యాత్ శిశువృద్ధిరోగిషువిషయేతుద్రవ్యాంతరస్థంయదిదూర్వాదిక్ష
 వ్యాంతరయంతంచేతేతైలంశుభంసుప్రదంభవేత్॥శ్లో॥ రహదూర్వాంగురౌపు
 ష్పంభృగౌగోమయమేవచభౌమేచ యోజయేన్మృత్సన్నితైలవోషావనుత్తమ
 ఇతివచనాత్ శేషేషుశోభనమిత్యర్థాల్లభ్యతే॥ అ॥ అభ్యంగనిషేధకాలముమణె
 స్పృమన్నాదు॥ తా॥ క్ర-ఆదక-అశ్వ-శ్యే-అనక్షత్రములును రాశియువ్యతపాత
 మహాపాతలతో చేరినదినంబులును శుక్లాషమియంపక్షద్వయగత ద్వాదశియా
 నందతిథులును పంచపర్వంబులును శుక్లచతుర్దియుప్రసాదనంబులును స్వకర్మక
 శ్రాద్ధదినంబులును దీక్షామద్యదినంబులును క్రయాణదినంబులును శ్మశాశౌచమ
 ధ్యదినంబులునుకుజశుక్ర భానుగురువారంబులును వీనియందభ్యంగనముచేయ
 గూడదనియుచాలవృద్ధిరోగులకు భానువారముచయూర్వముగురువారంబునబు
 ష్పంబునుశుక్రవారమునగోమయంబును కజవారిమునవృత్తికయుజైలముతో
 జేర్చియభ్యంగనముజేయదోషంబులేదనియు నీచేప్పినదినములుగాకతక్కినదినం
 బులులేషములనియును తాత్పర్యము॥

౬

(3౧౬) మూ॥ అభ్యంగంశుభవత్రదుష్టనమయేప్యాద్యంతయోర్వాశు
 భేస్వాతీయుక్తదినేత్విషేచబహుశైత్రిష్యేషుభూతాదిషుః పూర్వస్థి౯దివసేర
 వామ్యగయుతేషశౌచపూర్వేదినేవషాదౌభ్యగువాసరోత్తరదశేచేదర్థకా
 మీభవేత్॥ వ్యా॥ అ॥ నిషిద్ధదివసే అభ్యంగవిధిమాహ॥ అభ్యంగమితి॥ శుభేవిహ
 హూపవయనకాలేశుభకర్మణివిషయే ఆద్యంతయోర్వివసయోర్వాశుమే ఆశ్వ
 యుజమాసేబహుశైక్యష్టపక్షే స్వాతీయుక్తనక్షత్రదినేస్వాతీనక్షత్రయుక్తది
 వసేభూతాదిషుచతుర్వాదిషుత్రిష్యేవరవామ్యగయుతేమకరసంక్రమణేసం
 పూర్వస్థి౯దివసేఽపిశౌచపూర్వాదివసేచవషాదౌచైత్రశుక్లపతపదిష్టన
 మయేదుష్టవారతిధిః క్షత్రేషువాశుభం మంగళప్రదమభ్యంగకకుర్యాత్ భృగు
 వాసరోత్తరదశేనిషిద్ధేభ్యగువాసరేక్షత్రదశేదివసోత్తరాగ్నే అగ్ధకామీభవే
 ద్యదిఅభ్యంగంకుర్యాత్॥ అ॥ నిషేధదివసములయందునభ్యంగముచేయవలసిః

౨౦౪

కాలావృతేనవ్యాభ్యానేనప్రమదియః

ధినిజెష్ఠుడున్నాడు॥తా॥ వివాహాదిశుభకాలముయొక్క ఆద్యంతదినములును ఆ శ్వయుజబహుళంబును స్వాతీనక్షత్రముతో గూడినదినమనగా దీ పావళియుమకర సుక్లక్షమామునకుతోలిదినమనగా భోగిసండుగయుజాతాశాచ పూర్ణ దినంబు నుసంవత్సరాదియునీదినములుపూర్వశ్లోతోత్తనిషిద్ధదినములతోజేరియుంపినను ఈకాలములయందు మంగళకరంబగునభ్యంగమావశ్యకముగజేయవలయునని ధనకాముడగునరుడు తుక్రవారమందు మధ్యాహ్నసంతరంబుననభ్యంగముజేయవలయుననుట॥

(౩౦౬) మా॥ ఆర్ద్రాగ్నేయమఘాసురేంద్రభరణీపూర్వాంబునాథోర్ధగస్వాతీతృప్త్యహయేషుకృష్ణవిజయారిక్తాసువిష్ట్యామపి॥మాహేయామరపుజ్యమందదికృద్వారత్తులగ్నాంతకేయఃకుర్యాత్సమరంసజైత్రవిభవఃస్వాదీవరకర్మాచిరం॥వా॥ అ॥ యుద్ధేనక్షత్రవారలగ్ననిణాయమాహ॥ ఆర్ద్రేతి॥ ఆర్ద్రాగ్నేయమఘాసురేంద్రభరణీపూర్వాంబునాథోర్ధగస్వాతీతృప్త్యహయేషు ఆర్ద్రాకృత్రికామఖామాలాశ్శేష్టా భరణీపూర్వాత్రయశతతారాశ్రేషాస్వాతీచిత్రాశ్వసీషుచతుర్దశనిక్షత్రేషుకృష్ణవిజయఃకృష్ణపక్షజయతిధయఃరిక్తాప్రసిద్ధావతాసువవిష్ట్యాంభద్రకరజేషిమాహేయామరపుజ్యమస్తదినికృద్వారత్తులగ్నాంతకేకుజగురుశన్యాదిత్యవాసరేషు ఏతత్సంబంధిషుయుక్షేషుమేషవృత్తికధనుర్జీనమకరకుంభసింహరాశిషు ఏతేషుచంద్రాభీష్టితేషులగ్నేషుఏతదంశేషుచ సమరంయుద్ధందయఃపుమాకకుర్యాత్-సజైత్రవిభవఃజయశీలపరాక్రమఃచిరంచిత్రకాలవీరకర్మాచస్యాత్॥ అ॥ యుద్ధమునకుతిధివారనక్షత్రలగ్నములనిణాయంపుచున్నాడు॥ తా॥ ఆద్రే-కృ-మ-శ్శే-భ-పు-ఫ-పూ-భా-పూ-షా-శ-ఆశ్రే-స్వా-చి-అశ్వి ఈగరపక్షత్రములయందునుకృష్ణపక్షజయతిధులయందును- రిక్తతిధులయందును-భద్రకరణమునందును-కుజగురుశనిభానువారములయందునువీనిసంబంధములగు-మేషవృత్తిక-ధనుర్జీనమకర-కుంభ-సింహ-రాసులలోచంద్రుమండగనీలగ్నములయందునువీనియంతములయందునుయుద్ధమునకుబోయినపురుషుడుజయశీలపరాక్రమవస్తుస్థిరతరంబగుశౌర్యముగలవాఘనగుననుట॥

(౩౦౭) మా॥ భానాబాణనగాబ్ధయశ్చశివీతోయర్తుశైలాః కుశేగామేవ్యక్షిణుధేక్షిసాగరశలాజీవేక్షితిశ్శ్రీష్టమాః॥ శుక్రశైలద్వగ్నయశ్చశివీశ్వప్తేకషష్టాఃక్రమాద్యామార్థంయమకంటకాఖ్యగుళికాఖ్యాద్ధప్రహాగభిధాః॥వా॥ అ॥ యమకంటకగుళికాగ్ధప్రహాగస్వరూపమాహ॥ బాహవి॥ భాకారనివాసరేబాణనగాబ్ధయఃపంచమచతుర్థాయామార్థసగ్ధయామార్థమితిష్టత్రాసుషంగశశివీశేషిమవాసర-తోయర్తుశైలాఃచ-విధ్యష్టస-పమాగ్ధయామాఃకుశేభానువాసరేధామేష్యక్షిశ్చతీయపంచమద్వితీయాగ్ధయామాః-బుధేక్షిసాగ

రశరాద్వియవతుర్థ పంచమూర్ధయామాఃజీవేగురువాసరైత్యిత్యమూఃప్ర
థమత్యత్రయాష్టమూర్ధయామాఃశుక్రేశుక్రవాసరైత్యైలద్యుగగ్నయఃసప్రమ ద్వితీ
యాశ్చత్రయార్థయామాఃశనిదిశేతిఅష్టైకవస్త్రాలప్తమప్రథమవస్త్రార్థయామాఃక్ర
మాత్తుయమకంటకాభ్యాఃగుళికాభ్యాఅర్థప్రహారాభిధాశ్చభవేయఃపితృశుభ
కర్మసువర్ణాభితిశేషః॥అయమకంటకగుళికర్థప్రహారములస్వరూపమునుజెప్ప
చున్నట్లు॥ తా॥ అహఃప్రమాణఘటికలనేఃమిదిభాగములుచేసిభాగములులా-
అదివారంబున౫ వభాగముయమకంటకంబునుశిభాగముగుళికయు౪ భాగము
ర్థప్రహారంబును ఈదీతినసోమవారంబును-౪-౬-౭-కుజవారమున౩-౫-౬ బుధ
వారమున౨-౪-౫గురువారమున౧-౩-౮శుక్రవారమున ౭-౨-౩ శనివారమును
౮-౧౬ ఈభాగములకువచ్చేడి యధికాయామకాలము క్రమంబునయమకంటక
గుళికార్థప్రహారములనంబమనుకొననివిశుభకర్మలయోగ్యంబులనుట॥ ❊

(౩౧౯) మూ॥ ఏకస్మిన్నపిదారవపతిధియోద్యాప్తాధాయస్సావమాత్రద్యు
స్పృక్తీమవసరేమచంధితైచకాతనింద్యాశుభే ప్రత్యేత్యనవమిత్రయాణస
మికార్యమసర్వేమయాత్రాధిష్ఠ్యపునః ప్రవేశనవమితసశ్చమృత్యుప్రదాః॥
వా॥ అయమచంద్రస్మిన్ప్రీతివిధనవమీస్వరూపమాహ॥ ఏకస్మిన్త్రైత్యైస్స
ధయఃఏకస్మిన్ వారేవాసరవప-వ్యాప్తాస్సంక్రాంతాశ్చేతు, తదాసాశధీరవ
మాతవమాసంజ్ఞికావకాతిధిఃప్రమవసరేమచవ్యాప్తాయదిసాత్రద్యుస్పృక్
సాతవమాచశుభశుభకర్మణిఆతనింద్యాఅతదుష్టాస్మాత్తు, సర్వేషుసకలేషు
కార్యేప్రత్యేత్యనవమిత్రయాణనవమిత్రయాత్రాధిష్ఠ్యపునఃప్రవేశనవయాత్రా
ధిష్ఠ్యాస్తవమనంత్రేనవమదివసేవాపునః ప్రవేశనవమితాస్సినశ్చమృత్యుప్ర
దాంస్యః॥ అ॥ అవమాత్రద్యుస్పృక్తీనితనవమీస్వరూపమును జెప్పచున్నాము॥
తా॥ ఒకవారమున ౩తిథులువ్యాపించియున్నదిఅవమయఃనియు-౭-వారముల
యంధోకతిధివ్యాపించియున్నదిత్రద్యుస్పృక్-నియుననంబడుటగాననీరెండితి
థులునుశుభకార్యములకర్మంతాయోగ్యంబులనిప్రత్యక్షనవమియు, ప్రయాణన
వమియు, ప్రవేశనవమియు, నీమూడును సకలకార్యములకునతినింద్యంబులని
యుతా॥ ❊

(౩౨౦) చూ॥ యావంత్యశ్చరణప్రభాఃప్రతిదినంమేషాదిషట్స్వేవష
డ్యోజ్యైశ్చైవతులాదిషట్సుజలధిప్రద్యుక్షిరామబ్దయః॥ అర్థికృత్యదిశప్రమా
ణఘటిః॥ స్సపాహతానాడికాస్తావవంత్యోపరభూత్యయోఃస్థితగతాయత్యా
ర్థసంఖ్యాభిధాః॥ వా॥ అయదచ్చాయాగనిఘటికాప్రమాణయాహ॥ యావం
త్యైతిప్రతిదినంప్రత్యహంచరణప్రభాఃపాదచ్చాయాఃయావంత్యోయావత్సం
ఖ్యోకాంతాసుమేషాదిట్సు, మేషాదిషట్సుక్రాంతిషంక్రమాత్తదలధిప్రద్యు

ఆ రామాబ్ధయజలదగుత్సరస్రతస్రః సద్వేద్యయంతి. తే ద్వే రామా సి శోః
 అబ్ధయశ్చ తస్రః, ఇతిషట్ షట్సంఖ్యాపవయోజ్యోః, తులాదిషట్సుతులాదిషట్సు
 క్రాంఘచక్రమంత-ఏతాషట్సంఖ్యాపవయోజ్యోః తాః గృథక్ స్థాపనియాః తతః
 దన ప్రమాణఘటికాః అర్థే చైత్య సహాహతాస్స పథిర్దుణితో యాస్తాః జలధి క్ర
 ద్వేష రామాబ్ధిసంఖ్యాయుతాభిపాదచ్ఛాయాభివిభజేదితి శేషః తేనయత్పు
 ర్వసంఖ్యాభిధాని పూరయంతస్సంఖ్యాకానాడికాః తావంత్యో నాడికాః ఘట
 కాః తిపరపూర్వయోఽదినాపరాథ పూర్వార్థ మోస్థితగతాః శక్తితాశ్చ గతా
 శ్చక్రమేణభవేయోదినపరాధేస్థ తా పూర్వార్థ గతా ఇత్యర్థః॥ అ॥ పాదచ్ఛ
 యవతసఘటికా ప్రమాణమున దలుసుకొనువిధము జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ తననిడ
 దనలమగులచేగాలిచి ఆయడుగులసంఖ్యతోడ, మేష, న్యాతులా, మినమాస
 ములయందు ౪, వృషభసింహవృశ్చికకుంభ-మాసములయందు ౩ను, మిథున, క
 ర్క-అధనుర్జకమాసములయందును, అనుశెర్పి ఆహ్వానప్రమాణఘటికలభాగ
 ములు జేసియందొక బాగము నడింటుగుణించి పూర్వోక్తంబగునధిక సంఖ్యతో జే
 రిన పాదచ్ఛాయలసంఖ్య చేబాగింపగా నేర్పడినన్నిగడియలప్రాప్తు, మధ్యాహ్న
 మునకు ముందుగ నైనదిగినదనియు చుధ్యాహ్నమునకు పంతులనైననున్నదియు
 నేలుంగవలయుననితాత్పర్యము॥

✽

(౩౨౧) మూ॥ త్యక్త్వా రాగస్వితభాదిన ప్రసీచే ద్యావంతమధ్యాహ్న
 భాస్వేక్తైకస్య తునాడికాద్వయమిదం చోర్ధ్వంఘ్రియుక్తిక్రమాత్తు ॥ అగ్ర
 నామపిషట్ట మేవనియతం సూర్యోదయాద్యాలయాత్పూర్వస్వాస్త్యయ్యాదచే
 స్మిశితథాలగ్నానిషట్చక్రమాత్త॥ వ్యా॥ అ॥ పూర్వశ్లోకపాతచ్ఛాయయాదివా
 భాగే ఘటికానిణాయముక్త్యా ఇదాసురాత్రోఘటికానిర్మయమాహ॥ త్యక్త్వా
 తినిశిరాత్రోచేత్తు అరాగస్వితభావసూర్యాధిష్ఠితనక్షత్రప్రభృతిమధ్యాహ్న
 భాసియావంతి నభోమధ్యగత నక్షత్రపర్గంతం గణయామావత్సంఖ్యాకాని
 నక్షత్రాశిభవంతీత్యర్థః- తేషున ప్రభానిత్యక్త్వా విహాయ ఆవశిష్టాస్వియాని-తే
 ష్వేక్తైకస్యనక్షత్రస్యనాడికాద్వయం-ఇదంచఊర్ధ్వంఘ్రియుక్తిక్రమాత్ సూ
 ర్యాధిష్ఠితనక్షత్రమారభ్య-వత్ప్రమాణం పాదాయావంతః తేషామేక్తైకస్య ఆ
 ధికఘటికానియ మేనజ్ఞేయ ఇతిభావ-నిణాయాంతరమ-హ-సూర్యోదయాద్యా
 లయాత్తు సూర్యాధిష్ఠితరాశిమారభ్య అగ్రామిషట్ట మేవనియతే దినస్మప్ర
 మాణనిశిరాత్రోచేత్తు సూర్యాస్తయయాదియథాతథా ప్రసూర్యోదయప
 ర్యంతంతథాక్రమాత్తు అగ్నానిషట్ దేవనియతానిషడేయుః॥ ౨॥ రాత్రియందు పొ
 ద్దును దెలుసుకొనుటకు సాదకమును జెప్పుచున్నాడు॥ తా॥ ప్రతిదినమందు సూర్య
 మున్న నక్షత్రము మొదలుచ్చగతనక్షత్రమువరకు గణనచేసి అందు ౭-నక్షత్రముల

కాలాన్వితే సఖ్యాభ్యానే సప్తమబిందుః: ౨౧౩
 పదార్థానానాత్మతములకునొక్కొక్కనాత్మతమునమరేంజేసిగడియలచూపు
 ననున్ననున్నాత్మతముననున్నాత్మతమందెన్నవపాదమందుండునో- ఆపాదము
 మొదలుతక్కినపాదములలోనొక్కొక్కపాదములకులరగడియచూపుననున్న
 గణనచేయగానేర్పడినమొత్తమప్పటికిగతించినగడియలనియుసూర్యుడున్నరా
 శేమేదత్తుసూర్యాస్తమయమువరకురాసులనియుఅస్తమయముమొదలుమరు
 నాడుసూర్యోదయమువరకురాసులనియుభిప్రాయము॥

౩౨౨||మూ|| రాకాసూర్యదశేష్టమీతిదినయోద్విష్టిస్సతేవృత్త్యాదానై
 కాదశ్యేపిమృత్యుకృత్పరదలేష్టిశ్చతుర్థితయోసప్తమ్యత్రీదతర్థశ్చైవయో
 ర్జాతాతుపూర్వాతయోద్విష్టిస్సాగ్రదశమీతయోఃపరదతేకృష్ణేత్యేయాగదా
 బ్యా||అ||విష్టిదానాన్యహ|| రాకేతసితేశుక్లపక్షేరాగావూర్ణిమాఅప్తమిన్ద్రిదా
 జ్జతేదినయోద్ధినిసయోఃపూర్వదలేపూర్వార్ధేవిష్టర్చద్రకరణంస్యాత్తసా
 త్యుదామరణకారిణభవేత్అన్యశుక్లపక్షస్యసంబంధినోః ఏకాదిశ్చైవద్ధిత
 యోర్ధినయోరపిపరదలేఉత్తరాధివిష్టిః స్యాత్కృష్ణేబహుళపక్షేపక్షమేవతు
 వ్రసేదినయోస్తువిష్టిఃపూర్వాపూర్వార్ధవ్యాపినీజాతాస్యాత్అస్మిన్పక్షమేవదశమీ
 త్యేతియోరపరదలేఉత్తరాధేనదాసర్వదావిష్టికస్యాత్ఏషామృత్యుకృద్భవతే
 శుభకర్మస్వీతిశేవ||అ||భద్రకరణదినములజెప్పుదున్నాడు||తా||శుక్లాప్తమిన్ద్రి
 మాకృష్ణదతుర్ధశకృష్ణపక్షమీతిథులసూర్వార్ధమందును శుక్లేకాదశిశుక్లదతుర
 కృష్ణదశమీకృష్ణతమీయలయుత్తరార్ధమందునుభద్రకరణముసంభవించుచున్నది
 గాననదిశుభకర్మలవిషయమైమృత్యుపదమనితాత్పర్యము॥

౩౨౩||మూ|| స్యాచ్చక్రంహానామకంసమచతుషోఽంగంలిఖేచ్చేత్రం
 మాదీశావ్యంరవిచక్రభాదివిలిఖేద్ధిష్యాదితిత్వత్వము| గంగాగంగామాగురు
 స్ససతతంజ్ఞేయంమహాదిక్షుభద్యాత్మాగ్నఃఖంఽదిక్షువిఖలంభూమిప్రపేశే
 పృథ్వా||అ||హలజక్రమాహ||స్యాదితి||సమచతుషోఽంగం సమచతుర్రంబ
 గ్రింవిలిఖేచ్చేత్ హలనామకంలాంగలఖ్యంబక్రంస్యాత్-అత్ర ఈశాన్యం యా
 నానవిక్సభృతీత్యర్థఃక్రిమాత్ అప్తసుదిక్షురవిముక్తభాగసూర్యవిస్పృష్టనకుత్రి
 పభృతీయధాతథా-గంగాగంగామాగురు-అక్షురషంఖ్యయాగంబ్రణేగాత్రీణి
 శంబం-గ్రాత్రీణిమాపంచగుత్రిణియేవచంధీస్థ్యాని సప్తవింశతినాత్మతాణివిలిఖే
 చ్చేత్మహాదిక్షుభంపూర్వదక్షిణ పశ్చిమోత్తరానువతస్సఖు దిక్షుర్ధిరనక్ష
 తాణిత్యర్థఃకృషాకృషికర్మణివిషయేభూమిప్రపేశే పూర్వలంపూర్వలాభం
 సతతంద్యాదితిజ్ఞేయం-విదిక్షుఃఈశ న్యగ్నయవైర్భూమిపాయవిషస్థిత నత

త్రాణివిఫలంభలాభాందన్యరిత్యేయం-దైవజ్ఞైరిత్యేషణి॥ హాలచక్రమును జెప్పచున్నాడు॥ తా॥ సమవతుష్టాణమగుహాలచక్రమునువా, నిలందుతతా-లమునసూర్యుడుండివదిలినుత్పత్తిముమొదలుగనీశాన్యాద్యష్టదిగలందున. క్రమంబున-3- -3-౫-3-౫-3-౫-యీసంఖ్యలప్రకారముగ-౨- -నక్షత్రములువ్రాయుగా-ప్రాగ్నక్షత్రముమా త్తరదిశలనున్ననక్షత్రమాలయం, కృషిచేయుటకు భూమినిబ్రవేశించినసంపూర్ణముభలంబున యీశాన్యాదిదిక్కిలయి న్ననక్షత్రములలోకృషిసూమింబ్రవేశించినసంఖ్యలముంగలుగునీతా॥

3౨౪ ॥మూ॥ మైత్రితా-త్రయిరోహణిపనుషూ-సో-త్తరాంత్యాసురేష్వా-ర్యార్ణవికవేర్ని సమశుభదోమధ్యస్తుచాంత్రదినేత కారిక్షదినాదిగదినసాక్షదర్శనసూత్రైర్భూవ్యాఘాతవ్యసాతపక్షిదివసా శేషాంకృషాభానా॥ వ్యా॥ అభూమిప్రశేతిధివారనక్షత్రావ్యాహూతైర్మైత్రి మైత్రినక్షత్రయరోహణిపనుషూద్రసోత్తర్యాం-ర్యాసురేసంబలసూరాధా-హస్తచిత్తస్వాతిరోహణి-భరిష్టా-మఖ-అశ్విన్యుత్తరాత్రయరేవమూలేష ఏతేషు యోదశనక్షత్రేషు ఆర్యార్ణవికవేగురుజబుధశుక్రావౌమధ్యర్ధ- -కషవాశేషశుభదశుభఫలదఃకృషిప్రారంభశిక్షి-పక్షి-చాంచ్చిదినేసోమవాశేషభ్యోమధ్యభలప్రదక్షిక్షదినాదిగదినసాక్షిక్షాంపనిద్ధాం-దినాది- ప్రవత్తుదగ్గదివసాంపగ్ధతిధయశ్చఏతాక్షదశోక్ష మావాస్యాఅవమాపూర్వోక్తవైధృతివ్యాఘాతవ్యతీహతాశివసద్ధాం-పక్షిగ్ధ్యద్య-రణం-ఏతాక్షదినసాక్షత్యక్తావిహాయశేషాస్తీధయంకృషాకృషికర్మణీశోభనాశుభఫలప్రదా॥ అ॥ కృషిభూమిప్రవేశించుటకుఁగిచారనక్షత్రములజెప్పచున్నాడు॥ తా॥ అనూ, హ, చి, స్వా, గోధ, అశ్వీఉపఉభో, ఉషా, యి, యాగ3నక్షత్రములును భౌమబుధగురుశుక్రవారంబులను కృషిప్రారంభమునకు శుభకరములనియు-సోమవారముమధ్యమవనియురిక్షత్రములును దగ్ధతిధులును ప్రతీపత్తును అమావాస్యయు సూర్యోక్తమైన అవమయ్యై ధృవీ-వ్యాఘాతవ్యసాతనామయోగ్యములును భద్రకరణమును వీనింబరిత్యజించితకిరీ-నదీనములుకృషికియోగ్యములనియు తాత్పర్యము॥

3౨౫ ॥మూ॥ బిందూనామపిసప్తవింశతీమృజంసంఖ్యబింద్వగ్రతోరేఖాబిస్తీస్యభిఫలంపునరభశ్చోర్ధ్వస్తతస్మూలతంతస్యాత్రతులిఖేర్విలోమతకహస్వర్భామభాద్గణ్యతెనక్షత్రేష్వపినిత్యచక్రచలనాద్యాహారగ్రత్యదీవా॥ వ్యా॥ అ॥ బిజభణిచక్రమాహ॥ బిందూనామిత॥ ఋజుమవక్తాంబిందూనాంసప్తవింశతీంసంఖ్యనింద్వగ్రత్యదీవాద్విత్తియబింద్వ గ్రమారభ్యోర్ధ్వది రేఖాభిసప

శాలామృతే సవ్యాఖ్యానే- సప్తమః

ధిరేఖిత్రయే అథులసోధాగేవతుర్థబిందుంపరివృత్త్యసప్తమదింద్యోవృ
 పరివేష్టయేదీత శేషవరం మూలతఃపూర్వంయస్మిన్కేదంచోరేఖాసహంపైసం
 మూలమారధ్యక్షార్థ్యమార్ధ్యబాగేనదిత్రయంసంవేష్టయేత్తంజప్తపాపం
 విహంకాదశ బిందువర్షంలమితీ శేషవీపపునఃపునః లక్షాసమాపిశేందుమ
 భ్యలక్షోభా / పూర్వభాగేచ ద్వాదశశబ్దశవింశ చల్యంశం దియాజప్తయే
 త్తేదింబుదాశ్యాగముతోలభ్యంతిచేతవద్యమాం. కే బహిస్తు సడప యి
 త్వాస్తుసూక్ష్మః కథణిదక్ష్యంత్రే పృథమంబిందౌలిఖేత్తు- రహ్వాధిష్ట సూ
 త్రమిశేహంకంస్యర్థానుబాత్తురావ్యాదిప్తినద్యశ్రమారభ్య సక్షుత్రేషుచ
 క్రిగననకృతేషు మధ్యేపిత్యచక్ర చలరాస్యై నకృత పర్యంతం విలా
 మతఃగ్రహణే త్తత్రజ్ఞానిమిశేషః యద్వారా హూరాహుసంబంధిగత రంజ
 వాముక్తకళా శ్రవభృతీవాగ్యతే||అ||బిజపణిచక్రస్వరూపమునుజెప్పచున్నా
 దు||తా||ఒకవరుసగ28, బిందువులనుగాటిట్టిచిన్నములంబోసిలందుమడటను
 న్నమూపుదిందువులయందుమూడురేఖల- నారంబి చిరం-బిందువునువదలి
 ముందువ్రాసియున్నరేఖల(1-2-ఈబిందువులతోగలిపిమరలవబిందునుబరి
 త్యజించిఈరీతిచిన్నివులకొకొకబిందువువరుససరిత్యజించుచుతపోననిం
 దువులలోను క్తక్రమంబునరేఖలవ్రాయగాబీజపణిచక్రచుగునుఆచక్రంబునము
 దటిబిందువులందురంహువున్నవత్త్రమునైననుత త్కాలమునరంహువునువద
 లినవత్త్రయినైననువ్రాసిఅదిముదలుతలక్రిందుగనన్నినకృతములను28 బిందు
 వులయందువ్రాయవలయుననితాత్పర్యము||

3౨౬ మూ|| చక్రంబిజపణిచక్రంబిఖ్యపణిభా త్తనూర్ధ్వై హాశంత్రీయం
 కన్దైత్ర్యోపకజ్జలంబరరేఖానిక్రమాద్వాదశదద్యుశ్చైవసమృద్ధిమస్త్రక్యసీ
 తోనిస్తుమలత్వంత్రయంపుచ్ఛేద్యతిభయంబహిస్తుపడపప్రాగ్విజనంతాపసే ||
 వ్యా||అ||చక్ర పతమాహ||చక్రమితి||బీజపణిపూర్వోక్తంచక్రంపరిత్యజణిభాచ్చ
 క్రస్థితేనక్షత్రప్రభృతీభ్యుత్సర్గి పుణిశీరసిత్రయంవత్తత్రత్రయంనాశంకంఛే
 జపణికంఛేతిజ్జలత్తత్రయమపి కజ్జలమంజనంబంజనవర్ధనస్యమిర్దంబంరేడ
 దరేద్వాదశదానిద్వాదశనక్షత్రాణిన్నసమృద్ధిపుచ్ఛేపుచ్ఛభాగేత్రయప్రతీతి
 కృషితోకృషికర్తృణిస్తుమలత్వం ధాన్యాభావంబహిర్వాహ్యాదేశేస్థిదాని
 వనక్షత్రాణితుత్తతిభయంశేలసాదిభయంక్రమాత్క్రమశంసోగ్ధిజనంతాప
 సేప్రదమబీజావాపేద్యుత్సర్గి తంసంబదోఆచక్రపలమునుజెప్పచున్నాము||
 తా||పూర్వోక్తక్రమంబుననన్నినకృతములవ్రాయగాచక్రగిరమునఃకాండియం

స్తు ౩నక్షత్రములుబిజావాపవష్యయమై హానికరతమననున్న ౩నక్షత్రములుకృష్ణ
 ధాన్యమునుకుక్షిలోనున్న౧౨నక్షత్రములుఅన్నసమృద్ధినిత కయందున్న ౩నక్ష
 త్రములుతండులాబావమునుమూడేసిబిందువులనడుమపరివృజింపబడియున్న
 ౬బిందువులలోనున్ననక్షత్రములుపైర్లకుమిడతలుమొదలం నమూనాబాధలంగ
 లుగజేయుననియంతాత్పర్యము॥

౩౨౭-మూ॥ శ్వేష్టాయామధమూలభేశుభగృహే౬గైవిశుద్ధేష్టమసం
 పూజ్యాఖిలదేవతాఃకృషిఘనంసంస్కృత్యసన్మంగళైఃబవిగ్నిసాతేనమోభా
 గవతిత్యేతేనసంమత్రితాంబిజావాపనమాద్యమేవపలదంకర్యాత్స తారాసు
 వా॥వ్యా॥అ॥బిజావాపనమంత్రవిధిమాహ॥శ్వేష్టాయామితి శ్వేష్టాయాం శ్వేష్ట
 నక్షత్రైలధవామూలభమూలనక్షత్రైశుభగ్రహేశుభగ్రహసంబంధిం లగ్నైల
 ష్టమేలగ్నేపిజావాపనలగ్నాదష్టమలగ్నేనిశుభగ్రహేగ్రహాహితేతతిలఖిలదే
 వతాఃగణపత్యాదిసకలదేవతాసంపూజ్యపవ్యగర్చయిత్వాబంవిశ్వేవహేష
 నమోభాగవతిత్యేతేనమంత్రేణసంమంత్రితాసవ్యగభిమత్రితాంబిషిభువం
 కృషిభూమింసన్మంగళైస్సంస్కృత్యస్సప్తప్రాంత్యంత్యంత్రధమంబిజావాపనంసతా
 రాసుశుభనక్షత్రైశువాకుర్యాత్॥అబిజావాపనమంత్రవిధినిజేన్యుచున్నాడుతా
 అత్యంతముఖ్యంబులగు శ్వేష్టాయాలనక్షత్రములయందైననుశుభనక్షత్రముల
 యందైననుఅష్టమశుద్ధిగలశుభగ్రహసంబంధలగ్నమునందుంకలదేవతలంబూ
 జించిబంవిశ్వేచహితేనమోభాగవతిఅనునీమంత్రముచేతనభింమత్రింపబడినకృ
 షిభూమినిసంగళవాద్యాదులతోడస్మరించి ప్రధమబిజావాపనము జేయవల
 యుననితాత్పర్యము॥

౩౨౮-మూ॥ రిక్తాసర్వపిషాపదోషరహితేనారెశుభానాంగృహేక్షీ
 ప్రసావ్యేతమృదుద్రువాసురమఘావిష్టుత్రయాభ్యోదుషుబిజావాపనమాద్యమేవ
 ఫలదంసామృత్యుర్వసశ్వేపరయద్యణగ్రహవాసరెషయదీవాతద్వర్ణవిజంప
 పేత్తు॥వ్యా॥అ॥బిజావాపేతథీవారనక్షత్రాణ్యహ॥౪౩౭౭॥రిక్తాఃప్రసిద్ధాః ప
 ర్యాణిపంచపర్యాణివిహింవిషఖటికాఃప్రదోషకాలః ఏతైరహితైశ్శోశుభా
 నాంశుభగ్రహాణాంవారేవాసరెగృహేశుభానాంలగ్నేక్షీప్రసావ్యేతమృదుద్రు
 వాసురమఘావిష్టుత్రయాభ్యోదుషుక్షీప్రాణిలీన్వనీహస్తవుష్వాణిసావ్రిః ప్రసి
 ద్ధామృయానిచిత్రారెవతీవృగళీహింసూరాధానిద్రువాణిలోహిణ్యుత్తరాశ్ర
 యంఅసురంమూలంశుభాప్రసిద్ధావిష్టుత్రయంశ్రవణధనిష్టాశతతార్యావితదా
 భ్యేషుపితత్సంజ్ఞికేషుఉదుషునక్షత్రైశుచపూర్వసన్యేవాఅద్యంప్రధమంబిజా

భాషనంభలద... యద్యర్థగ్రహణానైవ యద్య
 త్తేషామయోగ్య... ద్వాబరేమతద్వయక బహుభావే భానుశబ్దవారయోగిక
 విజానిసోమస క్రవాసరయోగ్యేతపిజానిసుధగుగవాసరయోగిపీతపిజానిశస
 సరెత్కృష్ణానివపేతిబావం॥అ॥విప్రములజల్లుటకుఁగీర్థిగార నడు త్రములు
 జెప్పమన్నాది ॥తా॥రిక్తతీధులును పంచవర్షములునుతాజ్యముజీకలునుప్రదా
 వకాలంబులు నింబరిత్యజించితఁగీరినతినింబునుశుభగ్రహసంబంధంబులు
 గురువారము చుందునుక్షేప్రసంజ్ఞికంబులు నస్విరహస్తలప్య నత్రత్రములు
 యందునుచు సుసంకచిత్రాతెవతీమగ్రహానూత ధేయందును స్థిరసంక
 కంబులకుఁగోణ్యత్తరోత్తరాషాఢోత్తరాబాద్రలయందు సావ్యంబాల
 మగ్రహంబు ధన్వంతరిభవకుల యీనడుత్రములయందును విత్తనముజల్లిసభ
 లంప్రదంబుననియునొకపక్షంబున శుభవైశ్యలవిత్తనము జల్లుటక వన్నెగల
 గ్రహములవారలుశుభకరంబులనియుననుట॥

ಯಜ್ಞನಾ ವೆಂಕಟಾಘೈನ ರಚಿಯುಂನಂತಾಂಮುಡೆ।

కొలొమ్మరమునన పమిలిపునమాప్తము.

ప్రతి

విషయసూచిక పార్తిభంః.

శ్లోకసంఖ్య.	విషయములు.	శ్లోకసంఖ్య.	విషయములు.
౧	గిష్టదేవతాప్రార్థన.	౪౦	అసభ్యయనవిషయము. (గ్రయము.
౨	తిధివారాధిపతునిర్ణయము.	౪౪	వేదప్రతిగోధా వ్రతవంశికాలని
౩	నక్షత్రాదిపతునిర్ణయము.	౪౫	సమాధివ్రతకాలము.
౪	నక్షత్రగులకుడిప్రాధిస్థాయిలు.	౪౬	— శిష్యునియందువు. —
౫	ప్రహములక్రూరసౌమ్యపురుష	౪౭	వివాహవ్రతకాలము.
౬	స్త్రీనపుంగవసంజ్ఞాభాతినిర్ణయము.	౫౦	చంద్రగురుకుక్షి కుప్పిద్ధర్మ దానిని
౭	చంద్రునిపూర్వక్షీణత్వఫలములు.	౫౧	నిజాయము.
౮	ప్రథమరశోదర్శనవిషయము	౫౨	ప్రశస్తివృద్ధియము. (భవము.
౧౦	గర్భదానవిషయము.	౫౩	వివాహయోగ్యా యోగ్య సంబం
౧౩	ముతుకాలనిర్ణయము.	౫౪	షడ్వర్ణవిజ్ఞానమునుకు సూక్ష్మకులగు
౧౪	పుంసవనకాలము.	౫౫	రాశ్యాధిపతునిర్ణయము.
౧౫	సీమంతకాలము.	౫౬	కుటుంబమధ్యగుష్టిష్టాద్యము
౧౬	జాతకర్మకాలము.	౫౭	కాలమురాశ్యమును.
౧౭	నామకరణకాలము.	౫౮	భార్యునిచక్రవిజ్ఞానము
౧౮	అన్నప్రాశనకాలము.	౫౯	పంచమరశోదర్శనము.
౨౦	కేశఖండనవిషయము.	౬౦	విషనాడికాము.
౨౧	కర్ణవేధవిషయము.	౬౧	వివాహలగ్నమును గ్రహసంపత్తి
౨౨	పాశకాలము.	౬౨	వివాహలగ్నమునుకుగోమాప
౨౩	అంకురార్పణకాలము. (గ్రయము	౬౩	హదము.
౨౪	ప్రశ్నానుష్ఠానములక్రమము.	౬౪	నాడికూటము.
— శిష్యునియందువు. —		౬౫	రాశ్యములు.
౨౫	ఉపనయనప్రకరణము.	౬౬	గ్రహమిత్రత్వములు.
౨౬	వేదాధిపతునిర్ణయము.	౬౭	యోనికూటము.
౩౫	షడ్వర్ణనక్షత్రస్వరూపము. (మలు.	౬౮	స్త్రీమూలకూటము.
౩౬	జన్మనక్షత్రమున జన్మగతకార్య	౬౯	గణకూటము.
౩౮	నిక్షరాభ్యాసకాలము.	౭౦	నూహేంద్రకూటము.
౩౯	విద్యారంభవిషయము.	౭౧	వశ్యపర్వ

గ్రంథసంఖ్య	విషయములు.	గ్రంథసంఖ్య	విషయములు.
౧౨౬	దినకూటము.	౧౬౮	చంద్రగర్భసమృత్తి.
౧౩౧	గజకూటము.	౧౬౯	ఆడలస్వరూప తణుము.
౧౩౨	బ్రాహ్మణ, మలకుత త్తద్వగ్న దితవ ములు.	౧౭౦	త్ర్యంక స్వరూప తణుము.
	— పుష్పబిందువు. —	౧౭౧	యాత్రాచంద్రకంఠక నిర్ణయము.
౧౩౫	ప్రాచీనముకాలము.	౧౭౨	యాత్రాలలాటము.
౧౪౦	చౌరకాము.	౧౭౩	గమనవజాకాలము.
౧౪౯	రాజకుమారులకు చురికావ థ కాలము.	౧౭౪	అభిజిత్తగ్న స్థాపకవంతు గమననిజ్ఞ ధనిర్ణయము.
౧౫౦	సూర్యవహుగృహప్రవేశకా ము.	౧౭౫	నానాయాత్రలకునిర్ణయము.
౧౫౧	నిషేకానిర్ణయము	౧౮౦	స్థిరచరయోగినులకుఫలము.
౧౫౨	సూర్యవహుగృహధారణకాల నిర్ణయము.	౧౮౩	గమనిజ్ఞనక్షత్రములు.
౧౫౫	ద్వాదశగర్భము కుఘటా ప్రమా నిర్ణయము.	౧౮౪	దినభుక్తిచారభుక్తి స్వరూప ములు.
	— పుష్పబిందువు. —	౧౮౭	చంద్రద్వాదశావచ్చాప్రకారద్వ యము.
౧౫౭	కుఘటముమొదలుయూత్రా ప్రక ము.	౧౮౯	భిషగయోగము.
౧౬౦	వాగ్మీనా నక్షత్రములు.	౧౯౦	బాల్యావిస్మరవిషేషము.
౧౬౨	కుఘటముమొదలుయూత్రా ప్రక ము.	౧౯౩	పంథా రామచంద్రగ్న నిర్ణయము.
౧౬౪	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౧౯౪	సూర్యచంద్రనాటికి నిర్ణయము.
౧౬౫	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౧౯౯	సర్వవిగ్నమునిర్ణయము.
౧౬౬	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౦	ప్రమాణనక్షత్రములు.
౧౬౭	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౨	యాత్రాయోగినిర్ణయము.
౧౬౮	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౩	తారాబలనిర్ణయము.
౧౬౯	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౪	చంద్రబలనిర్ణయము.
౧౭౦	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౫	నిగమనతణుము.
౧౭౧	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౬	యాత్రాశుభశక్తికములు.
౧౭౨	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౦౯	శుక్రప్రతిముఖములు.
౧౭౩	నక్షత్రములకు కుఘటా నిర్ణయము.	౨౧౦	గౌళివాగ్మతగ్నములు.

శ్లోక సంఖ్య

విషయములు.

శ్లోక సంఖ్య

విషయములు.

౨౦౬ కాకయత్యలము.

౨౦౩ ప్రతిప్రకారాలక్షణము

౨౦౪ ప్రయాణవిషయమే నిప్రాణమనె
యతిభిములు

—*పద్య చిందుర్ము*—

౨౩౨ ఇతిమొదలు వ్రాస్తున్నారణ.

౨౩౩ రాజ్యభృత్యార్థము.

౨౩౪ గ్రామార్థాలక్షణము.

౨౩౫ కైత్రార్థము.

౨౩౬ నామనక్షత్రాదులందు చేయదగిన
కార్యములు.

౨౪౦ జలగతికూపభననములకు దిబ్బిణా
యము

౨౪౨ గృహకర్మకాచక్రలక్షణము.

౨౪౩ క్షేత్రమునకునవర్గగణిత చక్రము.

౨౫౨ నక్షత్రతిర్యగధోర్ధ్వత్యములు.

౨౫౪ వాస్తుపురుషశిక్రమము.

౨౫౫ శకునలక్షణము.

౨౫౬ గృహదిష్టిర్థము.

౨౬౨ భృజాధ్యాయములు.

౨౬౬ గృహముగట్టుటకుముఖ్య కాలము.

౨౬౮ స్తంభప్రతిష్ఠాగ్నరాజ యోగము
లు.

౨౮౨ గృహప్రవేశవిషయములు.

౨౮౬ గృహములకు ద్వారనిర్ణయము.

౨౮౮ గృహవృష్టినిణాయము.

౨౮౯ పృషభచక్రలక్షణము.

౨౯౦ కలశచక్రము.

౨౯౧ మూసేకాములకునిశేష కాలము.

౨౯౨ మహాలయనిర్ణయము.

౨౯౩ మణ్డపవిశ్రాద్ధస్వరూపము.

౨౯౪ ఈశ్వరము మొదలుపైతృక విషయ
ము.

౨౯౫ మూసేకాములకునిశేష కాలము.

౨౯౬ మహాలయనిర్ణయము.

౨౯౭ మణ్డపవిశ్రాద్ధస్వరూపము.

౩౦౦ గియాశ్రాద్ధఫలము. ము.

౩౦౨ నిత్యశ్రాద్ధ సాధవత్సరిక నిణాయము.

౩౦౪ నవశ్రాద్ధస్మృతి అష్టినంచయన కా
లము.

౩౦౫ వపనవిధి.

౩౦౬ తిలోదకవాసోదకనిణాయము.

౩౦౮ సాపిండశ్రైవశేషములకు కాలనిర్ణ
యము.

౩౧౦ ఊనత్రయనిణాయము.

౩౧౨ సుక్రాంతిపుణ్యకాలనిణాయము.

౩౧౬ అభ్యంగనవిధి.

౩౧౮ యమకంఠకర్మకార్య ప్రవచనము.

౩౧౯ అవమాత్రిద్యుష్ట్రగాది.

౩౨౦ పాదబ్ధాయగత ఘటికానిర్ణయము.

౩౨౨ విష్టిదినములు.

౩౨౩ హలచక్రము.

౩౨౫ బీజఫలచక్రము.

౩౨౬ బీజావాపనమంత్రవిధి.

౩౨౮ జానాపతిధివార నక్షత్రములు.

౩౨౯ బీజావాపనగ్నాభినిణాయము.

విషయసూచికసమాప్తము.

അനുഭവം

മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള
വിശദീകരണം. (പ്ര. 10. 10)
ഒരു സംഗ്രഹം.

മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള

വിശദീകരണം.

മനസ്സിലാക്കുന്നതിനുള്ള

